นามาขยาตรูปพิธาน

วิธีทำตัวรูปของนามบทและอาขยาตบท

พระมหาธิติพงศ์ อุตฺตมปญฺโญ

รวบรวมและเรียบเรียง

กจฺจายนสุตฺตปาฬิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

---

๑ – สนฺธิกณฺฑ

๑.๑ – สนฺธิกปฺป ปฐมกณฺฑ

๑ : ๑.* อตฺโถ อกฺขร-สญฺญาโต.
๒ : ๒. อกฺขรา'ปา'ทโย เอกจตฺตาลีสํ.
๓ : ๓. ตตฺโถ'ทนฺตา สรา อฏฺฐ.
๔ : ๔. ลหุ-มตฺตา ตโย รสฺสา.
๕ : ๕. อญฺเญ ทีฆา.
๖ : ๘. เสสา พฺยญฺชนา.
๗. : ๙. วคฺคา ปญฺจ-ปญฺจโส มนฺตา.
๘ : ๑๐. อิติ นิคฺคหีตํ.
๙ : ๑๑. ปร-สมญฺญา ปโยเค.
๑๐ : ๑๒. ปุพฺพ'มโธจิต'มสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
๑๑ : ๑๔. นเย ปรํ ยุตฺเต.

อิติ สนฺธิกปฺเป ปฐโม กณฺโฑ.

๑.๒ – สนฺธิกปฺป ทุติยกณฺฑ

๑๒ : ๑๓. สรา สเร โลปํ.
๑๓ : ๑๕. วา ปโร อสรูปา.
๑๔ : ๑๖. กฺวจา'สวณฺณํ ลุตฺเต.
๑๕ : ๑๗. ทีฆํ.
๑๖ : ๑๘. ปุพฺโพ จ.
๑๗ : ๑๙. ย'เมทนฺตสฺสา'เทโส.
๑๘ : ๒๐. ว'โมทฺทนฺตานํ.
๑๙ : ๒๒. สพฺโพ จ ติ.

---

*หมายเหตุ : เลขแถวหน้า เป็นลำดับในคัมภีร์กัจจายนะ ส่วนเลขแถวหลัง เป็นลำดับในคัมภีร์ปทรูปสิทธิ

Kaccayanasut1.indd 1 8/9/2559 22:43:08

๒๐ : ๒๗. โท ธสฺส จ.
๒๑ : ๒๑. อิวณฺโณ ยุ วา.
๒๒ : ๒๘. เอวาทิสฺส ริ นฺปุพฺโพ จ รสฺโส.

อิติ สนฺธิกปฺเป ทุติโย กณฺโฑ.

๑.๓ – สนฺธิกปฺป ตติยกณฺฑ

๒๓ : ๓๖. สรา ปกติ พฺยญฺชเน.
๒๔ : ๓๔. สเร กฺวจิ.
๒๕ : ๓๗. ทีฆ.
๒๖ : ๓๘. รสฺสํ.
๒๗ : ๓๙. โลปญฺจ ตตฺรา'กาโร.
๒๘ : ๔๐. ปร เทฺวกาโว จาเน.
๒๙ : ๔๒. วคฺเค โฆสาโฆสานํ ตติย–ปฐมา.

อิติ สนฺธิกปฺเป ตติโย กณฺโฑ.

๑.๔ – สนฺธิกปฺป จตุตฺถกณฺฑ

๓๐ : ๔๘. อิ พฺยญฺชเน นิคฺคหีตํ.
๓๑ : ๔๙. วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.
๓๒ : ๕๐. เอเห ณิ.
๓๓ : ๕๑. ส เย จ.
๓๔ : ๕๒. ม–ทา สเร.
๓๕ : ๓๔. ย–ว–ม–ท–ห–ต–ร–ลา จา'คมา.
๓๖ : ๔๗. กฺวจิ โอ พฺยญฺชเน.
๓๗ : ๕๗. นิคฺคหีตญฺจ.
๓๘ : ๕๓. กฺวจิ โลปิ.
๓๙ : ๕๔. พฺยญฺชเน จ.
๔๐ : ๕๕. ปโร วา สโร.
๔๑ : ๕๖. พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.

อิติ สนฺธิกปฺเป จตุตฺโถ กณฺโฑ.

๑.๔ – สนฺธิกปฺป ปญฺจมกณฺฑ

๔๒ : ๓๒. โค สเร ปุถสฺสา'คโม กฺวจิ.
๔๓ : ๓๓. ปาสฺส จ'นฺโต รสฺโส.
๔๔ : ๒๔. อพฺโภ อภิ.
๔๕ : ๒๕. อชฺโฌ อธิ.
๔๖ : ๒๖. เต ม วา อิวณฺเณ.
๔๗ : ๒๗. อติสฺส จ'นฺตสฺส.
๔๘ : ๔๓. กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.
๔๙ : ๔๔. ปุถสฺสุ พฺยญฺชเน.
๕๐ : ๔๕. โอ อวสฺส.
๕๑ : ๔๙. อนุปทิฏฺฐานำ วุตฺต–โยคโต.

อิติ สนฺธิกปฺเป ปญฺจโม กณฺโฑ.
สนฺธิสุตฺตำ นิฏฺฐิตำ.

---

๒ – นามกณฺฑ

๒.๑ – นามกปฺป ปฐมกณฺฑ

๕๒ : ๖๐. ชิน–วจน–ยุตฺตำ หิ.
๕๓ : ๖๑. สิงฺคญฺจ นิปฺปจฺจเต.
๕๔ : ๖๒. ตโต จ วิภตฺติโย.
๕๕ : ๖๓. สิ–โย–อำ–โย–นา–หิ–ส–นำ–สฺมา–หิ–ส–นำ–สฺมึ–สุ.
๕๖ : ๖๔. ต'ทนุปโรเธน.
๕๗ : ๗๑. อาลปเน สิ คสญฺโญ.
๕๘ : ๒๙. อิวณฺณุวณฺณา ฌ–ลา.
๕๙ : ๑๘๒. เต อิตฺถิยฺยา โป.
๖๐ : ๑๗๗. อา โฆ.
๖๑ : ๘๖. สาคโม เส.
๖๒ : ๒๐๖. สำสาเสฺว'กวจเนสุ จ.
๖๓ : ๒๑๗. เอติมาส'มิ.
๖๔ : ๒๑๖. ตสฺสา วา.

๖๕ : ๒๑๔. ตโต สสฺส สฺสาย.
๖๖ : ๒๐๔. โฆ รสฺสํ.
๖๗ : ๒๒๙. โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
๖๘ : ๑๘๔. อ'มา ปโต สฺมึ–สฺมานํ วา.
๖๙ : ๑๘๖. อาทิโต โอ จ.
๗๐ : ๓๐. ณ–ลาน'มิยฺวา สเร วา.
๗๑ : ๔๐๔. ย–วการา จ.
๗๒ : ๑๘๔. ปสญฺญสฺส จ.
๗๓ : ๑๗๔. คาว เส.
๗๔ : ๑๖๙. โยสุ จ.
๗๕ : ๑๗๐. อวมฺหิ จ.
๗๖ : ๑๗๑. อาวสฺสุ วา.
๗๗ : ๑๗๕. ตโต น'มํ ปติมฺหา'ลุตฺเต จ สมาเส.
๗๘ : ๓๑. โอ สเร จ.
๗๙ : ๔๖. ตพฺพิปรีตูปปเท พฺยญฺชเน จ.
๘๐ : ๑๗๓. โคณ นมฺหิ วา.
๘๑ : ๑๗๒. สุ–หิ–นาสุ จ.
๘๒ : ๑๔๙. อํ–โฆ นิคฺคหีตํ ณ–ล–เปหิ.
๘๓ : ๖๗. สรโลโป'มาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ สรโลเป ตุ ปกติ.
๘๔ : ๑๔๔. อโฆ รสฺส'เมกาจนโยสฺวปิ จ.
๘๕ : ๑๕๐. น สิสฺมิ'มพปสกานิ.
๘๖ : ๒๒๗. อุกาทิโต น'มินฺนํ.
๘๗ : ๒๓๑. อิณฺณ'มิณฺณนฺนํ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.
๘๘ : ๑๔๗. โยสุ กต–นิการ–โลเปสุ ทีฆ.
๘๙ : ๘๗. สุ–นํ–หิสุ จ.
๙๐ : ๒๔๒. ปญฺจาทีน'มตฺตํ.
๙๑ : ๑๙๔. ปติสฺสิ'นีมฺหิ.
๙๒ : ๑๐๐. นฺตุสฺส'นฺโต โยสุ จ.
๙๓ : ๑๐๖. สพฺพสฺส วา อิ–เสสุ.
๙๔ : ๑๐๕. สิมฺหิ วา.
๙๕ : ๑๔๕. อคฺคิสฺสิ'นิ.

๙๖ : ๑๔๘. โยสฺวา'กตรสฺโส โฌ.
๙๗ : ๑๓๖. เว-โวสุ โล จ.
๙๘ : ๑๘๙. มาตุลาทีน'มานตฺต'มีกาเร.
๙๙ : ๘๑. สฺมา-หิ-สฺมึนํ มฺหา-ภิ-มฺหิ วา.
๑๐๐ : ๒๑๔. น ติเมหิ กตากาเรหิ.
๑๐๑ : ๘๐. สุหิสฺวา'กาโร เอ.
๑๐๒ : ๒๐๒. สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
๑๐๓ : ๗๙. อโต เนน.
๑๐๔ : ๖๖. โส.
๑๐๕ : ๐. โส วา.
๑๐๖ : ๓๑๓. ทีโฆ'เรหิ.
๑๐๗ : ๖๙. สพฺพ-โย-นีน'มาเอ.
๑๐๘ : ๙๐. สฺมา-สฺมึนํ วา.
๑๐๙ : ๓๐๔. อาย จตุตฺเถ'กวจนสฺส ตุ.
๑๑๐ : ๒๐๑. ตโย เนว จ สพฺพนาเมหิ.
๑๑๑ : ๑๗๙. ฆโต นาทีนํ.
๑๑๒ : ๑๘๓. ปโต ยา.
๑๑๓ : ๑๓๒. สขโต คสฺเส วา.
๑๑๔ : ๑๗๘. ฆเต จ.
๑๑๕ : ๑๘๑. น ฉมฺมาทิโต.
๑๑๖ : ๑๕๗. อ-กตรสฺสา ลโต ยฺวา'ลปนสฺส เว-โว.
๑๑๗ : ๑๒๔. ณ-ลโต สสฺส โน วา.
๑๑๘ : ๑๔๖. ฆ-ปโต จ โยนํ โลโป.
๑๑๙ : ๑๕๕. ลโต โวกาโร จ.

อิติ นามกปฺเป ปฐโม กณฺโฑ.

๒.๒ – นามกปฺป ทุติยกณฺฑ

๑๒๐ : ๒๔๓. ฉมฺหสฺส มมํ สวิภตฺติสฺส เส.
๑๒๑ : ๒๓๓. มยํ โยมฺหิ ปฐเม.
๑๒๒ : ๙๙. พหุตฺตสฺส พหุโต.

๑๒๓ : ๑๐๓. นฺตสฺส เส วา.
๑๒๔ : ๙๘. อา สิมฺหิ.
๑๒๕ : ๑๙๘. อิ นปุสเก.
๑๒๖ : ๑๐๑. อวณฺณา จ เค.
๑๒๗ : ๑๐๒. โต–ติ–ตา ส–สฺมึ–นาสุ.
๑๒๘ : ๑๐๔. นมฺหิ ตำ วา.
๑๒๙ : ๒๒๒. อิมสฺสิ'ท'มสิสุ นปุสเก.
๑๓๐ : ๒๒๕. อมุสฺสา'ทำ
๑๓๑ : ๐. อิตฺถิ–ปุม–นปุสก–สงฺขฺยำ.
๑๓๒ : ๒๒๘. โยสุ ทฺวินฺนำ เทฺว จ.
๑๓๓ : ๒๓๐. ติ–จตุนฺนำ ติสฺโส–จตสฺโส–ตโย–จตฺตาโร–ตีณิ–จตฺตาริ.
๑๓๔ : ๒๔๑. ปญฺจาทีน'มกาโร.
๑๓๕ : ๑๑๘. ราชสฺส รญฺโญ–ราชิโน เส.
๑๓๖ : ๑๑๙. รญฺญำ นมฺหิ วา.
๑๓๗ : ๑๑๖. นามฺหิ รญฺญา วา.
๑๓๘ : ๑๒๑. สฺมึมฺหิ รญฺเญ–ราชินิ.
๑๓๙ : ๒๔๕. ตุมฺห'มฺหากำ ตยิ–มยิ.
๑๔๐ : ๒๓๒. ตฺว'มหำ สิมฺหิ จ.
๑๔๑ : ๒๔๑. ตว–มม เส.
๑๔๒ : ๒๔๒. ตุยฺหำ–มยฺหญฺจ.
๑๔๓ : ๒๓๕. ตำ–ม'มมฺหิ.
๑๔๔ : ๒๓๔. ตวำ–มมญฺจ นวา.
๑๔๕ : ๒๓๘. นามฺหิ ตยา–มยา.
๑๔๖ : ๒๓๖. ตุมฺหสฺส ตุวำ–ตฺว'มมฺหิ.
๑๔๗ : ๒๔๖. ปทโต ทุติยา–จตุตฺถี–ฉฏฺฐีสุ โว–โน.
๑๔๘ : ๒๔๗. เต–เม'กวจเนสุ จ.
๑๔๙ : ๒๔๘. น อิมฺหิ.
๑๕๐ : ๒๔๙. วา ตติเย จ.
๑๕๑ : ๒๕๐. พหุวจเนสุ โว–โน.
๑๕๒ : ๑๓๖. ปุมนฺตสฺสา สิมฺหิ.
๑๕๓ : ๑๓๘. อ'มาลปเน'กวจเน.

๑๔๔ : ๐. สมาเส จ วิภาสา.
๑๔๕ : ๑๓๗. โยสฺ'วาโม.
๑๔๖ : ๑๔๒. อาเน สฺมึมฺหิ วา.
๑๔๗ : ๑๔๐. หิวิภตฺติมฺหิ จ.
๑๔๘ : ๑๔๓. สุสฺมิ'มา วา.
๑๔๙ : ๑๓๙. อุ นามฺหิ จ.
๑๕๐ : ๑๙๗. อ กมฺมนฺตสฺส จ.

อิติ นามกปฺเป ทุติโย กณฺโฑ.

๒.๓ – นามกปฺป ตติยกณฺฑ

๑๖๑ : ๒๔๔. ตุมฺห'มฺเหหิ น'มากํ.
๑๖๒ : ๒๓๗. วา ยุว'ปฺปจโม.
๑๖๓ : ๒๔๐. สสฺสํ.
๑๖๔ : ๒๐๐. สพฺพนามการเต ปจโม.
๑๖๕ : ๒๐๔. ทุวนฺทฏฺจา วา.
๑๖๖ : ๒๐๙. น'าญฺญํ สพฺพนามิกํ.
๑๖๗ : ๒๑๐. พหุพฺพีหิมฺหิ จ.
๑๖๘ : ๒๐๓. สพฺพโต นํ สํ–สานํ.
๑๖๙ : ๑๑๗. ราชสฺส ราชุ สุ–นํ–หิสุ จ.
๑๗๐ : ๒๒๐. สพฺพสฺสิ'มสฺเส วา.
๑๗๑ : ๒๑๙. อนิมิ นามฺหิ จ.
๑๗๒ : ๒๑๘. อ–นปฺสกสฺส'ายํ สิมฺหิ.
๑๗๓ : ๒๒๓. อมุสฺส โม สิ.
๑๗๔ : ๒๑๑. เอต–เตสํ โต.
๑๗๕ : ๒๑๒. ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
๑๗๖ : ๒๑๓. ส–สฺมา–สฺมึ–สํ–สาสฺว'ตฺตํ.
๑๗๗ : ๒๒๑. อิมสทฺทสฺส จ.
๑๗๘ : ๒๒๔. สพฺพโต โก.
๑๗๙ : ๒๐๔. ฆ–ปโต สฺมึ–สานํ สํ–สา.
๑๘๐ : ๒๐๗. เน'ตาหิ สฺมิ'มายฺ–ยา.

๑๘๑ : ๙๔. มโนคณาทิโต สฺมึ–นาน'มิ–ฆา.
๑๘๒ : ๙๗. สสฺส โจ.
๑๘๓ : ๔๘,๓๘๖. เอเตส'โม โลเป.
๑๘๔ : ๙๖. ส สเร วา'คโม.
๑๘๕ : ๑๑๒. สนฺตสทฺทสฺส โส เก โพ จ'นฺเต.
๑๘๖ : ๑๐๗. สิมฺหิ คจฺฉนฺตาทีนำ นฺตสทฺโท อำ.
๑๘๗ : ๑๐๘. เสเสสุ นฺตุ'ว.
๑๘๘ : ๑๑๔. พฺรหฺม'ตฺต–สขฺ–ราชาทิโต อ'มานำ.
๑๘๙ : ๑๑๓. สฺ'ยา จ.
๑๙๐ : ๑๑๔. โยน'มาโน.
๑๙๑ : ๑๓๐. สขโต จา'โย–โน.
๑๙๒ : ๑๓๔. สฺมิ'เม.
๑๙๓ : ๑๒๒. พฺรหฺมโต คสฺส จ.
๑๙๔ : ๑๓๑. สขนฺตสฺสิ โน–นา–นำ–เสสุ.
๑๙๕ : ๑๓๔. อาโร หิมฺหิ วา.
๑๙๖ : ๑๓๓. สุ–น'มำสุ วา.
๑๙๗ : ๑๒๔. พฺรหฺมโต ตุ สฺมึ นิ.
๑๙๘ : ๑๒๓. อุตฺตำ ส–นาสุ.
๑๙๙ : ๑๔๘. สตฺถุ–ปีตาทีน'มา สิสฺมึ สิโลโป จ.
๒๐๐ : ๑๔๙. อญฺเญส'วารตฺตำ.
๒๐๑ : ๑๖๓. วา นำมฺหิ.
๒๐๒ : ๑๖๔. สตฺถุน'ตฺตญฺจ.
๒๐๓ : ๑๖๒. อุ สสฺมึ สโลโป จ.
๒๐๔ : ๑๖๗. สกมนฺธาตาทีนญฺจ.
๒๐๕ : ๑๖๐. ตโต โยน'โม ตุ.
๒๐๖ : ๑๖๕. ตโต สฺมิ'มิ.
๒๐๗ : ๑๖๑. นา ฆา.
๒๐๘ : ๑๖๖. อาโร รสฺส'มิกาเร.
๒๐๙ : ๑๖๘. ปีตาทีน'มสิมฺหิ.
๒๑๐ : ๒๓๙. ตยา–ตยีนำ ตกาโร ตฺวตฺตำ วา.

อิติ นามกปฺเป ตติโย กณฺโฑ.

๒.๔ – นามกปฺป จตุตฺถกณฺฑ

๒๑๑ : ๑๒๖. อตฺต'นฺโต หิสฺมิ'มพตฺตํ.
๒๑๒ : ๑๒๙. ตโต สฺมึ นิ.
๒๑๓ : ๑๒๗. สสฺส โน.
๒๑๔ : ๑๒๘. สฺมา นา.
๒๑๕ : ๑๔๑. ณ–ลโต จ.
๒๑๖ : ๑๘๐. ฆ–ปโต สฺมึ ฆํ วา.
๒๑๗ : ๑๙๙. โยนํ นิ นปุสเกหิ.
๒๑๘ : ๑๙๖. อโต นิจฺจํ.
๒๑๙ : ๑๙๕. สึ.
๒๒๐ : ๗๔. เสสโต โลปํ คสีปิ.
๒๒๑ : ๒๘๒. สพฺพาส'มาวุโส'ปสคฺค–นิปาตาทีหิ จ.
๒๒๒ : ๓๔๒. ปุมสฺส สิงฺคาทีสุ สมาเสสุ.
๒๒๓ : ๑๘๘. อํ ย'มีโต ปสญฺญโต.
๒๒๔ : ๑๕๓. นํ ณโต กตรสฺสา.
๒๒๕ : ๑๕๑. โยนํ โน.
๒๒๖ : ๑๕๔. สฺมึ นิ.
๒๒๗ : ๒๗๐. กิสฺส ก เว จ.
๒๒๘ : ๒๗๒. กุ หึ–หสุ จ.
๒๒๙ : ๒๒๖. เสเสสุ จ.
๒๓๐ : ๒๖๒. ตฺร–โต–เถสุ จ.
๒๓๑ : ๒๖๓. สพฺพสฺเส'ตสฺสา'กาโร วา.
๒๓๒ : ๒๖๗. เตฺร นิจฺจํ.
๒๓๓ : ๒๖๔. เอ โต–เถสุ จ.
๒๓๔ : ๒๖๕. อิมสฺสิ ถึ–ทานิ–ห–โต–เธสุ จ.
๒๓๕ : ๒๘๑. อ ฐุนามฺหิ จ.
๒๓๖ : ๒๘๐. เอต รหิมฺหิ.
๒๓๗ : ๑๗๖. อิตฺถิย'มโต อาปจฺจโย.
๒๓๘ : ๑๘๗. นทาทิโต วา อี.
๒๓๙ : ๑๙๐. ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.

๒๔๐ : ๑๙๓. ปติ–ภิกฺขุ–ราชี'การ'นฺเตหิ อินี.
๒๔๑ : ๑๙๑. นฺตุสฺส ต'มีกาเร.
๒๔๒ : ๑๙๒. ภวโต โภโต.
๒๔๓ : ๑๑๐. โภ เค ตุ.
๒๔๔ : ๗๒. อการ–ปีตาทฺ'ยนฺตาน'มา.
๒๔๕ : ๑๙๒. ฌ–ล–ปา รสฺสา.
๒๔๖ : ๗๓. อากาโร วา.

อิติ นามกปฺเป จตุตฺโถ กณฺโฑ.

๒.๕ – นามกปฺป ปญฺจมกณฺฑ

๒๔๗ : ๒๖๑. ตฺวาทโย วิภตฺติ–สญฺญาโย.
๒๔๘ : ๒๖๐. กฺวจิ โต ปญฺจมฺยตฺเถ.
๒๔๙ : ๒๖๖. ตฺร–ถ สตฺตมิยา สพฺพนาเมหิ.
๒๕๐ : ๒๖๘. สพฺพโต ธิ.
๒๕๑ : ๒๖๙. กิสฺมา โว.
๒๕๒ : ๒๗๑. หึ–หำ–หิญฺจนำ.
๒๕๓ : ๒๗๓. ตมฺหา จ.
๒๕๔ : ๒๗๔. อิมสฺมา ห–ธา จ.
๒๕๕ : ๒๗๕. ฆโต หึ.
๒๕๖ : ๐. กาเล.
๒๕๗ : ๒๗๖. กึ–สพฺพ'ญฺเญ'ก–ฆ–กุหิ ทา–ทาจนำ.
๒๕๘ : ๒๗๘. ตมฺหา ทานิ จ.
๒๕๙ : ๒๗๙. อิมสฺมา รหิ–ธุนา–ทานิ จ.
๒๖๐ : ๒๗๗. สพฺพสฺส โส ทามฺหิ วา.
๒๖๑ : ๓๖๙. อวณฺโณ เย โลปญฺจ.
๒๖๒ : ๓๙๑. วุฑฺฒสฺส โช อิยิฏฺเฐสุ.
๒๖๓ : ๓๙๒. ปสตฺถสฺส โส จ.
๒๖๔ : ๓๙๓. อนฺติกสฺส เนโท.
๒๖๕ : ๓๙๔. พาฬฺหสฺส สาโธ.
๒๖๖ : ๓๙๕. อปฺปสฺส กณฺ.
๒๖๗ : ๓๙๖. ยุวานญฺจ.

๒๖๘ : ๓๙๗. วนฺตุ–มนฺตุ–วีนญฺจ โลโป.
๒๖๙ : ๔๑. ยวตํ ต–ล–พ–ท–การานํ พฺยญฺชนาพิ จ–ล–ญ–ช–การตฺตํ.
๒๗๐ : ๑๒๐. อมฺห–ตุมฺห–นฺตุ–ราช–พฺรหฺม'ตฺต–สข–สตฺถุ–ปิตาทีหิ สฺมา นา'ว.

อิติ นามกปฺเป ปญฺจโม กณฺโฑ.

นามสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓ – การกกณฺฑ

๒๗๑ : ๘๘ (๓๐๘)* ยสฺมา'ทเปติ ภยฺมาทตฺเต วา ต'ทปาทานํ.
๒๗๒ : ๓๐๙. ธาตุ–นามาพ'มฺปสคฺค–โยคาทีสฺวปิ จ.
๒๗๓ : ๓๑๐. รกฺขณตฺถาน'มิจฺฉิตํ.
๒๗๔ : ๓๑๑. เยน วา'ทสฺสนํ.
๒๗๕ : ๓๑๒. ทูร'นฺติก'ทฺธ–กาล–นิมฺมาน–ตฺวาโลป–ทิสาโยค–วิภตฺต'ารปฺปโยค–สุทฺธปฺ–ปโมจน–เหตุ–วิวิตฺตปฺ–ปมาณ–ปุพฺพโยค–พนฺธน–คุณวจน–ปณฺห–กถน–โถกา'กตฺตูสุ จ.
๒๗๖ : ๘๔ (๓๐๒) ยสฺส ทาตุกาโม โรจเต ธารยเต วา ตํ สมฺปทานํ.
๒๗๗ : ๓๐๓. สิลาฆ–หนุ–จา–สป–ธาร–ปีห–กุธ–ทุหิ'สฺโส'สูย–ราธิกฺข–ปจฺจาสุณ–อนุปติคิณ–ปุพฺพกตฺตา'โรจนตฺถ–ตทตฺถ–ตุมตฺถา'ลมตฺถ–มญฺญา'นาทร'ปฺปาณินิคตฺยตฺถกมฺมนิ อาสีสตฺถ–สมฺมุติ–ภิยฺย–สตฺตมฺยตฺเถสุ จ.
๒๗๘ : ๙๓ (๓๒๐) โย'ธาโร ต'โมกาสํ.
๒๗๙ : ๘๒ (๒๙๒) เยน วา กยิรเต ตํ กรณํ.
๒๘๐ : ๗๔ (๒๘๔) ยํ กโรติ ตํ กมฺมํ.
๒๘๑ : ๗๗ (๒๙๔) โย กโรติ ส กตฺตา.
๒๘๒ : ๒๙๕. โย กาเรติ ส เหตุ.
๒๘๓ : ๙๑ (๓๑๖) ยสฺส วา ปริคฺคโห ตํ สามี.
๒๘๔ : ๖๙ (๒๘๓) ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
๒๘๕ : ๗๐. อาลปเน จ.
๒๘๖ : ๘๓ (๒๙๑) กรเณ ตติยา.
๒๘๗ : ๒๙๖. สหาทิโยเค จ.

---

*หมายเหตุ : สูตรที่มีเลขในวงเล็บ คัมภีร์ปทรูปสิทธิแสดงไว้ ๒ แห่ง คือ นามและการก

๒๘๘ : ๗๘ (๒๙๓) กตฺตริ จ.
๒๘๙ : ๒๙๗. เหตฺวตฺเถ จ.
๒๙๐ : ๒๙๘. สตฺตมฺยตฺเถ จ.
๒๙๑ : ๒๙๙. เยน'งฺควิกาโร.
๒๙๒ : ๓๐๐. วิเสสเน จ.
๒๙๓ : ๘๔ (๓๐๑) สมฺปทาเน จตุตฺถี.
๒๙๔ : ๓๐๔. นโม–โยคาทีสฺวปิ จ.
๒๙๕ : ๘๙ (๓๐๗) อปาทาเน ปญฺจมี.
๒๙๖ : ๓๑๔. การณตฺเถ จ.
๒๙๗ : ๗๖ (๒๘๔) กมฺมตฺเถ ทุติยา.
๒๙๘ : ๒๘๗. กาลทฺธาน'มจฺจนฺต–สංโยเค.
๒๙๙ : ๒๘๘. กมฺมปฺ–ปวจนีย–ยุตฺเต.
๓๐๐ : ๒๘๖. คติ–พุทฺธิ–ภุช–ปจ–หร–กร–สยาทีนำ การิเต วา.
๓๐๑ : ๙๒ (๓๑๔) สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
๓๐๒ : ๙๔ (๓๑๙) โอกาเส สตฺตมี.
๓๐๓ : ๓๒๑. สามิสฺสราธิปติ–ทายาท–สกฺขิ–ปติภู–ปสูต–กุสเลหิ จ.
๓๐๔ : ๓๒๒. นิทฺธารเณ จ.
๓๐๕ : ๓๒๓. อนาทเร จ.
๓๐๖ : ๒๘๙. กฺวจิ ทุติยา ฉฏฺฐีน'มตฺเถ.
๓๐๗ : ๒๙๐. ตติยา–สตฺตมีนญฺจ.
๓๐๘ : ๓๑๗. ฉฏฺฐี จ.
๓๐๙ : ๓๑๘. ทุติยา–ปญฺจมีนญฺจ.
๓๑๐ : ๓๒๔. กมฺม–กรณ–นิมิตฺตตฺเถสุ สตฺตมี.
๓๑๑ : ๓๒๕. สมฺปทาเน จ.
๓๑๒ : ๓๒๖. ปญฺจมฺยตฺเถ จ.
๓๑๓ : ๓๒๗. กาล–ภาเวสุ จ.
๓๑๔ : ๓๒๘. อุปธฺ'ยาธิกิสฺสร–วจเน.
๓๑๕ : ๓๒๙. มณฺฑิตฺ'สฺสุกฺเกสุ ตติยา จ.

อิติ พามกปฺเป การกกปฺโป ฉฏฺโ กณฺโฑ.

การกสุตฺตำ นิฏฺิตำ.

---

๔ – สมาสกณฺฑ

๓๑๖ : ๓๓๑. พามาหิ สมาโส ยุตฺตตฺโถ.
๓๑๗ : ๓๓๒. เตสํ วิภตฺติโย โลปา จ.
๓๑๘ : ๓๓๓. ปกติ จ'สฺส สรพฺยญฺชนสฺส.
๓๑๙ : ๓๓๐. อุปสคฺค–นิปาต–ปุพฺพโก อพฺยยีภาโว.
๓๒๐ : ๓๓๔. โส นปุํสก–ลิงฺโค.
๓๒๑ : ๓๔๙. ทิคุสฺเส'กตฺตํ.
๓๒๒ : ๓๔๙. ตถา ทฺวนฺเท ปาณิ–ตูริย–โยคฺค–เสน'งฺค–ขุทฺทชนฺตุก–วิวิธวิรุทฺธ–วิสภาคตฺถา ทีนญฺจ.
๓๒๓ : ๓๖๐. วิภาสา รุกฺข–ติณ–ปสุ–ธน–ธญฺญ–ชนปทาทีนญฺจ.
๓๒๔ : ๓๓๙. ทฺวิปเท ตุลฺยาธิกรเณ กมฺมธารโย.
๓๒๕ : ๓๔๘. สงฺขฺยา–ปุพฺโพ ทิคุ.
๓๒๖ : ๓๔๑. อุเภ ตปุปุริสา.
๓๒๗ : ๓๔๑. อ'มาทโย ปร–ปเทภิ.
๓๒๘ : ๓๔๒. อญฺญ–ปทตฺเถสุ พหุพฺพีหิ.
๓๒๙ : ๓๔๗. พามาหิ สมุจฺจโย ทฺวนฺโท.
๓๓๐ : ๓๔๐. มหตฺ มหา ตุลฺยาธิกรเณ ปเท.
๓๓๑ : ๓๔๓. อิตฺถิยํ ภาสิต–ปุมิตฺถี ปุมา'ว เจ.
๓๓๒ : ๓๔๓. กมฺมธารย–สญฺเญ จ.
๓๓๓ : ๓๔๔. อตฺตํ นสฺส ตปุปุริเส.
๓๓๔ : ๓๔๕. สเร อพฺ.
๓๓๕ : ๓๔๖. กทฺ กุสฺส.
๓๓๖ : ๓๔๗. กา'ปฺปตฺเถสุ จ.
๓๓๗ : ๓๔๐. กฺวจิ สมาสนฺต–คตาน'มการนฺโต.
๓๓๘ : ๓๔๖. นทิมฺหา จ.
๓๓๙ : ๓๔๘. ชายายา ตุทฺ–ชานิ ปติมฺหิ.
๓๔๐ : ๓๔๔. ธนุมฺหา จ.
๓๔๑ : ๓๓๖. อํ วิภตฺตีน'มการนฺตา อพฺยยีภาวา.
๓๔๒ : ๓๓๗. สโร รสฺโส นปุํสเก.

๓๔๓ : ๓๓๘. ฉญฺญสฺมา โลโป จ.

อิติ พามกปฺเป สมาสกปฺโป สตฺตโม กณฺฑ.

สมาสสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔ – ตทฺธิตกณฺฑ

๓๔๔ : ๓๖๑. วา ณ'ปจฺจเย.

๓๔๕ : ๓๖๖. ณายน–ณาน วจฺฉาทีโต.

๓๔๖ : ๓๖๗. เณยฺโย กตฺติกาทีหิ.

๓๔๗ : ๓๖๘. อโต ณิ วา.

๓๔๘ : ๓๗๑. ณโว'ปคฺวาทีหิ.

๓๔๙ : ๓๗๒. เณร วิธวาทีโต.

๓๕๐ : ๓๗๓. เยน วา สสฏฺฐ ตรติ จรติ วหติ ณิโก.

๓๕๑ : ๓๗๔. ต'มฺธีเต เตนกตาทิ–สนฺนิธาน–นิโยค–สิปฺป–ภณฺฑ–ชีวิกตฺเถสุ จ.

๓๕๒ : ๓๗๖. ณ ราคา ตสฺเสว'มญฺญตฺเถสุ จ.

๓๕๓ : ๓๗๘. ชาตาทีน'มิมิยา จ.

๓๕๔ : ๓๗๙. สมูหตฺเถ กณฺ–ณา.

๓๕๕ : ๓๘๐. คาม–ชน–พนฺธุ–สหายาทีหิ ตา.

๓๕๖ : ๓๘๑. ต'ทสฺส ฐาน'มิโย จ.

๓๕๗ : ๓๘๒. อุปมตฺถา'ยิตตฺตํ.

๓๕๘ : ๓๘๓. ตนฺนิสฺสิตตฺเถ โล.

๓๕๙ : ๓๘๔. ฆาลุ ตพฺพหุเล.

๓๖๐ : ๓๘๗. ณฺย–ตฺต–ตา ภาเว ตุ.

๓๖๑ : ๓๘๘. ณ วิสมาทีหิ.

๓๖๒ : ๓๘๙. รมณียาทีโต กณฺ.

๓๖๓ : ๓๙๐. วิเสเส ตร–ตมี'สิกี'ยิฏฺฐา.

๓๖๔ : ๓๙๘. ตทสฺสตฺถีติ วี จ.

๓๖๕ : ๓๙๙. ตปาทีโต สี.

๓๖๖ : ๔๐๐. ทณฺฑาทีโต อิก–อี.

๓๖๗ : ๔๐๑. มธฺวาทีโต โร.

๓๖๘ : ๔๐๒. คุณาทีโต วนฺตุ.

๓๖๙ : ๔๐๓. สตฺยาทีหิ มนฺตุ.
๓๗๐ : ๔๐๔. สทฺธาทิโต ณ.
๓๗๑ : ๔๐๔. อายุสฺสุ'การา'ส มนฺตุมฺหิ.
๓๗๒ : ๓๘๔. ตปฺปกติ–วจเน มโย.
๓๗๓ : ๔๐๖. สงฺขฺยา–ปูรเณ โม.
๓๗๔ : ๔๐๘. ส ฉสฺส วา.
๓๗๕ : ๔๑๒. เอกาทิโต ทสสฺสี.
๓๗๖ : ๒๔๗. ทเส โส นิจฺจญฺจ.
๓๗๗ : ๐. อนฺเต นิคฺคหีตญฺจ.
๓๗๘ : ๔๑๔. ติ จ.
๓๗๙ : ๒๔๘. ล ท–รานำ.
๓๘๐ : ๒๔๔. วีสติ–ทเสสุ พา ทฺวิสฺส ตุ.
๓๘๑ : ๒๔๔. เอกาทิโต ทส ร สงฺขฺยาเย.
๓๘๒ : ๒๔๙. อฏฺฐาทิโต จ.
๓๘๓ : ๒๔๓. เทฺวกฏฺฐาน'มากาโร วา.
๓๘๔ : ๔๐๗. จตุจฺ–เฉหิ ถ–ฉา.
๓๘๕ : ๔๐๙. ทฺวิ–ตีหิ ติโย.
๓๘๖ : ๔๑๐. ติเย ทุ–ตาปี จ.
๓๘๗ : ๔๑๑. เตส'มฑฺฒ'ปปเทน อฑฺฒุฑฺฒ–ทิวฑฺฒ–ทิยฑฺฒ'ฑฺฒติยา.
๓๘๘ : ๖๘. สรูปาน'เมกเสสฺว'สกึ.
๓๘๙ : ๔๑๓. คณเน ทสสฺส ทฺวิ–ติ–จตุ–ปญฺจ–ฉ–สตฺต–อฏฺฐ–นวกานำ วี–ติ–จตฺตาร–ปญฺญา–ฉ–สตฺตา'ส–นวา โยสุ โยนญฺจีส'มาสำ–ชิ–ริ–ตีตุติ.
๓๙๐ : ๒๔๖. จตู'ปปทสฺส โลโป ตุ'ตฺตร–ปทาทิจสฺส จุ–โจปี พวา.
๓๙๑ : ๔๒๓. ย'ทนุปปนฺนา นิปาตนา สิชฺฌนฺติ.
๓๙๒ : ๔๑๘. ทฺวาทิโต โก'เนกตฺเถ จ.
๓๙๓ : ๔๑๙. ทส–ทสกำ สตำ ทสกานำ สตำ สหสฺสญฺจ โยมฺหิ.
๓๙๔ : ๔๑๖. ยาว ต'ทุตฺตริ ทส–คุณิตญฺจ.
๓๙๕ : ๔๑๗. สกพาเมหิ.
๓๙๖ : ๓๖๓. เตสำ โณ โลปี.
๓๙๗ : ๔๒๐. วิภาเค ธา จ.
๓๙๘ : ๔๒๑. สพฺพนามเมหิ ปการ–วจเน ตุ ถา.

๓๙๙ : ๔๒๒. กิ'มิเมหิ ถ.
๔๐๐ : ๓๖๔. วุทฺธา'ทิสรสฺส วา'สโยคนฺตสฺส สเณ จ.
๔๐๑ : ๓๗๕. มา ยูป'มาคโม ฯาเน.
๔๐๒ : ๓๗๗. ฆาตฺตญฺจ.
๔๐๓ : ๓๙๔. กฺวจา'ทิมชฺฌมฺตฺตรานำ ทีฆ–รสฺสา ปจฺจเยสุ จ.
๔๐๔ : ๓๗๐. เตสุ วุทฺธิ–โลปา'คม–วิการ–วิปรีตา'เทสา จ.
๔๐๕ : ๓๖๕. ฉ–ฌวณฺณานญ'จา'โย วุทฺธี.

อิติ นามกปฺเป ตทฺธิตกปฺโป อฏฺฐโม กณฺโฑ.
ตทฺธิตสุตฺตำ นิฏฺฐิตำ.

---

๖ – อาขฺยาตกณฺฑ

๖.๑ – อาขฺยาตกปฺป ปฐมกณฺฑ

๔๐๖ : ๔๒๙. อถ ปุพฺพานิ วิภตฺตีนำ ฉ ปรสฺสปทานิ.
๔๐๗ : ๔๓๙. ปราณฺ'ยตฺตโนปทานิ.
๔๐๘ : ๔๓๑. เทฺว เทฺว ปฐม–มชฺฌิมุตฺตม–ปุริสา.
๔๐๙ : ๔๔๑. สพฺเพส'เมกาภิธาเน ปโร ปุริโส.
๔๑๐ : ๔๓๒. นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิกรเณ ปฐโม.
๔๑๑ : ๔๓๖. ตุมฺเห มชฺฌิโม.
๔๑๒ : ๔๓๗. อมฺเห อุตฺตโม.
๔๑๓ : ๔๒๗. กาเล.
๔๑๔ : ๔๒๘. วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
๔๑๕ : ๔๔๑. ฆาณตฺยา'สิฏฺเฐ'นุตฺตกาเล ปญฺจมี.
๔๑๖ : ๔๔๔. อนุมติ–ปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
๔๑๗ : ๔๖๐. อปจฺจกฺเข ปโรกฺขา'ตีเต.
๔๑๘ : ๔๔๖. หิยฺโย–ปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.
๔๑๙ : ๔๖๙. สมีเป'ชฺชตนี.
๔๒๐ : ๔๗๑. มา–โยเค สพฺพกาเล จ.
๔๒๑ : ๔๗๓. อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
๔๒๒ : ๔๗๔. กฺริยาติปนฺเน'ตีเต กาลาติปตฺติ.

๔๒๓ : ๔๒๖. วตฺตมานา ติ–อนฺติ–สิ–ถ–มิ–ม–เต–อนฺเต–เส–วฺเห–เอ–มฺเห.

๔๒๔ : ๔๔๐. ปญฺจมี ตุ–อนฺตุ–หิ–ถ–มิ–ม–ตำ–อนฺตำ–สฺสุ–วฺโห–เอ–อามเส.

๔๒๕ : ๔๔๓. สตฺตมี เอยฺย–เอยฺยุ–เอยฺยาสิ–เอยฺยาถ–เอยฺยามิ–เอยฺยาม–เอถ–เอรำ–เอโถ–เอยฺยาวฺโห–เอยฺยุ–เอยฺยามฺเห.

๔๒๖ : ๔๔๙. ปโรกฺขา อ–อุ–เอ–ตฺถ–อึ–มฺห–ตฺถ–เร–ตฺโถ–วฺโห–อึ–มฺเห.

๔๒๗ : ๔๔๔. หิยฺยตฺตนี อา–อู–โอ–ตฺถ–อึ–มฺหา–ตฺถ–ตฺถุ–เส–วฺหุ–อึ–มฺหเส.

๔๒๘ : ๔๖๘. อชฺชตนี อี–อึ–โอ–ตฺถ–อึ–มฺหา–อา–อู–เส–วฺหุ–อึ–มฺเห.

๔๒๙ : ๔๗๒. ภวิสฺสนฺตี สฺสติ–สฺสนฺติ–สฺสสิ–สฺสถ–สฺสามิ–สฺสาม–สฺสเต–สฺสนฺเต–สฺสเส–สฺสวฺเห–สฺสำ–สฺสามฺเห.

๔๓๐ : ๔๗๔. กาลาติปตฺติ สฺสา–สฺสุ–สฺเส–สฺสถ–สฺสึ–สฺสามฺหา–สฺสถ–สฺสิสุ–สฺสเส–สฺสวฺเห–สฺสึ–สฺสามฺหเส.

๔๓๑ : ๔๔๘. หิยฺยตฺตนี–สตฺตมี–ปญฺจมี–วตฺตมานา สพฺพธาตุกำ.

อิติ อาขฺยาตกปฺเป ปฐโม กณฺโฑ.

๖.๒ – อาขฺยาตกปฺป ทุติยกณฺฑ

๔๓๒ : ๓๖๒. ธาตุ–ลิงฺเคหิ ปรา ปจฺจยา.

๔๓๓ : ๔๒๘. ติช–คุป–กิต–มาเนหิ ข–ฉ–สา วา.

๔๓๔ : ๔๓๔. ภุช–ฆส–หร–สุ–ปาทีหิ ตุ'มิจฺฉตฺเถสุ.

๔๓๕ : ๔๓๖. อาย พามโต กตฺตูปมานา'ทาจาเร.

๔๓๖ : ๔๓๗. อียู'ปมานา จ.

๔๓๗ : ๔๓๘. นามมฺหา'ตฺติจฺฉตฺเถ.

๔๓๘ : ๔๔๐. ธาตูหิ เณ–ณย–ณาเป–ณาปยา การิตานิ เหตฺวตฺเถ.

๔๓๙ : ๔๓๙. ธาตุรูเป นามสฺมา ณโย จ.

๔๔๐ : ๔๔๕. ภาว–กมฺเมสุ โย.

๔๔๑ : ๔๔๗. ตสฺส จวคฺค–ยการ–วการตฺตำ สธาตฺวนฺตสฺส.

๔๔๒ : ๔๔๘. อิวณฺณาคโม วา.

๔๔๓ : ๔๔๙. ปุพฺพรูปญฺจ.

๔๔๔ : ๔๑๑. ตถา กตฺตริ จ.

๔๔๕ : ๔๓๓. ภูวาทิโต อ.

๔๔๖ : ๔๐๙. รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.

๔๔๗ : ๔๑๐. ทิวาทิโต โย.

๔๘๘ : ๔๑๒. สฺวาทีโต ณุ-ณา-อุณา จ.
๔๘๙ : ๔๑๓. กิยาทีโต ณา.
๔๙๐ : ๔๑๗. คหาทีโต ปฺป-ณฺหา.
๔๙๑ : ๔๒๐. ตนาทีโต โอ-ฝิรา.
๔๙๒ : ๔๒๔. จุราทีโต เณ-ณยา.
๔๙๓ : ๔๔๔. อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
๔๙๔ : ๔๔๐. กตฺตริ จ.
๔๙๕ : ๔๓๐. ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
๔๙๖ : ๔๓๐. กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
๔๙๗ : ๔๒๔. ภูวาทโย ธาตโว.

อิติ ฆาฏฺยาตกปฺเป ทุติโย กณฺโฑ.

๖.๓ – ฆาฏฺยาตกปฺป ตติยกณฺฑ

๔๙๘ : ๔๖๑. กฺวจา'ทิวณฺณาน'เมกสฺสรานำ เทฺวภาโว.
๔๙๙ : ๔๖๒. ปุพฺโพ'พฺภาโส.
๕๐๐ : ๔๐๖. รสฺโส.
๕๐๑ : ๔๖๔. ทุติย-จตุตฺถานำ ปฐม-ตติยา.
๕๐๒ : ๔๖๗. กวคฺคสฺส จวคฺโค.
๕๐๓ : ๔๓๒. มาน-กิตานำ ว-ตตฺตำ วา.
๕๐๔ : ๔๐๔. หสฺส โฆ.
๕๐๕ : ๔๖๓. ฆนฺตสฺสี'วณฺณ'ากาโร วา.
๕๐๖ : ๔๘๙. นิคฺคหีตญฺจ.
๕๐๗ : ๔๓๓. ตโต ฆา-มาหานำ วา-มำ เสสุ.
๕๐๘ : ๔๙๒. จา ติฏฺโฐ.
๕๐๙ : ๔๙๔. ฆา ปีโพ.
๕๑๐ : ๔๑๔. ณาสฺส ชา-ชำ-หา.
๕๑๑ : ๔๘๓. ทิสสฺส ปสฺส-ทิสฺส-ทกฺขา วา.
๕๑๒ : ๔๓๑. พฺยญฺชนนฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
๕๑๓ : ๔๒๙. โก เข จ.
๕๑๔ : ๔๓๔. หรสฺส คี เส.
๕๑๕ : ๔๖๔. พฺรู-ภูห'มาห-ภูวา ปโรกฺขายำ.

๔๗๖ : ๔๘๒. คมิสฺส'นฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
๔๗๗ : ๔๗๙. วจสฺส'ชฺชตนิมฺหิ มกาโร โอ.
๔๗๘ : ๔๓๘. อกาโร ทีฆํ หิ-มิ-เมสุ.
๔๗๙ : ๔๘๒. หิ โลปฺ วา.
๔๘๐ : ๔๙๐. โหติสฺสเร'โหเห ภวิสฺสนฺติมฺหิ สฺสสฺส จ.
๔๘๑ : ๕๒๔. กรสฺส สปฺปจฺจยสฺส กาโห.

อิติ ฆาขฺยาตกปฺเป ตติโย กณฺโฑ.

๖.๔ – ฆาขฺยาตกปฺป จตุตฺถกณฺฑ

๔๘๒ : ๕๐๘. ทา'ทนฺตสฺสํ มิ-เมสุ.
๔๘๓ : ๕๒๗. ฉสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
๔๘๔ : ๕๔๒. ฆฏาทีนํ วา.
๔๘๕ : ๔๓๔. อญฺเญสุ จ.
๔๘๖ : ๕๔๓. คุห-ทุสานํ ทีฆํ.
๔๘๗ : ๔๗๘. วจ-วส-วหาทีน'มุกาโร วสฺส เย.
๔๘๘ : ๔๘๑. ห-วิปริยโย โล วา.
๔๘๙ : ๕๑๙. คหสฺส เฆ ปฺเป.
๔๙๐ : ๕๑๘. หโลโป ณฺหามฺหิ.
๔๙๑ : ๕๒๓. กรสฺส กาสตฺต'มชฺชตนิมฺหิ.
๔๙๒ : ๔๙๙. อสสฺมา มิ-มานํ มฺหิ-มฺหา'นฺตโลโป จ.
๔๙๓ : ๔๙๘. ถสฺส ตฺถตฺตํ.
๔๙๔ : ๔๙๔. ติสฺส ตฺถิตฺตํ.
๔๙๕ : ๕๐๐. ตุสฺส ตฺถุตฺตํ.
๔๙๖ : ๔๙๗. สิมฺหิ จ.
๔๙๗ : ๔๗๗. ลภสฺมา อี-อีนํ ตฺถ-ตฺถํ.
๔๙๘ : ๔๘๐. กุสสฺมา ที จฺฉิ.
๔๙๙ : ๕๐๗. ทาธาตุสฺส ทชฺชํ.
๕๐๐ : ๔๘๖. วทสฺส วชฺชํ.
๕๐๑ : ๔๔๓. คมิสฺส ฆมฺมํ.
๕๐๒ : ๔๙๓. ยมฺหิ ทา-ธา-มา-ฉา-หา-ปา-มห-มถาทีน'มี.
๕๐๓ : ๔๘๔. ยชสฺสา'ทิสฺสิ.

๔๐๔ : ๔๗๐. สพฺพโต อำ อีสุ.
๔๐๕ : ๔๘๒. ชร-มราหำ ชีร-ชียฺย-มียฺยา วา.
๔๐๖ : ๔๙๖. สพฺพตฺถา'สสฺสา'ทิโลโป จ.
๔๐๗ : ๔๐๑. อสพฺพธาตุเก ภู.
๔๐๘ : ๔๑๔. เอยฺยสฺส ณาโต อิยา-ณา.
๔๐๙ : ๔๑๖. นาสฺส โลโป ยการตฺตำ.
๔๑๐ : ๔๘๗. โลปญ'เจตฺต'มกาโร.
๔๑๑ : ๔๒๑. อุตฺต'ไมกาโร.
๔๑๒ : ๔๒๒. กรสฺสา'กาโร จ.
๔๑๓ : ๔๓๔. โอ อว สเร.
๔๑๔ : ๔๙๑. เอ อย.
๔๑๕ : ๔๔๑. เต อาวายา การิเต.
๔๑๖ : ๔๖๖. อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
๔๑๗ : ๔๘๘. กฺวจิ ธาตุ-วิภตฺติปฺ-ปจฺจยานำ ทีฆ-วิปรีตา'เทส-โลปา'คมา จ.
๔๑๘ : ๔๔๖. อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
๔๑๙ : ๔๔๗. อการาคโม หิยฺยตฺตนี-อชฺชตนี-กาลาติปตฺตีสุ.
๔๒๐ : ๔๐๒. พฺรูโต อี ติมฺหิ.
๔๒๑ : ๔๒๕. ธาตุสฺส'นฺโต โลโป'เนกสฺสรสฺส.
๔๒๒ : ๔๗๖. อิสุ-ยมูน'มนฺโต จฺโฉ วา.
๔๒๓ : ๔๒๖. การิตานำ โณ โลปำ.

อิติ อาขฺยาตกปฺเป จตุตฺโถ กณฺโฑ.
อาขฺยาตสุตฺตำ นิฏฺฐิตำ.

---

๗ – กิพฺพิธานกณฺฑ

๗.๑ – กิพฺพิธานกปฺป ปฐมกณฺฑ

๔๒๔ : ๔๖๑. ธาตุยา กมฺมาทิมฺหิ โณ.
๔๒๕ : ๔๖๕. สญฺญาย'มนุ.
๔๒๖ : ๔๖๗. ปุเร ททา จ อี.
๔๒๗ : ๔๖๘. สพฺพโต ณวุ-ตฺวา'วี วา.

๔๒๘ : ๔๗๗. วิส–รุช–ปทาทิโต ณ.
๔๒๙ : ๔๘๐. ภาเว จ.
๔๓๐ : ๔๘๔. กฺวิ จ.
๔๓๑ : ๔๘๙. ธราทีหิ รมฺโม.
๔๓๒ : ๔๙๐. ตสฺสีลาทีสุ ณี–ตฺวา'วี จ.
๔๓๓ : ๔๙๑. สทฺท–กุธ–จล–มณฺฑตฺถ–รุจาทีหิ ยุ.
๔๓๔ : ๔๙๒. ปาราทิคมิมฺหา รู.
๔๓๕ : ๔๙๓. ภิกฺขาทิโต จ.
๔๓๖ : ๔๙๔. หนตฺยาทีนำ ณุโก.
๔๓๗ : ๕๑๖. พุ พิคฺคหีตำ ปทนฺเต.
๔๓๘ : ๔๙๕. สำหน'ญฺญาย วา โร โม.
๔๓๙ : ๔๘๘. รมฺหิ ร'นฺโต ราทิ โน
๔๔๐ : ๔๘๕. ภาว–กมฺเมสุ ตพฺพา'นียา.
๔๔๑ : ๔๘๒. ณฺโย จ.
๔๔๒ : ๔๘๗. กรมฺหา ริจฺจ.
๔๔๓ : ๔๘๔. ภูโต'พฺพ.
๔๔๔ : ๔๘๖. วท–มท–คมุ–ยุช–ครหา'การาทีหิ ชุช–มฺม–คฺค–ยฺเห'ยฺยา คาโร วา.
๔๔๕ : ๔๘๘. เต กิจฺจา.
๔๔๖ : ๕๑๒. อญฺเญ กิตฺ.
๔๔๗ : ๔๙๖. นนฺทาทีหิ ยุ.
๔๔๘ : ๔๙๗. กตฺตุ–กรณ–ปเทเสสุ จ.
๔๔๙ : ๔๘๐. รหาทิโต ณ.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป ปฐโม กณฺโฑ.

๗.๒ – กิพฺพิธานกปฺป ทุติยกณฺฑ

๔๕๐ : ๔๘๖. ณาทโย เตกาลิกา.
๔๕๑ : ๔๙๘. สญฺญายำ ทา–ธาโต อิ.
๔๕๒ : ๖๐๙. ติ กิจฺจา'สิฏฺเจ.
๔๕๓ : ๔๙๙. อิตฺถิย'ม–ติ–ยโว วา.
๔๕๔ : ๖๐๑. กรโต รีริย.
๔๕๕ : ๖๑๒. อตีเต ต–ตวนฺตุ–ตาวี.

๕๕๖ : ๖๒๒. ภาว–กมฺเมสุ ต.
๕๕๗ : ๖๐๖. พุธ–คมาทิตฺเถ กตฺตริ.
๕๕๘ : ๖๐๒. ชีโต อิน สพฺพตฺถ.
๕๕๙ : ๖๐๓. สุปโต จ.
๕๖๐ : ๖๐๔. อีสํ–ทุ–สูหิ ข.
๕๖๑ : ๖๓๖. อิจฺฉตฺเถสุ สมาน–กตฺตุเกสุ ตเว–ตุ วา.
๕๖๒ : ๖๓๘. อรห–สกฺกาทีสุ จ.
๕๖๓ : ๖๓๙. ปตฺตาวจเน อล'มตฺเถสุ จ.
๕๖๔ : ๖๔๐. ปุพฺพกาเล'กกตฺตุกานํ ตุน–ตฺวาน–ตฺวา วา.
๕๖๕ : ๖๔๖. วตฺตมาเน มาน'นฺตา.
๕๖๖ : ๕๗๔. สาสาทีหิ รตฺถุ.
๕๖๗ : ๕๗๕. ปาทิโต ริตุ.
๕๖๘ : ๕๗๖. มานาทีหิ ราตุ.
๕๖๙ : ๖๑๐. ฆาคมา ตุโก.
๕๗๐ : ๖๑๑. ภพฺเพ อิก.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป ทุติโย กณฺโฑ.

๗.๓ – กิพฺพิธานกปฺป ตติยกณฺฑ

๕๗๑ : ๖๒๔. ปจฺจยา'ทนิฏฺจา นิปาตนา สิชฺฌนฺติ.
๕๗๒ : ๖๒๕. สาส–ทิสโต ตสฺส ริฏฺโจ จ.
๕๗๓ : ๖๒๖. สาทิ สนฺต–ปุจฺฉ–ภนฺช–หนฺสาทีหิ ฏฺโจ.
๕๗๔ : ๖๑๓. วสโต อุตฺถ.
๕๗๕ : ๖๑๔. วสฺส วา วุ.
๕๗๖ : ๖๐๗. ฆ–ฒ–ภ–เหหิ ฆ–ฒา จ.
๕๗๗ : ๖๒๘. ภนฺชโต คฺโค จ.
๕๗๘ : ๕๖๐. ภุชาทีน'มนฺโต โน ทฺวิ จ.
๕๗๙ : ๖๒๙. วจ วา วุ.
๕๘๐ : ๖๓๐. คุปาทีนญฺจ.
๕๘๑ : ๖๑๖. ตราทีหิ อิณฺโณ.
๕๘๒ : ๖๓๑. ภิทาทิโต อินฺน–ฉนฺน–ฉีณา วา.
๕๘๓ : ๖๑๗. สุส–ปจ–สกโต กฺข–กฺกา จ.

๔๘๔ : ๖๑๘. ปกฺกมาทีหิ นฺโต จ.
๔๘๕ : ๖๑๙. ชนาทีน'มา ติมฺหิ จ.
๔๘๖ : ๖๐๐. คม–ชน–หน–รมาทีน'มนฺโต.
๔๘๗ : ๖๓๒. รกาโร จ.
๔๘๘ : ๖๒๐. ชา–ปาน'มิ–อี จ.
๔๘๙ : ๖๒๑. หนฺเตหิ โห หสฺส โฆ วา ฉ–ทห–นหานํ.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป ตติโย กณฺโฑ.

๗.๔ – กิพฺพิธานกปฺป จตุตฺถกณฺฑ

๔๙๐ : ๔๗๙. ณมฺหิ รนฺชสฺส โช ภาว–กรเณสุ.
๔๙๑ : ๔๔๔. หนสฺส ฆาโต.
๔๙๒ : ๔๐๓. วโธ วา สพฺพตฺถ.
๔๙๓ : ๔๖๔. อาการนฺตาน'มาโย.
๔๙๔ : ๔๘๒. ปุร–ส'มุป–ปรีหิ กโรติสฺส ข–ขรา วา ตปจฺจเยสุ จ.
๔๙๕ : ๖๓๗. ตเว–ตุนาทีสุ กา.
๔๙๖ : ๔๔๑. คม–ชน–หนาทีนํ ตำ–ตพฺพาทีสุ น.
๔๙๗ : ๖๔๑. สพฺเพหิ ตุนาทีนํ โย.
๔๙๘ : ๖๔๓. จ–น'นฺเตหิ รจฺจำ.
๔๙๙ : ๖๔๔. ทิสา สฺวาน–สฺวา'นฺตโลโป จ.
๖๐๐ : ๖๔๕. ม–ห–ท–เภหิ มฺม–ยฺห–ชฺช–พฺภ–ทฺธา จ.
๖๐๑ : ๓๓๔. ตทฺธิต–สมาส–กิตกา นามำ'วา'ตเวตุนาทีสุ จ.
๖๐๒ : ๖. ทุมฺหิ ครุ.
๖๐๓ : ๗. ทีโฆ จ.
๖๐๔ : ๖๘๔. อกฺขเรหิ การ.
๖๐๕ : ๔๔๗. ยถาคม'มิกาโร.
๖๐๖ : ๖๔๒. ท–ธ'นฺตโต โย กฺวจิ.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป จตุตฺโถ กณฺโฑ.

๗.๔ – กิพฺพิธานกปฺป ปญฺจมกณฺฑ

๖๐๗ : ๔๗๘. นิคฺคหีต สโยคาทิ โน.
๖๐๘ : ๖๒๓. สพฺพตฺถ เค คี.
๖๐๙ : ๔๘๔. สทสฺส สีทตฺตํ.
๖๑๐ : ๖๒๗. ยชสฺส สรสฺสิ ฏฺเจ.
๖๑๑ : ๖๐๘. ห–จตุตฺถาน'มนฺตานํ โท เธ.
๖๑๒ : ๖๑๔. โฑ ฒกาเร.
๖๑๓ : ๔๘๓. คหสฺส ฆร เณ วา.
๖๑๔ : ๔๘๑. ทหสฺส โท พฺ.
๖๑๕ : ๔๘๖. ธาตฺวนฺตสฺส โลโป กฺวิมฺหิ.
๖๑๖ : ๔๘๗. วิทนฺเต ฬู.
๖๑๗ : ๖๓๓. น–ม–ก–ราน'มนฺตานํ นิยุตฺต–ตมฺหิ.
๖๑๘ : ๔๗๑. น กฺ–คตฺตํ จ–ชา ณฺวุมฺหิ.
๖๑๙ : ๔๗๓. กรสฺส จ ตตฺตํ ตุสฺมิ.
๖๒๐ : ๔๔๙. ตำ–ตุน–ตพฺเพสุ วา.
๖๒๑ : ๔๔๓. การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
๖๒๒ : ๔๗๐. อน'กา ยุ–ณฺวูนำ.
๖๒๓ : ๔๔๔. ก–คา จ–ชานำ.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป ปญฺจโม กณฺโฑ.
กิพฺพิธานสุตฺตำ นิฏฺฐิตำ.

---

๘ – อุณาทิกณฺฑ

๖๒๔ : ๔๖๓. กตฺตริ กิตฺ.
๖๒๕ : ๖๐๕. ภาว–กมฺเมสุ กิจฺจ–กฺต–ข'ตฺถา.
๖๒๖ : ๖๓๔. กมฺมนิ ทุติยายำ กฺโต.
๖๒๗ : ๖๕๒. ขฺยาทีหิ มนฺ ม จ โต วา.
๖๒๘ : ๖๕๓. สมาทีหิ ถ–มา.
๖๒๙ : ๔๖๙. คหสฺสุ'ปธสฺเส วา.
๖๓๐ : ๖๕๔. มสุสฺส สุสฺส จฺฉร–จฺเฉรา.

๖๓๑ : ๖๔๔. อา–ปุพฺพ–จรสฺส จ.
๖๓๒ : ๖๔๖. อล–กล–สเลหิ ล–ฆา.
๖๓๓ : ๖๔๗. ฆาณ–ลาณา.
๖๓๔ : ๖๔๘. มกิสฺส ถสฺส โล จ.
๖๓๕ : ๔๔๙. เปสา'ติสคฺค–ปตฺตกาเลสุ กิจฺจา.
๖๓๖ : ๖๔๙. อวสฺสกา'ธมิเณสุ ณี จ.
๖๓๗ : ๐. อรห–สกฺกาทีหิ ตุ.
๖๓๘ : ๖๖๐. วชาทีหิ ปพฺพชฺชาทโย นิปฺปจฺจยุเต.
๖๓๙ : ๔๘๔. กุวิโลโป จ.
๖๔๐ : ๐. ส–จ–ชานุ ก–คา ณาพฺพยุเฉ.
๖๔๑ : ๔๗๒. พุทาทีหิ ยุ–ณฺวูน'มนา'นนา'กา'นกา สการิเตหิ จ.
๖๔๒ : ๔๘๔. อิ–ย–ต–ม–กิ–เฉสาน'มนฺตสฺสโร ทีฆุ กฺวจิ ทิสสฺส คุณุ โท รุ สกฺขี จ.
๖๔๓ : ๖๓๔. ภุยาทีหิ มติ–พุทฺธิ–ปูชาทีหิ จ กฺโต.
๖๔๔ : ๖๖๑. เวปุ–สี–ทว–วมุ–กุ–ทา–ภู–หฺวาทีหิ ถุ–ตฺติม–ณิมา นิพฺพตฺเต.
๖๔๕ : ๖๖๒. อกฺโกเส พมฺหา'นิ.
๖๔๖ : ๔๑๙. เอกาทิโต สกิสฺส กฺขตฺตุ.
๖๔๗ : ๖๖๓. สุพสฺสุ'พสฺโส'ณ–วาพฺวาพูพฺพขุณาพา.
๖๔๘ : ๖๖๔. ตรุณสฺส สุสุ จ.
๖๔๙ : ๖๖๕. ยุวสฺสุ'วสฺสุ'วฺวาพฺพูพา.
๖๕๐ : ๖๔๑. กาเล วตฺตมาพา'ตีเต ณฺวาทโย.
๖๕๑ : ๖๔๗. ภวิสฺสติ คมาทีหิ ณี–ฆิณฺ.
๖๕๒ : ๖๔๘. กฺริยายุ ณฺวุ–ตโว.
๖๕๓ : ๓๐๖. ภาววาจิมฺหิ จตุตฺถี.
๖๕๔ : ๖๔๙. กมฺมนิ โณ.
๖๕๕ : ๖๕๐. เสเส สฺสุ–พฺตุ–มาพา'พา.
๖๕๖ : ๖๖๖. ฉทาทีหิ ต–ตฺรณฺ.
๖๕๗ : ๖๖๗. วทาทีหิ ณิตฺโต คเณ.
๖๕๘ : ๖๖๘. มิทาทีหิ ตฺติ–ติโย.
๖๕๙ : ๖๖๙. อุสุ–รนฺช–ทสานุ ทสสฺส ทฑฺโฒ ฒ–ชา จ.
๖๖๐ : ๖๗๐. สูวุสาพ'มูวุสาพ'มโต โถ จ.
๖๖๑ : ๖๗๑. รนฺชุทาทีหิ ธ–ทิทฺท–กิ'รา กฺวจิ ช–ทโลโป จ.

๖๖๒ : ๖๗๒. ปฏิโต หิสฺส เหรณฺ-หีรณฺ.
๖๖๓ : ๖๗๓. กฑฺฒาทีหิ โก.
๖๖๔ : ๖๗๔. ขาทา'ม-คมาหฺ ขนฺธ'นฺธ-คนฺธา.
๖๖๕ : ๖๗๕. ปฏาทีหฺ'ฆสฺ.
๖๖๖ : ๖๗๖. ปุถสฺส ปุถฺ-ปถา'โม วา.
๖๖๗ : ๖๗๗. สสฺวาทีหิ ตุ-ทโว.
๖๖๘ : ๖๗๘. จฺฆาทีหิ ฆีวโร.
๖๖๙ : ๖๗๙. มฺนาทีหิ จิ.
๖๗๐ : ๖๘๐. วิทาทีหฺ'ยุโร.
๖๗๑ : ๖๘๑. หนาทีหิ ณุ-นุ-ตโว.
๖๗๒ : ๖๘๒. กฺฏาทีหิ โฆ.
๖๗๓ : ๖๘๓. มนุ-ปูร-สุณาทีหิ อุสฺส-นุสิ'สา.

อิติ กิพฺพิธานกปฺเป อุณาทิกปฺโป ฉฏฺโฐ กณฺโฑ.
อุณาทิสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.
กจฺจายนสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

สุตฺตสงฺคหคาถา

สนฺธิมฺหิ เอกปญฺญาสํ
อฏฺฐารสาธิกญฺเจว
สมาเส อฏฺฐวีสญฺจ
อฏฺฐารสสตาขฺยาเต
อุณาทิมฺหิ จ ปญฺญาสํ
นามมฺหิ ทฺวิสตํ ภเว
การเก ปญฺจตาลีสํ
ทฺวาสฏฺฐิ ตทฺธิเต มตํ
กิเต สุตฺตสตํ ภเว
สุตฺตเกทํ ปกาสิตํ.
(การิกา)

---

๑. วิธีทำตัวรูปของนามบท

๑.๑ ปุงลิงคนาม

๑.๑.๑ อการันต์ ปุงลิงค์ ปุริสศัพท์

ปุริส สทฺทปทมาลา (บุรุษ, บุคคล)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุริโส	ปุริสา
อาลปนะ.	โภ ปุริส ปุริสา	ภวนฺโต ปุริสา
ทุติยา.	ปุริสํ	ปุริเส
ตติยา.	ปุริเสน	ปุริเสหิ ปุริเสภิ
จตุตถี.	ปุริสสฺส (ปุริสาย ปุริสตฺถํ)	ปุริสานํ
ปัญจมี.	ปุริสา ปุริสมฺหา ปุริสสฺมา	ปุริเสหิ ปุริเสภิ
ฉัฏฐี.	ปุริสสฺส	ปุริสานํ
สัตตมี.	ปุริเส ปุริสมฺหิ ปุริสสฺมึ	ปุริเสสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังจาก อ การันต์ในปุงลิงค์ แปลง สิ ปฐมา เป็น โอ แปลง โย ปฐมา เป็น อา และลบ อ ข้างหน้า

๒. เพราะ สิ (ค) แปลงที่สุด เป็น อา, รัสสะ อา เป็น อ บ้าง และลบ สิ (ค)วิภัตติ

๓. คง อำ วิภัตติไว้, แปลง โยทุติยา เป็น เอ และลบ อ หน้า

๔. หลังจาก อการันต์ ในปุงลิงค์และนปุงสกลิงค์ แปลง นา เป็น เอน และลบ อ หน้า และเพราะ หิ และ สุ วิภัตติ แปลง อ เป็น เอ

๕. เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺอาคม, หลังจาก อการันต์ แปลง ส จตุตถีวิภัตติ เป็น อาย และ ตฺถำ บ้าง

๖. เพราะ นำ วิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา

๗. แปลง สฺมา เป็น มฺหา และ อา บ้าง และลบ อ หน้า

๘. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ และ เอ บ้าง และลบ อ หน้า

ทำตัวรูป **ปุริโส** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ปุริส + สิ = สิงฺคตฺเถ ปจมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ ปุริส + สิ → โอ = โส.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุริสฺ ʌ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ ปุริโส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริโส.** (อ.บุรุษ, อ.บุคคล)

ทำตัวรูป **ปุริสา** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง โย ปฐมาวิภัตติ ปุริส + โย = สิงฺคตฺเถ ปจมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ปุริส + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุริสฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุริสา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสา.** (อ.บุรุษ ท., อ.บุคคล ท.)

ทำตัวรูป **ปุริส** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สิ อาลปนะ ปุริส + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค ปุริส + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา ปุริสฺ อ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตาพหา.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ ปุริสฺ อา → อ + สิ = อากาโร วา.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค ปุริสฺ อ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ ปุริส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริส.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่บุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสา** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สิ อาลปนะ ปุริส + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค ปุริส + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ซึ่งอค แปลง อ เป็น อา	ปุริสฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตานมา.
ลบ สิ อาลปนะที่ซึ่ง ค	ปุริสฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุริสา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่บุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง โย อาลปนะ	ปุริส + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	ปุริส + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุริสฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุริสา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่บุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปุริส + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุริสฺ ฮ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุริสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริเส**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ปุริส + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ	ปุริส + โย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุริสฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุริเส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริเส.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริเสน** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส

หลัง ปุริส ลง นา ตติยาวิภัตติ ปุริส + นา = กรเณ ตติยา. / กตฺตริ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ปุริส + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุริสฺ ʌ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริเสหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส

หลัง ปุริส ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุริส + หิ = กรเณ ตติยา. / กตฺตริ จ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุริสฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริเสภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส

หลัง ปุริส ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุริส + หิ = กรเณ ตติยา. / กตฺตริ จ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุริสฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุริสฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริสสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส

หลัง ปุริส ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปุริส + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ปุริส + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสาย** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส

หลัง ปุริส ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปุริส + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอการันต์ แปลง ส เป็น อาย	ปุริส + ส → อาย	= อาย จตุตฺถเถกวจนสฺส ตุ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + อาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุริสฺ ฅ + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุริสาย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสาย.** (แก่, เพื่อ, ต่อบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสตฺถํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	ปุริส + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากอการันต์ แปลง ส เป็น ตฺถํ	ปุริส + ส → ตฺถํ	= ตุศัพท์โน อาย จตุตฺถเถกวจนสฺส ตุ.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสตฺถ.** (แก่, เพื่อ, ต่อบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	ปุริส + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ปุริสฺ อ → อา + นำ	= สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุริสานำ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุริส + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา	ปุริส + สฺมา → อา	= สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปุริสฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุริสฺ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุริสา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสมฺหา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุริส + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา	ปุริส + สฺมา → มฺหา	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุริสมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุริส + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริเสหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุริส + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุริสฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริเสภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุริส + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุริสฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุริสฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริสสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุริส + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ปุริส + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุริส + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + นำ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปุริสฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุริสานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **ปุริเส** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุริส + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ปุริส + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนํ วา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุริสฺ ʌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริเส.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุริส + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ปุริส + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริสสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุริส + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริสสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนบุรุษ)

ทำตัวรูป **ปุริเสสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุริส
หลัง ปุริส ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุริส + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ ปุริสฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุริสฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุริเสสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุริเสสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนบุรุษ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. ปุริโส ธมฺมํ สุณาติ. ปุริสา ธมฺมํ สุณนฺติ.

.....

.....

อา. โภ ปุริส อุปาสโก ธมฺมํ สุณาติ. ภวนฺโต ปุริสา อุปาสกา ธมฺมํ สุณนฺติ.

.....

.....

.....

ทุ. พุทฺโธ ปุริสํ ภาสติ. พุทฺโธ ปุริเส ภาสติ.

.....

.....

ต. สามเณโร ปุริเสน สทฺธึ คามํ คจฺฉติ. สามเณรา ปุริเสหิ สทฺธึ คามํ คจฺฉนฺติ.

.....

.....

จ. ปณฺฑิโต ปุริสสฺส ธมฺมํ เทเสติ. ปณฺฑิตา ปุริสานํ ธมฺมํ เทเสนฺติ.

.....

.....

ปัญ. สามเณโร ปุริสสฺมา อเปติ. สามเณรา ปุริเสหิ อเปนฺติ.

.....

.....

ฉ. อยํ ทารโก อสุกสฺส ปุริสสฺส ปุตฺโต โหติ. อิเม ทารกา อสุกานํ ปุริสานํ ปุตฺตา โหนฺติ.

.....

.....

.....

ส. ปุริเส โรทนฺเต, ทารโก วิหารํ คจฺฉติ. ปุริเสสุ โรทนฺเตสุ, ทารกา วิหารํ คจฺฉนฺติ.

.....

.....

ศัพท์แจกตาม ปุริส มีดังนี้

สุร	เทวดา	**อสุร**	อสูร	**นร**	คน
อุรค	งู	**นาค**	พญานาค, ช้าง	**ยกฺข**	ยักษ์, เทวดา
คนฺธพฺพ	คนธรรพ์	**กินฺนร**	กินนร	**มนุสฺส**	มนุษย์
ปีสาจ	ปีศาจ	**เปต**	เปรต	**มาตงฺค**	ช้าง
ชงฺคม	สัตว์ผู้เที่ยวไปในสงสาร	**ตุรงฺค**	ม้า	**วราห**	หมูป่า
สีห	ราชสีห์	**พฺยคฺฆ**	เสือโคร่ง	**อจฺฉ**	หมี
กจฺฉป	เต่า	**ตรจฺฉ**	หมาป่า	**มิค**	เนื้อ
อสฺส	ม้า	**โสณ**	สุนัข	**อาโลก**	แสงสว่าง
โลก	โลก	**นิลย**	บ้าน	**อนิล**	ลม
จาค	การสละ	**โยค**	ความเพียร, สูตร	**วายาม**	ความพยายาม
คาม	หมู่บ้าน	**นิคม**	นิคม, ตำบล	**อาคม**	อาคม, การมา
ธมฺม	ธรรม, บุญกุศล	**กาม**	กาม, ความใคร่	**สงฺฆ**	พระสงฆ์, หมู่
โอฆ	ห้วงน้ำ	**โฆส**	เสียงก้อง	**ปฏิฆ**	ความเคียดแค้น
อาสว	อาสวะ	**โกธ**	ความโกรธ	**โลภ**	ความโลภ
สารมฺภ	การแข่งดี	**ถมฺภ**	หัวดื้อ, เสาเรือน	**มท**	ความเลินเล่อ
มาน	ความถือตัว	**ปมาท**	ความประมาท	**มกฺข**	ความลบหลู่คุณ
ปุนฺนาค	ต้นบุนนาค	**ปูค**	ต้นหมาก	**ปนส**	ต้นขนุน
อสน	ต้นประดู่	**จมฺปก**	ต้นจำปา	**อมฺพ**	ต้นมะม่วง
หินฺตาล	ต้นเต่าร้าง	**ตาล**	ต้นตาล	**พกุล**	ต้นพิกุล
อชฺชุน	ต้นกุ่ม	**กีสุก**	ต้นทองกวาว	**มนฺทาร**	ต้นมณฑารพ
กุนฺท	ต้นคล้า	**ปุจิมนฺท**	ต้นสะเดา	**กรณฺช**	ต้นกระเช้า
รุกฺข	ต้นไม้	**มยูร**	นกยูง	**สกุณ**	นก
อณฺฑช	นก	**โกญฺจ**	นกกระเรียน	**หส**	หงส์

มน สทฺทปทมาลา (ใจ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	มโน	มนา
อาลปนะ.	เห มน มนา	เห มนา
ทุติยา.	มนํ	มเน
ตติยา.	**มนสา** มเนน	มเนหิ มเนภิ
จตุตฺถี.	**มนโส** มนสฺส	มนานํ
ปัญจมี.	มนา มนมฺหา มนสฺมา	มเนหิ มเนภิ
ฉัฏฐี.	**มนโส** มนสฺส	มนานํ
สัตตมี.	**มนสิ** มเน มนมฺหิ มนสฺมึ	มเนสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. มโนคณะ มีการแจกปทมาลาที่แตกต่างจากปุริสศัพท์มี ๔ วิภัตติ คือ นา ตติยา, ส วิภัตติ ทั้งจตุตฺถีและฉัฏฐี และ สฺมึ สัตตมีวิภัตติ

๒. แปลง นา ตติยา เป็น อา และลง สฺอาคม

๓. แปลง ส วิภัตติ [จตุตฺถีและฉัฏฐี] เป็น โอ และลง สฺ อาคม

๔. แปลง สฺมึ สัตตมี เป็น อิ และลง สฺ อาคม

๕. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน ปุริสศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **มโน**

	ศัพท์เดิมคือ	= มน
หลัง มน ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	มน + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	มน + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	มนฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มนฺ ʌ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ โอ	มโน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มโน.** (อ.ใจ)

ทำตัวรูป **มนา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง โย ปฐมาวิภัตติ มน + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา มน + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนา.** (อ.ใจ ท.)

ทำตัวรูป **มน** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง สิ อาลปนะ มน + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค มน + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา มนฺ อ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตามา.

เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ มนฺ อา → อ + สิ = อากาโร วา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค มนฺ อ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ มน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ใจ)

ทำตัวรูป **มนา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง สิ อาลปนะ มน + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิอาลปนะ ชื่อ ค มน + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา มนฺ อ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตามา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค มนฺ อา + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ใจ)

ทำตัวรูป **มนา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง ไย อาลปนะ มน + ไย = อาลปเน จ.

หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น อา มน + ไย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนา = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนำ** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง อำ ทุติยาวิภัตติ มน + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ มนำ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะใจ)

ทำตัวรูป **มเน** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง ไย ทุติยาวิภัตติ มน + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ มน + ไย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มเน = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มเน.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนสา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง นา ตติยาวิภัตติ มน + นา = กตฺตริ จ. (กรเณ ตติยา)

หลังจากมโนคณศัพท์ แปลง นา เป็น อา มน + นา → อา = มโนคณาทิโต สฺมึนาหมิอา.

เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม มน + สฺ – อา = ส สเร วาคโม.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา มนสา = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนสา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งใจ)

ทำตัวรูป **มเนน** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง นา ตติยาวิภัตติ มน + นา = กตฺตริ จ. (กรเณ ตติยา)
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน มน + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ ʌ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มเนน = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มเนน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งใจ)

ทำตัวรูป **มเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง หิ ตติยาวิภัตติ มน + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มนฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มเนหิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มเนหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งใจ ท.)

ทำตัวรูป **มเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง หิ ตติยาวิภัตติ มน + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มนฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มนฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มเนภิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มเนภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนโส** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง ส จตุตถีวิภัตติ มน + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากมโนคณศัพท์ แปลง ส เป็น โอ มน + ส → โอ = สสฺส โจ.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม มน + สฺ – โอ = ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ มนโส = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มนโส.** (แก่, เพื่อ, ต่อใจ)

ทำตัวรูป **มนสฺส** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ มน + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม มน + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **มนสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อใจ)

ทำตัวรูป **มนานำ** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ มน + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มนฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ มน + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา มน + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิำ วา.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะใจ)

ทำตัวรูป **มนมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ มน + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา มน + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมิำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **มนมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะใจ)

ทำตัวรูป **มนสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ มน + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **มนสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะใจ)

ทำตัวรูป **มเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	มน + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	มนฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	มนฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	มเนหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มเนหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะใจ ท.)

ทำตัวรูป **มเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	มน + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	มนฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	มนฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	มนฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	มเนภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มเนภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนโส** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	มน + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากมโนคณศัพท์ แปลง ส เป็น โอ	มน + ส → โอ	= สสฺส โจ.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม	มน + สฺ – โอ	= ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ	มนโส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนโส.** (แห่ง, ของ, เมื่อใจ)

ทำตัวรูป **มนสฺส** ศัพท์เดิมคือ = มน

หลัง มน ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	มน + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม	มน + สฺ – ส	= สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **มนสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อใจ)

ทำตัวรูป **มนานำ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ มน + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มนฺ อ → อา + นำ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา มนานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มนานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อใจ ท.)

ทำตัวรูป **มนสิ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ มน + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากมโนคณศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น อิ มน + สฺมึ → อิ = มโนคณาทิโต สฺมึนานมิอา.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม มน + สฺ – อิ = ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ มนสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มนสิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนใจ)

ทำตัวรูป **มเน** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ มน + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ มน + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ มนฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มนฺ ʌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มเน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มเน.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนใจ)

ทำตัวรูป **มนมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ มน + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ มน + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **มนมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนใจ)

ทำตัวรูป **มนสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = มน
หลัง มน ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ มน + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **มนสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนใจ)

ทำตัวรูป **มเนสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= มน
หลัง มน ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	มน + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	มนฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	มนฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	มเนสุ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มเนสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนใจ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	มโน วิสยๆ ชาปาติ.	มนา วิสยๆ ชานนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	เห มน อหๆ ตๆ น ชานามิ.	เห มนา มยๆ ตุมฺเห น ชานาม.
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	อหๆ เอตสฺส ปุริสสฺส มนๆ น ชานามิ.	มยๆ เอเตสๆ ปุริสานๆ มเน น ชานาม.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	ปุคฺคโล เจ ปทุฏเฐน มนสา ภาสติ.	ปุคฺคลา เจ ปสนฺเนหิ มเนหิ ภาสนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	ธีโร มนสฺส อนุรูปๆ กมฺมฏฺฐานๆ กโรติ.	ธีรา มนานๆ อนุรูปๆ กมฺมฏฺฐานๆ กโรนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	วิตกฺโก มนสฺมา อุปฺปชฺชติ.	วิตกฺกา มเนหิ อุปฺปชฺชนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ฉ.	มพสฺส สงฺกปฺโป โหติ.	มพานํ สงฺกปฺปา โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	ผสฺส ปุคฺคลสฺส มเน โลโภ อตฺถิ.	เยสํ ปุคฺคลานํ มเนสุ โลภา สนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม มน เรียกว่า มโนคณะ มีดังนี้

วจ	คำพูด	**วย**	วัย	**เตช**	เดช
ตป	ตบะ, ความเพียร	**เจต**	ใจ	**ตม**	ความมืด
ยส	ยศ	**อย**	เหล็ก	**ปย**	น้ำนม
สิร	ศีรษะ	**ฉนฺท**	ฉันทะ, ความพอใจ, อำนาจ, ความประสงค์		
สร	สระน้ำ	**อุร**	อก	**รห**	ที่ลับ
อห	วัน				

คุณวนฺตุ สทฺทปทมาลา (ผู้มีคุณ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คุณวา	คุณวนฺโต คุณวนฺตา
อาลปนะ.	โภ คุณวํ คุณว คุณวา	ภวนฺโต คุณวนฺโต คุณวนฺตา
ทุติยา.	คุณวนฺตํ	คุณวนฺเต
ตติยา.	**คุณวตา** คุณวนฺเตน	คุณวนฺเตหิ คุณวนฺเตภิ
จตุตฺถี.	**คุณวโต** คุณวนฺตสฺส	**คุณวตำ** คุณวนฺตานำ
ปญฺจมี.	**คุณวตา** คุณวนฺตา คุณวนฺตมฺหา คุณวนฺตสฺมา	คุณวนฺเตหิ คุณวนฺเตภิ
ฉฏฺฐี.	**คุณวโต** คุณวนฺตสฺส	**คุณวตำ** คุณวนฺตานำ
สตฺตมี.	**คุณวติ** คุณวนฺเต คุณวนฺตมฺหิ คุณวนฺตสฺมึ	คุณวนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลง พนฺตุ ปัจจัยกับ สิ วิภัตติ เป็น อา, แปลง พนฺตุ กับ โย เป็น นฺโต

๒. เพราะ โย, อำ, นา, หิ, นำ, สฺมา, สฺมึ และ สุ วิภัตติ แปลง อุ ของ พนฺตุ เป็น อ

๓. เพราะ สิ อาลปนะ(ค) แปลง พนฺตุ กับ สิ วิภัตติ เป็น อำ, อ และ อา

๔. เพราะ นา วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ นา เป็น ตา

๕. เพราะ ส วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น โต, เพราะ ส วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส และเพราะ นำ วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ

๖. แปลง สฺมา เป็น นา

๗. เพราะ สฺมึ วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ

๘. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน ปุริสศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **คุณวา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา คุณว นฺตุ+สิ → อา = อา สิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวา.** (อ.ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต คุณว นฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺโต.** (อ.ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ →อ + โย= นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา คุณวนฺตุ อ + โย→อา= สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตุ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตา.** (อ.ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ คุณวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค คุณวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ คุณว นฺตุ+สิ → อำ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ◌ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวำ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณว**	ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ	คุณวนฺตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	คุณวนฺตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ	คุณว นฺตุ+สิ → อ	= อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คุณวฺ อ + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวฺ ฆ + อ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ	คุณว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณว.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวา**	ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ	คุณวนฺตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	คุณวนฺตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา	คุณว นฺตุ+สิ → อา	= อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คุณวฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	คุณวา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺโต**	ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง โย อาลปนะ	คุณวนฺตุ + โย	= อาลปเน จ.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต	คุณว นฺตุ+โย →นฺโต	= นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ไย อาลปนะ คุณวนฺตุ + ไย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + ไย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะไยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + ไย = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น อา คุณวนฺตฺ อ + ไย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะอำวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + อำ = จสัพท์ใน พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + ไย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะไยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + ไย = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ + ไย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเต = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา คุณว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + นา = จสัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน คุณวนฺตฺ อ + นา→เอน= อโต เนน.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ อ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตน = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตหิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คุณวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตภิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวโต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คุณว นฺตุ+ส → โต = โตติตา สฺมิพาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส คุณว นฺตุ+ส → นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คุณว นฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโลจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ →อ + นำ = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา คุณวนฺตุ + สฺมา → นา= อมฺหตุมฺหนฺตุราชปุรหฺมตฺตสขฯ

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา คุณว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สฺมิพาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ→อ + สฺมา= จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คุณวนฺตุ อ + สฺมา→อา= สฺมาสฺมึนํ วา.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตุ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา คุณวนฺตุ อ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตมฺหา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ→อ + สฺมา= จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตสฺมา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตุ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คุณวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหากิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวโต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ ส เป็น โต คุณว พฺนฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ ส เป็น พฺนฺตสฺส คุณว พฺนฺตุ+ส → พฺนฺตสฺส = พฺนฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คุณว พฺนฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + นำ = พฺนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวติ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ คุณว นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ →อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ + สฺมึ→เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ คุณวนฺตฺ อ + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ → อ + สุ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตุ อ → เอ + สุ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	คุณวา มนุสฺโส อาวาสํ คจฺฉติ.	คุณวนฺโต มนุสฺสา อาวาสํ คจฺฉนฺติ.
	.....	.....
อา.	คุณวํ อุปาสก ตฺวํ วิหารํ คจฺฉาหิ.	คุณวนฺโต อุปาสกา ตุมฺเห วิหารํ คจฺฉถ.
	.....	.....
ทุ.	ตฺวํ คุณวนฺตํ อุปาสกํ ปสฺส.	ตุมฺเห คุณวนฺเต อุปาสเก ปสฺสถ.
	.....	.....
ต.	อหํ คุณวตา ปุริเสน สทฺธึ คามํ คจฺฉามิ.	มยํ คุณวนฺเตหิ ปุริเสหิ สทฺธึ คามํ คจฺฉาม.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อหํ คุณวโต ทารกสฺส ตุฏฺฐิทายํ เทมิ.	มยํ คุณวตํ ทารกานํ ตุฏฺฐิทาเย เทม.
	.....	.....
ปัญ.	สิสฺโส คุณวตา อุปชฺฌายา ธมฺมํ สุณาติ.	สิสฺสา คุณวนฺเตหิ อุปชฺฌาเยหิ ธมฺเม สุณนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	คุณวโต ปุริสสฺส กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ.	คุณวตํ ปุริสานํ กิตฺติสทฺทา อพฺภุคฺคจฺฉนฺติ.
	.....	.....
ส.	ภควา คุณวติ อุปาสเก ติฏฺฐติ.	ภควา คุณวนฺเตสุ อุปาสเกสุ ติฏฺฐติ.
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม คุณวนฺตุ มีดังนี้

คณวนฺตุ	ผู้มีหมู่	**กุลวนฺตุ**	ผู้มีตระกูลดี	**พลวนฺตุ**	ผู้มีกำลัง
ยสวนฺตุ	ผู้มียศ	**ธนวนฺตุ**	ผู้มีทรัพย์	**ผลวนฺตุ**	ต้นไม้อันมีผล
สีลวนฺตุ	ผู้มีศีล	**ปญฺญวนฺตุ**	ผู้มีปัญญา	**ภควนฺตุ**	พระผู้มีพระภาค
สุตวนฺตุ	ผู้มีการได้ยินได้ฟังมาก				

ภควนฺตุ สทฺทปทมาลา (พระผู้มีพระภาค)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ภควา	ภควนฺโต ภควนฺตา
อาลปนะ.	โภ ภควํ ภคว ภควา	ภวนฺโต ภควนฺโต ภควนฺตา
ทุติยา.	ภควนฺตํ	ภควนฺเต
ตติยา.	ภควตา ภควนฺเตน	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
จตุตถี.	ภควโต ภควนฺตสฺส	ภควตํ ภควนฺตานํ
ปัญจมี.	ภควตา ภควนฺตา ภควนฺตมฺหา ภควนฺตสฺมา	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
ฉัฏฐี.	ภควโต ภควนฺตสฺส	ภควตํ ภควนฺตานํ
สัตตมี.	ภควติ ภควนฺเต ภควนฺตมฺหิ ภควนฺตสฺมึ	ภควนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลง พนฺตุ ปัจจัยกับ สิ วิภัตติ เป็น อา, แปลง พนฺตุ กับ โย เป็น นฺโต

๒. เพราะ โย, อำ, นา, หิ, นำ, สฺมา, สฺมึ และ สุ วิภัตติ แปลง อุ ของ พนฺตุ เป็น อ

๓. เพราะ สิ อาลปนะ(ค) แปลง พนฺตุ กับ สิ วิภัตติ เป็น อำ, อ และ อา

๔. เพราะ นา วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ นา เป็น ตา

๕. เพราะ ส วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น โต, เพราะ ส วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น พนฺตสฺส และเพราะ นำ วิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ

๖. แปลง สฺมา เป็น นา

๗. เพราะ สฺมึ วิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ

๘. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน ปุริสศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **ภควา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ภควนฺตุ + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา ภควนฺตุ+สิ → อา = อา สิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภควฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควา.** (อ.พระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ภควนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต ภควนฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺโต.** (อ.พระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ภควนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ →อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ภควนฺตฺ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตา.** (อ.พระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สิ อาลปนะ ภควนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค ภควนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ ภควนฺตุ+สิ → อำ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภควฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควำ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง สิ อาลปนะ ภควนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภควนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ ภควนฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภควฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควฺ ฆ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง สิ อาลปนะ ภควนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภควนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา ภควนฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภควฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง โย อาลปนะ ภควนฺตุ + โย = อาลปเน จ.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต ภควนฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง โย อาลปนะ ภควนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ → อ + โย = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ภควนฺตฺ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะอำวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ → อ + อำ = จศัพท์ใน พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ → อ +โย = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ภควนฺตฺ อ +โย→ เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควตา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา ภคว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **ภควตา.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ→อ + นา = จสัทท์โท พฺยตฺตสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ภควนฺตฺ อ + นา→เอน = อโต เนน.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ✗ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตน.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺยตฺตสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภควนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภควนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺยตฺตสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภควนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภควนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควโต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภควนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต ภควนฺตุ+ส → โต = โตติตา สฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **ภควโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภควนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส ภควนฺตุ+ส → นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควตำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ภควนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ ภควนฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภควตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ภควนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ →อ + นำ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ภควนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควตา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากพฺยัญชนะ ตฺ ตั้ง สฺมา เป็น นา ภควนฺตุ + สฺมา → นา = อมฺหตฺมฺหนฺตุราชปุรหฺมตฺตสขาฯ

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา ภควนฺตุ+นา → ตา = โตติตา สฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **ภควตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา ภควนฺตุ อ + สฺมา→อา = สฺมาสฺมึนํ วา.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตุ ส + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภควนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ภควนฺตุ อ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควนฺตมฺหา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ไน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควนฺตสฺมา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ
หลัง ภควนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภควนฺตุ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภควนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ → อ + หิ = พนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภควนฺตุ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภควนฺตุ เอ + หิ → ภิ= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควโต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ภควนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น โต ภควา พนฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **ภควโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ภควนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ ส เป็น พนฺตสฺส ภควา พนฺตุ+ส → พนฺตสฺส = พนฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควตำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ภควนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง พนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ ภควา พนฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภควตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ภควนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ →อ + นำ = พนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ภควนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อา ภควนฺตานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระผู้มีพระภาค ท.)

ทำตัวรูป **ภควติ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ ภควนฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **ภควติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ →อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ภควนฺตฺ อ + สฺมึ→เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภควนฺตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ภควนฺตฺ อ + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควนฺตมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ภควนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภควนฺตสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระผู้มีพระภาค)

ทำตัวรูป **ภควนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = ภควนฺตุ

หลัง ภควนฺตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ภควนฺตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ภควนฺตุ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ภควนฺตุ อุ → อ + สุ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภควนฺตุ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ ภควนฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภควนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระผู้มีพระภาค ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	ภควา เตมาสํ อภิธมฺมํ เทเสสิ.	ภควนฺโต เทวมนุสฺสานํ ธมฺมํ เทเสสุ.
	.....	.....
อา.	ภควา ตฺวํ อิมสฺมึ วิหาเร วส.	ภควนฺโต ตุมฺเห อิมสฺมึ วิหาเร วสถ.
	.....	.....
ทุ.	อหํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ.	มยํ ภควนฺเต อภิวาเทม.
	.....	.....
ต.	อหํ ภควตา สทฺธึ คามํ คจฺฉามิ.	มยํ ภควนฺเตหิ สทฺธึ คามํ คจฺฉาม.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อหํ ภควโต ทานํ เทมิ.	มยํ ภควตํ ทานานิ เทม.
	.....	.....
ปัญ.	ภิกฺขุ ภควตา ธมฺมํ สุณาติ.	ภิกฺขู ภควนฺเตหิ ธมฺมํ สุณนฺติ.
	.....	.....
ฉ.	ภควโต กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ.	ภควตํ กิตฺติสทฺทา อพฺภุคฺคจฺฉนฺติ.
	.....	.....
ส.	อุปาสโก ภควติ นิสีทติ.	อุปาสกา ภควนฺเตสุ นิสีทนฺติ.
	.....	.....

หิมวนฺตุ สทฺทปทมาลา (ภูเขาหิมพานต์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	หิมวา **หิมวนฺโต**	หิมวนฺโต หิมวนฺตา
อาลปนะ.	เห หิมวํ หิมว หิมวา	เห หิมวนฺโต หิมวนฺตา
ทุติยา.	หิมวนฺตํ	หิมวนฺเต
ตติยา.	หิมวตา หิมวนฺเตน	หิมวนฺเตหิ หิมวนฺเตภิ
จตุตฺถี.	หิมวโต หิมวนฺตสฺส	หิมวตํ หิมวนฺตานํ
ปัญจมี.	หิมวตา หิมวนฺตา หิมวนฺตมฺหา หิมวนฺตสฺมา	หิมวนฺเตหิ หิมวนฺเตภิ
ฉัฏฐี.	หิมวโต หิมวนฺตสฺส	หิมวตํ หิมวนฺตานํ
สัตตมี.	หิมวติ หิมวนฺเต หิมวนฺตมฺหิ หิมวนฺตสฺมึ	หิมวนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ อํ วิภัตติและ ส วิภัตติ แปลง นฺตุ เป็น อ

๒. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน คุณวนฺตุศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **หิมวา**	ศัพท์เดิมคือ	= หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	หิมวนฺตุ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา	หิมว นฺตุ+สิ → อา	= อา สิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	หิมวฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	หิมวฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	หิมวา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวา.** (อ.ภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ หิมวนฺตุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + สิ = สิมฺหิ วา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ หิมวนฺตฺ อ + สิ → โอ = โส.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ หิมวนฺโต = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺโต.** (อ.ภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ หิมวนฺตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต หิมว นฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.
สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺโต.** (อ.ภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ หิมวนฺตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ →อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา หิมวนฺตฺ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา หิมวนฺตา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตา.** (อ.ภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวๆ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ หิมวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค หิมวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อๆ หิมว นฺตุ+สิ → อๆ = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ หิมวฺ อ + อๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวฺ ฆ + อๆ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวำ.** (แผ่น, ดูก่อน, ข้าแต่ภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมว** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ หิมวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค หิมวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ หิมว นฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ หิมวฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวฺ ฮ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมว.** (แผ่น, ดูก่อน, ข้าแต่ภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ หิมวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค หิมวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา หิมว นฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ หิมวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา หิมวา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวา.** (แผ่น, ดูก่อน, ข้าแต่ภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง โย อาลปนะ หิมวนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต หิมว นฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺโต.** (แผ่น, ดูก่อน, ข้าแต่ภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง โย อาลปเน หิมวนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา หิมวนฺตฺ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา หิมวนฺตา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตา.** (แห่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตๆ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง อๆ ทุติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + อๆ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + อๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + อๆ = จศัพท์โห พนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + อๆ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวนฺตๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตๆ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ หิมวนฺตฺ อ + โย→ เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเต = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวตา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา หิมว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ→อ + นา = จศัพท์โพ นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน หิมวนฺตฺ อ + นา→เอน= อโต เนน.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฮ + เอน = สรโลโปมาเทสปุปฺจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตน = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + หิ = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ หิมวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตหิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ หิมวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + หิ = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ หิมวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ หิมวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตภิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวโต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ หิมวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต หิมว นฺตุ+ส → โต = โตติตา สฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ หิมวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส หิมว นฺตุ+ส นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวตำ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ หิมวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ หิมว นฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ หิมวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ →อ + นำ = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา หิมวนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา หิมวนฺตานำ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวตา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา หิมวนฺตุ + สฺมา → นา= อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา หิมว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา หิมวนฺตุ อ + สฺมา→อา= สฺมาสฺมึนํ วา.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตุ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา หิมวนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา หิมวนฺตุ อ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวนฺตมฺหา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวนฺตสฺมา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ
หลัง หิมวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ หิมวนฺตุ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ → อ + หิ = พฺยญฺชนนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ หิมวนฺตุ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ หิมวนฺตุ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวโต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ หิมวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺยญฺชนนฺตุ กับ ส เป็น โต หิมว พฺยญฺชนนฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ หิมวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺยญฺชนนฺตุ กับ ส เป็น พฺยญฺชนนฺตสฺส หิมว พฺยญฺชนนฺตุ+ส พฺยญฺชนนฺตสฺส = พฺยญฺชนนฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวตำ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ หิมวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง พฺยญฺชนนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ หิมว พฺยญฺชนนฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ หิมวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตุ อุ →อ + นำ = พฺยญฺชนนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา หิมวนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อา หิมวนฺตานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตานํ.** (แห่ง, ของ, เมื่อภูเขาหิมพานต์ ท.)

ทำตัวรูป **หิมวติ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ หิมว นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ →อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ หิมวนฺตฺ อ + สฺมึ→เอ = สฺมาสฺมึนํ วา.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หิมวนฺตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ หิมวนฺตฺ อ + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวนฺตมฺหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ หิมวนฺตสฺมึ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภูเขาหิมพานต์)

ทำตัวรูป **หิมวนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = หิมวนฺตุ

หลัง หิมวนฺตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ หิมวนฺตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ หิมวนฺตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ หิมวนฺตฺ อุ → อ + สุ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ หิมวนฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ หิมวนฺเตสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หิมวนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภูเขาหิมพานต์ ท.)

ศัพท์แจกตาม หิมวนฺตุ มีดังนี้

สติมนฺตุ	ผู้มีสติ	**ธิติมนฺตุ**	ผู้มีความตั้งมั่น	**คติมนฺตุ**	ผู้มีปัญญา
มติมนฺตุ	ผู้มีปัญญา	**มุติมนฺตุ**	ผู้มีปัญญา	**มุตฺติมนฺตุ**	ผู้มีปัญญา
ชุติมนฺตุ	ผู้มีรัศมี, รุ่งเรือง	**สิริมนฺตุ**	ผู้มีสิริ	**หิริมนฺตุ**	ผู้มีความละอาย
ฤติมนฺตุ	ผู้มีการสรรเสริญ	**รติมนฺตุ**	ผู้มีความยินดี	**ยติมนฺตุ**	ผู้มีความเพียร
สุจิมนฺตุ	ผู้มีความสะอาด	**กลิมนฺตุ**	ผู้มีโทษ	**พลิมนฺตุ**	ผู้มีพลีกรรม
กสิมนฺตุ	ผู้มีการไถ	**รุจิมนฺตุ**	ผู้มีความชอบใจ	**พุทฺธิมนฺตุ**	ผู้มีปัญญา
จกฺขุมนฺตุ	ผู้มีปัญญาจักษุ	**พนฺธุมนฺตุ**	ผู้มีพวกพ้อง	**เหตุมนฺตุ**	ผู้มีเหตุ
เสตุมนฺตุ	ผู้มีสะพาน	**เกตุมนฺตุ**	ผู้มีธง	**ราหุมนฺตุ**	ผู้มีราหู
ภาณุมนฺตุ	ผู้มีแสงสว่าง	**ขาณุมนฺตุ**	ป่าอันมีตอ	**วิชฺชุมนฺตุ**	ท้องฟ้าอันมีสายฟ้า

หมายเหตุ:– เฉพาะ สติมนฺตุ และพนฺธุมนฺตุศัพท์ ใน อำ ทุติยาวิภัตติ และ ส วิภัตติ ให้แปลง นฺตุปัจจัย ทั้งตัว เป็น อ สำเร็จรูปเป็น สติมำ สติมนฺตำ, พนฺธุมำ พนฺธุมนฺตำ, สติมสฺส สติมโต สติมนฺตสฺส, พนฺธุมสฺส พนฺธุมโต พนฺธุมนฺตสฺส วิภัตติที่เหลือแจกเหมือนกับ หิมวนฺตุศัพท์ทุกประการ

สติมนฺตุ สทฺทปทมาลา (ผู้มีสติ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สติมา สติมนฺโต	สติมนฺโต สติมนฺตา
อาลปนะ.	โภ สติมํ สติม สติมา	ภวนฺโต สติมนฺโต สติมนฺตา
ทุติยา.	**สติมํ** สติมนฺตํ	สติมนฺเต
ตติยา.	สติมตา สติมนฺเตน	สติมนฺเตหิ สติมนฺเตภิ
จตุตฺถี.	**สติมสฺส** สติมโต สติมนฺตสฺส	สติมตํ สติมนฺตานํ
ปญฺจมี.	สติมตา สติมนฺตา สติมนฺตมฺหา สติมนฺตสฺมา	สติมนฺเตหิ สติมนฺเตภิ
ฉฏฺฐี.	**สติมสฺส** สติมโต สติมนฺตสฺส	สติมตํ สติมนฺตานํ
สัตตมี.	สติมติ สติมนฺเต สติมนฺตมฺหิ สติมนฺตสฺมึ	สติมนฺเตสุ

ทำตัวรูป **สติมา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สติมนฺตุ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา	สติม นฺตุ+สิ → อา	= อา สิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	สติมฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สติมฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	สติมา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมา.** (อ.ผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สติมนฺตุ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	สติมนฺตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ	สติมนฺตฺ อุ → อ + สิ	= สิมฺหิ วา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	สติมนฺตฺ อ + สิ → โอ	= โส.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สติมนฺตฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ	สติมนฺโต	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺโต.** (อ.ผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ สติมนฺตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโย เป็น นฺโต สติม นฺตุ+โย →นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺโต.** (อ.ผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ สติมนฺตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ →อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา สติมนฺตุ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตุ อา + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมนฺตา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตา.** (อ.ผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมๆ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สิ อาลปนะ สติมนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สติมนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อๆ สติม นฺตุ+สิ → อๆ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ สติมฺ อ + อๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมฺ ฆ + อๆ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ สติมๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมๆ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติม** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สิ อาลปนะ สติมนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สติมนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ สติม นฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ สติมฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมฺ ฆ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ สติม = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติม.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมา** ศัพท์เดิมคือ = สติมพนฺตุ

หลัง สติมพนฺตุ ลง สิ อาลปนะ สติมพนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สติมพนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง พนฺตุ กับ สิ เป็น อา สติม พนฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ สติมฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = สติมพนฺตุ

หลัง สติมพนฺตุ ลง โย อาลปนะ สติมพนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

เพราะโยวิภัตติ แปลงพนฺตุกับโย เป็น นฺโต สติม พนฺตุ+โย →นฺโต = พนฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = สติมพนฺตุ

หลัง สติมพนฺตุ ลง โย อาลปนะ สติมพนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมพนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมพนฺตฺ อุ →อ + โย = พนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา สติมพนฺตฺ อ + โย→อา = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมพนฺตฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมพนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะอวิภัตติ แปลง นฺตุ เป็น อ สติม นฺตุ → อ + อำ = สพฺพสฺส วา อำสฺสุ.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ สติมฺ อ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า สติมฺ อ อ + อำ = สรา สเร โลปำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมฺ อ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ สติมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตฺ อุ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตฺ อุ → อ + อำ = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตฺ อ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ สติมนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตฺ อุ → อ + โย = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ สติมนฺตฺ อ + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตฺ อ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมตา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา สติม นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สติมตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตฺ อุ→อ + นา = จสัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน สติมนฺตฺ อ + นา→เอน= อโต เนน.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตฺ ฅ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเตน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สติมนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเตหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สติมนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สติมนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สติมนฺตฺ เอ + หิ → ภิ= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเตภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ

หลัง สติมพฺตุ ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ สติมพฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ เป็น อ สติม พฺตุ → อ + ส = สพฺพสฺส วา อำสฺสุ.

แยกพยัญชนะ ม ออกจากสระ อ สติมฺ อ อ + ส = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมฺ ส อ + ส = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ม ไปประกอบกับสระ อ สติม + ส = พเย ปรำ ยุตฺเต.

เพราะ สวิภัตติ ลง สฺ อาคม สติม + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **สติมสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมโต** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ

หลัง สติมพฺตุ ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ สติมพฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ ส เป็น โต สติม พฺตุ+ส → โต = โตติตา สลฺมีนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สติมโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ

หลัง สติมพฺตุ ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ สติมพฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส สติม พฺตุ+ส → นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมตำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ

หลัง สติมพฺตุ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ สติมพฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ นำ เป็น ตำ สติม พฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สติมตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ

หลัง สติมพฺตุ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ สติมพฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมพฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมพฺตุ อุ →อ + นำ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สติมพฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมพฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมตา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา สติมนฺตุ + สฺมา → นา= อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา สติม นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สติมตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ไน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา สติมนฺตุ อ + สฺมา→อา= สฺมาสฺมึนำ วา.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตุ ฺอ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ไน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา สติมนฺตุ อ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ สติมนฺตมฺหา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ไน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ สติมนฺตสฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	สติมนฺตุ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	สติมนฺตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ	สติมนฺตฺ อุ → อ + หิ	= พฺยญฺชนสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สติมนฺตฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สติมนฺเตหิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	สติมนฺตุ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	สติมนฺตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ	สติมนฺตฺ อุ → อ + หิ	= พฺยญฺชนสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สติมนฺตฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	สติมนฺตฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สติมนฺเตภิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	สติมนฺตุ + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ เป็น อ	สติม นฺตุ → อ + ส	= สพฺพสฺส วา อำสสุ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	สติมฺ อ อ + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สติมฺ ส อ + ส	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	สติม + ส	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
เพราะ สวิภัตติ ลง สฺ อาคม	สติม + สฺ – ส	= สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **สติมสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมโต** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ
หลัง สติมพฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สติมพฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ ส เป็น โต สติม พฺตุ+ส → โต = โตติตา สลฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **สติมโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ
หลัง สติมพฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สติมพฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส สติม พฺตุ+ส → นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.
สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมตำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ
หลัง สติมพฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สติมพฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ นำ เป็น ตำ สติม พฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **สติมตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ
หลัง สติมพฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สติมพฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ สติมพฺตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมพฺตฺ อุ →อ + นำ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สติมพฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สติมพฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีสติ ท.)

ทำตัวรูป **สติมติ** ศัพท์เดิมคือ = สติมพฺตุ
หลัง สติมพฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สติมพฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ สติม พฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สลฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **สติมติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ → อ + สฺมึ = จศัพท์ไพ พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ สติมนฺตุ อ + สฺมึ→เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สติมนฺตุ อ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเต = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ไพ พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากปุง.และพปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ สติมนฺตุ อ + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อ สติมนฺตมฺหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ→อ + สฺมึ = จศัพท์ไพ พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อ สติมนฺตสฺมึ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพผู้มีสติ)

ทำตัวรูป **สติมนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = สติมนฺตุ

หลัง สติมนฺตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ สติมนฺตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ สติมนฺตุ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สติมนฺตุ อุ → อ + สุ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สติมนฺตุ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สติมนฺเตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สติมนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีสติ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	สติมา พฬกาโร กมฺมำ กโรติ.	สติมนฺตา พฬการา กมฺมานิ กโรนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	สติม อุปาสก ตฺวำ วิหารำ คจฺฉาหิ.	สติมนฺโต อุปาสกา ตุมฺเห วิหารำ คจฺฉถ.
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	ตฺวำ สติมนฺตำ มาลาการำ ปสฺส.	ตุมฺเห สติมนฺเต มาลาการ ปสฺสถ.
	.....	.....
ต.	อหำ สติมตา ปุริเสน สทฺธึ คามำ คจฺฉามิ.	มยำ สติมนฺเตหิ ปุริเสหิ สทฺธึ คามำ คจฺฉาม.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อหำ สติมโต ทารกสฺส ตุฏฺฐิทายำ เทมิ.	มยำ สติมตำ ทารกานำ ตุฏฺฐิทาเย เทม.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	สิสฺโส สติมนฺตา อุปชฺฌายา ธมฺมำ สุณาติ.	สิสฺสา สติมนฺเตหิ อุปชฺฌาเยหิ ธมฺเม สุณนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	สติมโต นรสฺส กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ.	สติมตำ นรานำ กิตฺติสทฺทา อพฺภุคฺคจฺฉนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	สติมนฺเต ปุริเส กมฺมำ กโรนฺเต, ทาโส คจฺฉิ.	สติมนฺเตสุ ปุริเสสุ กมฺเม กโรนฺเตสุ, ทาสา คมึสุ.
	.....	.....
	.....	.....

คจฺฉนฺต สทฺทปทมาลา (ผู้ไปอยู่)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คจฺฉ คจฺฉนฺโต	คจฺฉนฺโต คจฺฉนฺตา
อาลปนะ.	โภ คจฺฉ คจฺฉ คจฺฉา	ภวนฺโต คจฺฉนฺโต คจฺฉนฺตา
ทุติยา.	คจฺฉนฺตํ	คจฺฉนฺเต
ตติยา.	คจฺฉตา คจฺฉนฺเตน	คจฺฉนฺเตหิ คจฺฉนฺเตภิ
จตุตฺถี.	คจฺฉโต คจฺฉนฺตสฺส	คจฺฉตํ คจฺฉนฺตานํ
ปญฺจมี.	คจฺฉตา คจฺฉนฺตา คจฺฉนฺตมฺหา คจฺฉนฺตสฺมา	คจฺฉนฺเตหิ คจฺฉนฺเตภิ
ฉฏฺฐี.	คจฺฉโต คจฺฉนฺตสฺส	คจฺฉตํ คจฺฉนฺตานํ
สตฺตมี.	คจฺฉติ คจฺฉนฺเต คจฺฉนฺตมฺหิ คจฺฉนฺตสฺมึ	คจฺฉนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลง นฺต เป็น อํ และลบ สิ วิภัตติ

๒. ให้ตั้ง นฺต เหมือน นฺตปัจจัย วิธีการทำตัวรูป ก็ให้ทำเหมือนคุณวนฺตุศัพท์

๓. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูป และแจกปทมาลา เหมือนคุณวนฺตุศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺ**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คจฺฉนฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺต เป็น อํ	คจฺฉ นฺต → อํ + สิ	= สิมฺหิ คจฺฉนฺตาทีนํ นฺตสทฺโท อํ.
แยกพยัญชนะ ฉ ออกจากสระ อ	คจฺฉ อ อํ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ ฆ อํ + สิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ลบสิวิภัตติ	คจฺฉ อํ + สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉนฺ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺ.** (อ.ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺโต**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คจฺฉนฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ คจฺฉนฺต + สิ → โอ = โส.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฆ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ คจฺฉนฺโต = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺโต.** (อ.ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + โย = เสเสสุ นฺตุ.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโยเป็น นฺโต คจฺฉ นฺตุ+โย → นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺโต.** (อ.ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา คจฺฉนฺต + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (อ.ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ อาลปนะ คจฺฉนฺต + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค คจฺฉนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + สิ = เสเสสุ นฺตุ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ คจฺฉ นฺตุ+สิ → อำ = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ ฉฺ ออกจากสระ อ คจฺฉฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉนฺ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ อาลปนะ คจฺฉนฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค คจฺฉนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + สิ = เสเสสุ นฺตุว.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ คจฺฉ นฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ ฉ ออกจากสระ อ คจฺฉ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉ ฅ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ อาลปนะ คจฺฉนฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค คจฺฉนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + สิ = เสเสสุ นฺตุว.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา คจฺฉ นฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ ฉ ออกจากสระ อ คจฺฉ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง โย อาลปนะ คจฺฉนฺต + โย = อาลปเน จ.

เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + โย = เสเสสุ นฺตุว.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุ กับโยเป็น นฺโต คจฺฉ นฺตุ+โย → นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย อาลปนะ คจฺฉนฺต + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา คจฺฉนฺต + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ คจฺฉนฺต + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นา = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุ กับ นา เป็น ตา คจฺฉ นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สมฺมีนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตา.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน คจฺฉนฺต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ʌ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตน.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คจฺฉนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุ.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คจฺฉ นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม คจฺฉนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คจฺฉ นฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต→นฺตุ + สฺมา = เสเสสุ นฺตุว.
หลังจาก นฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา คจฺฉ นฺตุ + สฺมา→ นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุกับนาเป็น ตา คจฺฉ นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สลฺลีนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คจฺฉนฺต + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิงฺ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา คจฺฉนฺต + สฺมา→ มฺหา = สฺมาหิสฺมิงฺ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คจฺฉนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมิงฺ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คจฺฉ นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม คจฺฉนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คจฺฉ นฺตุ+นำ → ตำ = นมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + สฺมึ= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ คจฺฉ นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ คจฺฉนฺต + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ʌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ คจฺฉนฺต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	สูโท อาปณํ คจฺฉนฺโต อาหารํ กิณาติ.	สูทา อาปณํ คจฺฉนฺตา อาหาเร กิณนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
อา.	คจฺฉ อุปาสก ตฺวํ มจฺฉ คณฺหาหิ.	คจฺฉนฺโต อุปาสกา ตุมฺเห มจฺเฉ คณฺหถ.
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	ตฺวํ พิคมํ คจฺฉนฺตํ อุปาสกํ ปสฺส.	ตุมฺเห พิคมํ คจฺฉนฺเต อุปาสเก ปสฺสถ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	อหํ คจฺฉนฺเตน ปุริเสน สทฺธึ คามํ คจฺฉามิ.	มยํ คจฺฉนฺเตหิ ปุริเสหิ สทฺธึ คามํ คจฺฉาม.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อหํ คจฺฉโต ทารกสฺส หิรญฺญํ เทมิ.	มยํ คจฺฉนฺตานํ ทารกานํ หิรญฺญานิ เทม.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	สิสฺโส คจฺฉตา อาจริยา โอวาทํ สุณาติ.	สิสฺสา คจฺฉนฺเตหิ อาจริเยหิ โอวาเท สุณนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	ชนปทํ คจฺฉโต ปุริสสฺส อิทํ โปตฺถกํ.	คามํ คจฺฉตํ ปุริสานํ อิมานิ โปตฺถกานิ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	ปุริเส คจฺฉนฺเต, กิลมโถ อุปฺปชฺชติ.	ปุริเสสุ คจฺฉนฺเตสุ, กิลมถา อุปฺปชฺชนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม คจฺฉนฺต มีดังนี้

มหนฺต	ผู้บูชาอยู่	**จรนฺต**	ผู้เที่ยวไปอยู่	**ติฏฺฐนฺต**	ผู้ยืนอยู่
ททนฺต	ผู้ให้อยู่	**ภุญฺชนฺต**	ผู้บริโภคอยู่	**สุณนฺต**	ผู้ฟังอยู่
ปจนฺต	ผู้หุงอยู่	**ชยนฺต**	ผู้ชนะอยู่	**ชีรนฺต**	ผู้แก่อยู่
จวนฺต	ผู้ตายอยู่, ผู้เคลื่อนอยู่	**มียนฺต**	ผู้ตายอยู่	**สรนฺต**	ผู้ระลึกถึงอยู่
กุพฺพนฺต	ผู้กระทำอยู่	**ชปนฺต**	ผู้สวดอยู่	**วชนฺต**	ผู้ไปอยู่

ภวนฺต สทฺทปทมาลา (ผู้เจริญ,ท่าน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ภวๆ	ไภนฺโต ภวนฺโต ภวนฺตา
อาลปนะ.	ไภ ภนฺเต ไภนฺต ไภนฺตา	ไภนฺโต ภวนฺโต ภวนฺตา
ทุติยา.	ภวนฺตๆ	ไภนฺเต ภวนฺเต
ตติยา.	ไภตา ภวตา ภวนฺเตน	ภวนฺเตหิ ภวนฺเตภิ
จตุตฺถี.	ไภโต ภวโต ภวนฺตสฺส	ภวตๆ ภวนฺตานๆ
ปญฺจมี.	ไภตา ภวตา ภวนฺตา ภวนฺตมฺหา ภวนฺตสฺมา	ภวนฺเตหิ ภวนฺเตภิ
ฉฏฺฐี.	ไภโต ภวโต ภวนฺตสฺส	ภวตๆ ภวนฺตานๆ
สัตตมี.	ภวติ ภวนฺเต ภวนฺตมฺหิ ภวนฺตสฺมิๆ	ภวนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ โย วิภัตติ แปลง ว ของ ภวนฺตศัพท์ เป็น โอ

๒. เพราะ สิ อาลปนะ(ค) แปลง ภวนฺตศัพท์ เป็น ไภ, ภนฺเต, ไภนฺต, ไภนฺตา

๓. เพราะ นา วิภัตติและ ส วิภัตติ แปลง ว ของ ภวนฺตศัพท์ เป็น โอ

๔. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน คุณวนฺตุศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **ภวำ** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ภวฺต + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลง ฺต เป็น อำ ภว ฺต → อำ + สิ = สิมฺหิ คจฺฉนฺตาทีนำ นฺตสทฺโท อำ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภวฺ อ อำ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวฺ ฮ อำ + สิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

ลบสิวิภัตติ ภวฺ อำ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ ภวำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวำ.** (อ.ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ภวฺต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว →โอ ฺต + โย = โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ ฺต + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ฮ โอ ฺต + โย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ ฺต + โย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน พฺตุ โภ ฺต → พฺตุ + โย = เสเสสุ พฺตุว.

เพราะโยวิภัตติ แปลงพฺตุกับโย เป็น นฺโต โภ พฺตุ+โย → นฺโต = พฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **โภนฺโต.** (อ.ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ภวฺต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน พฺตุ ภว ฺต → พฺตุ + โย = เสเสสุ พฺตุว.

เพราะโยวิภัตติ แปลงพฺตุกับโย เป็น นฺโต ภว พฺตุ+โย → นฺโต = พฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺโต.** (อ.ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ภวนฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ภวนฺต + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ~~อ~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภวนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตา.** (อ.ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สิ อาลปนะ ภวนฺต + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภวนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง ภวนฺต เป็น โภ ภวนฺต → โภ + สิ = โภ เค ตุ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อ ค โภ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **โภ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สิ อาลปนะ ภวนฺต + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภวนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง ภวนฺต เป็น ภนฺเต ภวนฺต → ภนฺเต + สิ = ตุศัพท์ใน โภ เค ตุ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อ ค ภนฺเต + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **ภนฺเต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภนฺต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สิ อาลปนะ ภวนฺต + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภวนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง ภวนฺต เป็น โภนฺต ภวนฺต → โภนฺต + สิ = ตุศัพท์ใน โภ เค ตุ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อ ค โภนฺต + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **โภนฺต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต

หลัง ภวนฺต ลง สิ อาลปนะ ภวนฺต + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค ภวนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลงภวนฺต เป็นโภนฺตา ภวนฺต → โภนฺตา + สิ = ตุศัพท์ใน โภ เค ตุ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค โภนฺตา + สิ = เสสโต โลปิ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **โภนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย อาลปนะ ภวนฺต + โย = อาลปเน จ.
เพราะโยวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว → โอ นฺต + โย = โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ นฺต + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ฆ โอ นฺต + โย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ นฺต + โย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ โภ นฺต→นฺตุ + โย = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโยเป็น นฺโต โภ นฺตุ+โย → นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **โภนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย อาลปนะ ภวนฺต + โย = อาลปเน จ.
เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ภว นฺต → นฺตุ + โย = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโยเป็น นฺโต ภว นฺตุ+โย → นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺโต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย อาลปนะ ภวนฺต + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ภวนฺต + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภวนฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ภวนฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ◌ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ภวนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ ภวนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว → โอ นฺต + โย = โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ นฺต + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ◌ โอ นฺต + โย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ นฺต + โย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ โภนฺต + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ โภนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โภนฺตฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ โภนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โภนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ ภวนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ภวนฺต + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ ภวนฺต + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว→โอ พุต + นา = โอภาโว กฺวจิ โยควิภาคใน...*
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ พุต + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ฮ โอ พุต + นา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ พุต + นา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
เพราะนาวิภัตติ ตั้ง พุต เหมือน พุตุ โภ พุต→พุตุ + นา = เสเสสุ พุตฺว.
เพราะนาวิภัตติ แปลงพุตุกับนาเป็น ตา โภ พุตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **โภตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวพุต
หลัง ภวพุต ลง นา ตติยาวิภัตติ ภวพุต + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ ตั้ง พุต เหมือน พุตุ ภว พุต→พุตุ + นา = เสเสสุ พุตฺว.
เพราะนาวิภัตติ แปลงพุตุ กับนา เป็น ตา ภว พุตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **ภวตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวพฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = ภวพุต
หลัง ภวพุต ลง นา ตติยาวิภัตติ ภวพุต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ภวพุต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวพุตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวพุตฺ ฮ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวพฺเตน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวพฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวพฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภวพุต
หลัง ภวพุต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภวพุต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวพุตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภวพุตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวพฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวพฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งท่านผู้เจริญ ท.)

*โอภาโว กฺวจิ โยควิภาคะในสูตร โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.

ทำตัวรูป **ภวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภวนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภวนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวนฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภวนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว→โอ นฺต + ส = โอภาโว กฺวจิ โยควิภาคใน...*
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ นฺต + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ฆ โอ นฺต + ส = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ นฺต + ส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ โภ นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต โภ นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **โภโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวโต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภวนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ภว นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต ภว นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **ภวโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภวนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ภวนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวตำ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต

หลัง ภวนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ภวนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ภว นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุ.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ ภว นฺตุ+นำ → ตำ = นามฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภวตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ภวนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ภวนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภวนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ ภ ว→โอ นฺต + สฺมา = โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ ภฺ อ โอ นฺต + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ ฆ โอ นฺต + สฺมา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ โภ นฺต + สฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะสฺมาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ โภ นฺต → นฺตุ + สฺมา = เสเสสุ นฺตุ.
หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา โภ นฺตุ + สฺมา → นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา โภ นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **โภตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ภว นฺต → นฺตุ + สฺมา = เสเสสุ นฺตุ.
หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา ภว นฺตุ + สฺมา → นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา ภว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **ภวตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา ภวนฺต + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิงฺนำ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภวนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ภวนฺต + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมิงฺนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภวนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวนฺเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภวนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ภวนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมิงฺนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวนฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภโต**		ศัพท์เดิมคือ	= ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ		ภวนฺต + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ว เป็น โอ		ภ ว→โอ นฺต + ส	= โอภาโว กฺวจิ โยควิภาคใน...*
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ		ภฺ อ โอ นฺต + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		ภฺ ฆ โอ นฺต + ส	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ		โภ นฺต + ส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ		โภ นฺต → นฺตุ + ส	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต		โภ นฺตุ+ส → โต	= โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **โภโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อท่านผู้เจริญ)			
ทำตัวรูป **ภวโต**		ศัพท์เดิมคือ	= ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ		ภวนฺต + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ		ภว นฺต → นฺตุ + ส	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต		ภว นฺตุ+ส → โต	= โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **ภวโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อท่านผู้เจริญ)			
ทำตัวรูป **ภวนฺตสฺส**		ศัพท์เดิมคือ	= ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ		ภวนฺต + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม		ภวนฺต + สฺ – ส	= สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อท่านผู้เจริญ)			
ทำตัวรูป **ภวตำ**		ศัพท์เดิมคือ	= ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ		ภวนฺต + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ		ภว นฺต → นฺตุ + นำ	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ		ภว นฺตุ+นำ → ตำ	= นมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภวตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อท่านผู้เจริญ ท.)			

*โอภาโว กฺวจิ โยควิภาคะในสูตร โอภาโว กฺวจิ โยสุ วการสฺส.

ทำตัวรูป **ภวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ภวนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ภวนฺตฺ อ → อา + นำ = สุพฺยญฺชนสฺสา จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ภวนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภวติ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ภว นฺต→นฺตุ + สฺมึ = เสเสสุ นฺตุวา.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ ภว นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **ภวติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ภวนฺต + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ภวนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภวนฺตฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ภวนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ภวนฺต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภวนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภวนฺเตสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภวนฺต
หลัง ภวนฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ภวนฺต + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ภวนฺตฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ภวนฺตฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ภวนฺเตสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนท่านผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **ภทฺทนฺต**	ศัพท์เดิมคือ	= ภทนฺต
หลัง ภทนฺต ลง สิ อาลปนะ	ภทนฺต + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ภทนฺต + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง ภทนฺต เป็น ภทฺทนฺต	ภทนฺต→ภทฺทนฺต + สิ	= ภทนฺตสฺส ภทฺทนฺตภนฺเต.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ภทฺทนฺต + สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ภทฺทนฺต.** (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภนฺเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ภทนฺต
หลัง ภทนฺต ลง สิ อาลปนะ	ภทนฺต + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ภทนฺต + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง ภทนฺต เป็น ภนฺเต	ภทนฺต → ภนฺเต + สิ	= ภทนฺตสฺส ภทฺทนฺตภนฺเต.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ภนฺเต + สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ภนฺเต.** (ข้าแต่ท่านผู้เจริญ)

สนฺต สทฺทปทมาลา (มีอยู่, สัตบุรุษ, ผู้สงบ, ผู้เหนื่อยล้า)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สำ สนฺโต	สนฺโต สนฺตา
อาลปนะ.	โภ สำ ส สา	ภวนฺโต สนฺโต สนฺตา
ทุติยา.	สนฺตำ	สนฺเต
ตติยา.	สตา สนฺเตน	สนฺเตหิ สพฺภิ
จตุตฺถี.	สโต สนฺตสฺส	สตำ สนฺตานำ
ปัญจมี.	สตา สนฺตา สนฺตมฺหา สนฺตสฺมา	สนฺเตหิ สพฺภิ
ฉัฏฐี.	สโต สนฺตสฺส	สตำ สนฺตานำ
สัตตมี.	สติ สนฺเต สนฺตมฺหิ สนฺตสฺมึ	สนฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ ภ แปลง สนฺตศัพท์ เป็น ส และลง พฺ อาคม

๒. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน คจฺฉนฺตศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **สำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สนฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺต เป็น อำ	ส นฺต → อำ + สิ	= สิมฺหิ คจฺฉนฺตาทีนำ นฺตสทฺโท อำ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	สฺ อ อำ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ ʌ อำ + สิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ลบ สิวิภัตติ	สฺ อำ + ~~สิ~~	= เสสโต โลปำ คสีปิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	สำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สำ.** (อ.สัตบุรุษ)		
ทำตัวรูป **สนฺโต**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สนฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	สนฺต + สิ → โอ	= โส.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	สนฺตฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรฺ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สนฺตฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ	สนฺโต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺโต.** (อ.สัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺโต**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ	สนฺต + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ	ส นฺต → นฺตุ + โย	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโยเป็น นฺโต	ส นฺตุ+โย → นฺโต	= นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺโต.** (อ.สัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สนฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ	สนฺต + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	สนฺต + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	สนฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรฺ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สนฺตฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	สนฺตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตา.** (อ.สัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง สิ อาลปนะ	สนฺต + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	สนฺต + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ	ส นฺต → นฺตุ + สิ	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ	ส นฺตุ+สิ → อำ	= อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	สฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรฺ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	สำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สำ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **ส** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สิ อาลปนะ สนฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ส นฺต → นฺตุ + สิ = เสเสสุ นฺตุวฺ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ ส นฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ สฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สฺ ฆ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ ส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ส.** (แห่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สา** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สิ อาลปนะ สนฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สนฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะ สิ ชื่อ ค ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ส นฺต → นฺตุ + สิ = เสเสสุ นฺตุวฺ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา ส นฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ สฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา สา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สา.** (แห่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺโต** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง โย อาลปนะ สนฺต + โย = อาลปเน จ.

เพราะโยวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ส นฺต → นฺตุ + โย = เสเสสุ นฺตุวฺ.

เพราะโยวิภัตติ แปลงนฺตุกับโยเป็น นฺโต ส นฺตุ+โย → นฺโต = นฺตุสฺส นฺโต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺโต.** (แห่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง โย อาลปนะ สนฺต + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา สนฺต + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สนฺตฺ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สนฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สนฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สนฺตฺ ฅ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ สนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ สนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ สนฺต + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สนฺตฺ ฅ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สตา** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ สนฺต + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ สนฺต → นฺตุ + นา = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุกับนาเป็น ตา สนฺตุ+นา → ตา = โตติตา สมฺมีนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **สตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ สนฺต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน สนฺต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สนฺตฺ ฅ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเตน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สนฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ สนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ สนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สนฺต + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
เพราะภ แปลงสนฺตเป็นสและลงพฺอาคม สนฺต → ส –พฺ + ภิ = สนฺตสทฺทสฺส โส เภ โพ จนฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สโต** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ สนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน พฺตุ ส นฺต → พฺตุ + ส = เสเสสุ พฺตุวา.
เพราะสวิภัตติ แปลง พฺตุ กับ ส เป็น โต ส พฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **สโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต
หลัง สนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ สนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม สนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สตำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	สนฺต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ	ส นฺต → นฺตุ + นำ	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ	ส นฺตุ+นำ → ตำ	= นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สนฺตานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	สนฺต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	สนฺตฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	สนฺตฺ อ →อา + นำ	= สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	สนฺตานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สตา**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	สนฺต + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ	ส นฺต → นฺตุ + สฺมา	= เสเสสุ นฺตุว.
หลังจาก นฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา	ส นฺตุ + สฺมา→ นา	= อมฺหตุมฺหนฺตุราชปฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุกับนาเป็น ตา	ส นฺตุ+นา → ตา	= โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= สนฺต
หลัง สนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	สนฺต + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา	สนฺต + สฺมา → อา	= สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	สนฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สนฺตฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	สนฺตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา สนฺต + สฺมา→ มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สนฺต + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

เพราะภ แปลงสนฺต เป็น ส และลง พฺอาคม สนฺต → ส –พฺ + ภิ = สนฺตสทฺทสฺส โส เภ โพ จนฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สโต** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน พฺนฺตุ ส นฺต → พฺนฺตุ + ส = เสเสสุ พฺนฺตุว.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ ส เป็น โต ส พฺนฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม สนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สตำ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ส นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุว.

เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ ส นฺตุ+นำ → ตำ = นามฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนามหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา สนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อสัตบุรุษ ท.)

ทำตัวรูป **สติ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ ส นฺต → นฺตุ + สฺมึ = เสเสสุ นฺตุว.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงนฺตุกับสฺมึเป็น ติ ส นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **สติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ สนฺต + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สนฺตฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ สนฺต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพสัตบุรุษ)

ทำตัวรูป **สนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = สนฺต

หลัง สนฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ สนฺต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ สนฺตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สนฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ สนฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บพสัตบุรุษ ท.)

ราช สทฺทปทมาลา (พระราชา)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ราชา	ราชาโน
อาลปนะ.	โภ ราช ราชา	ภวนฺโต ราชาโน
ทุติยา.	ราชานํ ราชํ	ราชาโน
ตติยา.	รญฺญา ราเชน	ราชูหิ ราชูภิ ราเชหิ ราเชภิ
จตุตฺถี.	รญฺโญ ราชิโน	รญฺญํ ราชูนํ ราชานํ
ปญฺจมี.	รญฺญา	ราชูหิ ราชูภิ ราเชหิ ราเชภิ
ฉฏฺฐี.	รญฺโญ ราชิโน	รญฺญํ ราชูนํ ราชานํ
สตฺตมี.	รญฺเญ ราชินิ	ราชูสุ ราเชสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังจาก พฺรหฺม, อตฺต, สข และ ราชศัพท์เป็นต้น แปลง สิ เป็น อา
๒. หลังจาก พฺรหฺม, อตฺต, สข และ ราชศัพท์เป็นต้น แปลง โย เป็น อาโน
๓. หลังจาก พฺรหฺม, อตฺต, สข และ ราชศัพท์เป็นต้น แปลง อำ เป็น อานำ
๔. เพราะ นา วิภัตติ แปลง ราช กับ นา เป็น รญฺญา บ้าง
๕. เพราะ สุ, นำ และ หิ วิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชู บ้าง
๖. เพราะ ส วิภัตติ แปลง ราช กับ ส เป็น รญฺโญ และ ราชิโน
๗. เพราะ นำ วิภัตติ แปลง ราช กับ นำ เป็น รญฺญำ บ้าง
๘. หลังจาก อมฺห,ตุมฺห,พฺรหฺม,ราช,พฺรหฺม,อตฺต,สข,สตฺถุ และ ปิตุศัพท์เป็นต้น ตั้ง สฺมา เป็น นา
๙. เพราะ สฺมึ วิภัตติ แปลง ราช กับ สฺมึ เป็น รญฺเญ และ ราชินิ

ทำตัวรูป **ราชา**		ศัพท์เดิมคือ	= ราช
	หลัง ราช ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ราช + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	หลังจาก ราช แปลง สิ เป็น อา	ราช + สิ → อา	= สฺยา จ.
	แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	ราชา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	สำเร็จรูปเป็น **ราชา.** (อ.พระราชา)		

ทำตัวรูป **ราชาโน**		ศัพท์เดิมคือ	= ราช
	หลัง ราช ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ราช + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	หลังจาก ราช แปลง โย เป็น อาโน	ราช + โย → อาโน	= โยนมาโน.
	แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อาโน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ʌ + อาโน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	ราชาโน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	สำเร็จรูปเป็น **ราชาโน.** (อ.พระราชา ท.)		

ทำตัวรูป **ราช** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สิ อาลปนะ ราช + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิอาลปนะ ชื่อ ค ราช + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา ราชฺ อ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตานมา.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อา เป็น อ ราชฺ อา → อ + สิ = อากาโร วา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค ราชฺ อ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ ราช = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราช.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระราชา)

ทำตัวรูป **ราชา** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สิ อาลปนะ ราช + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิอาลปนะ ชื่อ ค ราช + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา ราชฺ อ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตานมา.

ลบ สิอาลปนะที่ชื่อ ค ราชฺ อา + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา ราชา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระราชา)

ทำตัวรูป **ราชาโน** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง โย อาลปนะ ราช + โย = อาลปเน จ.

หลังจาก ราช แปลง โย เป็น อาโน ราช + โย → อาโน = โยนมาโน.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ราชฺ อ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา ราชาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชาโน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ราช
หลัง ราช ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ราช + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจาก ราช แปลง อำ เป็น อานำ	ราช + อำ → อานำ	= พฺรหฺมตฺตสฺขราชาทิโต อมานำ.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อานำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ฆ + อานำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	ราชานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชานำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ราช
หลัง ราช ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ราช + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	ราชำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= ราช
หลัง ราช ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ราช + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจาก ราช แปลง โย เป็น อาโน	ราช + โย → อาโน	= โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อาโน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ฆ + อาโน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	ราชาโน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชาโน.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **รญฺญา**	ศัพท์เดิมคือ	= ราช
หลัง ราช ลง นา ตติยาวิภัตติ	ราช + นา	= กรเณ ตติยา.
เพราะนา แปลงราชกับนา เป็น รญฺญา	ราช+นา → รญฺญา	= นามฺหิ รญฺญา วา.

สำเร็จรูปเป็น **รญฺญา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา)

ทำตัวรูป **ราเชน** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง นา ตติยาวิภัตติ ราช + นา = กรเณ ตติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ราช + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ราชฺ อ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราเชน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง หิ ตติยาวิภัตติ ราช + หิ = กรเณ ตติยา.

เพราะหิวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + หิ = ราชสฺส ราชุ สุนฺหิสุ จ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชูหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง หิ ตติยาวิภัตติ ราช + หิ = กรเณ ตติยา.

เพราะหิวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + หิ = ราชสฺส ราชุ สุนฺหิสุ จ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ราชฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชูภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราเชหิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง หิ ตติยาวิภัตติ ราช + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ราชฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ราเชหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราเชภิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง หิ ตติยาวิภัตติ ราช + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ราชฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ราชฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ราเชภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **รญฺโญ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง ส จตุตถีวิภัตติ ราช + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลงราชกับส เป็น รญฺโญ ราช+ส → รญฺโญ = ราชสฺส รญฺโญราชิโน เส.
สำเร็จรูปเป็น **รญฺโญ.** (แก่, เพื่อ, ต่อพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชิโน** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง ส จตุตถีวิภัตติ ราช + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลงราชกับส เป็น ราชิโน ราช+ส → ราชิโน = ราชสฺส รญฺโญราชิโน เส.
สำเร็จรูปเป็น **ราชิโน.** แก่, เพื่อ, ต่อพระราชา)

ทำตัวรูป **รญฺญํ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง นํ จตุตถีวิภัตติ ราช + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลงราชกับนํ เป็น รญฺญํ ราช+นํ → รญฺญํ = รญฺญํ นมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **รญฺญํ.** แก่, เพื่อ, ต่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชูนำ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ราช + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + นำ = ราชสฺส ราชุ สุนำหิสุ จ.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต
สำเร็จรูปเป็น **ราชูนำ.** แก่, เพื่อ, ต่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชานำ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ราช + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ราชฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา ราชานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต
สำเร็จรูปเป็น **ราชานำ.** แก่, เพื่อ, ต่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **รญฺญา** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ราช + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลัง ราช ตั้ง สฺมา เป็น นา ราช + สฺมา → นา = อมฺหตฺมมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตฯ
เพราะนา แปลง ราช กับ นา เป็น รญฺญา ราช+นา → รญฺญา = นามฺหิ รญฺญา วา.
สำเร็จรูปเป็น **รญฺญา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช
หลัง ราช ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ราช + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะหิวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + หิ = ราชสฺส ราชุ สุนำหิสุ จ.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ราชูหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ราช + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + หิ = ราชสฺส ราชุ สุนฺหิสุ จ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ราชฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราชูภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราเชหิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ราช + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ราชฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราเชหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราเชภิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ราช + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ราชฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ราชฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราเชภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **รญฺโญ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ราช + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลงราชกับส เป็น รญฺโญ ราช+ส → รญฺโญ = ราชสฺส รญฺโญราชิโน เส.

สำเร็จรูปเป็น **รญฺโญ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชิโน** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ราช + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลงราชกับส เป็น ราชิโน ราช+ส → ราชิโน = ราชสฺส รณฺโญราชิโน เส.

สำเร็จรูปเป็น **ราชิโน.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระราชา)

ทำตัวรูป **รณฺญำ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ราช + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลงราชกับ นำ เป็น รณฺญำ ราช+นำ → รณฺญำ = รณฺญำ นำมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **รณฺญำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชูนำ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ราช + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + นำ = ราชสฺส ราชุ สุนำหิสุ จ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต

สำเร็จรูปเป็น **ราชูนำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราชานำ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ราช + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ราชฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา ราชานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต

สำเร็จรูปเป็น **ราชานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **รณฺเญ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ราช + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึ แปลง ราช กับ สฺมึ เป็น รณฺเญ ราช+สฺมึ → รณฺเญ = สฺมึมฺหิ รณฺเญราชินิ.

สำเร็จรูปเป็น **รณฺเญ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชินิ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ราช + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึ แปลง ราช กับ สฺมึ เป็น ราชินิ ราช+สฺมึ → ราชินิ = สฺมึมฺหิ รณฺเญราชินิ.

สำเร็จรูปเป็น **ราชินิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระราชา)

ทำตัวรูป **ราชูสุ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ราช + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสุวิภัตติ แปลง ราช เป็น ราชุ ราช → ราชุ + สุ = ราชสฺส ราชุ สุนฺหิสุ จ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อุ ราชฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ราชฺ อุ → อู + สุ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อู ราชูสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต

สำเร็จรูปเป็น **ราชูสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระราชา ท.)

ทำตัวรูป **ราเชสุ** ศัพท์เดิมคือ = ราช

หลัง ราช ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ราช + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ราชฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ราชฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ ราเชสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ราเชสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนพระราชา ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. ราชา ภิกฺขุโน จีวรํ อทาสิ. ราชาโน ภิกฺขูนํ จีวรานิ อทำสุ.

.....

.....

อา. โภ ราช ตฺวํ มยฺหํ โคณํ เทหิ. ภวนฺโต ราชาโน ตุมฺเห อมฺหากํ โคเณ เทถ.

.....

.....

.....

ทุ. ชโน ราชานํ อุปสงฺกมิ. ชนา ราชาโน อุปสงฺกมึสุ.

.....

.....

ต. ราชปุริโส รญฺญา สทฺธึ วิหารํ คจฺฉิ. ราชปุริสา ราชูหิ สทฺธึ วิหารํ อคมึสุ.

.....

.....

จ. อมจฺโจ รญฺโญ ตํ ปวตฺตึ กเถสิ. อมจฺจา ราชูนํ ตํ ปวตฺตึ กเถสุ.

.....

.....

ปัญ. ปุโรหิโต ตมฺหา รญฺญา ปลายติ. ปุโรหิตา เตหิ ราชูหิ ปลายนฺติ.

.....

.....

ฉ. อิทำ อญฺญตรสฺส รญฺโญ นิเวสนำ โหติ. อิมานิ อญฺญตรานำ ราชานำ นิเวสนานิ โหนฺติ.

.....

.....

ส. โส อุปาสโก รญฺเญ อฏฺฐาสิ. เต อุปาสกา ราชูสุ อฏฺฐำสุ.

.....

.....

พฺรหฺม สทฺทปทมาลา (พรหม)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	พฺรหฺมา	พฺรหฺมาโน
อาลปนะ.	โภ พฺรหฺเม	ภวนฺโต พฺรหฺมาโน
ทุติยา.	พฺรหฺมานํ พฺรหฺมํ	พฺรหฺมาโน
ตติยา.	พฺรหฺมุนา	พฺรหฺเมหิ พฺรหฺเมภิ
จตุตฺถี.	พฺรหฺมุโน พฺรหฺมสฺส	พฺรหฺมานํ พฺรหฺมูนํ
ปญฺจมี.	พฺรหฺมุนา	พฺรหฺเมหิ พฺรหฺเมภิ
ฉฏฺฐี.	พฺรหฺมุโน พฺรหฺมสฺส	พฺรหฺมานํ พฺรหฺมูนํ
สตฺตมี.	พฺรหฺมนิ	พฺรหฺเมสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง สิ อาลปนะ(ค) เป็น เอ

๒. เพราะ นา วิภัตติ ส วิภัตติ และ นํ วิภัตติแปลง อ ที่สุดของ พฺรหฺมศัพท์เป็น อุ

๓. หลังจาก อิวัณณะ และ อุวัณณะ แปลง ส เป็น โน บ้าง

๔. หลังจาก พฺรหฺมศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ

ทำตัวรูป **พฺรหฺมา**

	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	พฺรหฺม + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจาก พฺรหฺม แปลง สิ เป็น อา	พฺรหฺม + สิ → อา	= สฺยา จ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	พฺรหฺมฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺรหฺมฺ ʚ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	พฺรหฺมา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมา.** (อ.พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมาโน** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง โย ปฐมาวิภัตติ พฺรหฺม + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลัง พฺรหฺม แปลง โย เป็น อาโน พฺรหฺม + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฮ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมาโน.** (อ.พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเม** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง สิ อาลปนะ พฺรหฺม + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค พฺรหฺม + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
หลังจากพฺรหฺม แปลงสิที่ชื่อคเป็น เอ พฺรหฺม + สิ → เอ = พฺรหฺมโต คสฺส จ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ พฺรหฺเม = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเม.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมาโน** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง โย อาลปนะ พฺรหฺม + โย = อาลปเน จ.
หลัง พฺรหฺม แปลง โย เป็น อาโน พฺรหฺม + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฮ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมาโน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมานำ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ พฺรหฺม + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจาก พฺรหฺม แปลง อำ เป็น อานำ พฺรหฺม + อำ → อานำ = พฺรหฺมตฺตสขราชาทิโต อมานำ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + อานำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฆ + อานำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมานำ.** (ซึ่ง... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมำ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ พฺรหฺม + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ พฺรหฺมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมำ.** (ซึ่ง... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมาโน** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง โย ทุติยาวิภัตติ พฺรหฺม + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลัง พฺรหฺม แปลง โย เป็น อาโน พฺรหฺม + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺรหฺมฺ ฆ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมาโน.** (ซึ่ง... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมุนา** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง นา ตติยาวิภัตติ พฺรหฺม + นา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ พฺรหฺมฺ อ → อุ + นา = อุตฺตำ สนาสุ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ พฺรหฺมุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมุนา.** (ด้วย... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง หิ ตติยาวิภัตติ พฺรหฺม + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺรหฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ พฺรหฺเมหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเมหิ.** (ด้วย... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง หิ ตติยาวิภัตติ พฺรหฺม + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺรหฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ พฺรหฺมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ พฺรหฺเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเมภิ.** (ด้วย... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมุโน** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง ส จตุตถีวิภัตติ พฺรหฺม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ พฺรหฺมฺ อ → อุ + ส = อุตฺตํ สนาสุ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล พฺรหฺมฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน พฺรหฺมฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ พฺรหฺมุโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมุโน.** (แก่... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง ส จตุตถีวิภัตติ พฺรหฺม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม พฺรหฺม + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมสฺส.** (แก่... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมานำ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ พฺรหฺม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา พฺรหฺมฺ อ → อา + นำ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมานำ.** (แก่... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมูนำ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ พฺรหฺม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ พฺรหฺมฺ อ → อุ + นำ = อุตฺตำ สนาสุ.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู พฺรหฺมฺ อุ → อู + นำ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู พฺรหฺมูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมูนำ.** (แก่... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมุนา** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ พฺรหฺม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำฯ
หลังจากพฺรหฺมศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา พฺรหฺมฺ อ + สฺมา→นา = อมฺหตฺมมฺหนฺตฺราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ พฺรหฺมฺ อ → อุ + นา = อุตฺตำ สนาสุ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ พฺรหฺมุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมุนา.** (แต่... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ พฺรหฺม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺรหฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ พฺรหฺเมหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเมหิ.** (แต่... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ พฺรหฺม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺรหฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ พฺรหฺมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ พฺรหฺเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเมภิ.** (แต่... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมุโน** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ พฺรหฺม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ พฺรหฺมฺ อ → อุ + ส = อุตฺตํ สพาสุ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล พฺรหฺมฺ อุ ล + ส = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน พฺรหฺมฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ พฺรหฺมุโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมุโน.** (แห่ง... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ พฺรหฺม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม พฺรหฺม + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมสฺส.** (แห่ง... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมานำ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ พฺรหฺม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ พฺรหฺมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา พฺรหฺมฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา พฺรหฺมานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมานำ.** (แห่ง... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมูนํ**	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	พฺรหฺม + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	พฺรหฺมฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ	พฺรหฺมฺ อ → อุ + นํ	= อุตฺตํ สนาสุ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	พฺรหฺมฺ อุ → อู + นํ	= สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู	พฺรหฺมูนํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมูนํ.** (แห่ง... พรหม ท.)

ทำตัวรูป **พฺรหฺมนิ**	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	พฺรหฺม + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากพฺรหฺมศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ	พฺรหฺม + สฺมึ → นิ	= พฺรหฺมโต ตุ สฺมึ นิ.

สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺมนิ.** (ใน... พรหม)

ทำตัวรูป **พฺรหฺเมสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรหฺม
หลัง พฺรหฺม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	พฺรหฺม + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	พฺรหฺมฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	พฺรหฺมฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	พฺรหฺเมสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พฺรหฺเมสุ.** (ใน... พรหม ท.)

อตฺต สทฺทปทมาลา (ตน,จิต,สภาวธรรม,ปรมาตมัน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อตฺตา	อตฺตาโน
อาลปนะ.	โภ อตฺต อตฺตา	ภวนฺโต อตฺตาโน
ทุติยา.	อตฺตานำ อตฺตำ	อตฺตาโน
ตติยา.	อตฺตนา อตฺเตน	อตฺตเนหิ อตฺตเนภิ
จตุตฺถี.	อตฺตโน	อตฺตานำ
ปัญจมี.	อตฺตนา	อตฺตเนหิ อตฺตเนภิ
ฉัฏฐี.	อตฺตโน	อตฺตานำ
สัตตมี.	อตฺตนิ	อตฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ นา วิภัตติ แปลง อ เป็น อ

๒. เพราะ หิ วิภัตติ แปลงที่สุดของ อตฺตศัพท์ เป็น อห

๓. หลังจาก อตฺตศัพท์ แปลง ส เป็น โน

๔. หลังจาก อตฺตศัพท์ แปลง สฺมา เป็น นา

๕. หลังจาก อตฺตศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ

ทำตัวรูป **อตฺตา**

หลัง อตฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	อตฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง สิ เป็น อา	อตฺต + สิ → อา	= สฺยา จ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	อตฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อตฺตฺ ⌀ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	อตฺตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตา.** (อ.ตพ)

ทำตัวรูป **อตฺตาโน** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ อตฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง โย เป็น อาโน อตฺต + โย → อาโน = โยนมาโน.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อตฺตฺ ~~อ~~ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตาโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตาโน.** (อ.ตน ท.)

ทำตัวรูป **อตฺต** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง สิ อาลปนะ อตฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค อตฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา อตฺตฺ อ → อา + สิ = อการปีตาทฺยนฺตามา.

เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ อตฺตฺ อา → อ + สิ = อากาโร วา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค อตฺตฺ อ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ อตฺต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺต.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตา** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง สิ อาลปนะ อตฺต + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค อตฺต + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา อตฺตฺ อ → อา + สิ = อการปีตาทฺยนฺตามา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค อตฺตฺ อา + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตาโน** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง โย อาลปนะ อตฺต + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง โย เป็น อาโน อตฺต + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อตฺตฺ ʌ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตาโน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ตน ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อตฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง อำ เป็น อานำ อตฺต + อำ → อานำ = พฺรหฺมตฺตสขราชาทิโต อมานำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + อานำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อตฺตฺ ʌ + อานำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตานำ.** (ซึ่ง... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อตฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อตฺตฺ ʌ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ อตฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตำ.** (ซึ่ง... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตาโน** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ อตฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง โย เป็น อาโน อตฺต + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อตฺตฺ ʌ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตาโน.** (ซึ่ง... ตน ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตนา**	ศัพท์เดิมคือ	= อตฺต
หลัง อตฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ	อตฺต + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	อตฺตฺ อ + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อ	อตฺตฺ อ → อ + นา	= จศัพท์โค อ กมฺมนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	อตฺตนา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตนา.** (ด้วย... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺเตน**	ศัพท์เดิมคือ	= อตฺต
หลัง อตฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ	อตฺต + นา	= กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	อตฺต + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	อตฺตฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อตฺตฺ ʌ + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	อตฺเตน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺเตน.** (ด้วย... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตเนหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อตฺต
หลัง อตฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อตฺต + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	อตฺตฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อน	อตฺตฺ อ → อน + หิ	= อตฺตนฺโต หิสฺมิมนตฺตํ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	อตฺตฺ อนฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	อตฺตฺ อนฺ อ→เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อตฺตเนหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตเนหิ.** (ด้วย... ตน ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ อตฺต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อย อตฺตฺ อ → อย + หิ = อตฺตนฺโต หิสฺมิมนตฺตๆ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อนฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อตฺตฺ อนฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อตฺตฺ อนฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อตฺตเนภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตเนภิ.** (ด้วย... ตย ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตโน** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ อตฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง ส เป็น โน อตฺต + ส → โน = สสฺส โน.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตโน.** (แก่... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตานๆ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง นๆ จตุตถีวิภัตติ อตฺต + นๆ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + นๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา อตฺตฺ อ → อา + นๆ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตานๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตานๆ.** (แก่... ตน ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตนา** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อตฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง สฺมา เป็น นา อตฺต + สฺมา → นา = สฺมา นา.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตนา.** (แต่... ตน)

ทำตัวรูป **อตฺตเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อตฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อพ อตฺตฺ อ → อพ + หิ = อตฺตพฺโต หิสฺมิมพตฺตำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อตฺตฺ อพฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อตฺตเพหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตเพหิ.** (แต่... ตพ ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อตฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อพ อตฺตฺ อ → อพ + หิ = อตฺตพฺโต หิสฺมิมพตฺตำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อตฺตฺ อพฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อตฺตฺ อพฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อตฺตเพภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตเพภิ.** (แต่... ตพ ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตโน** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อตฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง ส เป็น โน อตฺต + ส → โน = สสฺส โน.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตโน.** (แห่ง... ตพ)

ทำตัวรูป **อตฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต
หลัง อตฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อตฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา อตฺตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา อตฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อตฺตานำ.** (แห่ง... ตพ ท.)

ทำตัวรูป **อตฺตนิ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อตฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ อตฺต + สฺมึ → นิ = ตโต สฺมึ นิ.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺตนิ.** (ใน... ตพ)

ทำตัวรูป **อตฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = อตฺต

หลัง อตฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อตฺต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ อตฺตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อตฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ อตฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺเตสุ.** (ใน... ตพ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โหติ. อตฺตาโน อตฺตานํ นาถา โหนฺติ.

....

....

อา. เห อตฺต อตฺตโน นาโถ โหหิ. เห อตฺตาโน อตฺตานํ นาถา โหถ.

....

....

ทุ. ปุคฺคโล อตฺตานํ อุปมํ กเรยฺย. ปุคฺคลา อตฺตาโน อุปมา กเรยฺยุ.

....

....

ต. ปุคฺคโล สุทนฺเตน อตฺตนา ทุลฺลภํ นาถํ ลภติ. ปุคฺคลา สุทนฺเตหิ อตฺตเนหิ ทุลฺลภํ นาถํ ลภนฺติ.

....

....

จ. ตฺวํ อตฺตโน ทีปํ กโรหิ. ตุมฺเห อตฺตานํ ทีเป กโรถ.

....

....

ปัญ.	โส อตฺตนา อเปติ.	เต อตฺตเนหิ อเปนฺติ.
	.....	.....
ฉ.	ปุคฺคโล อตฺตโนว กตากตํ กิจฺจํ อเวกฺเขยฺย.	ปุคฺคลา อตฺตานํว กิจฺจานิ อเวกฺเขยฺยุ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	โทโส อตฺตนิ อุปฺปชฺชติ.	โทสา อตฺเตสุ อุปฺปชฺชนฺติ.
	.....	.....

สข สทฺทปทมาลา (เพื่อน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สขา	สขาโน สขาโย สขิโน
อาลปนะ.	โภ สข สขา สขิ สขี สเข	ภวนฺโต สขาโน สขาโย สขิโน
ทุติยา.	สขารํ สขานํ สขึ	สขาโน สขาโย สขิโน
ตติยา.	สขินา	สขาเรหิ สขาเรภิ สเขหิ สเขภิ
จตุตถี.	สขิโน สขิสฺส	สขารานํ สขีนํ
ปัญจมี.	สขินา	สขาเรหิ สขาเรภิ สเขหิ สเขภิ
ฉัฏฐี.	สขิโน สขิสฺส	สขารานํ สขีนํ
สัตตมี.	สเข	สขาเรสุ สเขสุ.

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังจาก สขศัพท์ แปลง โยวิภัตติ เป็น อาโย และ โน
๒. เพราะ โน, นา, นํ และ สวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ สขศัพท์ เป็น อิ
๓. หลังจาก สขศัพท์ แปลง สิ อาลปนะที่ชื่อ ค เป็น อ, อา, อิ, อี และ เอ
๔. เพราะ อึ, หิ, นํ และ สุวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ สขศัพท์ เป็น อาร
๕. หลังจาก สขศัพท์ ตั้ง สฺมาวิภัตติ เป็น นาวิภัตติ
๖. หลังจาก สขศัพท์ แปลง สฺมิวิภัตติ เป็น เอ

ทำตัวรูป **สขา** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง สิ ปฐมาวิภัตติ สข + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจาก สข แปลง สิ เป็น อา สข + สิ → อา = สฺยา จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขา.** (อ.เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาโน** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ปฐมาวิภัตติ สข + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจาก สข แปลง โย เป็น อาโน สข + โย → อาโน = โยนมาโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฮ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโน.** (อ.เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขาโย** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ปฐมาวิภัตติ สข + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น อาโย สข + โย → อาโย = สขโต จาโยโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อาโย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฮ + อาโย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขาโย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโย.** (อ.เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขิโน** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ปฐมาวิภัตติ สข + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น โน สข + โย → โน = สขโต จาโยโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + โน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโน แปลง อ เป็น อิ สขฺ อ → อิ + โน = สขนฺตสฺสิ โนพาหำเสสุ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สขิ ไ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิโน.** (อ.เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สข** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง สิ อาลปนะ สข + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค สข + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
หลังจากสขศัพท์ แปลงสิที่ชื่อคเป็น อ สข + สิ → อ = สขโต คสฺเส วา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อ สข = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สข.** (แม่ะ... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขา** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง สิ อาลปนะ สข + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะชื่อ ค สข + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
หลังจากสขศัพท์ แปลงสิที่ชื่อคเป็น อา สข + สิ → อา = สขโต คสฺเส วา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขา.** (แม่ะ... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขิ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง สิ อาลปนะ สข + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค สข + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
หลังจากสขศัพท์ แปลงสิที่ชื่อคเป็น อิ สข + สิ → อิ = สขโต คสฺเส วา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สขิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิ.** (แม่ะ... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขี** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง สิ อาลปนะ สข + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สข + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

หลังจากสขศัพท์ แปลงสิที่ชื่อคเป็น อี สข + สิ → อี = สขโต คสฺเส วา.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อี สขี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขี.** (แน่ะ... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สเข** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง สิ อาลปนะ สข + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค สข + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

หลังจากสขศัพท์ แปลงสิที่ชื่อคเป็น เอ สข + สิ → เอ = สขโต คสฺเส วา.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ สเข = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สเข.** (แน่ะ... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาโน** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย อาลปนะ สข + โย = อาลปเน จ.

หลังจาก สข แปลง โย เป็น อาโน สข + โย → อาโน = โยมฺหิ โน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขา โน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโน.** (แน่ะ... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขาโย** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย อาลปนะ สข + โย = อาลปเน จ.

หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น อาโย สข + โย → อาโย = สขโต จาโยโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + อาโย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สขฺ ฆ + อาโย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา	สขาโย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโย.** (แน่ะ... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขิโน**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง โย อาลปนะ	สข + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น โน	สข + โย → โน	= สขโต จาโยโน.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + โน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโน แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + โน	= สขนฺตสฺสิ โนพานำเสสุ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สขิโน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขิโน.** (แน่ะ... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขารํ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	สข + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอำวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร	สขฺ อ → อาร + อำ	= สุนมำสุ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อารฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สขฺ อารฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สขารำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขารำ.** (ซึ่ง... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	สข + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากสขศัพท์ แปลง อำ เป็น อานำ	สข + อำ → อานำ	= พุรหฺมตฺตสขราชาทิโต อมานำ.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + อานำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สขฺ ฆ + อานำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา	สขานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขานำ.** (ซึ่ง... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขำ** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สข + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อ สขำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขำ.** (ซึ่ง... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาโน** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ทุติยาวิภัตติ สข + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจาก สข แปลง โย เป็น อาโน สข + โย → อาโน = โยนมาโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโน.** (ซึ่ง... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขาโย** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ทุติยาวิภัตติ สข + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น อาโย สข + โย → อาโย = สขโต จาโยโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + อาโย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + อาโย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา สขาโย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาโย.** (ซึ่ง... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขิโน** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง โย ทุติยาวิภัตติ สข + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากสขศัพท์ แปลง โย เป็น โน สข + โย → โน = สขโต จาโยโน.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + โน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโน แปลง อ เป็น อิ สขฺ อ → อิ + โน = สขนฺตสฺสิ โนพานำเสสุ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สขิโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขิโน.** (ซึ่ง... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขินา**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง นา ตติยาวิภัตติ	สข + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + นา	= สขนฺตสฺสิ โนนานมิสฺสุ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สขินา	= นเย ปรมฺ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขินา.** (ด้วย... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาเรหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง หิ ตติยาวิภัตติ	สข + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร	สขฺ อ → อาร + หิ	= อาโร หิมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อารฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สขฺ อารฺ อ→เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สขาเรหิ	= นเย ปรมฺ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาเรหิ.** (ด้วย... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขาเรภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง หิ ตติยาวิภัตติ	สข + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร	สขฺ อ → อาร + หิ	= อาโร หิมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อารฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สขฺ อารฺ อ→เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	สขฺ อารฺ เอ + หิ→ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สขาเรภิ	= นเย ปรมฺ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขาเรภิ.** (ด้วย... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สเขหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง หิ ตติยาวิภัตติ	สข + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สขฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สเขหิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สเขหิ.** (ด้วย... เพื่อน ท.)		
ทำตัวรูป **สเขภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง หิ ตติยาวิภัตติ	สข + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สขฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	สขฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สเขภิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สเขภิ.** (ด้วย... เพื่อน ท.)		
ทำตัวรูป **สขิโน**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง ส จตุตถีวิภัตติ	สข + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + ส	= สขนฺตสฺสิ โนพานำเสสุ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	สขฺ อิ ฌ + ส	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง ส เป็น โน	สขฺ อิ ฌ + ส→โน	= ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สขิโน	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิโน.** (แก่... เพื่อน)		
ทำตัวรูป **สขิสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง ส จตุตถีวิภัตติ	สข + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + ส	= สขนฺตสฺสิ โนพานำเสสุ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม	สขฺ อิ + สฺ – ส	= สาคโม เส.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สขิสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิสฺส.** (แก่... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขารานำ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง นำ จตุตถีวิภัตติ สข + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร สขฺ อ → อาร + นำ = สุนมำสุ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สขฺ อารฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สขฺ อารฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สขารานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขารานำ.** (แก่... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขีนำ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง นำ จตุตถีวิภัตติ สข + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ สขฺ อ → อิ + นำ = สขนฺตสฺสิ โนพนาเมสุ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี สขฺ อิ → อี + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อี สขีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขีนำ.** (แก่... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขินา** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สข + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากสขศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา สข + สฺมา → นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + นา = ปุพฺพมฺโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาอาเทศ แปลง อ เป็น อิ สขฺ อ → อิ + นา = สขนฺตสฺสิ โนพนาเมสุ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สขินา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขินา.** (แต่... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สข + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร สขฺ อ → อาร + หิ = อาโร หิมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สขฺ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สขฺ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สขาเรหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขาเรหิ.** (แต่... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขาเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สข + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร สขฺ อ → อาร + หิ = อาโร หิมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สขฺ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สขฺ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สขฺ อารฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สขาเรภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขาเรภิ.** (แต่... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สเขหิ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สข + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สขฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ สเขหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สเขหิ.** (แต่... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สเขภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	สข + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สขฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	สขฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สเขภิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สเขภิ.** (แต่... เพื่อน ท.)		

ทำตัวรูป **สขิโน**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	สข + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + ส	= ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + ส	= สขนฺตสฺสิ โนพาหนสฺสุ.
ตั้ง อิ ที่ฉ ฌ	สขฺ อิ ฌ + ส	= ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ที่ฉ ฌ แปลง ส เป็น โน	สขฺ อิ ฌ + ส→โน	= ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สขิโน	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิโน.** (แห่ง... เพื่อน)		

ทำตัวรูป **สขิสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= สข
หลัง สข ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	สข + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	สขฺ อ + ส	= ปุพฺพมโยจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ	สขฺ อ → อิ + ส	= สขนฺตสฺสิ โนพาหนสฺสุ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม	สขฺ อิ + สฺ – ส	= สาคโม เส.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สขิสฺส	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขิสฺส.** (แห่ง... เพื่อน)		

ทำตัวรูป **สขารานำ** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สข + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร สขฺ อ → อาร + นำ = สุนมำสุ วา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สขฺ อารฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สขฺ อารฺ อ→อา + นำ = สุนมำหิสุ จ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สขาราน ำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขารานำ.** (แห่ง... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สขีนำ** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สข + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อิ สขฺ อ → อิ + นำ = สขนฺตสฺสิ โนพนามำเสสุ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี สขฺ อิ → อี + นำ = สุนมำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อี สขีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สขีนำ.** (แห่ง... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สเข** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สข + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากสขศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น เอ สข + สฺมึ → เอ = สฺมิเมเ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สขฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ สเข = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สเข.** (ใน... เพื่อน)

ทำตัวรูป **สขาเรสุ** ศัพท์เดิมคือ = สข

หลัง สข ลง สุ สัตตมีวิภัตติ สข + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น อาร สขฺ อ → อาร + สุ = สุนมำสุ วา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สขฺ อารฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สขฺ อารฺ อ → เอ + สุ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สขาเรสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สขาเรสุ.** (ใน... เพื่อน ท.)

ทำตัวรูป **สเขสุ** ศัพท์เดิมคือ = สข
หลัง สข ลง สุ สัตตมีวิภัตติ สข + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ สขฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สขฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ เอ สเขสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สเขสุ.** (ใน... เพื่อน ท.)

ปุม สทฺทปทมาลา (ผู้ชาย)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุมา	ปุมาโน
อาลปนะ.	เห ปุม	เห ปุมาโน
ทุติยา.	ปุมํ	ปุมาโน
ตติยา.	ปุมานา ปุมุนา ปุเมน	ปุมาเนหิ ปุมาเนภิ ปุเมหิ ปุเมภิ
จตุตถี.	ปุมุโน ปุมสฺส	ปุมานํ
ปัญจมี.	ปุมานา ปุมุนา ปุมา ปุมมฺหา ปุมสฺมา	ปุมาเนหิ ปุมาเนภิ ปุเมหิ ปุเมภิ
ฉัฏฐี.	ปุมุโน ปุมสฺส	ปุมานํ
สัตตมี.	ปุมาเน ปุเม ปุมมฺหิ ปุมสฺมึ	ปุมาสุ ปุเมสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ กับ สิวิภัตติ เป็น อา
๒. เพราะโยวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ กับ โยวิภัตติ เป็น อาโน
๓. เพราะสิอาลปนะ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ กับ สิวิภัตติ เป็น เอ

๔. เพราะนาวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ เป็น อา และ อุ บ้าง
๕. เพราะหิวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ เป็น อาเน
๖. หลังจากอิวัณณะที่ชื่อ ฌ และอุวัณณะที่ชื่อ ล แปลง สฺมา วิภัตติ เป็น นา
๗. เพราะสฺมิวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ กับ สฺมิวิภัตติ เป็น อาเน บ้าง
๘. เพราะสุวิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ ปุมศัพท์ เป็น อา บ้าง

ทำตัวรูป **ปุมา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปุม + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อ กับ สิ เป็น อา	ปุมฺ อ+สิ → อา	= ปุมนฺตสฺสา สิมฺหิ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุมา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมา.** (อ.ผู้ชาย)		

ทำตัวรูป **ปุมาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปุม + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับโยเป็น อาโน	ปุมฺ อ+โย → อาโน	= โยสฺวาโน.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุมาโน	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาโน.** (อ.ผู้ชาย ท.)		

ทำตัวรูป **ปุมๆ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง สิ อาลปนะ	ปุม + สิ	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อ กับ สิ เป็น อๆ	ปุมฺ อ+สิ → อๆ	= อมาลปเนกวจเน.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุมๆ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมๆ.** (แน่ะ... ผู้ชาย)		

ทำตัวรูป **ปุมาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง โย อาลปนะ	ปุม + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับโยเป็น อาโน	ปุมฺ อ+โย → อาโน	= โยสฺวาโน.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุมาโน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมาโน.** (แน่ะ... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปุม + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุมฺ ฮ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุมำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมำ.** (ซึ่ง... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ปุม + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับโยเป็น อาโน	ปุมฺ อ+โย → อาโน	= โยสฺวาโน.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุมาโน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมาโน.** (ซึ่ง... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมาหา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุม
หลัง ปุม ลง หา ตติยาวิภัตติ	ปุม + หา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	ปุมฺ อ + หา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหาวิภัตติ แปลง อ เป็น อา	ปุมฺ อ → อา + หา	= อุ หามฺหิ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุมาหา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมาหา.** (ด้วย... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมุนา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง พา ตติยาวิภัตติ ปุม + พา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + พา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะพาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ปุมฺ อ → อุ + พา = อุ พามฺหิ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ ปุมุพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมุนา.** (ด้วย... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุเมน** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง พา ตติยาวิภัตติ ปุม + พา = กรเณ ตติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง พา เป็น เอน ปุม + พา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุมฺ ʌ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุเมน.** (ด้วย... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาเน ปุมฺ อ → อาเน + หิ = หิวิภตฺติมฺหิ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาเนหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมาเนหิ.** (ด้วย... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาเน ปุมฺ อ → อาเน + หิ = หิวิภตฺติมฺหิ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุมฺ อาเน + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาเนภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมาเนภิ.** (ด้วย... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุม + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุเมหิ.** (ด้วย... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุม + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุเมภิ.** (ด้วย... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมุโน** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปุม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ปุมฺ อ → อุ + ส = จสัพท์โน อุ นามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ปุมฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.
หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน ปุมฺ อุ + ส → โน = ณลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ ปุมุโน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมุโน.** (แก่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปุม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ปุม + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมสฺส.** (แก่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ปุม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปุมฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมานำ.** (แก่... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมาพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ปุมฺ อ → อุ + สฺมา = จศัพท์ ใน อุ พามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ปุมฺ อุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น พา ปุมฺ อุ ล + สฺมา→พา = ฌลโต จ.
เพราะพาอาเทศ แปลง อุ เป็น อา ปุมฺ อุ → อา + พา = อุ พามฺหิ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาพา.** (แต่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมุพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ปุมฺ อ → อุ + สฺมา = จศัพท์ ใน อุ พามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ปุมฺ อุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น พา ปุมฺ อุ ล + สฺมา→พา = ฌลโต จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ ปุมุพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมุพา.** (แต่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา ปุม + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิงำ วา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุมฺ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมา.** (แต่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ปุม + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมมฺหา.** (แต่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมสฺมา.** (แต่... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาเน ปุมฺ อ → อาเน + หิ = หิวิภตฺติมฺหิ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาเนหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาเนหิ.** (แต่... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาเน ปุมฺ อ → อาเน + หิ = หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุมฺ อาเน + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาเนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาเนภิ.** (แต่... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุเมหิ.** (แต่... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุเมภิ.** (แต่... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมุโน** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ปุมฺ อ → อุ + ส = จสัพท์โน อุ นามฺหิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล ปุมฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.

หลังจาก อุ ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน ปุมฺ อุ + ส → โน = ณลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ ปุมุโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมุโน.** (แห่ง... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุม

หลัง ปุม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ปุม + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ปุมสฺส.** (แห่ง... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปุมฺ อ → อา + นำ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมานำ.** (แห่ง... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุมาเน** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + สฺมึ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึ แปลง อ กับ สฺมึ เป็น อาเน ปุมฺ อ+สฺมึ → อาเน = อาเน สฺมึมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาเน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาเน.** (ใน... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุเม** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ปุม + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุมฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเม = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุเม.** (ใน... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ปุม + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมมฺหิ.** (ใน... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมสฺมึ.** (ใน... ผู้ชาย)

ทำตัวรูป **ปุมาสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น อา ปุมฺ อ → อา + สุ = สุสฺมิมา วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุมาสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุมาสุ.** (ใน... ผู้ชาย ท.)

ทำตัวรูป **ปุเมสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุม
หลัง ปุม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ปุมฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุมฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุเมสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุเมสุ.** (ใน... ผู้ชาย ท.)

ยุว สทฺทปทมาลา (ชายหนุ่ม)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยุวา ยุวาโน	ยุวาโน ยุวา
อาลปนะ.	เห ยุว ยุวา ยุวาโน ยุวาโนา	เห ยุวาโน
ทุติยา.	ยุวานำ ยุวๆ	ยุวาโน ยุเว
ตติยา.	ยุวาโนา ยุเวน ยุวาเภน	ยุวาเนหิ ยุวาเนภิ ยุเวหิ ยุเวภิ
จตุตฺถี.	ยุวาโนสฺส ยุวสฺส	ยุวาโนนำ ยุวานำ
ปญฺจมี.	ยุวาโนา ยุวาโนมฺหา ยุวาโนสฺมา	ยุวาเนหิ ยุวาเนภิ ยุเวหิ ยุเวภิ
ฉฏฺฐี.	ยุวาโนสฺส ยุวสฺส	ยุวาโนนำ ยุวานำ
สตฺตมี.	ยุวาโน ยุวาโนมฺหิ ยุวาโนสฺมิ ยุเว ยุวมฺหิ ยุวสฺมิ	ยุวาเนสุ ยุวาสุ ยุเวสุ

ทำตัวรูป **ยุวา**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ยุว + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อ กับ สิ เป็น อา	ยุวฺ อ+สิ → อา	= อนฺตศัพท์ใน ปุมนฺตสฺสา สิมฺหิ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ยุวา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวา.** (อ.ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ยุว + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน	ยุวฺ อ → อาน + สิ	= จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	ยุวฺ อาน + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อานฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยุวฺ อานฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ยุวาโน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวาโน.** (อ.ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวานา**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ยุว + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน	ยุวฺ อ → อาน + โย	= จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	ยุวฺ อาน + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อานฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยุวฺ อานฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ยุวานา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวานา.** (อ.ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวา**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ยุว + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	ยุว + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยุวฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ยุวา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวา.** (อ.ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุว**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สิ อาลปนะ	ยุว + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	ยุว + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา	ยุวฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อา เป็น อ	ยุวฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ยุวฺ อ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ	ยุว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุว.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวา**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สิ อาลปนะ	ยุว + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	ยุว + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา	ยุวฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ยุวฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ยุวา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาน** ศัพท์เดิมคือ = ยุว

หลัง ยุว ลง สิ อาลปนะ ยุว + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค ยุว + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สิ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา ยุวฺ อานฺ อ → อา + สิ= อการปิตาทฺยนฺตานมา.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อา เป็น อ ยุวฺ อานฺ อา → อ + สิ= อากาโร วา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค ยุวฺ อานฺ อ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวาน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวานา** ศัพท์เดิมคือ = ยุว

หลัง ยุว ลง สิ อาลปนะ ยุว + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค ยุว + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สิ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา ยุวฺ อานฺ อ → อา + สิ= อการปิตาทฺยนฺตานมา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค ยุวฺ อานฺ อา + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวานา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวานา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาพา** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง โย อาลปนะ ยุว + โย = อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + โย = จศัพท์โพ หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ยุวฺ อาพ + โย → อา = สพฺพโยพีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อาพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ อาพฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพา.** (แม่ะ... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวานำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ยุว + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + อำ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ อานฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวานำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวานำ.** (ซึ่ง... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ยุว + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ ยุวำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวำ.** (ซึ่ง... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาเน**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง ไย ทุติยาวิภัตติ	ยุว + ไย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + ไย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะไยวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน	ยุวฺ อ → อาน + ไย	= จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	ยุวฺ อาน + ไย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อานฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยุวฺ อานฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ยุวาเน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเน.** (ซึ่ง... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุเว**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง ไย ทุติยาวิภัตติ	ยุว + ไย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	ยุว + ไย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยุวฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ยุเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุเว.** (ซึ่ง... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาหา**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง หา ตติยาวิภัตติ	ยุว + หา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + หา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหาวิภัตติ แปลง อ เป็น อา	ยุวฺ อ → อา + หา	= จศัพท์ใน อกมฺมนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ยุวาหา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวาหา.** (ด้วย... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาเนน** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นา ตติยาวิภัตติ ยุว + นา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + นา = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ยุวฺ อาน + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ อานฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนน = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนน.** (ด้วย... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุเวน** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นา ตติยาวิภัตติ ยุว + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ยุว + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเวน = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุเวน.** (ด้วย... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง หิ ตติยาวิภัตติ ยุว + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + หิ = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อานฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนหิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนหิ.** (ด้วย... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว

หลัง ยุว ลง หิ ตติยาวิภัตติ ยุว + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + หิ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อานฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ยุวฺ อานฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนภิ.** (ด้วย... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุเวหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว

หลัง ยุว ลง หิ ตติยาวิภัตติ ยุว + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเวหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุเวหิ.** (ด้วย... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุเวภิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว

หลัง ยุว ลง หิ ตติยาวิภัตติ ยุว + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ยุวฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเวภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุเวภิ.** (ด้วย... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง ส จตุตถีวิภัตติ ยุว + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + ส = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ยุวฺ อาพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวาพสฺส = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพสฺส.** (แก่... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง ส จตุตถีวิภัตติ ยุว + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ยุว + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวสฺส.** (แก่... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาพานำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ยุว + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + นำ = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อาพฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ยุวฺ อาพฺ อ→อา + นำ = สุพฺนิหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาพานำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพานำ.** (แก่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวานำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ยุว + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ยุวฺ อ → อา + นำ = สุพฺนิหิสุ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวานำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวานำ.** (แก่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาพา** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ยุว + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + สฺมา = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา ยุวฺ อาพ + สฺมา→อา = สฺมาสฺมิงฺนานิ วา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อาพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ อาพฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพา.** (แต่... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาพมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ยุว + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + สฺมา = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากปุง.และพปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ยุวฺ อาพ + สฺมา→มฺหา = สฺมาหิสฺมิงฺนานิ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวาพมฺหา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพมฺหา.** (แต่... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาพสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ยุว + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + สฺมา = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวาพสฺมา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพสฺมา.** (แต่... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ยุว + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + หิ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อานฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนหิ.** (แต่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ยุว + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + หิ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อานฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ยุวฺ อานฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนภิ.** (แต่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุเวหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ยุว + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเวหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุเวหิ.** (แต่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุเวภิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ยุว + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ยุวฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเวภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุเวภิ.** (แต่... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ยุว + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + ส = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ยุวฺ อาพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวาพสฺส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพสฺส.** (แห่ง... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ยุว + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ยุว + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวสฺส.** (แห่ง... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาพานำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ยุว + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น อาพ ยุวฺ อ → อาพ + นำ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อาพฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ยุวฺ อาพฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาพานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพานำ.** (แห่ง... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวานำ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ยุว + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ยุวฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวานำ.** (แห่ง... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาเน** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สฺมึ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ยุวฺ อาน + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ อานฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเน.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวานมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สฺมึ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ยุวฺ อาน + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวานมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวานมฺหิ.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวานสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สฺมึ = จศัพท์โน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา ยุวาพสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาพสฺมึ.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุเว** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ยุว + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ยุวฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ ยุเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุเว.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ยุว + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวมฺหิ.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวสฺมึ.** (ใน... ชายหนุ่ม)

ทำตัวรูป **ยุวาเนสุ** ศัพท์เดิมคือ = ยุว
หลัง ยุว ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ยุว + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน ยุวฺ อ → อาน + สุ = จศัพท์ไน หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ ยุวฺ อานฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ยุวฺ อานฺ อ → เอ + สุ= สุหิสฺวากาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ยุวาเนสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาเนสุ.** (ใน... ชายหนุ่ม ท.)

ทำตัวรูป **ยุวาสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ยุว + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น อา	ยุวฺ อ → อา + สุ	= จศัพท์ใน อกมฺมนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ยุวาสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุวาสุ.** (ใน... ชายหนุ่ม ท.)		

ทำตัวรูป **ยุเวสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุว
หลัง ยุว ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ยุว + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ยุวฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ยุวฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ยุเวสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ยุเวสุ.** (ใน... ชายหนุ่ม ท.)		

หมายเหตุ :– เพราะวิภัตติทั้งปวง ให้แปลงสระ อ ที่สุดของ ยุว ศัพท์ เป็น อาน ด้วย จ ศัพท์ในสูตร “หิวิภตฺติมฺหิ จ”.

ศัพท์แจกตาม **ยุว** คือ **มฆว** พระอินทร์, ท้าวสักกะ

จบ ฉการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๒ อาการันต์ ปุงลิงค์ สาศัพท์

สา สทฺทปทมาลา (สุนัข)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สา	สา
อาลปนะ.	เห ส สา	เห สา
ทุติยา.	สं	เส
ตติยา.	เสน	สาหิ สาภิ
จตุตฺถี.	สสฺส สาย	สานं
ปญฺจมี.	สา สมฺหา สสฺมา	สาหิ สาภิ
ฉฏฺฐี.	สสฺส	สานं
สตฺตมี.	เส สมฺหิ สสฺมึ	สาสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะวิภัตติฝ่ายเอกวจนะ และ โย วิภัตติ เว้น อาการันต์ในอิตถีลิงค์ รัสสะ อา เป็น อ, อี เป็น อิ และ อู เป็น อุ
๒. วิภัตติฝ่ายพหุวจนะ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติ จนถึงสัตตมีวิภัตติ ไม่ต้องรัสสะ
๓. วิธีที่เหลือ เมื่อรัสสะแล้ว ทำตัวรูปเหมือน ปุริสศัพท์ อการันต์ในปุงลิงค์

ทำตัวรูป **สา**		ศัพท์เดิมคือ	= สา
	หลัง สา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สา + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	ลบ สิวิภัตติ	สา + สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **สา.** (อ.สุนัข)

ทำตัวรูป **สา**	ศัพท์เดิมคือ	= สา
หลัง สา ลง โย ปฐมาวิภัตติ	สา + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อา	สฺ อา + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อา เป็น อ	สฺ อา → อ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	สฺ อ + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	สา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สา.** (สา ติฏฺฐนฺติ. อ.สุพัข ท. ยืนอยู่)

ทำตัวรูป **สำ**	ศัพท์เดิมคือ	= สา
หลัง สา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	สา + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อา	สฺ อา + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อา เป็น อ	สฺ อา → อ + อำ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	สำ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สำ.** (ซึ่ง... สุพัข)

ศัพท์แจกตาม สา มีดังนี้

ปจฺจกฺขธมฺมา ผู้มีธรรมอันประจักษ์ **คาณฺฑีวธนวา** ผู้มีธนูมีข้อมาก

จบ อาการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๓ อิการันต์ ปุงลิงค์ อคฺคิศัพท์

อคฺคิ สทฺทปทมาลา (ไฟ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อคฺคิ‌นิ อคฺคิ	อคฺคี อคฺคโย
อาลปนะ.	เห อคฺคิ	เห อคฺคี อคฺคโย
ทุติยา.	อคฺคึ	อคฺคี อคฺคโย
ตติยา.	อคฺคินา	อคฺคีหิ อคฺคีภิ อคฺคิหิ อคฺคิภิ
จตุตฺถี.	อคฺคิโน อคฺคิสฺส	อคฺคีนำ อคฺคินำ
ปญฺจมี.	อคฺคินา อคฺคิมฺหา อคฺคิสฺมา	อคฺคีหิ อคฺคีภิ อคฺคิหิ อคฺคิภิ
ฉฏฺฐี.	อคฺคิโน อคฺคิสฺส	อคฺคีนำ อคฺคินำ
สตฺตมี.	อคฺคิมฺหิ อคฺคิสฺมึ	อคฺคีสุ อคฺคิสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลงที่สุดของ อคฺคิศัพท์ เป็น อินิ และลบ สิ วิภัตติ บ้าง

๒. ลบ โย วิภัตติ บ้าง, เพราะ โย วิภัตติที่แปลงเป็น นิ แล้ว และที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี และ อุ เป็น อู และเพราะ โย วิภัตติ แปลง อิ หรือ อี (ที่ชื่อ ฌ) เป็น อ

๓. แปลง อำ วิภัตติ และ มฉักษร เป็น นิคหิต

๔. ศัพท์แจกตามเหล่านี้ ในปฐมาไม่มีการแปลง สิ วิภัตติเป็น อินิ ที่เหลือแจกตาม อคฺคิศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **อคฺคินิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	อคฺคิ + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ	อคฺคฺ อิ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อิ เป็น อินิ	อคฺคฺ อิ → อินิ + สิ	= อคฺคิสฺสินิ.
ลบ สิวิภัตติ	อคฺคฺ อินิ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อคฺคินิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคินิ.** (อ.ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อคฺคิ + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิวิภัตติ อคฺคิ + สิ = เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิ.** (อ.ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคี** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อคฺคิ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ อคฺคฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ อคฺคฺ อิ ฌ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคี.** (อ.ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคโย** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อคฺคิ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ อคฺคฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อิ ที่ชื่อ ฌ เป็น อ อคฺคฺ อิ → อ + โย = โยสฺวากตรสฺโส โฌ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ อคฺคโย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคโย.** (อ.ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง สิ อาลปนะ อคฺคิ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค อคฺคิ + สิ (ค) = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

ลบ สิ ที่ชื่อ ค อคฺคิ + ~~สิ~~ (ค) = เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคี** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง โย อาลปนะ อคฺคิ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ	อคฺคฺ อิ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	อคฺคฺ อิ ฌ + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ	อคฺคฺ อิ ฌ + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี	อคฺคฺ อิ → อี	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี	อคฺคี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคี.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคโย**	ศัพท์เดิมคือ	= อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง โย อาลปนะ	อคฺคิ + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ	อคฺคฺ อิ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	อคฺคฺ อิ ฌ + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อิ ที่ชื่อ ฌ เป็น อ	อคฺคฺ อิ → อ + โย	= โยสฺวกตรสฺโส โฌ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ	อคฺคโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคโย.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคึ**	ศัพท์เดิมคือ	= อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	อคฺคิ + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	อคฺคิ ฌ + อำ	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อำ เป็นพินิคหิต	อคฺคิ ฌ + อำ → ◌ं	= อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคึ.** (ซึ่ง... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคี**	ศัพท์เดิมคือ	= อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ	อคฺคิ + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ	อคฺคฺ อิ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	อคฺคฺ อิ ฌ + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ	อคฺคฺ อิ ฌ + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี	อคฺคฺ อิ → อี	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี	อคฺคี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคี.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคโย** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อคฺคิ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ชื่อ ฆ อคฺคฺ อิ ฆ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อิ ที่ชื่อ ฆ เป็น อ อคฺคฺ อิ → อ + โย = โยสฺวกตรสฺโส โฆ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ อคฺคโย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคโย.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคินา** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง นา ตติยาวิภัตติ อคฺคิ + นา = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคินา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคีหิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อคฺคิ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีหิ.** (ด้วย... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคีภิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อคฺคิ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อคฺคฺ อี + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีภิ.** (ด้วย... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิหิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อคฺคิ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิหิ.** (ด้วย... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิภิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อคฺคิ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อคฺคิ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิภิ.** (ด้วย... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิโน** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อคฺคิ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ อคฺคิ ฌ + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ชื่อ ฌ แปลง ส เป็น โน อคฺคิ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิโน.** (แก่... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อคฺคิ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺฉาคม อคฺคิ + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิสฺส.** (แก่... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคีนำ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อคฺคิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + นำ = สุนหิสุ จ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีนำ.** (แก่... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคินำ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ

หลัง อคฺคิ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อคฺคิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคินำ.** (แก่... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคินา** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อิ ชื่อ ณ อคฺคิ ณ + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ณ แปลง สฺมา เป็น นา อคฺคิ + สฺมา → นา = ณลโต จ.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคินา.** (แต่... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อคฺคิ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิมฺหา.** (แต่... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิสฺมา.** (แต่... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคีหิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีหิ.** (แต่... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคีภิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อคฺคฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีภิ.** (แต่... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิหิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิหิ.** (แต่... ิไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิภิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อคฺคิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อคฺคิ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิภิ.** (แต่... ิไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิโน** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อคฺคิ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ อคฺคิ ฌ + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ฌ แปลง ส เป็น โน อคฺคิ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิโน.** (แห่ง... ิไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อคฺคิ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺฉาคม อคฺคิ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิสฺส.** (แห่ง... ิไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคีนํ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อคฺคิ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + นํ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีนํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีนํ.** (แห่ง... ิไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคินํ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อคฺคิ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคินํ.** (แห่ง... ิไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อคฺคิ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อคฺคิ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิมฺหิ.** (ใน... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคิสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อคฺคิ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิสฺมึ.** (ใน... ไฟ)

ทำตัวรูป **อคฺคีสุ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อคฺคิ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อิ อคฺคฺ อิ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อคฺคฺ อิ → อี + สุ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อี อคฺคีสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคีสุ.** (ใน... ไฟ ท.)

ทำตัวรูป **อคฺคิสุ** ศัพท์เดิมคือ = อคฺคิ
หลัง อคฺคิ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อคฺคิ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อคฺคิสุ.** (ใน... ไฟ ท.)

ศัพท์แจกตาม อคฺคิ ศัพท์ มีดังนี้

โชติ	ไฟ	**ปาณิ**	ฝ่ามือ	**คณฺฐิ**	ศัพท์ผาก,ปม
มุฏฺฐิ	กำมือ	**กุจฺฉิ**	ท้อง	**วตฺถิ**	กระเพาะปัสสาวะ
สาลิ	ข้าวสาลี	**วีหิ**	ข้าวเปลือก	**พฺยาธิ**	โรค
โอฬิ	เขตแดน	**โพธิ**	ต้นโพธิ์	**สนฺธิ**	การต่อ
ราสิ	กอง, หมู่	**เกสิ**	คนฝึกม้าชื่อเกสี	**สาติ**	ภิกษุชื่อว่าสาติ
ทีปิ	เสือดาว	**อสิ**	ฤๅษี	**มุนิ**	พระมุนี, ภิกษุ
มณิ	แก้วมณี	**ธนิ**	เสียง	**ยติ**	ภิกษุ
คิริ	ภูเขา	**รวิ**	ดวงอาทิตย์	**กวิ**	กวี, บัณฑิต

กปิ	ลิง	**อสิ**	ดาบ	**มสิ**	น้ำหมึก
นิธิ	ขุมทรัพย์	**วิธิ**	วิธี	**อหิ**	งู
กิมิ	หนอน	**ปติ**	สามี, เจ้าพาย	**หริ**	ทองคำ
อริ	ศัตรู	**ติมิ**	ปลาใหญ่ชื่อติมิ	**กลิ**	โทษ, บาป
พลิ	พลีกรรม	**ชลธิ**	มหาสมุทร	**คหปติ**	คหบดี
อุรุธิติ	ผู้มีความเพียรแรง	**วรมติ**	ปัญญาอันประเสริฐ	**นิรุปธิ**	ผู้ไม่มีอุปธิ
อธิปติ	อธิบดี,ผู้เป็นใหญ่	**อญฺชลิ**	กระพุ่มมือ	**สารถิ**	นายสารถี
อติถิ	แขกผู้มาเยือน	**สมาธิ**	ความตั้งมั่น	**อุทธิ**	มหาสมุทร

หมายเหตุ :– ศัพท์แจกตามเหล่านี้ ใน สิ ปฐมาวิภัตติ ไม่มีการแปลง อิ ที่สุดของศัพท์ เป็น อินิ ที่เหลือแจกตาม อคฺคิศัพท์ทุกประการ

จบ อิการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๔ อีการันต์ ปุงลิงค์ ทณฺฑีศัพท์

ทณฺฑี สทฺทปทมาลา (ผู้มีไม้เท้า)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ทณฺฑี	ทณฺฑี ทณฺฑิโน
อาลปนะ.	โภ ทณฺฑิ	ภวนฺโต ทณฺฑี ทณฺฑิโน
ทุติยา.	ทณฺฑินํ ทณฺฑึ	ทณฺฑี ทณฺฑิโน
ตติยา.	ทณฺฑินา	ทณฺฑีหิ ทณฺฑีภิ
จตุตฺถี.	ทณฺฑิโน ทณฺฑิสฺส	ทณฺฑีนํ
ปญฺจมี.	ทณฺฑินา ทณฺฑิมฺหา ทณฺฑิสฺมา	ทณฺฑีหิ ทณฺฑีภิ
ฉฏฺฐี.	ทณฺฑิโน ทณฺฑิสฺส	ทณฺฑีนํ
สตฺตมี.	ทณฺฑินิ ทณฺฑิมฺหิ ทณฺฑิสฺมึ	ทณฺฑีสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง โย วิภัตติ เป็น โน
๒. เพราะ สิ อาลปนะ(ค) รัสสะ อี เป็น อิ และ อู เป็น อุ
๓. หลังจากที่ทำรัสสะแล้ว แปลง อึ เป็น นึ บ้าง
๔. หลังจากที่ทำรัสสะแล้ว แปลง สฺมึ เป็น นิ บ้าง

ทำตัวรูป **ทณฺฑี** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ทณฺฑี + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิวิภัตติ ทณฺฑี + ~~สิ~~ = เสสโต โลปํ คสีปิ.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑี.** (อ.ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑี** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง โย ปฐมาวิภัตติ ทณฺฑี + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ชื่อ ฌ ทณฺฑี ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อี ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ ทณฺฑี + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนํ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑี.** (อ.ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิโน** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง โย ปฐมาวิภัตติ ทณฺฑี + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฆ ทณฺฑฺ อิ ฆ+ โย = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฆ แปลง โย เป็น โน ทณฺฑฺ อิ ฆ+ โย→โน= โยนำ โน.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิโน.** (อ.ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สิ อาลปนะ ทณฺฑี + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค ทณฺฑี + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สิ ค = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อี ชื่อ ฆ ทณฺฑฺ อี ฆ + สิ ค = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อี ที่ชื่อ ฆ เป็น อิ ทณฺฑฺ อี→อิ + สิ ค = ฆลปา รสฺสำ.

ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค ทณฺฑฺ อิ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิ.** (แน่ะ... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑี** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง โย อาลปนะ ทณฺฑี + โย = อาลปเน จ.

ตั้ง อี ชื่อ ฆ ทณฺฑี ฆ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

หลังจาก อี ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ ทณฺฑี + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑี.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิโน** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง โย อาลปนะ ทณฺฑี + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ+ โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง โย เป็น โน ทณฺฑฺ อิ ฌ+ โย→โน= โยนำ โน.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิโน.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑินำ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ทณฺฑี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะอำวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อำ เป็น นำ ทณฺฑฺ อิ ฌ + อำ→นำ = นำ ฌโต กตรสฺสา.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑินำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑินำ.** (ซึ่ง... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑี** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ทณฺฑี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะอำวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อำ เป็น นิคหิต ทณฺฑฺ อิ ฌ + อำ→ ◌ं = อำโฆ นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑีं = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีं.** (ซึ่ง... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑี** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง โย ทุติยาวิภัตติ ทณฺฑี + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อี ชื่อ ฌ ทณฺฑี ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อี ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ ทณฺฑี + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑี.** (ซึ่ง... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิโน** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง โย ทุติยาวิภัตติ ทณฺฑี + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง โย เป็น โน ทณฺฑฺ อิ ฌ+ โย→โน= โยนำ โน.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิโน.** (ซึ่ง... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑินา** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง นา ตติยาวิภัตติ ทณฺฑี + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + นา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑินา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑินา.** (ด้วย... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ทณฺฑี + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีหิ.** (ด้วย... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ทณฺฑี + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ทณฺฑี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีภิ.** (ด้วย... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิโน** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง ส จตุตถีวิภัตติ ทณฺฑี + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + ส = ปุพฺพมโลจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฆ ทณฺฑฺ อิ ฆ + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น โน ทณฺฑฺ อิ + ส → โน = ฆลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิโน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิโน.** (แก่... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง ส จตุตถีวิภัตติ ทณฺฑี + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + ส = ปุพฺพมโลจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม ทณฺฑฺ อิ + สฺ – ส = สาคโม เส.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิสฺส = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิสฺส.** (แก่... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีนำ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ทณฺฑี + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีนำ.** (แก่... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑินา** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมา = ปุพฺพมโลจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ฆ ทณฺฑฺ อิ ฆ+ สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น นา ทณฺฑฺ อิ ฆ+ สฺมา→นา= ฆลโต จ.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑินา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑินา.** (แก่... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

หลังจากปุง.และพปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ทณฺฑฺ อิ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิมฺหา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิมฺหา.** (แต่... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิสฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิสฺมา.** (แต่... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ทณฺฑี + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีหิ.** (แต่... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ทณฺฑี + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ทณฺฑี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีภิ.** (แต่... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิโน** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ทณฺฑี + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง ส เป็น โน ทณฺฑฺ อิ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิโน.** (แห่ง... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ทณฺฑี + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม ทณฺฑฺ อิ + สฺ – ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิสฺส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิสฺส.** (แห่ง... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีนำ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ทณฺฑี + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีนำ.** (แห่ง... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ทำตัวรูป **ทณฺฑินิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ ทณฺฑฺ อิ ฌ + สฺมึ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจากอิที่ชื่อฌ แปลงสฺมึวิภัตติเป็น นิ ทณฺฑฺ อิ ฌ + สฺมึ→นิ = สฺมึ นิ.
นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑินิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑินิ.** (ใน... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ๆ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ทณฺฑฺ อิ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ๆ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิมฺหิ.** (ใน... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑิสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ทณฺฑี + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ๆ ออกจากสระ อี ทณฺฑฺ อี + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ทณฺฑฺ อี → อิ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

นำพยัญชนะ ๆ ไปประกอบกับสระ อิ ทณฺฑิสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑิสฺมึ.** (ใน... ผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **ทณฺฑีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ทณฺฑี

หลัง ทณฺฑี ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ทณฺฑี + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑีสุ.** (ใน... ผู้มีไม้เท้า ท.)

ศัพท์แจกตาม ทณฺฑี มีดังนี้

ธมฺมี	ผู้มีธรรม	**สฺมี**	ผู้มีหมู่	**ญาณี**	ผู้มีญาณ
หตฺถี	ช้างผู้มีงวง	**จกฺกี**	ผู้มีจักร	**ปกฺขี**	นกผู้มีปีก
ทาฐี	สัตว์ผู้มีเขี้ยว	**รฏฺฐี**	ผู้มีแว่นแคว้น	**ฉตฺตี**	ผู้มีร่ม
มาลี	ผู้มีดอกไม้	**วมฺมี**	ผู้มีเสื้อเกราะ	**โยคี**	ผู้มีความเพียร
ภาคี	ผู้มีส่วน	**โภคี**	ผู้มีโภคทรัพย์	**กามี**	ผู้มีความต้องการ
สามี	ผู้มีทรัพย์	**ธชี**	ผู้มีธง	**คณี**	ผู้มีคณะ
สสี	ดวงจันทร์	**กุฏฺฐี**	ผู้มีโรคเรื้อน	**ชฏี**	ฤาษีผู้มีชฎา
ยานี	ผู้มียานพาหนะ	**สุขี**	ผู้มีความสุข	**สิขี**	นกยูงผู้มีหงอน

ทนฺตี	ช้างผู้มีงา	**มนฺตี**	ผู้มีการปรึกษา	**กรี**	ช้างผู้มีงวง
จาคี	ผู้มีการบริจาค	**กุสลี**	ผู้มีกุศล	**มุสลี**	ผู้มีสาก
พลี	ผู้มีกำลัง			**ปาปการี**	ผู้มีการทำบาปเป็นปกติ
สตฺตุฆาตี	ผู้มีการฆ่าศัตรูเป็นปกติ			**มาลฺยการี**	ผู้มีการร้อยพวงมาลัยเป็นปกติ
ทีฆชีวี	ผู้มีอายุยืน			**ธมฺมจารี**	ผู้ประพฤติธรรมโดยปกติ
สีฆยายี	ผู้มีการไปเร็วเป็นปกติ			**สีหนาที**	ผู้มีการบันลือสีหนาทเป็นปกติ
ภูมิสายี	ผู้มีการนอนบนพื้นดินเป็นปกติ				

จบ อีการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๕ อุการันต์ ปุงลิงค์ ภิกฺขุศัพท์

ภิกฺขุ สทฺทปทมาลา (ภิกษุ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ภิกฺขุ	ภิกฺขู ภิกฺขโว
อาลปนะ.	โภ ภิกฺขุ	ภวนฺโต ภิกฺขู ภิกฺขเว ภิกฺขโว
ทุติยา.	ภิกฺขุ๋	ภิกฺขู ภิกฺขโว
ตติยา.	ภิกฺขุนา	ภิกฺขูหิ ภิกฺขูภิ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุภิ
จตุตถี.	ภิกฺขุโน ภิกฺขุสฺส	ภิกฺขูนำ ภิกฺขุนำ
ปัญจมี.	ภิกฺขุนา ภิกฺขุมฺหา ภิกฺขุสฺมา	ภิกฺขูหิ ภิกฺขูภิ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุภิ
ฉัฏฐี.	ภิกฺขุโน ภิกฺขุสฺส	ภิกฺขูนำ ภิกฺขุนำ
สัตตมี.	ภิกฺขุมฺหิ ภิกฺขุสฺมึ	ภิกฺขูสุ ภิกฺขุสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง โย เป็น โว บ้าง
๒. เพราะ เว และ โว วิภัตยาเทศ แปลง อุ เป็น อ
๓. หลังจากรัสสะโดยปกติ แปลง โย อาลปนะ เป็น เว และ โว

ทำตัวรูป **ภิกฺขุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิวิภัตติ	ภิกฺขุ + สิ	= เสสโต โลปี คสิปี.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุ.** (อ.ภิกษุ)		

ทำตัวรูป **ภิกฺขู**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ	ภิกฺขฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	ภิกฺขฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ	ภิกฺขฺ อุ ล + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู	ภิกฺขฺ อุ → อู	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู	ภิกฺขู	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขู.** (อ.ภิกษุ ท.)		

ทำตัวรูป **ภิกฺขโว**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ	ภิกฺขฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	ภิกฺขฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว	ภิกฺขฺ อุ ล + โย→โว	= ลโต โวกาโร จ.
เพราะโว แปลง อุ ที่ชื่อ ล เป็น อ	ภิกฺขฺ อุ → อ + โว	= เวโวสุ โล จ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อ	ภิกฺขโว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขโว.** (อ.ภิกษุ ท.)		

ทำตัวรูป **ภิกฺขุ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สิ อาลปนะ ภิกฺขุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค ภิกฺขุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

ลบ สิ ที่ชื่อ ค ภิกฺขุ + ~~สิ~~ ค = เสสโต โลปิ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขู** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง โย อาลปนะ ภิกฺขุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ ภิกฺขฺ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขู = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขู.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขเว** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง โย อาลปนะ ภิกฺขุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น เว ภิกฺขฺ อุ ล + โย→เว = อกตรสฺสา ลโต ยุวาลปนสฺสฯ

เพราะเว แปลง อุ ที่ชื่อ ล เป็น อ ภิกฺขฺ อุ → อ + เว = เวโวสุ โล จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อ ภิกฺขเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขเว.** (แน่ะ... ภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขโว** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง โย อาลปนะ ภิกฺขุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว ภิกฺขฺ อุ ล + โย→โว = อกตรสฺสา ลโต ยุวาลปนสฺสฯ

เพราะโว แปลง อุ ที่ที่ชื่อ ล เป็น อ ภิกฺขุ อุ → อ + โว = เวโวสุ โล จ.
นำพยัญชนะ ขุ ไปประกอบกับสระ อ ภิกฺขโว = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขโว.** (แผ่น... ภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ ล + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง อำ เป็น นิคหิต ภิกฺขุ + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุ.** (ซึ่ง... ภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขู** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ขุ ออกจากสระ อุ ภิกฺขุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ ภิกฺขุ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขุ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ขุ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขู = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขู.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขโว** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ขุ ออกจากสระ อุ ภิกฺขุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว ภิกฺขุ อุ ล + โย→โว = อกตรสฺสา ลโต ยุวาลปนสฺสฯ
เพราะโว แปลง อุ ที่ชื่อ ล เป็น อ ภิกฺขุ อุ → อ + โว = เวโวสุ โล จ.
นำพยัญชนะ ขุ ไปประกอบกับสระ อ ภิกฺขโว = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขโว.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง นา ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + นา = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุโน** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน ภิกฺขุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุโน.** (แก่, เพื่อ, ต่อภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ภิกฺขุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูนํ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + นํ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูนํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูนํ.** (แก่, เพื่อ, ต่อภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนํ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนํ.** (แก่, เพื่อ, ต่อภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น นา ภิกฺขุ ล + สฺมา → นา = ฌลโต จ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อุ ภิกฺขุนา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา ภิกฺขุ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุโน** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

ตั้ง อุ ชื่อ ล ภิกฺขุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน ภิกฺขุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุโน.** (แห่ง, ของ, เมื่อภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม ภิกฺขุ + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูนํ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + นํ = สุพฺพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูนํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูนํ.** (แห่ง, ของ, เมื่อภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนฺ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง นฺ ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุ + นฺ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนฺ.** (แห่ง, ของ, เมื่อภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ภิกฺขุ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภิกษุ)

ทำตัวรูป **ภิกฺขูสุ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อุ ภิกฺขฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ภิกฺขฺ อุ → อู + สุ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อู ภิกฺขูสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขูสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภิกษุ ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุสุ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ

หลัง ภิกฺขุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ภิกฺขุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนภิกษุ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. ภิกฺขุ อุปาสกสฺส ธมฺมํ เทเสติ. ภิกฺขู อุปาสกานํ ธมฺมํ เทเสนฺติ.

....

....

อา. ตฺวํ ภิกฺขุ สปฺปุริสํ ภเชยฺยาสิ. เทฺวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิเตน น เสวิตพฺพา.

....

....

ทุ. ภควา ภิกฺขุํ เอตํ วจนํ อโวจ. ภควา ภิกฺขู เอตํ วจนํ อโวจ.

....

....

ต. กุมาโร ภิกฺขุนา สทฺธึ อาวาสํ คจฺฉติ. กุมารา ภิกฺขูหิ สทฺธึ อาวาสํ คจฺฉนฺติ.

....

....

จ.	อุปาสิกา ภิกฺขุสฺส ภตฺตํ ปริวิสติ.	อุปาสิกาโย ภิกฺขูนํ ภตฺตํ ปริวิสนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	ภยํ ภิกฺขุสฺมา น ชายติ.	ภยาปิ ภิกฺขูหิ น ชายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	อยํ เอตสฺส ภิกฺขุโน ปตฺโต โหติ.	อิเม เอเตสํ ภิกฺขูนํ ปตฺตา โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	ภิกฺขุมฺหิ ภุญฺชนฺเต, ปุริโส คโต.	ภิกฺขูสุ ภุญฺชนฺเตสุ, ปุริสา คตา.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม ภิกฺขุ มีดังนี้

เสตุ	สะพาน, เขื่อน	**เกตุ**	ธง	**ราหุ**	อสูรชื่อว่าราหู
ภาณุ	พระอาทิตย์	**ปงฺคุ**	คนเปลี้ย	**อุจฺจุ**	อ้อย
เวฬุ	ไม้ไผ่	**มจฺจุ**	สัตว์, ความตาย	**สินฺธุ**	มหาสมุทร
พนฺธุ	พวกพ้อง	**เมรุ**	ภูเขาสิเนรุ	**เมรุ**	ภูเขาสิเนรุ
สตฺตุ	ศัตรู	**การุ**	พายช่าง	**เหตุ**	เหตุ
ชนฺตุ	สัตว์	**รุรุ**	กวาง	**ปฏุ**	คนฉลาด

หมายเหตุ :– เหตุศัพท์ และชนฺตุศัพท์ ในโยปฺปมาวิภัตติและทุติยา มีรูปเป็น เหตุโย, ชนฺตุโย เฉพาะ ชนฺตุศัพท์ แปลง โยวิภัตติ เป็น โน ด้วย **การ**ศัพท์ในสูตร “ลโต โวกาโร จ” มีรูปเป็น ชนฺตุโน ที่เหลือเหมือน ภิกฺขุศัพท์

เหตุ สทฺทปทมาลา (เหตุ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	เหตุ	เหตู เหตโว เหตุโย
อาลปนะ.	โภ เหตุ	ภวนฺโต เหตู เหตเว เหตโว
ทุติยา.	เหตุๆ	เหตู เหตโว เหตุโย
ตติยา.	เหตุนา	เหตูหิ เหตูภิ เหตุหิ เหตุภิ
จตุตถี.	เหตุโน เหตุสฺส	เหตูนๆ เหตุนๆ
ปัญจมี.	เหตุนา เหตุมฺหา เหตุสฺมา	เหตูหิ เหตูภิ เหตุหิ เหตุภิ
ฉัฏฐี.	เหตุโน เหตุสฺส	เหตูนๆ เหตุนๆ
สัตตมี.	เหตุมฺหิ เหตุสฺมึ	เหตูสุ เหตุสุ

ชนฺตุ สทฺทปทมาลา (สัตว์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ชนฺตุ	ชนฺตู ชนฺตโว ชนฺตุโน ชนฺตุโย
อาลปนะ.	โภ ชนฺตุ	ภวนฺโต ชนฺตู ชนฺตเว ชนฺตโว
ทุติยา.	ชนฺตุๆ	ชนฺตู ชนฺตโว ชนฺตุโน ชนฺตุโย
ตติยา.	ชนฺตุนา	ชนฺตูหิ ชนฺตูภิ ชนฺตุหิ ชนฺตุภิ
จตุตถี.	ชนฺตุโน ชนฺตุสฺส	ชนฺตูนๆ ชนฺตุนๆ
ปัญจมี.	ชนฺตุนา ชนฺตุมฺหา ชนฺตุสฺมา	ชนฺตูหิ ชนฺตูภิ ชนฺตุหิ ชนฺตุภิ
ฉัฏฐี.	ชนฺตุโน ชนฺตุสฺส	ชนฺตูนๆ ชนฺตุนๆ
สัตตมี.	ชนฺตุมฺหิ ชนฺตุสฺมึ	ชนฺตูสุ ชนฺตุสุ

ทำตัวรูป **ชนฺตุโน** ศัพท์เดิมคือ = ชนฺตุ

หลัง ชนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ชนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อุ ที่ฉ ล ชนฺตุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ล แปลง โย เป็น โน ชนฺตุ ล + โย → โน = การศัพท์โน ลโต โวกาโร จ.

สำเร็จรูปเป็น **ชนฺตุโน.** (อ.สัตว์ ท.)

สตฺฤ สทฺทปทมาลา (พระศาสดา, ครู)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สตฺถา	สตฺถาโร
อาลปนะ.	โภ สตฺถ สตฺถา	ภวนฺโต สตฺถาโร
ทุติยา.	สตฺถารํ	สตฺถาเร สตฺถาโร
ตติยา.	สตฺถารา สตฺฤนา	สตฺถาเรหิ สตฺถาเรภิ
จตุตถี.	สตฺถุ สตฺถุโน สตฺถุสฺส	สตฺถารานํ สตฺถานํ
ปัญจมี.	สตฺถารา	สตฺถาเรหิ สตฺถาเรภิ
ฉัฏฐี.	สตฺถุ สตฺถุโน สตฺถุสฺส	สตฺถารานํ สตฺถานํ
สัตตมี.	สตฺถริ	สตฺถาเรสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลงที่สุดของ สตฺฤ, ปิตุ, มาตุ, ภาตุ, ธีตุ และ กตฺตุศัพท์เป็นต้น เป็น อา และลบ สิ วิภัตติ
๒. เพราะวิภัตติอื่นจาก สิ วิภัตติ แปลงที่สุดของ สตฺฤ และ ปิตุศัพท์เป็นต้น เป็น อาร
๓. หลังจาก อาร อาเทศ แปลง โย วิภัตติ เป็น โอ
๔. หลังจาก อาร อาเทศ แปลง นา วิภัตติ เป็น อา
๕. เพราะ ส วิภัตติ แปลงที่สุดของ สตฺฤ และ ปิตุศัพท์เป็นต้น เป็น อุ และลบ ส วิภัตติ
๖. เพราะ นํ วิภัตติ แปลงที่สุดของ สตฺฤ และ ปิตุศัพท์เป็นต้น เป็น อ และ อาร
๗. หลังจาก อาร อาเทศ แปลง สฺมึ วิภัตติ เป็น อิ
๘. เพราะ อิ วิภัตยาเทศ รัสสะ อาร อาเทศ เป็น อร

ทำตัวรูป **สตฺถา**	ศัพท์เดิมคือ	= สตฺฤ
หลัง สตฺฤ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สตฺฤ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อุ	สตฺ ฤ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อา และลบสิ	สตฺ ฤ อุ → อา + สิ	= สตฺฤปิตาทีนมา สิสฺมึ สิโลโป จ.
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อา	สตฺถา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถา.** (อ.พระศาสดา, อ.ครู)

ทำตัวรูป **สตฺถาโร** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ สตฺถุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + โย = อณฺเณสฺวารตฺตๆ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ สตฺถุ อาร + โย→โอ = ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถุ อารฺ ✗ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาโร = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาโร.** (อ.พระศาสดา ท., อ.ครู ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง สิ อาลปนะ สตฺถุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค สตฺถุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อุ เป็น อา สตฺถุ อุ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตานมา.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อา เป็น อ สตฺถุ อา → อ + สิ = อากาโร วา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค สตฺถุ อ + ✗ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ถุ ไปประกอบกับสระ อ สตฺถ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถ.** (ข้าแต่พระศาสดา...)

ทำตัวรูป **สตฺถา** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง สิ อาลปนะ สตฺถุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค สตฺถุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อุ เป็น อา สตฺถุ อุ → อา + สิ = อการปิตาทฺยนฺตานมา.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค สตฺถุ อา + ✗ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ ถุ ไปประกอบกับสระ อา สตฺถา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถา.** (ข้าแต่พระศาสดา...)

ทำตัวรูป **สตฺถาโร** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง โย อาลปนะ สตฺถุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ สตฺถฺ อาร + โย→โอ = ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถฺ อารฺ ห + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาโร = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาโร.** (แม่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่พระศาสดา ท., แม่ะ,...ครู ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถารํ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง อํ ทุติยาวิภัตติ สตฺถุ + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + อํ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถฺ อารฺ ห + อํ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถารํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถารํ.** (ซึ่ง... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถาเร** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ สตฺถุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ สตฺถฺ อาร + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถฺ อารฺ ห + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเร = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเร.** (ซึ่ง... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถาโร** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ สตฺถุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตํ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ สตฺถุ อาร + โย→โอ = ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถุ อารฺ ย + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาโร = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาโร.** (ซึ่งพระศาสดา ท., ซึ่งครู ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถารา** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นา ตติยาวิภัตติ สตฺถุ + นา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + นา = อญฺเญสฺวารตฺตํ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง นา เป็น อา สตฺถุ อาร + นา→อา = นา อา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถุ อารฺ ย + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถารา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถารา.** (ด้วย... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถุนา** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นา ตติยาวิภัตติ สตฺถุ + นา = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุนา.** (ด้วย... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถาเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สตฺถุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สตฺถุ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเรหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเรหิ.** (ด้วย... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถาเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สตฺถุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สตฺถุ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สตฺถุ อารฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเรภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเรภิ.** (ด้วย... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถุ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส สตฺถุ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.
นำพยัญชนะ ถุ ไปประกอบกับสระ อุ สตฺถุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุ.** (แก่... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถุโน** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อุ ที่ฉ ล สตฺถุ ล + ส = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ล แปลง ส เป็น โน สตฺถุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุโน.** (แก่... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สุ อาคม สตฺถุ + สุ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุสฺส.** (แก่... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถารานำ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ สตฺถุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ → อาร + นำ = วา นมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สตฺถุ อารฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถารานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถารานำ.** (แก่... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถานำ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ สตฺถุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สตฺถุ อุ → อ + นำ = สตฺถุนตฺตญฺจ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สตฺถุ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ถุ ไปประกอบกับสระ อา สตฺถานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถานำ.** (แก่... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถารา** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สตฺถุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถุ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถุ อุ→อาร + สฺมา = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
หลังจากสตฺถุศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา สตฺถุ อาร + สฺมา→นา = อมฺหตฺมมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
หลังจากอารอาเทศ แปลง นา เป็น อา สตฺถุ อาร + นา→อา = นา อา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถุ อารฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺฤ อารฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถารา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถารา.** (แต่... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถาเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สตฺถุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สตฺถฺ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเรหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเรหิ.** (แต่... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถาเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สตฺถุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สตฺถฺ อารฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สตฺถฺ อารฺ เอ + หิ→ภิ = สุมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเรภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเรภิ.** (แต่... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถุ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ถุ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส สตฺถฺ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.
นำพยัญชนะ ถุ ไปประกอบกับสระ อุ สตฺถุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุ.** (แห่ง... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถุโน** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อุ ที่ฉ ล สตฺถุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ล แปลง ส เป็น โน สตฺถุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุโน.** (แห่ง... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สตฺถุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม สตฺถุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถุสฺส.** (แห่ง... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถารานำ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สตฺถุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + นำ = วา นำมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สตฺถฺ อารฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถารานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถารานำ.** (แห่ง... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถานำ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ
หลัง สตฺถุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สตฺถุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ สตฺถฺ อุ → อ + นำ = สตฺถุนพฺตญฺจ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สตฺถฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อา สตฺถานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สตฺถานำ.** (แห่ง... พระศาสดา ท.)

ทำตัวรูป **สตฺถริ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สตฺถุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + สฺมึ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง สฺมึ เป็น อิ สตฺถฺ อาร + สฺมึ → อิ = ตโต สฺมิมิ.

เพราะอิ รัสสะ อาร เป็น อร สตฺถฺ อาร → อร + อิ = อาโร รสฺสมิกาเร.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อรฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สตฺถฺ อรฺ ฮ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถริ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถริ.** (ใน... พระศาสดา)

ทำตัวรูป **สตฺถาเรสุ** ศัพท์เดิมคือ = สตฺถุ

หลัง สตฺถุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ สตฺถุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ สตฺถฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร สตฺถฺ อุ → อาร + สุ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ สตฺถฺ อารฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สตฺถฺ อารฺ อ→เอ + สุ = สุหิสฺวากาโร เอ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สตฺถาเรสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สตฺถาเรสุ.** (ใน... พระศาสดา ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. สตฺถา สาวตฺถิยํ เชตวเน วิหรติ. ฉ สตฺถาโร สาวตฺถิยํ วสนฺติ.

....

อา. โภ สตฺถ โก เชตวเน วิหรติ. ภวนฺโต สตฺถาโร เก เชตวเน วิหรนฺติ.

....

....

ทุ. ภิกฺขุ สตฺถารํ ปญฺหํ ปุจฺฉติ. ภิกฺขู สตฺถาเร ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติ.

....

ต.	ภิกฺขุ สตฺถารา สทฺธึ คามํ คจฺฉติ.	ภิกฺขู สตฺถาเรหิ สทฺธึ คามํ คจฺฉนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	ปชาปตี โคตมี สตฺถุโน จีวรํ เทติ.	อุปาสิกาโย สตฺถารานํ ปูชํ กโรนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	อุปฏฺฐาโก สตฺถารา อเปติ.	อุปฏฺฐากา สตฺถาเรหิ อเปนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	อิทํ วจนํ สตฺถุโน สาสนํ โหติ.	อิมานิ วจนานิ สตฺถานํ สาสนานิ โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	สตฺถริ ธรมาเนเยว, อรหตฺตํ ปาปุณิตุ วฏฺฏติ.	สตฺถาเรสุ ธรมาเนสุเยว, อรหตฺตํ ปาปุณิตุ วฏฺฏติ.
	.....	.....
	.....	.....

กตฺตุ สทฺทปทมาลา (ผู้กระทำ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กตฺตา	กตฺตาโร
อาลปนะ.	ภิ กตฺต กตฺตา	ภวนฺโต กตฺตาโร
ทุติยา.	กตฺตารํ	กตฺตาเร กตฺตาโร
ตติยา.	กตฺตารา	กตฺตาเรหิ กตฺตาเรภิ
จตุตฺถี.	กตฺตุ กตฺตุโน กตฺตุสฺส	กตฺตารานํ กตฺตานํ กตฺตูนํ กตฺตุนํ
ปัญจมี.	กตฺตารา	กตฺตาเรหิ กตฺตาเรภิ
ฉัฏฐี.	กตฺตุ กตฺตุโน กตฺตุสฺส	กตฺตารานํ กตฺตานํ กตฺตูนํ กตฺตุนํ
สัตตมี.	กตฺตริ	กตฺตาเรสุ กตฺตูสุ กตฺตุสุ

ศัพท์แจกตาม กตฺตุศัพท์ มีดังนี้

ภตฺตุ	ผู้เลี้ยง	**วตฺตุ**	ผู้กล่าว	**เนตุ**	ผู้นำไป
โสตุ	ผู้ฟัง	**ญาตุ**	ผู้รู้	**เชตุ**	ผู้ชนะ
เฉตฺตุ	ผู้ตัด	**เภตฺตุ**	ผู้ผ่า, ผู้ทำลาย	**ทาตุ**	ผู้ให้
ธาตุ	ผู้ทรงไว้	**นตฺตุ**	หลาน	**โพทฺธุ**	ผู้รู้
วิญฺญาเปตุ	ผู้ให้รู้	**กาเรตุ**	ผู้ให้ทำ	**สาเวตุ**	ผู้ให้ฟัง

ปิตุ สทฺทปทมาลา (บิดา)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปิตา	ปิตโร
อาลปนะ.	โภ ปิต ปิตา	ภวนฺโต ปิตโร
ทุติยา.	ปิตรํ	ปิตเร ปิตโร
ตติยา.	ปิตรา ปิตุนา	ปิตเรหิ – ภิ, ปิตูหิ – ภิ, ปิตุหิ – ภิ
จตุตถี.	ปิตุ ปิตุโน ปิตุสฺส	ปิตรานํ ปิตานํ ปิตูนํ ปิตุนํ
ปัญจมี.	ปิตรา	ปิตเรหิ – ภิ, ปิตูหิ – ภิ, ปิตุหิ – ภิ
ฉัฏฐี.	ปิตุ ปิตุโน ปิตุสฺส	ปิตรานํ ปิตานํ ปิตูนํ ปิตุนํ
สัตตมี.	ปิตริ	ปิตเรสุ ปิตูสุ ปิตุสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. รัสสะ อาร อาเทศของ ปิตุ, มาตุ, ภาตุศัพท์เป็นต้น เป็น อร

๒. รูปที่เหลือ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือน กตฺตุศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **ปิตา** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปิตุ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อา และลบสิ	ปิตฺ อุ → อา + สิ	= สตฺถุปิตาทีนมา สิสฺมึ สิโลโป จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปิตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตา.** (อ.บิดา)

ทำตัวรูป **ปิตโร** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปิตุ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิตฺ อุ → อาร + โย	= อญฺเญสฺวารตฺตๆ.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิตฺ อาร → อร + โย	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ	ปิตฺ อร + โย → โอ	= ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิตฺ อรฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตโร	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตโร.** (อ.บิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิต** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สิ อาลปนะ	ปิตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	ปิตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อุ เป็น อา	ปิตฺ อุ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตานมา.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ	ปิตฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ปิตฺ อ + สิ	= เสสโต โลปี คสิปิ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปิต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิต.** (ข้าแต่บิดา...)

ทำตัวรูป **ปิตา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง สิ อาลปนะ	ปิตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	ปิตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อุ เป็น อา	ปิตฺ อุ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตาพมา.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ปิตฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปิตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตา.** (ข้าแต่บิดา...)		

ทำตัวรูป **ปิตโร**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง โย อาลปนะ	ปิตุ + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิตฺ อุ → อาร + โย	= อญฺเญสฺวารตฺตำ.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิตฺ อาร → อร + โย	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ	ปิตฺ อร + โย → โอ	= ตโต โยนโมฺ ตุ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิตฺ อรฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตโร	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตโร.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่บิดา ท.)		

ทำตัวรูป **ปิตรำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปิตุ + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิตฺ อุ → อาร + อำ	= อญฺเญสฺวารตฺตำ.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิตฺ อาร → อร + อำ	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิตฺ อรฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตรำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตรำ.** (ซึ่ง... บิดา)		

ทำตัวรูป **ปิตเร** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ	ปิตุ + ไย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิต์ อุ + ไย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะไยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิต์ อุ → อาร + ไย	= อญฺเญสฺวารตฺตๆ.
เพราะไยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิต์ อาร → อร + ไย	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	ปิต์ อร + ไย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิต์ อรฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิต์ อรฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตเร	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตเร.** (ซึ่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตโร** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ	ปิตุ + ไย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิต์ อุ + ไย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะไยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิต์ อุ → อาร + ไย	= อญฺเญสฺวารตฺตๆ.
เพราะไยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิต์ อาร → อร + ไย	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง ไย เป็น โอ	ปิต์ อร + ไย →โอ	= ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิต์ อรฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิต์ อรฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตโร	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตโร.** (ซึ่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตรา** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ	ปิตุ + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิต์ อุ + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิต์ อุ → อาร + นา	= อญฺเญสฺวารตฺตๆ.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิต์ อาร → อร + นา	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง นา เป็น อา	ปิต์ อร + นา → อา	= นา อา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + อา	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิตฺ อรฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตรา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตรา.** (ด้วย... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตุนา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ	ปิตุ + นา	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุนา.** (ด้วย... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตเรหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปิตุ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิตฺ อุ → อาร + หิ	= อณฺเณสฺวารตฺตํ.
เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิตฺ อาร → อร + หิ	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปิตฺ อรฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตเรหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตเรหิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตเรภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปิตุ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	ปิตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	ปิตฺ อุ → อาร + หิ	= อณฺเณสฺวารตฺตํ.
เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	ปิตฺ อาร → อร + หิ	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ปิตฺ อรฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปิตฺ อรฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปิตฺ อรฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิตเรภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตเรภิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปิตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ปิต์ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิต์ อุ → อู + หิ = สุพฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตูหิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปิตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ปิต์ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิต์ อุ → อู + หิ = สุพฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปิต์ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตูภิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปิตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุหิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปิตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปิตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุภิ.** (ด้วย... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ ปิต์ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส ปิต์ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อุ ปิตุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุ.** (แก่... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตุโน** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล ปิตุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน ปิตุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตุโน.** (แก่... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม ปิตุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตุสฺส.** (แก่... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตรานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + นำ = วา นำมฺหิ.
เพราะนวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + นำ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปิตฺ อรฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตรานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตรานำ.** (แก่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ปิตฺ อุ → อ + นำ = สตฺถุนตฺตญฺจ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปิตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ปิตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตานำ.** (แก่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูนำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิตฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตูนำ.** (แก่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุนำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุนำ.** (แก่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตรา** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + สฺมา = อญฺเญสฺวารตฺตำ.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร→อร + สฺมา = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากปิตุศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น พา ปิตฺ อร + สฺมา → พา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ

หลังจากอารอาเทศ แปลง พา เป็น อา ปิตฺ อร + พา → อา = พา อา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปิตฺ อรฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตรา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตรา.** (แต่... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.

เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + หิ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปิตุ อรฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตเรหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตเรหิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + หิ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปิตฺ อรฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปิตฺ อรฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตเรภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตเรภิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตูหิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปิตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตูภิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุหิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปิตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปิตุ + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุภิ.** (แต่... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส ปิตฺ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อุ ปิตุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุ.** (แห่ง... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตุโน** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

ตั้ง อุ ที่สุด ล ปิตุ ล + ส = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่สุด ล แปลง ส เป็น โน ปิตุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุโน.** (แห่ง... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม ปิตุ + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุสฺส.** (แห่ง... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตรานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + นำ = วา นำมฺหิ.

เพราะนวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + นำ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปิตฺ อรฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตรานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตรานำ.** (แห่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ ปิตฺ อุ → อ + นำ = สตฺถุนตฺตญฺจ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปิตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ปิตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตานำ.** (แห่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูนำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิตฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตูนำ.** (แห่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุนำ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปิตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตุนำ.** (แห่ง... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตริ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปิตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + สฺมึ = อณฺเณสฺวารตฺตๆ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง สฺมึ เป็น อิ ปิตฺ อาร + สฺมึ → อิ = ตโต สฺมิมิ.

เพราะอิ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + อิ = อาโร รสฺสมิกาเร.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปิตฺ อรฺ ฆ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตริ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตริ.** (ใน... นิดา)

ทำตัวรูป **ปิตเรสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปิตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร ปิตฺ อุ → อาร + สุ = อณฺเณสฺวารตฺตๆ.

เพราะสุวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร ปิตฺ อาร → อร + สุ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ปิตฺ อรฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปิตฺ อรฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปิตเรสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตเรสุ.** (ใน... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตูสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ

หลัง ปิตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปิตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ ปิตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเค.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ปิตฺ อุ → อู + สุ = สุนหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู ปิตูสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปิตูสุ.** (ใน... นิดา ท.)

ทำตัวรูป **ปิตุสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปิตุ
หลัง ปิตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปิตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปิตุสุ.** (ใน... นิดา ท.)

ศัพท์แจกตาม ปิตุศัพท์ คือ **ภาตุ** พี่ชาย
จบ อุการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๖ อูการันต์ ปุงลิงค์ อภิภูศัพท์

อภิภู สทฺทปทมาลา (ผู้เป็นใหญ่)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อภิภู	อภิภู อภิภุโว
อาลปนะ.	โภ อภิภุ	ภวนฺโต อภิภู อภิภุโว
ทุติยา.	อภิภุๆ	อภิภู อภิภุโว
ตติยา.	อภิภุนา	อภิภูหิ อภิภูภิ
จตุตถี.	อภิภุโน อภิภุสฺส	อภิภูนๆ
ปัญจมี.	อภิภุนา อภิภุมฺหา อภิภุสฺมา	อภิภูหิ อภิภูภิ
ฉัฏฐี.	อภิภุโน อภิภุสฺส	อภิภูนๆ
สัตตมี.	อภิภุมฺหิ อภิภุสฺมึ	อภิภูสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. ลบ โย วิภัตติ, แปลง โย เป็น โว และรัสสะ อู เป็น อุ
๒. รัสสะ อู เป็น อุ และแปลง ส วิภัตติ เป็น โน
๓. แปลง สฺมา วิภัตติ เป็น นา

ทำตัวรูป **อภิภู** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อภิภู + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิวิภัตติ อภิภู + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสีปี.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภู.** (อ.ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภู** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง โย ปฐมาวิภัตติ อภิภู + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อู ชื่อ ล อภิภู ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อู ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อภิภู ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภู.** (อ.ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุโว** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง โย ปฐมาวิภัตติ อภิภู + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว อภิภฺ อุ + โย → โว = ลโต โวกาโร จ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุโว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุโว.** (อ.ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สิ อาลปนะ อภิภู + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ อาลปนะชื่อ ค อภิภู + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สิ ค = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อู ชื่อ ล อภิภฺ อู ล + สิ ค = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อู ที่ชื่อ ล เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สิ ค = ฌลปา รสฺสำ.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค อภิภฺ อุ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสีปี.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุ.** (แน่ะ... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภู** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง โย อาลปนะ อภิภู + โย = อาลปเน จ.
ตั้ง อู ชื่อ ล อภิภู ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อู ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อภิภู ล + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภู.** (แน่ะ... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุโว** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง โย อาลปนะ อภิภู + โย = อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว อภิภฺ อุ + โย → โว = ลโต โวกาโร จ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุโว = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุโว.** (แน่ะ... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อภิภู + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง อำ เป็น นิคหิต อภิภฺ อุ ล + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุ.** (ซึ่ง... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภู** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง โย ทุติยาวิภัตติ อภิภู + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อู ชื่อ ล อภิภู ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อู ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อภิภู ล + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภู.** (ซึ่ง... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุโว**	ศัพท์เดิมคือ	= อภิภู
หลัง อภิภู ลง โย ทุติยาวิภัตติ	อภิภู + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	อภิภฺ อู + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ	อภิภฺ อู → อุ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	อภิภฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โว	อภิภฺ อุ + โย → โว	= ลโต โวกาโร จ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อภิภุโว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุโว.** (ซึ่ง... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุนา**	ศัพท์เดิมคือ	= อภิภู
หลัง อภิภู ลง นา ตติยาวิภัตติ	อภิภู + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	อภิภฺ อู + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ	อภิภฺ อู → อุ + นา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อภิภุนา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุนา.** (ด้วย... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภูหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อภิภู
หลัง อภิภู ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อภิภู + หิ	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูหิ.** (ด้วย... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภูภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อภิภู
หลัง อภิภู ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อภิภู + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	อภิภู + หิ → ภิ	= สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูภิ.** (ด้วย... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุโน** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง ส จตุตถีวิภัตติ อภิภู + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน อภิภฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุโน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุโน.** (แก่... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง ส จตุตถีวิภัตติ อภิภู + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม อภิภฺ อุ + สฺ – ส = สาคโม เส.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุสฺส = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุสฺส.** (แก่... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง หิ จตุตถีวิภัตติ อภิภู + หิ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูหิ.** (แก่... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุนา** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อภิภู + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น นา อภิภฺ อุ ล + สฺมา→นา = ฌลโต จ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุนา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุนา.** (แต่... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภุมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อภิภู + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

หลังจากปุง.และพปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อภิภฺ อุ + สฺมา→มฺหา = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุมฺหา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุมฺหา.** (แต่... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภุสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อภิภู + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สฺมา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุสฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภุสฺมา.** (แต่... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อภิภู + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูหิ.** (แต่... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อภิภู + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อภิภู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูภิ.** (แต่... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุโน** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อภิภู + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อภิภฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน อภิภฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุโน.** (แห่ง... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อภิภู + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม อภิภฺ อุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุสฺส.** (แห่ง... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภูนำ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อภิภู + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภูนำ.** (แห่ง... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ทำตัวรูป **อภิภุมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อภิภู + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อภิภฺ อุ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุมฺหิ.** (ใน... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภุสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู
หลัง อภิภู ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อภิภู + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อภิภฺ อู + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ อภิภฺ อู → อุ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ อภิภุสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อภิภุสฺมึ.** (ใน... ผู้เป็นใหญ่)

ทำตัวรูป **อภิภูสุ** ศัพท์เดิมคือ = อภิภู

หลัง อภิภู ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อภิภู + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **อภิภูสุ.** (ใน... ผู้เป็นใหญ่ ท.)

ศัพท์แจกตาม อภิภู มีดังนี้

สยมฺภู ผู้เป็นเอง,พระพุทธเจ้า **เวสฺสภู** พระเวสสภูพุทธเจ้า **ปราภิภู** ผู้ปกครองซึ่งบุคคลอื่น

สหภู ธรรมอันเป็นไปด้วยกัน (เฉพาะ สหภูศัพท์ แปลง โย วิภัตติ เป็น โว และ โน)

สพฺพญฺญู สทฺทปทมาลา (พระสัพพัญญูพุทธเจ้า)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สพฺพญฺญู	สพฺพญฺญู สพฺพญฺญุโน
อาลปนะ.	โภ สพฺพญฺญุ	ภวนฺโต สพฺพญฺญู สพฺพญฺญุโน
ทุติยา.	สพฺพญฺญุํ	สพฺพญฺญู สพฺพญฺญุโน
ตติยา.	สพฺพญฺญุนา	สพฺพญฺญูหิ สพฺพญฺญูภิ
จตุตฺถี.	สพฺพญฺญุโน สพฺพญฺญุสฺส	สพฺพญฺญูนํ
ปญฺจมี.	สพฺพญฺญุนา สพฺพญฺญุมฺหา สพฺพญฺญุสฺมา	สพฺพญฺญูหิ สพฺพญฺญูภิ
ฉฏฺฐี.	สพฺพญฺญุโน สพฺพญฺญุสฺส	สพฺพญฺญูนํ
สตฺตมี.	สพฺพญฺญุมฺหิ สพฺพญฺญุสฺมึ	สพฺพญฺญูสุ

ทำตัวรูป **สพฺพญฺญุโน**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพญฺญู
หลัง สพฺพญฺญู ลง โย ปฐมาวิภัตติ	สพฺพญฺญู + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อู	สพฺพญฺญฺ อู + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ	สพฺพญฺญฺ อู→อุ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	สพฺพญฺญฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง โย เป็น โน	สพฺพญฺญฺ อุ +โย→โน	= การศัพท์ฺโน ลโต โวกาโร จ.
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อุ	สพฺพญฺญุโน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพญฺญุโน.** (อ.พระสัพพัญญูพุทธเจ้า ท.)

ศัพท์แจกตาม สพฺพญฺญู มีดังนี้

มคฺคญฺญู	ผู้รู้มรรค, ผู้รู้หนทาง	**ธมฺมญฺญู**	ผู้รู้ธรรม, ผู้รู้เหตุ	**อตฺถญฺญู**	ผู้รู้ความหมาย, ผู้รู้ผล
กาลญฺญู	ผู้รู้กาลอันสมควร	**รตฺตญฺญู**	ผู้รู้ราตรี(ผู้มีอายุมาก)	**มตฺตญฺญู**	ผู้รู้ประมาณ
กตญฺญู	ผู้รู้คุณที่คนอื่นทำแล้ว	**ตถญฺญู**	ผู้รู้ความจริง	**วิญฺญู**	ผู้รู้แจ้ง, ผู้รู้เดียงสา
วิทู	ผู้รู้, บัณฑิต	**เวทคู**	ผู้ถึงฝั่งแห่งพระเวท	**ปารคู**	ผู้ถึงฝั่ง (ผู้เชี่ยวชาญ)

จบ อูการันต์ ปุงลิงค์

๑.๑.๗ โอการันต์ ปุงลิงค์ โคศัพท์

โค สทฺทปทมาลา (วัว)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โค	คาโว คโว
อาลปนะ.	เห โค	เห คาโว คโว
ทุติยา.	คาวุ์ คาวำ ควำ	คาโว คโว
ตติยา.	คาเวน คเวน	โคหิ โคภิ
จตุตถี.	คาวสฺส คเวสฺส	ควำ คุนฺนำ โคนำ
ปัญจมี.	คาวา คาวมฺหา คาวสฺมา คเวา คเวมฺหา คเวสฺมา	โคหิ โคภิ
ฉัฏฐี.	คาวสฺส คเวสฺส	ควำ คุนฺนำ โคนำ
สัตตมี.	คาเว คาวมฺหิ คาวสฺมึ คเว คเวมฺหิ คเวสฺมึ	คาเวสุ คเวสุ โคสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ โย วิภัตติ แปลง โอ ของ โค เป็น อาว และแปลง โย เป็น โอ
๒. เพราะ อำ วิภัตติ และ ส วิภัตติ แปลง โอ ของ โค เป็น อาว และ อว
๓. เพราะ โย, นา, ส, สฺมา, สฺมึ และ สุ วิภัตติ แปลง โอ ของ โค เป็น อว
๔. เพราะ อำ วิภัตติ แปลง อ ของ อาว ที่แปลงมาจาก โอ ของ โค เป็น อุ บ้าง

ทำตัวรูป **โค**
หลัง โค ลง สิ ปฐมาวิภัตติ
ลบ สิวิภัตติ
สำเร็จรูปเป็น **โค.** (อ.วัว)

ศัพท์เดิมคือ = โค
โค + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
โค + สิ = เสสโต โลปำ คสีปิ.

ทำตัวรูป **คาโว**
หลัง โค ลง โย ปฐมาวิภัตติ
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ

ศัพท์เดิมคือ = โค
โค + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
คฺ โอ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว คฺ โอ → อาว + โย = โยสุ จ.
หลังจากอาวอาเทศ แปลง โย เป็น โอ คฺ อาว + โย → โอ = ตุศัพท์โย ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อาวฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อาวฺ ฮ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาโว = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาโว.** (อ.วัว ท.)

ทำตัวรูป **คโว** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง โย ปฐมาวิภัตติ โค + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลงโอ ของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + โย = จศัพท์โย อวณฺหิ จ.
หลังจากอวอาเทศ แปลง โย เป็น โอ คฺ อว + โย → โอ = ตุศัพท์โย ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อวฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อวฺ ฮ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คโว = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คโว.** (อ.วัว ท.)

ทำตัวรูป **คาวุ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง อำ ทุติยาวิภัตติ โค + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อาว คฺ โอ → อาว + อำ = อวณฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อาวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ คฺ อาวฺ อ → อุ + อำ = อาวสฺสุ วา.
ตั้ง อุ ที่อ ล คฺ อาวฺ อุ ล + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ที่อ ล แปลง อำ เป็น นิคหิต คฺ อาวฺ อุ ล + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาวุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาวุ.** (ซึ่ง... วัว)

ทำตัวรูป **คาวำ**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	โค + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อาว	คฺ โอ → อาว + อำ	= อวำมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อาวฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อาวฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาวำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาวำ.** (ซึ่ง... วัว)		

ทำตัวรูป **ควำ**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	โค + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อว	คฺ โอ → อว + อำ	= อวำมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อวฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อวฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ควำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควำ.** (ซึ่ง... วัว)		

ทำตัวรูป **คาโว**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง โย ทุติยาวิภัตติ	โค + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว	คฺ โอ → อาว + โย	= โยสุ จ.
หลังจากอาวอาเทศ แปลง โย เป็น โอ	คฺ อาว + โย → โอ	= ตุศัพท์โย ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อาวฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อาวฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาโว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาโว.** (ซึ่ง... วัว ท.)		

ทำตัวรูป **คโว** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง โย ทุติยาวิภัตติ	โค + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลงโอ ของโคเป็น อว	คฺ โอ → อว + โย	= จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.
หลังจากอวอาเทศ แปลง โย เป็น โอ	คฺ อว + โย → โอ	= ตุศัพท์ใน ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อวฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อวฺ ฮ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คโว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คโว.** (ซึ่ง... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คาเวน** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง นา ตติยาวิภัตติ	โค + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว	คฺ โอ → อาว + นา	= จศัพท์ใน โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	คฺ อาว + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อาวฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อาวฺ ฮ + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาเวน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาเวน.** (ด้วย... วัว)

ทำตัวรูป **คเวน** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง นา ตติยาวิภัตติ	โค + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อว	คฺ โอ → อว + นา	= จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	คฺ อว + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อวฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อวฺ ฮ + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คเวน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเวน.** (ด้วย... วัว)

ทำตัวรูป **โคหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ตติยาวิภัตติ โค + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **โคหิ.** (ด้วย... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคภิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ตติยาวิภัตติ โค + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ โค + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **โคภิ.** (ด้วย... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คาวสฺส** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง ส จตุตถีวิภัตติ โค + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อาว คฺ โอ → อาว + ส = คาว เส.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม คฺ อาว + สฺ–ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อา คาวสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาวสฺส.** (แก่... วัว)

ทำตัวรูป **ควสฺส** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง ส จตุตถีวิภัตติ โค + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อว คฺ โอ → อว + ส = จศัพท์ไน อวมฺหิ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม คฺ อว + สฺ–ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ ควสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควสฺส.** (แก่... วัว)

ทำตัวรูป **ควำ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง นำ จตุตถีวิภัตติ โค + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง นำ เป็น อำ และแปลง โอ เป็น อว คฺ โอ→อว + นำ→อำ = จศัพท์ใน ตโต นมำ ปติมฺหาฯ*

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อวฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ควำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ควำ.** (แก่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คุนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลังโค ลง นำ จตุตถีวิภัตติ โค + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง โค เป็น คุ โค → คุ + นำ = จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคม คุ + นฺ–นำ = จศัพท์ใน โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.

สำเร็จรูปเป็น **คุนฺนำ.** (แก่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคนำ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง นำ จตุตถีวิภัตติ โค + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **โคนำ.** (แก่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คาวา** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว คฺ โอ → อาว + สฺมา = จศัพท์ใน โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คฺ อาว + สฺมา → อา = สฺมาสฺมินำ วา.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อาวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อาวฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาวา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาวา.** (แต่... วัว)

* จศัพท์ในสูตร ตโต นมำ ปติมฺหาลุตฺเต จ สมาเส.

ทำตัวรูป **คาวมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว คฺ โอ → อาว + สฺมา = จสัพท์ใน โยสุ จ.
หลังจากปุง.และพปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา คฺ อาว + สฺมา → มฺหา= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อา คาวมฺหา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาวมฺหา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **คาวสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว คฺ โอ → อาว + สฺมา = จสัพท์ใน โยสุ จ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อา คาวสฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาวสฺมา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **ควา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สฺมา = จสัพท์ใน อวมฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คฺ อว + สฺมา → อา = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อวฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ควา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **ควมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สฺมา = จสัพท์ใน อวมฺหิ จ.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา คุ ฆว + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ คุ ไปประกอบกับสระ อ ควมฺหา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควมฺหา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **ควสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ คุ ออกจากสระ โอ คุ โอ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คุ โอ → อว + สฺมา = จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.
นำพยัญชนะ คุ ไปประกอบกับสระ อ ควสฺมา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควสฺมา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **โคหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ โค + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **โคหิ.** (แต่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคภิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ โค + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ โค + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **โคภิ.** (แต่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คาวสฺส** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ โค + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ คุ ออกจากสระ โอ คุ โอ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อาว คุ โอ → อาว + ส = คาว เส.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม คุ อาว + สฺ–ส = สาคโม เส.
นำพยัญชนะ คุ ไปประกอบกับสระ อา คาวสฺส = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาวสฺส.** (แห่ง... วัว)

ทำตัวรูป **ควสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	โค + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลงโอ ของโค เป็น อว	คฺ โอ → อว + ส	= จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม	คฺ อว + สฺ–ส	= สาคโม เส.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ	ควสฺส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควสฺส.** (แห่ง... วัว)		

ทำตัวรูป **ควำ**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	โค + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง นำ เป็น อำ และแปลง โอ เป็น อว	คฺ โอ→อว + นำ → อำ	= จศัพท์ใน ตโต นมำ ปติมฺหาฯ*
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อวฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อวฺ อ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ควำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ควำ.** (แห่ง... วัว ท.)		

ทำตัวรูป **คุนฺนำ**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลังโค ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	โค + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง โค เป็น คุ	โค → คุ + นำ	= จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคม	คุ + นฺ–นำ	= จศัพท์ใน โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **คุนฺนำ.** (แห่ง... วัว ท.)		

ทำตัวรูป **โคนำ**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	โค + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **โคนำ.** (แห่ง... วัว ท.)		

* จศัพท์ในสูตร ตโต นมำ ปติมฺหาลุตฺเต จ สมาเส.

ทำตัวรูป **คาเว** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว	คฺ โอ → อาว + สฺมึ	= จศัพท์ใน โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ	คฺ อาว + สฺมึ → เอ	= สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อาวฺ ๅ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาเว.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **คาวมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว	คฺ โอ → อาว + สฺมึ	= จศัพท์ใน โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ	คฺ อาว + สฺมึ → มฺหิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อา	คาวมฺหิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาวมฺหิ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **คาวสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว	คฺ โอ → อาว + สฺมึ	= จศัพท์ใน โยสุ จ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อา	คาวสฺมึ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาวสฺมึ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **คเว** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ โค + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สฺมึ = จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ คฺ อว + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คฺ อวฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเว.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **ควมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ โค + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สฺมึ = จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ คฺ อว + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ ควมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ควมฺหิ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **ควสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ โค + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สฺมึ = จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.

นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อ ควสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ควสฺมึ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **คาเวสุ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สุ สัตตมีวิภัตติ โค + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อาว คฺ โอ → อาว + สุ = จศัพท์ใน โยสุ จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อาวฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คฺ อาวฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาเวสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คาเวสุ.** (ใน... วัว ท.)

ทำตัวรูป **คเวสุ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สุ สัตตมีวิภัตติ โค + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ คฺ โอ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลงโอของโคเป็น อว คฺ โอ → อว + สุ = จศัพท์ใน อวมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คฺ อวฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คฺ อวฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คเวสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเวสุ.** (ใน... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคสุ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สุ สัตตมีวิภัตติ โค + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **โคสุ.** (ใน... วัว ท.)

โคณ สทฺทปทมาลา (วัวตัวผู้)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โค โณ	โคณา
อาลปนะ.	เห โคณ โคณา	เห โคณา
ทุติยา.	โคณ๋	โคเณ
ตติยา.	โคเณน	โคเณหิ โคเณภิ
จตุตฺถี.	โคณสฺส	โคณานๆ
ปญฺจมี.	โคณา โคณมฺหา โคณสฺมา	โคเณหิ โคเณภิ
ฉฏฺฐี.	โคณสฺส	โคณานๆ
สตฺตมี.	โคเณ โคณมฺหิ โคณสฺมึ	โคเณสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะวิภัตตินั้น แปลง โค เป็น โคณ

๒. หลังจากแปลง โค เป็น โคณ แล้ว วิธีที่เหลือ ทำตัวรูปเหมือนปุริสศัพท์ อการันต์ในปุงลิงค์

ทำตัวรูป **โคโณ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	โค + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สิ	= จศัพท์ใน สุหินาสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	โคณ + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ ณ๋ ออกจากสระ อ	โคณ๋ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โคณ๋ ʚ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณ๋ ไปประกอบกับสระ โอ	โค โณ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคโณ.** (อ.วัว)

ทำตัวรูป **โคณา** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง โย ปฐมาวิภัตติ	โค + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + โย	= จศัพท์ใน สุหินาสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น อา	โคณ + ไย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	โคณฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โคณฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา	โคณา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคณา.** (อ.วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคณ**

	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง สิ อาลปนะ	โค + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะชื่อ ค	โค + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สิ	= จศัพท์โน สุหินาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	โคณฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา	โคณฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตาพมา.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อา เป็น อ	โคณฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิ ที่ชื่อ ค	โคณฺ อ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อ	โคณ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคณ.** (แน่ะ... วัว)

ทำตัวรูป **โคณา**

	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ลง สิ อาลปนะ	โค + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะชื่อ ค	โค + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สิ	= จศัพท์โน สุหินาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	โคณฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค แปลง อ เป็น อา	โคณฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตาพมา.
ลบ สิ ที่ชื่อ ค	โคณฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา	โคณา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคณา.** (แน่ะ... วัว)

ทำตัวรูป **โคณา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง ไย อาลปนะ โค + ไย = อาลปเน จ.
เพราะไยวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + ไย = จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น อา โคณ + ไย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โคณฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา โคณา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคณา.** (แน่ะ... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคณำ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง อำ ทุติยาวิภัตติ โค + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + อำ = จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โคณฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อ โคณำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคณำ.** (ซึ่ง... วัว)

ทำตัวรูป **โคเณ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง ไย ทุติยาวิภัตติ โค + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะไยวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + ไย = จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ โคณ + ไย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โคณฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณ.** (ซึ่ง... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคเณน** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง นา ตติยาวิภัตติ โค + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + นา = สุหิพาสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน โคณ + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โคณฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณน.** (ด้วย... วัว)

ทำตัวรูป **โคเณหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ตติยาวิภัตติ โค + หิ = กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + หิ = สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ โคณฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณหิ.** (ด้วย... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคเณภิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ตติยาวิภัตติ โค + หิ = กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + หิ = สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ โคณฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ โคณฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณภิ.** (ด้วย... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคณสฺส** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลังโค ลง ส จตุตถีวิภัตติ โค + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + ส = จศัพท์ฺโน สุหิพาสุ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม โคณ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **โคณสฺส.** (แก่... วัว)

ทำตัวรูป **โคณานำ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลังโค ลง นำ จตุตถีวิภัตติ โค + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + นำ = โคณ นำมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา โคณฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา โคณานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคณานำ.** (แก่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคณา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + สฺมา = จศัพท์โย สุหิยาสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา โคณ + สฺมา → อา = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โคณฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา โคณา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคณา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **โคณมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + สฺมา = จศัพท์โย สุหิยาสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา โคณ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **โคณมฺหา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **โคณสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ โค + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + สฺมา = จศัพท์โย สุหิยาสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **โคณสฺมา.** (แต่... วัว)

ทำตัวรูป **โคเณหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ โค + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + หิ = สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ โคณฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณหิ.** (แต่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคเณภิ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลัง โค ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ โค + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะหิวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + หิ = สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ โคณฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ โคณฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ โคเณภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคเณภิ.** (แต่... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคณสฺส** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลังโค ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ โค + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + ส = จศัพท์ไฟ สุหิพาสุ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม โคณ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **โคณสฺส.** (แห่ง... วัว)

ทำตัวรูป **โคณานำ** ศัพท์เดิมคือ = โค
หลังโค ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ โค + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ โค → โคณ + นำ = โคณ นำมฺหิ วา.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ โคณฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา โคณฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา โคณานำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โคณานำ.** (แห่ง... วัว ท.)

ทำตัวรูป **โคเณ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สฺมึ	= จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ	โคณ + สฺมึ → เอ	= สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	โคณฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โคณฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ	โคเณ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคเณ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **โคณมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สฺมึ	= จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ	โคณ + สฺมึ → มฺหิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **โคณมฺหิ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **โคณสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	โค + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สฺมึ	= จศัพท์ใน สุหิพาสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **โคณสฺมึ.** (ใน... วัว)

ทำตัวรูป **โคเณสุ** ศัพท์เดิมคือ = โค

หลัง โค ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	โค + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสุวิภัตติ แปลง โค เป็น โคณ	โค → โคณ + สุ	= สุหิพาสุ จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	โคณฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	โคณฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ	โคเณสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคเณสุ.** (ใน... วัว ท.)

หมายเหตุ:– โคณศัพท์เป็นอการันต์ แจกปฐมาลาและทำตัวรูปเหมือนกับปุริสศัพท์ แต่ที่นำมาแสดงไว้ในโอการันต์นี้ เพื่องจากแปลงมาจากโคศัพท์ที่เป็น โอการันต์

จบ โอการันต์ ปุงลิงค์

ปุงลิงคสังคหคาถา

ปุริโส คุณวา ราชา สาคฺคิ ทณฺฑี จ ภิกฺขุ จ
สตฺถาภิภู จ สพฺพญฺญู โคติ ปุลฺลิงฺคสงฺคโห.

การรวบรวมศัพท์แม่แบบในปุงลิงค์ มี ๗ การันต์ คือ (๑) **ปุริส**=บุรุษ, **คุณวนฺตุ**=ผู้มีคุณ, **ราช**=พระราชา (๒) **สา**=สุนัข (๓) **อคฺคิ**=ไฟ (๔) **ทณฺฑี**=ผู้มีไม้เท้า (๕) **ภิกฺขุ**=ภิกษุ, **สตฺถุ**=พระศาสดา (๖) **อภิภู**=ผู้เป็นใหญ่, **สพฺพญฺญู**=พระสัพพัญญู และ (๗) **โค**=วัวตัวผู้

จบ ปุงลิงค์

๑.๒ อิตถีลิงคนาม

๑.๒.๑ อาการันต์ อิตถีลิงค์ กญฺญาศัพท์

กญฺญา สทฺทปทมาลา (สาวน้อย)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กญฺญา	กญฺญา กญฺญาโย
อาลปนะ.	โภติ กญฺเญ	โภติโย กญฺญา กญฺญาโย
ทุติยา.	กญฺญํ	กญฺญา กญฺญาโย
ตติยา.	กญฺญาย	กญฺญาหิ กญฺญาภิ
จตุตฺถี.	กญฺญาย	กญฺญานํ
ปญฺจมี.	กญฺญาย	กญฺญาหิ กญฺญาภิ
ฉฏฺฐี.	กญฺญาย	กญฺญานํ
สตฺตมี.	กญฺญาย กญฺญายํ	กญฺญาสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง สิ อาลปนะ(ค) เป็น เอ

๒. หลังจาก อาการันต์ในอิตถีลิงค์ แปลงวิภัตติฝ่ายเอกวจนะ ตั้งแต่ นา ตติยา ถึง สฺมึ สัตตมี (นา, ส, สฺมา, ส, สฺมึ) เป็น อาย

๓. หลังจากการันต์ทั้งปวงในอิตถีลิงค์ แปลง สฺมึ เป็น ยฺ บ้าง

ทำตัวรูป **กญฺญา** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ กญฺญา + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิวิภัตติ กญฺญา + สิ = เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญา.** (อ.สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญา** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย ปฐมาวิภัตติ กญฺญา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อา ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ฆ กญฺญา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ กญฺญา + โย = ฆปโต จ โยหำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญา.** (อ.สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาโย** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย ปฐมาวิภัตติ กญฺญา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาโย.** (อ.สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺเญ**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง สิ อาลปนะ	กญฺญา + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	กญฺญา + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	กญฺญา ฆ + สิ	= อา โฆ.
หลังจากอาที่ชื่อฆ แปลงสิที่ชื่อค เป็น เอ	กญฺญา + สิ → เอ	= ฆเต จ.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อา	กญฺญ อา + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฮา + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ เอ	กญฺเญ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺเญ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญา**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย อาลปนะ	กญฺญา + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อา ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ฆ	กญฺญา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	กญฺญา + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญา.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย อาลปนะ	กญฺญา + โย	= อาลปเน จ.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาโย.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญำ**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	กญฺญา + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อา	กญฺญ อา + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฅา + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อ	กญฺญำ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญำ.** (ซึ่ง... สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญา**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย ทุติยาวิภัตติ	กญฺญา + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อา ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ฆ กญฺญา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ กญฺญา + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญา.** ((ซึ่ง... สาวพ้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาโย** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง โย ทุติยาวิภัตติ กญฺญา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาโย.** (ซึ่ง... สาวพ้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาย** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง นา ตติยาวิภัตติ กญฺญา + นา = กรเณ ตติยา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ กญฺญา ฆ + นา = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อฆ แปลง นา เป็น อาย กญฺญา ฆ + นา→อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา กญฺญ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅา + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาย.** (ด้วย... สาวพ้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญาหิ** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฺ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง หิ ตติยาวิภัตติ กญฺญา + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาหิ.** (ด้วย... สาวผ้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาภิ** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฺ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง หิ ตติยาวิภัตติ กญฺญา + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ กญฺญา + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาภิ.** (ด้วย... สาวผ้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาย** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฺ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ กญฺญา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อา ที่ชื่อ ฆ กญฺญา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย กญฺญา ฆ + ส→อาย = ฆโต นาทีนำ.

แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา กญ์ญ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญาย.** (แก่... สาวพ้อย)

ทำตัวรูป **กญ์ญานำ** ศัพท์เดิมคือ = กญ์ญ
หลัง กญ์ญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญ์ญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญ์ญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌ะ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญ์ญา เป็น นาม กญ์ญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญ์ญา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ กญ์ญา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญานำ.** (แก่... สาวพ้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญ์ญาย** ศัพท์เดิมคือ = กญ์ญ
หลัง กญ์ญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญ์ญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญ์ญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌ะ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญ์ญา เป็น นาม กญ์ญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญ์ญา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ กญ์ญา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อา ที่ชื่อ ฆ กญ์ญา ฆ + สฺมา = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น อาย กญ์ญา ฆ + สฺมา→อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา กญ์ญ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญาย.** (แต่... สาวพ้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	กญฺญา + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาหิ.** (แต่... สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	กญฺญา + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	กญฺญา + หิ → ภิ	= สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาภิ.** (แต่... สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญฺญาย**	ศัพท์เดิมคือ	= กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	กญฺญ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ	กญฺญ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กญฺญ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	กญฺญา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม	กญฺญา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	กญฺญา + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	กญฺญา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย	กญฺญา ฆ + ส→อาย	= ฆโต นาทีนำ.

แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา กญ์ญ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญาย.** (แห่ง... สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญ์ญานำ** ศัพท์เดิมคือ = กญ์ญ
หลัง กญ์ญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญ์ญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญ์ญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌ะ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญ์ญา เป็น นาม กญ์ญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญ์ญา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ กญ์ญา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญานำ.** (แห่ง... สาวน้อย ท.)

ทำตัวรูป **กญ์ญาย** ศัพท์เดิมคือ = กญ์ญ
หลัง กญ์ญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญ์ญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อ กญ์ญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌ะ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญ์ญา เป็น นาม กญ์ญา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญ์ญา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กญ์ญา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ที่ชื่อ ฆ กญ์ญา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลงสฺมึ เป็น อาย กญ์ญา ฆ + สฺมึ→อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ ญ ออกจากสระ อา กญ์ญ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญ์ญ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญ ไปประกอบกับสระ อา กญ์ญาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กญ์ญาย.** (ใน... สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญายํ** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กญฺญา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ กญฺญา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยํ กญฺญา ฆ + สฺมึ → ยํ = ฆปโต สฺมึ ยํ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญายํ.** (ใน... สาวน้อย)

ทำตัวรูป **กญฺญาสุ** ศัพท์เดิมคือ = กญฺญ
หลัง กญฺญศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ กญฺญ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อ กญฺญ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กญฺญ ฅ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา กญฺญา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง กญฺญา เป็น นาม กญฺญา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง กญฺญา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ กญฺญา + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **กญฺญาสุ.** (ใน... สาวน้อย ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. กญฺญา เคเห วสติ. กญฺญาโย เคเห วสนฺติ.
....
....

อา. โภติ กญฺเญ กา เคเห วสติ. โภติโย กญฺญาโย กาโย เคเห วสนฺติ.
....
....

ทุ.	วิสาขา กญฺญํ ปาเลติ.	วิสาขา กญฺญาโย ปาเลติ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	มาตา กญฺญาย สทฺธึ ธมฺมํ สุณาติ.	มาตโร กญฺญาหิ สทฺธึ ธมฺมํ สุณนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	ภิกฺขุ กญฺญาย วรํ ททาติ.	ภิกฺขู กญฺญานํ วรํ ททนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	สุนโข กญฺญาย ปลายติ.	สุนขา กญฺญาหิ ปลายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	อาภรณํ กญฺญาย ปญฺญํ รุนฺธติ.	อาภรณานิ กญฺญานํ ปญฺญํ รุนฺธนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	กุมาโร กญฺญายํ นิสีทติ.	กุมารา กญฺญาสุ นิสีทนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม กญฺญา มีดังนี้

สทฺธา	ความเชื่อ	**เมธา**	ปัญญา	**ปญฺญา**	ปัญญา
วิชฺชา	ความรู้	**จินฺตา**	ความคิด	**มนฺตา**	ความรู้
วีณา	พิณ	**ตณฺหา**	ตัณหา	**อิจฺฉา**	ความต้องการ
มุจฺฉา	ความหลง	**เอชา**	ตัณหา	**มายา**	มารยา
เมตฺตา	เมตตา	**มตฺตา**	ประมาณ	**สิกฺขา**	ข้อที่ควรศึกษา
ภิกฺขา	อาหาร	**ชงฺฆา**	แข้ง	**คีวา**	คอ
ชิวฺหา	ลิ้น	**วาจา**	คำพูด	**ฉายา**	เงา

อาสา ความหวัง,ตัณหา
คาถา คาถา, ร้อยกรอง
สาลา ศาลา
ปูชา การบูชา
เวทนา การเสวยอารมณ์
ตสินา ตัณหา
วฏฺฏกา นกคุ้ม
ปริสา บริษัท,ประชุมชน
เสผาลิกา ต้นสุพรรณิการ์
วาลิกา ทราย
วิสิขา ถนน
วณฺณา หญิงหมัน
เชฏฺฐา ดาวช้างใหญ่
กรุณา ความสงสาร
กถา คำพูด
ราธา ดาวประจำฉัตร
ปปา น้ำประปา,บ่อน้ำ
ขมา ความอดทน
สกุณรา ก้อนกรวด
ตุลา ตราชั่ง
ลาลา น้ำลาย
กลา เสี้ยวที่ ๑๖
มูสา เบ้า
ทิสา ทิศ
คุหา ถ้ำ
วสุธา แผ่นดิน, พสุธา
คงฺคา แม่น้ำคงคา
เสนา กองทัพ
มาลา พวงมาลัย
จิฑฺฑา การเล่น
สญฺญา ความจำ, ชื่อ
ปชา หมู่สัตว์
โคธา เหี้ย, ตะกวด
สภา สภา, ที่ประชุม
ลงฺกา ประเทศศรีลังกา
สิขา ยอด, หงอน
สาขา กิ่งไม้
ชฏา ชฎา
โสณฺฑา งวงช้าง
วนิตา หญิงสาว
นิทฺทา ความหลับ
วาสนา วาสนา
ปภา รัศมี
ชายา ภรรยา
สุรา สุรา, เหล้า
สิลา ศิลา, หิน
เฉลา น้ำลาย
วฬวา ม้าตัวเมีย
มญฺชูสา หีบ, กล่อง
พาสา จมูก
อีหา ความพยายาม
เรือ **เรือ**
เลขา รอยขีดเขียน
เวลา เวลา
ปีปาสา ความกระหาย
เจตนา ความจงใจ
เทวตา เทวดา
พลากา นกยาง
อูกา เหา, เล็น
สลากา สลาก
วิสาขา ดาววิสาขา
วจา ว่านน้ำ
ฆฏา หม้อ
วิตณฺฑา คำพูดหักล้าง
ลตา เถาวัลย์
สุธา อาหารทิพย์,ปูนขาว
สีสปา ต้นประดู่ลาย
สีมา สีมา, เขตแดน
ขตฺติยา นางกษัตริย์
โทลา ชิงช้า
ลีลา การเยื้องกราย
เมขลา สายรัดเอวผู้หญิง
ฉลมฺพุสา ฉลัมพุสาเทพธิดา
สุลสา นางสุลสา
ชุณฺหา แสงจันทร์
ลสิกา ไขข้อ, น้ำมูก

อมฺมา สทฺทปทมาลา (แม่)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อมฺมา	อมฺมา อมฺมาโย
อาลปนะ.	โภติ อมฺม อมฺมา	โภติโย อมฺมา อมฺมาโย
ทุติยา.	อมฺมํ	อมฺมา อมฺมาโย
ตติยา.	อมฺมาย	อมฺมาหิ อมฺมาภิ
จตุตฺถี.	อมฺมาย	อมฺมานํ
ปญฺจมี.	อมฺมาย	อมฺมาหิ อมฺมาภิ
ฉฏฺฐี.	อมฺมาย	อมฺมานํ
สตฺตมี.	อมฺมาย อมฺมายํ	อมฺมาสุ

ทำตัวรูป **อมฺม**		ศัพท์เดิมคือ	= อมฺม
หลัง อมฺมศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์		อมฺม + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ		อมมฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		อมมฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา		อมฺมา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อมฺมา เป็น นาม		อมฺมา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อมฺมา ลง สิ อาลปนะ		อมฺมา + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค		อมฺมา + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา		อมมฺ อา + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ		อมฺมฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ		อมฺม + สิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค		อมฺม + สิ	= เสสโต โลปี คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺม.** (แม่ะ... แม่)

ทำตัวรูป **อมฺมา**	ศัพท์เดิมคือ	= อมฺม
หลัง อมฺมศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	อมฺม + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	อมมฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อมมฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา	อมฺมา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อมฺมา เป็น นาม	อมฺมา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อมฺมา ลง โย อาลปนะ	อมฺมา + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อา ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ฆ	อมฺมา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	อมมา ฆ + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺมา.** (แม่ะ... แม่ ท.)

ศัพท์แจกตาม อมฺมา มีดังนี้

อนฺนา แม่ **อมฺพา** แม่

จบ อาการันต์ อิตถีลิงค์

๑.๒.๒ อิการันต์ อิตถีลิงค์ รตฺติศัพท์

รตฺติ สทฺทปทมาลา (ราตรี, กลางคืน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	รตฺติ	รตฺตี รตฺติโย รโตฺย
อาลปนะ.	เห รตฺติ	เห รตฺตี รตฺติโย
ทุติยา.	รตฺตึ	รตฺตี รตฺติโย
ตติยา.	รตฺติยา	รตฺตีหิ รตฺตีภิ รตฺติหิ รตฺติภิ
จตุตฺถี.	รตฺติยา	รตฺตีนำ รตฺตินำ
ปัญจมี.	รตฺติยา รตฺยา	รตฺตีหิ รตฺตีภิ รตฺติหิ รตฺติภิ
ฉัฏฐี.	รตฺติยา	รตฺตีนำ รตฺตินำ
สัตตมี.	รตฺติยา รตฺยา รตฺยำ รตฺตึ รตฺโต รตฺติยำ	รตฺตีสุ รตฺติสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังอิวัณณะและอุวัณณะในอิตถีลิงค์ แปลงวิภัตติฝ่ายเอกวจนะ ตั้งแต่ นา ตติยา ถึง สฺมึ สัตตมี (นา, ส, สฺมา, ส, สฺมึ) เป็น ยา

๒. แปลง สฺมา เป็น อา และแปลง สฺมึ เป็น อำ บ้าง

๓. เพราะสระที่แปลงมาจากวิภัตติ แปลง อิ เป็น ย

๔. แปลง สฺมึ วิภัตติ เป็น โอ บ้าง

ทำตัวรูป **รตฺติ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ รตฺติ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ รตฺติ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติ.** (อ.ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตี** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ รตฺติ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + โย = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ รตฺตฺ อิ ป + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยวิภัตติที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี = โยสุ กตฆิการโลเปสุ ทีฆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตี.** (อ.ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติโย** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ รตฺติ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติโย.** (อ.ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รโตฺย** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ รตฺติ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แปลง โย เป็น โอ รตฺติ + โย → โอ = ตุศัพท์โย ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + โอ = เต อิตฺถิขฺยา โป.

เพราะสระหลัง แปลง อิ ที่ชื่อ ป เป็น ยฺ รตฺตฺ อิ → ยฺ + โอ = ปสญฺญสฺส จ.

ลบพยัญชนะสังโยคตัวหน้า ร ตฺ ตฺยฺ + โอ = จศัพท์โย พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ โอ รโตฺย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รโตฺย.** (อ.ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง สิ อาลปนะ รตฺติ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค รตฺติ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

ลบ สิ ที่ชื่อ ค รตฺติ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติ.** (แน่ะ... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตี** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง โย อาลปนะ รตฺติ + โย = อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + โย = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ รตฺตฺ อิ ป + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยวิภัตติที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตี.** (แม่ะ... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติโย** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง โย อาลปนะ รตฺติ + โย = อาลปเน จ.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺติโย.** (แม่ะ... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺตึ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ รตฺติ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อิ ชื่อ ป รตฺติ ป + อำ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น นิคหิต รตฺติ ป + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตึ.** (ซึ่ง... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตี** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง โย ทุติยา รตฺติ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + โย = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ รตฺตฺ อิ ป + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยวิภัตติที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตี.** (ซึ่ง... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติโย** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง โย ทุติยา รตฺติ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติโย.** (ซึ่ง... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง นา ตติยาวิภัตติ รตฺติ + นา = กรเณ ตติยา.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + นา = เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา รตฺติ ป + นา → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติยา.** (ด้วย... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ รตฺติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีหิ.** (ด้วย... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ รตฺติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ รตฺตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีภิ.** (ด้วย... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติหิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ รตฺติ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติหิ.** (ด้วย... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติภิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ รตฺติ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ รตฺติ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติภิ.** (ด้วย... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง ส จตุตถีวิภัตติ รตฺติ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + ส = เต อิตฺถิโยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา รตฺติ ป + ส → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติยา.** (แก่... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตีนํ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ รตฺติ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + นํ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีนํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีนํ.** (แก่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติน์** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ รตฺติ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติน์.** (แก่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + สฺมา = เต อิตฺถิโยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา รตฺติ ป + สฺมา → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติยา.** (แต่... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + สฺมา = เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น อา รตฺตฺ อิ + สฺมา → อา = อมา ปโต สฺมิสฺมานํ วา.

เพราะสระหลัง แปลง อิ ที่ชื่อ ป เป็น ยฺ รตฺตฺ อิ → ยฺ + อา = ปสญฺญสฺส จ.

ลบพยัญชนะสังโยคตัวหน้า ร ตฺ ตฺยฺ + อา = จศัพท์ใน พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา รตฺยา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺยา.** (แต่... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีหิ.** (แต่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ รตฺตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีภิ.** (แต่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติหิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติหิ.** (แต่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติภิ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ รตฺติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ รตฺติ + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติภิ.** (แต่... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ รตฺติ + ส = สามิสุมี ฉฏฺฐี.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + ส = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา รตฺติ ป + ส → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติยา.** (แห่ง... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตีนำ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ รตฺติ + นำ = สามิสุมี ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี รตฺตฺ อิ → อี + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี รตฺตีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีนำ.** (แห่ง... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺตินำ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ รตฺติ + นำ = สามิสุมี ฉฏฺฐี.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺตินำ.** (แห่ง... ราตรี ท.)

ทำตัวรูป **รตฺติยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ

หลัง รตฺติ ลง สุมึ สัตตมีวิภัตติ รตฺติ + สุมึ = โอกาเส สตฺตมี.

ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + สุมึ = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สุมึ เป็น ยา รตฺติ ป + สุมึ → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **รตฺติยา.** (ใน... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺยา** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ รตฺติ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + สฺมึ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจากรตฺติศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น อา รตฺตฺ อิ + สฺมึ → อา = จศัพท์ใน อาทิโต โอ จ.
เพราะสระหลัง แปลง อิ ที่ชื่อ ป เป็น ยฺ รตฺตฺ อิ → ยฺ + อา = ปสญฺญสฺส จ.
ลบพยัญชนะสังโยคตัวหน้า ร ตฺ ตฺยฺ + อา = จศัพท์ใน พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา รตฺยา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺยา.** (ใน... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺยๆ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ รตฺติ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ รตฺตฺ อิ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺตฺ อิ ป + สฺมึ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น อๆ รตฺตฺ อิ + สฺมึ → อๆ = อมา ปโต สฺมิสฺมานำ วา.
เพราะสระหลัง แปลง อิ ที่ชื่อ ป เป็น ยฺ รตฺตฺ อิ → ยฺ + อๆ = ปสญฺญสฺส จ.
ลบพยัญชนะสังโยคตัวหน้า ร ตฺ ตฺยฺ + อๆ = จศัพท์ใน พฺยญฺชโน จ วิสญฺโญโค.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ รตฺยๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺยๆ.** (ใน... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺตีๆ** ศัพท์เดิมคือ = รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ รตฺติ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากรตฺติศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น อๆ รตฺติ + สฺมึ → อๆ = จศัพท์ใน อาทิโต โอ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป รตฺติ ป + อๆ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อๆ เป็นนิคหิต รตฺติ ป + อๆ → ◌ं = อโม นิคฺคหีตๆ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีๆ.** (ใน... ราตรี)

ทำตัวรูป **รตฺโต**	ศัพท์เดิมคือ	= รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	รตฺติ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากรตฺติศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น โอ	รตฺติ + สฺมึ → โอ	= จศัพท์ใน อาทิโต โอ จ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	รตฺตฺ อิ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	รตฺตฺ อิ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ	รตฺโต	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺโต.** (ใน... ราตรี)		

ทำตัวรูป **รตฺตึ**	ศัพท์เดิมคือ	= รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	รตฺติ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	รตฺติ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยำ	รตฺติ ป + สฺมึ → ยำ	= ฆปโต สฺมึ ยำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตึ.** (ใน... ราตรี)		

ทำตัวรูป **รตฺตีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	รตฺติ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	รตฺตฺ อิ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	รตฺตฺ อิ → อี + สุ	= สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	รตฺตีสุ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺตีสุ.** (ใน... ราตรี ท.)		

ทำตัวรูป **รตฺติสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= รตฺติ
หลัง รตฺติ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	รตฺติ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **รตฺติสุ.** (ใน... ราตรี ท.)		

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	รตฺติ ปพุชฺฌกสฺส ทีฆา โหติ.	รตฺติโย ปพุชฺฌกานำ ทีฆา โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	เห รตฺติ โก ตำ รญฺชติ.	เห รตฺติโย เก ตำ รญฺชนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	ทหโร รตฺตึ รญฺชติ.	ทหรา รตฺติโย รญฺชนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	ตโม รตฺติยา สทฺธึ อุปสงฺกมติ.	ตมา รตฺตีหิ สทฺธึ อุปสงฺกมนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	จนฺโท รตฺติยา โสภณำ นิยฺยาเทติ.	จนฺโท รตฺตีนำ โสภณานิ นิยฺยาเทติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	ตารกา รตฺยา อเปติ.	ตารกาโย รตฺตีหิ อเปนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	เอกทิวสำ กิตฺตโก รตฺติยา ภาโค อตฺถิ.	เอกทิวสำ รตฺตีนำ ตาโย ภาคา สนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	รตฺตึ ขิตฺโต สโร น ปญฺญายติ.	รตฺตีสุ ขิตฺตา สรา น ปญฺญายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม รตฺติ มีดังนี้

ปตฺติ	ส่วนบุญ	**ยุตฺติ**	ความสมควร	**วุตฺติ**	คำอธิบายสูตร, คาถา
กิตฺติ	ชื่อเสียง	**มุตฺติ**	ความหลุดพ้น	**ติตฺติ**	ความอิ่ม
ขนฺติ	ความอดทน	**กนฺติ**	ความชอบใจ	**สนฺติ**	พระนิพพาน
ตนฺติ	แบบแผน	**สิทฺธิ**	ความสำเร็จ	**สุทฺธิ**	ความบริสุทธิ์
อิทฺธิ	ความสำเร็จ,ฤทธิ์	**วุทฺธิ**	ความเจริญ	**พุทฺธิ**	ความรู้
โพธิ	โพธิญาณ	**ภูมิ**	แผ่นดิน	**ชาติ**	การเกิด
ปีติ	ปีติ, ความอิ่มใจ	**สูติ**	การเกิด	**พนฺทิ**	ความเพลิดเพลิน
สนฺธิ	การปฏิสนธิ	**สาณิ**	ผ้าม่าน	**โกฏิ**	โกฏิ, ปลาย
ทิฏฺฐิ	ความเห็น	**วุฑฺฒิ**	ความเจริญ	**ตุฏฺฐิ**	ความยินดี
ยฏฺฐิ	ไม้เท้า	**ปาฬิ**	ลำดับ, แถว	**อาฬิ**	ฝั่งน้ำ
นาฬิ	ทะนาน	**เกฬิ**	การเล่น	**สติ**	ความระลึกได้
มติ	ความรู้	**คติ**	การไป	**จุติ**	ตาย, เคลื่อน
ธิติ	ความเพียร	**ยุวติ**	หญิงสาว	**วิกติ**	การเปลี่ยนแปลง
รติ	ความยินดี	**รุจิ**	ความชอบใจ,รัศมี	**อสนิ**	สายฟ้า
วสนิ	ผ้า	**โอสธิ**	ดาวประจำรุ่ง	**องฺคุลิ**	นิ้วมือ
ธูลิ	ธุลี, ฝุ่นละออง	**ทุนฺทุภิ**	กลองใหญ่	**โทณิ**	รางไม้
อฏวิ	ป่าดง	**ฉวิ**	ผิวหนัง		

หมายเหตุ :– ศัพท์แจกตามรตฺติศัพท์ เว้นปฐมาวิภัตติ รูปว่า “รโตฺย” ปัญจมีวิภัตติ รูปว่า “รตฺยา” และสัตตมีวิภัตติ รูปว่า “รตฺยา, รตฺยำ, รตฺตึ, รตฺเต” ที่เหลือแจกเหมือนรตฺติศัพท์ทุกประการ

จบ อิการันต์ อิตถีลิงค์

๑.๒.๓ อีการันต์ อิตถีลิงค์ อิตฺถีศัพท์

อิตฺถี สทฺทปทมาลา (หญิง)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อิตฺถี	อิตฺถี อิตฺถิโย
อาลปนะ.	โภติ อิตฺถิ	โภติโย อิตฺถี อิตฺถิโย
ทุติยา.	อิตฺถิยํ อิตฺถึ	อิตฺถี อิตฺถิโย
ตติยา.	อิตฺถิยา	อิตฺถีหิ อิตฺถีภิ
จตุตฺถี.	อิตฺถิยา	อิตฺถีนํ
ปญฺจมี.	อิตฺถิยา	อิตฺถีหิ อิตฺถีภิ
ฉฏฺฐี.	อิตฺถิยา	อิตฺถีนํ
สตฺตมี.	อิตฺถิยา อิตฺถิยํ	อิตฺถีสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. วิภัตติฝ่ายเอกวจนะ เว้นปฐมาวิภัตติ ที่เหลือให้รัสสะทุกศัพท์
๒. หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง อํ ทุติยาวิภัตติ เป็น ยํ บ้าง
๓. หลังอิวัณณะและอุวัณณะในอิตถีลิงค์ แปลงวิภัตติฝ่ายเอกวจนะ ตั้งแต่ นา ตติยา ถึง สฺมึ สัตตมี (นา, ส, สฺมา, ส, สฺมึ) เป็น ยา
๔. หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ อิวัณณะและอุวัณณะที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ เป็น ยํ บ้าง

ทำตัวรูป **อิตฺถี**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถ ออกจากสระ อ	อิตฺถ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น นาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	อิตฺถี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิวิภัตติ	อิตฺถี + สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถี.** (อ.หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถี**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ห + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	อิตฺถี + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ชื่อ ป	อิตฺถี ป + โย	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ	อิตฺถี ป + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถี.** (อ.หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ห + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	อิตฺถี + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิโย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิโย.** (อ.หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สิ อาลปนะ	อิตฺถี + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	อิตฺถี + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	อิตฺถฺ อี ป + สิ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อี ที่ชื่อ ป เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + สิ	= ฌลปา รสฺสๆ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	อิตฺถฺ อิ + สิ	= เสสโต โลปๆ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิ.** (แม่ะ... หญิง)		

ทำตัวรูป **อิตฺถี**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง โย อาลปนะ	อิตฺถี + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อี ชื่อ ป	อิตฺถี ป + โย	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ	อิตฺถี ป + โย	= ฆปโต จ โยนๆ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถี.** (แม่ะ... หญิง ท.)		

ทำตัวรูป **อิตฺถิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง โย อาลปนะ	อิตฺถี + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิโย.** (แน่ะ... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยำ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	อิตฺถี + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + อำ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	อิตฺถฺ อิ ป + อำ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น ยำ	อิตฺถฺ อิ ป + อำ → ยำ	= อำ ยมีโต ปสญฺญโต.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิยำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยำ.** (ซึ่ง... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถี** ศัพท์เดิมคือ = อิตฺถ

หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ อิตฺถ + อี = พหาทิโต วา อี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ อิตฺถฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิตฺถฺ ฅ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี อิตฺถี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม อิตฺถี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง อิตฺถี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อิตฺถี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี อิตฺถฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ อิตฺถฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ป อิตฺถิ ป + อำ = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็นนิคหิต อิตฺถฺ อิ ป + อำ → ◌ं = อโฆ นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.

นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิตฺถี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถี.** (ซึ่ง... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถี** ศัพท์เดิมคือ = อิตฺถ

หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ อิตฺถ + อี = พหาทิโต วา อี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ อิตฺถฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิตฺถฺ ฅ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี อิตฺถี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม อิตฺถี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง อิตฺถี ลง โย ทุติยาวิภัตติ อิตฺถี + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อี ชื่อ ป อิตฺถี ป + โย = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ อิตฺถี ป + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถี.** (ซึ่ง... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง โย ทุติยาวิภัตติ	อิตฺถี + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิโย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิโย.** (ซึ่ง... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง นา ตติยาวิภัตติ	อิตฺถี + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + นา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	อิตฺถฺ อิ ป + นา	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา	อิตฺถฺ อิ + นา → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิยา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยา.** (ด้วย... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อิตฺถี + หิ	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีหิ.** (ด้วย... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อิตฺถี + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	อตฺถี + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีภิ.** (ด้วย... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง ส จตุตถีวิภัตติ	อิตฺถี + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ป | อิตฺถฺ อิ ป + ส | = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา | อิตฺถฺ อิ + ส → ยา | = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ | อิตฺถิยา | = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยา.** (แก่... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถีนำ** | ศัพท์เดิมคือ | = อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ | อิตฺถ + อี | = พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ | อิตฺถฺ อ + อี | = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ | อิตฺถฺ ฆ + อี | = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี | อิตฺถี | = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น นาม | อิตฺถี | = จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ | อิตฺถี + นำ | = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีนำ.** (แก่... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยา** | ศัพท์เดิมคือ | = อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ | อิตฺถ + อี | = พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ | อิตฺถฺ อ + อี | = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ | อิตฺถฺ ฆ + อี | = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี | อิตฺถี | = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น นาม | อิตฺถี | = จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ | อิตฺถี + สฺมา | = ฉปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี | อิตฺถฺ อี + สฺมา | = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ | อิตฺถฺ อี → อิ + สฺมา | = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป | อิตฺถฺ อิ ป + สฺมา | = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา | อิตฺถฺ อิ + สฺมา → ยา | = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ | อิตฺถิยา | = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยา.** (แต่... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	อิตฺถี + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีหิ.** (แต่... หญิง ท.)		

ทำตัวรูป **อิตฺถีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	อิตฺถี + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	อตฺถี + หิ → ภิ	= สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีภิ.** (แต่... หญิง ท.)		

ทำตัวรูป **อิตฺถิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฤ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	อิตฺถี + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ฤ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.

ตั้ง อิ ชื่อ ป	อิตฺถฺ อิ ป + ส	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา	อิตฺถฺ อิ + ส → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยา.** (แห่ง... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถีนำ** ศัพท์เดิมคือ = อิตฺถ

หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น นาม	อิตฺถี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	อิตฺถี + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีนำ.** (แห่ง... หญิง ท.)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยา** ศัพท์เดิมคือ = อิตฺถ

หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น นาม	อิตฺถี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	อิตฺถี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	อิตฺถฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยา	อิตฺถฺ อิ + สฺมึ → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยา.** (ใน... หญิง)

ทำตัวรูป **อิตฺถิยำ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	อิตฺถี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	อิตฺถฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	อิตฺถฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโม รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	อิตฺถฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยำ	อิตฺถฺ อิ + สฺมึ → ยำ	= ฆปโต สฺมึ ยำ วา.
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อิตฺถิยำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถิยำ.** (ใน... หญิง)		

ทำตัวรูป **อิตฺถีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิตฺถ
หลัง อิตฺถศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	อิตฺถ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อ	อิตฺถฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อิตฺถฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อี	อิตฺถี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง อิตฺถี เป็น พาม	อิตฺถี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง อิตฺถี ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	อิตฺถี + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อิตฺถีสุ.** (ใน... หญิง ท.)		

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	อิตฺถี ปิลนฺธนํ อิจฺฉติ.	อิตฺถิโย ปิลนฺธนานิ อิจฺฉนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	โภติ อิตฺถิ โก ตว ปิโย โหติ.	โภติโย อิตฺถิโย เก ตุมฺหากํ ปิยา โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	โก อิตฺถึ ปตฺเถติ.	ปุริสา อิตฺถิโย ปตฺเถนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	ตรุโณ อิตฺถิยา สทฺธึ อุยฺยานํ ปวิสติ.	ตรุณา อิตฺถีหิ สทฺธึ อุยฺยานํ ปวิสนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	ทหโร อิตฺถิยา พนฺธุกปุปฺผํ เปเสติ.	ทหรา อิตฺถีนํ พนฺธุกปุปฺผานิ เปเสนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	ปณฺฑิโต ปาปิตฺถิยา ปลายติ.	ปณฺฑิตา ปาปิตฺถีหิ ปลายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	อิตฺถิยา สทฺโท ปุริสสฺส จิตฺตํ อาทาย ติฏฺฐติ.	อิตฺถีนํ สทฺทา ปุริสานํ จิตฺตํ อภิภวนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
ส.	อิตฺถิยํ รหสฺสกถา นตฺถิ.	อิตฺถีสุ รหสฺสกถา น สนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม อิตฺถี มีดังนี้

มหี	แผ่นดิน	**เวตรณี**	แม่น้ำเวตรณี	**วาปี**	บึง
ปาฏลี	ต้นแคฝอย	**กทลี**	ต้นกล้วย	**ฆฏี**	หม้อน้ำ
นารี	ผู้หญิง	**กุมารี**	เด็กหญิง	**ตรุณี**	หญิงสาว
วารุณี	แม่มด	**พฺราหฺมณี**	นางพราหมณี	**สขี**	เพื่อนหญิง
คนฺธพฺพี	หญิงคนธรรพ์	**กินฺนรี**	นางกินนรี	**นาคี**	นางนาค
เทวี	เทวี, พระราชินี	**ยกฺขี**	นางยักษ์	**อชี**	แม่แพะ
มิคี	แม่เนื้อ	**วาฬรี**	นางสิง	**สูกรี**	แม่หมู
สีหี	นางสิงห์โต	**หํสี**	นางหงส์	**กากี**	แม่กา
กุกฺกุฏี	แม่ไก่				

นที สทฺทปทมาลา (แม่น้ำ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	นที	นที นฺโท นทิโย
อาลปนะ.	เห นทิ	เห นที นฺโท นทิโย
ทุติยา.	นทิยำ นทึ	นที นฺโท นทิโย
ตติยา.	นฺทยา นทิยา	นทีหิ นทีภิ
จตุตฺถี.	นฺทยา นทิยา	นทีนำ
ปญฺจมี.	นฺทยา นทิยา	นทีหิ นทีภิ
ฉฏฺฐี.	นฺทยา นทิยา	นทีนำ
สตฺตมี.	นฺทยำ นทิยำ นทิยา	นทีสุ

ทำตัวรูป **นที**
- หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ — นท + อี = นทาทิโต วา อี.
- แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ — นทฺ อ + อี = ปุพฺพมโธฺยตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
- ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ — นทฺ ฮ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
- นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี — นที = พเย ปรำ ยุตฺเต.
- ตั้ง นที เป็น นาม — นที = จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
- หลัง นที ลง สิ ปฐมาวิภัตติ — นที + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
- ลบ สิวิภัตติ — นที + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **นที.** (อ.แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นที**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ปฐมาวิภัตติ	นที + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นที ป + โย	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ	นที ป + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **นที.** (อ.แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นชฺโช**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ปฐมาวิภัตติ	นที + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจาก นที แปลง โยวิภัตติ เป็น โอ	นที + โย → โอ	= ตุศัพท์ ใน ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + โอ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + โอ	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + โอ	= ยวตำ ตลฆทการานำๆ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + โอ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺช อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺช ฮ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ โอ	นชฺโช	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺโช.** (นชฺโช สนฺทนฺติ. อ.แม่น้ำ ท. ย่อมไหลไป)

ทำตัวรูป **นทิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ปฐมาวิภัตติ	นที + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับ อิ	นทิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิโย.** (อ.แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สิ ฉาลปนะ	นที + สิ	= ฉาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	นที + สิ ค	= ฉาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + สิ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อี ที่ชื่อ ป เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + สิ	= ฌลปา รสฺสำ.
ลบ สิฉาลปนะที่ชื่อค	นทฺ อิ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิ.** (แม่ะ... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นที** ศัพท์เดิมคือ = นท

หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย อาลปนะ	นที + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นที ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ	นที ป + ◌	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **นที.** (แม่ะ... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นชฺโช** ศัพท์เดิมคือ = นท

หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย อาลปนะ	นที + โย	= อาลปเน จ.
หลังจาก นที แปลง โยวิภัตติ เป็น โอ	นที + โย → โอ	= ตุศัพท์ ใน ต โต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + โอ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + โอ	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + โอ	= ยวตำ ตลฆทการานำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + โอ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺช อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺช ◌ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ โอ	นชฺโช	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺโช.** (แม่ะ... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย อาลปนะ	นที + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับ อิ	นทิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิโย.** (แม่ะ... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทิยำ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	นที + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + อำ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + อำ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น ยำ	นทฺ อิ ป + อำ → ยำ	= อำ ยมีโต ปสญฺญโต.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิยำ.** (ซึ่ง... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นที** ศัพท์เดิมคือ = นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ นท + อี = นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ นทฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นทฺ ฅ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี นที = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม นที = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง อำ ทุติยาวิภัตติ นที + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี นทฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอำวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ นทฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป นทฺ อิ ป + อำ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็นนิคหิต นทฺ อิ ป + อำ → ◌ं = อโฆ นิคฺคหีตํ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ นทิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นทิ.** (ซึ่ง... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นที** ศัพท์เดิมคือ = นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ นท + อี = นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ นทฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นทฺ ฅ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี นที = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม นที = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ทุติยาวิภัตติ นที + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อี ชื่อ ป นที ป + โย = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ นที ป + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **นที.** (ซึ่ง... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทฺโย** ศัพท์เดิมคือ = นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์ นท + อี = นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ นทฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ทุติยาวิภัตติ	นที + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจาก นที แปลง โยวิภัตติ เป็น โอ	นที + โย → โอ	= ตุศัพท์ ใน ต โต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + โอ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + โอ	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + โอ	= ยวตำ ตลฆทการานำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + โอ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ โอ	นชฺโช	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นชฺโช.** (ซึ่ง... แม่น้ำ ท.)		

ทำตัวรูป **นทิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง โย ทุติยาวิภัตติ	นที + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับ อิ	นทิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นทิโย.** (ซึ่ง... แม่น้ำ ท.)		

ทำตัวรูป **นชฺชา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง นา ตติยาวิภัตติ	นที + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + นา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น อา	นทฺ อี + นา → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + อา	= ยวตำ ตลนทการานำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + อา	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	นชฺชา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺชา.** (ด้วย... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง นา ตติยาวิภัตติ	นที + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + นา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + นา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง พา เป็น ฆา	นทฺ อิ + พา → ฆา	= ปโต ฆา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิฆา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิฆา.** (ด้วย... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง หิ ตติยาวิภัตติ	นที + หิ	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **นทีหิ.** (ด้วย... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง หิ ตติยาวิภัตติ	นที + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	นที + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **นทีภิ.** (ด้วย... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นชฺชา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	นที + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + ส	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น อา	นทฺ อี + ส → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + อา	= ยวตๆ ตลนทการาหฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + อา	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	นชฺชา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺชา.** (แก่... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	นที + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + ส	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา	นทฺ อิ + ส → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิยา.** (แก่... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทีนๆ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง นๆ จตุตฺถีวิภัตติ	นที + นๆ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **นทีนๆ.** (แก่... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทฺชา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	นที + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สฺมา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + สฺมา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น อา	นทฺ อี + สฺมา → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + อา	= ยวตำ ตลนทการานำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + อา	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	นชฺชา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นทฺชา.** (แต่...	แม่น้ำ)	

ทำตัวรูป **นทิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	นที + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สฺมา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + สฺมา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + สฺมา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา	นทฺ อิ + สฺมา → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิยา.** (แต่... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	นที + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **นทีหิ.** (แต่... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นทีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	นที + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	นที + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **นทีภิ.** (แต่... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นชฺชา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฅ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	นที + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + ส	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น อา	นทฺ อี + ส → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + อา	= ยวตๆ ตลนทการาหๆ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ – ช + อา	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ฅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	นชฺชา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺชา.** (แห่ง... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	นที + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + ส	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา	นทฺ อิ + ส → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นทิยา.** (แห่ง... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทีนำ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	นที + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

สำเร็จรูปเป็น **นทีนำ.** (แห่ง... แม่น้ำ ท.)

ทำตัวรูป **นชฺชำ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	นที + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	นทฺ อี ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น อำ	นทฺ อี + สฺมึ → อำ	= อมา ปโต สฺมึสฺมานำ วา.
เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	นทฺ อี → ย + อำ	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง ทฺย เป็น ช	น ทฺย → ช + อำ	= ยวตำ ตลนทการานำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	น ชฺ –ช + อำ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	นชฺชฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นชฺชฺ ʌ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	นชฺชำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นชฺชำ.** (ใน... แม่น้ำ)

ทำตัวรูป **นทิยำ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น นาม	นที	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	นที + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยํ	นทฺ อิ + สฺมึ → ยํ	= ฆปโต สฺมึ ยํ วา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นทิยํ.** (ใน... แม่น้ำ)		

ทำตัวรูป **นทิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	นที + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อี	นทฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	นทฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	นทฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยา	นทฺ อิ + สฺมึ → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อิ	นทิยา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นทิยา.** (ใน... แม่น้ำ)		

ทำตัวรูป **นทีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= นท
หลัง นทศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	นท + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อ	นทฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นทฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี	นที	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง นที เป็น พาม	นที	= จศัพท์ไน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง นที ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	นที + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **นทีสุ.** (ใน... แม่น้ำ ท.)		

ทำตัวรูป **มาตุลานี**	ศัพท์เดิมคือ	= มาตุล
หลัง มาตุลศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	มาตุล + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ	มาตุลฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอีปัจจัย แปลง อ เป็น อาพ	มาตุลฺ อ → อาพ + อี	= มาตุลาทีนมาพตฺตมีกาเร.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	มาตุลฺ อาพฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มาตุลฺ อาพฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบสระ	มาตุลาพี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง มาตุลาพี เป็น นาม	มาตุลาพี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง มาตุลาพี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	มาตุลาพี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	มาตุลาพี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **มาตุลานี.** (อ.ป้า)

หมายเหตุ :– อยฺยกานี (ย่า, ยาย) และ วารุณานี (แม่มด) เพราะอีปัจจัย แปลงสระที่สุดเป็น อาน เหมือนกัน รูปที่เหลือ ทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนกับอิตฺถิศัพท์

ปุถวี สทฺทปทมาลา (แผ่นดิน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุถวี	ปุถวี ปุถวิโย
อาลปนะ.	เห ปุถวิ	เห ปุถวี ปุถวิโย
ทุติยา.	ปุถวิยำ ปุถวึ	ปุถวี ปุถวิโย
ตติยา.	ปุถวิยา	ปุถวีหิ ปุถวีภิ
จตุตถี.	ปุถพฺยา ปุถวิยา	ปุถวีนำ
ปัญจมี.	ปุถพฺยา ปุถวิยา	ปุถวีหิ ปุถวีภิ
ฉัฏฐี.	ปุถพฺยา ปุถวิยา	ปุถวีนำ
สัตตมี.	ปุถพฺยำ ปุถวิยำ ปุถวิยา	ปุถวีสุ

ทำตัวรูป **ปุถวี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปุถวี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ปุถวี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวี.** (อ.แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปุถวี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ปุถวี ป + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวี.** (อ.แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถวิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปุถวี + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับ อิ	ปุถวิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิโย.** (อ.แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถวิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สิ อาลปนะ	ปุถวี + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ปุถวี + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ ชื่อ ป	ปุถวฺ อี ป + สิ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
เพราะ สิ ที่ชื่อ ค รัสสะ อี ที่ชื่อ ป เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + สิ	= ฌลปา รสฺสำ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ปุถวฺ อิ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิ.** (แผ่น... แผ่นดิน)		

ทำตัวรูป ทำตัวรูป **ปุถวี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย อาลปนะ	ปุถวี + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ปุถวี ป + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **ปุถวี.** (แผ่น... แผ่นดิน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุถวิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย อาลปนะ	ปุถวี + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับ อิ	ปุถวิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิโย.** (แผ่น... แผ่นดิน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุถวิยำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปุถวี + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + อำ	= อโฆ รสฺสเมกาจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + อำ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น ยำ	ปุถวฺ อิ ป + อำ → ยำ	= อำ ยมีโต ปสญฺญโต.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิยำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยำ.** (ซึ่ง...	แผ่นดิน)	

ทำตัวรูป **ปุถวี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปุถวี + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + อำ	= อโฆ รสฺสเมกาจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + อำ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็นนิคหิต	ปุถวฺ อิ ป + อำ → ◌ं	= อ์โม นิคฺคหีตํ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวี.** (ซึ่ง... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ◌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ปุถวี + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อี ชื่อ ป	ปุถวี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ปุถวี ป + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวี.** (ซึ่ง... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถวิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ปุถวี + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับ อิ	ปุถวิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิโย.** (ซึ่ง... แผ่นดิน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุถวิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง นา ตติยาวิภัตติ	ปุถวี + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + นา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + นา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา	ปุถวฺ อิ + นา → ยา	= ปโต ยา.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปุถวิยา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยา.** (ด้วย... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุถุ

หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุถุ + อี = พหาทิโต วา อี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ ปุถฺ อุ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว ปุถฺ อุ → อว + อี = จศัพท์ ใน โอ สเร จ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ปุถฺ อวฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุถฺ อวฺ ฆ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปุถวี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง ปุถวี เป็น นาม ปุถวี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง ปุถวี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุถวี + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีหิ.** (ด้วย... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถวีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุถุ

หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุถุ + อี = พหาทิโต วา อี.

แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ ปุถฺ อุ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว ปุถฺ อุ → อว + อี = จศัพท์ ใน โอ สเร จ.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ปุถฺ อวฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุถฺ อวฺ ฆ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปุถวี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง ปุถวี เป็น นาม ปุถวี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง ปุถวี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปุถวี + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุถวี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีภิ.** (ด้วย... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถพฺยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ปุถวี + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อี ป + ส	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น อา	ปุถวฺ อี + ส → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	ปุถวฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง วฺ เป็น พฺ	ปุถ วฺ → พฺ ย + อา	= จศัพท์ ใน โท ธสฺส จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ปุถพฺยฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถพฺยฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุถพฺยา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถพฺยา.** (แก่... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ปุถวี + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + ส	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา	ปุถวฺ อิ + ส → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยา.** (แก่... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวีนำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง นำ จตุตถีวิภัตติ	ปุถวี + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีนำ.** (แก่... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถพฺยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุถวี + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + สฺมา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อี ป + สฺมา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น อา	ปุถวฺ อี + สฺมา → อา	= อมา ปโต สฺมิสฺมานำ วา.
แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	ปุถวฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง วฺ เป็น พฺ	ปุถ วฺ → พฺ ย + อา	= จศัพท์ ใน โท ธสฺส จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ปุถพฺยฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถพฺยฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุถพฺยา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถพฺยา.** (แต่... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุถวี + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + สฺมา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + สฺมา	= อโฆ รสฺสเมกาวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + สฺมา	= เต อิตฺถิโยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา	ปุถวฺ อิ + สฺมา → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิยา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยา.** (แต่... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ปุถวี + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีหิ.** (แต่... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถวีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ปุถวี + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปุถวี + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีภิ.** (แต่... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถพฺยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	ปุถวี + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อี ป + ส	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น อา	ปุถวฺ อี + ส → อา	= อา ปโต โยควิภาคใน อมา ปโตฯ
แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	ปุถวฺ อี → ย + อา	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง วฺ เป็น พฺ	ปุถ วฺ → พฺ ย + อา	= จศัพท์ ใน โท ธสฺส จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ปุถพฺยฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถพฺยฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุถพฺยา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถพฺยา.** (แห่ง... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวิยา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	ปุถวี + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ปุถวฺ อี → อิ + ส	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อิ ป + ส	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา	ปุถวฺ อิ + ส → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปุถวิยา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยา.** (แห่ง... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวีนำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	ปุถวี + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีนำ.** (แห่ง... แผ่นดิน ท.)

ทำตัวรูป **ปุถพฺยํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ปุถวี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	ปุถวฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ปุถวฺ อี ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น อํ	ปุถวฺ อี + สฺมึ → อํ	= อมา ปโต สฺมิสฺมานํ วา.
แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย	ปุถวฺ อี → ย + อํ	= ปสญฺญสฺส จ.
แปลง วฺ เป็น พฺ	ปุถ วฺ → พฺ ย + อํ	= จศัพท์ ใน โท ธสฺส จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ปุถพฺยฺ อ + อํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถพฺยฺ ฆ + อํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุถพฺยํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถพฺยํ.** (ใน... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวิยํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ปุถวี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี ปุถวฺ อี + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ปุถวฺ อี → อิ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ปุถวฺ อิ ป + สฺมึ = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยํ ปุถวฺ อิ + สฺมึ → ยํ = ฆปโต สฺมึ ยํ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปุถวิยํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยํ.** (ใน... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวิยา** ศัพท์เดิมคือ = ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุถุ + อี = นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ ปุถฺ อุ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว ปุถฺ อุ → อว + อี = จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ปุถฺ อวฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุถฺ อวฺ ฆ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปุถวี = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม ปุถวี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุถวี + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี ปุถวฺ อี + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ปุถวฺ อี → อิ + สฺมึ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ปุถวฺ อิ ป + สฺมึ = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยา ปุถวฺ อิ + สฺมึ → ยา = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปุถวิยา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวิยา.** (ใน... แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปุถวีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุถุ
หลัง ปุถุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุถุ + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อุ	ปุถฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น อว	ปุถฺ อุ → อว + อี	= จศัพท์ ใน โอ สเร จ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปุถฺ อวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุถฺ อวฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปุถวี	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุถวี เป็น นาม	ปุถวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุถวี ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ปุถวี + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ปุถวีสุ.** (ใน... แผ่นดิน ท.)

คาวี สทฺทปทมาลา (แม่วัว)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คาวี	คาวี คาวิโย
อาลปนะ.	เห คาวิ	เห คาวี คาวิโย
ทุติยา.	คาวิยๆ คาวึ	คาวี คาวิโย
ตติยา.	คาวิยา	คาวีหิ คาวีภิ
จตุตฺถี.	คาวิยา	คาวีนๆ
ปัญจมี.	คาวิยา	คาวีหิ คาวีภิ
ฉัฏฐี.	คาวิยา	คาวีนๆ
สัตตมี.	คาวิยา คาวิยๆ	คาวีสุ

ทำตัวรูป **คาวี**	ศัพท์เดิมคือ	= โค
หลัง โค ศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	โค + อี	= พหาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ โอ	คฺ โอ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
แปลง โอ เป็น อาว	คฺ โอ → อาว + อี	= คาว โยควิภาค ใน คาว เส.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	คฺ อาวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คฺ อาวฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง คาวี เป็น นาม	คาวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คาวี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คาวี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	คาวี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **คาวี.** (อ.แม่วัว)

หมายเหตุ:– ศัพท์ว่า คาวี แจกปทมาลาเหมือนอิตถีศัพท์ ทุกประการ

ทำตัวรูป **มาณวี**

ศัพท์เดิมคือ		= มาณว (มนุ + ณว)
หลัง มาณว ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	มาณว + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	มาณวฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มาณวฺ ฮ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	มาณวี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง มาณวี เป็น นาม	มาณวี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง มาณวี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	มาณวี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	มาณวี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **มาณวี.** (อ.หญิงสาว)

ศัพท์ที่ลง อี ปัจจัย มีดังนี้

นาวิกี	หญิงผู้ขับเรือ (นาวา + ณิก + อี)	**เวนเตยฺยี**	นางครุฑ (วินตา + เณยฺย + อี)
โคตมี	ลูกสาวของโคตมะ (โคตม + ณ + อี)	**คุณวตี**	หญิงผู้มีคุณ (คุณ + วนฺตุ + อี)

คุณวตี สทฺทปทมาลา (หญิงผู้มีคุณ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คุณวตี	คุณวตี คุณวติโย
อาลปนะ.	โภติ คุณวติ	โภติโย คุณวตี คุณวติโย
ทุติยา.	คุณวติยำ คุณวตึ	คุณวตี คุณวติโย
ตติยา.	คุณวติยา	คุณวตีหิ คุณวตีภิ
จตุตฺถี.	คุณวติยา	คุณวตีนำ
ปญฺจมี.	คุณวติยา	คุณวตีหิ คุณวตีภิ
ฉฏฺฐี.	คุณวติยา	คุณวตีนำ
สตฺตมี.	คุณวติยา คุณวติยำ	คุณวตีสุ

ทำตัวรูป **คุณวตี**		ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
	หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
	เพราะอีปัจจัย แปลง นฺตุปัจจัย เป็น ต	คุณว นฺตุ → ต + อี	= นฺตุสฺส ตมีกาเร.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คุณวตฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวตฺ อ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวตี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	ตั้ง คุณวตี เป็น นาม	คุณวตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
	หลัง คุณวตี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คุณวตี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	ลบ สิ วิภัตติ	คุณวตี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตี.** (อ.หญิงผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวตี**		ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
	หลัง คุณวนฺตุศัพท์ ลง อีปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
	เพราะอีปัจจัย แปลง นฺตุปัจจัย เป็น ต	คุณว นฺตุ → ต + อี	= นฺตุสฺส ตมีกาเร.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คุณวตฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวตฺ อ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวตี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง คุณวตี เป็น นาม	คุณวตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คุณวตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	คุณวตี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	คุณวตี ป + โย	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ	คุณวตี ป + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตี.** (อ.หญิงผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวติโย**	ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
เพราะอีปัจจัย แปลง นฺตุปัจจัย เป็น ต	คุณว นฺตุ → ต + อี	= นฺตุสฺส ตมีกาเร.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คุณวตฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวตฺ ฆ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวตี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง คุณวตี เป็น นาม	คุณวตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คุณวตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	คุณวตี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อี	คุณวตฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	คุณวตฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	คุณวติโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวติโย.** (อ.หญิงผู้มีคุณ ท.)

ศัพท์แจกตาม คุณวตี มีดังนี้

กุลวตี	หญิงผู้มีตระกูล	**สีลวตี**	หญิงผู้มีศีล	**ยสวตี**	หญิงผู้มียศ
รูปวตี	หญิงผู้มีรูปงาม	**สติมตี**	หญิงผู้มีสติ	**โคตฺตมตี**	หญิงผู้มีโคตรดี

คุณวนฺตี สทฺทปทมาลา (หญิงผู้มีคุณ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คุณวนฺตี	คุณวนฺตี คุณวนฺติโย
อาลปนะ.	โภติ คุณวนฺติ	โภติโย คุณวนฺตี คุณวนฺติโย
ทุติยา.	คุณวนฺติยํ คุณวนฺตึ	คุณวนฺตี คุณวนฺติโย
ตติยา.	คุณวนฺติยา	คุณวนฺตีหิ คุณวนฺตีภิ
จตุตฺถี.	คุณวนฺติยา	คุณวนฺตีนํ
ปญฺจมี.	คุณวนฺติยา	คุณวนฺตีหิ คุณวนฺตีภิ
ฉฏฺฐี.	คุณวนฺติยา	คุณวนฺตีนํ
สตฺตมี.	คุณวนฺติยา คุณวนฺติยํ	คุณวนฺตีสุ

ทำตัวรูป **คุณวนฺตี**		ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
	หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	คุณวนฺตฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวนฺตฺ ฆุ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวนฺตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
	ตั้ง คุณวนฺตี เป็น พาม	คุณวนฺตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
	หลัง คุณวนฺตี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คุณวนฺตี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	ลบ สิ วิภัตติ	คุณวนฺตี + สิ	= เสสโต โลปิ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตี.** (อ.หญิงผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตี**		ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
	หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว–ณิก–เณยฺย–ณ–นฺตูหิ.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	คุณวนฺตฺ อุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวนฺตฺ ฆุ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวนฺตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
	ตั้ง คุณวนฺตี เป็น พาม	คุณวนฺตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
	หลัง คุณวนฺตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	คุณวนฺตี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป คุณวนฺตี ป + โย = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ คุณวนฺตี ป + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนํ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตี.** (อ.หญิงผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺติโย** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ คุณวนฺตุ + อี = ณว ณิก เณยฺย ณ นฺตูหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ~~อุ~~ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี คุณวนฺตี = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง คุณวนฺตี เป็น นาม คุณวนฺตี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คุณวนฺตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตี + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อี คุณวนฺตฺ อี + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ คุณวนฺตฺ อี → อิ + โย = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ คุณวนฺติโย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺติโย.** (อ.หญิงผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺติยํ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ คุณวนฺตุ + อี = ณว ณิก เณยฺย ณ นฺตูหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ~~อุ~~ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี คุณวนฺตี = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง คุณวนฺตี เป็น นาม คุณวนฺตี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คุณวนฺตี ลง อํ ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตี + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อี คุณวนฺตฺ อี + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ คุณวนฺตฺ อี → อิ + อํ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป คุณวนฺตฺ อิ ป + อํ = เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อํ เป็น ยํ คุณวนฺตฺ อิ ป + อํ → ยํ = อํ ยมิโต ปสญฺญโต.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ คุณวนฺติยํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺติยํ.** (ซึ่ง... ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตี**	ศัพท์เดิมคือ	= คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คุณวนฺตุ + อี	= ณว ณิก เณยฺย ณ นฺตูหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	คุณวนฺต ุ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คุณวนฺต ุ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	คุณวนฺตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง คุณวนฺตี เป็น นาม	คุณวนฺตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คุณวนฺตี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	คุณวนฺตี + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อี	คุณวนฺต ุ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอำวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	คุณวนฺต ุ อี → อิ + อำ	= อโม รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	คุณวนฺต ุ อิ ป + อำ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น นิคหิต	คุณวนฺต ุ อิ ป + อำ → ◌ं	= อำโม นิคฺคหีตํ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	คุณวนฺตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตี.** (ซึ่ง... ผู้มีคุณ)

หมายเหตุ :– คุณวตีศัพท์ หรือ คุณวนฺตีศัพท์ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนกับอิตฺถีศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **มหตี**	ศัพท์เดิมคือ	= มหนฺต
หลัง มหนฺต ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์	มหนฺต + อี	= นทาทิโต วา อี.
ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ	มห นฺต → นฺตุ + อี	= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะอีปัจจัย แปลง นฺตุ เป็น ต	มห นฺตุ → ต + อี	= นฺตุสฺส ตมีกาเร.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	มหตฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มหตฺ อ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	มหตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง มหตี เป็น นาม	มหตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง มหตี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	มหตี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	มหตี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **มหตี.** (อ.หญิงผู้ประเสริฐ)

ทำตัวรูป **มหนฺตี**		ศัพท์เดิมคือ	= มหนฺต
หลัง มหนฺต ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์		มหนฺต + อี	= นทาทิโต วา อี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ		มหนฺตฺ อ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ		มหนฺตฺ ʌ + อี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี		มหนฺตี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง มหนฺตี เป็น นาม		มหนฺตี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง มหนฺตี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ		มหนฺตี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ		มหนฺตี + ʌ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **มหนฺตี.** (อ.หญิงผู้ประเสริฐ)

หมายเหตุ :– มหตีศัพท์ และ มหนฺตีศัพท์ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนคุณวตีศัพท์ทุกประการ

โภตี สทฺทปทมาลา (ผู้เจริญ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โภตี	โภตี โภตีโย
อาลปนะ.	เห โภติ	เห โภตี โภตีโย
ทุติยา.	โภตึ	โภตี โภตีโย
ตติยา.	โภตียา	โภตีหิ โภตีภิ
จตุตถี.	โภติยา	โภตีนำ
ปัญจมี.	โภติยา	โภตีหิ โภตีภิ
ฉัฏฐี.	โภติยา	โภตีนำ
สัตตมี.	โภติยา โภติยำ	โภตีสุ

ทำตัวรูป **โภตี** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภวฺต + อี = พหาทิโต วา อี.

เพราะอีปัจจัย แปลง ภวฺต เป็น โภต ภวฺต → โภต + อี = ภวโต โภโต.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ โภตฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โภตฺ ฮ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี โภตี = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ตั้ง โภตี เป็นพาม โภตี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง โภตี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ โภตี + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ โภตี + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **โภตี.** (อ.หญิงผู้เจริญ)

ทำตัวรูป **โภตี** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภวฺต + อี = พหาทิโต วา อี.

เพราะอีปัจจัย แปลง ภวฺต เป็น โภต ภวฺต → โภต + อี = ภวโต โภโต.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ โภตฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โภตฺ ฮ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี โภตี = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ตั้ง โภตี เป็นพาม โภตี = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง โภตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ โภตี + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป โภตี ป + โย = เต อิตฺถิยฺยา ไป.

หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โยวิภัตติ โภตี ป + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **โภตี.** (อ.หญิงผู้เจริญ ท.)

ทำตัวรูป **โภติโย** ศัพท์เดิมคือ = ภวฺต

หลัง ภวฺต ศัพท์ ลง อี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภวฺต + อี = พหาทิโต วา อี.

เพราะอีปัจจัย แปลง ภวฺต เป็น โภต ภวฺต → โภต + อี = ภวโต โภโต.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ โภตฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โภตฺ ฮ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	ไภตี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ไภตี เป็นนาม	ไภตี	= จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ไภตี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ไภตี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อี	ไภตฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรห วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ไภตฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ไภติโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ไภติโย.** (อ.หญิงผู้เจริญ ท.)

ภิกฺขุนี สทฺทปทมาลา (ภิกษุณี)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ภิกฺขุนี	ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิโย
อาลปนะ.	ไภติ ภิกฺขุนิ	ไภติโย ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิโย
ทุติยา.	ภิกฺขุนิยำ ภิกฺขุนึ	ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิโย
ตติยา.	ภิกฺขุนิยา	ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีภิ
จตุตฺถี.	ภิกฺขุนิยา	ภิกฺขุนีนำ
ปญฺจมี.	ภิกฺขุนิยา	ภิกฺขุนีหิ ภิกฺขุนีภิ
ฉฏฺฐี.	ภิกฺขุนิยา	ภิกฺขุนีนำ
สตฺตมี.	ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุนิยำ	ภิกฺขุนีสุ

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนี**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นนาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ภิกฺขุนี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนี.** (อ.ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนี**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ภิกฺขุนี ป + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนี.** (อ.ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิโย	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิโย.** (อ.ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สิ อาลปนะ	ภิกฺขุนี + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ภิกฺขุนี + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อี ชื่อ ป	ภิกฺขุนฺ อี ป + สิ	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อี ที่ชื่อ ป เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + สิ	= ฌลปา รสฺสำ.

ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	ภิกฺขุนฺ อิ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิ.** (แห่ง... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนี**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + อิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพนาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง โย อาลปนะ	ภิกฺขุนี + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ภิกฺขุนี + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนี.** (แห่ง... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + อิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพนาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง โย อาลปนะ	ภิกฺขุนี + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสุวปิ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิโย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิโย.** (แห่ง... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยำ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการพฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ภิกฺขุนี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี ภิกฺขุนฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ภิกฺขุนฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ภิกฺขุนฺ อิ ป + อำ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น ยำ ภิกฺขุนฺ อิ ป + อำ → ยำ = อำ ยมิโต ปสญฺญโต.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อิ ภิกฺขุนิยำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยำ.** (ซึ่ง... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนี** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการพฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ภิกฺขุนี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี ภิกฺขุนฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ภิกฺขุนฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ภิกฺขุนฺ อิ ป + อำ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็นนิคหิต ภิกฺขุนฺ อิ ป + อำ → ◌ำ = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อิ ภิกฺขุนี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนี.** (ซึ่ง... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนี** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการพฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง ภิกฺขุนี ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนี ป + โย	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อี ที่ชื่อ ป ลบ โย วิภัตติ	ภิกฺขุนี + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนํ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนี.** (ซึ่ง... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิโย**

	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ~~อิ~~ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + โย	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิโย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิโย.** (ซึ่ง... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยา**

	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ~~อิ~~ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง นา ตติยาวิภัตติ	ภิกฺขุนี + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + นา	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนฺ อิ ป + นา	= เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา	ภิกฺขุนฺ อิ + นา → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิยา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยา.** (ด้วย... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น นาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุนี + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีหิ.** (ด้วย... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น นาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง หิ ตติยาวิภัตติ ภิกฺขุนี + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขุนี + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีหิ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีภิ.** (ด้วย... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง ส จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุนี + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี ภิกฺขุนฺ อี + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ภิกฺขุนฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ภิกฺขุนฺ อิ ป + ส = เต อิตฺถิยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา ภิกฺขุนฺ อิ + ส → ยา = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ ภิกฺขุนิยา = นเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยา.** (แก่... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีนำ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น นาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ภิกฺขุนี + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีนำ.** (แก่... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นนาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุนี + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี ภิกฺขุนฺ อี + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ภิกฺขุนฺ อี → อิ + นา = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ภิกฺขุนฺ อิ ป + นา = เต อิตฺถิยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา ภิกฺขุนฺ อิ + นา → ยา = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ ภิกฺขุนิยา = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยา.** (แต่... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น นาม ภิกฺขุนี = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุนี + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีหิ.** (แต่... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น พาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ภิกฺขุนี + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ภิกฺขุนี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีภิ.** (แต่... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุนี + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี ภิกฺขุนฺ อี + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ ภิกฺขุนฺ อี → อิ + ส = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป ภิกฺขุนฺ อิ ป + ส = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา ภิกฺขุนฺ อิ + ส → ยา = ปโต ยา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ ภิกฺขุนิยา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยา.** (แห่ง... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีนำ** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง ภิกฺขุ + ฮิ นี = วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น พาม ภิกฺขุนี = จศัพท์ไห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ภิกฺขุนี + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีนำ.** (แห่ง... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยา** ศัพท์เดิมคือ = ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ ภิกฺขุ + อินี = ปติภิกฺขุราชีการหฺเตหิ อินี.

หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ภิกฺขุนี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยา	ภิกฺขุนฺ อิ + สฺมึ → ยา	= ปโต ยา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิยา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยา.** (ใน... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนิยๆ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็นพาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ภิกฺขุนี + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี	ภิกฺขุนฺ อี + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ	ภิกฺขุนฺ อี → อิ + สฺมึ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป	ภิกฺขุนฺ อิ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยๆ	ภิกฺขุนฺ อิ + สฺมึ → ยๆ	= ฆปโต สฺมึ ยๆ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภิกฺขุนิยๆ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนิยๆ.** (ใน... ภิกษุณี)

ทำตัวรูป **ภิกฺขุนีสุ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ภิกฺขุ
หลัง ภิกฺขุ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ภิกฺขุ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ภิกฺขุ + ฮิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
ตั้ง ภิกฺขุนี เป็น พาม	ภิกฺขุนี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ภิกฺขุนี ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ภิกฺขุนี + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ภิกฺขุนีสุ.** (ใน... ภิกษุณี ท.)

ทำตัวรูป **คหปตานี**	ศัพท์เดิมคือ	= คหปติ
หลัง คหปติ ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	คหปติ + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	คหปตฺ อิ + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอินีปัจจัย แปลงสระ อิ เป็น อ	คหปตฺ อิ → อ + อินี	= ปติสฺสินีมฺหิ.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	คหปตฺ อ + ฆิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
เมื่อสระหลังถูกลบแล้ว ทีฆสระหน้า	คหปตฺ อ → อา + นี	= ปุพฺโพ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	คหปตานี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง คหปตานี เป็นนาม	คหปตานี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง คหปตานี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	คหปตานี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	คหปตานี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **คหปตานี.** (อ.หญิงแม่เจ้าเรือน)

ทำตัวรูป **ราชินี**	ศัพท์เดิมคือ	= ราช
หลัง ราช ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ราช + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ราชฺ อ + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ราชฺ ฆ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ราชินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ราชินี เป็น นาม	ราชินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ราชินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ราชินี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ราชินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ราชินี.** (อ.พระราชินี)

ทำตัวรูป **ทณฺฑินี**	ศัพท์เดิมคือ	= ทณฺฑี
หลัง ทณฺฑี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ทณฺฑี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ ฑฺ ออกจากสระ อี	ทณฺฑฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทณฺฑฺ ฆี + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฑฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ทณฺฑินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ทณฺฑินี เป็น นาม	ทณฺฑินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง ทณฺฑินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ทณฺฑินี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ทณฺฑินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ทณฺฑินี.** (อ.หญิงผู้มีไม้เท้า)

ทำตัวรูป **หตฺถินี**	ศัพท์เดิมคือ	= หตฺถี
หลัง หตฺถี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	หตฺถี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ ถฺ ออกจากสระ อี	หตฺถฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	หตฺถฺ ฮิ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ถฺ ไปประกอบกับสระ อิ	หตฺถินี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง หตฺถินี เป็น นาม	หตฺถินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง หตฺถินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	หตฺถินี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	หตฺถินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **หตฺถินี.** (อ.ช้างพัง)

ทำตัวรูป **เมธาวินี**	ศัพท์เดิมคือ	= เมธาวี
หลัง เมธาวี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	เมธาวี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อี	เมธาวฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	เมธาวฺ ฮิ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	เมธาวินี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง เมธาวินี เป็น นาม	เมธาวินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง เมธาวินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	เมธาวินี + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	เมธาวินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **เมธาวินี.** (อ.หญิงผู้มีปัญญา)

ทำตัวรูป **ตปสฺสินี**	ศัพท์เดิมคือ	= ตปสฺสี
หลัง ตปสฺสี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ตปสฺสี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อี	ตปสฺสฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตปสฺสฺ ฮิ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ตปสฺสินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ตปสฺสินี เป็น นาม	ตปสฺสินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ตปสฺสินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ตปสฺสินี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ตปสฺสินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ตปสฺสินี.** (อ.หญิงผู้มีตบะ)

ทำตัวรูป **ปิยภาณินี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปิยภาณี
หลัง ปิยภาณี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปิยภาณี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อี	ปิยภาณฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปิยภาณฺ ฮิ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปิยภาณินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปิยภาณินี เป็น นาม	ปิยภาณินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปิยภาณินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปิยภาณินี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ปิยภาณินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ปิยภาณินี.** (อ.หญิงผู้กล่าวถ้อยคำอันไพเราะ)

ทำตัวรูป **โปกฺขรณี**	ศัพท์เดิมคือ	= โปกฺขรี
หลัง โปกฺขรี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	โปกฺขรี + อินี	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อี	โปกฺขรฺ อี + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	โปกฺขรฺ ฮิ + อินี	= สรา สเร โลปำ.
แปลง อิ เป็น อ และ นฺ เป็น ณฺ	โปกฺขรฺ อิ→อ,นฺ→ณฺ อี	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โปกฺขรณี	= พเย ปรํ ยุตฺเต
ตั้ง โปกฺขรณี เป็นนาม	โปกฺขรณี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง โปกฺขรณี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	โปกฺขรณี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ | ไปกฺขรณี + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ไปกฺขรณี.** (อ.สระโยกขรณี)

ทำตัวรูป **ไปกฺขรญฺโญ** | ศัพท์เดิมคือ = ไปกฺขรี

หลัง ไปกฺขรี ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์ | ไปกฺขรี + อินี = ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อี | ไปกฺขรฺ อี + อินี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า | ไปกฺขรฺ อินี = สรา สเร โลปำ.

แปลง อิ เป็น อ และ นฺ เป็น ญฺ | ไปกฺขรฺ อิ→อ,นฺ→ญฺ อี = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ | ไปกฺขรณี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง ไปกฺขรณี เป็นนาม | ไปกฺขรณี = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง ไปกฺขรณี ลง โย ปฐมาวิภัตติ | ไปกฺขรณี + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลัง ไปกฺขรณี แปลง โย เป็น โอ | ไปกฺขรณี + โย → โอ = ตุศัพท์โย ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อี | ไปกฺขรญฺ อี + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อี ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป | ไปกฺขรญฺ อี ป + โอ = เต อิตฺถิยฺยา โป.

เพราะสระอาเทศ แปลง อี ที่ชื่อ ป เป็น ย | ไปกฺขรญฺ อี→ย + โอ = ปสญฺญสฺส จ.

แปลง ญฺย เป็น ญฺ | ไปกฺขร ญฺย→ญฺ + โอ = การศัพท์โย ยวตำ ตลนทการานำฯ

ญฺ สทิสเทฺวภาวะ | ไปกฺขร ญฺ – ญฺ + โอ = ปร เทฺวภาโว จาเน.

นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ โอ | ไปกฺขรญฺโญ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ไปกฺขรญฺโญ.** (อ.สระโยกขรณี ท.)

ทำตัวรูป **ปรจิตฺตวิทุนี**	ศัพท์เดิมคือ	= ปรจิตฺตวิทู
หลัง ปรจิตฺตวิทู ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ปรจิตฺตวิทู + อินี	= วาศัพท์ที่ตามมาใน ปติภิกฺขุฯ
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อู	ปรจิตฺตวิทฺ อู + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	ปรจิตฺตวิทฺ อู + อิ นี	= วา ปโร อสรูปา.
เพราะพยัญชนะ รัสสะ อู เป็น อุ	ปรจิตฺตวิทฺ อู→อุ + นี	= รสฺสํ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ปรจิตฺตวิทุนี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ปรจิตฺตวิทุนี เป็นพาม	ปรจิตฺตวิทุนี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปรจิตฺตวิทุนี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปรจิตฺตวิทุนี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ปรจิตฺตวิทุนี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปี.

สำเร็จรูปเป็น **ปรจิตฺตวิทุนี.** (อ.หญิงผู้รู้จิตของบุคคลอื่น)

ทำตัวรูป **ยกฺขินี**	ศัพท์เดิมคือ	= ยกฺข
หลัง ยกฺข ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	ยกฺข + อินี	= วาศัพท์ที่ตามมาใน ปติภิกฺขุฯ
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	ยกฺขฺ อ + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ยกฺขฺ อ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ยกฺขินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง ยกฺขินี เป็นพาม	ยกฺขินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ยกฺขินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ยกฺขินี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิ วิภัตติ	ยกฺขินี + สิ	= เสสโต โลปำ คสีปี.

สำเร็จรูปเป็น **ยกฺขินี.** (อ.พางผักษิณี)

ทำตัวรูป **สีหินี**	ศัพท์เดิมคือ	= สีห
หลัง สีห ศัพท์ ลง อินี ปัจจัยอิตถีลิงค์	สีห + อินี	= วาศัพท์ที่ตามมาใน ปติภิกฺขุฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	สีหฺ อ + อินี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สีหฺ อ + อินี	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สีหินี	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง สีหินี เป็นพาม	สีหินี	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สีหินี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สีหินี + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ สีหินี + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **สีหินี.** (อ.พางสิงห์โต)

จบ อีการันต์ อิตถีลิงค์

๑.๒.๔ อุการันต์ อิตถีลิงค์ ยาคุศัพท์

ยาคุ สทฺทปทมาลา (ข้าวต้ม)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยาคุ	ยาคู ยาคุโย
อาลปนะ.	เห ยาคุ	เห ยาคู ยาคุโย
ทุติยา.	ยาคุำ	ยาคู ยาคุโย
ตติยา.	ยาคุยา	ยาคูหิ ยาคูภิ ยาคุหิ ยาคุภิ
จตุตถี.	ยาคุยา	ยาคูนำ ยาคุนำ
ปัญจมี.	ยาคุยา	ยาคูหิ ยาคูภิ ยาคุหิ ยาคุภิ
ฉัฏฐี.	ยาคุยา	ยาคูนำ ยาคุนำ
สัตตมี.	ยาคุยา ยาคุยำ	ยาคูสุ ยาคุสุ

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. ยาคุ วตฺถึ โสเธติ. ยาคู วตฺถิโย โสเธนฺติ.

....

....

อา. เห ยาคุ โก ตำ ปิวติ. เห ยาคู เก ตุมฺหากำ ปิวนฺติ.

....

....

ทุ.	ภิกฺขุนี ยาคุ์ ปิวติ.	ภิกฺขุนิโย ยาคุโย ปิวนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	คิลาโน ยาคุยา สทฺธึ เภสชฺชํ ปิวติ.	คิลานา ยาคูหิ สทฺธึ เภสชฺชานิ ปิวนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อุปาสิกา ยาคุยา ตณฺฑุลํ อาหรติ.	อุปาสิกาโย ยาคูนํ ตณฺฑุลานิ อาหรนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	อาพาธิโก ยาคุยา กายฺ พลํ คณฺหาเปติ.	อาพาธิกา ยาคูหิ กายฺ พลํ คณฺหาเปนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	ยาคุยา สามิโก อาคจฺฉติ.	ยาคูนํ สามิกา อาคจฺฉนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	โอชา ยาคุยฺ ติฏฺฐติ.	โอชาโย ยาคูสุ ติฏฺฐนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม ยาคุ มีดังนี้

ธาตุ	ธาตุ	**เธนุ**	แม่โคนม	**กาสุ**	หลุม
ททฺทุ	โรคกลาก	**กจฺฉุ**	โรคหิด	**กณฺฑุ**	โรคเกลื้อน
รชฺชุ	เชือก	**กเรณุ**	ช้างพัง	**ปิยงฺคุ**	ต้นประยงค์
สสฺสุ	แม่ยาย, แม่ผัว				

มาตุ สทฺทปทมาลา (มารดา)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	มาตา	มาตโร
อาลปนะ.	ไภติ มาต มาตา	ไภติโย มาตโร
ทุติยา.	มาตรํ	มาตเร มาตโร
ตติยา.	มาตรา มาตุยา **มตฺยา**	มาตเรหิ – ภิ, มาตูหิ – ภิ, มาตุหิ – ภิ
จตุตฺถี.	มาตุ มาตุสฺส มาตุยา	มาตรานํ มาตานํ มาตูนํ มาตุนํ
ปญฺจมี.	มาตรา มาตุยา	มาตเรหิ – ภิ, มาตูหิ – ภิ, มาตุหิ – ภิ
ฉฏฺฐี.	มาตุ มาตุสฺส มาตุยา	มาตรานํ มาตานํ มาตูนํ มาตุนํ
สัตตมี.	มาตริ	มาตเรสุ มาตูสุ มาตุสุ

ทำตัวรูป **มาตา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ มาตุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อา และลบสิ มาตฺ อุ → อา + สิ = สตฺถุปิตาทีนมา สิสฺมึ สิโลโป จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา มาตา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตา.** (อ.มารดา)

ทำตัวรูป **มาตโร** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ มาตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + โย = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ มาตฺ อร + โย → โอ = ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ ฆ + โอ = สโรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตโร = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตโร.** (อ.มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาต** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง สิ อาลปนะ	มาตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	มาตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	มาตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อุ เป็น อา	มาตฺ อุ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ	มาตฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	มาตฺ อ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	มาต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาต.** (ข้าแต่มารดา)

ทำตัวรูป **มาตา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง สิ อาลปนะ	มาตุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะ ชื่อ ค	มาตุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	มาตฺ อุ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อุ เป็น อา	มาตฺ อุ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	มาตฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	มาตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตา.** (ข้าแต่มารดา)

ทำตัวรูป **มาตโร** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง โย อาลปนะ	มาตุ + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	มาตฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร	มาตฺ อุ → อาร + โย	= อญฺเญสฺวารตฺตำ.
เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร	มาตฺ อาร → อร + โย	= ปิตาทีนมสิมฺหิ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ	มาตฺ อร + โย → โอ	= ตโต โยนโม ตุ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	มาตฺ อรฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มาตฺ อรฺ ฮ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	มาตโร	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตโร.** (แน่ะ... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตรำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ มาตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + อำ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.

เพราะอวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + อำ = ปีตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตรำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตรำ.** (ซึ่ง... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตเร** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ มาตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตำ.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + โย= ปีตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น เอ มาตฺ อร + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเร = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตเร.** (ซึ่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตโร** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ มาตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + โย = อญฺเญสฺวารตฺตๆ.

เพราะโยวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + โย= ปีตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง โย เป็น โอ มาตฺ อร + โย → โอ = ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ อ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตโร = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตโร.** (ซึ่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตรา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ มาตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + นา = อญฺเญสฺวารตฺตๆ.

เพราะนาวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + นา= ปีตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากอารอาเทศ แปลง นา เป็น อา มาตฺ อร + นา → อา = นา อา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตรา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตรา.** (ด้วย... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุยา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ มาตุ + นา = กรเณ ตติยา.

ตั้ง อุ ชื่อ ป มาตุ ป + นา = เต อิตฺถิยฺยา ไป

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา มาตุ ป + นา → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **มาตุยา.** (ด้วย... มารดา)

ทำตัวรูป **มตฺยา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ มาตุ + นา = กรเณ ตติยา.

ตั้ง อุ ที่กล่าวอิตถีลิงค์ชื่อ ป มาตุ ป + นา = เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา มาตุ ป + นา → ยา = ปโต ยา.

แยกพยัญชนะออกจากสระ มฺ อา ตฺ อุ + ยา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ อุ อักษร และรัสสะ อา เป็น อ มฺ อา→อ ตฺ อุ + ยา = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ มตฺยา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มตฺยา.** (ด้วย... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + หิ = ปีตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มาตฺ อรฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเรหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตเรหิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.

เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + หิ = ปีตาทีนมสิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มาตฺ อรฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตฺ อรฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเรภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตเรภิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ มาตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตุ อุ → อู + หิ = สุพฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อู มาตูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตูหิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ มาตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตุ อุ → อู + หิ = สุพฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตู อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อู มาตูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตูภิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุหิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ มาตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุภิ.** (ด้วย... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ มาตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ มาตุ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส มาตุ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.
นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อุ มาตุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุ.** (แก่... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ มาตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม มาตุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุสฺส.** (แก่... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุยา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ มาตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล มาตุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น ยา มาตุ + ส → ยา = ปโต ยา.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุยา.** (แก่... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตรานำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ มาตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + นำ = วา นำมฺหิ.
เพราะนวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + นำ = ปีตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มาตฺ อรฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตรานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตรานำ.** (แก่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตานำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ มาตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ มาตฺ อุ → อ + นำ = สตฺถุนตฺตญฺจ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มาตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา มาตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตานำ.** (แก่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูนำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ มาตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู มาตูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตูนำ.** (แก่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุนำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ มาตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **มาตุนำ.** (แก่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตรา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + สฺมา= อญฺเญสฺวารตฺตำ.

เพราะสฺมาวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร→อร + สฺมา = ปิตาทีนมสิมฺหิ.

หลังจากมาตุศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา มาตฺ อร + สฺมา→นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ

หลังจากอารอาเทศ แปลง นา เป็น อา มาตฺ อร + นา → อา = นา อา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตรา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตรา.** (แต่... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุยา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

ตั้ง อุ ที่อ ป มาตุ ป + นา = เต อิตฺถิยฺยา โป

หลังจาก อุ ที่ที่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา มาตุ ป + สฺมา → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **มาตุยา.** (แต่... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตเรหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.
เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + หิ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มาตฺ อรฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวากาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเรหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตเรหิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตเรภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี..
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + หิ = อญฺเญสฺวารตฺตํ.
เพราะหิวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + หิ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มาตฺ อรฺ อ→เอ + หิ = สุหิสฺวากาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตฺ อรฺ เอ + หิ→ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเรภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตเรภิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู มาตูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาตูหิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ มาตุ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตุ อุ → อู + หิ = สุพฺยาหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตุ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อู มาตูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตูภิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุหิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุหิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุภิ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ มาตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ มาตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุภิ.** (แต่... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ มาตุ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะสวิภัตติ แปลง อุ เป็น อุ และลบ ส มาตุ อุ → อุ + ส = อุ สสฺมึ สโลโป จ.
นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ อุ มาตุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุ.** (แห่ง... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม มาตุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุสฺส.** (แห่ง... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตุยา** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ

หลัง มาตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล มาตุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น ยา มาตุ ล + ส → ยา = ปโต ยา.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุยา.** (แห่ง... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตรานำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + นำ = วา นำมฺหิ.
เพราะวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + หิ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มาตฺ อรฺ อ→อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตรานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตรานำ.** (แห่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตานำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ มาตฺ อุ → อ + นำ = สตฺถุนฺตฺตญฺจ.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา มาตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา มาตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตานำ.** (แห่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูนำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู มาตูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตูนำ.** (แห่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุนำ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ มาตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุนำ.** (แห่ง... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตริ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ มาตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + สฺมึ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
หลังจากอารอาเทศ แปลง สฺมึ เป็น อิ มาตฺ อาร + สฺมึ → อิ = ตโต สฺมิมิ.
เพราะอิ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + อิ = อาโร รสฺสมิกาเร.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ มาตฺ อรฺ อ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตริ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตริ.** (ใน... มารดา)

ทำตัวรูป **มาตเรสุ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ มาตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อาร มาตฺ อุ → อาร + สุ = อญฺเญสฺวารตฺตำ.
เพราะสุวิภัตติ รัสสะ อาร เป็น อร มาตฺ อาร → อร + สุ = ปิตาทีนมสิมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ มาตฺ อรฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ มาตฺ อรฺ อ→เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาตเรสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตเรสุ.** (ใน... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตูสุ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ มาตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ มาตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเช.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู มาตฺ อุ → อู + สุ = สุนหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู มาตูสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มาตูสุ.** (ใน... มารดา ท.)

ทำตัวรูป **มาตุสุ** ศัพท์เดิมคือ = มาตุ
หลัง มาตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ มาตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **มาตุสุ.** (ใน... มารดา ท.)

หมายเหตุ :– มาตุศัพท์ มีวิธีทำตัวรูปเหมือนกับ ปิตุศัพท์ แตกต่างตรงที่มีการแปลงเป็น ยา ในบางวิภัตติเท่านั้น

ศัพท์แจกตาม มาตุ มีดังนี้

ธีตุ ลูกสาว **ทุหิตุ** ลูกสาว

จบ อุการันต์ อิตถีลิงค์

๑.๒.๕ อูการันต์ อิตถีลิงค์ ชมฺพูศัพท์

ชมฺพู สทฺทปทมาลา (ต้นหว้า)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ชมฺพู	ชมฺพู ชมฺพุโย
อาลปนะ.	เห ชมฺพุ	เห ชมฺพู ชมฺพุโย
ทุติยา.	ชมฺพุ๋	ชมฺพู ชมฺพุโย
ตติยา.	ชมฺพุยา	ชมฺพูหิ ชมฺพูภิ
จตุตฺถี.	ชมฺพุยา	ชมฺพูนำ
ปัญจมี.	ชมฺพุยา	ชมฺพูหิ ชมฺพูภิ
ฉัฏฐี.	ชมฺพุยา	ชมฺพูนำ
สัตตมี.	ชมฺพุยา ชมฺพุยำ	ชมฺพูสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะเอกวจนะวิภัตติ เว้น สิ วิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ

๒. เพราะเอกวจนะวิภัตติ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติ ถึงสัตตมีวิภัตติ แปลงวิภัตติ เป็น ยา

๓. แปลง สฺมึ วิภัตติ เป็น ยฺหิ บ้าง

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. ชมฺพู ชมฺพุทีเป รุหติ. ชมฺพุโย ชมฺพุทีเปเยว รุหนฺติ.

.....

.....

.....

.....

อา. เห ชมฺพุ ตฺวํ กิตฺตกํ ผลํ ผลสิ. เห ชมฺพุโย ตุมฺเห กิตฺตกานิ ผลานิ ผลถ.

.....

.....

.....

.....

ทุ. สกุโณ ชมฺพุ ขาทติ. สกุณา ชมฺพุโย ขาทนฺติ.

.....

.....

ต. ภิกฺขุ ชมฺพุยา กุฏึ กโรติ. ภิกฺขู ชมฺพูหิ กุฏิโย กโรนฺติ.

.....

.....

จ. เขตฺตสามิโก ชมฺพุยา อุทกํ อาสิญฺจติ. เขตฺตสามิกา ชมฺพูหิ อุทกานิ อาสิญฺจนฺติ.

.....

.....

.....

.....

ปัญ. โคปาโล ชมฺพุยา ผลํ คณฺหาติ. โคปาลา ชมฺพูหิ ผลานิ คณฺหนฺติ.

.....

.....

.....

.....

ฉ. ทารโก ทกฺขิณโต ชมฺพุยา สาขํ คณฺหติ. ทารกา ปจฺฉิมโต ชมฺพูหิ สาขาสุ นิสีทนฺติ.

.....

.....

.....

.....

ส. สกุโณ มหติยา ชมฺพุยา นิสีทติ. สกุณา มหตีสุ ชมฺพูสุ นิสีทนฺติ.

.....

.....

ศัพท์แจกตาม ชมฺพู มีดังนี้

วธู	หญิงสาว, สะใภ้	**สรภู**	แม่น้ำสรภู	**สรพู**	ตุ๊กแก, จิ้งจก
สุตนู	หญิงผู้มีร่างกายงดงาม	**จมู**	กองทัพ	**วามูรู**	หญิงผู้มีขาอ่อนงาม
นาคนาสูรู	หญิงผู้มีขาอ่อนเหมือนงวงช้าง				

จบ อูการันต์ อิตถีลิงค์

๑.๒.๖ โอการันต์ อิตถีลิงค์ โคศัพท์

โค สทฺทปทมาลา (วัวตัวเมีย)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โค	คาโว คโว
อาลปนะ	เห โค	เห คาโว คโว
ทุติยา.	คาวุ์ คาวำ ควำ	คาโว คโว
ตติยา.	คาเวน คเวน	โคหิ โคภิ
จตุตถี.	คาวสฺส คสฺส	ควำ คุนฺนำ โคนำ
ปัญจมี.	คาวา คาวมฺหา คาวสฺมา ควา คมฺหา คสฺมา	โคหิ โคภิ
ฉัฏฐี.	คาวสฺส คสฺส	ควำ คุนฺนำ โคนำ
สัตตมี.	คาเว คาวมฺหิ คาวสฺมึ คเว คมฺหิ คสฺมึ	คาเวสุ คเวสุ โคสุ

หมายเหตุ :- โคศัพท์ในอิตถีลิงค์ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนโคศัพท์ในปุงลิงค์ทุกประการ

จบ โอการันต์ อิตถีลิงค์

อิตถีลิงคสังคหคาถา

กญฺญา รตฺติ นที อิตฺถี มาตุลานี จ ภิกฺขุนี
ทณฺฑินี ยาคุ มาตา จ ชมฺพู โคติตฺถิสงฺคโห.

การรวบรวมศัพท์แม่แบบในอิตถีลิงค์ มี ๖ การันต์ คือ (๑) **กญฺญา**=สาวน้อย (๒) **รตฺติ**=ราตรี (๓) **นที**=แม่น้ำ, **อิตฺถี**=หญิง, **มาตุลานี**=ป้า, **ภิกฺขุนี**=ภิกษุณี, **ทณฺฑินี**=หญิงผู้มีไม้เท้า, (๔) **ยาคุ**=ข้าวยาคู,ข้าวต้ม **มาตุ**=มารดา (๕) **ชมฺพู**=ต้นหว้า และ (๖) **โค**=วัวตัวเมีย

จบ อิตถีลิงค์

๑.๓ นปุงสกลิงคนาม

๑.๓.๑ อการันต์ นปุงสกลิงค์ จิตฺตศัพท์

จิตฺต สทฺทปทมาลา (จิต)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	จิตฺตำ	จิตฺตา จิตฺตานิ
อาลปนะ.	เห จิตฺต	เห จิตฺตา จิตฺตานิ
ทุติยา.	จิตฺตำ	จิตฺเต จิตฺตานิ
ตติยา.	จิตฺเตน	จิตฺเตหิ จิตฺเตภิ
จตุตฺถี.	จิตฺตสฺส (จิตฺตาย จิตฺตตฺถำ)	จิตฺตานำ
ปัญจมี.	จิตฺตา จิตฺตมฺหา จิตฺตสฺมา	จิตฺเตหิ จิตฺเตภิ
ฉัฏฐี.	จิตฺตสฺส	จิตฺตานำ
สัตตมี.	จิตฺเต จิตฺตมฺหิ จิตฺตสฺมึ	จิตฺเตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังจาก อการันต์ในนปุงสกลิงค์ แปลง สิ ปฐมาวิภัตติ เป็น อำ
๒. แปลง โย วิภัตติ เป็น นิ และแปลง นิ ปฐมา เป็น อา, แปลง นิ ทุติยา เป็น เอ บ้าง
๓. เพราะ โย วิภัตติที่แปลงเป็น นิ แล้ว ทีฆะ อ เป็น อา
๔. รูปตั้งแต่ตติยาวิภัตติ จนถึงสัตตมีวิภัตติ เหมือนกับ อการันต์ ในปุงลิงค์ทุกประการ

ทำตัวรูป **จิตฺตำ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	จิตฺต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ	จิตฺต + สิ → อำ	= สิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	จิตฺตฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	จิตฺตำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตำ.** (อ.จิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จิตฺต + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	จิตฺต + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา	จิตฺต + นิ → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	จิตฺตฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	จิตฺตา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตา.** (อ.จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตานิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จิตฺต + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	จิตฺต + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอ เป็นอา	จิตฺตฺ อ → อา + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	จิตฺตานิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตานิ.** (อ.จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺต**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สิ อาลปนะ	จิตฺต + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	จิตฺต + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	จิตฺต + สิ	= เสสโต โลปิ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺต.** (แน่ะ... จิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย อาลปนะ	จิตฺต + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	จิตฺต + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา	จิตฺต + นิ → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	จิตฺตฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา จิตฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตา.** (แม่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย อาลปนะ จิตฺต + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ จิตฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอ เป็นอา จิตฺตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา จิตฺตานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตานิ.** (แม่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺเต** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ จิตฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ จิตฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น เอ จิตฺต + นิ → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ จิตฺต ฺ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเต.** (ซึ่ง... จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ จิตฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ จิตฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอ เป็นอา จิตฺตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา จิตฺตานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตานิ.** (ซึ่ง... จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ จิตฺต + นา = กรเณ ตติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน จิตฺต + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ จิตฺตฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตน.** (ด้วย... จิต)

ทำตัวรูป **จิตฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ จิตฺต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ จิตฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตหิ.** (ด้วย...จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ จิตฺต + หิ = กรเณ ตติยา./ กตฺตริ จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ จิตฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จิตฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตภิ.** (ด้วย...จิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ จิตฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม จิตฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตาย** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ จิตฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอการันต์ แปลง ส เป็น อาย	จิตฺต + ส → อาย	= อาย จตุตฺเถกาวจนสฺส ตุ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + อาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	จิตฺตฺ ʌ + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	จิตฺตาย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตาย.** (แก่, เพื่อ, ต่อจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตตฺถำ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ	จิตฺต + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากอการันต์ แปลง ส เป็น ตฺถำ	จิตฺต + ส → ตฺถำ	= ตุศัพท์โน อาย จตุตฺเถกาวจนสฺส ตุ.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตตฺถำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ	จิตฺต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	จิตฺตฺ อ → อา + นำ	= สุพฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	จิตฺตานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อจิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	จิตฺต + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา	จิตฺต + สฺมา → อา	= สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	จิตฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	จิตฺตฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	จิตฺตา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตมฺหา**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	จิตฺต + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลงสฺมาเป็น มฺหา	จิตฺต + สฺมา → มฺหา	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ จิตฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จิตฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ จิตฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะจิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จิตฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ จิตฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จิตฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะจิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ จิตฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม จิตฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต

หลัง จิตฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ จิตฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา จิตฺตฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา จิตฺตานำ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อจิต ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺเต** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ จิตฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ จิตฺต + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนฺ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ จิตฺตฺ ʌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ จิตฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ จิตฺต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนฺ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ จิตฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนจิต)

ทำตัวรูป **จิตฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = จิตฺต
หลัง จิตฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ จิตฺต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ จิตฺตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ จิตฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จิตฺเตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จิตฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนจิต ท.)

หมายเหตุ:– จิตฺตศัพท์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติ จนถึงสัตตมีวิภัตติ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนกับปุริสศัพท์ทุกประการ

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	จิตฺตํ อารมฺมณํ วิชานาติ.	จิตฺตานิ อารมฺมณานิ วิชานนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	เห จิตฺต โก วตฺถุ จินฺเตติ.	เห จิตฺตา เก วตฺถูนิ จินฺเตนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ทุ.	โยคี จิตฺตํ รกฺขติ.	โยคิโน จิตฺตานิ รกฺขนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ต.	จิตฺเตน โลโก นียเต.	จิตฺเตหิ โลกา นียนฺเต.
	.....	.....
จ.	ชโน สุปฺปติฏฺฐิตสฺส จิตฺตสฺส วรํ เทติ.	ชนา สุปฺปติฏฺฐิตานํ จิตฺตานํ วรานิ เทนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	อยํ โรโค จิตฺตสฺมา ชายติ.	อิเม โรคา จิตฺเตหิ ชายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	เอโส จิตฺตสฺส ปริวิตกฺโก อโหสิ.	เอเต จิตฺตานํ ปริวิตกฺกา อเหสุ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	อนุสโย จิตฺตสฺมึ อนุสยติ.	อนุสยา จิตฺเตสุ อนุสยนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม จิตฺต มีดังนี้

ปุญฺญ	บุญ	**ปาป**	บาป	**ผล**	ผล, ผลไม้
รูป	รูป	**สาธน**	ความสำเร็จ	**โสต**	หู
ฆาน	จมูก	**สุข**	ความสุข	**ทุกฺข**	ความทุกข์
การณ	เหตุ	**ทาน**	ทาน	**สีล**	ศีล
ธน	ทรัพย์	**ฌาน**	ฌาน	**โลจน**	ดวงตา
มูล	โคนไม้, มูลค่า	**กูล**	ฝั่งน้ำ	**พล**	กำลัง
ชาล	ข่าย	**มงฺคล**	มงคล	**พฬิน**	ดอกบัว
ลิงฺค	ลิงค์, เพศ	**มุข**	ปาก, หน้า	**องฺค**	ส่วน, อวัยวะ
ชล	น้ำ	**อมฺพุช**	ดอกบัว	**ปลิน**	ทราย
ธญฺญ	ข้าวเปลือก	**หิรญฺญ**	เงิน	**ปท**	บท,เท้า,รอยเท้า,เหตุ
อมต	พระนิพพาน	**ปทุม**	ดอกบัวแดง	**ปณฺณ**	ใบไม้
สุสาน	ป่าช้า	**วน**	ป่า, น้ำ	**อายุธ**	อาวุธ
หทย	หัวใจ	**จีวร**	จีวร	**วตฺถ**	ผ้า
กุล	ตระกูล	**อินฺทฺริย**	อินทรีย์	**นยน**	ดวงตา
วทน	ปาก	**ยาน**	ยานพาหนะ	**อุทาน**	คำอุทาน
โสปาน	บันได	**ปาน**	น้ำดื่ม, น้ำปานะ	**ภวน**	บ้าน
ภุวน	โลก	**โลห**	เหล็ก	**อลาต**	ตุ้นไฟ
ตุณฺฑ	จะงอยปาก	**อณฺฑ**	ไข่	**ปีฐ**	ตั่ง
กรณ	เครื่องมือ	**มรณ**	ความตาย	**ญาณ**	ญาณ
อารมฺมณ	อารมณ์	**อรญฺญ**	ป่า	**ตาณ**	พระนิพพาน
จรณ	เท้า,การประพฤติ	**นคร**	เมือง	**ตีร**	ฝั่งน้ำ
ฉตฺต	ร่ม	**ฉิทฺท**	รู, ช่อง, โพรง	**อุทก**	น้ำ

กมฺม สทฺทปทมาลา (กรรม, การกระทำ, การงาน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กมฺมํ	กมฺมา กมฺมานิ
อาลปนะ	เห กมฺม	เห กมฺมา กมฺมานิ
ทุติยา.	กมฺมํ	กมฺเม กมฺมานิ
ตติยา.	กมฺมุนา กมฺมนา กมฺเมน	กมฺเมหิ กมฺเมภิ
จตุตฺถี.	กมฺมุโน กมฺมสฺส	กมฺมานํ
ปญฺจมี.	กมฺมุนา กมฺมา กมฺมมฺหา กมฺมสฺมา	กมฺเมหิ กมฺเมภิ
ฉฏฺฐี.	กมฺมุโน กมฺมสฺส	กมฺมานํ
สตฺตมี.	กมฺมนิ กมฺเม กมฺมมฺหิ กมฺมสฺมึ	กมฺเมสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ และเป็น อ บ้าง
๒. หลังจากอิวัณณะที่ชื่อ ฌ และอุวัณณะที่ชื่อ ล แปลง ส วิภัตติ เป็น โน บ้าง
๓. หลังจาก กมฺมศัพท์ แปลง สฺมึวิภัตติ เป็น นิ บ้าง
๔. รูปที่เหลือ มีวิธีทำเหมือนกับ จิตฺตศัพท์

ทำตัวรูป **กมฺมํ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ กมฺม + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อํ กมฺม + สิ → อํ = สิ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ฆ + อํ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ กมฺมํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมํ.** (อ.กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย ปฐมาวิภัตติ กมฺม + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจํ.

หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา กมฺม + นิ → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมา.** (อ.กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมานิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย ปฐมาวิภัตติ กมฺม + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา กมฺมฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมานิ.** (อ.กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺม** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สิ อาลปนะ กมฺม + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค กมฺม + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค กมฺม + ~~สิ~~ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺม.** (แน่ะ... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย อาลปนะ กมฺม + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา กมฺม + นิ → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมา.** (แน่ะ... กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมานิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย อาลปนะ กมฺม + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา กมฺมฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมานิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมานิ.** (แน่ะ... กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมๆ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง อๆ ทุติยาวิภัตติ กมฺม + อๆ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + อๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ฆ + อๆ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ กมฺมๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมๆ.** (ซึ่ง... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเม** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย ทุติยาวิภัตติ กมฺม + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น เอ กมฺม + นิ → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเม = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺเม.** (ซึ่ง... กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมานิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง โย ทุติยาวิภัตติ กมฺม + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ กมฺม + โย → นิ = อโต นิจฺจ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอ เป็นอา กมฺมฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมานิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมานิ.** (ซึ่ง... กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมุนา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง นา ตติยาวิภัตติ กมฺม + นา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ กมฺมฺ อ → อุ + นา = อ กมฺมพนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ กมฺมุนา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมุนา.** (ด้วย... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมนา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง นา ตติยาวิภัตติ กมฺม + นา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อ กมฺมฺ อ → อ + นา = อ กมฺมพนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ กมฺมนา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมนา.** (ด้วย... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเมน** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง นา ตติยาวิภัตติ กมฺม + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน กมฺม + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมน.** (ด้วย... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง หิ ตติยาวิภัตติ กมฺม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กมฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมหิ.** (ด้วย...กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง หิ ตติยาวิภัตติ กมฺม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กมฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ กมฺมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมภิ.** (ด้วย...กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมุโน** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง ส จตุตถีวิภัตติ กมฺม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ กมฺมฺ อ → อุ + ส = จสัพท์โน อุ นามหิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล กมฺมฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน กมฺมฺ อุ + ส → โน = ณลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ กมฺมุโน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺมุโน.** (แก่... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง ส จตุตถีวิภัตติ กมฺม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม กมฺม + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺมสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมานำ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ กมฺม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา กมฺมฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อกรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมุนา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็นอุ กมฺมฺ อ → อุ + สฺมา = จศัพท์ไน อุ นามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล กมฺมฺ อุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น นา กมฺมฺ อุ + สฺมา → นา = ณลโต จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ กมฺมุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมุนา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา กมฺม + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิงนำ วา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา กมฺม + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมิงนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺมสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กมฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมหิ.** (แต่...กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ กมฺม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กมฺมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ กมฺมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมภิ.** (แต่...กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมุโน** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ กมฺม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเค.

เพราะสวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ กมฺมฺ อ → อุ + ส = จสัพท์ไน อุ นามฺหิ จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล กมฺมฺ อุ ล + ส = ฉิวณฺณุวณฺณา ณลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน กมฺมฺ อุ + ส → โน = ณลโต สสฺส โน วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ กมฺมุโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺมุโน.** (แห่ง... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ กมฺม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม กมฺม + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมสฺส.** (แห่ง... กรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมานำ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ กมฺม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา กมฺมฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา กมฺมานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมานำ.** (แห่ง... กรรม ท.)

ทำตัวรูป **กมฺมนิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กมฺม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจาก กมฺมศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ กมฺม + สฺมึ → นิ = ตุศัพท์โย พฺรหฺมโต ตุ สฺมึ นิ.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมนิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเม** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กมฺม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ กมฺม + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กมฺมฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเม = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺเม.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม
หลัง กมฺม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กมฺม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ กมฺม + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺมมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺมสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กมฺม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺมสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนกรรม)

ทำตัวรูป **กมฺเมสุ** ศัพท์เดิมคือ = กมฺม

หลัง กมฺม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ กมฺม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ กมฺมฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กมฺมฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ กมฺเมสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺเมสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนกรรม ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. กมฺมๆ สตฺตๆ วิภชติ. กมฺมานิ สตฺเต วิภชนฺติ.

....

....

อา. เห กมฺม สตฺตวิภชนๆ กสฺส ภาโร โหติ. เห กมฺมา สตฺตวิภชนานิ เกสๆ ภารา โหนฺติ.

....

....

ทุ. พาโล อกุสลๆ กมฺมๆ กโรติ. ปณฺฑิตา ตีณิ กุสลานิ กมฺมานิ กโรนฺติ.

....

....

....

ต. นโร สาธุนา กมฺมุนา สคฺคๆ คจฺฉติ. นรา สาธูหิ กมฺเมหิ ทิวๆ คตา.

....

....

จ. ธีโร อตฺตโน กมฺมุโน สมณๆ ภชติ. ธีรา อตฺตโน อตฺตโน กมฺมานๆ สมเณ ภชนฺติ.

....

....

ปัญ.	ยสฺส สรีรํ กมฺมสฺมา ชาตํ.	ตสฺส อวยวา กมฺเมหิ ชาตา.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	อยํ ยสฺส กมฺมสฺส นิสฺสนฺโท โหติ.	อิเม เตสํ กมฺมานํ นิสฺสนฺทา โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	อยํ เพรฬิโก กมฺมนิ นิรเย ฌายติ.	อิเม เพรฬิกา กมฺเมสุ นิรเย ฌายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ถาม สทฺทปทมาลา (กำลัง)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ถามํ	ถามา ถามานิ
อาลปนะ.	เห ถาม	เห ถามา ถามานิ
ทุติยา.	ถามํ	ถาเม ถามานิ
ตติยา.	ถามสา ถามุนา ถาเมน	ถาเมหิ ถาเมภิ
จตุตถี.	ถามสฺส ถามุโน ถามสฺส	ถามานํ
ปัญจมี.	ถามุนา ถามา ถามมฺหา ถามสฺมา	ถาเมหิ ถาเมภิ
ฉัฏฐี.	ถามสฺส ถามุโน ถามสฺส	ถามานํ
สัตตมี.	ถามสิ ถาเม ถามมฺหิ ถามสฺมึ	ถาเมสุ

หมายเหตุ : ถามศัพท์ เป็นได้ ๒ ลิงค์ ปุงลิงค์ กับ นปุงสกลิงค์ เป็นปุงลิงค์ แจกตามมโนคณะศัพท์

ทำตัวรูป **ถามสา** ศัพท์เดิมคือ = ถาม
หลัง ถาม ลง พา ตติยาวิภัตติ ถาม + พา = กรเณ ตติยา.
หลังจากมโนคณาทิคณะ แปลงพา เป็นฆา ถาม + พา → ฆา = มโนคณาทิโต สฺมึนานมิอา.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม ถาม + สฺ – ฆา = ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ ฆา ถามสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ถามสา.** (ด้วย... กำลัง)

ทำตัวรูป **ถามุนา** ศัพท์เดิมคือ = ถาม
หลัง ถาม ลง พา ตติยาวิภัตติ ถาม + พา = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ ถามฺ อ + พา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ ถามฺ อ → อุ + พา = อนฺตศัพท์ใน อ กมฺมนฺตสฺส จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ ถามุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ถามุนา.** (ด้วย... กำลัง)

ทำตัวรูป **ถามโส** ศัพท์เดิมคือ = ถาม
หลัง ถาม ลง ส จตุตถีวิภัตติ ถาม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากมโนคณาทิคณะ แปลง ส เป็นโอ ถาม + ส → โอ = สสฺส โจ.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม ถาม + สฺ – โอ = ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ ถามโส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ถามโส.** (แก่... กำลัง)

ทำตัวรูป **ถามโส** ศัพท์เดิมคือ = ถาม
หลัง ถาม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ถาม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากมโนคณาทิคณะ แปลง ส เป็นโอ ถาม + ส → โอ = สสฺส โจ.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม ถาม + สฺ – โอ = ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ ถามโส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ถามโส.** (แห่ง... กำลัง)

ทำตัวรูป **ถามสิ**		ศัพท์เดิมคือ	= ถาม
หลัง ถาม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ		ถาม + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากมโนคณาทิคณะ แปลง สฺมึ เป็น อิ		ถาม + สฺมึ → อิ	= มโนคณาทิโต สฺมึนานมิอา.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม		ถาม + สฺ – อิ	= ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ		ถามสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ถามสิ.** (ใน... กำลัง)

อทฺธ สทฺทปทมาลา (หนทางไกล)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อทฺธา	อทฺธา อทฺธาโน
อาลปนะ.	เห อทฺธ	เห อทฺธา อทฺธาโน
ทุติยา.	อทฺธานำ	อทฺธาเน อทฺธาโน
ตติยา.	อทฺธุนา	อทฺธาเนหิ อทฺธาเนภิ
จตุตถี.	อทฺธุโน	อทฺธานำ
ปัญจมี.	อทฺธุนา	อทฺธาเนหิ อทฺธาเนภิ
ฉัฏฐี.	อทฺธุโน	อทฺธานำ
สัตตมี.	อทฺธนิ อทฺธาเน	อทฺธาเนสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง โยวิภัตติ เป็น อาโน
๒. เพราะ โย, หิ สฺมึ และ สุ วิภัตติ แปลง อ ที่สุดของ อทฺธศัพท์ เป็น อาน
๓. หลังจาก อทฺธศัพท์ แปลง อำ วิภัตติ เป็น อานำ
๔. เพราะ นา และ ส วิภัตติ แปลง อ เป็น อุ และแปลง ส วิภัตติ เป็น โน

ทำตัวรูป **อทฺธา** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อทฺธ + สิ = สิงฺคตฺเถ ปจมา.
หลังจาก อทฺธ แปลง สิ เป็น อา อทฺธ + สิ → อา = สฺยา จ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธา.** (อ.ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธา** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อทฺธ + โย = สิงฺคตฺเถ ปจมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา อทฺธ + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธา.** (อ.ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธาโน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อทฺธ + โย = สิงฺคตฺเถ ปจมา.
หลังจาก อทฺธ แปลง โย เป็น อาโน อทฺธ + โย → อาโน = โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ ฆ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธาโน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาโน.** (อ.ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง สิ อาลปนะ อทฺธ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค อทฺธ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค อทฺธ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธ.** (แผ่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธา**	ศัพท์เดิมคือ	= อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง โย อาลปนะ	อทฺธ + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	อทฺธ + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อทฺธฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อทฺธฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา	อทฺธา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธา.** (แน่ะ... ทางไกล ท.)		

ทำตัวรูป **อทฺธาโน**	ศัพท์เดิมคือ	= อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง โย อาลปนะ	อทฺธ + โย	= อาลปเน จ.
หลังจาก อทฺธ แปลง โย เป็น อาโน	อทฺธ + โย → อาโน	= โยนมาโน.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อทฺธฺ อ + อาโน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อทฺธฺ ฮ + อาโน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา	อทฺธาโน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาโน.** (แน่ะ... ทางไกล ท.)		

ทำตัวรูป **อทฺธานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	อทฺธ + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจาก อทฺธ แปลง อำ เป็น อานำ	อทฺธ + อำ → อานำ	= พฺรหฺมตฺตสชราชาทิโต อมานำ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อทฺธฺ อ + อานำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อทฺธฺ ฮ + อานำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา	อทฺธานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อทฺธานำ.** (ซึ่ง... ทางไกล)		

ทำตัวรูป **อทฺธาเน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ อทฺธ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + ไย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.

เพราะไยวิภัตติ แปลง อ เป็น อาย อทฺธฺ อ → อาย + ไย = จสัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

หลังจากอาคารันต์ แปลง ไย เป็น เอ อทฺธฺ อาย + ไย→เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อายฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ อายฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเน.** (ซึ่ง... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธาโน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ อทฺธ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจาก อทฺธ แปลง ไย เป็น อาโน อทฺธ + ไย → อาโน = โยพมาโน.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + อาโน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ อายฺ ฆ + อาโน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธา โน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาโน.** (ซึ่ง... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธุนา** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง นา ตติยาวิภัตติ อทฺธ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.

เพระนาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ อทฺธฺ อ → อุ + นา = อนฺตสัพท์ใน อ กมฺมนฺตสฺส จ.

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อุ อทฺธุนา = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธุนา.** (ด้วย... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อทฺธ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาย อทฺธฺ อ → อาย + หิ = จศัพท์ไย หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อายฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อทฺธฺ อายฺ อ→เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเนหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเนหิ.** (ด้วย... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อทฺธ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาย อทฺธฺ อ → อาย + หิ = จศัพท์ไย หิวิภตฺติมฺหิ จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อายฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อทฺธฺ อายฺ อ→เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อทฺธฺ อายฺ เอ + หิ→ภิ= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเนภิ.** (ด้วย... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธุโน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อทฺธ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะส แปลงสระที่สุดของอทฺธ เป็น อุ อทฺธฺ อ → อุ + ส = จศัพท์ไย อุ พามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ที่ฉ ล อทฺธฺ อุ ล + ส = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน อทฺธฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อุ อทฺธุโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธุโน.** (แก่... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธานำ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ อทฺธ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนำวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา อทฺธฺ อ → อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธานำ.** (แก่... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธุนา** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อทฺธ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อ เป็น อุ อทฺธฺ อ → อุ + สฺมา = อนฺตศัพท์ใน อ กมฺมนฺตสฺส จ.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อทฺธฺ อุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจากอุชื่อฌล แปลง สฺมา เป็น นา อทฺธฺ อุ + สฺมา → นา = ฌลโต จ.

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อุ อทฺธุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธุนา.** (แต่... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธาเนหิ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อทฺธ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน อทฺธฺ อ → อาน + หิ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อานฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อทฺธฺ อานฺ อ→เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเนหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเนหิ.** (แต่... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธาเนภิ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อทฺธ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน อทฺธฺ อ → อาน + หิ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อาพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อทฺธฺ อาพฺ อ→เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อทฺธฺ อาพฺ เอ + หิ→ภิ= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเนภิ.** (แต่... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธุโน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อทฺธ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะส แปลงสระที่สุดของอทฺธ เป็น อุ อทฺธฺ อ → อุ + ส = จศัพท์ไน อุ นามฺหิ จ.
ตั้ง อุ ชื่อ ล อทฺธฺ อุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง ส เป็น โน อทฺธฺ อุ + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อุ อทฺธุโน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธุโน.** (แห่ง... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธานํ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อทฺธ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา อทฺธฺ อ → อา + นํ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา อทฺธานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธานํ.** (แห่ง... ทางไกล ท.)

ทำตัวรูป **อทฺธนิ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ
หลัง อทฺธ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อทฺธ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจาก อทฺธศัพท์ แปลง สฺมึ เป็น นิ อทฺธ + สฺมึ → นิ = ตุศัพท์ไน พฺรหฺมโต ตุ สฺมึ นิ.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธนิ.** (ใน... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธาเน** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อทฺธ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน อทฺธฺ อ → อาน + สฺมึ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ อทฺธฺ อาน + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนํ วา.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อานฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อทฺธฺ อานฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเน = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเน.** (ใน... ทางไกล)

ทำตัวรูป **อทฺธาเนสุ** ศัพท์เดิมคือ = อทฺธ

หลัง อทฺธ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อทฺธ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อ เป็น อาน อทฺธฺ อ → อาน + สุ = จศัพท์ใน หิวิภตฺติมฺหิ จ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อทฺธฺ อานฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อทฺธฺ อานฺ อ→เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อทฺธาเนสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺธาเนสุ.** (ใน... ทางไกล ท.)

หมายเหตุ:– อทฺธศัพท์ เป็นปุงลิงค์ แต่ที่นำมาแสดงไว้ในนปุงสกลิงค์ เพราะมีวิธีทำตัวรูปบางตัว เหมือนกับถามศัพท์.

คุณวนฺตุ สทฺทปทมาลา (ผู้มีคุณ) (นปุงสกลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คุณวำ	คุณวนฺติ คุณวนฺตานิ
อาลปนะ	เห คุณวำ คุณว คุณวา	เห คุณวนฺติ คุณวนฺตานิ
ทุติยา.	คุณวนฺตำ	คุณวนฺเต คุณวนฺตานิ
ตติยา.	คุณวตา คุณวนฺเตน	คุณวนฺเตหิ คุณวนฺเตภิ
จตุตฺถี.	คุณวโต คุณวนฺตสฺส	คุณวตำ คุณวนฺตานำ
ปัญจมี.	คุณวตา คุณวนฺตา คุณวนฺตมฺหา คุณวนฺตสฺมา	คุณวนฺเตหิ คุณวนฺเตภิ
ฉัฏฐี.	คุณวโต คุณวนฺตสฺส	คุณวตำ คุณวนฺตานำ
สัตตมี.	คุณวติ คุณวนฺเต คุณวนฺตมฺหิ คุณวนฺตสฺมิ	คุณวนฺเตสุ

ทำตัวรูป **คุณวำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ คุณว นฺตุ+สิ → อำ = อำ นปุ๎สเก.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวำ.** (อ.ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
แปลง โย เป็น อิ คุณวนฺตฺ อ + โย→อิ = อนฺตศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ฆ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ คุณวนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺติ.** (อ.ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + โย = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คุณวนฺตฺ อ + โย→นิ = อโต นิจฺจ.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตฺ อ→อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานิ.** (อ.ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ คุณวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค คุณวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อำ คุณว นฺตุ+สิ → อำ = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวำ.** (แน่ะ... ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณว** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ คุณวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค คุณวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อ คุณว นฺตุ+สิ → อ = อวณฺณา จ เค.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ฆ + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณว = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณว.** (แน่ะ... ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สิ อาลปนะ คุณวนฺตุ + สิ = อาลปเน จ.

ตั้ง สิ ชื่อ ค คุณวนฺตุ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.

เพราะสิที่ชื่อ ค แปลง นฺตุ กับ สิ เป็น อา คุณว นฺตุ+สิ → อา = อวณฺณา จ เค.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ คุณวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวฺ ฆ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวา.** (แน่ะ... ผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย อาลปนะ คุณวนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + โย = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

แปลง โย เป็น อิ คุณวนฺตฺ อ + โย→อิ = อนฺตศัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ฆ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ คุณวนฺติ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺติ.** (แน่ะ... ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย อาลปนะ คุณวนฺตุ + โย = อาลปเน จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + โย= นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คุณวนฺตฺ อ + โย→นิ = อโต นิจฺจๆ.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตฺ อ→อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานิ.** (แน่ะ...ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + อำ = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ส + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตำ.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + โย = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ + โย → เอ = สพฺพโยพนมาเอ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ส + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเต.** (ซึ่ง, สู่, ยัง, สิ้น, ตลอด, กะ, เฉพาะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + โย = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คุณวนฺตฺ อ + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานิ.** (ซึ่ง... ผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา คุณว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สมฺมีนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นา ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + นา = จศัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน คุณวนฺตฺ อ + นา→เอน= อโต เนน.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ☒ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิ ฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตน = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตน.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คุณวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวโต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คุณว นฺตุ+ส → โต = โตติตา สฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น นฺตสฺส คุณว นฺตุ+ส → นฺตสฺส = นฺตสฺส เส วา.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คุณว นฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺ.
เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ →อ + นำ = นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตุ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากนฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา คุณวนฺตุ + สฺมา → นา= อมฺหตุมฺหนฺตุราชปุรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นา เป็น ตา คุณว นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คุณวนฺตฺ อ + สฺมา→อา= สฺมาสฺมิงฺนํ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา คุณวนฺตฺ อ + สฺมา→มฺหา= สฺมาหิสฺมิงฺนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตมฺหา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมา = จสัพท์ใน พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตสฺมา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ → อ + หิ = พฺยญฺชนนฺโต โยสุ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คุณวนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหากิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวโต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ ส เป็น โต คุณว พฺนฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ ส เป็น พฺนฺตสฺส คุณว พฺนฺตุ+ส → พฺนฺตสฺส = พฺนฺตสฺส เส วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวตำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง พฺนฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คุณว พฺนฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คุณวนฺตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ →อ + นำ = พฺนฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คุณวนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คุณวนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้มีคุณ ท.)

ทำตัวรูป **คุณวติ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ คุณว นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ →อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ คุณวนฺตฺ อ + สฺมึ→เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คุณวนฺตฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ คุณวนฺตฺ อ + สฺมึ→มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตมฺหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ
หลัง คุณวนฺตุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตฺ อุ + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตฺ อุ→อ + สฺมึ = จสัพท์ใน นฺตุสฺสนฺโต โยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คุณวนฺตสฺมึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ)

ทำตัวรูป **คุณวนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = คุณวนฺตุ

หลัง คุณวนฺตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ คุณวนฺตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตุ ออกจากสระ อุ คุณวนฺตุ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อุ เป็น อ คุณวนฺตุ อุ → อ + สุ = พฺยญฺชนโต โยสุ จ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คุณวนฺตุ อ → เอ + สุ= สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตุ ไปประกอบกับสระ เอ คุณวนฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คุณวนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้มีคุณ ท.)

หมายเหตุ:– คุณวนฺตุศัพท์ที่เป็นนปุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลา เหมือนในปุงลิงค์

คจฺฉนฺต สทฺทปทมาลา (ผู้ไปอยู่)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	คจฺฉํ คจฺฉนฺตํ	คจฺฉนฺตา คจฺฉนฺตานิ
อาลปน.	เห คจฺฉนฺต	เห คจฺฉนฺตา คจฺฉนฺตานิ
ทุติยา.	คจฺฉนฺตํ	คจฺฉนฺเต คจฺฉนฺตานิ
ตติยา.	คจฺฉตา คจฺฉนฺเตน	คจฺฉนฺเตหิ คจฺฉนฺเตภิ
จตุตฺถี.	คจฺฉโต คจฺฉนฺตสฺส	คจฺฉตํ คจฺฉนฺตานํ
ปญฺจมี.	คจฺฉตา คจฺฉนฺตา คจฺฉนฺตมฺหา คจฺฉนฺตสฺมา	คจฺฉนฺเตหิ คจฺฉนฺเตภิ
ฉฏฺฐี.	คจฺฉโต คจฺฉนฺตสฺส	คจฺฉตํ คจฺฉนฺตานํ
สัตตมี.	คจฺฉติ คจฺฉนฺเต คจฺฉนฺตมฺหิ คจฺฉนฺตสฺมึ	คจฺฉนฺเตสุ

ทำตัวรูป **คจฺฉํ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลง นฺต เป็น อำ คจฺฉ นฺต → อำ + สิ = สิมฺหิ คจฺฉนฺตาทีนำ นฺตสทฺโท อำ.

แยกพยัญชนะ ฉ ออกจากสระ อ คจฺฉ อ อำ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉฺ ฮ อำ + สิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ลบ สิวิภัตติ คจฺฉฺ อำ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉำ.** (อ.ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ คจฺฉนฺต + สิ → อำ = สิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉนฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตำ.** (อ.ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คจฺฉนฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา คจฺฉนฺต + นิ → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (อ.ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ปฐมาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คจฺฉนฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา คจฺฉนฺตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานิ.** (อ.ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺต**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สิ อาลปนะ	คจฺฉนฺต + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	คจฺฉนฺต + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	คจฺฉนฺต + สิ	= เสสโต โลปี คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺต.** (แน่ะ... ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย อาลปนะ	คจฺฉนฺต + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	คจฺฉนฺต + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา	คจฺฉนฺต + นิ → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉนฺตฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉนฺตฺ ฆ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	คจฺฉนฺตา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (แน่ะ... ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง โย อาลปนะ	คจฺฉนฺต + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	คจฺฉนฺต + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉนฺตฺ อ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา	คจฺฉนฺตฺ อ → อา + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆํ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	คจฺฉนฺตานิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานิ.** (แน่ะ... ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตํ**	ศัพท์เดิมคือ	= คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง อํ ทุติยาวิภัตติ	คจฺฉนฺต + อํ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉนฺตฺ อ + อํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉนฺตฺ ฆ + อํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉนฺตํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตํ.** (ซึ่ง... ผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คจฺฉนฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจ.

หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น เอ คจฺฉนฺต + นิ → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเต = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเต.** (ซึ่ง... ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง โย ทุติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ คจฺฉนฺต + โย → นิ = อโต นิจฺจ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา คจฺฉนฺตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานิ.** (ซึ่ง... ผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต

หลัง คจฺฉนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นา = เสเสสุ นฺตุวฺ.

เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุกับนาเป็น ตา คจฺฉ นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สสฺมึนาสุ.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตน** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นา ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน คจฺฉนฺต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ʌ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตน.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตหิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ตติยาวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คจฺฉนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คจฺฉ นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉโต.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม คจฺฉนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คจฺฉ นฺตุ+นำ → ตำ = นำมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉนฺตฺ อ → อา + นำ = สุพฺพหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต→นฺตุ + สฺมา = เสเสสุ นฺตุว.
หลังจาก นฺตุปัจจัย ตั้ง สฺมา เป็น นา คจฺฉ นฺตุ + สฺมา→ นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนาวิภัตติ แปลงนฺตุ กับ นา เป็น ตา คจฺฉ นฺตุ+นา → ตา = โตติตา สลฺลีนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา คจฺฉนฺต + สฺมา → อา = สฺมาสฺมิงฺ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.,พหุ. แปลง สฺมา เป็น มฺหา คจฺฉนฺต + สฺมา→ มฺหา = สฺมาหิสฺมิงฺ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ คจฺฉนฺตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมิงฺ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉโต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + ส = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ ส เป็น โต คจฺฉ นฺตุ+ส → โต = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉโต.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม คจฺฉนฺต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉตำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + นำ = เสเสสุ นฺตุว.
เพราะนวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ นำ เป็น ตำ คจฺฉ นฺตุ+นำ → ตำ = นมฺหิ ตำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉตำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตานำ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ คจฺฉนฺต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉนฺตฺ อ →อา + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉนฺตานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตานำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อผู้ไปอยู่ ท.)

ทำตัวรูป **คจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ ตั้ง นฺต เหมือน นฺตุ คจฺฉ นฺต → นฺตุ + สฺมึ= เสเสสุ นฺตุว.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง นฺตุ กับ สฺมึ เป็น ติ คจฺฉ นฺตุ+สฺมึ → ติ = โตติตา สสฺมึนาสุ.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉติ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ คจฺฉนฺต + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนํ วา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉนฺตฺ ʌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเต.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ คจฺฉนฺต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = คจฺฉนฺต
หลัง คจฺฉนฺต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ คจฺฉนฺต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ คจฺฉนฺตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ คจฺฉนฺตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺฉนฺเตสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บนผู้ไปอยู่ ท.)

จบ อการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๒ อาการันต์ นปุงสกลิงค์ อสฺสทฺธาศัพท์

อสฺสทฺธา สทฺทปทมาลา (ผู้ไม่มีศรัทธา)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสฺสทฺธํ	อสฺสทฺธา อสฺสทฺธานิ
อาลปนะ.	เห อสฺสทฺธ	เห อสฺสทฺธา อสฺสทฺธานิ
ทุติยา.	อสฺสทฺธํ	อสฺสทฺเธ อสฺสทฺธานิ
ตติยา.	อสฺสทฺเธน	อสฺสทฺเธหิ อสฺสทฺเธภิ
จตุตฺถี.	อสฺสทฺธสฺส	อสฺสทฺธานํ
ปญฺจมี.	อสฺสทฺธา อสฺสทฺธมฺหา อสฺสทฺธสฺมา	อสฺสทฺเธหิ อสฺสทฺเธภิ
ฉฏฺฐี.	อสฺสทฺธสฺส	อสฺสทฺธานํ
สตฺตมี.	อสฺสทฺเธ อสฺสทฺธมฺหิ อสฺสทฺธสฺมึ	อสฺสทฺเธสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. ให้รัสสะ อา เป็น อ ทุกวิภัตติ

๒. เมื่อรัสสะแล้ว มีวิธีทำตัวรูป และแจกปทมาลาเหมือน จิตฺตศัพท์ทุกประการ

ทำตัวรูป **อสฺสทฺธํ**	ศัพท์เดิมคือ	= อสฺสทฺธา
รัสสะ อสฺสทฺธา เป็น อสฺสทฺธ	อสฺสทฺธา → อสฺสทฺธ	= สโร รสฺโส พปุสเก.
ตั้ง อสฺสทฺธ เป็นพาม	อสฺสทฺธ	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามวาตเวฯ
หลัง อสฺสทฺธ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	อสฺสทฺธ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ	อสฺสทฺธ + สิ → อำ	= สึ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อสฺสทฺธฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อสฺสทฺธฺ ʌ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อ	อสฺสทฺธำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสทฺธำ.** (อ.ผู้ไม่มีศรัทธา)

ทำตัวรูป **อสฺสทฺธา**	ศัพท์เดิมคือ	= อสฺสทฺธา
รัสสะ อสฺสทฺธา เป็น อสฺสทฺธ	อสฺสทฺธา → อสฺสทฺธ	= สโร รสฺโส นปุ๎สเก.
ตั้ง อสฺสทฺธ เป็นนาม	อสฺสทฺธ	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามฺวาตเวฯ
หลัง อสฺสทฺธ ลง โยปฐมาวิภัตติ	อสฺสทฺธ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	อสฺสทฺธ + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
หลังจากอการันต์ แปลง นิ เป็น อา	อสฺสทฺธ + นิ → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อสฺสทฺธฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อสฺสทฺธฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา	อสฺสทฺธา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสทฺธา.** (อ.ผู้ไม่มีศรัทธา ท.)

ทำตัวรูป **อสฺสทฺธานิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อสฺสทฺธา
รัสสะ อสฺสทฺธา เป็น อสฺสทฺธ	อสฺสทฺธา → อสฺสทฺธ	= สโร รสฺโส นปุ๎สเก.
ตั้ง อสฺสทฺธ เป็นนาม	อสฺสทฺธ	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามฺวาตเวฯ
หลัง อสฺสทฺธ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	อสฺสทฺธ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	อสฺสทฺธ + โย → นิ	= อโต นิจฺจ.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อ	อสฺสทฺธฺ อ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา	อสฺสทฺธฺ อ → อา + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อา	อสฺสทฺธานิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสทฺธานิ.** (อ.ผู้ไม่มีศรัทธา ท.)

หมายเหตุ:– อสฺสทฺธาศัพท์ เมื่อรัสสะและตั้งเป็นนามแล้ว วิธีที่เหลือ เหมือนกับจิตฺตศัพท์ทุกประการ

มุขนาสิกา สทฺทปทมาลา (ปากและจมูก)

วิภัตติ	เอกวจนะ
ปฐมา.	มุขนาสิกำ
อาลปนะ.	เห มุขนาสิก
ทุติยา.	มุขนาสิกำ
ตติยา.	มุขนาสิเกน
จตุตถี.	มุขนาสิกสฺส
ปัญจมี.	มุขนาสิกา มุขนาสิกมฺหา มุขนาสิกสฺมา
ฉัฏฐี.	มุขนาสิกสฺส
สัตตมี.	มุขนาสิเก มุขนาสิกมฺหิ มุขนาสิกสฺมึ

ทำตัวรูป **มุขนาสิกำ**	ศัพท์เดิมคือ	= มุขนาสิกา
รัสสะ มุขนาสิกา เป็น มุขนาสิก	มุขนาสิกา → มุขนาสิก	= สโร รสฺโส นปุ๋สเก.
ตั้ง มุขนาสิก เป็นพาม	มุขนาสิก	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามำวาตเวฯ
หลัง มุขนาสิก ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	มุขนาสิก + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ	มุขนาสิก + สิ → อำ	= สึ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	มุขนาสิกฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มุขนาสิกฺ ฅ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อ	มุขนาสิกำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มุขนาสิกำ.** (อ.ปากและจมูก)

หมายเหตุ:– มุขนาสิกาศัพท์เป็นสมาหารทวันทสมาส จึงมีรูปเป็นนปุงสกลิงค์ เอกวจนะอย่างเดียว และต้องทำรัสสะด้วยทุกวิภัตติ

จบ อาการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๓ อิการันต์ นปุงสกลิงค์ อฏฺฐิศัพท์

อฏฺฐิ สทฺทปทมาลา (กระดูก)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อฏฺฐิ	อฏฺฐี อฏฺฐีนิ
อาลปนะ.	เห อฏฺฐิ	เห อฏฺฐี อฏฺฐีนิ
ทุติยา.	อฏฺฐึ	อฏฺฐี อฏฺฐีนิ
ตติยา.	อฏฺฐินา	อฏฺฐีหิ อฏฺฐีภิ อฏฺฐิหิ อฏฺฐิภิ
จตุตฺถี.	อฏฺฐิโน อฏฺฐิสฺส	อฏฺฐีนำ อฏฺฐินำ
ปญฺจมี.	อฏฺฐินา อฏฺฐิมฺหา อฏฺฐิสฺมา	อฏฺฐีหิ อฏฺฐีภิ อฏฺฐิหิ อฏฺฐิภิ
ฉฏฺฐี.	อฏฺฐิโน อฏฺฐิสฺส	อฏฺฐีนำ อฏฺฐินำ
สัตตมี.	อฏฺฐิมฺหิ อฏฺฐิสฺมึ	อฏฺฐีสุ อฏฺฐิสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. ลบ โย วิภัตติ แล้วทีฆะ อิ เป็น อี, แปลง โย เป็น นิ แล้วทีฆะ อิ เป็น อี

๒. ตั้งแต่ตติยาวิภัตติ จนถึงสัตตมีวิภัตติ ฝ่ายพหุวจนะ จะมีได้ ๒ รูป คือ รูปรัสสะ และรูปทีฆะ

ทำตัวรูป **อฏฺฐิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ

หลัง อฏฺฐิ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อฏฺฐิ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ อฏฺฐิ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิ.** (อ.กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐี** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ

หลัง อฏฺฐิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อฏฺฐิ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ฐฺ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + โย = ปุพฺพมโลจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ชื่อ ฆ อฏฺฐฺ อิ ฆ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฆลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ อฏฺฐฺ อิ ฆ + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี = โยสุ กตฺตุการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจี.** (อ.กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺจีนิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อฏฺจิ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากพปุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ อฏฺจิ + โย → นิ = โยนำ นิ พปุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อิ อฏฺจฺ อิ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี + นิ = โยสุ กตฺตุการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจีนิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจีนิ.** (อ.กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺจิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง สิ อาลปนะ อฏฺจิ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค อฏฺจิ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ วิภัตติ ที่ชื่อ ค อฏฺจิ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจิ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺจี** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง โย อาลปนะ อฏฺจิ + โย = อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อิ อฏฺจฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ อฏฺจฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ ลบ โยวิภัตติ อฏฺจฺ อิ ฌ + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี = โยสุ กตฺตุการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจี.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺจีนิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง โย อาลปนะ อฏฺจิ + โย = อาลปเน จ.
หลังจากพหุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ อฏฺจิ + โย → นิ = โยนำ นิ พหุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อิ อฏฺจฺ อิ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจีนิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจีนิ.** (แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺจี** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อฏฺจิ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อิ ที่สุด ฌ อฏฺจิ ฌ + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ที่สุด ฌ แปลง อำ เป็นพินฺทุคหิต อฏฺจิ ฌ + อำ → ◌ं = อำโม พินฺทุคหีตำ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจี.** (ซึ่ง... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺจี** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อฏฺจิ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อิ อฏฺจฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อิ ที่สุด ฌ อฏฺจฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ที่สุด ฌ ลบ โยวิภัตติ อฏฺจฺ อิ ฌ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺจี.** (ซึ่ง... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺจีนิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺจิ
หลัง อฏฺจิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อฏฺจิ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากพหุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ อฏฺจิ + โย → นิ = โยนำ นิ พหุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อิ อฏฺจฺ อิ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺจฺ อิ → อี + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺจีนิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีนิ.** (ซึ่ง... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐินา**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง นา ตติยาวิภัตติ	อฏฺฐิ + นา	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐินา.** (ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งกระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อฏฺฐิ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อิ	อฏฺฐ์ อิ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	อฏฺฐ์ อิ → อี + หิ	= สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี	อฏฺฐีหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีหิ.** (ด้วย... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อฏฺฐิ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อิ	อฏฺฐ์ อิ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	อฏฺฐ์ อิ → อี + หิ	= สุพนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	อฏฺฐ์ อี + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี	อฏฺฐีภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีภิ.** (ด้วย... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิโน**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง ส จตุตถีวิภัตติ	อฏฺฐิ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ	อฏฺฐิ ฌ + ส	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ฌ แปลง ส เป็น โน	อฏฺฐิ + ส → โน	= ฌลโต สสฺส โน วา.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิโน.** (แก่... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง ส จตุตถีวิภัตติ	อฏฺฐิ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม	อฏฺฐิ + สฺ – ส	= สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิสฺส.** (แก่... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีนำ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ อฏฺฐิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ฐฺ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + นำ = ปุพฺพมโโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺฐฺ อิ → อี + นำ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ฐฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺฐีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีนำ.** (แก่... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐินำ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ อฏฺฐิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐินำ.** (แก่... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐินา** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อิ ชื่อ ณ อฏฺฐิ ณ + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ณ แปลง สฺมา เป็น นา อฏฺฐิ + สฺมา → นา = ณลโต จ.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐินา.** (แต่... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อฏฺฐิ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิมฺหา.** (แต่... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิสฺมา.** (แต่... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีหิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อฏฺฐิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ฐฺ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺฐฺ อิ → อี + หิ = สุพนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺฐีหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีหิ.** (แต่... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีภิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อฏฺฐิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺฐฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อฏฺฐฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺฐีภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีภิ.** (แต่... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิโน** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อฏฺฐิ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อิ ชื่อ ณ อฏฺฐิ ณ + ส = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.
หลังจาก อิ ชื่อ ณ แปลง ส เป็น โน อฏฺฐิ + ส → โน = ณลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิโน.** (แห่ง... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อฏฺฐิ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ ส วิภัตติ ลง สฺ อาคม อฏฺฐิ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิสฺส.** (แห่ง... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีนำ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อฏฺฐิ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺฐฺ อิ → อี + นำ = สุพหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺฐีนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีนำ.** (แห่ง... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐินำ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อฏฺฐิ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐินำ.** (แห่ง... กระดูก ท.)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อฏฺฐิ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิมฺหิ.** (ใน... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐิสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐิสฺมึ.** (ใน... กระดูก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐีสุ** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐิ
หลัง อฏฺฐิ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อฏฺฐิ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ฐฺ ออกจากสระ อิ อฏฺฐฺ อิ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี อฏฺฐฺ อิ → อี + สุ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ฐฺ ไปประกอบกับสระ อี อฏฺฐีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐีสุ.** (ใน... กระดูก ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. อฏฺฐิ อิมสฺมึ กายพหเร ติฏฺฐติ. อฏฺฐีนิ อิเมสุ กายพหเรสุ ติฏฺฐนฺติ.
....
....

อา. เห อฏฺฐิ อิมสฺมึ กาเย กิตฺตกำ ตว ปมาณำ. เห อฏฺฐี อิเมสุ กาเยสุ กิตฺตกานิ ตว ปมาณานิ.
....
....

ทุ. โก มจฺฉฏฺฐึ ภุญฺชติ. เก อมฺหฏฺฐีนิ ภุญฺชนฺติ.
....

ต.	อิทำ สรีรำ อฏฺฐินา สญฺจลติ.	อิมานิ สรีรานิ อฏฺฐีหิ สญฺจลนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	ขีรำ อฏฺฐิโน ปโยชนำ โหติ.	ขีรานิ อฏฺฐีนำ ปโยชนานิ โหนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ปัญ.	โลหิตำ อฏฺฐิสฺมา ชายติ.	โลหิตานิ อฏฺฐีหิ ชายนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ฉ.	ปุคฺคโล อฏฺฐิสฺส ปมาณำ ชานาติ.	ปุคฺคลา อฏฺฐีนำ ปมาณานิ ชานนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....
ส.	อฏฺฐิมิญฺชา อฏฺฐิสฺมึ ติฏฺฐติ.	อฏฺฐิมิญฺชาโย อฏฺฐีสุ ติฏฺฐนฺติ.
	.....	.....
	.....	.....

ศัพท์แจกตาม อฏฺฐิ มีดังนี้

สตฺถิ	ขาอ่อน	**ทธิ**	นมส้ม	**วาริ**	น้ำ
อกฺขิ	พัยพ์ตา	**อจฺฉิ**	พัยพ์ตา	**อจฺจิ**	เปลวไฟ

จบ อิการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๔ อีการันต์ นปุงสกลิงค์ สุขการีศัพท์

สุขการี สทฺทปทมาลา (อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สุขการิ	สุขการี สุขการีนิ
อาลปนะ.	เห สุขการิ	เห สุขการี สุขการีนิ
ทุติยา.	สุขการินำ สุขการึ	สุขการี สุขการีนิ
ตติยา.	สุขการินา	สุขการีหิ สุขการีภิ
จตุตถี.	สุขการิโน สุขการิสฺส	สุขการีนำ
ปัญจมี.	สุขการินา สุขการิมฺหา สุขการิสฺมา	สุขการีหิ สุขการีภิ
ฉัฏฐี.	สุขการิโน สุขการิสฺส	สุขการีนำ
สัตตมี.	สุขการินิ สุขการิมฺหิ สุขการิสฺมึ	สุขการีสุ

ทำตัวรูป **สุขการิ** ศัพท์เดิมคือ = สุขการี
หลัง สุขการี ลง สิ ปฐมาวิภัตติ สุขการี + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อี สุขการฺ อี + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ สุขการฺ อี → อิ + สิ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ลบ สิ วิภัตติ สุขการฺ อิ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อิ สุขการิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สุขการิ.** (อ.อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ)

ทำตัวรูป **สุขการี** ศัพท์เดิมคือ = สุขการี
หลัง สุขการี ลง โย ปฐมาวิภัตติ สุขการี + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อี ที่ ณ สุขการี ณ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อี ที่ ณ ลบ โยวิภัตติ สุขการี + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **สุขการี.** (อ.อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ ท.)

ทำตัวรูป **สุขการีนิ** ศัพท์เดิมคือ = สุขการี
หลัง สุขการี ลง โย ปฐมาวิภัตติ สุขการี + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากพนุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ สุขการี + โย → นิ = โยนำ นิ นปุสเกหิ.
สำเร็จรูปเป็น **สุขการีนิ.** (อ.อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ ท.)

ทำตัวรูป **สุขการินำ** ศัพท์เดิมคือ = สุขการี
หลัง สุขการี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สุขการี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อี สุขการฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ สุขการฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ สุขการฺ อิ ฌ + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อำ เป็น นำ สุขการฺ อิ ฌ + อำ→นำ = นำ ฌโต กตรสฺสา.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อิ สุขการินำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สุขการินำ.** (ซึ่ง... อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ)

ทำตัวรูป **สุขการึ** ศัพท์เดิมคือ = สุขการี
หลัง สุขการี ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สุขการี + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อี สุขการฺ อี + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอวิภัตติ รัสสะ อี เป็น อิ สุขการฺ อี → อิ + อำ = อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ สุขการฺ อิ ฌ + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อำ เป็น นิคหิต สุขการฺ อิ ฌ + อำ→ ◌ं = อโฆ นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อิ สุขการึ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สุขการึ.** (ซึ่ง... อันกระทำซึ่งความสุขโดยปกติ)

ศัพท์แจกตาม สุขการี คือ

สีฆยายี (จิต)อันมีไปเร็วโดยปกติ

จบ อีการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๕ อุการันต์ นปุงสกลิงค์ อายุศัพท์

อายุ สทฺทปทมาลา (อายุ, ชีวิต)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อายุ	อายู อายูนิ
อาลปนะ.	เห อายุ	เห อายู อายูนิ
ทุติยา.	อายุ๋	อายู อายูนิ
ตติยา.	**อายุสา** อายุนา	อายูหิ อายูภิ อายุหิ อายุภิ
จตุตถี.	อายุโน อายุสฺส	อายูนๆ อายุนๆ
ปัญจมี.	อายุนา อายุมฺหา อายุสฺมา	อายูหิ อายูภิ อายุหิ อายุภิ
ฉัฏฐี.	อายุโน อายุสฺส	อายูนๆ อายุนๆ
สัตตมี.	อายุมฺหิ อายุสฺมิ๋	อายูสุ อายุสุ

ทำตัวรูป **อายุ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อายุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิ วิภัตติ อายุ + ~~สิ~~ = เสสโต โลปๆ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อายุ.** (อ.อายุ, ชีวิต)

ทำตัวรูป **อายู** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อายุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ที่อ ล อายฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ที่อ ล ลบ โยวิภัตติ อายฺ อุ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนๆ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆๆ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายู = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายู.** (อ.อายุ ท., ชีวิต ท.)

ทำตัวรูป **อายูนิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	อายุ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากพนุงสกลิงค์ แปลงโย เป็น นิ	อายุ + โย → นิ	= โยนำ นิ นปุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ	อายฺ อุ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู	อายฺ อุ → อู + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู	อายูนิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายูนิ.** (อ.อายุ ท., ชีวิต ท.)		

ทำตัวรูป **อายุ**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง สิ อาลปนะ	อายุ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ อาลปนะชื่อ ค	อายุ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิ อาลปนะที่ชื่อ ค	อายุ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **อายุ.** (แน่ะ...	อายุ, ชีวิต)	

ทำตัวรูป **อายู**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง โย อาลปนะ	อายุ + โย	= อาลปเน จ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ	อายฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	อายฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ	อายฺ อุ + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู	อายฺ อุ → อู	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู	อายู	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายู.** (แน่ะ...	อายุ ท., ชีวิต ท.)	

ทำตัวรูป **ฉายูนิ** ศัพท์เดิมคือ = ฉายุ

หลัง ฉายุ ลง โย ฉาลปนะ ฉายุ + โย = ฉาลปเน จ.

หลังจากพปุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ ฉายุ + โย → นิ = โยนำ นิ นปุสเกหิ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ ฉายฺ อุ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู ฉายฺ อุ → อู + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู ฉายูนิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฉายูนิ.** (แห่ง... ฉายุ ท., ชีวิต ท.)

ทำตัวรูป **ฉายุนำ** ศัพท์เดิมคือ = ฉายุ

หลัง ฉายุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ฉายุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อุ ที่ฉ ล ฉายุ ล + อำ = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ล แปลง อำ เป็นนิคหิต ฉายุ ล + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.

สำเร็จรูปเป็น **ฉายุนำ.** (ซึ่ง... ฉายุ, ชีวิต)

ทำตัวรูป **ฉายู** ศัพท์เดิมคือ = ฉายุ

หลัง ฉายุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ฉายุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ ฉายฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ที่ฉ ล ฉายฺ อุ ล + โย = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ล ลบ โยวิภัตติ ฉายฺ อุ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู ฉายฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู ฉายู = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฉายู.** (ซึ่ง... ฉายุ ท., ชีวิต ท.)

ทำตัวรูป **ฉายูนิ** ศัพท์เดิมคือ = ฉายุ

หลัง ฉายุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ฉายุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากพปุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ ฉายุ + โย → นิ = โยนำ นิ นปุสเกหิ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ ฉายฺ อุ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู ฉายฺ อุ → อู + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู ฉายูนิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายูนิ.** (ซึ่ง... อายุ ท., ชีวิต ท.)

ทำตัวรูป **อายุสา**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง นา ตติยาวิภัตติ	อายุ + นา	= กรเณ ตติยา.
หลังจากมโนคณาทิคณะ แปลงนาเป็น อา	อายุ + นา → อา	= มโนคณาทิโต สฺมึนานมิอา.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม	อายุ + สฺ –อา	= ส สเร วาคโม.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	อายุสา	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายุสา.** (ด้วย... อายุ, ชีวิต)

ทำตัวรูป **อายุนา**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง นา ตติยาวิภัตติ	อายุ + นา	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อายุนา.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งอายุ)

ทำตัวรูป **อายูหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อายุ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ	อายฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	อายฺ อุ → อู + หิ	= สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู	อายูหิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายูหิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายูภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	อายุ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ	อายฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	อายฺ อุ → อู + หิ	= สุนหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	อายฺ อู + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู	อายูภิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายูภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อายุ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อายุหิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อายุ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อายุ + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อายุภิ.** (ด้วย, โดย, ฉัน, ตาม, เพราะ, มี, ด้วยทั้งอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุโน** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อายุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อุ ที่สุด ล อายุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่สุด ล แปลง ส เป็น โน อายุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.

สำเร็จรูปเป็น **อายุโน.** (แก่, เพื่อ, ต่อฉายุ)

ทำตัวรูป **อายุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อายุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม อายุ + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อายุสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อฉายุ)

ทำตัวรูป **อายูนำ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อายุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แผกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อายูนำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อฉายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุนำ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ

หลัง อายุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อายุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

สำเร็จรูปเป็น **อายุนำ.** (แก่, เพื่อ, ต่อฉายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุนา** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อายุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ล อายุ ล + สฺมา = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง สฺมา เป็น นา อายุ ล + สฺมา → นา = ฌลโต จ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อุ อายุนา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายุนา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ)

ทำตัวรูป **อายุมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อายุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อายุ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อายุมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ)

ทำตัวรูป **อายุสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อายุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อายุสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ)

ทำตัวรูป **อายูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อายุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายูหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อายุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อายฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายูภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อายุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อายุหิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อายุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อายุ + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อายุภิ.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะอายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุโน** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อายุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อุ ที่สุด ล อายุ ล + ส = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่สุด ล แปลง ส เป็น โน อายุ ล + ส → โน = ฌลโต สสฺส โน วา.
สำเร็จรูปเป็น **อายุโน.** (แห่ง, ของ, เมื่อ อายุ)

ทำตัวรูป **อายุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อายุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม อายุ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อายุสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อ อายุ)

ทำตัวรูป **อายูนำ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อายุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายูนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายูนำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อ อายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุนำ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อายุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
สำเร็จรูปเป็น **อายุนำ.** (แห่ง, ของ, เมื่อ อายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อายุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อายุ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อายุมฺหิ.** (ใน... อายุ)

ทำตัวรูป **อายุสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อายุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อายุสฺมึ.** (ใน... อายุ)

ทำตัวรูป **อายูสุ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อายุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อุ อายฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อายฺ อุ → อู + สุ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อู อายูสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อายูสุ.** (ใน... อายุ ท.)

ทำตัวรูป **อายุสุ** ศัพท์เดิมคือ = อายุ
หลัง อายุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อายุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อายุสุ.** (ใน... อายุ ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. อายุ อุสฺมํ ปฏิจฺจ ติฏฺฐติ. อายูนิ อุสฺเม ปฏิจฺจ ติฏฺฐนฺติ.
....
....

อา. เห อายุ โก ชีวิตํ รกฺขติ. เห อายู เก ชีวิตานิ รกฺขนฺติ.
....
....

ทุ. โก ทีฆายุ ปตฺเถติ. เก ทีฆายูนิ ปตฺเถนฺติ.
....

ต. ปุคฺคโล อายุสา ภตฺตํ ภุญฺชติ. ปุคฺคลา อายูหิ ภตฺตานิ ภุญฺชนฺติ.

.....

.....

จ. คิลาโน อายุโน วิสํ ปริวชฺเชติ. คิลานา อายูนํ วิเส ปริวชฺชนฺติ.

.....

.....

ปัญ. ชีวิเต นิราลโย อายุสฺมา อตฺตํ วินิปาเตติ. ชีวิเตสุ นิราลยา อายูหิ อตฺตาโน วินิปาเตนฺติ.

.....

.....

.....

ฉ. อายุโน ปติ อตฺตโน ชีวิตํ ปิยายติ. อายูนํ ปตี อตฺตานํ ชีวิเต ปิยายนฺติ.

.....

.....

ส. ทุกฺขิโต อายุสฺมึ อาลยํ ชหาติ. ทุกฺขิตา อายูสุ อาลเย ชหนฺติ.

.....

.....

ศัพท์แจกตาม อายุ มีดังนี้

จกฺขุ	พยพ์ตา	**วสุ**	ทรัพย์	**ธนุ**	ธนู
ทารุ	ไม้, ฟืน	**ติปุ**	แร่ดีบุก	**มธุ**	น้ำผึ้ง
หิงฺคุ	มหาหิงคุ์	**สิคฺคุ**	ต้นมะรุม	**วตฺถุ**	เรื่อง, สิ่งของ, เหตุ
มตฺถุ	เนยเหลว, เปรียง	**ชตุ**	ครั่ง	**อมฺพุ**	น้ำ
อสฺสุ	น้ำตา				

จบ อุการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๖ อูการันต์ นปุงสกลิงค์ โคตฺรภูศัพท์

โคตฺรภู สทฺทปทมาลา (โคตรภูจิต)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โคตฺรภุ	โคตฺรภู โคตฺรภูนิ
อาลปนะ.	เห โคตฺรภุ	เห โคตฺรภู โคตฺรภูนิ
ทุติยา.	โคตฺรภุํ	โคตฺรภู โคตฺรภูนิ
ตติยา.	โคตฺรภุนา	โคตฺรภูหิ โคตฺรภูภิ
จตุตฺถี.	โคตฺรภุโน โคตฺรภุสฺส	โคตฺรภูนํ
ปญฺจมี.	โคตฺรภุนา โคตฺรภุมฺหา โคตฺรภุสฺมา	โคตฺรภูหิ โคตฺรภูภิ
ฉฏฺฐี.	โคตฺรภุโน โคตฺรภุสฺส	โคตฺรภูนํ
สตฺตมี.	โคตฺรภุมฺหิ โคตฺรภุสฺมึ	โคตฺรภูสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. วิภัตติฝ่ายเอกวจนะ ให้รัสสะทุกวิภัตติ
๒. ลบ โย วิภัตติ, แปลง โย วิภัตติ เป็น นิ บ้าง

ทำตัวรูป **โคตฺรภุ**

	ศัพท์เดิมคือ	= โคตฺรภู
หลัง โคตฺรภู ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	โคตฺรภู + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	โคตฺรภฺ อู + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ รัสสะ อู เป็น อุ	โคตฺรภฺ อู → อุ + สิ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
ลบ สิวิภัตติ	โคตฺรภฺ อุ + สิ	= เสสโต โลปิ คสีปิ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อุ	โคตฺรภุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โคตฺรภุ.** (อ.อันข้าม โคตร)

ศัพท์แจกตาม โคตฺรภู มีดังนี้

อภิภู (จิต)ผู้เป็นใหญ่ **สยมฺภู** (จิต)ผู้เป็นเอง **ธมฺมญฺญู** (จิต)ผู้รู้ธรรม

จบ อุการันต์ นปุงสกลิงค์

๑.๓.๗ โอการันต์ นปุงสกลิงค์ จิตฺตโคศัพท์

จิตฺตโค สทฺทปทมาลา (ผู้มีวัวด่าง)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	จิตฺตคุ	จิตฺตคู จิตฺตคูนิ
อาลปนะ.	เห จิตฺตคุ	เห จิตฺตคู จิตฺตคูนิ
ทุติยา.	จิตฺตคุ๋	จิตฺตคู จิตฺตคูนิ
ตติยา.	จิตฺตคุนา	จิตฺตคูหิ จิตฺตคูภิ จิตฺตคุหิ จิตฺตคุภิ
จตุตถี.	จิตฺตคุโน จิตฺตคุสฺส	จิตฺตคูนํ จิตฺตคุนํ
ปัญจมี.	จิตฺตคุนา จิตฺตคุมฺหา จิตฺตคุสฺมา	จิตฺตคูหิ จิตฺตคูภิ จิตฺตคุหิ จิตฺตคุภิ
ฉัฏฐี.	จิตฺตคุโน จิตฺตคุสฺส	จิตฺตคูนํ จิตฺตคุนํ
สัตตมี.	จิตฺตคุมฺหิ จิตฺตคุสฺมึ	จิตฺตคูสุ จิตฺตคุสุ

ทำตัวรูป **จิตฺตคุ**

หลัง จิตฺตโค ลง สิ ปฐมาวิภัตติ

รัสสะ จิตฺตโค เป็น จิตฺตคุ

ลบ สิวิภัตติ

ศัพท์เดิมคือ = จิตฺตโค

จิตฺตโค + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

จิตฺตโค → จิตฺตคุ + สิ = สโร รสฺโส นปุ๋สเก.

จิตฺตคุ + สิ = เสสโต โลปี คสีปี.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตคุ.** (อ.ผู้มีวัวด่าง)

ทำตัวรูป **จิตฺตคู**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต โค
หลัง จิตฺต โค ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จิตฺต โค + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
รัสสะ จิตฺต โค เป็น จิตฺตคุ	จิตฺต โค→จิตฺตคุ + โย	= สโร รสฺโส นปุ๎สเก.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อุ	จิตฺตคฺ อุ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	จิตฺตคฺ อุ ล + โย	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ	จิตฺตคฺ อุ + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู	จิตฺตคฺ อุ → อู	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อู	จิตฺตคู	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตคู.** (อ.ผู้มีวัวต่าง ท.)

ทำตัวรูป **จิตฺตคูนิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิตฺต โค
หลัง จิตฺต โค ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จิตฺต โค + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
รัสสะ จิตฺต โค เป็น จิตฺตคุ	จิตฺต โค→จิตฺตคุ + โย	= สโร รสฺโส นปุ๎สเก.
หลังจากนปุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ	จิตฺตคุ + โย → นิ	= โยนำ นิ นปุ๎สเกหิ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อุ	จิตฺตคฺ อุ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอุเป็น อู	จิตฺตคฺ อุ → อู + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อู	จิตฺตคูนิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จิตฺตคูนิ.** (อ.ผู้มีวัวต่าง ท.)

หมายเหตุ:– **จิตฺต โค**ศัพท์ เป็นพหุพพีหิสมาส ให้รัสสะวิปริต โอ เป็น อุ ทุกวิภัตติ ด้วยสูตร “สโร รสฺโส นปุ๎สเก” แล้วนำไป แจกปทมาลาเหมือนกับ อายุศัพท์ทุกประการ

จบ โอการันต์ นปุงสกลิงค์

นปุงสกลิงคสังคหคาถา

จิตฺตำ กมฺมญฺจ อสฺสทฺธ– มถฏฺฐิ สุขการิ จ
อายุ โคตฺรภุ ธมฺมญฺญุ จิตฺตคูติ นปุ๎สเก.

การรวบรวมศัพท์แม่แบบในนปุงสกลิงค์ มี ๗ การันต์ คือ (๑) **จิตฺต** =จิต, **กมฺม**=กรรม,การงาน (๒) **อสฺสทฺธา**=ผู้ไม่มีศรัทธา (๓) **อฏฺฐิ** =กระดูก (๔) **สุขการี**=ฉันกระทำความสุขโดยปกติ (๕) **อายุ**=อายุ, ชีวิต (๖) **โคตฺรภู**=ฉันข้ามโคตร, **ธมฺมญฺญู**=ผู้รู้ธรรม (๗) **จิตฺตโค**= ผู้มีวัวด่าง

จบ นปุงสกลิงค์

๑.๔ สัพพนาม

๑.๔.๑ สัพพนาม ไตรลิงค์

สพฺพ สทฺทปทมาลา (ทั้งปวง) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สพฺโพ	สพฺเพ
อาลปนะ.	เห สพฺพ สพฺพา	เห สพฺเพ
ทุติยา.	สพฺพํ	สพฺเพ
ตติยา.	สพฺเพน	สพฺเพหิ สพฺเพภิ
จตุตฺถี.	สพฺพสฺส	สพฺเพสํ สพฺเพสานํ
ปญฺจมี.	สพฺพมฺหา สพฺพสฺมา	สพฺเพหิ สพฺเพภิ
ฉฏฺฐี.	สพฺพสฺส	สพฺเพสํ สพฺเพสานํ
สตฺตมี.	สพฺพมฺหิ สพฺพสฺมึ	สพฺเพสุ.

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. หลังจากสัพพนาม อการันต์ในปุงลิงค์ แปลง โยปฐมาและอาลปนะ เป็น เอ
๒. หลังจากสัพพนาม แปลง นวิภัตติ เป็น สํ และ สานํ ทั้งสามลิงค์
๓. รูปที่เหลือ มีวิธีทำเหมือน ปุริสศัพท์ในปุงลิงค์ทุกประการ

ทำตัวรูป **สพฺโพ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	สพฺพ + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	สพฺพ + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ โอ	สพฺโพ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺโพ.** (สพฺโพ ชโน. อ.ชน ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	สพฺพ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากสัพพนาม แปลง โย เป็น เอ	สพฺพ + โย → เอ	= สพฺพนามการเต ปฐโม.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สพฺเพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพ.** (สพฺเพ สตฺตา. อ.สัตว์ ท. ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สิ อาลปนะ	สพฺพ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	สพฺพ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา	สพฺพฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ	สพฺพฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	สพฺพฺ อ + ~~สิ~~	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	สพฺพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพ.** (แน่ะ... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพา**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สิ อาลปนะ	สพฺพ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	สพฺพ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา	สพฺพฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตามา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	สพฺพฺ อา + ~~สิ~~	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพา.** (แน่ะ... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง โย อาลปนะ	สพฺพ + โย	= อาลปเน จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง ไย เป็น เอ สพฺพ + ไย → เอ = สพฺพนามการเต ปจฺโม.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + เอ = ปุพฺพมฺโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพ.** (แห่ะ... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สพฺพ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อำ = ปุพฺพมฺโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ สพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพำ.** (ซึ่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ สพฺพ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ สพฺพ + ไย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + เอ = ปุพฺพมฺโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพ.** (ซึ่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพน** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นา ตติยาวิภัตติ สพฺพ + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน สพฺพ + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + เอน = ปุพฺพมฺโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพน.** (ด้วย... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สพฺพ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพหิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สพฺพ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพภิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง ส จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม สพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺส.** (แก่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสํ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานนฺ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ สพฺพฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานนฺ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพสํ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสํ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพสานนฺ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพหิ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพภิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพภิ.** (แต่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม สพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺส.** (แห่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสํ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานนฺ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ สพฺพฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานนฺ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสํ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพสานนฺ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานนฺ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานนฺ สพฺพฺ เอ + นํ → สานนฺ = สพฺพโต นํ สฺสานนฺ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพสานนฺ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสานนฺ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ สพฺพ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพมฺหิ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ สพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺมึ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สพฺพฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สพฺเพสุ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสุ.** (ใน... ทั้งปวง ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป.	สพฺโพ ชโน คนฺถมาลาทิหา หตฺเถน วิหารๆ คโต.	สพฺเพ ชนา คนฺถมาลาทีหิ หตฺเถหิ วิหารๆ คตา.
	.....	.....
	.....	.....
อา.	เห สพฺพ ทารก ไก วิหารๆ อาคโต.	เห สพฺเพ ทารกา เก อารามๆ อาคตา.
	.....	.....
ทุ.	ภิกฺขุ ภควโต สพฺพๆ ปวิจยๆ กเถสิ.	ภิกฺขู ภควโต สพฺเพ ปวิจเย กถยีๆสุ.
	.....	.....
ต.	โส ปเทโส สพฺเพน พเยน อุปสงฺกมิตพฺโพ.	เต ปเทสา สพฺเพหิ พเยหิ อุปสงฺกมิตพฺพา.
	.....	.....
	.....	.....
จ.	อนาถปิณฺฑิโก สพฺพสฺส ภิกฺขุสฺส ยาคุๆ เทติ.	อนาถปิณฺฑิโก สพฺเพสๆ ภิกฺขูนๆ ยาคุโย เทติ.
	.....	.....
ปัญ.	สมโณ สพฺพสฺมา อารามา นิกฺขมฺโต.	สมณา สพฺเพหิ อาราเมหิ นิกฺขมฺตา.
	.....	.....
ฉ.	สพฺพสฺส นายกสฺส ตนฺติ อนุวตฺเตตพฺพา.	สพฺเพสๆ นายกานๆ ตนฺติโย อนุวตฺเตตพฺพา.
	.....	.....
ส.	สพฺพสฺมิๆ ธมฺเม ปจฺเจโก สภาโว อตฺถิ.	สพฺเพสุ ธมฺเมสุ ปจฺเจกา สภาวา สนฺติ.
	.....	.....

สพฺพา สทฺทปทมาลา (ทั้งปวง) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สพฺพา	สพฺพา สพฺพาโย
อาลปนะ.	เห สพฺเพ	เห สพฺพา สพฺพาโย
ทุติยา.	สพฺพำ	สพฺพา สพฺพาโย
ตติยา.	สพฺพายะ	สพฺพาหิ สพฺพาภิ
จตุตถี.	สพฺพสฺสา สพฺพายะ	สพฺพาสำ สพฺพาสานำ
ปัญจมี.	สพฺพายะ	สพฺพาหิ สพฺพาภิ
ฉัฏฐี.	สพฺพสฺสา สพฺพายะ	สพฺพาสำ สพฺพาสานำ
สัตตมี.	สพฺพสฺสำ สพฺพายัำ	สพฺพาสุ

ทำตัวรูป **สพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ʼ + อา = สรโลโปมาเทสปุปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ สพฺพา + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ลบ สิวิภัตติ สพฺพา + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพา.** (สพฺพา ปชา. อ.หมู่สัตว์ ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ʼ + อา = สรโลโปมาเทสปุปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง โย ปฐมาวิภัตติ สพฺพา + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ สพฺพา ฆ + โย = ฆปโต จ โยนํ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพา.** (สพฺพา ปชาโย. อ.หมู่สัตว์ ท. ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาโย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง โย ปฐมาวิภัตติ สพฺพา + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาโย.** (สพฺพาโย ปชาโย. อ.หมู่สัตว์ ท. ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ʌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง สิ อาลปนะ สพฺพา + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค สพฺพา + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + สิ = อา โฆ.
หลังจากอาที่ชื่อฆ แปลง สิ ชื่อ ค เป็น เอ สพฺพา + สิ → เอ = ฆเต จ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา สพฺพฺ อา + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ʌา + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพ.** (สพฺเพ กญฺเญ. แน่ะสาวน้อยทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นพาม	สพฺพา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง โย อาลปนะ	สพฺพา + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	สพฺพา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	สพฺพา ฆ + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพา.** (แผ่ะ... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาโย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นพาม	สพฺพา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง โย อาลปนะ	สพฺพา + โย	= อาลปเน จ.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาโย.** (แผ่ะ... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นพาม	สพฺพา	= จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	สพฺพา + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	สพฺพฺ อา + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพุ ~~อา~~ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ สพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพำ.** (สพฺพำ กญฺญำ. ซึ่งสาวน้อยทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพุ ~~อ~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง โย ทุติยาวิภัตติ สพฺพา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ สพฺพา ฆ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพา.** (ซึ่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาโย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพุ ~~อ~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง โย ทุติยาวิภัตติ สพฺพา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาโย.** (ซึ่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง ฆาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + ฆา = อิตฺถิยมโต ฆาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + ฆา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฆา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นพาม สพฺพา = จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง นา ตติยาวิภัตติ สพฺพา + นา = กรเณ ตติยา.

ตั้ง ฆา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + นา = ฆา โฆ.

หลังจาก ฆา ที่ชื่อ ฆ แปลง นา เป็น ฆาย สพฺพา + นา → ฆาย = ฆโต นาทีนำ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ ฆา สพฺพ ฆา + ฆาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฆา + ฆาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาย.** (ด้วย... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง ฆาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + ฆา = อิตฺถิยมโต ฆาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + ฆา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฆา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นพาม สพฺพา = จศัพท์โท ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง หิ ตติยาวิภัตติ สพฺพา + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาหิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง หิ ตติยาวิภัตติ	สพฺพา + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	สพฺพา + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาภิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺสา**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็น นาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	สพฺพา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	สพฺพฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	สพฺพฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา	สพฺพฺ อา + ส → สา	= ฆปโต สฺมึสานำ สฺสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ	สพฺพฺ อา → อ + สา	= โฆ รสฺสำ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม	สพฺพฺ อ + สฺ –สา	= สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	สพฺพสฺสา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺสา.** (แก่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ฆาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + ฆา = อิตฺถิยมโต ฆาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ ฺ อ + ฆา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฺ ฆา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นพาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง ส จตุตถีวิภัตติ สพฺพา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง ฆา ที่อ ฆ สพฺพา ฆ + ส = ฆา โฆ.
หลังจาก ฆา ที่ที่อ ฆ แปลง ส เป็น ฆาย สพฺพา + ส → ฆาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ ฆา สพฺพ ฺ ฆา + ฆาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฺ ฆา + ฆาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาย.** (แก่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาสำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ฆาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + ฆา = อิตฺถิยมโต ฆาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ ฺ อ + ฆา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฺ ฆา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ ฆา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็น พาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ สพฺพา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ สพฺพา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาสำ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ฆาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + ฆา = อิตฺถิยมโต ฆาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ ฺ อ + ฆา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ฺ ฆา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็น นาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ สพฺพา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ สพฺพา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาสานำ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สพฺพา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + สฺมา = อา โฆ.
หลังจากอาที่ชื่อฆ แปลง สฺมา เป็น อาย สพฺพา + สฺมา → อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา สพฺพฺ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ⌀า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาย.** (แต่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สพฺพา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาหิ.** (แต่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาภิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นนาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สพฺพา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สพฺพา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาภิ.** (แต่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ อ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็น นาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา สพฺพ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ที่อ ฆ สพฺพ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง ส เป็น สา สพฺพ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สฺสา.

เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ที่อ ฆ เป็น อ สพฺพ อา → อ + สา = โฆ รสฺสำ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม สพฺพ อ + สฺ –สา = สฺสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ สพฺพสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺสา.** (แห่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็นพาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ สพฺพา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย สพฺพา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา สพฺพ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาย.** (แห่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาสำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ สพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง สพฺพา เป็น พาม สพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ

หลัง สพฺพา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ สพฺพา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาสำ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพาสานํ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็น นาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	สพฺพา + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ	สพฺพา + นํ → สานํ	= สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาสานํ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺสึ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	สพฺพฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	สพฺพฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สึ	สพฺพฺ อา + สฺมึ → สึ	= ฆปโต สฺมึสานํ สฺสา.
เพราะสัอาเทศ รัสสะ อา ที่ที่อ ฆ เป็น อ	สพฺพฺ อา → อ + สึ	= โฆ รสฺสึ.
เพราะสัอาเทศ ลง สฺอาคม	สพฺพฺ อ + สฺ –สึ	= สฺสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	สพฺพสฺสึ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺสึ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพายํ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพุ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	สพฺพา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยำ	สพฺพา + สฺมึ → ยำ	= ฆปโต สฺมึ ยำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพายำ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพาสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	สพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพุ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สพฺพุ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	สพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง สพฺพา เป็นนาม	สพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง สพฺพา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพา + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพาสุ.** (ใน... ทั้งปวง ท.)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. สพฺพา อริยสาวิกา ปาสาทิกา อโหสิ ทสฺสนียา. สพฺพา อิตฺถิโย ราชงฺคเณ สนฺนิปตนฺติ.

....

....

อา. สพฺเพ เทวเต โก เต พาฬฺโห ภวติ. สพฺพาโย เทวตาโย เก ตุมฺหากำ พาฬฺหา ภวนฺติ.

....

....

ทุ. พุทฺโธ สพฺพำ ปชำ โอวทติ อนุสาสติ. พุทฺธา สพฺพา ปชาโย โอวทนฺติ อนุสาสนฺติ.

....

....

ต. อยๅ โลโก สพฺพาย ทิสาย โอภาสติ. อิเม โลกา สพฺพาหิ ทิสาหิ โอภาสนฺติ.

.....

.....

จ. ภิกฺขุ สพฺพสฺสา ภิกฺขุนิยา โอวาทๅ เทติ. ภิกฺขู สพฺพาสๅ ภิกฺขุนีนๅ โอวาทๅ เทนฺติ.

.....

.....

ปัญ. สิเนโห สพฺพาย ตรุณิยา ชายติ. สิเนหา สพฺพาหิ ตรุณีหิ ชายนฺติ.

.....

.....

ฉ. สพฺพสฺสา อิตฺถิยา สทฺโท สวนีโย โหติ. สพฺพาสๅ อิตฺถีนๅ สทฺทา สวนียา โหนฺติ.

.....

.....

ส. สพฺพสฺสๅ ธาตุยๅ อวินิพฺโภครูปๅ อตฺถิ. สพฺพาสุ ธาตูสุ อวินิพฺโภครูปานิ สนฺติ.

.....

.....

สพฺพ สทฺทปทมาลา (ทั้งปวง) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สพฺพๅ	สพฺพานิ
อาลปนะ.	เห สพฺพ	เห สพฺพานิ
ทุติยา.	สพฺพๅ	สพฺพานิ
ตติยา.	สพฺเพน	สพฺเพหิ สพฺเพภิ
จตุตถี.	สพฺพสฺส	สพฺเพสๅ สพฺเพสานๅ
ปัญจมี.	สพฺพมฺหา สพฺพสฺมา	สพฺเพหิ สพฺเพภิ
ฉัฏฐี.	สพฺพสฺส	สพฺเพสๅ สพฺเพสานๅ
สัตตมี.	สพฺพมฺหิ สพฺพสฺมิๅ	สพฺเพสุ

ทำตัวรูป **สพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ สพฺพ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ สพฺพ + สิ → อำ = สิ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ʌ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ สพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพำ.** (สพฺพำ จิตฺตำ. อ.จิต ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพานิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง โย ปฐมาวิภัตติ สพฺพ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ สพฺพ + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา สพฺพฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพานิ.** (สพฺพานิ จิตฺตานิ. อ.จิต ท. ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สิ อาลปนะ สพฺพ + สิ = อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค สพฺพ + สิ ค = อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค สพฺพ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพ.** (เห สพฺพ จิตฺต. แน่ะจิตทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพานิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง โย อาลปนะ สพฺพ + โย = อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ สพฺพ + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา สพฺพฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพานิ.** (แน่ะ... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ สพฺพ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ สพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพำ.** (ซึ่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพานิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง โย ทุติยาวิภัตติ สพฺพ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ สพฺพ + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา สพฺพฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา สพฺพานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพานิ.** (ซึ่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพน** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นา ตติยาวิภัตติ สพฺพ + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน สพฺพ + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สพฺพฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพน.** (ด้วย... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สพฺพ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพหิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ สพฺพ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพภิ.** (ด้วย... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ส จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม สพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺส.** (แก่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสํ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ สพฺพฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพสํ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสํ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพสานํ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ สพฺพ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ สพฺพฺ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพสานํ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสานํ.** (แก่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา สพฺพ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพมฺหา.** (แต่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ สพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺมา.** (แต่... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพหิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพหิ.** (แต่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ สพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ สพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ สพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ สพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ สพฺเพภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพภิ.** (แต่... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ สพฺพ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม สพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺส.** (แห่ง... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสํ** ศัพท์เดิมคือ = สพฺพ

หลัง สพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	สพฺพ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพนามานาเมนาหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สึ	สพฺพฺ เอ + นํ → สึ	= สพฺพโต นาสึ สึสานาสึ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สพฺเพสึ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสึ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺเพสานาสึ**

	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	สพฺพ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพนามานาเมนาหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานาสึ	สพฺพฺ เอ + นาสึ → สานาสึ	= สพฺพโต นาสึ สึสานาสึ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สพฺเพสานาสึ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสานาสึ.** (แห่ง... ทั้งปวง ท.)

ทำตัวรูป **สพฺพมฺหิ**

	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ	สพฺพ + สฺมึ → มฺหิ	= สฺมาหิสฺมึนาสึ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพมฺหิ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺพสฺมึ**

	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺพสฺมึ.** (ใน... ทั้งปวง)

ทำตัวรูป **สพฺเพสุ**

	ศัพท์เดิมคือ	= สพฺพ
หลัง สพฺพ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	สพฺพ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	สพฺพฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	สพฺพฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	สพฺเพสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สพฺเพสุ.** (ใน... ทั้งปวง ท.)

หมายเหตุ:– **สพฺพ**ศัพท์ที่เป็นพหุปุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลา เหมือนกับ สพฺพศัพท์ในปุงลิงค์ทุกประการ

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ป. สพฺพํ กิจฺจํ ตยา กาตพฺพํ. สพฺพานิ กิจฺจานิ ตุมฺเหหิ กาตพฺพานิ.
....
....

ทุ. ญาติ สพฺพํ ธนํ วิภชิ. ญาตโย สพฺพานิ ธนานิ วิภชึสุ.
....
....

ต. ตฺวํ สพฺเพน ธนการเณน ชีวิตํ น จเชยฺยาสิ. ตุมฺเห สพฺเพหิ ธนการเณหิ ชีวิตานิ น จเชยฺยาถ.
....
....

จ. ปุคฺคโล สพฺพสฺส ทุคฺคตสฺส กุลสฺส ธนํ เทติ. ปุคฺคลา สพฺเพสํ ทุคฺคตกุลานํ ธนานิ เทนฺติ.
....
....

ปัญ. ภิกฺขุ สพฺพสฺมา อสทฺธกุลมฺหา ปริวชฺเชยฺย. ภิกฺขู สพฺเพหิ อสทฺธกุเลหิ ปริวชฺเชยฺยุ.
....
....

ฉ. สพฺพสฺส ปาปสฺส อกรณํ. สพฺเพสํ ปาปานํ อกรณํ.
....
....

ส. ภิกฺขุ สพฺพมฺหิ สทฺเธ กุเล นิสีเทยฺย. ภิกฺขู สพฺเพสุ สทฺเธสุ กุเลสุ นิสีเทยฺยุ.
....
....

ศัพท์แจกตาม สพฺพ ทั้ง ๓ ลิงค์ มีดังนี้

กตร	ไหน	**กตม**	ไหน, ไฉน	**อุภย**	ทั้งสอง
อิตร	พวกนี้	**อญฺญ**	อื่น	**อญฺญตร**	อย่างใดอย่างหนึ่ง
อญฺญตม	อย่างใดอย่างหนึ่ง				

ทำตัวรูป **กตรกตเม** ศัพท์เดิมคือ = กตรกตม

หลัง กตรกตม ลง โย ปฐมาวิภัตติ	กตรกตม + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอาคารันต์ แปลง โย เป็น เอ	กตรกตม + โย → เอ	= ทฺวนฺทฏฺฐา วา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	กตรกตมฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กตรกตมฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	กตรกตเม	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กตรกตเม.** (อ. ไหนและไฉน ท.)

ปุพฺพ สทฺทปทมาลา (ข้างหน้า, ก่อน) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุพฺโพ	ปุพฺเพ ปุพฺพา
อาลปนะ.	เห ปุพฺพ	เห ปุพฺเพ ปุพฺพา
ทุติยา.	ปุพฺพํ	ปุพฺเพ
ตติยา.	ปุพฺเพน	ปุพฺเพหิ ปุพฺเพภิ
จตุตฺถี.	ปุพฺพสฺส	ปุพฺเพสํ ปุพฺเพสานํ
ปญฺจมี.	ปุพฺพา ปุพฺพมฺหา ปุพฺพสฺมา	ปุพฺเพหิ ปุพฺเพภิ
ฉฏฺฐี.	ปุพฺพสฺส	ปุพฺเพสํ ปุพฺเพสานํ
สตฺตมี.	ปุพฺเพ ปุพฺพมฺหิ ปุพฺพสฺมึ	ปุพฺเพสุ

ทำตัวรูป **ปุพฺโพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ปุพฺพ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	ปุพฺพ + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ʌ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ โอ	ปุพฺโพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺโพ.** (อ.ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ไย ปฐมาวิภัตติ	ปุพฺพ + ไย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	ปุพฺพ + ไย → เอ	= สพฺพนามการเต ปจฺโม.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ʌ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (อ.ก่อน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปุพฺพ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา	ปุพฺพ + โย → อา	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ʌ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (อ.ก่อน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สิ อาลปนะ	ปุพฺพ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ปุพฺพ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิชื่อค แปลง อ เป็น อา	ปุพฺพฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตาพมา.

เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ ปุพฺพุ อา → อ + สิ = อากาโร วา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค ปุพฺพุ อ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ ปุพฺพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพ.** (แห่ะ... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย อาลปนะ ปุพฺพ + โย = อาลปเพ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ปุพฺพ + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปโร โม.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (แห่ะ... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย อาลปนะ ปุพฺพ + โย = อาลปเพ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น อา ปุพฺพ + โย → อา = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (แห่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ปุพฺพ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ ปุพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพำ.** (ซึ่ง... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + ไย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	ปุพฺพ + ไย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ʌ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (ซึ่ง... ก่อน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุพฺเพน**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นา ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + นา	= กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	ปุพฺพ + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ʌ + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพน.** (ด้วย... ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺเพหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพหิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพหิ.** (ด้วย... ก่อน ท.)		

ทำตัวรูป **ปุพฺเพภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปุพฺพฺ เอ + หิ → ภิ	= สมาหิสมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพภิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพภิ.** (ด้วย... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม	ปุพฺพ + สฺ – ส	= สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺส.** (แก่... ก่อน)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพสํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + นํ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ	ปุพฺพฺ เอ + นํ → สํ	= สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพสํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสํ.** (แก่... ก่อน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพสานํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + นํ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ	ปุพฺพฺ เอ + นํ → สานํ	= สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพสานํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสานํ.** (แก่... ก่อน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺพา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุพฺพ + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา	ปุพฺพ + สฺมา → อา	= สฺมาสฺมึนํ วา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (แต่... ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา ปุพฺพ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพมฺหา.** (แต่... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺมา.** (แต่... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพหิ = พเย ปรํ ยุตฺตเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพหิ.** (แต่... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพภิ = พเย ปรํ ยุตฺตเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพภิ.** (แต่... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ปุพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺส.** (แห่ง... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสํ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ ปุพฺพฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสํ.** (แห่ง... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสานํ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + นํ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ = สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ ปุพฺพฺ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสานํ.** (แห่ง... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ปุพฺพ + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนํ วา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + เอ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ฮ +เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ปุพฺพ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพมฺหิ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺมึ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสุ.** (ใน... ก่อน ท.)

ปุพฺพา สทฺทปทมาลา (ข้างหน้า, ก่อน) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุพฺพา	ปุพฺพา ปุพฺพาโย
อาลปนะ.	เห ปุพฺเพ	เห ปุพฺพา ปุพฺพาโย
ทุติยา.	ปุพฺพำ	ปุพฺพา ปุพฺพาโย
ตติยา.	ปุพฺพายฺ	ปุพฺพาหิ ปุพฺพาภิ
จตุตฺถี.	ปุพฺพสฺสา ปุพฺพายฺ	ปุพฺพาสฺ ปุพฺพาสานำ
ปญฺจมี.	ปุพฺพายฺ	ปุพฺพาหิ ปุพฺพาภิ
ฉฏฺฐี.	ปุพฺพสฺสา ปุพฺพายฺ	ปุพฺพาสฺ ปุพฺพาสานำ
สตฺตมี.	ปุพฺพสฺสำ ปุพฺพายำ	ปุพฺพาสุ

ทำตัวรูป **ปุพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ปุพฺพา + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิวิภัตติ ปุพฺพา + ◌ิ = เสสโต โลปำ คสีปิ.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (อ.ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย ปฐมาวิภัตติ ปุพฺพา + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ ปุพฺพา ฆ + ◌ो = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (อ.ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาโย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย ปฐมาวิภัตติ ปุพฺพา + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาโย.** (อ.ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นพาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สิ อาลปนะ	ปุพฺพา + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ปุพฺพา + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ปุพฺพา ฆ + สิ	= อา โฆ.
หลังจากอาที่ชื่อฆ แปลง สิ ชื่อ ค เป็น เอ	ปุพฺพา + สิ → เอ	= ฆเต จ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	ปุพฺพฺ อา + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ~~อา~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (แน่ะ... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ~~อ~~ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นพาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย อาลปนะ	ปุพฺพา + โย	= อาลปเน จ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ปุพฺพา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	ปุพฺพา ฆ + ~~โย~~	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (แน่ะ... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย อาลปนะ ปุพฺพา + โย = อาลปเน จ.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาโย.** (แน่ะ... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ปุพฺพา + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา ปุพฺพุ อา + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮา + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ ปุพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพำ.** (ซึ่ง... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพุ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพุ ฮ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย ทุติยาวิภัตติ ปุพฺพา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ ปุพฺพา ฆ + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (ซึ่ง... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาโย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง โย ทุติยาวิภัตติ ปุพฺพา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาโย.** (ซึ่ง... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โห ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง นา ตติยาวิภัตติ ปุพฺพา + นา = กรเณ ตติยา.
ตั้ง อา ที่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + นา = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง นา เป็น อาย ปุพฺพา + นา → อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา ปุพฺพฺ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⌀า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาย.** (ด้วย... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⌀ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพา + หิ	= กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาหิ.** (ด้วย... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ⌀ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพา + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปุพฺพา + หิ → ภิ	= สุมาหิสุมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาภิ.** (ด้วย... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ⌀ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	ปุพฺพฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	ปุพฺพฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง ส เป็น สา	ปุพฺพฺ อา + ส → สา	= ฆปโต สฺมึสานำ สสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ที่อฆ เป็น อ	ปุพฺพฺ อา → อ + สา	= โฆ รสฺสๆ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม	ปุพฺพฺ อ + สฺ –สา	= สสาเสฺวกาจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุพฺพสฺสา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺสา.** (แก่... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⷪ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ ปุพฺพา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย ปุพฺพา + ส → อาย = ฆโต พาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา ปุพฺพฺ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⷪา + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพาย = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาย.** (แก่... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาสๆ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⷪ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ปุพฺพา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ปุพฺพา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาสๆ.** (แก่... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⷪ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นพาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ปุพฺพา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ปุพฺพา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาสานำ.** (แก่... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพ ~~อ~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นพาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + สฺมา = อา โฆ.
หลังจากอาที่ชื่อฆ แปลง สฺมา เป็น อาย ปุพฺพา + สฺมา → อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา ปุพฺพ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาย.** (แต่... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพ ~~อ~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นพาม ปุพฺพา = จศัพท์ใน ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาหิ.** (แต่... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ⌀ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ปุพฺพา + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปุพฺพา + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาภิ.** (แต่... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ⌀ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	ปุพฺพา + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	ปุพฺพฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่ออ ฆ	ปุพฺพฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่ออ ฆ แปลง ส เป็น สา	ปุพฺพฺ อา + ส → สา	= ฆปโต สฺมึสานำ สฺสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ที่ออฆ เป็น อ	ปุพฺพฺ อา → อ + สา	= โฆ รสฺสำ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม	ปุพฺพฺ อ + สฺ –สา	= สฺสาเสฺวกาจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุพฺพสฺสา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺสา.** (แห่ง... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาย** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⁄ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ปุพฺพา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย ปุพฺพา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา ปุพฺพฺ อา + อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⁄ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาย.** (แห่ง... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาสำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⁄ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ปุพฺพา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาสำ.** (แห่ง... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาสานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ห + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	ปุพฺพา + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ	ปุพฺพา + นำ → สานำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาสานำ.** (แห่ง... ข้างหน้า ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์	ปุพฺพ + อา	= อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ห + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม	ปุพฺพา	= จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ปุพฺพา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อา	ปุพฺพฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่ อ ฆ	ปุพฺพฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่ อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ	ปุพฺพฺ อา + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ รัสสะ อา ที่ที่ อ ฆ เป็น อ	ปุพฺพฺ อา → อ + สำ	= โฆ รสฺสำ.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺอาคม	ปุพฺพฺ อ + สฺ –สำ	= สำสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุพฺพสฺสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺสำ.** (ใน... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพายํ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สฺมึ วิภัตติ ปุพฺพา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ที่อ ม ปุพฺพา ม + สฺมึ = อา โม.
หลังจาก อา ที่ที่อ ม แปลง สฺมึ เป็น ยํ ปุพฺพา + สฺมึ → ยํ = มปโต สฺมึ ยํ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพายํ.** (ใน... ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพาสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ปุพฺพ + อา = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ◌ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ตั้ง ปุพฺพา เป็นนาม ปุพฺพา = จศัพท์โย ตทฺธิตสมาสกิตกาฯ
หลัง ปุพฺพา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพา + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพาสุ.** (ใน... ข้างหน้า ท.)

ปุพฺพ สทฺทปทมาลา (ข้างหน้า, ก่อน) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปุพฺพํ	ปุพฺพานิ
อาลปนะ.	เห ปุพฺพ	เห ปุพฺพานิ
ทุติยา.	ปุพฺพํ	ปุพฺพานิ
ตติยา.	ปุพฺเพน	ปุพฺเพหิ ปุพฺเพภิ
จตุตฺถี.	ปุพฺพสฺส	ปุพฺเพสํ ปุพฺเพสานํ
ปัญจมี.	ปุพฺพา ปุพฺพมฺหา ปุพฺพสฺมา	ปุพฺเพหิ ปุพฺเพภิ
ฉัฏฐี.	ปุพฺพสฺส	ปุพฺเพสํ ปุพฺเพสานํ
สัตตมี.	ปุพฺเพ ปุพฺพมฺหิ ปุพฺพสฺมึ	ปุพฺเพสุ

ทำตัวรูป **ปุพฺพ**ำ ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ปุพฺพ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ ปุพฺพ + สิ → อำ = สิ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ⌀ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ ปุพฺพำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพำ.** (ปุพฺพำ จานำ. อ.สถานที่ ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพานิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ปุพฺพ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ ปุพฺพ + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา ปุพฺพฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา ปุพฺพานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพานิ.** (ปุพฺพานิ จานานิ. อ.สถานที่ ท. ข้างหน้า)

ทำตัวรูป **ปุพฺพ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สิ อาลปนะ	ปุพฺพ + สิ	= อาลปเน จ.
ตั้ง สิ ชื่อ ค	ปุพฺพ + สิ ค	= อาลปเน สิ คสญฺโญ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิที่ชื่อค แปลง อ เป็น อา	ปุพฺพฺ อ → อา + สิ	= อการปิตาทฺยนฺตาพมา.
เพราะสิที่ชื่อค รัสสะ อา เป็น อ	ปุพฺพฺ อา → อ + สิ	= อากาโร วา.
ลบ สิอาลปนะที่ชื่อค	ปุพฺพฺ อ + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุพฺพ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพ.** (แน่ะ... ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพานิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย อาลปนะ	ปุพฺพ + โย	= อาลปเน จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	ปุพฺพ + โย → นิ	= อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา	ปุพฺพฺ อ → อา + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพานิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพานิ.** (แน่ะ... ข้างหน้า ท.)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ฆ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปุพฺพำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพำ.** (ซึ่ง... ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพานิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ	ปุพฺพ + โย → นิ	= อโต นิจฺจํ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา	ปุพฺพฺ อ → อา + นิ	= โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพานิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพานิ.** (ซึ่ง... ข้างหน้า ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพน**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นา ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + นา	= กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	ปุพฺพ + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ฮ + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพน.** (ด้วย... ก่อน)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพหิ.** (ด้วย... ก่อน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ปุพฺพ + หิ	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ปุพฺพฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพภิ.** (ด้วย... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม	ปุพฺพ + สฺ – ส	= สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺส.** (แก่... ก่อน)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพสํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + นํ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ	ปุพฺพฺ เอ + นํ → สํ	= สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพสํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสํ.** (แก่... ก่อน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺเพสานํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ	ปุพฺพ + นํ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + นํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ปุพฺพฺ อ → เอ + นํ	= สพฺพพามามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ	ปุพฺพฺ เอ + นํ → สานํ	= สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปุพฺเพสานํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสานํ.** (แก่... ก่อน ท.)		
ทำตัวรูป **ปุพฺพา**	ศัพท์เดิมคือ	= ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	ปุพฺพ + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมา เป็น อา	ปุพฺพ + สฺมา → อา	= สฺมาสฺมึนํ วา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	ปุพฺพฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปุพฺพฺ ฮ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปุพฺพา	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพา.** (แต่... ก่อน)		

ทำตัวรูป **ปุพฺพมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา ปุพฺพ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพมฺหา.** (แต่... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺมา.** (แต่... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพหิ = พเย ปรํ ยุตฺตเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพหิ.** (แต่... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปุพฺพ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปุพฺพฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพภิ = พเย ปรํ ยุตฺตเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพภิ.** (แต่... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ปุพฺพ + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺส.** (แห่ง... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + นำ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ปุพฺพฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสำ.** (แห่ง... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปุพฺพ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + นำ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ปุพฺพฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสานำ.** (แห่ง... ก่อน ท.)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากอการันต์ แปลง สฺมึ เป็น เอ ปุพฺพ + สฺมึ → เอ = สฺมาสฺมึนำ วา.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + เอ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุพฺพฺ ฮ +เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ปุพฺพ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพมฺหิ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺพสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺพสฺมึ.** (ใน... ก่อน)

ทำตัวรูป **ปุพฺเพสุ** ศัพท์เดิมคือ = ปุพฺพ
หลัง ปุพฺพ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ปุพฺพ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ ปุพฺพฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธสิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ปุพฺพฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปุพฺเพสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปุพฺเพสุ.** (ใน... ก่อน ท.)

ศัพท์แจกตาม ปุพฺพ มีดังนี้

ปร	อื่น,เบื้องหลัง	**อปร**	อื่นอีก, เบื้องหลัง	**ทกฺขิณ**	ขวา, ทิศใต้
อุตฺตร	บน,ทิศเหนือ	**อธร**	เบื้องล่าง		

วิธีใช้ปุพฺพศัพท์และศัพท์แจกตาม มีดังนี้

(๑) ใช้เกี่ยวกับกาลเวลา (กาล) เช่น ปุพฺโพ กาโล แปลว่า กาลก่อน
(๒) ใช้เกี่ยวกับทิศ (ทิสา) เช่น ปุพฺพา ทิสา แปลว่า ทิศตะวันออก, ทิศบูรพา
(๓) ใช้เกี่ยวกับสถานที่ (ฐาน) เช่น ปุพฺพํ ฐานํ แปลว่า ที่ข้างหน้า

ย สทฺทปทมาลา (ใด) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โย	เย
ทุติยา.	यं	เย
ตติยา.	เยน	เยหิ เยภิ
จตุตฺถี.	ยสฺส	เยสं เยสานं
ปญฺจมี.	ยมฺหา ยสฺมา	เยหิ เยภิ
ฉฏฺฐี.	ยสฺส	เยสं เยสานं
สตฺตมี.	ยมฺหิ ยสฺมึ	เยสุ

ยา สทฺทปทมาลา (ใด) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยา	ยา ยาโย
ทุติยา.	यं	ยา ยาโย
ตติยา.	ยายa	ยาหิ ยาภิ
จตุตฺถี.	ยสฺสา ยายa	ยาสं ยาสานं
ปญฺจมี.	ยายa	ยาหิ ยาภิ
ฉฏฺฐี.	ยสฺสา ยายa	ยาสं ยาสานं
สตฺตมี.	ยสฺสं ยายं	ยาสุ

ย สทฺทปทมาลา (ใด) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยํ	ยานิ
ทุติยา.	ยํ	ยานิ
ตติยา.	เยน	เยหิ เยภิ
จตุตฺถี.	ยสฺส	เยสํ เยสานํ
ปญฺจมี	ยมฺหา ยสฺมา	เยหิ เยภิ
ฉฏฺฐี.	ยสฺส	เยสํ เยสานํ
สัตตมี.	ยมฺหิ ยสฺมึ	เยสุ

หมายเหตุ:– ย, ต, เอต, อิม, อมุ และ กึ ศัพท์เป็นต้น รูปในอาลปนะไม่มีใช้. เฉพาะ ย ศัพท์ มีวิธีทำตัวรูป และแจกปทมาลาเหมือน สพฺพ ศัพท์ทั้งสามลิงค์

ต สทฺทปทมาลา (นั้น) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โส	เน เต
ทุติยา.	นํ ตํ	เน เต
ตติยา.	เนน เตน	เนหิ เนภิ เตหิ เตภิ
จตุตฺถี.	อสฺส นสฺส ตสฺส	เนสํ เนสานํ เตสํ เตสานํ
ปญฺจมี.	อสฺมา นสฺมา ตสฺมา นมฺหา ตมฺหา	เนหิ เนภิ เตหิ เตภิ
ฉฏฺฐี.	อสฺส นสฺส ตสฺส	เนสํ เนสานํ เตสํ เตสานํ
สัตตมี.	อสฺมึ นสฺมึ ตสฺมึ นมฺหิ ตมฺหิ	เนสุ เตสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ วิภัตติ แปลง ต ของ ตศัพท์ และ เอตศัพท์ ในปุงลิงค์และอิตถีลิงค์ เป็น ส
๒. แปลง ต เป็น น บ้าง
๓. เพราะ ส, สฺมา, สฺมึ, สํ(สฺมึ), สา(สฺมา) วิภัตติ แปลง ต เป็น อ
๔. หลังจากสัพพนาม แปลง นํ วิภัตติเป็น สํ และ สานํ และแปลง อ เป็น เอ

ทำตัวรูป **โส**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง ต เป็น ส	ต → ส + สิ	= เอตเตสํ โต.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	ส + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	สฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โส.** (อ.เขา, ...นั้น)		

ทำตัวรูป **เน**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง ไย ปฐมาวิภัตติ	ต + ไย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + ไย	= ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
หลังจากอการันต์ แปลง ไย เป็น เอ	น + ไย → เอ	= สพฺพนามการเต ปโจ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	นฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เน	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เน.** (อ. ...นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **เต** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ต + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปฐโม.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เต.** (อ.เขา ท., อ. ...นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + อำ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ นำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นำ.** (ซึ่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตำ.** (ซึ่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **เน** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง โย ทุติยาวิภัตติ ต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + โย = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ น + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปฐโม.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เพ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เพ.** (ซึ่ง ...พั้น ท.)

ทำตัวรูป **เต** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง โย ทุติยาวิภัตติ ต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ต + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปจฺโม.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เต.** (ซึ่ง ...พั้น ท.)

ทำตัวรูป **เพน** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นา ตติยาวิภัตติ ต + นา = กรเณ ตติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นา = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน น + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เพน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เพน.** (ด้วย... พั้น)

ทำตัวรูป **เตน** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นา ตติยาวิภัตติ ต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตน.** (ด้วย... พั้น)

ทำตัวรูป **เนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ นฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโญจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + ส = สสฺมาสฺมิสฺสาสฺวตฺตำ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + ส = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม น + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ต + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นำ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ นฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นำ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ อฉกจากสระ อ พฺ อ + นำ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ พฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ อฉกจากสระ อ ตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ตฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ อฉกจากสระ อ ตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สฺมา = สสฺมาสฺมิสำสาสฺวตฺตำ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺมา = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **นมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺมา = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา น + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **นมฺหา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา ต + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ตมฺหา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **เนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ น + อ + หิ = นฺพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนหิ = นเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนหิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ พฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนภิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตหิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตภิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + ส = สสฺมาสฺมึสีสาสฺวตฺตํ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + ส = ตสฺส วา พตฺตํ สพฺพตฺถ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม น + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ต + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสํ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นํ = ตสฺส วา พตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ พฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสํ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนสานํ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นํ = ตสฺส วา พตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ พฺ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสานํ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ตฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสำ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพพามามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสานำ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สฺมึ = สสฺมาสฺมึสำสาสฺวตฺตำ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **พสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น พ ในลิงค์ทั้งปวง ต → พ + สฺมึ = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.
สำเร็จรูปเป็น **พสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **นมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺมึ = ตสฺส วา พฺยญฺชเน สพฺพตฺถ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ น + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **นมฺหิ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **ตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ตมฺหิ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสุ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สุ = ตสฺส วา พฺยญฺชเน สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสุ.** (ใน... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสุ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสุ.** (ใน... นั้น ท.)

ตา สทฺทปทมาลา (นั้น) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	สา	พา ตา พาโย ตาโย
ทุติยา.	นำ ตำ	พา ตา พาโย ตาโย
ตติยา.	นาย ตาย	นาหิ นาภิ ตาหิ ตาภิ
จตุตถี.	ติสฺสาย ตสฺสาย อสฺสาย นสฺสาย ติสฺสา	
	ตสฺสา อสฺสา นสฺสา นาย ตาย	นาสำ นาสานำ ตาสำ ตาสานำ
ปัญจมี.	นาย ตาย	นาหิ นาภิ ตาหิ ตาภิ
ฉัฏฐี.	ติสฺสาย ตสฺสาย อสฺสาย นสฺสาย ติสฺสา	
	ตสฺสา อสฺสา นสฺสา นาย ตาย	นาสำ นาสานำ ตาสำ ตาสานำ
สัตตมี.	ติสฺสำ ตสฺสำ อสฺสำ นสฺสำ นายำ ตายำ	นาสุ ตาสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง ส วิภัตติ เป็น สฺสาย และ สา พร้อมกับลง สฺ อาคม
๒. เพราะ ส วิภัตติที่แปลงเป็น สา และ สฺมึ วิภัตติที่แปลงเป็น สำ แปลงที่สุดของ ตาศัพท์ เป็น อิ
๓. เพราะ ส วิภัตติที่แปลงเป็น สา และ สฺมึ วิภัตติที่แปลงเป็น สำ รัสสะที่สุดของ ตาศัพท์ เป็น อ บ้าง

ทำตัวรูป **สา**		ศัพท์เดิมคือ	= ตา
	หลัง ตา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ตา + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	เพราะสิวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น สฺ	ตฺ → สฺ อา + สิ	= เอตเตสำ โต.
	ลบ สิวิภัตติ	สฺ อา + ~~สิ~~	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
	นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	สา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	สำเร็จรูปเป็น **สา.** (สา อิตฺถี. อ.หญิงนั้น)		

หมายเหตุ : วิธีทำตัวรูปในอิตถีลิงค์ของสัพพนามทุกศัพท์ ยกเว้นสังขยาศัพท์ ต้องลง อา อิตถีลิงค์โชตกะปัจจัย

ทำตัวรูป **นา**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ตา + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปจมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ	ตฺ → พฺ อา + โย	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	พฺ อา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	พฺ อา ฆ + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	พา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นา.** (อ.นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **ตา**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ตา + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปจมา.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตา ฆ + โย	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ	ตา ฆ + โย	= ฆปโต จ โยนำ โลโป.
สำเร็จรูปเป็น **ตา.** (อ.นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **นาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ตา + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปจมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ	ตฺ → พฺ อา + โย	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	พาโย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นาโย.** (อ.นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **ตาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ตา + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปจมา.
สำเร็จรูปเป็น **ตาโย.** (อ.นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **นำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตา + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น นฺ ตฺ → นฺ อา + อำ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ~~อา~~ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ นำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นำ.** (ซึ่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตา + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ~~อา~~ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตำ.** (ซึ่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **พา** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ ตา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น นฺ ตฺ → นฺ อา + โย = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ นฺ อา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ นฺ อา ฆ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา พา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พา.** (ซึ่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตา** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ ตา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ ตา ฆ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **ตา.** (ซึ่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ตา + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ	ตฺ → พฺ อา + โย	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	นาโย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นาโย.** (ซึ่ง...	นั้น ท.)	
ทำตัวรูป **ตาโย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ตา + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
สำเร็จรูปเป็น **ตาโย.** (ซึ่ง...	นั้น ท.)	
ทำตัวรูป **นาย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง นา ตติยาวิภัตติ	ตา + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะนาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ	ตฺ → พฺ อา + นา	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	พฺ อา ฆ + นา	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง นา เป็น อาย	พฺ อา ฆ + นา→อาย	= ฆโต นาทีนๆ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺ ◌า + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	พาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นาย.** (ด้วย...	นั้น)	
ทำตัวรูป **ตาย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง นา ตติยาวิภัตติ	ตา + นา	= กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + นา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + นา	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง นา เป็น อาย	ตฺ อา ฆ + นา→อาย	= ฆโต นาทีนๆ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ◌า + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ตาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตาย.** (ด้วย...	นั้น)	

ทำตัวรูป **นาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตา + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ ตฺ → พฺ อา + หิ = ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา พาหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นาภิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตา + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น พฺ ตฺ → พฺ อา + หิ = ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ พฺ อา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา พาภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตา + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ตาหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาภิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตา + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ตาภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ติสฺสายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย	ตา + ส → สฺสาย	= ตาโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺสาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ	ตฺ อา → อิ + สฺสาย	= ตสฺสา วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติสฺสาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสายฺ.** (ติสฺสาย อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺสายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย	ตา + ส → สฺสาย	= ตาโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺสาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺสาย	= อา โฆ.
เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ	ตฺ อา → อ + สฺสาย	= โฆ รสฺสๆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตสฺสาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตสฺสายฺ.** (ตสฺสาย อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **อสฺสายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย	ตา + ส → สฺสาย	= ตาโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺสาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺสาย	= อา โฆ.
เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ	ตฺ อา → อ + สฺสาย	= โฆ รสฺสๆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ต + สฺสาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง ต เป็น อ	ต → อ + สฺสาย	= สสฺมาสฺมิสฺสาสฺวตฺตๆ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสายฺ.** (อสฺสาย อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นสฺสาย**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย	ตา + ส → สฺสาย	= ตาโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺสาย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺสาย	= อา โฆ.
เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ	ตฺ อา → อ + สฺสาย	= โฆ รสฺสๆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ต + สฺสาย	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + สฺสาย	= ตสฺส วา นตฺตๆ สพฺพตฺถ.

สำเร็จรูปเป็น **นสฺสาย.** (นสฺสาย อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **อสฺสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา	ตฺ อา + ส → สา	= ฆปโต สฺมึสานๆ สสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ	ตฺ อา → อ + สา	= โฆ รสฺสๆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ต + สา	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
เพราะสาอาเทศ แปลง ต เป็น อ	ต → อ + สา	= สสฺมาสฺมึสสาสฺวตฺตๆ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม	อ + สฺ –สา	= สสาเสฺวกาจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสา.** (อสฺสา อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นสฺสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ตา
หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา	ตฺ อา + ส → สา	= ฆปโต สฺมึสานๆ สสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ	ตฺ อา → อ + สา	= โฆ รสฺสๆ.
แปลง ตฺ เป็น นฺ ในลิงค์ทั้งปวง	ตฺ → นฺ อ + สา	= ตสฺส วา นตฺตๆ สพฺพตฺถ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม นฺ อ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ น + สฺ –สา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺสา.** (นสฺสา อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ติสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ ตา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สัสา.
เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ ตฺ อา → อิ + สา = ตสฺสา วา.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม ตฺ อิ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสา.** (ติสฺสา อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ ตา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สัสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ ตฺ อา → อ + สา = โฆ รสฺสำ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม ตฺ อ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺสา.** (ตสฺสา อิตฺถิยา. แก่... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **พายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น พฺ ในลิงค์ทั้งปวง	ตฺ → พฺ อา + ส	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	พฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย	พฺ อา + ส → อาย	= ฆโต นาทีนำ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺ ◌า + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	พาย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พายฺ.** (แก่... นั้น)		

ทำตัวรูป **ตายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตา + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + ส	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย	ตฺ อา + ส → อาย	= ฆโต นาทีนำ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ◌า + อาย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ตาย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตายฺ.** (แก่... นั้น)		

ทำตัวรูป **พาสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ	ตา + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ	ตา + นำ → สำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น พฺ ในลิงค์ทั้งปวง	ตฺ → พฺ อา + สำ	= ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา	พาสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พาสำ.** (แก่... นั้น ท.)		

ทำตัวรูป **นาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ตา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สานำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง ตฺ เป็น นฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → นฺ อา + สานำ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นาสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ตา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนามแปลง นำ เป็น สำ ตา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ตาสำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ตา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ตาสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นาย** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ตา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น นฺ ตฺ → นฺ อา + สฺมา = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ นฺ อา ฆ + สฺมา = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น อาย นฺ อา ฆ + สฺมา→อาย = ฆโต นา ทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาย.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ตา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺมา = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + สฺมา = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น อายฺ ตฺ อา ฆ + สฺมา→อายฺ = ฆโต นาทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ~~อา~~ + อายฺ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ตายฺ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตายฺ.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **นาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น นฺ ตฺ → นฺ อา + หิ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นาหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาหิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นาภิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + หิ = ปุพฺพมโยจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนาวิภัตติ แปลง ตฺ เป็น นฺ ตฺ → นฺ อา + หิ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ นฺ อา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นาภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาภิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาหิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ตาหิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาภิ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ตาภิ.** (แต่... พ้น ท.)

ทำตัวรูป **ติสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย ตา + ส → สฺสาย = ตาโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ ตฺ อา → อิ + สฺสาย = ตสฺสา วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติสฺสาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสาย.** (ติสฺสาย อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย ตา + ส → สฺสาย = ตาโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + สฺสาย = อา โฆ.

เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ ตฺ อา → อ + สฺสาย = โฆ รสฺสํ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตสฺสาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตสฺสาย.** (ตสฺสาย อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **อสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย ตา + ส → สฺสาย = ตาโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + สฺสาย = อา โฆ.

เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ ตฺ อา → อ + สฺสาย = โฆ รสฺสํ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ต + สฺสาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

เพราะสฺสายอาเทศ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สฺสาย = สสฺมาสฺมึสิสาสฺวตฺตํ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสาย.** (อสฺสาย อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย ตา + ส → สฺสาย = ตาโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + สฺสาย = อา โฆ.

เพราะสฺสายอาเทศ รัสสะอาที่ชื่อฆเป็น อ ตฺ อา → อ + สฺสาย = โฆ รสฺสๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ต + สฺสาย = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺสาย = ตสฺส วา นตฺตๆ สพฺพตฺถ.

สำเร็จรูปเป็น **นสฺสาย.** (นสฺสาย อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **อสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สมึสานำ สสา.

เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ ตฺ อา → อ + สา = โฆ รสฺสๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ต + สา = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

เพราะสาอาเทศ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สา = สสฺมาสฺมึสสาสฺวตฺตๆ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม อ + สฺ –สา = สสาเสฺวกาจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสา.** (อสฺสา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สมึสานำ สสา.

เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ ตฺ อา → อ + สา = โฆ รสฺสๆ.

แปลง ตฺ เป็น นฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → นฺ อ + สา = ตสฺส วา นตฺตๆ สพฺพตฺถ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม นฺ อ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ น + สฺ –สา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺสา.** (นสฺสา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ติสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สัสา.
เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ ตฺ อา → อิ + สา = ตสฺสา วา.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม ตฺ อิ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสา.** (ติสฺสา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา ตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สัสา.
เพราะสาอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ ตฺ อา → อ + สา = โฆ รสฺสำ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม ตฺ อ + สฺ –สา = สัสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺสา.** (ตสฺสา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **พายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น พฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → พฺ อา + ส = ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ พฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย พฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนๆ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พฺ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา พาย = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พายฺ.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตายฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย ตฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนๆ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ตาย = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตายฺ.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **พาสฺ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง นๆ ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + นๆ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นๆ เป็น สๆ ตา + นๆ → สๆ = สพฺพโต นๆ สๆสานๆ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น พฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → พฺ อา + สๆ = ตสฺส วา พตฺตๆ สพฺพตฺถ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา พาสๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **พาสฺ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **นาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สัสานำ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สานำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง ตฺ เป็น พฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → พฺ อา + สานำ = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อา พาสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นาสานำ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ ตา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สัสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ตาสำ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สัสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ตาสานำ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ตา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ ตฺ อา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ ตฺ อา + สฺมึ → สำ = ฆปโต สฺมึสานำ สัสา.

เพราะสัอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ ตฺ อา → อ + สำ = โฆ รสฺสำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ต + สำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

เพราะสัอาเทศ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สำ = สสฺมาสฺมึสัสาสฺวตฺตำ.

เพราะสัอาเทศ ลง สฺอาคม อ + สฺ –สำ = สัสาเสฺวกาจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสำ.** (อสฺสำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ตา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ	ตฺ อา + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ	ตฺ อา → อ + สำ	= โฆ รสฺสำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ต + สำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + สำ	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺอาคม	น + สฺ –สำ	= สำสาเสฺวกาวจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **นสฺสำ.** (นสฺสำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ติสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ตา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ	ตฺ อา + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ แปลง อา เป็น อิ	ตฺ อา → อิ + สำ	= ตสฺสา วา.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺอาคม	ตฺ อิ + สฺ –สำ	= สำสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติสฺสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสำ.** (ติสฺสำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา

หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ตา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	ตฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ	ตฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ	ตฺ อา + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ รัสสะ อา ที่ชื่อ ฆ เป็น อ	ตฺ อา → อ + สำ	= โฆ รสฺสำ.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺอาคม	ตฺ อ + สฺ –สำ	= สำสาเสฺวกาวจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ตสฺสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺสำ.** (ตสฺสำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิงนั้น)

ทำตัวรูป **นายำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ตา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น นฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → นฺ อา + สฺมึ = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.
ตั้ง อา ที่ฉ ฆ นฺ อา ฆ + สฺมึ = ฉา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่ฉ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยำ นฺ อา + สฺมึ → ยำ = ฆปโต สฺมึ ยำ วา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นายำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นายำ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **ตายำ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ตา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ที่ฉ ฆ ตา ฆ + สฺมึ = ฉา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่ฉ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยำ ตา + สฺมึ → ยำ = ฆปโต สฺมึ ยำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ตายำ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **นาสุ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ตา + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา ตฺ อา + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง ตฺ เป็น นฺ ในลิงค์ทั้งปวง ตฺ → นฺ อา + สุ = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นาสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นาสุ.** (ใน... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **ตาสุ** ศัพท์เดิมคือ = ตา
หลัง ตา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ตา + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ตาสุ.** (ใน... นั้น ท.)

ต สทฺทปทมาลา (นั้น) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	นำ ตำ	พานิ ตานิ
ทุติยา.	นำ ตำ	พานิ ตานิ
ตติยา.	เนน เตน	เนหิ เนภิ เตหิ เตภิ
จตุตถี.	อสฺส นสฺส ตสฺส	เนสำ เนสานำ เตสำ เตสานำ
ปัญจมี.	อสฺมา นสฺมา ตสฺมา นมฺหา ตมฺหา	เนหิ เนภิ เตหิ เตภิ
ฉัฏฐี.	อสฺส นสฺส ตสฺส	เนสำ เนสานำ เตสำ เตสานำ
สัตตมี.	อสฺมึ นสฺมึ ตสฺมึ นมฺหิ ตมฺหิ	เนสุ เตสุ

ทำตัวรูป **นำ**		ศัพท์เดิมคือ	= ต
	หลัง ต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ	ต + สิ → อำ	= สึ.
	แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + อำ	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
	แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	นฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นฺ ฮ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ	นำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	สำเร็จรูปเป็น **นำ.** (นำ จิตฺตำ. อ.จิตตวงนั้น)		

ทำตัวรูป **ตำ**		ศัพท์เดิมคือ	= ต
	หลัง ต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	ต + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
	หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ	ต + สิ → อำ	= สึ.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ตฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ฮ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
	สำเร็จรูปเป็น **ตำ.** (ตำ จิตฺตำ. อ.จิตตวงนั้น)		

ทำตัวรูป **นานิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ ต + โย → นิ = อโต นิจฺจํ.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา นฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา นานิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นานิ.** (นานิ จิตฺตานิ. อ.จิต ท. เหล่านั้น)

ทำตัวรูป **ตานิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง โย ปฐมาวิภัตติ ต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ ต + โย → นิ = อโต นิจฺจํ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็นอา ตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ตานิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตานิ.** (ตานิ จิตฺตานิ. อ.จิต ท. เหล่านั้น)

ทำตัวรูป **นํ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง อํ ทุติยาวิภัตติ ต + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + อํ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ฆ + อํ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ นำ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นำ.** (ซึ่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ต + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ตฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ฮ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตำ.** (ซึ่ง... นั้น)		
ทำตัวรูป **นาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ต + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น หิ	ต + โย → หิ	= อโต นิจฺจำ.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + หิ	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	นฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นหิแล้ว ทีฆะอเป็นอา	นฺ อ → อา + หิ	= โยสุ กตหิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อา	นาหิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นาหิ.** (ซึ่ง... ท. เหล่านั้น)		
ทำตัวรูป **ตาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง โย ทุติยาวิภัตติ	ต + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น หิ	ต + โย → หิ	= อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ตฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นหิแล้ว ทีฆะอ เป็น อา	ตฺ อ → อา + หิ	= โยสุ กตหิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ตาหิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตาหิ.** (ซึ่ง... ท. เหล่านั้น)		
ทำตัวรูป **เนน**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง นา ตติยาวิภัตติ	ต + นา	= กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	ต + นา → เอน	= อโต เนน.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + เอน	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ	นฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ นฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนน.** (เนน จิตฺเตน. ด้วย... จิตดวงนั้น)

ทำตัวรูป **เตน** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นา ตติยาวิภัตติ ต + นา = กรเณ ตติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน ต + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตน = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตน.** (เตน จิตฺเตน. ด้วย... จิตดวงนั้น)

ทำตัวรูป **เนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ นฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง หิ ตติยาวิภัตติ ต + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + ส = สสฺมาสฺมิสสาสฺวตฺตํ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + ส = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม น + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง ส จตุตถีวิภัตติ ต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ต + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ตสฺส.** (แก่... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	ต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + นำ	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	พฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	พฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ	พฺ เอ + นำ → สำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เพสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนสำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนสานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	ต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง	ต → น + นำ	= ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ	พฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	พฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ	พฺ เอ + นำ → สานำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เพสานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ต
หลัง ต ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ	ต + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ตฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ตฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ	ตฺ เอ + นำ → สำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เตสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตสำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตสานำ.** (แก่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สฺมา = สสฺมาสฺมิงสาสฺวตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **พสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → พ + สฺมา = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.

สำเร็จรูปเป็น **พสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **ตสฺมา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **พมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → พ + สฺมา = ตสฺส วา พตฺตำ สพฺพตฺถ.

หลังจากปุง,พปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา พ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมิงนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **พมฺหา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **ตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา ต + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมินฺนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ตมฺหา.** (แต่... นั้น)

ทำตัวรูป **เนหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนหิ.** (แต่... พั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + หิ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ พฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ พฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ พฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมินฺนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนภิ.** (แต่... พั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเค.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตหิ.** (แต่... พั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตภิ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตภิ.** (แต่... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + ส = สสฺมาสฺมึสีสาสฺวตฺตํ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + ส = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม น + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **นสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ต + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ตสฺส.** (แห่ง... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสํ** ศัพท์เดิมคือ = ต

หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นํ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ นฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสฺ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เนสานํ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + นํ = ตสฺส วา นตฺตํ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นํ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานาํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ นฺ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสานฺ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสฺ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นํ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานาํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ ตฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสฺ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสฺ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสานฺ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ต + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + นํ = ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานาํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานฺ ตฺ เอ + นํ → สานฺ = สพฺพโต นํ สฺสานฺ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสานฺ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสานฺ.** (แห่ง... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง ต เป็น อ ต → อ + สฺมึ = สสฺมาสฺมึสิสาสฺวตฺตำ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **นสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺมึ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
สำเร็จรูปเป็น **นสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **ตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **ตสฺมึ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **นมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สฺมึ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ น + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **นมฺหิ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **ตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **ตมฺหิ.** (ใน... นั้น)

ทำตัวรูป **เนสุ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แปลง ต เป็น น ในลิงค์ทั้งปวง ต → น + สุ = ตสฺส วา นตฺตำ สพฺพตฺถ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ นฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ นฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ เนสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนสุ.** (ใน... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **เตสุ** ศัพท์เดิมคือ = ต
หลัง ต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เตสุ.** (ใน... นั้น ท.)

หมายเหตุ:– **ต** ศัพท์ที่เป็นพหุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีรูปเหมือน ต ศัพท์ในปุงลิงค์ทุกประการ

เอต สทฺทปทมาลา (นั่น) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	เอโส	เอเต
ทุติยา.	เอตํ	เอเต
ตติยา.	เอเตน	เอเตหิ เอเตภิ
จตุตฺถี.	เอตสฺส	เอเตสํ เอเตสานํ
ปัญจมี.	เอตมฺหา เอตสฺมา	เอเตหิ เอเตภิ
ฉัฏฐี.	เอตสฺส	เอเตสํ เอเตสานํ
สัตตมี.	เอตมฺหิ เอตสฺมึ	เอเตสุ

ทำตัวรูป **เอโส** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ เอต + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลง ต ของ เอต เป็น ส เอ ต → ส + สิ = เอตเตสํ โต.

หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ เอส + สิ → โอ = โส.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ เอสฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอสฺ ฆ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ เอโส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอโส.** (เอโส ปุริโส. อ.บุรุษนั่น)

ทำตัวรูป **เอเต** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง โย ปฐมาวิภัตติ เอต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ เอต + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปจฺโม.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเต.** (เอเต ปุริสา. อ.บุรุษ ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตๆ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ เอต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ เอตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตำ.** (เอตำ ปุริสำ. ซึ่ง... บุรุษนั่น)

ทำตัวรูป **เอเต** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง โย ทุติยาวิภัตติ เอต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ เอต + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเต.** (เอเต ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอเตน** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นา ตติยาวิภัตติ เอต + นา = กรเณ ตติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน เอต + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตน.** (ด้วย... นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตหิ.** (ด้วย...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอต + หิ = กรเณ ตติยา./ กตฺตริ จ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตภิ.** (ด้วย...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง ส จตุตถีวิภัตติ เอต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม เอต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อ ...นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสํ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นํ จตุตถีวิภัตติ เอต + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานาๆ นามฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ เอตฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นาๆ สฺสานาๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสํ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสํ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตสานาๆ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นํ จตุตถีวิภัตติ เอต + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานาๆ นามฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานาๆ เอตฺ เอ + นาๆ → สานาๆ = สพฺพโต นาๆ สฺสานาๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสานาๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสานาๆ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ เอต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลงสฺมาเป็น มฺหา เอต + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **เอตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะ.. นั่น)

ทำตัวรูป **เอตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ เอต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะ.. นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอเตหิ.** (แต่...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอเตภิ.** (แต่...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม เอต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อ ...นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอตฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสานำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ เอต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ เอต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ เอต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ เอต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น ท.)

หมายเหตุ:– เอต ศัพท์ในปุงลิงค์ ตั้งแต่โยปฐมาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนกับ สพฺพ ศัพท์ที่เป็นปุงลิงค์ทุกประการ

เอตา สทฺทปทมาลา (นั่น) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	เอสา	เอตา เอตาโย
ทุติยา.	เอตำ	เอตา เอตาโย
ตติยา.	เอตายฺ	เอตาหิ เอตาภิ
จตุตฺถี.	เอติสฺสายฺ เอติสฺสา เอตายฺ	เอตาสำ เอตาสานำ
ปญฺจมี.	เอตายฺ	เอตาหิ เอตาภิ
ฉฏฺฐี.	เอติสฺสายฺ เอติสฺสา เอตายฺ	เอตาสำ เอตาสานำ
สัตตมี.	เอติสฺสำ เอตายำ	เอตาสุ

ทำตัวรูป **เอสา**

	ศัพท์เดิมคือ	= เอตา
หลัง เอตา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	เอตา + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	เอตฺ อา + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง ตฺ ของ เอต เป็น สฺ	เอ ตฺ → สฺ อา + สิ	= เอตเตสำ โต.
ลบ สิวิภัตติ	เอสฺ อา + สิ	= เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	เอสา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอสา.** (เอสา กญฺญา. อ.สาวน้อยนั่น)

ทำตัวรูป **เอตา** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ เอตา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ เอตา + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **เอตา.** (เอตา กญฺญา โย. อ.สาวน้อย ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตาโย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง โย ปฐมาวิภัตติ เอตา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาโย.** (อ... ท. เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตำ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ เอตา + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ~~อา~~ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ เอตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตำ.** (ซึ่ง... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตา** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ เอตา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ เอตา + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **เอตา.** (ซึ่ง... ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตาโย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง โย ทุติยาวิภัตติ เอตา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาโย.** (ซึ่ง... ท. เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง นา ตติยาวิภัตติ เอตา + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + นา = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง นา เป็น อาย เอตฺ อา + นา → อาย = ฆโต นาทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ อา + อาย = สรโลโปมาเทสปุปฺจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาย.** (ด้วย... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอตา + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาหิ.** (ด้วย... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตาภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอตา + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาภิ.** (ด้วย... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอติสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ เอตา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากเอตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย เอตา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ เอตฺ อา → อิ + สฺสาย = เอติมาสมิ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ เอติสฺสาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอติสฺสาย.** (แก่... นั่น)

ทำตัวรูป **เอติสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ เอตา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.

ตั้ง อา ที่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง ส เป็น สา เอตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สำ.

เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ เอตฺ อา → อิ + สา = เอติมาสมิ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม เอตฺ อิ + สฺ –สา = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ เอติสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอติสฺสา.** (แก่... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ เอตา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเช.

ตั้ง อา ที่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย เอตฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาย.** (แก่... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาสำ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ เอตา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอตา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำนำ.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาสำ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ เอตา + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำนำ.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาสานำ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ เอตา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + สฺมา = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น อาย เอตฺ อา + สฺมา→อาย = ฆโต พาทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาย.** (แต่... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาหิ.** (แต่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตาภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอตา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตาภิ.** (แต่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอติสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา

หลัง เอตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ เอตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากเอตาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย เอตา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ เอตฺ อา → อิ + สฺสาย = เอติมาสมิ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ เอติสฺสาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอติสฺสาย.** (แห่ง... นั่น)

ทำตัวรูป **เอติสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = เอตา
หลัง เอตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ เอตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา เอตฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สำ.
เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ เอตฺ อา → อิ + สา = เอติมาสมิ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม เอตฺ อิ + สฺ –สา = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ เอติสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอติสฺสา.** (แห่ง... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาย** ศัพท์เดิมคือ = เอตา
หลัง เอตา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ เอตา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา เอตฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ เอตฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย เอตฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอตาย.** (แห่ง... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตาสำ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา
หลัง เอตา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอตา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอตา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **เอตาสำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = เอตา
หลัง เอตา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอตา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอตา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **เอตาสานำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอติสฺสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= เอตา
หลัง เอตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	เอตา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อา	เอตฺ อา + สฺมึ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	เอตฺ อา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ	เอตฺ อา + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ แปลง อา เป็น อิ	เอตฺ อา → อิ + สำ	= เอติมาสมิ.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺอาคม	เอตฺ อิ + สฺ –สำ	= สำสาเสฺวกาวจเนสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	เอติสฺสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอติสฺสำ.** (ใน... นั่น)		

ทำตัวรูป **เอตายำ**	ศัพท์เดิมคือ	= เอตา
หลัง เอตา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	เอตา + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ที่อ ฆ	เอตา ฆ + สฺมึ	= อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ที่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยำ	เอตา + สฺมึ → ยำ	= ฆปโต สฺมึ ยำ วา.
สำเร็จรูปเป็น **เอตายำ.** (ใน... นั่น)		

ทำตัวรูป **เอตาสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= เอตา
หลัง เอตา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	เอตา + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **เอตาสุ.** (ใน... นั่น ท.)		

เอต สทฺทปทมาลา (นั่น) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	เอตๆ	เอตานิ
ทุติยา.	เอตๆ	เอตานิ
ตติยา.	เอเตน	เอเตหิ เอเตภิ
จตุตฺถี.	เอตสฺส	เอเตสๆ เอเตสานๆ
ปญฺจมี.	เอตมฺหา เอตสฺมา	เอเตหิ เอเตภิ
ฉฏฺฐี.	เอตสฺส	เอเตสๆ เอเตสานๆ
สตฺตมี.	เอตมฺหิ เอตสฺมึ	เอเตสุ

ทำตัวรูป **เอตๆ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ เอต + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อๆ เอต + สิ → อๆ = สิ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + อๆ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ฆ + อๆ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ เอตๆ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตๆ.** (เอตๆ กุลๆ. อ.ตระกูลนั่น)

ทำตัวรูป **เอตานิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง โย ปฐมาวิภัตติ เอต + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ เอต + โย → นิ = อโต นิจฺจๆ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา เอตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆๆ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตานิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตานิ.** (เอตานิ กุลานิ. อ.ตระกูล ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอตๆ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ เอต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ⌀ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ เอตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตๆ.** (ซึ่ง... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตานิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง โย ทุติยาวิภัตติ เอต + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ เอต + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา เอตฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา เอตานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอตานิ.** (ซึ่ง... ท.เหล่านั่น)

ทำตัวรูป **เอเตน** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นา ตติยาวิภัตติ เอต + นา = กรเณ ตติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน เอต + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ เอตฺ ⌀ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตน.** (ด้วย... นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตหิ.** (ด้วย...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง หิ ตติยาวิภัตติ เอต + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตภิ.** (ด้วย...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง ส จตุตถีวิภัตติ เอต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม เอต + สฺ – ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺส.** (แก่, เพื่อ, ต่อ ...นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ เอต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอตฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสำ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ จตุตถีวิภัตติ เอต + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสานำ.** (แก่... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ เอต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง,นปุง. แปลงสฺมาเป็น มฺหา เอต + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **เอตมฺหา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะ.. นั่น)

ทำตัวรูป **เอตสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ เอต + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺมา.** (แต่, จาก, กว่า, เพราะ.. นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอเตหิ.** (แต่...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตภิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ เอต + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอตฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอเตภิ.** (แต่...นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตสฺส** ศัพท์เดิมคือ = เอต
หลัง เอต ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะ สวิภัตติ ลง สฺอาคม เอต + สฺ – ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺส.** (แห่ง, ของ, เมื่อ ...นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอตฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอเตสานำ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ เอต + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอตฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสานำ.** (แห่ง... นั่น ท.)

ทำตัวรูป **เอตมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ เอต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ เอต + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอตมฺหิ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น)

ทำตัวรูป **เอตสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ เอต + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **เอตสฺมึ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น)

ทำตัวรูป **เอเตสุ** ศัพท์เดิมคือ = เอต

หลัง เอต ลง สุ สัตตมีวิภัตติ เอต + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ เอตฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ เอตฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ เอเตสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอเตสุ.** (ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ, เหนือ, บน... นั่น ท.)

อิม สทฺทปทมาลา (นี้) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อยํ	อิเม
ทุติยา.	อิมํ	อิเม
ตติยา.	อเนน อิมินา	เอหิ เอภิ อิเมหิ อิเมภิ
จตุตฺถี.	อสฺส อิมสฺส	เอสํ เอสานํ อิเมสํ อิเมสานํ
ปญฺจมี.	อสฺมา อิมสฺมา อิมมฺหา	เอหิ เอภิ อิเมหิ อิเมภิ
ฉฏฺฐี.	อสฺส อิมสฺส	เอสํ เอสานํ อิเมสํ อิเมสานํ
สตฺตมี.	อสฺมึ อิมสฺมึ อิมมฺหิ	เอสุ อิเมสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ ปฐมาวิภัตติ(ปุงลิงค์และอิตถีลิงค์) แปลง อิม เป็น อยํ และลบ สิ วิภัตติ
๒. เพราะ สิ ปฐมาและ อํ ทุติยาวิภัตติ(นปุงสกลิงค์) แปลง อิม กับวิภัตติ เป็น อิทํ
๓. เพราะ นา ตติยาวิภัตติ(ปุงลิงค์และนปุงสกลิงค์) แปลง อิม เป็น อน และ อิมิ
๔. เพราะ สุ, นํ และ หิ วิภัตติ(ปุงลิงค์และนปุงสกลิงค์) แปลง อิม เป็น เอ
๕. เพราะ ส, สฺมา, สฺมึ วิภัตติ และ สํ, สา วิภัตยาเทศ แปลง อิม เป็น อ

ทำตัวรูป **อยํ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิม
หลัง อิม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	อิม + สิ	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อิม เป็น อย	อิม → อย + สิ	= อนปุ๋สกสฺสายํ สิมฺหิ.
ลบ สิวิภัตติ	อยํ + สิ	= เสสโต โลปี คสิปิ.

สำเร็จรูปเป็น **อยํ.** (อยํ ปุริโส. อ.บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิเม** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง โย ปฐมาวิภัตติ อิม + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากสัพพนาม แปลง โย เป็น เอ อิม + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปโย.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเม = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเม.** (อิเม ปุริสา. อ.บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิมำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อิม + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ อิมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมำ.** (อิมำ ปุริสำ. ซึ่ง... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิเม** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง โย ทุติยาวิภัตติ อิม + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ อิม + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเม = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเม.** (อิเม ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อเนน** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นา ตติยาวิภัตติ อิม + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อน อิม อน + นา = อนิมิ นามฺหิ จ.

หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน อน + นา → เอน = อโต เนน.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อนฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อนฺ ฆ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ เอ อเพน = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อเพน.** (อเพน ปุริเสน. ด้วย... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมินา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นา ตติยาวิภัตติ อิม + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อิมิ อิม → อิมิ + นา = อนิมิ นามฺหิ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อิมินา.** (อิมินา ปุริเสน. ด้วย... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **เอหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอหิ.** (เอหิ ปุริเสหิ. ด้วย... บุรุษ ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอภิ.** (เอภิ ปุริเสหิ. ด้วย... บุรุษ ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมหิ.** (อิเมหิ ปุริเสหิ. ด้วย... บุรุษ ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิม + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมภิ.** (ด้วย... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + ส = อิมสทฺทสฺส จ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (อสฺส ปุริสสฺส. แก่... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อิม + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺส.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **เอสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิม + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **เอสํ.** (เอสํ ปุริสานํ. แก่... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิม + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **เอสานํ.** (เอสานํ ปุริสานํ. แก่... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อิม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อิมฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสำ.** (อิเมสำ ปุริสานำ. แก่... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อิม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อิมฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสานำ.** (อิเมสานำ ปุริสานำ. แก่... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + สฺมา = อิมสทฺทสฺส จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมา.** (อสฺมา ปุริสสฺมา. แต่... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺมา.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อิม + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมมฺหา.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **เอหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอหิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอภิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมหิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิม + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมภิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + ส = อิมสทฺทสฺส จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (อสฺส ปุริสสฺส. แห่ง... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺ อาคม อิม + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺส.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **เอสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นำ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **เอสำ.** (เอสำ ปุริสานำ. แห่ง... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นำ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **เอสานำ.** (เอสานำ ปุริสานำ. แห่ง... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามานำ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อิมฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสำ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิเมสำ.** (อิเมสำ ปุริสานำ. แห่ง... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อิมฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสานำ.** (อิเมสานำ ปุริสานำ. แห่ง... บุรุษ ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + สฺมึ = อิมสทฺทสฺส จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมึ.** (อสฺมึ ปุริสสฺมึ. ใน... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺมึ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อิม + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมมฺหิ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **เอสุ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อิม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + สุ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอสุ.** (เอสุ ปุริเสสุ. ใน... บุรุษ ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสุ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อิม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิเมสุ.** (ใน... ท.เหล่านี้)

อิมา สทฺทปทมาลา (นี้) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อยำ	อิมา อิมาโย
ทุติยา.	อิมำ	อิมา อิมาโย
ตติยา.	อิมายะ	อิมาหิ อิมาภิ
จตุตถี.	อสฺสายะ อิมิสฺสายะ อสฺสา อิมิสฺสา อิมายะ	อิมาสำ อิมาสานำ
ปัญจมี.	อิมายะ	อิมาหิ อิมาภิ
ฉัฏฐี.	อสฺสายะ อิมิสฺสายะ อสฺสา อิมิสฺสา อิมายะ	อิมาสำ อิมาสานำ
สัตตมี.	อสฺสำ อิมิสฺสำ อิมิสฺสา อิมายำ	อิมาสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะสิวิภัตติ แปลง อิมาศัพท์ เป็น อยำ และลบ สิวิภัตติ
๒. แปลง ส วิภัตติ เป็น สฺสายะ และ สา พร้อมกันลง สฺ อาคม
๓. เพราะ ส วิภัตติที่แปลงเป็น สา และ สุมฺ วิภัตติที่แปลงเป็น สำ แปลงที่สุดของ อิมาศัพท์ เป็น อิ
๔. เพราะ ส วิภัตติที่แปลงเป็น สา และ สุมฺ วิภัตติที่แปลงเป็น สำ รัสสะที่สุดของ อิมาศัพท์ เป็น อ บ้าง

ทำตัวรูป **อยำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อิมา + สิ = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อิมา เป็น อยำ อิมา → อยำ + สิ = อนปุ๎สกสฺสายำ สิมฺหิ.
ลบ สิ วิภัตติ อยำ + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **อยำ.** (อยำ อิตฺถิ. อ.หญิงนี้)

ทำตัวรูป **อิมา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง โย ปฐมาวิภัตติ อิมา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ อิมา + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อิมา.** (อิมา อิตฺถิโย. อ.หญิง ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิมาโย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง โย ปฐมาวิภัตติ อิมา + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาโย.** (อิมาโย อิตฺถิโย. อ.หญิง ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิมำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อิมา + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ~~อา~~ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ อิมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมำ.** (ซึ่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อิมา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง โย ทุติยาวิภัตติ อิมา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + โย = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ อิมา + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

สำเร็จรูปเป็น **อิมา.** (อิมา อิตฺถิโย. ซึ่ง... หญิง ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิมาโย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง โย ทุติยาวิภัตติ อิมา + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาโย.** (อิมาโย อิตฺถิโย. ซึ่ง... หญิง ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิมาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง นา ตติยาวิภัตติ อิมา + นา = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + นา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + นา = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง นา เป็น อาย อิมฺ อา + นา → อาย = ฆโต นาทีนํ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ◌า + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาย.** (ด้วย... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิมา + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาหิ.** (ด้วย... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อิมาภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิมา + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิมา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาภิ.** (ด้วย... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิมา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากอิมาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย อิมา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อิมา เป็น อ อิมา → อ + สฺสาย = อิมสทฺทสฺส จ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺสาย.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิมา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากอิมาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย อิมา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สฺสาย = เอติมาสมิ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสาย.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ อิมา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา อิมา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สำ.

เพราะสาอาเทศ แปลง อิมา เป็น อ อิมา → อ + สา = อิมสทฺทสฺส จ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺ อาคม อ + สฺ –สา = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสา.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ อิมา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา อิมฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานำ สำ.

เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สา = เอติมาสมิ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺ อาคม อิมฺ อิ + สฺ –สา = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสา.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ อิมา + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย อิมฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาย.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิมา + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ อิมา + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาสํ.** (แก่... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อิมาสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิมา + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ อิมา + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาสานํ.** (แก่... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อิมาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิมา + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + สฺมา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺ.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + สฺมา = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมา เป็น อาย อิมฺ อา + สฺมา → อาย = ฆโต พาทีนํ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาย.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิมา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาหิ.** (แต่... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อิมาภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิมา + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิมา + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาภิ.** (แต่... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากอิมาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย อิมา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อิมา เป็น อ อิมา → อ + สฺสาย = อิมสฺมทฺทสฺส จ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺสาย.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากอิมาศัพท์ แปลง ส เป็น สฺสาย อิมา + ส → สฺสาย = ตโต สสฺส สฺสาย.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + สฺสาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสฺสายอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สฺสาย = เอติมาสมิ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสาย = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสาย.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา อิมา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานํ สสา.
เพราะสาอาเทศ แปลง อิมา เป็น อ อิมา → อ + สา = อิมสฺมทฺทสฺส จ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺ อาคม อ + สฺ –สา = สสาเสฺวกาจเนสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺสา.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น สา อิมฺ อา + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานํ สสา.
เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สา = เอติมาสมิ.
เพราะสาอาเทศ ลง สฺ อาคม อิมฺ อิ + สฺ –สา = สสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสา.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาย** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + ส = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง ส เป็น อาย อิมฺ อา + ส → อาย = ฆโต นาทีนำ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ~~อา~~ + อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาย.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อิมา + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาสำ.** (แห่ง... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อิมาสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิมา + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อิมา + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อิมาสานำ.** (แห่ง... นี้ ท.)

ทำตัวรูป **อสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา
หลัง อิมา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิมา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ อิมา + สฺมึ → สำ = ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.
เพราะสำอาเทศ แปลง อิมา เป็น อ อิมา → อ + สำ = อิมสทฺทสฺส จ.
เพราะสำอาเทศ ลง สฺ อาคม อ + สฺ –สำ = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺสำ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิมา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมฺ อา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น สำ อิมฺ อา + สฺมึ → สำ = ฆปโต สฺมึสานำ สำสา.

เพราะสำอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สำ = เอติมาสมิ.

เพราะสำอาเทศ ลง สฺ อาคม อิมฺ อิ + สฺ –สำ = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสำ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมิสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิมา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา อิมฺ อา + สฺมึ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

แปลง สฺมึ เป็น สา อิมฺ อา + สฺมึ → สา = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

เพราะสาอาเทศ แปลง อา เป็น อิ อิมฺ อา → อิ + สา = เอติมาสมิ.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺ อาคม อิมฺ อิ + สฺ –สา = สำสาเสฺวกาจเนสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ อิมิสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิมิสฺสา.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมายำ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิมา + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

ตั้ง อา ชื่อ ฆ อิมา ฆ + สฺมึ = อา โฆ.

หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ แปลง สฺมึ เป็น ยำ อิมา + สฺมึ → ยำ = ฆปโต สฺมึ ยำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมายำ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมาสุ** ศัพท์เดิมคือ = อิมา

หลัง อิมา ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อิมา + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมาสุ.** (ใน... นี้ ท.)

อิม สทฺทปทมาลา (นี้) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อิทำ อิมำ	อิมานิ
ทุติยา.	อิทำ อิมำ	อิมานิ
ตติยา.	อเนน อิมินา	เอหิ เอภิ อิเมหิ อิเมภิ
จตุตฺถี.	อสฺส อิมสฺส	เอสำ เอสานำ อิเมสำ อิเมสานำ
ปญฺจมี.	อสฺมา อิมสฺมา อิมมฺหา	เอหิ เอภิ อิเมหิ อิเมภิ
ฉฏฺฐี.	อสฺส อิมสฺส	เอสำ เอสานำ อิเมสำ อิเมสานำ
สตฺตมี.	อสฺมึ อิมสฺมึ อิมมฺหิ	เอสุ อิเมสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. เพราะ สิ ปฐมาและ อำ ทุติยาวิภัตติ(นปุงสกลิงค์) แปลง อิม กับวิภัตติ เป็น อิทำ
๒. เพราะ นา ตติยาวิภัตติ(ปุงลิงค์และนปุงสกลิงค์) แปลง อิม เป็น อน และ อิมิ
๓. เพราะ สุ, นำ และ หิ วิภัตติ(ปุงลิงค์และนปุงสกลิงค์) แปลง อิม เป็น เอ
๔. เพราะ ส, สฺมา, สฺมึ วิภัตติ และ สำ, สา วิภัตยาเทศ แปลง อิม เป็น อ

ทำตัวรูป **อิทำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อิม + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อิม กับ สิ เป็น อิทำ อิม+สิ → อิทำ = อิมสฺสิทมฺสิสุ นปุ.สเก.
สำเร็จรูปเป็น **อิทำ.** (อิทำ จิตฺตำ วิโรจติ. อ.จิตตวางนี้ ย่อมรุ่งโรจน์)

ทำตัวรูป **อิมำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อิม + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น อำ อิม + สิ → อำ = สึ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ อิมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมำ.** (อิมำ จิตฺตำ. อ.จิตตวางนี้)

ทำตัวรูป **อิมานิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง โย ปฐมาวิภัตติ อิม + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ อิม + โย → นิ = อโต นิจฺจํ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา อิมฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมานิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมานิ.** (อิมานิ จิตฺตานิ. ฉ.จิต ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิทำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อิม + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอวิภัตติ แปลง อิม กับ อำ เป็น อิทำ อิม+อำ → อิทำ = อิมสฺสิทมฺสิสุ นปุสเก.
สำเร็จรูปเป็น **อิทำ.** (อิทำ ปุปฺผำ ปสฺส. ฉ.ท่าน จงดู ซึ่งดอกไม้นี้)

ทำตัวรูป **อิมำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อิม + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อิมฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ อิมำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมำ.** (อิมำ จิตฺตำ. ซึ่ง... จิตดวงนี้)

ทำตัวรูป **อิมานิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง โย ทุติยาวิภัตติ อิม + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ อิม + โย → นิ = อโต นิจฺจำ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา อิมฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อิมานิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิมานิ.** (อิมานิ จิตฺตานิ. ซึ่ง... จิต ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อเนน** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นา ตติยาวิภัตติ อิม + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อน อิม → อน + นา = อนิมิ นามฺหิ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน อน + นา → เอน = อโต เนน.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อ อนฺ อ + เอน = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อนฺ ฮ + เอน = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ อเนน = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อเนน.** (ด้วย... นี้)

ทำตัวรูป **อิมินา** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นา ตติยาวิภัตติ อิม + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อิมิ อิม → อิมิ + นา = อนิมิ นามฺหิ จ.
สำเร็จรูปเป็น **อิมินา.** (ด้วย... นี้)

ทำตัวรูป **เอหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
สำเร็จรูปเป็น **เอหิ.** (ด้วย... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **เอภิ.** (ด้วย... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิเมหิ.** (ด้วย... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ตติยาวิภัตติ อิม + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมภิ.** (ด้วย... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + ส = อิมสทฺทสฺส จ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง ส จตุตถีวิภัตติ อิม + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อิม + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺส.** (แก่... นี้)

ทำตัวรูป **เอสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิม + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **เอสํ.** (แก่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นํ จตุตถีวิภัตติ อิม + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.

สำเร็จรูปเป็น **เอสานํ.** (แก่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อิม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อิมฺ เอ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสำ.** (แก่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อิม + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อิมฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสานำ.** (แก่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + สฺมา = อิมสทฺทสฺส จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมา.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺมา.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **อิมมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อิม + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อิม + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมมฺหา.** (แต่... นี้)

ทำตัวรูป **เอหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอหิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + หิ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอภิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมหิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมภิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อิม + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อิมฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมภิ.** (แต่... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + ส = อิมสทฺทสฺส จ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (อสฺส ปุริสสฺส. แห่ง... บุรุษนี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อิม + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺส.** (แห่ง... นี้)

ทำตัวรูป **เอสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
สำเร็จรูปเป็น **เอสฺ.** (แห่ง... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **เอสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + นํ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ เอ + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
สำเร็จรูปเป็น **เอสานฺ.** (แห่ง... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสํ** ศัพท์เดิมคือ = อิม
หลัง อิม ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นํ = สพฺพนามานํ นมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ อิมฺ เอ + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิเมสฺ.** (แห่ง... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อิม + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + นำ = สพฺพนามามานำ นมฺหิ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อิมฺ เอ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิเมสานำ.** (แห่ง... ท. เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง อิม เป็น อ อิม → อ + สฺมึ = อิมสทฺทสฺส จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมึ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **อิมสฺมึ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **อิมมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อิม + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อิม + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อิมมฺหิ.** (ใน... นี้)

ทำตัวรูป **เอสุ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อิม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อิม เป็น เอ อิม → เอ + สุ = สพฺพสฺสิมสฺเส วา.

สำเร็จรูปเป็น **เอสุ.** (ใน... ท.เหล่านี้)

ทำตัวรูป **อิเมสุ** ศัพท์เดิมคือ = อิม

หลัง อิม ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อิม + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อิมฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อิมฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ อิเมสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อิเมสุ.** (ใน... ท.เหล่านี้)

หมายเหตุ:– **อิม**ศัพท์ที่เป็นพหุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีรูปเหมือนอิมศัพท์ในปุงลิงค์

อสุก สทฺทปทมาลา (โน้น) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสุโก	อสุกา
ทุติยา.	อสุกำ	อสุเก
ตติยา.	อสุเกน	อสุเกหิ อสุเกภิ
จตุตถี.	อสุกสฺส	อสุกานำ
ปัญจมี.	อสุกา อสุกมฺหา อสุกสฺมา	อสุเกหิ อสุเกภิ
ฉัฏฐี.	อสุกสฺส	อสุกานำ
สัตตมี.	อสุเก อสุกมฺหิ อสุกสฺมิ	อสุเกสุ

ทำตัวรูป **อสุโก** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อมุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลัง อมุ ลง กฉาคม อมุก + สิ = สพฺพโต โก.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ ก + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะก แปลง มฺ ของ อมุ เป็น สฺ อ มฺ → สฺ อุ ก + สิ = อมุสฺส โม สำ วินาธิการโยควิภาคะ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อุ อสุก + สิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ อสุก + สิ → โอ = โส.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ อสุกฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อสุกฺ ʌ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ โอ อสุโก = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อสุโก.** (อสุโก ปุริโส. อ.บุรุษโน้น)

อสุกา สทฺทปทมาลา (โน้น) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสุกา	อสุกา อสุกาโย
ทุติยา.	อสุกำ	อสุกา อสุกาโย
ตติยา.	อสุกาย	อสุกาหิ อสุกาภิ
จตุตฺถี.	อสุกาย	อสุกานำ
ปญฺจมี.	อสุกาย	อสุกาหิ อสุกาภิ
ฉฏฺฐี.	อสุกาย	อสุกานำ
สตฺตมี.	อสุกายำ	อสุกาสุ

อสุก สทฺทปทมาลา (โน้น) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสุกำ	อสุกา อสุกานิ
ทุติยา.	อสุกำ	อสุเก อสุกานิ
ตติยา.	อสุเกน	อสุเกหิ อสุเกภิ
จตุตฺถี.	อสุกสฺส	อสุกานำ
ปญฺจมี.	อสุกา อสุกมฺหา อสุกสฺมา	อสุเกหิ อสุเกภิ
ฉฏฺฐี.	อสุกสฺส	อสุกานำ
สตฺตมี.	อสุเก อสุกมฺหิ อสุกสฺมึ	อสุเกสุ

หมายเหตุ:– **อสุก**ศัพท์และ**อมุก**ศัพท์ที่เป็นปุงลิงค์ แจกตามปุริสศัพท์ ที่เป็นอิตถีลิงค์ แจกตามกญฺญาศัพท์ และที่เป็นนปุงสกลิงค์ แจกตามจิตฺตศัพท์

อมุ สทฺทปทมาลา (โน้น) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสุ	อมู
ทุติยา.	อมุ๋	อมู
ตติยา.	อมุนา	อมูหิ อมูภิ อมุหิ อมุภิ
จตุตถี.	อมุสฺส อทุสฺส	อมูสํ อมูสานํ อมุสํ อมุสานํ
ปัญจมี.	อมุมฺหา อมุสฺมา	อมูหิ อมูภิ อมุหิ อมุภิ
ฉัฏฐี.	อมุสฺส อทุสฺส	อมูสํ อมูสานํ อมุสํ อมุสานํ
สัตตมี.	อมุมฺหิ อมุสฺมึ	อมูสุ อมุสุ

ทำตัวรูป **อสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อมุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสิวิภัตติ แปลง มฺ ของ อมุ เป็น สฺ อ มฺ → สฺ อุ + สิ = อมุสฺส โม สํ.
ลบ สิวิภัตติ อสฺ อุ + สิ = เสสโต โลปํ คสิปิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อุ อสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสุ.** (อสุ ราชา. อ.พระราชา พระองค์โน้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ที่ฉ ล อมฺ อุ ล + โย = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ฉี่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนํ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู ปุริสา. อ.บุรุษ ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุ̊** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อมุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อมุ ล + อำ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล แปลง อำ เป็น นิคหิต อมุ + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตำ ฌลเปหิ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุ̊.** (ซึ่ง... ไม้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ชื่อ ล อมฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุนา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นา ตติยาวิภัตติ อมุ + นา = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุนา.** (ด้วย... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (ด้วย... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (ด้วย... ไม้ ท.)

ทำตัวรูป **อมุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุหิ.** (ด้วย... ไม้ ท.)

ทำตัวรูป **อมุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุภิ.** (ด้วย... ไม้ ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺฉาคม อมุ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺส.** (แก่... ไม้น)

ทำตัวรูป **อทุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แปลง อมุ เป็น อทุๆ อมุ → อทุๆ + ส = อมุสฺสาทุๆ วินาธิการโยควิภาคะ..

เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต อทุ ◌ं + ส = พฺยญฺชเน จ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺฉาคม อทุ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อทุสฺส.** (แก่... ไม้น)

ทำตัวรูป **อมูสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมฺ อู + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อมฺ อู + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสานำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมุ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อมุ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสานำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อมุ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุมฺหา.** (แต่... โน้น)

ทำตัวรูป **อมุสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺมา.** (แต่... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อมุหิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุภิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อมุ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺส.** (แห่ง... โน้น)

ทำตัวรูป **อทุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แปลง อมุ เป็น อทุ อมุ → อทุ + ส = อมุสฺสาทุ วินาธิการโยควิภาคะ..
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต อทุ ◌ं + ส = พฺยญฺชเน จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อทุ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อทุสฺส.** (แห่ง... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูสํ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นํ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ อมฺ อู + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสํ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเช.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นํ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ อมฺ อู + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสานํ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมุ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากสัพพนามแปลง นำ เป็น สานำ อมุ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสานำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อมุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ อมุ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุมฺหิ.** (ใน... โน้น)

ทำตัวรูป **อมุสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อมุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺมึ.** (ใน... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อมุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + สุ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสุ.** (ใน... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อมุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสุ.** (ใน... โน้น ท.)

อมุ สทฺทปทมาลา (โน้น) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อสุ	อมู อมุโย
ทุติยา.	อมุ๋	อมู อมุโย
ตติยา.	อมุยา	อมูหิ อมูภิ
จตุตฺถี.	อมุสฺสา อมุยา	อมูสํ อมูสานํ
ปญฺจมี.	อมุยา	อมูหิ อมูภิ
ฉฏฺฐี.	อมุสฺสา อมุยา	อมูสํ อมูสานํ
สัตตมี.	อมุสฺสํ อมุยฺ อมุยา	อมูสุ

ทำตัวรูป **อสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อมุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสิวิภัตติ แปลง มฺ ของ อมุ เป็น สฺ อ มฺ → สฺ อุ + สิ = อมุสฺส โม สํ.

ลบ สิวิภัตติ อสฺ อุ + สิ = เสสโต โลปิ คสีปิ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อุ อสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสุ.** (อสุ อิตฺถิ. อ.หญิง คนโน้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อุ ที่ฉ ล อมฺ อุ ล + โย = ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ฉี่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนำ โลโป.

เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู อิตฺถิโย. อ.หญิง ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุโย** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุโย.** (อมุโย อิตฺถิโย. อ.หญิง ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อมุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
ตั้ง อุ ที่ฉ ป อมุ ป + อำ = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อุ ที่ที่ชื่อ ป แปลง อำ เป็น นิคหิต อมุ + อำ → ◌ं = อำโม นิคฺคหีตํ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **อมุ.** (ซึ่ง... โน้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ที่ฉ ล อมฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ ล + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยหำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู อิตฺถิโย. ซึ่ง... หญิง ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุโย** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุโย.** (อมุโย อิตฺถิโย. ซึ่ง... หญิง ท. เหล่าโน้น)

ทำตัวรูป **อมุยา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นา ตติยาวิภัตติ อมุ + นา = กรเณ ตติยา.
ตั้ง อุ ที่ฉ ป อมุ ป + นา = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อุ ที่ที่ชื่อ ป แปลง นา เป็น ยา อมุ ป + นา → ยา = ปโต ยา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุยา.** (อมุยา อิตฺถิยา. ด้วย... หญิง คนโน้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (ด้วย... ไม้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (ด้วย... ไม้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อุ ที่ฉ ป อมุ ป + ส = เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ป แปลง ส เป็น สา อมุ + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานๆ สสา.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม อมุ + สฺ –สา = สสาเสฺวกาวจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺสา.** (อมุสฺสา อิตฺถิยา. แก่... หญิง คน ไม้น)

ทำตัวรูป **อมุยา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

ตั้ง อุ ที่ฉ ป อมุ ป + ส = เต อิตฺถิยฺยา โป.

หลังจาก อุ ที่ที่ฉ ป แปลง ส เป็น ยา อมุ + ส → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุยา.** (อมุยา อิตฺถิยา. แก่... หญิง คน ไม้น)

ทำตัวรูป **อมูสํ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ อมุ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นํ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สํ อมฺ อู + นํ → สํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสํ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานํ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นํ จตุตฺถีวิภัตติ อมุ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นํ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นํ เป็น สานํ อมฺ อู + นํ → สานํ = สพฺพโต นํ สฺสานํ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสานํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสานํ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุยา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ป อมุ ป + สฺมา = เต อิตฺถิยฺยา โป.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมา เป็น ยา อมุ + สฺมา → ยา = ปโต ยา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุยา.** (อมุยา อิตฺถิยา. แต่... หญิง คน โน้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (แต่... ไพ้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

ตั้ง อุ ชื่อ ป อมุ ป + ส = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น สา อมุ + ส → สา = ฆปโต สฺมึสานํ สสา.

เพราะสาอาเทศ ลง สฺอาคม อมุ + สฺ –สา = สสาเสฺวกาจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺสา.** (อมุสฺสา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิง คน ไพ้น)

ทำตัวรูป **อมุยา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

ตั้ง อุ ชื่อ ป อมุ ป + ส = เต อิตฺถิขฺยา โป.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง ส เป็น ยา อมุ + ส → ยา = ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุยา.** (อมุยา อิตฺถิยา. แห่ง... หญิง คน ไพ้น)

ทำตัวรูป **อมูสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุพฺหิสุ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สุ อมฺ อู + นำ → สุ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูสุ.** (แห่ง... ไพ้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	อมุ + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ	อมฺ อุ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	อมฺ อุ → อู + นำ	= สุพนฺหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ	อมฺ อู + นำ → สานำ	= สพฺพโต นำ สฺสานำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู	อมูสานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูสานำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	อมุ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ป	อมุ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น สำ	อมุ + สฺมึ → สำ	= ฆปโต สฺมึสานำ สฺสา.
เพราะสฺอาเทศ ลง สฺอาคม	อมุ + สฺ –สำ	= สฺสาเสฺวกาวจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺสำ.** (อมุสฺสำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิง คนโน้น)

ทำตัวรูป **อมุยำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	อมุ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ป	อมุ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยำ	อมุ + สฺมึ → ยำ	= ฆปโต สฺมึ ยำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุยำ.** (อมุยำ อิตฺถิยำ. ใน... หญิง คนโน้น)

ทำตัวรูป **อมุยา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	อมุ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
ตั้ง อุ ชื่อ ป	อมุ ป + สฺมึ	= เต อิตฺถิขฺยา โป.
หลังจาก อุ ชื่อ ป แปลง สฺมึ เป็น ยา	อมุ + สฺมึ → ยา	= ปโต ยา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุยา.** (อมุยา อิตฺถิยำ. ใน... หญิง คนโน้น)

ทำตัวรูป **อมูสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อมุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + สุ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสุ.** (ใน... โน้น ท.)

อมุ สทฺทปทมาลา (โน้น) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อทุๆ	อมู อมูนิ
ทุติยา.	อทุๆ	อมู อมูนิ
ตติยา.	อมุนา	อมูหิ อมูภิ อมุหิ อมุภิ
จตุตฺถี.	อมุสฺส อทุสฺส	อมูสๆ อมูสานๆ อมุสๆ อมุสานๆ
ปญฺจมี.	อมุมฺหา อมุสฺมา	อมูหิ อมูภิ อมุหิ อมุภิ
ฉฏฺฐี.	อมุสฺส อทุสฺส	อมูสๆ อมูสานๆ อมุสๆ อมุสานๆ
สตฺตมี.	อมุมฺหิ อมุสฺมิๆ	อมูสุ อมุสุ.

ทำตัวรูป **อทุๆ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อมุ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อมุ กับ สิ เป็น อทุๆ อมุ+สิ → อทุๆ = อมุสฺสาทุๆ.
สำเร็จรูปเป็น **อทุๆ.** (อทุๆ ปุปฺผๆ. อ.ดอกไม้ ดอกโน้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชี่ถึง ล อมฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ + โย = ฆปโต จ โยนํ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู ปุปฺผานิ. อ.ดอกไม้ ท. เหล่าใน้น)

ทำตัวรูป **อมูนิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากพปุงสกลิงค์ แปลง โย เป็น นิ อมุ + โย → นิ = โยนํ นิ นปุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอุเป็นอู อมฺ อุ → อู + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูนิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูนิ.** (อมูนิ ปุปฺผานิ. อ.ดอกไม้ ท. เหล่าใน้น)

ทำตัวรูป **อทุ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ อมุ + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอำวิภัตติ แปลง อมุ กับ อำ เป็น อทุ อมุ+อำ → อทุ = อมุสฺสาทุ.
สำเร็จรูปเป็น **อทุ.** (อทุ ปุปฺผ. ซึ่ง... ดอกไม้ ดอกใน้น)

ทำตัวรูป **อมู** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล อมฺ อุ ล + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
หลังจาก อุ ที่ชื่อ ล ลบ โยวิภัตติ อมฺ อุ + โย = ฆปโต จ โยนำ โลโป.
เพราะโยที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมู = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมู.** (อมู ปุปฺผานิ. ซึ่ง... ดอกไม้ ท. เหล่าใน้น)

ทำตัวรูป **อมูนิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ อมุ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากนปุงสกลิงค์ แปลงไย เป็น นิ อมุ + ไย → นิ = ไยนํ นิ นปุสเกหิ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะไยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอุเป็นอู อมฺ อุ → อู + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูนิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูนิ.** (อมูนิ ปุปฺผานิ. ซึ่ง... ดอกไม้ ท. เหล่านั้น)

ทำตัวรูป **อมุนา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นา ตติยาวิภัตติ อมุ + นา = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุนา.** (ด้วย... นั้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุนหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (ด้วย... นั้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุหิ.** (ด้วย... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมุ + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมุ อุ + หิ → ภิ = สุมาหิสุมีนำ มุหาภิมุหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุภิ.** (ด้วย... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺฉาคม อมุ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺส.** (แก่... โน้น)

ทำตัวรูป **อทุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมุ + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แปลง อมุ เป็น อทุำ อมุ → อทุำ + ส = อมุสฺสาทุำ วินาธิการโยควิภาคะ..
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต อทุ ◌ं + ส = พฺยญฺชเน จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺฉาคม อทุ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อทุสฺส.** (แก่... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมฺ อู + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูสำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะพวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อมฺ อู + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูสานำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมุ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อมุ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสานำ.** (แก่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมา เป็น มฺหา อมุ + สฺมา → มฺหา = สฺมาหิสฺมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **อมุมฺหา.** (แต่... โน้น)

ทำตัวรูป **อมุสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมุ + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺมา.** (แต่... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพฺพหิสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูหิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + หิ = สุพฺพหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมูภิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
สำเร็จรูปเป็น **อมุหิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺ อุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **อมุภิ.** (แต่... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ
หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺฉาคม อมุ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **อมุสฺส.** (แห่ง... โน้น)

ทำตัวรูป **อทุสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แปลง อมุ เป็น อทุ อมุ → อทุ + ส = อมุสฺสาทุ วินาธิการโยควิภาคะ..

เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต อทุ ◌ं + ส = พฺยญฺชเน จ.

เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม อทุ + สฺ –ส = สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **อทุสฺส.** (แห่ง... โน้น)

ทำตัวรูป **อมูสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมฺ อู + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูสำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมูสานำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ อมฺ อุ + นำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู อมฺ อุ → อู + นำ = สุนำหิสุ จ.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ อมฺ อู + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู อมูสานำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมูสานำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **อมุสำ** ศัพท์เดิมคือ = อมุ

หลัง อมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ อมุ + นำ → สำ = สพฺพโต นำ สำสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **อมุสำ.** (แห่ง... โน้น ท.)

ทำตัวรูป **ฉมุสานำ** ศัพท์เดิมคือ = ฉมุ

หลัง ฉมุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ฉมุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ ฉมุ + นำ → สานำ = สพฺพโต นำ สฺสานำ.

สำเร็จรูปเป็น **ฉมุสานำ.** (แห่ง... ไม้น ท.)

ทำตัวรูป **ฉมุมฺหิ** ศัพท์เดิมคือ = ฉมุ

หลัง ฉมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ฉมุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

หลังจากปุง.และนปุง.แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ ฉมุ + สฺมึ → มฺหิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ฉมุมฺหิ.** (ใน... ไม้น)

ทำตัวรูป **ฉมุสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = ฉมุ

หลัง ฉมุ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ ฉมุ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ฉมุสฺมึ.** (ใน... ไม้น)

ทำตัวรูป **ฉมูสุ** ศัพท์เดิมคือ = ฉมุ

หลัง ฉมุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ฉมุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ ฉมฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู ฉมฺ อุ → อู + สุ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อู ฉมูสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฉมูสุ.** (ใน... ไม้น ท.)

ทำตัวรูป **ฉมุสุ** ศัพท์เดิมคือ = ฉมุ

หลัง ฉมุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ฉมุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

สำเร็จรูปเป็น **ฉมุสุ.** (ใน... ไม้น ท.)

หมายเหตุ:– ฉมุศัพท์ที่เป็นนปุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีรูปเหมือนฉมุศัพท์ในปุงลิงค์

กึ สทฺทปทมาลา (ใคร, อะไร, ไหน) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โก	เก
ทุติยา.	กํ	เก
ตติยา.	เกน	เกหิ เกภิ
จตุตฺถี.	กสฺส กิสฺส	เกสํ เกสานํ
ปญฺจมี.	กมฺหา กสฺมา	เกหิ เกภิ
ฉฏฺฐี.	กสฺส กิสฺส	เกสํ เกสานํ
สตฺตมี.	กมฺหิ กิมฺหิ กสฺมึ กิสฺมึ	เกสุ

ทำตัวรูป **โก** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ	กึ + สิ	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + สิ	= เสเสสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ	ก + สิ → โอ	= โส.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กฺ ฆ + โอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โก	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โก.** (อ.ใคร)

ทำตัวรูป **เก** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง โย ปฐมาวิภัตติ	กึ + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ ก + โย	= เสเสสุ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง โย เป็น เอ	ก + โย → เอ	= สพฺพนามการเต ปฐโม.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เก	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เก.** (อ.ใคร ท.)

ทำตัวรูป **กำ** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	กึ + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + อำ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กฺ ห + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อ	กำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กำ.** (ซึ่ง... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **เก** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง โย ทุติยาวิภัตติ	กึ + โย	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + โย	= เสเสสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ	ก + โย → เอ	= สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กฺ ห + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เก	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เก.** (ซึ่ง... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **เกน** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง นา ตติยาวิภัตติ	กึ + นา	= กรเณ ตติยา.
เพราะนาวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + นา	= เสเสสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง นา เป็น เอน	ก + นา → เอน	= อโต เนน.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + เอน	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	กฺ ห + เอน	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกน	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เกน.** (ด้วย... ใคร)

ทำตัวรูป **เกหิ** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	กึ + หิ	= กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + หิ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกหิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เกหิ.** (ด้วย... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **เกภิ** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	กึ + หิ	= กรเณ ตติยา.
เพราะหิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + หิ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโญจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	กฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกภิ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เกภิ.** (ด้วย... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **กสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง ส จตุตถีวิภัตติ	กึ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + ส	= เสเสสุ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม	ก + สฺ –ส	= สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **กสฺส.** (แก่... ใคร)

ทำตัวรูป **กิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง ส จตุตถีวิภัตติ	กึ + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต	กิ ◌ं + ส	= พฺยญฺชเน จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม	กิ + สฺ –ส	= สาคโม เส.

สำเร็จรูปเป็น **กิสฺส.** (แก่... ใคร)

ทำตัวรูป **เกสำ** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ	กึ + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + นำ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ	กฺ เอ + นำ → สำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เกสำ.** (แก่... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **เกสานำ** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ	กึ + นำ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + นำ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ	กฺ เอ + นำ → สานำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกสานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เกสานำ.** (แก่... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **กมฺหา** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	กึ + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + สฺมา	= เสเสสุ จ.
หลังจากปุง,นปุง. แปลง สฺมา เป็น มฺหา	ก + สฺมา → มฺหา	= สฺมาหิสฺมีนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

สำเร็จรูปเป็น **กมฺหา.** (แต่... ใคร)

ทำตัวรูป **กสฺมา** ศัพท์เดิมคือ = กึ

หลัง กึ ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ	กึ + สฺมา	= อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะสฺมาวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + สฺมา	= เสเสสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **กสฺมา.** (แต่... ใคร)

ทำตัวรูป **เกหิ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ กึ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะหิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + หิ = เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ เกหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เกหิ.** (แต่... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **เกภิ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ กึ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
เพราะหิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + หิ = เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ กฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ เกภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เกภิ.** (แต่... ใคร ท.)

ทำตัวรูป **กสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ กึ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + ส = เสเสสุ จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม ก + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **กสฺส.** (แห่ง... ใคร)

ทำตัวรูป **กิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ กึ + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต กิ ◌ं + ส = พฺยญฺชเน จ.
เพราะสวิภัตติ ลง สฺอาคม กิ + สฺ –ส = สาคโม เส.
สำเร็จรูปเป็น **กิสฺส.** (แห่ง... ใคร)

ทำตัวรูป **เกสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= กึ
หลัง กึ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	กึ + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + นำ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สำ	กฺ เอ + นำ → สำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เกสำ.** (แห่ง... ใคร ท.)		

ทำตัวรูป **เกสานำ**	ศัพท์เดิมคือ	= กึ
หลัง กึ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	กึ + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + นำ	= เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ + นำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะนวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	กฺ อ → เอ + นำ	= สพฺพนามานำ นำมฺหิ จ.
หลังจากสัพพนาม แปลง นำ เป็น สานำ	กฺ เอ + นำ → สานำ	= สพฺพโต นำ สำสานำ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เกสานำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เกสานำ.** (แห่ง... ใคร ท.)		

ทำตัวรูป **กมฺหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= กึ
หลัง กึ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	กึ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก	กึ → ก + สฺมึ	= เสเสสุ จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ	ก + สฺมึ → มฺหิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กมฺหิ.** (ใน... ใคร)		

ทำตัวรูป **กิมฺหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= กึ
หลัง กึ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	กึ + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต	กิ ˊ + สฺมึ	= พฺยญฺชเน จ.
หลังจากปุง.และนปุง. แปลง สฺมึ เป็น มฺหิ	กิ + สฺมึ → มฺหิ	= สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
สำเร็จรูปเป็น **กิมฺหิ.** (ใน... ใคร)		

ทำตัวรูป **กสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กึ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + สฺมึ = เสเสสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **กสฺมึ.** (ใน... ใคร)

ทำตัวรูป **กิสฺมึ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ กึ + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะพยัญชนะ ลบนิคหิต กิ ◌ + สฺมึ = พฺยญฺชเน จ.
สำเร็จรูปเป็น **กิสฺมึ.** (ใน... ใคร)

ทำตัวรูป **เกสุ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ กึ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสุวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + สุ = เสเสสุ จ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ กฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ เอ เกสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เกสุ.** (ใน... ใคร ท.)

กา สทฺทปทมาลา (ใคร, อะไร, ไหน) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กา	กา กาโย
ทุติยา.	กำ	กา กาโย
ตติยา.	กายฺ	กาหิ กาภิ
จตุตฺถี.	กสฺสา กายฺ	กาสำ กาสานำ
ปญฺจมี.	กายฺ	กาหิ กาภิ
ฉฏฺฐี.	กสฺสา กายฺ	กาสำ กาสานำ
สตฺตมี.	กสฺสำ กายฺ	กาสุ

ทำตัวรูป **กา** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ กึ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + สิ = เสเสสุ จ.
หลัง กศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ก อา + สิ = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ อา + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กฺ อ อา + สิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ลบ สิวิภัตติ กฺ อา + สิ = เสสโต โลปำ คสิปิ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา กา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กา.** (กา อิตฺถี. อ.หญิง คน ไหน)

ทำตัวรูป **กา** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง โย ปฐมาวิภัตติ กึ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + โย = เสเสสุ จ.
หลัง กศัพท์ ลง อาปัจจัยอิตถีลิงค์ ก อา + โย = อิตฺถิยมโต อาปจฺจโย.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ อา + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กฺ อ อา + โย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ตั้ง อา ชื่อ ฆ กฺ อา ฆ + โย = อา โฆ.
หลังจาก อา ที่ชื่อ ฆ ลบ โยวิภัตติ กฺ อา ฆ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยหำ โลโป.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา กา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กา.** (กา อิตฺถี โย. อ.หญิง ท. เหล่า ไหน)

หมายเหตุ:– **กา**ศัพท์ มีวิธีทำตัวรูปและแจกปทมาลาเหมือนสพฺพาศัพท์

กึ สทฺทปทมาลา (อะไร, ไหน) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กึ	กาฺนิ
ทุติยา.	กึ	กาฺนิ
ตติยา.	เกน	เกหิ เกภิ
จตุตฺถี.	กสฺส กิสฺส	เกสํ เกสานํ
ปญฺจมี.	กมฺหา กสฺมา	เกหิ เกภิ
ฉฏฺฐี.	กสฺส กิสฺส	เกสํ เกสานํ
สตฺตมี.	กมฺหิ กิมฺหิ กสฺมึ กิสฺมึ	เกสุ

ทำตัวรูป **กึ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ กึ + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
ลบ สิวิภัตติ กึ + สิ = เสสโต โลปิ คสิปิ.
สำเร็จรูปเป็น **กึ.** (อ.อะไร)

ทำตัวรูป **กาฺนิ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง โย ปฐมาวิภัตติ กึ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลง กึ เป็น ก กึ → ก + โย = เสเสสุ จ.
หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น นิ ก + โย → นิ = อโต นิจฺจํ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ + นิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยที่แปลงเป็นนิแล้ว ทีฆะอเป็นอา กฺ อ → อา + นิ = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆ.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา กาฺนิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **กาฺนิ.** (อ.อะไร ท.)

ทำตัวรูป **กึ** ศัพท์เดิมคือ = กึ
หลัง กึ ลง อํ ทุติยาวิภัตติ กึ + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะสระหลัง ลบนิคหิต กิ ◌́ + อํ = กฺวจิ โลปิ.
ตั้ง อิ ชื่อ ฌ กิ ฌ + อํ = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ แปลง อ ๎ เป็นพินิคหิต กิ + อ ๎ → ˚ = อ ๎ไม พินฺฺคหีตๆ ฌลเปหิ.
สำเร็จรูปเป็น **กึ.** (ซึ่ง... อะไร)

หมายเหตุ:– กึศัพท์ในนปุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติจนถึงสัตตมีวิภัตติ มีรูปเหมือน กึศัพท์ในปุงลิงค์

กึ + จิ สทฺทปทมาลา (อะไรๆ, ใครๆ) ปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โกจิ	เกจิ
ทุติยา.	กญฺจิ	เกจิ
ตติยา.	เกนจิ	เกหิจิ
จตุตฺถี.	กสฺสจิ	เกสญฺจิ
ปญฺจมี.	กสฺมาจิ	เกหิจิ
ฉฏฺฐี.	กสฺสจิ	เกสญฺจิ
สตฺตมี.	กสฺมิญฺจิ, กิสฺมิญฺจิ	เกสุจิ

กา + จิ สทฺทปทมาลา (อิตถีลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กาจิ	กาจิ
ทุติยา.	กญฺจิ	กาจิ
ตติยา.	กายจิ	กาหิจิ
จตุตฺถี.	กายจิ, กสฺสาจิ	กาสญฺจิ
ปญฺจมี.	กายจิ	กาหิจิ
ฉฏฺฐี.	กายจิ, กสฺสาจิ	กาสญฺจิ
สตฺตมี.	กายจิ	กาสุจิ

กึ + จิ สทฺทปทมาลา (นปุงสกลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กิญฺจิ	กานิจิ
ทุติยา.	กิญฺจิ	กานิจิ
ตติยา.	เกนจิ	เกหิจิ
จตุตฺถี.	กสฺสจิ	เกสญฺจิ
ปญฺจมี.	กสฺมาจิ	เกหิจิ
ฉฏฺฐี.	กสฺสจิ	เกสญฺจิ
สัตตมี.	กสฺมิญฺจิ, กิสฺมิญฺจิ	เกสุจิ

ย + กึ + จิ สทฺทปทมาลา (ปุงลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	โย โกจิ	เย เกจิ
ทุติยา.	ยํ กญฺจิ	เย เกจิ
ตติยา.	เยน เกนจิ	เยหิ เกหิจิ
จตุตฺถี.	ยสฺส กสฺสจิ	เยสํ เกสญฺจิ
ปญฺจมี.	ยสฺมา กสฺมาจิ	เยหิ เกหิจิ
ฉฏฺฐี.	ยสฺส กสฺสจิ	เยสํ เกสญฺจิ
สัตตมี.	ยสฺมึ กสฺมิญฺจิ	เยสุ เกสุจิ

ยา + กา + จิ สทฺทปทมาลา (อิตถีลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยา กาจิ	ยา กาจิ
ทุติยา.	ยं กญฺจิ	ยา กาจิ
ตติยา.	ยาย กายจิ	ยาหิ กาหิจิ
จตุตฺถี.	ยาย กายจิ	ยาสं กาสญฺจิ
ปญฺจมี.	ยาย กายจิ	ยาหิ กาหิจิ
ฉฏฺฐี.	ยาย กายจิ	ยาสं กาสญฺจิ
สตฺตมี.	ยาย กายจิ	ยาสุ กาสุจิ

ย + กึ + จิ สทฺทปทมาลา (นปุงสกลิงค์)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ยं กิญฺจิ	ยานิ กานิจิ
ทุติยา.	ยं กิญฺจิ	ยานิ กานิจิ
ตติยา.	เยน เกนจิ	เยหิ เกหิจิ
จตุตฺถี.	ยสฺส กสฺสจิ	เยสं เกสญฺจิ
ปญฺจมี.	ยสฺมา กสฺมาจิ	เยหิ เกหิจิ
ฉฏฺฐี.	ยสฺส กสฺสจิ	เยสं เกสญฺจิ
สตฺตมี.	ยสฺมึ กสฺมิญฺจิ	เยสุ เกสุจิ

เอก สทฺทปทมาลา (หนึ่ง)

ลิงค์	ปุงลิงค์	อิตถีลิงค์	นปุงสกลิงค์
วิภัตติ	เอกวจนะ	เอกวจนะ	เอกวจนะ
ปฐมา.	เอโก	เอกา	เอกํ
ทุติยา.	เอกํ	เอกํ	เอกํ
ตติยา.	เอเกน	เอกายฺ	เอเกน
จตุตฺถี.	เอกสฺส	เอกิสฺสา เอกายฺ	เอกสฺส
ปญฺจมี.	เอกมฺหา เอกสฺมา	เอกายฺ	เอกมฺหา เอกสฺมา
ฉฏฺฐี.	เอกสฺส	เอกิสฺสา เอกายฺ	เอกสฺส
สตฺตมี.	เอกมฺหิ เอกสฺมึ	เอกิสฺสํ เอกายฺ	เอกมฺหิ เอกสฺมึ

อุภ สทฺทปทมาลา (ทั้งสอง) ทั้ง ๓ ลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อุโภ อุเภ
ทุติยา.	อุโภ อุเภ
ตติยา.	อุโภหิ อุโภภิ อุเภหิ อุเภภิ
จตุตฺถี.	อุภินฺนํ
ปญฺจมี.	อุโภหิ อุโภภิ อุเภหิ อุเภภิ
ฉฏฺฐี.	อุภินฺนํ
สตฺตมี.	อุโภสุ อุเภสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง โย เป็น โอ และ เอ บ้าง

๒. เพราะหิวิภัตติและสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ แล้วแปลง เอ เป็น โอ บ้าง

๓. หลัง อุภศัพท์เป็นต้น แปลง นวิภัตติ เป็น อินฺนํ

ทำตัวรูป **อุโภ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อุภ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปจมา.

หลังจากอุภ แปลง โย เป็น โอ อุภ + โย → โอ = ตุศัพท์ ใน ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภ.** (อุโภ ปุริสา. อ.บุรุษ ท. ทั้งสอง)

ทำตัวรูป **อุเภ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง โย ปฐมาวิภัตติ อุภ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปจมา.

หลังจากอุภ แปลง โย เป็น เอ อุภ + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปจโม.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุเภ.** (อุเภ ปุริสา. อ.บุรุษ ท. ทั้งสอง)

ทำตัวรูป **อุโภ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง โย ทุติยาวิภัตติ อุภ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอุภ แปลง โย เป็น โอ อุภ + โย → โอ = ตุศัพท์ ใน ตโต โยนโม ตุ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภ.** (อุโภ ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. ทั้งสอง)

ทำตัวรูป **อุเภ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง ไย ทุติยาวิภัตติ อุภ + ไย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอุภ แปลง ไย เป็น เอ อุภ + ไย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุเภ.** (อุเภ ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. ทั้งสอง)

ทำตัวรูป **อุโภหิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อุภ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง เอ เป็น โอ อุภฺ เอ → โอ + หิ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภหิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุโภภิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อุภ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง เอ เป็น โอ อุภฺ เอ → โอ + หิ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อุภฺ โอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภภิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุเภหิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อุภ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อุเภหิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุเภภิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ
หลัง อุภ ลง หิ ตติยาวิภัตติ อุภ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวากาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อุภฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อุเภภิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุภินฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ
หลัง อุภ ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ อุภ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากสังขยา แปลง นำ เป็น อินฺนำ อุภ + นำ → อินฺนำ = อุภาทิโต นมินฺนำ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + อินฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + อินฺนำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อิ อุภินฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อุภินฺนำ.** (แก่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุโภหิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ
หลัง อุภ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อุภ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวากาโร เอ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง เอ เป็น โอ อุภฺ เอ → โอ + หิ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อุโภหิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุโภภิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อุภ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง เอ เป็น โอ อุภฺ เอ → โอ + หิ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อุภฺ โอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภภิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุเภหิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อุภ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุเภหิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุเภภิ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อุภ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อุภฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุเภภิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุภินฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อุภ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากสังขยา แปลง นำ เป็น อินฺนำ อุภ + นำ → อินฺนำ = อุภาทิโต นมินฺนำ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + อินฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุภฺ ฆ + อินฺนำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อิ อุภินฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุภินฺนำ.** (แห่ง... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุโภสุ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อุภ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

เพราะสุวิภัตติ แปลง เอ เป็น โอ อุภฺ เอ → โอ + สุ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ อุโภสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุโภสุ.** (ใน... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **อุเภสุ** ศัพท์เดิมคือ = อุภ

หลัง อุภ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อุภ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ อุภฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อุภฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ เอ อุเภสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุเภสุ.** (ใน... ทั้งสอง ท.)

ทฺวิ สทฺทปทมาลา (สอง) ทั้ง ๓ ลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	เทฺว ทุเว
ทุติยา.	เทฺว ทุเว
ตติยา.	ทฺวีหิ ทฺวีภิ
จตุตฺถี.	ทฺวินฺนํ ทุวินฺนํ
ปญฺจมี.	ทฺวีหิ ทฺวีภิ
ฉฏฺฐี.	ทฺวินฺนํ ทุวินฺนํ
สตฺตมี.	ทฺวีสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง ทฺวิ กับ โย เป็น เทฺว และ ทุเว

๒. เพราะ นํ วิภัตติ ลง นฺอาคม, เพราะ นํ วิภัตติ แปลง ทฺวิ เป็น ทุวิ บ้าง

ทำตัวรูป **เทฺว** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ

หลัง ทฺวิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ทฺวิ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงทฺวิกับโยเป็น เทฺว ทฺวิ+โย → เทฺว = โยสุ ทฺวินฺนํ เทฺว จ.

สำเร็จรูปเป็น **เทฺว.** (เทฺว ธมฺมา, เทฺว อิตฺถิโย, เทฺว รูปานิ)

ทำตัวรูป **ทุเว** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ

หลัง ทฺวิ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ทฺวิ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงทฺวิกับโยเป็น ทุเว ทฺวิ+โย → ทุเว = จศัพท์ ใน โยสุ ทฺวินฺนํ เทฺว จ.

สำเร็จรูปเป็น **ทุเว.** (อ.ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **เทฺว** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ

หลัง ทฺวิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ทฺวิ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงทฺวิกับโยเป็น เทฺว ทฺวิ+โย → เทฺว = โยสุ ทฺวินฺนํ เทฺว จ.

สำเร็จรูปเป็น **เทฺว.** (เทฺว ธมฺเม, เทฺว อิตฺถิโย, เทฺว รูปานิ)

ทำตัวรูป **ทุเว** ศัพท์เดิมคือ = ทุวิ
หลัง ทุวิ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ทุวิ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงทุวิกับโยเป็น ทุเว ทุวิ+โย → ทุเว = จศัพท์ ใน โยสุ ทุวินฺนำ เทฺว จ.
สำเร็จรูปเป็น **ทุเว.** (ซึ่ง... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทุวีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ทุวิ
หลัง ทุวิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ทุวิ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ ทุวฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ทุวฺ อิ → อี + หิ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี ทุวีหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทุวีหิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทุวีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ทุวิ
หลัง ทุวิ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ทุวิ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ ทุวฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ทุวฺ อิ → อี + หิ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ทุวฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี ทุวีภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทุวีภิ.** (ด้วย... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทุวินฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = ทุวิ
หลัง ทุวิ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ทุวิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคมหลังสังขยา ทุวิ + นฺ –นำ = โน จ ทุวาทิโต นำมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ทุวินฺนำ.** (แก่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทุวินฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = ทุวิ
หลัง ทุวิ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ทุวิ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง ทุวิ เป็น ทุวิ ทุวิ → ทุวิ + นำ = จศัพท์ ใน โยสุ ทุวินฺนำ เทฺว จ.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคมหลังสังขยา ทุวิ + นฺ –นำ = โน จ ทุวาทิโต นำมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ทุวินฺนำ.** (แก่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทฺวีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ
หลัง ทฺวิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ทฺวิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ ทฺวฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ทฺวฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี ทฺวีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทฺวีหิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทฺวีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ
หลัง ทฺวิ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ทฺวิ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ ทฺวฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ทฺวฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ทฺวฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี ทฺวีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทฺวีภิ.** (แต่... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทฺวินฺนํ** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ
หลัง ทฺวิ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ทฺวิ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคมหลังสังขยา ทฺวิ + นฺ –นํ = โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ทฺวินฺนํ.** (แห่ง... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทฺวินฺนํ** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ
หลัง ทฺวิ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ทฺวิ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง ทฺวิ เป็น ทฺวิ ทฺวิ → ทฺวิ + นํ = จศัพท์ ใน ไยสุ ทฺวินฺนํ เทฺว จ.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺอาคมหลังสังขยา ทฺวิ + นฺ –นํ = โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ทฺวินฺนํ.** (แห่ง... ทั้งสอง ท.)

ทำตัวรูป **ทฺวีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ทฺวิ

หลัง ทฺวิ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ทฺวิ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ ทฺวฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ทฺวฺ อิ → อี + สุ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี ทฺวีสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทฺวีสุ.** (ใน... ทั้งสอง ท.)

ติ สทฺทปทมาลา (สาม) ปุงลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ตโย
ทุติยา.	ตโย
ตติยา.	ตีหิ ตีภิ
จตุตฺถี.	ติณฺณํ ติณฺณนฺนํ
ปญฺจมี.	ตีหิ ตีภิ
ฉฏฺฐี.	ติณฺณํ ติณฺณนฺนํ
สัตตมี.	ตีสุ

ทำตัวรูป **ตโย** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ติ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ติ กับโย เป็น ตโย ติ+โย → ตโย = ติจตุนฺนนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **ตโย.** (ตโย ปุริสา. อ.บุรุษ ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ตโย** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ติ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ติ กับโย เป็น ตโย ติ+โย → ตโย = ติจตุนฺนนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **ตโย.** (ตโย ปุริเส ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งบุรุษ ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติณฺณำ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ติ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากติสังขยา แปลง นำ เป็น อิณฺณำ ติ + นำ → อิณฺณำ = อิณฺณมิณฺณนฺนำ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + อิณฺณำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆิ + อิณฺณำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติณฺณำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณำ.** (ติณฺณำ ปุริสานำ. แก่บุรุษ ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ติณฺณนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ติ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากติสังขยา แปลง นำ เป็น อิณฺณนฺนำ ติ + นำ → อิณฺณนฺนำ = อิณฺณมิณฺณนฺนำ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + อิณฺณนฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ ฆิ + อิณฺณนฺนำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติณฺณนฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณนฺนํ.** (ติณฺณนฺนํ ปุริสานํ. แก่บุรุษ ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีหิ**		ศัพท์เดิมคือ	= ติ
	หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ติ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
	เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	ตฺ อิ → อี + หิ	= สุพหิสุ จ.
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	ตีหิ	= พเย ปรํ ยุตฺตเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ**		ศัพท์เดิมคือ	= ติ
	หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ติ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
	เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	ตฺ อิ → อี + หิ	= สุพหิสุ จ.
	หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ตฺ อี + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	ตีภิ	= พเย ปรํ ยุตฺตเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติณฺณํ**		ศัพท์เดิมคือ	= ติ
	หลัง ติ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	ติ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
	หลังจากติสังขยา แปลง นํ เป็น อิณฺณํ	ติ + นํ → อิณฺณํ	= อิณฺณมิณฺณนฺนํ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.
	แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + อิณฺณํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
	ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ อิ + อิณฺณํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
	นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติณฺณํ	= พเย ปรํ ยุตฺตเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณํ.** (ติณฺณํ ปุริสานํ. แห่งบุรุษ ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ติณฺณนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ	ติ + นำ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากติสังขยา แปลง นำ เป็น อิณฺณนฺนำ	ติ + นำ → อิณฺณนฺนำ	= อิณฺณมิณฺณนฺนำ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + อิณฺณนฺนำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ อิ + อิณฺณนฺนำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติณฺณนฺนำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณนฺนำ.** (ติณฺณนฺนำ ปุริสานำ. แห่งบุรุษ ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ติ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	ตฺ อิ → อี + สุ	= สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	ตีสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีสุ.** (ใน... สาม ท.)

ติ สทฺทปทมาลา (สาม) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ติสฺโส
ทุติยา.	ติสฺโส
ตติยา.	ตีหิ ตีภิ
จตุตฺถี.	ติสฺสนฺนำ
ปญฺจมี.	ตีหิ ตีภิ
ฉัฏฐี.	ติสฺสนฺนำ
สัตตมี.	ตีสุ

ทำตัวรูป **ติสฺโส** ศัพท์เดิมคือ = ติ
หลัง ติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ติ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงติกับโย เป็น ติสฺโส ติ+โย → ติสฺโส = ติจตุนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ
สำเร็จรูปเป็น **ติสฺโส.** (ติสฺโส อิตฺถิโย. อ.หญิง ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ติสฺโส** ศัพท์เดิมคือ = ติ
หลัง ติ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ติ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงติกับโย เป็น ติสฺโส ติ+โย → ติสฺโส = ติจตุนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ
สำเร็จรูปเป็น **ติสฺโส.** (ติสฺโส อิตฺถิโย ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งหญิง ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ
หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ
หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติสฺสนฺนํ** ศัพท์เดิมคือ = ติ
หลัง ติ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ ติ + นํ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ลง สฺสาคม ติ + สฺสํ –นํ = จศัพท์ ใน โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
เพราะพยัญชนะ แปลง นิคหิต เป็น นฺ ติ + สฺส ˚ → นฺ –นํ = วคฺคนฺตา วา วคฺเค.
สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสนฺนํ.** (ติสฺสนฺนํ อิตฺถินํ. แก่หญิง ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติสฺสนฺนํ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ ติ + นํ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ ลง สฺสาคม ติ + สฺสํ –นํ = จศัพท์ ใน โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.

เพราะพยัญชนะ แปลง นิคหิต เป็น นฺ ติ + สฺส ◌ं → นฺ –นํ = วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.

สำเร็จรูปเป็น **ติสฺสนฺนํ.** (ติสฺสนฺนํ อิตฺถินํ. แห่งหญิง ท. สามคน)

ทำตัวรูป **ตีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ติ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + สุ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีสุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีสุ.** (ใน... สาม ท.)

ติ สทฺทปทมาลา (สาม) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ตีณิ
ทุติยา.	ตีณิ
ตติยา.	ตีหิ ตีภิ
จตุตฺถี.	ติณฺณํ ติณฺณนฺนํ
ปัญจมี.	ตีหิ ตีภิ
ฉัฏฐี.	ติณฺณํ ติณฺณนฺนํ
สัตตมี.	ตีสุ

ทำตัวรูป **ตีณิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ติ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ติ กับโย เป็น ตีณิ ติ+โย → ตีณิ = ติจตุนฺนนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **ตีณิ.** (ตีณิ กุลานิ. ฉ.ตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีณิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ติ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะโยวิภัตติ แปลง ติ กับโย เป็น ตีณิ ติ+โย → ตีณิ = ติจตุนฺนนฺนํ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **ตีณิ.** (ตีณิ กุลานิ ปสฺส. ฉ.ท่าน จงดู ซึ่งตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุนหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีหิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ติ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ตฺ อี + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีภิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (ด้วย... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติณฺณํ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ติ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากติสังขยา แปลง นำ เป็น อิณฺณำ ติ + นำ → อิณฺณำ = อิณฺณมิณฺณนฺนำ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + อิณฺณำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ อิ + อิณฺณำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติณฺณำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณำ.** (ติณฺณำ กุลานำ. แก่ตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ติณฺณนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ ติ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากติสังขยา แปลง นำ เป็น อิณฺณนฺนำ ติ + นำ → อิณฺณนฺนำ = อิณฺณมิณฺณนฺนำ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + อิณฺณนฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตฺ อิ + อิณฺณนฺนำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ ติณฺณนฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณนฺนำ.** (ติณฺณนฺนำ กุลานำ. แก่ตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีหิ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ติ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + หิ = สุพหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีหิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ตีภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ติ
หลัง ติ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ติ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี	ตฺ อิ → อี + หิ	= สุพหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ตฺ อี + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี	ตีภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีภิ.** (แต่... สาม ท.)

ทำตัวรูป **ติณฺณํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ติ
หลัง ติ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	ติ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากติสังขยา แปลง นํ เป็น อิณฺณํ	ติ + นํ → อิณฺณํ	= อิณฺณมิณฺณนฺนํ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + อิณฺณํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ฆิ + อิณฺณํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติณฺณํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณํ.** (ติณฺณํ กุลานํ. แห่งตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ติณฺณนฺนํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ติ
หลัง ติ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	ติ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากติสังขยา แปลง นํ เป็น อิณฺณนฺนํ	ติ + นํ → อิณฺณนฺนํ	= อิณฺณมิณฺณนฺนํ ตีหิ สงฺขฺยาหิ.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ	ตฺ อิ + อิณฺณนฺนํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตฺ ฆิ + อิณฺณนฺนํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติณฺณนฺนํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติณฺณนฺนํ.** (ติณฺณนฺนํ กุลานํ. แห่งตระกูล ท. ทั้งสาม)

ทำตัวรูป **ตีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ติ

หลัง ติ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ ติ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ ตฺ อิ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อิ เป็น อี ตฺ อิ → อี + สุ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ตีสุ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตีสุ.** (ใน... สาม ท.)

หมายเหตุ:– **ติ**ศัพท์ที่เป็นพหุงสกลิงค์ ตั้งแต่ตติยาวิภัตติ จนถึงสัตตมีวิภัตติ มีรูปเหมือน **ติ**ศัพท์ในปุงลิงค์

จตุ สทฺทปทมาลา (สี่) ปุงลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	จตฺตาโร จตุโร
ทุติยา.	จตฺตาโร จตุโร
ตติยา.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
จตุตฺถี.	จตุนฺนๆ
ปัญจมี.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
ฉัฏฐี.	จตุนฺนๆ
สัตตมี.	จตูสุ

ทำตัวรูป **จตฺตาโร** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ จตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโย แปลง จตุ กับโย เป็น จตฺตาโร จตุ+โย → จตฺตาโร = ติจตุนฺนๆ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **จตฺตาโร.** (จตฺตาโร ปุริสา. อ.บุรุษ ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตุโร** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ จตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจตุศัพท์ แปลง โย เป็น โอ จตุ + โย → โอ = ตุศัพท์ในตโต โยนโม ตุ.

เพราะสระหลัง ลง รฺอาคม จตุ + รฺ – โอ = ยวมทนตรลา จาคมา.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ โอ จตุโร = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตุโร.** (จตุโร ปุริสา. อ.บุรุษ ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตฺตาโร** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ จตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโย แปลง จตุ กับโย เป็น จตฺตาโร จตุ+โย → จตฺตาโร = ติจตุนฺนำ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ
สำเร็จรูปเป็น **จตฺตาโร.** (จตฺตาโร ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตุโร** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ จตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจตุศัพท์ แปลง โย เป็น โอ จตุ + โย → โอ = ตุศัพท์โน ตโต โยนโม ตุ.
เพราะสระหลัง ลง รฺอาคม จตุ + รฺ – โอ = ยวมทนตรลา จาคมา.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ โอ จตุโร = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตุโร.** (จตุโร ปุริเส. ซึ่ง... บุรุษ ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุพฺภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ	จตุ + หิ	= กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	จตุ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
พฺ อสทิสเทฺวภาวะ	จตุ + พฺ –ภิ	= วคฺเค โฆสา โฆสานํ ตติยปฐมา.
สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)		
ทำตัวรูป **จตุนฺนํ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง นํ จตุตถีวิภัตติ	จตุ + นํ	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺ อาคม	จตุ + นฺ –นํ	= โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **จตุนฺนํ.** (แก่... สี่ ท.)		
ทำตัวรูป **จตูหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	จตุ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	จตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	จตฺ อุ → อู + หิ	= สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู	จตูหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (แต่... สี่ ท.)		
ทำตัวรูป **จตูภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	จตุ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	จตฺ อุ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	จตฺ อุ → อู + หิ	= สุนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	จตฺ อู + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู	จตูภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (แต่... สี่ ท.)		
ทำตัวรูป **จตุพฺภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	จตุ + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	จตุ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
พฺ อสทิสเทฺวภาวะ	จตุ + พฺ –ภิ	= วคฺเค โฆสา โฆสานํ ตติยปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุนฺนํ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง นํ ฉัฏฐีวิภัตติ	จตุ + นํ	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺ อาคม	จตุ + นฺ –นํ	= โน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.

สำเร็จรูปเป็น **จตุนฺนนฺ.** (แห่ง... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	จตุ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	จตฺ อุ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	จตฺ อุ → อู + สุ	= สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู	จตูสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตูสุ.** (ใน... สี่ ท.)

จตุ สทฺทปทมาลา (สี่) อิตถีลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	จตสฺโส
ทุติยา.	จตสฺโส
ตติยา.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
จตุตฺถี.	จตสฺสนฺนนฺ
ปัญจมี.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
ฉัฏฐี.	จตสฺสนฺนนฺ
สัตตมี.	จตูสุ

ทำตัวรูป **จตสฺโส** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ จตุ + โย = สิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโย แปลง จตุ กับ โย เป็น จตสฺโส จตุ+โย → จตสฺโส = ติจตุนฺนำ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **จตสฺโส.** (จตสฺโส อิตฺถิโย. อ.หญิง ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตสฺโส** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ จตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะโย แปลง จตุ กับ โย เป็น จตสฺโส จตุ+โย → จตสฺโส = ติจตุนฺนำ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ

สำเร็จรูปเป็น **จตสฺโส.** (จตสฺโส อิตฺถิโย. ซึ่ง... หญิง ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.

พฺ อสทิสเทฺวภาวะ จตุ + พฺ –ภิ = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตสฺสนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ จตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ลง สฺสำ อาคม จตุ + สฺสำ –นำ = จศัพท์โฆ โฆ จ ทฺวาทิโต นำมฺหิ.
เพราะพยัญชนะ แปลงนิคหิต เป็น พฺ จตุ + สฺส ˚ → พฺ –นำ = วคฺคนฺตำ วา วคเค.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + สฺสนฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง อุ เป็น อ จตฺ อุ → อ + สฺสนฺนำ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ จตสฺสนฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตสฺสนฺนำ.** (จตสฺสนฺนำ อิตฺถีนำ. แก่... หญิง ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
พฺ อสทิสเทฺวภาวะ จตุ + พฺ –ภิ = วคฺเค โฆสา โฆสานำ ตติยปฐมา.
สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตสฺสนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ จตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ ลง สฺสำ อาคม จตุ + สฺสำ –นำ = จศัพท์ไน ไน จ ทฺวาทิโต นมฺหิ.

เพราะพยัญชนะ แปลงนิคหิต เป็น นฺ จตุ + สฺส ˚ → นฺ –นำ = วคฺคนฺตำ วา วคเค.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + สฺสนฺนำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง อุ เป็น อ จตฺ อุ → อ + สฺสนฺนำ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ จตสฺสนฺนำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตสฺสนฺนำ.** (จตสฺสนฺนำ อิตฺถีนำ. แห่ง... หญิง ท. สี่คน)

ทำตัวรูป **จตูสุ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ

หลัง จตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ จตุ + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + สุ = สุนหิสุ จ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตูสุ.** (ใน... สี่ ท.)

จตุ สทฺทปทมาลา (สี่) นปุงสกลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	จตฺตาริ
ทุติยา.	จตฺตาริ
ตติยา.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
จตุตฺถี.	จตุนฺนำ
ปัญจมี.	จตูหิ จตูภิ จตุพฺภิ
ฉัฏฐี.	จตุนฺนำ
สัตตมี.	จตูสุ

ทำตัวรูป **จตฺตาริ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง โย ปฐมาวิภัตติ จตุ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโย แปลง จตุ กับ โย เป็น จตฺตาริ จตุ+โย → จตฺตาริ = ติจตุนฺนำ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ
สำเร็จรูปเป็น **จตฺตาริ.** (จตฺตาริ กุลานิ. ฉ.ตระกูล ท. สี่ตระกูล)

ทำตัวรูป **จตฺตาริ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง โย ทุติยาวิภัตติ จตุ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโย แปลง จตุ กับ โย เป็น จตฺตาริ จตุ+โย → จตฺตาริ = ติจตุนฺนำ ติสฺโสจตสฺโสตโยฯ
สำเร็จรูปเป็น **จตฺตาริ.** (จตฺตาริ กุลานิ. ซึ่ง...ตระกูล ท. สี่ตระกูล)

ทำตัวรูป **จตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนฺหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ตติยาวิภัตติ จตุ + หิ = กรเณ ตติยา.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
พฺ อสทิสเทฺวภาวะ จตุ + พฺ –ภิ = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (ด้วย... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง นำ จตุตถีวิภัตติ จตุ + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺ อาคม จตุ + นฺ –นำ = โน จ ทฺวาทิโต นำมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **จตุนฺนำ.** (แก่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูหิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูหิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ จตฺ อุ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู จตฺ อุ → อู + หิ = สุนำหิสุ จ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตฺ อู + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู จตูภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตูภิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุพฺภิ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ จตุ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ จตุ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
พฺ อสทิสเทฺวภาวะ จตุ + พฺ –ภิ = วคฺเค โฆสา โฆสานำ ตติยปฺจมา.
สำเร็จรูปเป็น **จตุพฺภิ.** (แต่... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตุนฺนำ** ศัพท์เดิมคือ = จตุ
หลัง จตุ ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ จตุ + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ ลง นฺ อาคม จตุ + นฺ –นำ = โน จ ทฺวาทิโต นำมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **จตุนฺนำ.** (แห่ง... สี่ ท.)

ทำตัวรูป **จตูสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ
หลัง จตุ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	จตุ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อุ	จตฺ อุ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ ทีฆะ อุ เป็น อู	จตฺ อุ → อู + สุ	= สุหิสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อู	จตูสุ	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จตูสุ.** (ใน... สี่ ท.)

จบ สัพพนาม ไตรลิงค์

๑.๔.๒ สัพพนาม อลิงค์

ตุมฺห สทฺทปทมาลา (ท่าน, เธอ, คุณ, เจ้า)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ตฺวๆ ตุวๆ	ตุมฺเห โว
ทุติยา.	ตวๆ ตๆ ตฺวๆ ตุวๆ	ตุมฺหากๆ ตุมฺเห โว
ตติยา.	ตยา ตฺวยา เต	ตุมฺเหหิ ตุมฺเหภิ โว
จตุตถี.	ตุมฺหๆ ตว ตุยฺหๆ เต	ตุมฺหๆ ตุมฺหากๆ โว
ปัญจมี.	ตยา	ตุมฺเหหิ ตุมฺเหภิ
ฉัฏฐี.	ตุมฺหๆ ตว ตุยฺหๆ เต	ตุมฺหๆ ตุมฺหากๆ โว
สัตตมี.	ตยิ ตฺวยิ	ตุมฺเหสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. ตุมฺหศัพท์ เมื่อลงวิภัตติแล้ว ผิดไปจากรูปเดิม พึงแปลง ตุมฺห กับวิภัตตินั้น เป็นอย่างนั้นๆ
๒. หลังจาก ตุมฺห และ อมฺห แปลง โย ทุติยา เป็น อากๆ บ้าง
๓. แปลง ต ของ ตยา และ ตยิ เป็น ตฺว บ้าง
๔. แปลง ส วิภัตติ เป็น อๆ บ้าง
๕. หลัง ตุมฺห และ อมฺห ให้แปลง นๆ วิภัตติเป็น อๆ และ อากๆ
๖. เต, โว เมื่อมีบทอื่นนำหน้า จึงใช้เรียงในประโยคได้

ทำตัวรูป **ตุวฺหํ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ตุมฺห + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลงตุมฺหกับ สิ เป็น ตุวฺหํ ตุมฺห+สิ → ตุวฺหํ = ตุวมหํ สิมฺหิ จ.

สำเร็จรูปเป็น **ตุวฺหํ.** (อ.ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุวฺหํ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ตุมฺห + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะสิวิภัตติ แปลงตุมฺหกับ สิ เป็น ตุวฺหํ ตุมฺห+สิ → ตุวฺหํ = จศัพท์ไน ตุวมหํ สิมฺหิ จ.

สำเร็จรูปเป็น **ตุวฺหํ.** (อ.ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง โย ปฐมาวิภัตติ ตุมฺห + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากสัพพนาม แปลง โย เป็น เอ ตุมฺห + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปฐโม.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ◌ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ ตุมฺเห = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเห.** (อ.ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **โว** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง โย ปฐมาวิภัตติ ตุมฺห + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงตุมฺหกับโย เป็น โว ตุมฺห+โย → โว = พหุวจเนสุ โวโน.

สำเร็จรูปเป็น **โว.** (อ.ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตวํ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะอวิภัตติ แปลงตุมฺหกับอำ เป็น ตวำ ตุมฺห+อำ → ตวำ = ตวำมมญฺจ พวา.

สำเร็จรูปเป็น **ตวำ.** (ตวำ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งท่าน)

ทำตัวรูป **ตำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะอวิภัตติ แปลง ตุมฺหกับอำ เป็น ตำ ตุมฺห+อำ → ตำ = ตำมำมฺหิ.

สำเร็จรูปเป็น **ตำ.** (ตำ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งท่าน)

ทำตัวรูป **ตุวฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะอวิภัตติ แปลงตุมฺหกับอำ เป็น ตุวฺหำ ตุมฺห+อำ → ตุวฺหำ = ตุมฺหสฺส ตุวฺหาวมำมฺหิ.

สำเร็จรูปเป็น **ตุวฺหำ.** (ตุวฺหำ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งท่าน)

ทำตัวรูป **ตฺวำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะอวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ อำ เป็น ตฺวำ ตุมฺห+อำ → ตฺวำ = ตุมฺหสฺส ตุวฺหาวมำมฺหิ.

สำเร็จรูปเป็น **ตฺวำ.** (ตฺวำ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺหากำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง โย เป็น อากำ ตุมฺห + โย → อากำ = วา ยุวปฺปจฺโม.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา ตุมฺหากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหากำ.** (ตุมฺหากำ ปสฺสามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมเห็น ซึ่งท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

หลังจากอการันต์ แปลง โย เป็น เอ ตุมฺห + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ ตุมฺเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเห.** (ตุมฺเห ปสฺสามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมเห็น ซึ่งท่าน ท.)

ทำตัวรูป **โว** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ ตุมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

เพราะโยวิภัตติ แปลงตุมฺหกับโย เป็น โว ตุมฺห+โย → โว = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโน.

สำเร็จรูปเป็น **โว.** (ซึ่ง... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตยา** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง นา ตติยาวิภัตติ ตุมฺห + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนา แปลง ตุมฺห กับ นา เป็น ตยา ตุมฺห+นา → ตยา = นามฺหิ ตยามยา.

สำเร็จรูปเป็น **ตยา.** (ด้วย... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตฺวยา** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง นา ตติยาวิภัตติ ตุมฺห + นา = กรเณ ตติยา.

เพราะนา แปลง ตุมฺห กับนา เป็น ตยา ตุมฺห+นา → ตยา = นามฺหิ ตยามยา.

แปลง ต ของ ตยา เป็น ตฺว ต → ตฺว ยา = ตยาตยีนำ ตกาโร ตฺวตฺตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ตฺวยา.** (ด้วย... ท่าน)

ทำตัวรูป **เต** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง นา ตติยาวิภัตติ ตุมฺห + นา = กตฺตริ จ.

เพราะนา แปลง ตุมฺห กับ นา เป็น เต ตุมฺห+นา → เต = วา ตติเย จ.

สำเร็จรูปเป็น **เต.** (ฉันท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺเหหิ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตุมฺห + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ ตุมฺหฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ ตุมฺเหหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเหหิ.** (ด้วย... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺเหภิ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห

หลัง ตุมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ ตุมฺห + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ตุมฺหฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ตุมฺหฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ตุมฺเหภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเหภิ.** (ด้วย... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **โว**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ	ตุมฺห + หิ	= กตฺตริ จ.
เพราะหิวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ หิ เป็น โว	ตุมฺห+หิ → โว	= พหุวจเนสุ โวโน.

สำเร็จรูปเป็น **โว.** (อันท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺหํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตุมฺห + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง ส เป็น อำ	ตุมฺห + ส → อำ	= สสฺสำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตุมฺหฺ ห + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตุมฺหำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหำ.** (แก่... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตว**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตุมฺห + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ ส เป็น ตว	ตุมฺห+ส → ตว	= ตวมม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ตว.** (แก่... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุยฺหำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ	ตุมฺห + ส	= สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลงตุมฺห กับ ส เป็น ตุยฺหำ	ตุมฺห+ส → ตุยฺหำ	= ตุยฺหำมยฺหญฺจ.

สำเร็จรูปเป็น **ตุยฺหำ.** (แก่... ท่าน)

ทำตัวรูป **เต** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส จตุตฺถีวิภัตติ ตุมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ ส เป็น เต ตุมฺห+ส → เต = เตเมกวจเนสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **เต.** (แก่... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อำ ตุมฺห + นำ → อำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ ตุมฺหำ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหำ.** (แก่... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺหากำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ ตุมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา ตุมฺหากำ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหากำ.** (แก่... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **โว** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ นำ เป็น โว ตุมฺห+นำ → โว = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโพ.
สำเร็จรูปเป็น **โว.** (แก่... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตยา** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ ตุมฺห + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา ตุมฺห + สฺมา → นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนา แปลง ตุมฺห กับ นา เป็น ตยา ตุมฺห+นา → ตยา = นามฺหิ ตยามยา.

สำเร็จรูปเป็น **ตยา.** (แต่... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺเหหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ตุมฺห + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ตุมฺหฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ตุมฺเหหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเหหิ.** (แต่... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺเหภิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ	ตุมฺห + หิ	= อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ตุมฺหฺ อ → เอ + หิ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ	ตุมฺหฺ เอ + หิ → ภิ	= สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ตุมฺเหภิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเหภิ.** (แต่... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺหำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	ตุมฺห + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง ส เป็น อำ	ตุมฺห + ส → อำ	= สสฺสำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ตุมฺหฺ ห + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตุมฺหำ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหำ.** (แห่ง... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตว**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ	ตุมฺห + ส	= สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ ส เป็น ตว	ตุมฺห+ส → ตว	= ตวมม เส.

สำเร็จรูปเป็น **ตว.** (แห่ง... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุยฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตุมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลงตุมฺห กับ ส เป็น ตุยฺหำ ตุมฺห+ส → ตุยฺหำ = ตุยฺหำมยฺหญฺจ.
สำเร็จรูปเป็น **ตุยฺหำ.** (แห่ง... ท่าน)

ทำตัวรูป **เต** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ ตุมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะสวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ ส เป็น เต ตุมฺห+ส → เต = เตเมกวจเนสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **เต.** (แห่ง... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อำ ตุมฺห + นำ → อำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ ตุมฺหำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหำ.** (แห่ง... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตุมฺหากำ** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
หลังจากตุมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ ตุมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ตุมฺหฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ตุมฺหฺ ฆ + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา ตุมฺหากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺหากำ.** (แห่ง... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **โว** ศัพท์เดิมคือ = ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ ตุมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
เพราะนวิภัตติ แปลง ตุมฺห กับ นำ เป็น โว ตุมฺห+นำ → โว = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโน.
สำเร็จรูปเป็น **โว.** (แห่ง... ท่าน ท.)

ทำตัวรูป **ตยิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ตุมฺห + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึ แปลง ตุมฺห กับ สฺมึ เป็น ตยิ	ตุมฺห+สฺมึ → ตยิ	= ตุมฺหมฺหากำ ตยิมยิ.

สำเร็จรูปเป็น **ตยิ.** (ใน... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตฺวยิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ	ตุมฺห + สฺมึ	= โอกาเส สตฺตมี.
เพราะสฺมึ แปลง ตุมฺห กับ สฺมึ เป็น ตยิ	ตุมฺห+สฺมึ → ตยิ	= ตุมฺหมฺหากำ ตยิมยิ.
แปลง ต ของ ตยิ เป็น ตฺว	ต → ตฺว ยิ	= ตยาตยีนำ ตกาโร ตฺวตฺตำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ตฺวยิ.** (ใน... ท่าน)

ทำตัวรูป **ตุมฺเหสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ตุมฺห
หลัง ตุมฺห ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ตุมฺห + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ตุมฺหฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ	ตุมฺหฺ อ → เอ + สุ	= สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ตุมฺเหสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุมฺเหสุ.** (ใน... ท่าน ท.)

อมฺห สทฺทปทมาลา (ข้าพเจ้า, เรา, ผม, ดิฉัน)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา.	อหํ	มยํ อมฺเห โน
ทุติยา.	มํ มมํ	อมฺหากํ อมฺเห โน
ตติยา.	มยา เม	อมฺเหหิ อมฺเหภิ โน
จตุตฺถี.	อมฺหํ มม มยฺหํ มมํ เม	อมฺหํ อมฺหากํ อสฺมากํ โน
ปญฺจมี.	มยา	อมฺเหหิ อมฺเหภิ
ฉฏฺฐี.	อมฺหํ มม มยฺหํ มมํ เม	อมฺหํ อมฺหากํ อสฺมากํ โน
สตฺตมี.	มยิ	อมฺเหสุ

วิธีเปลี่ยนวิภัตติ

๑. แปลง อมฺห กับวิภัตตินั้น เป็นรูปนั้นๆ
๒. เม, โน เมื่อมีบทอื่นนำหน้า จึงใช้เรียงในประโยคได้
๓. แปลง อมฺห เป็น อสฺม และแปลง นํ วิภัตติเป็น ฆากํ

ทำตัวรูป **อหํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อมฺห + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะสิวิภัตติ แปลง อมฺห กับ สิ เป็น อหํ อมฺห+สิ → อหํ = ตฺวมหํ สิมฺหิ จ.
สำเร็จรูปเป็น **อหํ.** (อ.ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มยํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมฺห + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงอมฺหกับโย เป็น มยํ อมฺห+โย → มยํ = มยํ โยมฺหิ ปฐเม.
สำเร็จรูปเป็น **มยํ.** (มยํ คจฺฉาม. อ.ข้าพเจ้า ท. จะไป)

ทำตัวรูป **อมฺเห** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมฺห + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากสัพพนาม แปลง โย เป็น เอ อมฺห + โย → เอ = สพฺพนามการเต ปฐโม.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ห + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเห = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺเห.** (อ.ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **โน** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ปฐมาวิภัตติ อมฺห + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงอมฺหกับโย เป็น โน อมฺห+โย → โน = พหุวจเนสุ โวโน.
สำเร็จรูปเป็น **โน.** (อ.ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **มํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง อํ ทุติยาวิภัตติ อมฺห + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอวิภัตติ แปลง อมฺห กับ อํ เป็น มํ อมฺห+อํ → มํ = ตมมมฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **มํ.** (มํ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มมํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง อํ ทุติยาวิภัตติ อมฺห + อํ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะอวิภัตติ แปลง อมฺห กับ อํ เป็น มมํ อมฺห+อํ → มมํ = ตวมมญฺจ พวา.
สำเร็จรูปเป็น **มมํ.** (มมํ ปสฺส. อ.ท่าน จงดู ซึ่งข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺหากํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง โย เป็น อากํ อมฺห + โย → อากํ = วา ยฺวปฺปจฺจโม.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อากํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ห + อากํ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา อมฺหากํ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺหากํ.** (อมฺหากํ ปสฺสสิ. อ.ท่าน ย่อมเห็น ซึ่งข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺเห** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง โย เป็น เอ อมฺห + โย → เอ = สพฺพโยนีนมาเอ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ฮ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺเห.** (อมฺเห ปสฺสสิ. อ.ท่าน ย่อมเห็น ซึ่งข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **โน** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง โย ทุติยาวิภัตติ อมฺห + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
เพราะโยวิภัตติ แปลงอมฺหกับโย เป็น โน อมฺห+โย → โน = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโน.
สำเร็จรูปเป็น **โน.** (ซึ่ง... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **มยา** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง นา ตติยาวิภัตติ อมฺห + นา = กรเณ ตติยา.
เพราะนา แปลง อมฺห กับ นา เป็น มยา อมฺห+นา → มยา = นามฺหิ ตยามยา.
สำเร็จรูปเป็น **มยา.** (ด้วย... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **เม** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง นา ตติยาวิภัตติ อมฺห + นา = กตฺตริ จ.
เพราะนา แปลง อมฺห กับ นา เป็น เม อมฺห+นา → เม = วา ตติเย จ.
สำเร็จรูปเป็น **เม.** (ฉันข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺเหหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมฺห + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อมฺหฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเหหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺเหหิ.** (ด้วย... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺเหภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมฺห + หิ = กรเณ ตติยา.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อมฺหฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.

หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺหฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนํ มฺหาภิมฺหิ วา.

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเหภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺเหภิ.** (ด้วย... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **โน** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง หิ ตติยาวิภัตติ อมฺห + หิ = กตฺตริ จ.

เพราะหิวิภัตติ แปลง อมฺห กับ หิ เป็น โน อมฺห+หิ → โน = พหุวจเนสุ โวโน.

สำเร็จรูปเป็น **โน.** (อันข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺหํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง ส เป็น อํ อมฺห + ส → อํ = สสฺสๆ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อํ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ฮ + อํ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ อมฺหํ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหํ.** (แก่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มม** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น มม อมฺห+ส → มม = ตวมม เส.

สำเร็จรูปเป็น **มม.** (แก่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มยฺหํ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลงอมฺห กับ ส เป็น มยฺหํ อมฺห+ส → มยฺหํ = ตุยฺหมยฺหญฺจ.

สำเร็จรูปเป็น **มยฺหํ.** (แก่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มมำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น มมำ อมฺห+ส → มมำ = อมฺหสฺส มมำ สวิภตฺติสฺส เส.

สำเร็จรูปเป็น **มมำ.** (แก่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **เม** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส จตุตถีวิภัตติ อมฺห + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น เม อมฺห+ส → เม = เตเมกวจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **เม.** (แก่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อำ อมฺห + นำ → อำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ อ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา อมฺหำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหำ.** (แก่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺหากำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ อมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชยฺย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ อ + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา อมฺหากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหากำ.** (แก่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมากำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ จตุตถีวิภัตติ อมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ อมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แปลง อมฺห เป็น อสฺม อมฺห → อสฺม + อากำ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อสฺมฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อสฺมฺ ฆ + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อสฺมากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อสฺมากำ.** (แก่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **โน** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง นำ จตุตฺถีวิภัตติ อมฺห + นำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
เพราะนวิภัตติ แปลง อมฺห กับ นำ เป็น โน อมฺห+นำ → โน = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโน.
สำเร็จรูปเป็น **โน.** (แก่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **มยา** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง สฺมา ปัญจมีวิภัตติ อมฺห + สฺมา = อปาทาเน ปญฺจมี.
หลังจากอมฺหศัพท์ ตั้ง สฺมา เป็น นา อมฺห + สฺมา → นา = อมฺหตุมฺหนฺตุราชพฺรหฺมตฺตสขฯ
เพราะนา แปลง อมฺห กับ นา เป็น มยา อมฺห+นา → มยา = นามฺหิ ตยามยา.
สำเร็จรูปเป็น **มยา.** (แต่... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺเหหิ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมฺห + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อมฺหฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเหหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺเหหิ.** (แต่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺเหภิ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห
หลัง อมฺห ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ อมฺห + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อมฺหฺ อ → เอ + หิ = สุหิสฺวกาโร เอ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ อมฺหฺ เอ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเหภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อมฺเหภิ.** (แต่... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง ส เป็น อำ อมฺห + ส → อำ = สสฺสำ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ʌ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ อมฺหำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มม** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น มม อมฺห+ส → มม = ตวมม เส.

สำเร็จรูปเป็น **มม.** (แห่ง... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มยฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลงอมฺห กับ ส เป็น มยฺหำ อมฺห+ส → มยฺหำ = ตุยฺหำมยฺหญฺจ.

สำเร็จรูปเป็น **มยฺหำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **มมำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น มมำ อมฺห+ส → มมำ = อมฺหสฺส มมำ สวิภตฺติสฺส เส.

สำเร็จรูปเป็น **มมำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **เม** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง ส ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + ส = สามิสฺมึ ฉฏฐี.

เพราะสวิภัตติ แปลง อมฺห กับ ส เป็น เม อมฺห+ส → เม = เตเมกวจเนสุ จ.

สำเร็จรูปเป็น **เม.** (แห่ง... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อำ อมฺห + นำ → อำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ห + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ อมฺหำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อมฺหากำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ อมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อมฺหฺ ห + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา อมฺหากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหากำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **อสฺมากำ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

หลังจากอมฺหศัพท์ แปลง นำ เป็น อากำ อมฺห + นำ → อากำ = ตุมฺหมฺเหหิ นมากำ.

แปลง อมฺห เป็น อสฺม อมฺห → อสฺม + อากำ = เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ อสฺมฺ อ + อากำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อสฺมฺ ม + อากำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา อสฺมากำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมากำ.** (แห่ง... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **โน** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง นำ ฉัฏฐีวิภัตติ อมฺห + นำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.

เพราะนวิภัตติ แปลง อมฺห กับ นำ เป็น โน อมฺห+นำ → โน = ปทโต ทุติยาจตุตฺถีฉฏฺฐีสุ โวโน.

สำเร็จรูปเป็น **โน.** (แห่ง... ข้าพเจ้า ท.)

ทำตัวรูป **มยิ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง สฺมึ สัตตมีวิภัตติ อมฺห + สฺมึ = โอกาเส สตฺตมี.

เพราะสฺมึ แปลง อมฺห กับ สฺมึ เป็น มยิ อมฺห+สฺมึ → มยิ = ตุมฺหมฺหากำ ตยิมยิ.

สำเร็จรูปเป็น **มยิ.** (ใน... ข้าพเจ้า)

ทำตัวรูป **อมฺเหสุ** ศัพท์เดิมคือ = อมฺห

หลัง อมฺห ลง สุ สัตตมีวิภัตติ อมฺห + สุ = โอกาเส สตฺตมี.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อมฺหฺ อ + สุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสุวิภัตติ แปลง อ เป็น เอ อมฺหฺ อ → เอ + สุ = สุหิสฺวกาโร เอ.

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ อมฺเหสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อมฺเหสุ.** (ใน... ข้าพเจ้า ท.)

ปญฺจ สทฺทปทมาลา (ห้า) ทั้ง ๓ ลิงค์

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	ปญฺจ
ทุติยา.	ปญฺจ
ตติยา.	ปญฺจหิ ปญฺจภิ
จตุตฺถี.	ปญฺจนฺนำ
ปญฺจมี.	ปญฺจหิ ปญฺจภิ
ฉฏฺฐี.	ปญฺจนฺนำ
สัตตมี.	ปญฺจสุ

ทำตัวรูป **ปญฺจ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง โย ปฐมาวิภัตติ ปญฺจ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ ปญฺจฺ อ+โย → อ = ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจ.** (ปญฺจ ชนฺธา. อ.ขันธ์ ท. ห้า)

ทำตัวรูป **ปญฺจ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง โย ทุติยาวิภัตติ ปญฺจ + โย = กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ ปญฺจฺ อ+โย → อ = ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจ.** (ปญฺจ ชนฺเธ. ซึ่ง... ขันธ์ ท. ห้า)

ทำตัวรูป **ปญฺจหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปญฺจ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หิ = ปญฺจาทีนมตฺตๆ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจหิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจหิ.** (ด้วย... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หิ ตติยาวิภัตติ ปญฺจ + หิ = กรเณ ตติยา.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หิ = ปญฺจาทีนมตฺตๆ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปญฺจฺ อ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนๆ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจภิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจภิ.** (ด้วย... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจนฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หำ จตุตฺถีวิภัตติ ปญฺจ + หำ = สมฺปทาเน จตุตฺถี.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หำ = ปญฺจาทีนมตฺตำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจ + หำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะหวิภัตติ ลง หฺอาคม ปญฺจ + หฺ –หำ = โน จ ทฺวาทิโต หำหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจนฺหำ.** (แก่... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจหิ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปญฺจ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หิ = ปญฺจาทีนมตฺตำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจหิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจหิ.** (แต่... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจภิ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หิ ปัญจมีวิภัตติ ปญฺจ + หิ = อปาทาเน ปญฺจมี.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หิ = ปญฺจาทีนมตฺตำ.
หลังจากลิงค์ทั้งปวง แปลง หิ เป็น ภิ ปญฺจฺ อ + หิ → ภิ = สฺมาหิสฺมึนำ มฺหาภิมฺหิ วา.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจภิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจภิ.** (แต่... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจนฺหำ** ศัพท์เดิมคือ = ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง หำ ฉัฏฐีวิภัตติ ปญฺจ + หำ = สามิสฺมึ ฉฏฺฐี.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปญฺจฺ อ + หำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหวิภัตติ แปลง อ เป็น อ ปญฺจฺ อ → อ + หำ = ปญฺจาทีนมตฺตำ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปญฺจ + หำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะหวิภัตติ ลง หฺอาคม ปญฺจ + หฺ –หำ = โน จ ทฺวาทิโต หำหิ.
สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจนฺหำ.** (แห่ง... ห้า ท.)

ทำตัวรูป **ปญฺจสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปญฺจ
หลัง ปญฺจ ลง สุ สัตตมีวิภัตติ	ปญฺจ + สุ	= โอกาเส สตฺตมี.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปญฺจฺ อ + สุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสุภัตติ แปลง อ เป็น อ	ปญฺจฺ อ → อ + สุ	= ปญฺจาทีนมฺปตฺตํ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปญฺจสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปญฺจสุ.** (ใน... ห้า ท.)

สังขยาศัพท์ที่แจกตาม ปญฺจ มีดังนี้

ฉ	หก	**สตฺต**	เจ็ด	**อฏฺฐ**	แปด
นว	เก้า	**ทส**	สิบ		

ทำตัวรูป **เอกาทส** ศัพท์เดิมคือ = เอก + ทส

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	เอกฺ อ + ทส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสังขยาศัพท์ แปลง อ เป็น อา	เอกฺ อ → อา + ทส	= เทฺวกฏฺฐาพมากาโร วา.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา	เอกาทส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลัง เอกาทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	เอกาทส + โย	= สิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	เอกาทสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	เอกาทสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	เอกาทส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอกาทส.** (สิบเอ็ด)

ทำตัวรูป **เอการส**	ศัพท์เดิมคือ	= เอก + ทส
หลังจากเอก แปลง ท ของ ทส เป็น ร	เอก + ท → ร ส	= เอกาทิโต ทส ร สงฺขฺยาเย.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	เอกฺ อ + รส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสังขยาศัพท์ แปลง อ เป็น อา	เอกฺ อ → อา + รส	= เทฺวกฏฺฐาพมากาโร วา.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา	เอการส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลัง เอการส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	เอการส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	เอการสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	เอการสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	เอการส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เอการส.** (สิบเอ็ด)

ทำตัวรูป **พารส**	ศัพท์เดิมคือ	= ทฺวิ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ทฺวิ เป็น พา	ทฺวิ → พา + ทส	= วีสติทเสสุ พา ทฺวิสฺส ตุ.
หลังจากสังขยา แปลง ท ของ ทส เป็น ร	พา + ท → ร ส	= เอกาทิโต ทส ร สงฺขฺยาเย.
หลัง พารส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	พารส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	พารสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	พารสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	พารส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พารส.** (สิบสอง)

ทำตัวรูป **ทฺวาทส**	ศัพท์เดิมคือ	= ทฺวิ + ทส
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	ทฺวฺ อิ + ทส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสังขยาศัพท์ แปลง อิ เป็น อา	ทฺวฺ อิ → อา + ทส	= เทฺวกฏฺฐาพมากาโร วา.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ทฺวาทส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลัง ทฺวาทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ทฺวาทส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ทฺวาทสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	ทฺวาทสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทฺวาทส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทฺวาทส.** (สิบสอง)

ทำตัวรูป **เตรส**	ศัพท์เดิมคือ	= ติ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ติ เป็น เต	ติ → เต + ทส	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
หลังจากสังขยา แปลง ท ของ ทส เป็น ร	เต + ท → ร ส	= เอกาทิโต ทส ร สงฺขฺยาเย.
หลัง เตรส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	เตรส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	เตรสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	เตรสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	เตรส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตรส.** (สิบสาม)

ทำตัวรูป **เตพส**	ศัพท์เดิมคือ	= ติ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ติ เป็น เต	ติ → เต + ทส	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
หลังจากสังขยา แปลง ท ของ ทส เป็น ร	เต + ท → ร ส	= เอกาทิโต ทส ร สงฺขฺยาเย.
แปลง ร ของสังขยา เป็น พ	เต + ร → พ ส	= ล ทรานำ.
หลัง เตพส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	เตพส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	เตพสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	เตพสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	เตพส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เตพส.** (สิบสาม)

ทำตัวรูป **จุทฺทส**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ + ทส
ลบ ตุ ของจตุ และแปลง จ เป็น จุ	จ → จุ ตุ + ทส	= จตูปปทสฺส โลโป ตุตฺตรปทาทิฯ
ทฺ สทิสเทฺวภาวะ	จุ + ทฺ –ทส	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
หลัง จุทฺทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จุทฺทส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	จุทฺทสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	จุทฺทสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	จุทฺทส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จุทฺทส.** (สิบสี่)

ทำตัวรูป **โจทฺทส**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ + ทส
ลบ ตุ ของจตุ และแปลง จ เป็น โจ	จ → โจ ตุ + ทส	= จตูปปทสฺส โลโป ตุตฺตรปทาทิฯ
ทฺ สทิสเทฺวภาวะ	โจ + ทฺ –ทส	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
หลัง โจทฺทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	โจทฺทส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	โจทฺทสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	โจทฺทสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	โจทฺทส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โจทฺทส.** (สิบสี่)		

ทำตัวรูป **จตุทฺทส**	ศัพท์เดิมคือ	= จตุ + ทส
ทฺ สทิสเทฺวภาวะ	จตุ + ทฺ –ทส	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
หลัง จตุทฺทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	จตุทฺทส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	จตุทฺทสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	จตุทฺทสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	จตุทฺทส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **จตุทฺทส.** (สิบสี่)		

ทำตัวรูป **ปนฺนรส**	ศัพท์เดิมคือ	= ปญฺจ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ปญฺจ เป็น ปนฺน	ปญฺจ → ปนฺน + ทส	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
หลังจากสังขยา แปลง ท ของ ทส เป็น ร	ปนฺน + ท → ร ส	= อฏฺฐาทิโต จ.
หลัง ปนฺนรส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปนฺนรส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปนฺนรสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	ปนฺนรสฺ อ+โย → อ	= ปญฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปนฺนรส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปนฺนรส.** (สิบห้า)		

ทำตัวรูป **ปณฺณรส**	ศัพท์เดิมคือ	= ปณฺจ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ปณฺจ เป็น ปณฺณ	ปณฺจ → ปณฺณ + ทส	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
หลังจากสังขยา แปลง ท ของ ทส เป็น ร	ปณฺณ + ท → ร ส	= อฏฺฐาทิโต จ.
หลัง ปณฺณรส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	ปณฺณรส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	ปณฺณรสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	ปณฺณรสฺ อ+โย → อ	= ปณฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปณฺณรส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปณฺณรส.** (สิบห้า)

ทำตัวรูป **โสฬส**	ศัพท์เดิมคือ	= ฉ + ทส
เพราะทสศัพท์ แปลง ฉ เป็น โส	ฉ → โส + ทส	= ทเส โส นิจฺจญฺจ.
แปลง ท ของสังขยา เป็น ล	โส + ท → ล ส	= ล ทรานำ.
หลัง โสฬส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	โสฬส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	โสฬสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	โสฬสฺ อ+โย → อ	= ปณฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	โสฬส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โสฬส.** (สิบหก)

ทำตัวรูป **อฏฺฐารส**	ศัพท์เดิมคือ	= อฏฺฐ + ทส
หลังจาก อฏฺฐ แปลง ท ของ ทส เป็น ร	อฏฺฐ + ท → ร ส	= อฏฺฐาทิโต จ.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อ	อฏฺฐฺ อ + รส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสังขยาศัพท์ แปลง อ เป็น อา	อฏฺฐฺ อ → อา + รส	= เทฺวกฏฺฐาพมากาโร วา.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อา	อฏฺฐารส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลัง อฏฺฐารส ลง โย ปฐมาวิภัตติ	อฏฺฐารส + โย	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	อฏฺฐารสฺ อ + โย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ	อฏฺฐารสฺ อ+โย → อ	= ปณฺจาทีนมกาโร.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	อฏฺฐารส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐารส.** (สิบแปด)

ทำตัวรูป **อฏฺฐาทส** ศัพท์เดิมคือ = อฏฺฐ + ทส

แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อ อฏฺฐ์ อ + ทส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสังขยาศัพท์ แปลง อ เป็น อา อฏฺฐ์ อ → อา + ทส = เทฺวกฏฺฐานมากาโร วา.

นำพยัญชนะ ฐ์ ไปประกอบกับสระ อา อฏฺฐาทส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลัง อฏฺฐาทส ลง โย ปฐมาวิภัตติ อฏฺฐาทส + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ อฏฺฐาทสฺ อ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะโยวิภัตติ แปลง อ กับ โย เป็น อ อฏฺฐาทสฺ อ+โย → อ = ปญฺจาทีนมกาโร.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ อฏฺฐาทส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐาทส.** (สิบแปด)

กติ สทฺทปทมาลา (เท่าไร)

วิภัตติ	พหุวจนะ
ปฐมา.	กติ
ทุติยา.	กติ
ตติยา.	กติหิ กติภิ
จตุตฺถี.	กตินฺนํ
ปัญจมี.	กติหิ กติภิ
ฉัฏฐี.	กตินฺนํ
สัตตมี.	กติสุ

ทำตัวรูป **กติ** ศัพท์เดิมคือ = กติ

หลัง กติ ลง โย ปฐมาวิภัตติ กติ + โย = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อิ กตฺ อิ + โย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ตั้ง อิ ชื่อ ฌ กตฺ อิ ฌ + โย = อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.

หลังจาก อิ ที่ชื่อ ฌ ลบโยวิภัตติ กตฺ อิ ฌ + ~~โย~~ = ฆปโต จ โยนํ โลโป.

เพราะโยวิภัตติที่ถูกลบแล้ว ทีฆะ อิ เป็น อี กตฺ อิ → อี = โยสุ กตนิการโลเปสุ ทีฆํ.

รัสสะ อี เป็น อิ กตฺ อี → อิ = กฺวจาทิมชฺฌุตฺตรานํ ทีฆรสฺสาฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ กติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กติ.** (อิมสฺมึ สาสเน กติ ธุรานิ. ฉ.ธุระ ท. เท่าไร ในพระศาสนานี้ มีอยู่)

หมายเหตุ : วิธีทำตัวรูปของ กติศัพท์ หลังจากทำทีฆะแล้ว ต้องรัสสะกลับทุกวิภัตติ

จบ อลิงคนาม

ปทรูปสิทธิฤทธิ์

แต้มสีแต่งเส้นตามสาย อักษรเรียงราย มนต์ร่าย ณ ปลายพู่กัน
วาดฟ้า วาดพนาสัณฑ์ ไม้นานาพันธุ์ ดินฉ่ำน้ำชื่นรื่นรมย์
พลิกม่านเปิดฟ้าพาชม ภาษาอาคม วิภัตติ ปัจจัย ไพรพรรณ
ธาตุดินน้ำลมไฟนั้น มาหาสู่กัน ทั่วหล้าพนาลี
ทุกต้น ทุกตัว ทีนี้ แล่นลงวิถี ไวยากรณารมณ์
แต่งรูป เติมรส ประสม คาถาอาคม ลงสูตรร่ายมนต์ดนตรี
ตัวรูป ตัวรส ตัวนี้ โอมเผี้ยงอึงมี่ เสกสีเป็นกิ่งก้านใบ
แต้มจุด แต่งจิต เติมใจ เวทย์นี้มีไว้ มิให้พลัดดงหลงทาง
รู้ต้น รู้ตัว รู้ต่าง ทุกซอก ทุกพยางค์ ทุกย่างก้าวถึงซึ่งธรรม
เลี้ยวล่องท่องป่า อย่าถลำ ท่องศัพท์ทุกคำ ดื่มด่ำน้ำมนต์ให้ดี
ประชุมอักษรแสงสี ประโคมดนตรี คว้าใบไม้ในกำมือ ฯ

อุดมปญฺญสิริโส ภิกฺขุ

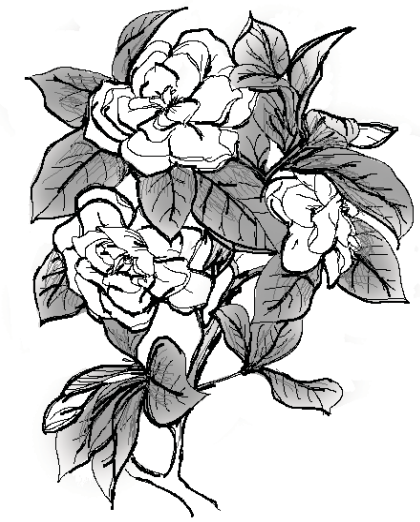

๒. วิธีทำตัวรูปของอาขยาตบท

๒.๑ ภูวาทิคณะ วิภัตติวิธาน

๒.๑.๑ วัตตมานาวิภัตติ

ภูธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภวติ	ภวนฺติ	ภวเต	ภวนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	ภวสิ	ภวถ	ภวเส	ภววฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภวามิ	ภวาม	ภเว	ภวามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภวติ**	ศัพท์เดิมคือ		= ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู		= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู	+ วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู	+ ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู	+ ติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู	+ อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู	+ อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ	+ อ + ติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว	+ อ + ติ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ	อ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ	ฆ + อ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวติ		= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวติ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภู + อนฺติ = นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อ + อนฺติ = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ → อว + อ + อนฺติ= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว ~~อ~~ + อ + อนฺติ = สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว + ~~อ~~ + อนฺติ = สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺติ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวสิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ภู + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อ + สิ = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ → อว + อ + สิ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภ อว ~~อ~~ + อ + สิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวสิ.** (ตฺวำ ภวสิ. อ.ท่าน ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + ถ	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + ถ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ⌀ + อ + ถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวถ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวถ.** (ตุมฺเห ภวถ. อ.ท่าน ท. ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + มิ	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + มิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ⌀ + อ + มิ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวามิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวามิ.** (อหำ ภวามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวาม**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + ม	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + ม	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฮ + อ + ม	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวาม.** (มยํ ภวาม. ฉ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เต	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เต	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เต	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อ + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวเต.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภู + อนฺเต = นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + อนฺเต = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + อนฺเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อ + อนฺเต = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ → อว + อ + อนฺเต= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อ + อนฺเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว ~~อ~~ + อ + อนฺเต = สรา สเร โลปิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว + ~~อ~~ + อนฺเต = สรา สเร โลปิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวนฺเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺเต.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวเส** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เส = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เส = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + เส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อ + เส = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ → อว + อ + เส = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อ + เส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภ อว ~~อ~~ + อ + เส = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวเส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวเส.** (ตุวํ ภวเส. อ.ท่าน ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง วฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ภู + วฺเห = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + วฺเห = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + วฺเห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ + วฺเห = อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ → อว + อ + วฺเห = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + วฺเห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อวฺ ฮ + อ + วฺเห = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวฺเห = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวฺเห.** (ตุมฺเห ภวฺเห. อ.ท่าน ท. ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภเว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เอ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอ = ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ + เอ = อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ → อว + อ + เอ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ฮ + อ + เอ = สรา สเร โลปิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ฮ + เอ = สรา สเร โลปิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเว = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเว.** (อหํ ภเว. อ.ข้าพเจ้า ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **ภวามฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + มฺเห	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + มฺเห	= ภูวาทีโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + มฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + มฺเห	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + มฺเห	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + มฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ~~อ~~ + อ + มฺเห	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + มฺเห	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวามฺเห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวามฺเห.** (มยำ ภวามฺเห. อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	กุมาโร สามเณโร ภวติ.	กุมารา สามเณรา ภวนฺติ.
	.....	.....
	กุมาโร สามเณโร ภวเต.	กุมารา สามเณรา ภวนฺเต.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ ภิกฺขุ ภวสิ.	ตุมฺเห ภิกฺขู ภวถ.
	.....	.....
	ตฺวำ ภิกฺขุ ภวเส.	ตุมฺเห ภิกฺขู ภววฺเห.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ อุปาสิกา ภวามิ. (ภเว)	มยำ อุปาสิกาโย ภวาม. (ภวามฺเห)
	.....	.....

ปจธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสปท		อัตตโนปท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจติ	ปจนฺติ	ปจเต	ปจนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	ปจสิ	ปจถ	ปจเส	ปจวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจามิ	ปจาม	ปเจ	ปจามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปจติ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสปทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสปท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจติ.** (โส ปจติ. อ.เขา ย่อมหุง, ย่อมต้ม)

ทำตัวรูป **ปจนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสปทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสปท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปจฺ + อ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจนฺติ.** (เต ปจนฺติ. อ.เขาท. ย่อมหุง, ย่อมต้ม)

ทำตัวรูป **ปจสิ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจสิ.** (ตฺวำ ปจสิ. อ.ท่าน ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจถ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + ถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + ถ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจถ.** (ตุมฺเห ปจถ. อ.ท่าน ท. ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจามิ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + มิ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + มิ = ภูวาทิโต อ.

เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปจฺ + อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อา ปจามิ = พเย ปรำ ผุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจามิ.** (อหำ ปจามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจาม** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + ม = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + ม = ภูวาทิโต อ.

เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปจฺ + อ → อา + ม = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อา ปจาม = พเย ปรำ ผุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจาม.** (มยำ ปจาม. อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจเต** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + เต = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจเต.** (โส ปจเต. อ.เขา ย่อมหุง, ย่อมต้ม)

ทำตัวรูป **ปจนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + อนฺเต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + อนฺเต = ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปจฺ + ฆ + อนฺเต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจนฺเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจนฺเต.** (เต ปจนฺเต. อ.เขา ท. ย่อมหุง, ย่อมต้ม)

ทำตัวรูป **ปจเส** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + เส = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + เส = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจเส = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจเส.** (ตฺวำ ปจเส. อ.ท่าน ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจวฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง วฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + วฺเห = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + วฺเห = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ ปจวฺเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจวฺเห.** (ตุมฺเห ปจวฺเห. อ.ท่าน ท. ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปเจ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เอ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + เอ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + เอ = ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปจฺ + ฆ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยามฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปเจ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปเจ.** (อหำ ปเจ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมหุง)

ทำตัวรูป **ปจามฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + มฺเห = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ปจฺ + อ + มฺเห = ภูวาทิโต อ.

เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ปจฺ + อ → อา + มฺเห = อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อา ปจามฺเห = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจามฺเห.** (มยํ ปจามฺเห. อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมหุง)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ทาริกา โอทนํ ปจติ.	ทาริกาโย โอทเน ปจนฺติ.
	.....	.....
	ทาริกา โอทนํ ปจเต.	ทาริกาโย โอทเน ปจนฺเต.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวํ มํสํ ปจสิ.	ตุมฺเห มํสานิ ปจถ.
	.....	.....
	ตฺวํ มํสํ ปจเส.	ตุมฺเห มํสานิ ปจวฺเห.
	.....	.....
อุตตม.	อหํ ปูวํ ปจามิ.	มยํ ปูเว ปจาม.
	.....	.....
	อหํ ปูวํ ปเจ.	มยํ ปูเว ปจามฺเห.
	.....	.....

คมุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉติ	คจฺฉนฺติ, คจฺฉเร	คจฺฉเต	คจฺฉนฺเต, คจฺฉเร	นามโยค
มัชฌิม	คจฺฉสิ	คจฺฉถ	คจฺฉเส	คจฺฉวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉามิ	คจฺฉาม	คจฺเฉ	คจฺฉามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + ติ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉติ.** (อ.เขา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + อนฺติ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉเร** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฺหุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + อนฺติ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ คมฺ → จฺฉ + อนฺติ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

แปลง อนฺติ เป็น เร คจฺฉ + อ + อนฺติ → เร = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉเร = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉเร.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉสิ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฺหุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ คมฺ → จฺฉ + สิ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉสิ.** (อ.ท่าน ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + ถ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + มิ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	คจฺฉ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา	คจฺฉามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉามิ.** (อ.ข้าพเจ้า จะไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉาม**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + ม = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + ม = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ + อ + ม = ภูวาทิโต อ.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉ + อ → อา + ม = อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉาม = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาม.** (อ.ข้าพเจ้า ท. จะไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา คมฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + เต = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ + อ + เต = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉเต.** (อ.เขา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา คมฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + อนฺเต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + อนฺเต = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ + อ + อนฺเต = ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉ + อ + อนฺเต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉนฺเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉนฺเต.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉเร**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	คมฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + อนฺเต	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + อนฺเต	= ภูวาทิโต อ.
แปลง อนฺเต เป็น เร	คจฺฉ + อ + อนฺเต → เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉเร	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉเร.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉเส**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	คมฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เส	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เส	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + เส	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ	คจฺฉเส	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉเส.** (อ.ท่าน ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉาเห**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	คมฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.

ลง วฺเห มัชฌิมปุรุษ พหุวจนะ คมฺ + วฺเห = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + วฺเห = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ์ + อ + วฺเห = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ฉ์ ไปประกอบกับสระ อ คจฺฉวฺเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉวฺเห.** (อ.ท่าน ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คจฺเฉ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา คมฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เอ อุตตมปุรุษ เอกวจนะ คมฺ + เอ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + เอ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ์ + อ + เอ = ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉ์ + อ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยามฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฉ์ ไปประกอบกับสระ เอ คจฺเฉ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺเฉ.** (อ.ข้าพเจ้า จะไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉามฺเห** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา คมฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง มฺเห อุตตมปุรุษ พหุวจนะ คมฺ + มฺเห = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + มฺเห = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คจฺฉ์ + อ + มฺเห = ภูวาทิโต อ.
เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉ์ + อ → อา + มฺเห = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ฉ์ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉามฺเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉามฺเห.** (อ.ข้าพเจ้า ท. จะไป)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ปุริโส คามํ คจฺฉติ.	ปุริสา คามํ คจฺฉนฺติ.
	.....	.....
	ปุริโส คามํ คจฺฉเต.	ปุริสา คามํ คจฺฉนฺเต.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวํ สิปฺปึ อุคฺคณฺหิตุํ สิปฺปาคารํ คจฺฉสิ.	ตุมฺเห สิปฺปึ อุคฺคณฺหิตุํ สิปฺปาคารํ คจฺฉถ.
	.....	.....
	ตฺวํ สิปฺปึ อุคฺคณฺหิตุํ สิปฺปาคารํ คจฺฉเส.	ตุมฺเห สิปฺปึ อุคฺคณฺหิตุํ สิปฺปาคารํ คจฺฉวฺเห.
	.....	.....
อุตตม.	อหํ ธมฺมํ โสตุ วิหารํ คจฺฉามิ.	มยํ ธมฺมํ โสตุ วิหารํ คจฺฉาม.
	.....	.....
	อหํ ธมฺมํ โสตุ วิหารํ คจฺเฉ.	มยํ ธมฺมํ โสตุ วิหารํ คจฺฉามฺเห.
	.....	.....

คมุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คเมติ	คเมนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คเมสิ	คเมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คเมมิ	คเมม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คเมติ**

ศัพท์เดิมคือ		= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คมฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
แปลง อ ปัจจัย เป็น เอ คมฺ + อ → เอ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ คเมติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเมติ.** (อ.เขา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คเมนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยหลังจากธาตุ คมฺ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.
แปลง อปัจจัย เป็น เอ คมฺ + อ → เอ + อนฺติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ คมฺ + เอ + อ นฺติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ คเมนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเมนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คเมสิ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ คมฺ + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.
แปลง อ ปัจจัย เป็น เอ คมฺ + อ → เอ + สิ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ คเมสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเมสิ.** (อ.ท่าน ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คเมถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง อ ปัจจัย เป็น เอ	คมฺ + อ → เอ + ถ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเมถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเมถ.** (อ.เขา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คเมมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง อ ปัจจัย เป็น เอ	คมฺ + อ → เอ + มิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเมมิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเมมิ.** (อ.เรา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **คเมม**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
แปลง อ ปัจจัย เป็น เอ	คมฺ + อ → เอ + ม	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเมม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเมม.** (อ.เรา ท. ย่อมไป)

คมุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆมฺมติ	ฆมฺมนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆมฺมสิ	ฆมฺมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆมฺมามิ	ฆมฺมาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฆมฺมติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ	คมฺ → ฆมฺมฺ + ติ	= คมิสฺส ฆมฺมำ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆมฺมฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	ฆมฺมติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมติ.** (อ.เขา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **ฆมฺมนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฆุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ	คมฺ → ฆมฺมฺ + อนฺติ	= คมิสฺส ฆมฺมำ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆมฺมฺ + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ฆมฺมฺ + ฆ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	ฆมฺมนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **ฆมฺมสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฆุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ	คมฺ → ฆมฺมฺ + สิ	= คมิสฺส ฆมฺมำ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆมฺมฺ + อ + สิ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	ฆมฺมสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมสิ.** (อ.ท่าน ย่อมไป)

ทำตัวรูป **ฆมฺมถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฆุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ คมฺ → ฆมฺมฺ + ถ = คมิสฺส ฆมฺมํ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ฆมฺมฺ + อ + ถ = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ ฆมฺมถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมไป)

ทำตัวรูป **ฆมฺมามิ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + มิ = อมฺเห อุตฺตโม.
แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ คมฺ → ฆมฺมฺ + มิ = คมิสฺส ฆมฺมํ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ฆมฺมฺ + อ + มิ = ภูวาทิโต อ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ฆมฺมฺ + อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ฆมฺมามิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมามิ.** (อ.เรา ย่อมไป)

ทำตัวรูป **ฆมฺมาม** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + ม = อมฺเห อุตฺตโม.
แปลง คมฺ เป็น ฆมฺมฺ คมฺ → ฆมฺมฺ + ม = คมิสฺส ฆมฺมํ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ฆมฺมฺ + อ + ม = ภูวาทิโต อ.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ฆมฺมฺ + อ → อา + ม = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อา ฆมฺมาม = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ฆมฺมาม.** (อ.เรา ท. ย่อมไป)

อนุบทหน้า+ภูธาตุ+ยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อพุภูยเต	อพุภูยพฺเต	นามโยค
มัชฌิม	อพุภูยเส	อพุภูยวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อพุภูเย	อพุภูยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อพุภูยเต** ศัพท์เดิมคือ = อพุ + ภู อพุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อพุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อพุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อพุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อพุ + ภู + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อพุ + ภู + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.

สำเร็จรูปเป็น **อพุภูยเต.** (ย่อมถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อพุภูยพฺเต** ศัพท์เดิมคือ = อพุ + ภู อพุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อพุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อพุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อพุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อพฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อพุ + ภู + อพฺเต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อพุ + ภู + ย + อพฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อพุ + ภู + ยฺ อ + อพฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อพุ + ภู + ยฺ ฮ + อพฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ	อพุภูยพฺเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อพุภูยพฺเต.** (ย่อมถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อนุภูยเส**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตวโ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อนุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + เส	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + ย + เส	= ภาวกมฺเมสุ โย.
สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยเส.** (ย่อมถูกเสวย)		

ทำตัวรูป **อนุภูยวฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตวโ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อนุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง วฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	อนุ + ภู + วฺเห	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + ย + วฺเห	= ภาวกมฺเมสุ โย.
สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยวฺเห.** (ย่อมถูกเสวย)		

ทำตัวรูป **อนุภูเย**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตวโ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อนุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + เอ	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + ย + เอ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อนุ + ภู + ยฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อนุ + ภู + ยฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ	อนุภูเย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อนุภูเย.** (ย่อมถูกเสวย)		

ทำตัวรูป **อนุภูยามฺเห** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อนุ + ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ อนุ + ภู + มฺเห = อมฺเห อุตฺตโม.

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อนุ + ภู + ย + มฺเห = ภาวกมฺเมสุ โย.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อนุ + ภู + ยฺ อ + มฺเห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา อนุ + ภู +ยฺ อ→อา+ มฺเห= อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา อนุภูยามฺเห = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยามฺเห.** (ย่อมถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อนุภูยฺยติ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อนุ + ภู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อนุ + ภู + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อนุ + ภู + ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

ยฺ สทิสเทฺวภาวะ อนุ + ภู + ยฺ–ย + ติ = ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยฺยติ.** (ย่อมถูกเสวย)

ปจธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจฺจเต	ปจฺจนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	ปจฺจเส	ปจฺจวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจฺเจ	ปจฺจามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปจฺจเต**

ศัพท์เดิมคือ	ปจ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เต	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + เต	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจเต.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)

ทำตัวรูป **ปจฺจนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ปจฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + อนฺเต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว ฆาเต.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปจฺจนฺเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจนฺเต.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)

ทำตัวรูป **ปจฺจเส** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เส	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + เส	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + เส	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + เส	= ปร เทฺวภาโว ฆาเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจเส.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)

ทำตัวรูป **ปจฺจวฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง วฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ปจฺ + วฺเห	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + วฺเห	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + วฺเห	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + วฺเห	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจวฺเห.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)

ทำตัวรูป **ปจฺเจ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เอ	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + เอ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + เอ	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + เอ	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปจฺเจ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺเจ.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)

ทำตัวรูป **ปจฺจามฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ปจฺ + มฺเห	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + มฺเห	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + มฺเห	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + มฺเห	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + มฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ปจฺจฺ อ → อา + มฺเห	= อกาโร ทีฆๆ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปจฺจามฺเห	= นเย ปรๆ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจามฺเห.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)		

ทำตัวรูป **ปจฺจติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + เต	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ปจฺจ + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตๆ.
สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจติ.** (ย่อมถูกหุง, ย่อมถูกปิ้ง)		

คมุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉียเต	คจฺฉียนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	คจฺฉียเส	คจฺฉียวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉีเย	คจฺฉียามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉียเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เต	= พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เต	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	คจฺฉ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อี	คจฺฉียเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียเต.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉียนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + อนฺเต	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	คจฺฉ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + อนฺเต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อี + ยฺ ฺ + อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉียนฺเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียนฺเต.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉียเส** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เส	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เส	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	คจฺฉ + ย + เส	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เส	= อิวณฺณาคโม วา.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อี	คจฺฉียเส	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียเส.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉียฺวฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง วฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + วฺเห	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + วฺเห	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	คจฺฉ + ย + วฺเห	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + วฺเห	= อิวณฺณาคโม วา.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อี	คจฺฉียฺวฺเห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียฺวฺเห.** (ย่อมถูกไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉีเย**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เอ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เอ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	คจฺฉ + ย + เอ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เอ	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉีเย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉีเย.** (ย่อมถูกไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉียามฺเห** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฮุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คมฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + มฺเห = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + มฺเห = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม คจฺฉ์ + ย + มฺเห = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ คจฺฉ์ + อี + ย + มฺเห = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ คจฺฉ์ + อี + ยฺ อ + มฺเห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา คจฺฉ์ +อี+ยฺ อ→อา + มฺเห= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คจฺฉียามฺเห = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียามฺเห.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉียติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฮุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คมฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + เต = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม คจฺฉ์ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ คจฺฉ์ + อี + ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คจฺฉ์ + อี + ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อี คจฺฉียติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉียติ.** (ย่อมถูกไป)

คมุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คมฺยเต, คมฺยเต	คมฺยนฺเต, คมฺยนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	คมฺยเส, คมฺยเส	คมฺยวฺเห, คมฺยวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คมฺเย, คมฺเย	คมฺยามฺเห, คมฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คมฺยเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เต	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ยปัจจัย เป็นบุพพรูป คือ ม	คมฺ + ย → ม + เต	= ปุพฺพรูปญฺจ.

สำเร็จรูปเป็น **คมฺยเต.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คมฺยเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เต	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.

สำเร็จรูปเป็น **คมฺยเต.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คมฺมนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ยปัจจัย เป็นบุพพรูป คือ ม	คมฺ + ย → ม + อนฺเต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	คมฺมฺ อ + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คมฺมฺ ฮ + อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	คมฺมนฺเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คมฺมนฺเต.** (ย่อมถูกไป)

ทำตัวรูป **คมฺยนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คมฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คมฺยฺ อ + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คมฺยฺ ฮ + อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ	คมฺยนฺเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คมฺยนฺเต.** (ย่อมถูกไป)

จบ วัตตมานาวิภัตติ

๒.๑.๒ ปัญจมีวิภัตติ

ภูธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภวตุ	ภวนฺตุ	ภวตำ	ภวนฺตำ	พามโยค
มัชฌิม	ภว, ภวาหิ	ภวถ	ภวสฺสุ	ภววฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภวามิ	ภวาม	ภเว	ภวามเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภวตุ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตุ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + ตุ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + ตุ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + ตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + ตุ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + ตุ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + ตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อ + ตุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวตุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวตุ.** (จงมี, จงเป็น)

ทำตัวรูป **ภวนฺตุ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺตุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + อนฺตุ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + อนฺตุ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + อนฺตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + อนฺตุ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + อนฺตุ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + อนฺตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ~~อ~~ + อ + อนฺตุ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ + ~~อ~~ + อนฺตุ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวนฺตุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวนฺตุ.** (จงมี, จงเป็น)

ทำตัวรูป **ภว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + หิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + หิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ~~อ~~ + อ + หิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจากออักษร ลบหิวิภัตติ	ภฺ อวฺ + อ + ~~หิ~~	= หิ โลปำ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภว.** (ตฺวํ สุขี ภว. อ.ท่าน เป็นผู้มีความสุข ขอจงเป็น)

ทำตัวรูป **ภวาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + หิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + หิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ✗ + อ + หิ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + หิ	= อกาโร ทีฆำ หิมฺหิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวาหิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวาหิ.** (ตฺวํ สุขี ภวาหิ. อ.ท่าน เป็นผู้มีความสุข ขอจงเป็น)

ทำตัวรูป **ภวถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + ถ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + ถ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฅ + อ + ถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวถ	= นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวถ.** (จงมี, จงเป็น)

ทำตัวรูป **ภวามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + มิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + มิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฅ + อ + มิ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆๆ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวามิ	= นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวามิ.** (อหๆ ภวามิ. ฉ.ข้าพเจ้า จงมี, จงเป็น)

ทำตัวรูป **ภวาม**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ภู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + ม	= ภูวาทีโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + ม	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + ม	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ~~อ~~ + อ + ม	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภฺ อวฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวาม.** (มยำ ภวาม. ฉ.ข้าพเจ้า ท. จงมี, จงเป็น)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	โส สุขี ภวตุ.	เต สุขิตา ภวนฺตุ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ สุขี ภวาหิ.	ตุมฺเห สุขิตา ภวถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ สุขีโต ภวามิ.	มยำ สุขิตา ภวาม.
	.....	.....

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + ยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	อนุภูยตำ	อนุภูยนฺตำ	อนุภูยฺยตุ	อนุภูยฺยนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม.	อนุภูยสฺสุ	อนุภูยวฺโห	อนุภูยฺยาหิ	อนุภูยฺยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม.	อนุภูเย	อนุภูยามเส	อนุภูยฺยามิ	อนุภูยฺยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	ปจตุ	ปจนฺตุ	ปจตำ	ปจนฺตำ	พามโยค
มัชฌิม.	ปจ, ปจาหิ	ปจถ	ปจสฺสุ	ปจวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม.	ปจามิ	ปจาม	ปเจ	ปจามเส	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	ปจฺจตำ	ปจฺจนฺตำ	ปจฺจตุ	ปจฺจนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม.	ปจฺจสฺสุ	ปจฺจวฺโห	ปจฺจ, ปจฺจาหิ	ปจฺจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม.	ปจฺเจ	ปจฺจามเส	ปจฺจามิ	ปจฺจาม	อมฺหโยค

คมุธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	คจฺฉตุ	คจฺฉนฺตุ	คจฺฉตำ	คจฺฉนฺตำ	พาม โยค
มัชฌิม.	คจฺฉ, คจฺฉาหิ	คจฺฉถ	คจฺฉสฺสุ	คจฺฉวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม.	คจฺฉามิ	คจฺฉาม	คจฺเฉ	คจฺฉามเส	อมฺหโยค

คมุธาตุ + ยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	คจฺฉียตำ	คจฺฉียนฺตำ	คจฺฉียตุ	คจฺฉียนฺตุ	พาม โยค
มัชฌิม.	คจฺฉียสฺสุ	คจฺฉียวฺโห	คจฺฉีย, คจฺฉียาหิ	คจฺฉียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม.	คจฺฉิเย	คจฺฉียามเส	คจฺฉียามิ	คจฺฉียาม	อมฺหโยค

จบ ปัญจมีวิภัตติ

๒.๑.๓ สัตตมีวิภัตติ

ภูธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภเว, ภเวยฺย	ภเวยฺยุ ṃ	ภเวถ	ภเวรํ	นามโยค
มัชฌิม	ภเว, ภเวยฺยาสิ	ภเวยฺยาถ	ภเวโถ	ภเวยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภเว, ภเวยฺยามิ	ภเวยฺยาม	ภเว, ภเวยฺยṃ	ภเวยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภเว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายṃ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทṃ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอยฺย = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺย = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + เอยฺย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อ + เอยฺย = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ → อว + อ + เอยฺย = โอ อว สเร.

แปลง เอยฺย เป็น เอ ภ อว + อ + เอยฺย → เอ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภ อวฺ อ + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อวฺ ◌ + อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อวฺ ◌ + เอ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเว.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺย** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายṃ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เอยฺย	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอยฺย	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอยฺย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺย	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เอยฺย	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + อ + เอยฺย	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + เอยฺย	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวยฺย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺย.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยุำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุำ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + เอยฺยุำ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอยฺยุำ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอยฺยุำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺยุำ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เอยฺยุำ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยุำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + อ + เอยฺยุำ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + เอยฺยุำ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวยฺยุำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยุำ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เอยฺยาสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอยฺยาสิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอยฺยาสิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู→โอ + อ + เอยฺยาสิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อ +เอยฺยาสิ	= โอ อว สเร.
แปลง เอยฺยาสิ เป็น เอ	ภฺ อว + อ + เอยฺยาสิ→เอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + อ + เอ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + เอ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเว.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยาสิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เอยฺยาสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอยฺยาสิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอยฺยาสิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู→โอ + อ + เอยฺยาสิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อ +เอยฺยาสิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยาสิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + อ + เอยฺยาสิ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ◌ + เอยฺยาสิ	= สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยาสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยาสิ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยาถ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺยาถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ภู + เอยฺยาถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยาถ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยาถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู→โอ + อ + เอยฺยาถ = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ→อว + อ +เอยฺยาถ = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยาถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʚ + อ + เอยฺยาถ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʚ + เอยฺยาถ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยาถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยาถ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺยามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอยฺยามิ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยามิ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู→โอ + อ + เอยฺยามิ = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ→อว + อ +เอยฺยามิ = โอ อว สเร.

แปลง เอยฺยามิ เป็น เอ ภฺ อว + อ + เอยฺยามิ→เอ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเว.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยามิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺยามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอยฺยามิ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยามิ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู→โอ + อ + เอยฺยามิ = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ→อว + อ +เอยฺยามิ = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยามิ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + เอยฺยามิ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยามิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยามิ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยาม** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺยาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ ภู + เอยฺยาม = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยาม = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อ + เอยฺยาม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู→โอ + อ + เอยฺยาม = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ→อว + อ +เอยฺยาม = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อ + เอยฺยาม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว ◌ + อ + เอยฺยาม = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภ อว ◌ + เอยฺยาม = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยาม = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยาม.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวฌ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เอฌ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เอฌ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอฌ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอฌ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอฌ	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เอฌ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอฌ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฆ + อ + เอฌ	= สรา สเร โลปิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฆ + เอฌ	= สรา สเร โลปิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวฌ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวฌ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวรํ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เอรํ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + เอรํ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอรํ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอรํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอรํ	= อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เอรํ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอรํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฆ + อ + เอรํ	= สรา สเร โลปิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ฆ + เอรํ	= สรา สเร โลปิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวรํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวรํ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวโถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เอ โถ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + เอ โถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอ โถ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอ โถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอ โถ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ + เอ โถ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอ โถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ∅ + อ + เอ โถ	= สรา สเร โลปิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ ∅ + เอ โถ	= สรา สเร โลปิ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวโถ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวโถ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยาวฺโห** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง เอยฺยาวฺโห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ภู + เอยฺยาวฺโห = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยาวฺโห = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยาวฺโห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺยาวฺโห = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ → อว + อ + เอยฺยาวฺโห = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยาวฺโห= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʌ + อ + เอยฺยาวฺโห= สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʌ + เอยฺยาวฺโห = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยาวฺโห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยาวฺโห.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง เอยฺยำ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอยฺยำ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยำ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺยำ = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ → อว + อ +เอยฺยำ = โอ อว สเร.

แปลง เอยฺยำ เป็น เอ ภฺ อว + อ + เอยฺยำ → เอ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปปฺจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʌ + อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ ʌ + เอ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเว.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยำ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ภู + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง เอยฺยำ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + เอยฺยำ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ภู + อ + เอยฺยำ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ + เอยฺยำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺยำ = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ → อว + อ +เอยฺยำ = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยำ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ภฺ อวฺ อ + เอยฺยำ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภเวยฺยำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยำ.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **ภเวยฺยามฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เอยฺยามฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + เอยฺยามฺเห	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ภู + อ + เอยฺยามฺเห	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ + เอยฺยามฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ + เอยฺยามฺเห	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อ +เอยฺยามฺเห	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยามฺเห=	ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ อ + อ + เอยฺยามฺเห=	สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ภฺ อวฺ อ + เอยฺยามฺเห	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภเวยฺยามฺเห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภเวยฺยามฺเห.** (พึงมี, พึงเป็น)

หมายเหตุ :– วิภัตติที่แปลงเป็น เอ ได้ มี ๘ ตัว คือ ติ, มิ, ตุ, มิ, เอยฺย, เอยฺยาสิ, เอยฺยามิ, เอยฺยำ.

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + ยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อนุภูเยถ	อนุภูเยรำ	อนุภูเยยฺย	อนุภูเยยฺยุำ	นามโยค
มัชฌิม	อนุภูเยโถ	อนุภูเยยฺยาวฺโห	อนุภูเยยฺยาสิ	อนุภูเยยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อนุภูเย, อนุภูเยยฺยำ	อนุภูเยยฺยามฺเห	อนุภูเยยฺยามิ	อนุภูเยยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อนุภูเยถ**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อนุ + ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + เอถ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + ย + เอถ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อนุ + ภู + ยฺ อ + เอถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อนุ + ภู + ยฺ ฆ + เอถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ เอ	อนุภูเยถ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อนุภูเยถ.** (พึงถูกเสวย)		

ทำตัวรูป **อนุภูเยรํ**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อนุ + ภู + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอรํ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อนุ + ภู + เอรํ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + ย + เอรํ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อนุ + ภู + ยฺ อ + เอรํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อนุ + ภู + ยฺ ฆ + เอรํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ เอ	อนุภูเยรํ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อนุภูเยรํ.** (พึงถูกเสวย)		

ทำตัวรูป **อนุภูเยยฺย** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ อนุ + ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + เอถ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อนุ + ภู + ย + เอถ = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อนุ + ภู + ย + เอถ→เอยฺย = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อนุ + ภู + ยฺ อ + เอยฺย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อนุ + ภู + ยฺ ฅ + เอยฺย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ เอ อนุภูเยยฺย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูเยยฺย.** (พึงถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อนุภูเยยฺยุ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ อนุ + ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เอรํ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ อนุ + ภู + เอรํ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อนุ + ภู + ย + เอรํ = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อนุ + ภู + ย + เอรํ→เอยฺยุ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อนุ + ภู + ยฺ อ + เอยฺยุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อนุ + ภู + ยฺ ฅ + เอยฺยุ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ เอ อนุภูเยยฺยุ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูเยยฺยุ.** (พึงถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อนุภูเย** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ อนุ + ภู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เอยฺยุ์ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	อพฺ + ภู + เอยฺยุ์	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อพฺ + ภู + ย + เอยฺยุ์	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง เอยฺยุ์ เป็น เอ	ภู อว + ย + เอยฺยุ์ → เอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อพฺ + ภู + ยฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อพฺ + ภู + ยฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ เอ	อพฺภูเย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อพฺภูเย.** (พึงถูกเสวย)

ปจธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปเจ, ปเจยฺย	ปเจยฺยุ์	ปเจถ	ปเจรำ	พามโยค
มัชฌิม	ปเจ, ปเจยฺยาสิ	ปเจยฺยาถ	ปเจโถ	ปเจยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปเจ, ปเจยฺยามิ	ปเจยฺยาม	ปเจ, ปเจยฺยำ	ปเจยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปเจ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ปจฺ + สัตตมี	= อนามนฺติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปจฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เอยฺยุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + อ + เอยฺยุ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง เอยฺยุ เป็น เอ	ปจฺ + อ + เอยฺยุ → เอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺ + ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปเจ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปเจ.** (พึงหุง, พึงต้ม)

ทำตัวรูป **ปเจยฺย**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ปจฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปจฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + เอยฺย	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + อ + เอยฺย	= ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺ + ฆ + เอยฺย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปเจยฺย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปเจยฺย.** (พึงหุง, พึงต้ม)

ทำตัวรูป **ปเจยฺยุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ปจฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปจฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ปจฺ + เอยฺยุ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + อ + เอยฺยุ	= ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺ + ฆ + เอยฺยุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปเจยฺยุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปเจยฺยุ.** (พึงหุง, พึงต้ม)

ปจธาตุ + ยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจฺเจถ	ปจฺเจรํ	ปจฺเจ, ปจฺเจยฺย	ปจฺเจยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	ปจฺเจโถ	ปจฺเจยฺยาวฺโห	ปจฺเจ, ปจฺเจยฺยาสิ	ปจฺเจยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจฺเจ, ปจฺเจยฺยํ	ปจฺเจยฺยามฺเห	ปจฺเจ, ปจฺเจยฺยามิ	ปจฺเจยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปจฺเจถ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงสัตตมีวิภัตติ ปจฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ปจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + เอถ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม ปจฺ + ย + เอถ = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลง จฺย เป็น จ ป จฺย → จ + เอถ = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํ สธาตฺวฯ

จฺ สทิสเทวภาวะ ป จฺ–จ + เอถ = ปร เทฺวภาโว ชาเน.

แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ ปจฺจฺ อ + เอถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปจฺจฺ ฆ + เอถ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ เอ ปจฺเจถ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺเจถ.** (พึงถูกหุง, พึงถูกต้ม)

คมุธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺเฉ,คจฺเฉยฺย	คจฺฉุ, คจฺเฉยฺยุ	คจฺเฉถ	คจฺเฉรํ	พามโยค
มัชฌิม	คจฺเฉ,คจฺเฉยฺยาสิ	คจฺเฉยฺยาถ	คจฺเฉโถ	คจฺเฉยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺเฉ,คจฺเฉยฺยามิ	คจฺเฉยฺยาม	คจฺเฉ, คจฺเฉยฺยํ	คจฺเฉยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺเฉ**

	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	คมฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เอยฺย	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เอยฺย	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อ + เอยฺย	= ภูวาทิโต อ.
แปลง เอยฺย เป็น เอ	คจฺฉ + อ+ เอยฺย → เอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺเฉ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺเฉ.** (พึงไป)

คมุธาตุ + ยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉีเยถ	คจฺฉีเยรํ	คจฺฉีเย,คจฺฉีเยยฺย	คจฺฉีเยยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	คจฺฉีเย โถ	คจฺฉีเยยฺยาวฺโห	คจฺฉีเย,คจฺฉีเยยฺยาสิ	คจฺฉีเยยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉีเย,คจฺฉีเยยฺยํ	คจฺฉีเยยฺยามฺเห	คจฺฉีเย,คจฺฉีเยยฺยามิ	คจฺฉีเยยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉิเยฅ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	คมฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอฅ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เอฅ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เอฅ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + ย + เอฅ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อีอาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เอฅ	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + เอฅ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อี + ยฺ ฮ + เอฅ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉิเยฅ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิเยฅ.** (พึงถูกไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉิเยรํ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	คมฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอรํ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + เอรํ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เอรํ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + ย + เอรํ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อีอาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เอรํ	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + เอรํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อี + ยฺ ฮ + เอรํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉิเยรํ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิเยรํ.** (พึงถูกไป)		

ทำตัวรูป **คจฺฉิเยยฺย** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	คมฺ + สัตตมี	= อนามติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คมฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เอถ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + เอถ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	คจฺฉ + ย + เอถ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อีอาคมหลังจากธาตุ	คจฺฉ + อี + ย + เอถ	= อิวณฺณาคโม วา.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	คจฺฉ + อี + ย + เอถ→เอยฺย	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉ + อี + ยฺ อ + เอยฺย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉ + อี + ยฺ ฮ + เอยฺย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉิเยยฺย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิเยยฺย.** (พึงถูกไป)

จบ สัตตมีวิภัตติ

๒.๑.๔ หิยยัตตนีวิภัตติ

ออาคม + ภูธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภวา	อภวุ	อภวตฺถ	อภวตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อภโว, อภว	อภวตฺถ	อภวเส	อภวฺหํ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภวึ	อภวมฺหา	อภวึ	อภวมฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อภวา** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงหิยยัตตนีวิภัตติ	ภู + หิยยัตตนี	= หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + อา	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะหิยยัตตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ภู + อา	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อ + ภู + อ + อา	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู	อ + ภ อู + อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	อ + ภ อู→โอ + อ + อา	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	อ + ภ โอ→อว + อ + อา	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ	อ + ภ อว อ + อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อ + ภ อว ~~อ~~ + อ + อา	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อ + ภ อว + ~~อ~~ + อา	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อภวา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวา.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อภว**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงหิยยัตตนีวิภัตติ	ภู + หิยยัตตนี	= หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง โอ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + โอ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะหิยยัตตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ภู + โอ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อ + ภู + อ + โอ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	อ + ภฺ อู + อ + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	อ + ภฺ อู → โอ + อ + โอ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	อ + ภฺ โอ → อว + อ + โอ	= โอ อว สเร.
แปลง โอ เป็น อ	อ + ภฺ อว + อ + โอ→อ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	อ + ภฺ อวฺ อ + อ + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อ + ภฺ อวฺ ✗ + อ + อ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อ + ภฺ อวฺ + ✗ + อ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อภว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภว.** (อ.ท่าน ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

อนุบทหน้า+ออาคม+ภูธาตุ+ยปัจจัย+หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อพฺวภูยตฺถ, อพฺวภูยถ.	อพฺวภูยตฺถุ	นามโยค
มัชฌิม	อพฺวภูยเส	อพฺวภูยวฺหำ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อพฺวภูยึ	อพฺวภูยมฺหเส	อมฺหโยค

อนุบทหน้า+ภูธาตุ+ยปัจจัย+หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อนุภูยตฺถ, อนุภูยถ	อนุภูยตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อนุภูยเส	อนุภูยวฺหํ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อนุภูยึ	อนุภูยมฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อนฺวภูยตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงหิยยัตตนีวิภัตติ อนุ + ภู + หิยยัตตนี = หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง ตฺถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + ตฺถ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม อนุ + ภู + ย + ตฺถ = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะหิยยัตตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อนุ + อ + ภู + ย + ตฺถ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อุ อนฺ อุ + อ + ภู + ย + ตฺถ= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง แปลง อุ เป็น วฺ อนฺ อุ → วฺ +อ+ภู+ย+ตฺถ= วโมทุทนฺตานํ.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ อนฺวภูยตฺถ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนฺวภูยตฺถ.** (ได้ถูกเสวยแล้ว)

ทำตัวรูป **อนุภูยตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงหิยยัตตนีวิภัตติ อนุ + ภู + หิยยัตตนี = หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง ตฺถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + ตฺถ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม อนุ + ภู + ย + ตฺถ = ภาวกมฺเมสุ โย.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยตฺถ.** (ได้ถูกเสวยแล้ว)

ทำตัวรูป **อนุภูยถ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงหิยยัตตนีวิภัตติ อนุ + ภู + หิยยัตตนี = หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง ตฺถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + ตฺถ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม อนุ + ภู + ย + ตฺถ = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลง ตฺถ เป็น ถ อนุ + ภู + ย + ตฺถ → ถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยถ.** (ได้ถูกเสวยแล้ว)

ออาคม + ปจธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อปจา	อปจู	อปจตฺถ	อปจตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อปโจ	อปจตฺถ	อปจเส	อปจวฺหำ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อปจำ	อปจมฺหา	อปจึ	อปจมฺหเส	อมฺหโยค

ปจธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจา	ปจู	ปจตฺถ	ปจตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	ปโจ	ปจตฺถ	ปจเส	ปจวฺหำ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจำ	ปจมฺหา	ปจึ	ปจมฺหเส	อมฺหโยค

ออาคม + ปจธาตุ + ยปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อปจฺจถ, อปจฺจตฺถ	อปจฺจตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อปจฺจเส	อปจฺจวฺหं	ตุมฺหโยค
อุตตม	อปจฺจึ	อปจฺจมฺหเส	อมฺหโยค

ออาคม + คมุธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคจฺฉา	อคจฺฉู	อคจฺฉตฺถ	อคจฺฉตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อคจฺโฉ, อคจฺฉ	อคจฺฉตฺถ	อคจฺฉเส	อคจฺฉวฺหं	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคจฺฉิं	อคจฺฉมฺหา	อคจฺฉึ	อคจฺฉมฺหเส	อมฺหโยค

ออาคม + คมุธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคมา	อคมู	อคมตฺถ	อคมตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม	อคโม, อคม	อคมตฺถ	อคมเส	อคมวฺหं	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคมं	อคมมฺหา	อคมึ	อคมมฺหเส	อมฺหโยค

(ออาคม)+คมุธาตุ+ยปัจจัย+หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคจฺฉียตฺถ, คจฺฉียตฺถ	อคจฺฉียตฺถุ, คจฺฉียตฺถุ	นามโยค
มัชฌิม	อคจฺฉียเส, คจฺฉียเส	อคจฺฉียวฺหุ, คจฺฉียวฺหุ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคจฺฉิยึ, คจฺฉิยึ	อคจฺฉียมฺหเส, คจฺฉียมฺหเส	อมฺหโยค

คมุธาตุ+ยปัจจัย+หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คมียตฺถ	คมียตฺถุ	นามโยค
มัชฌิม	คมียเส	คมียวฺหุ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คมิยึ	คมียมฺหเส	อมฺหโยค

ออาคม+คมุธาตุ+ยปัจจัย+หิยยัตตนีวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคมียตฺถ	อคมียตฺถุ	นามโยค
มัชฌิม	อคมียเส	อคมียวฺหุ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคมิยึ	อคมียมฺหเส	อมฺหโยค

จบ หิยยัตตนีวิภัตติ

๒.๑.๕ ปโรกขาวิภัตติ

ภูธาตุ + ปโรกขาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พภูว	พภูวุ	พภูวิตฺถ	พภูวิเร	พามโยค
มัชฌิม	พภูเว	พภูวิตฺถ	พภูวิตฺโถ	พภูวิวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	พภูวํ	พภูวิมฺห	พภูวึ	พภูวิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พภูว** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปโรกขาวิภัตติ	ภู + ปโรกขา	= อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + อ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ภู เทฺวภาวะ	ภู –ภู + อ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง ภู ตัวเทฺวภาวะชื่ออัพภาส	ภู ภู + อ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู ภู + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลงสระ อู ของอัพภาส เป็น อ	ภฺ อู → อ ภู + อ	= อพฺตสฺสิวณฺณากาโร วา.
แปลง ภฺ ตัวที่เป็นอัพภาส เป็น พฺ	ภฺ → พฺ อ ภู + อ	= ทุติยจตุตฺถานำ ปฐมตติยา.
นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อ	พ ภู + อ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะปโรกขาวิภัตติ แปลง ภู เป็น ภูว	พ ภู → ภูว + อ	= พฺรูภูนมาหภูวา ปโรกฺขายำ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	พภูวฺ อ + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พภูวฺ ฅ + อ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	พภูว	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พภูว.** (เป็นแล้ว, มีแล้ว)

ทำตัวรูป **พภูวิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปโรกขาวิภัตติ	ภู + ปโรกขา	= อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
ภู เทฺวภาวะ	ภู –ภู + ตฺถ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง ภู ตัวเทฺวภาวะชื่ออัพภาส	ภู ภู + ตฺถ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู ภู + ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลงสระ อู ของอัพภาส เป็น อ	ภฺ อู → อ ภู + ตฺถ	= อนฺตสฺสิวณฺณากาโร วา.
แปลง ภฺ ตัวที่เป็นอัพภาส เป็น พฺ	ภฺ → พฺ อ ภู + ตฺถ	= ทุติยจตุตฺถานำ ปฐมตติยา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	พ ภู + ตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะปโรกขาวิภัตติ แปลง ภู เป็น ภูว	พ ภู → ภูว + ตฺถ	= พฺรูภูพมาหภูวา ปโรกฺขายำ.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม	พภูว + อิ + ตฺถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	พภูวฺ อ + อิ + ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พภูวฺ ฮ + อิ + ตฺถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อิ	พภูวิตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พภูวิตฺถ.** (เป็นแล้ว, มีแล้ว)

ปจธาตุ + ปโรกขาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปปจ	ปปจุ	ปปจิตฺถ	ปปจิเร	นามโยค
มัชฌิม	ปปเจ	ปปจิตฺถ	ปปจิตฺโถ	ปปจิวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปปจำ	ปปจิมฺห	ปปจึ	ปปจิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปปจ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจ๎ + ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงปโรกขาวิภัตติ ปจ๎ + ปโรกขา = อปจ๎จกฺเข ปโรกฺขาตีเต.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจ๎ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจ๎ + อ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ป เทฺวภาวะ ป–ปจ๎ + อ = กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ

นำพยัญชนะ จ๎ ไปประกอบกับสระ อ ปปจ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปปจ.** (หุงแล้ว, ต้มแล้ว, ปิ้งแล้ว)

ทำตัวรูป **ปปจุ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจ๎ + ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงปโรกขาวิภัตติ ปจ๎ + ปโรกขา = อปจ๎จกฺเข ปโรกฺขาตีเต.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจ๎ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ปจ๎ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ป เทฺวภาวะ ป–ปจ๎ + อุ = กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ

นำพยัญชนะ จ๎ ไปประกอบกับสระ อุ ปปจุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปปจุ.** (หุงแล้ว, ต้มแล้ว, ปิ้งแล้ว)

ปจธาตุ + ยปัจจัย + ปโรกขาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปปจ๎จิตฺถ	ปปจ๎จิเร	ปปจ๎จ	ปปจ๎จุ	พามโยค
มัชฌิม	ปปจ๎จิตฺโถ	ปปจ๎จิวฺโห	ปปจ๎เจ	ปปจ๎จิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปปจ๎จิ	ปปจ๎จิมฺเห	ปปจ๎จำ	ปปจ๎จิมฺห	อมฺหโยค

คมุธาตุ + ปโรกขาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชคาม, ชคม	ชคมุ	ชคมิตฺถ	ชคมิเร	พามโยค
มัชฌิม	ชคเม	ชคมิตฺถ	ชคมิตฺโถ	ชคมิวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชคมํ	ชคมิมฺห	ชคมึ	ชคมิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชคาม**

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงปโรกขาวิภัตติ	คมฺ + ปโรกขา	= อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง อ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อ	= พามมฺหิ ปฬุชูชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
ค เทวภาวะ	ค–คมฺ + อ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทิฯ
ตั้ง ค ตัวเทวภาวะชื่ออัพภาส	ค คมฺ + อ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แปลง ค ที่เป็นอัพภาส เป็น ช	ค → ช คมฺ + อ	= กวคฺคสฺส จวคฺโค.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ	ช คฺ อ มฺ + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ทีฆะ อ เป็น อา	ช คฺ อ → อา มฺ + อ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ชคาม	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชคาม.** (ไปแล้ว)

จบ ปโรกขาวิภัตติ

๒.๑.๖ อัชชตนีวิภัตติ

ออาคม + ภูธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภวิ, อภวี	อภวึสุ, อภวุ ं	อภวิตฺถ, อภวา	อภวู	พามโยค
มัชฌิม	อภวิ, อภโว	อภวิตฺถ	อภวิเส	อภวิวฺหं	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภวึ	อภวิมฺห, อภวิมฺหา	อภวं, อภว	อภวิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อภวิ**

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ภู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทं.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + อี	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ภู + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	อ + ภฺ อู + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรं สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + ภฺ อู → โอ + อี	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	อ + ภฺ โอ → อว + อี	= โอ อว สเร.
รัสสะ อี เป็น อิ	อ + ภฺ อว + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	อ + ภฺ อวฺ อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรं สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + ภฺ อวฺ ฮ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อภวิ	= พเย ปรं ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวิ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อภวึสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ภู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ภู + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู	อ + ภ อู + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + ภ อู → โอ + อุ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	อ + ภ โอ → อว + อุ	= โอ อว สเร.
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อึสุ	อ + ภ อว + อุ → อึสุ	= สพฺพโต อุ อึสุ.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ	อ + ภ อว อ + อึสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + ภ อว ✗ + อึสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อภวึสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวึสุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + ยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อพฺภูยิตฺถ	อพฺภูยู	อพฺภูยิ	อพฺภูยึสุ	นามโยค
มัชฌิม	อพฺภูยิเส	อพฺภูยิวฺหำ	อพฺภูยิ	อพฺภูยิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อพฺภูยำ	อพฺภูยิมฺเห	อพฺภูยึ	อพฺภูยิมฺห, อพฺภูยิมฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อนุภูยิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อนุ + ภู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + อา	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	อนุ + ภู + ย + อา	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง อา เป็น ตฺถ	อนุ + ภู + ย + อา→ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะพยัญชนาทิปัจจัย ลง อิ อาคม	อนุ + ภู + ย + อิ –ตฺถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อนุ + ภู + ยฺ อ + อิ–ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อนุ + ภู + ยฺ ฮ + อิ–ตฺถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อนุภูยิตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยิตฺถ.** (ถูกเสวยแล้ว)

ทำตัวรูป **อนุภูยิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อนุ + ภู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + อา	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	อนุ + ภู + ย + อา	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	อนุ + ภู + ย + อา → อี	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
รัสสะ อี เป็น อิ	อนุ + ภู + ย + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	อนุ + ภู + ยฺ อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อนุ + ภู + ยฺ ฮ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อนุภูยิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยิ.** (ถูกเสวยแล้ว)

ออาคม + ปจธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อปจิ, อปจี	อปจึสุ, อปจุ	อปจิตฺถ, อปจา	อปจู	พามโยค
มัชฌิม	อปจิ, อปโจ	อปจิตฺถ	อปจิเส	อปจิวฺหํ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อปจึ	อปจิมฺห, อปจิมฺหา	อปจุ, อปจ	อปจิมฺเห	อมฺหโยค

ออาคม + ปจธาตุ + ยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อปจฺจิตฺถ	อปจฺจู	อปจฺจิ, อปจฺจี	อปจฺจึสุ, อปจฺจุ	พามโยค
มัชฌิม	อปจฺจิเส	อปจฺจิวฺหํ	อปจฺจิ, อปจฺโจ	อปจฺจิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อปจฺจุ	อปจฺจิมฺเห	อปจฺจึ	อปจฺจิมฺห, อปจฺจิมฺหา	อมฺหโยค

ออาคม + คมุธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคจฺฉิ, อคจฺฉี	อคจฺฉึสุ, อคจฺฉุ	อคจฺฉิตฺถ, อคจฺฉา	อคจฺฉู	พามโยค
มัชฌิม	อคจฺฉิ, อคจฺโฉ	อคจฺฉิตฺถ	อคจฺฉิเส	อคจฺฉิวฺหํ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคจฺฉึ	อคจฺฉิมฺห, อคจฺฉิมฺหา	อคจฺฉุ	อคจฺฉิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อคจฺฉิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + อี	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะอัชชตนี ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + คจฺฉ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
รัสสะ อี เป็น อิ	อ + คจฺฉ + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อิ	อคจฺฉิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคจฺฉิ.** (ได้ไปแล้ว)		

ทำตัวรูป **อคจฺฉีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + อุ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะอัชชตนี ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + คจฺฉ + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อีสุ	อ + คจฺฉ + อุ → อีสุ	= สพฺพโต อุ อีสุ.
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อิ	อคจฺฉีสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคจฺฉีสุ.** (ได้ไปแล้ว)		

ออาคม + คมุธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคญฺฉิ, อคญฺฉี	อคญฺฉิสุ, อคญฺฉุ	อคญฺฉิตฺถ	อคญฺฉู	พามโยค
มัชฌิม	อคญฺฉิ, อคญฺโฉ	อคญฺฉิตฺถ	อคญฺฉิเส	อคญฺฉิวฺหं	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคญฺฉึ	อคญฺฉิมฺห, –มฺหา	อคญฺฉं	อคญฺฉิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อคญฺฉิ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทं.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น ญฺ	ค มฺ → ญฺ + อี	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
แปลง จฺฉ เป็น ญฺฉ	ค จฺฉ → ญฺฉ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อฆาคมหน้าธาตุ	อ + คญฺฉ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
รัสสะ อี เป็น อิ	อ + คญฺฉ + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อคญฺฉิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคญฺฉิ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคญฺฉี** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทं.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น ญฺ	ค มฺ → ญฺ + อี	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
แปลง จฺฉ เป็น ญฺฉ	ค จฺฉ → ญฺฉ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

เพราะอัชชตนี ลง ฉอาคมหน้าธาตุ อ + คณฺฉ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีฉชฺชตนีฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อี อคณฺฉี = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคณฺฉี.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคณฺฉีสุ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ + อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ คมฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + อุ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + อุ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
แปลง จฺฉ์ เป็น ญฺฉ์ ค จฺฉ์ → ญฺฉ์ + อุ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง ฉอาคมหน้าธาตุ อ + คณฺฉ์ + อุ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีฉชฺชตนีฯ
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อีสุ อ + คณฺฉ์ + อุ → อีสุ = สพฺพโต อุ อีสุ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ อคณฺฉีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคณฺฉีสุ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคณฺฉุ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ + อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ คมฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + อุ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉ์ ค มฺ → จฺฉ์ + อุ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
แปลง จฺฉ์ เป็น ญฺฉ์ ค จฺฉ์ → ญฺฉ์ + อุ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง ฉอาคมหน้าธาตุ อ + คณฺฉ์ + อุ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีฉชฺชตนีฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อุ อคณฺฉุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคณฺฉุ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคณฺฉิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง โอ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + โอ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ แปลง มฺ เป็น จฺฉฺ	ค มฺ → จฺฉฺ + โอ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
แปลง จฺฉฺ เป็น ณฺฉฺ	ค จฺฉฺ → ณฺฉฺ + โอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + คณฺฉฺ + โอ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แปลง โอ วิภัตติ เป็น อิ	อ + คณฺฉฺ + โอ → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อคณฺฉิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคณฺฉิ.** (ได้ไปแล้ว)

ออาคม + คมุธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคมิ, อคมาสิ	อคมิ๎สุ, อคมำสุ, อคมุ๎	นาม โยค
มัชฌิม	อคมิ, อคโม	อคมิตฺถ, อคมุตฺถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	อคมิ๎	อคมิมฺห, อคมุมฺห, อคมิมฺหา	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **อคมาสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อิ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อิ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คมฺ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม	อ + คมฺ + สฺ –อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโต...
หลังจากพยัญชนะ ลง อา อักษรอาคม	อ + คมฺ –อา + สฺ อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
รัสสะ อี เป็น อิ	อ + คมฺ อา + สฺ อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อคมาสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคมาสิ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคมำสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุำ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + อุำ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คมฺ + อุำ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แปลง อุำ เป็น อำสุ	อ + คมฺ + อุำ → อำสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	อคมำสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคมำสุ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคมิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คมฺ + ตฺถ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะพยัญชนาทีวิภัตติ ลง อิ อาคม	อ + คมฺ + อิ–ตฺถ	= อการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อคมิตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคมิตฺถ.** (ได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคมุตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คมฺ + ตฺถ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะตฺถวิภัตติ ลง อุ อาคม	อ + คมฺ + อุ–ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อคมุตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคมุตฺถ.** (ได้ไปแล้ว)		

ทำตัวรูป **อคมุมฺห**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มฺหา อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + มฺหา	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คมฺ + มฺหา	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะมฺหาวิภัตติ ลง อุ อาคม	อ + คมฺ + อุ–มฺหา	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
รัสสะ มฺหา เป็น มฺห	อ + คมฺ + อุ– มฺหา→มฺห	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อคมุมฺห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อคมุมฺห.** (ได้ไปแล้ว)		

อธิบทหน้า + ออาคม + คมุธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อชฺฌคา	อชฺฌคุ	พามโยค
มัชฌิม	อชฺฌโค	อชฺฌคุตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อชฺฌคึ	อชฺฌคุมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อชฺฌคา** ศัพท์เดิมคือ = อธิ + คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	อธิ + คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อธิ + คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อธิ + คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อธิ + คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อธิ + คมฺ + อี	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อธิ + อ + คมฺ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะสระหลัง แปลง อธิ เป็น อชฺฌ	อธิ→อชฺฌ + อ + คมฺ + อี	= อชฺโฌ อธิ.
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ	อชฺฌ อ + อ + คมฺ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อชฺฌ ฺ + อ + คมฺ + อี	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ	อชฺฌ + คมฺ + อี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง คมฺ เป็น คา	อชฺฌ + คมฺ → คา + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง	อชฺฌ + คา + ฺ	= วา ปโร อสรูปา.

สำเร็จรูปเป็น **อชฺฌคา.** (ถึงทับแล้ว, บรรลุแล้ว)

ทำตัวรูป **อชฺฌคุตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= อธิ + คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	อธิ + คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อธิ + คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อธิ + คมฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อธิ + คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	อธิ + คมฺ + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อธิ + อ + คมฺ + ตฺถ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะสระหลัง แปลง อธิ เป็น อชฺฌ	อธิ→อชฺฌ + อ + คมฺ +ตฺถ	= อชฺโฌ อธิ.
แยกพยัญชนะ ฌ ออกจากสระ อ	อชฺฌ อ + อ + คมฺ + ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อชฺฌ อ + อ + คมฺ + ตฺถ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะ ฌ ไปประกอบกับสระ อ	อชฺฌ + คมฺ + ตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง คมฺ เป็น คา	อชฺฌ + คมฺ → คา + ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะตฺถวิภัตติ ลง อุ อาคม	อชฺฌ + คา + อุ–ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อา	อชฺฌ + คฺ อา + อุ–ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อชฺฌ + คฺ อา + อุ–ตฺถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ คฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อชฺฌคุตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อชฺฌคุตฺถ.** (ได้ถึงทับแล้ว, ได้บรรลุแล้ว)

จบ อัชชตนีวิภัตติ

๒.๑.๗ ภวิสสันตีวิภัตติ

ภูธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภวิสฺสติ	ภวิสฺสนฺติ, ภวิสฺสเร	ภวิสฺสเต	ภวิสฺสนฺเต, ภวิสฺสเร	พามโยค
มัชฌิม	ภวิสฺสสิ	ภวิสฺสถ	ภวิสฺสเส	ภวิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภวิสฺสามิ	ภวิสฺสาม	ภวิสฺสํ	ภวิสฺสามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภวิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + สฺสติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสติ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ✗ + อิ + สฺสติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสติ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภู + สฺสนฺติ = พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ภู + อิ + สฺสนฺติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อิ + สฺสนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อิ + สฺสนฺติ = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ→อว + อิ + สฺสนฺติ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อิ + สฺสนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภ อว อ + อิ + สฺสนฺติ = สรโลโปมาเทสปุปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวิสฺสนฺติ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสนฺติ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสเร** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภู + สฺสนฺติ = พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ภู + อิ + สฺสนฺติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + อิ + สฺสนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + อิ + สฺสนฺติ = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภ โอ→อว + อิ + สฺสนฺติ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ ว ออกจากสระ อ ภ อว อ + อิ + สฺสนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภ อว อ + อิ + สฺสนฺติ = สรโลโปมาเทสปุปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลง อนฺติ เป็น เร ภ อว + อิ + สฺส อนฺติ→เร = กวจิ ธาตุวิภตฺติปุปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวิสฺสเร = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสเร.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสสิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + สฺสสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสสิ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสสิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสสิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสสิ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสสิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสสิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสสิ	= นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสสิ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสถ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + สฺสถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสถ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสถ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสถ	= นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสถ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสามิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + สฺสามิ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ภู + อิ + สฺสามิ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อิ + สฺสามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสามิ = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสามิ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อวฺ ʚ + อิ + สฺสามิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวิสฺสามิ = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสามิ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสาม** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ ภู + สฺสาม = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ภู + อิ + สฺสาม = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อิ + สฺสาม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสาม = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสาม = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสาม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อวฺ ʚ + อิ + สฺสาม = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภวิสฺสาม = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสาม.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสเต** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + สฺสเต	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสเต	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสเต	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสเต	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ส + อิ + สฺสเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสเต.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + สฺสนฺเต	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสนฺเต	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู→โอ + อิ + สฺสนฺเต	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสนฺเต	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ส + อิ + สฺสนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสนฺเต	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสนฺเต.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสเร** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + สฺสนฺเต	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสนฺเต	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู→โอ + อิ + สฺสนฺเต	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสนฺเต	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ʌ + อิ + สฺสนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลง อนฺเต เป็น เร	ภฺ อวฺ + อิ + สฺส อนฺเต→เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสเร	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสเร.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสเส** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสเส มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + สฺสเส	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสเส	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสเส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสเส	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสเส	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสเส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ʌ + อิ + สฺสเส	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสเส	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสเส.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสวฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสวฺเห มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + สฺสวฺเห	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสวฺเห	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสวฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู→โอ + อิ + สฺสวฺเห	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสวฺเห	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสวฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสวฺเห	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสวฺเห	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสวฺเห.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสํ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสํ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ภู + สฺสํ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสํ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสํ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสํ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสํ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสํ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสํ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสํ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสามฺเห** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ภู + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสามฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภู + สฺสามฺเห	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสามฺเห	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสามฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสามฺเห = อญฺเญสุ จ.	
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ→อว + อิ + สฺสามฺเห = โอ อว สเร.	
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสามฺเห = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.	
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสามฺเห = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ	
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสามฺเห = นเย ปรำ ยุตฺเต.	

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสามฺเห.** (จักมี, จักเป็น)

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + ยปัจจัย(ลบ ย) + ภวิสสันตีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อนุภวิสฺสเต	อนุภวิสฺสนฺเต	อนุภวิสฺสติ	อนุภวิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อนุภวิสฺสเส	อนุภวิสฺสวฺเห	อนุภวิสฺสสิ	อนุภวิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อนุภวิสฺสำ	อนุภวิสฺสามฺเห	อนุภวิสฺสามิ	อนุภวิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อนุภวิสฺสเต** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	อนุ + ภู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อนุ + ภู + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อนุ + ภู + สฺสเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ อพุ + ภู + ย + สฺสเต = ภาวกมฺเมสุ โย.
ลบ ย ปัจจัย อพุ + ภู + ฆ + สฺสเต = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อพุ + ภู + อิ + สฺสเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อพุ + ภฺ อู + อิ + สฺสเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อพุ + ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสเต = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว อพุ + ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสเต = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อพุ + ภฺ อวฺ อ +อิ+สฺสเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อพุ + ภฺ อวฺ ฆ +อิ+สฺสเต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อพุภวิสฺสเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อพุภวิสฺสเต.** (จักถูกเสวย)

ทำตัวรูป **อพุภวิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = อพุ + ภู อพุภวเน ในการเสวย
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อพุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ อพุ + ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อพุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อพุ + ภู + สฺสเต = นามมฺหิ ปฐมาเทปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ อพุ + ภู + ย + สฺสเต = ภาวกมฺเมสุ โย.
ลบ ย ปัจจัย อพุ + ภู + ฆ + สฺสเต = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อพุ + ภู + อิ + สฺสเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อพุ + ภฺ อู + อิ + สฺสเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อพุ + ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสเต = อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว อพุ + ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสเต = โอ อว สเร.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อพุ + ภฺ อว+อิ+ สฺสเต→สฺสติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อพุ + ภฺ อวฺ อ +อิ+สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อพุ + ภฺ อวฺ ฆ +อิ+สฺสติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อพุภวิสฺสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อพุภวิสฺสติ.** (จักถูกเสวย)

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + ยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อนุภูยิสฺสเต	อนุภูยิสฺสนฺเต	อนุภูยิสฺสติ	อนุภูยิสฺสนฺติ	นาม โยค
มัชฌิม	อนุภูยิสฺสเส	อนุภูยิสฺสวฺเห	อนุภูยิสฺสสิ	อนุภูยิสฺสถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	อนุภูยิสฺสํ	อนุภูยิสฺสามฺเห	อนุภูยิสฺสามิ	อนุภูยิสฺสาม	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **อนุภูยิสฺสเต** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ อนุ + ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ อนุ + ภู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อนุ + ภู + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อนุ + ภู + สฺสเต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ อนุ + ภู + ย + สฺสเต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อนุ + ภู + ย + อิ + สฺสเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ อนุ + ภู + ยฺ อ +อิ+สฺสเต= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อนุ + ภู + ยฺ ฆ +อิ+สฺสเต= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ อนุภูยิสฺสเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุภูยิสฺสเต.** (จักถูกเสวย)

ปจธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจิสฺสติ	ปจิสฺสนฺติ	ปจิสฺสเต	ปจิสฺสนฺเต, ปจิสฺสเร	พามโยค
มัชฌิม	ปจิสฺสสิ	ปจิสฺสถ	ปจิสฺสเส	ปจิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจิสฺสามิ	ปจิสฺสาม	ปจิสฺสํ	ปจิสฺสามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปจิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ปจฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + สฺสติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ปจฺ + อิ + สฺสติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปจิสฺสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจิสฺสติ.** (จักหุง)

ทำตัวรูป **ปจิสฺสเร** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ปจฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา ปจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง สฺสนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ปจฺ + สฺสนฺเต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ปจฺ + อิ + สฺสนฺเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แปลง อนฺเต เป็น เร ปจฺ + อิ + สฺส อนฺเต → เร = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปจิสฺสเร = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปจิสฺสเร.** (จักหุง)

ปจธาตุ + ยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปจฺจิสฺสเต	ปจฺจิสฺสนฺเต	ปจฺจิสฺสติ	ปจฺจิสฺสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปจฺจิสฺสเส	ปจฺจิสฺสวฺเห	ปจฺจิสฺสสิ	ปจฺจิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปจฺจิสฺสํ	ปจฺจิสฺสามฺเห	ปจฺจิสฺสามิ	ปจฺจิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปจฺจิสฺสเต** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ปจฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + สฺสเต	= นามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + สฺสเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + สฺสเต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํ สธาตฺวฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + สฺสเต	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม	ปจฺจ + อิ + สฺสเต	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + อิ + สฺสเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + อิ + สฺสเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปจฺจิสฺสเต	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจิสฺสเต.** (จักถูกหุง)

ทำตัวรูป **ปจฺจิสฺสํ** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ปจฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง สฺสำ อุตฺตมปุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + สฺสำ	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + สฺสำ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + สฺสำ	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + สฺสำ	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม	ปจฺจ + อิ + สฺสำ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + อิ + สฺสำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + อิ + สฺสำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปจฺจิสฺสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจิสฺสำ.** (จักถูกหุง)

ทำตัวรูป **ปจฺจิสฺสามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม
ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ	ปจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ปจฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสำ อุตฺตมปุรุษ เอกวจนะ	ปจฺ + สฺสำ	= อมฺเห อุตฺตโม.
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปจฺ + ย + สฺสำ	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	ป จฺย → จ + สฺสำ	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + สฺสำ	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม	ปจฺจ + อิ + สฺสำ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แปลงวิภัตติอัตตโนบท เป็นปรัสสบท	ปจฺจ + อิ + สฺสำ → สฺสามิ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + อิ + สฺสามิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + อิ + สฺสามิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปจฺจิสฺสามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจิสฺสามิ.** (จักถูกหุง)

คมุธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉิสฺสติ	คจฺฉิสฺสนฺติ,คจฺฉิสฺสเร	คจฺฉิสฺสเต	คจฺฉิสฺสนฺเต,คจฺฉิสฺสเร	พามโยค
มัชฌิม	คจฺฉิสฺสสิ	คจฺฉิสฺสถ	คจฺฉิสฺสเส	คจฺฉิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉิสฺสามิ	คจฺฉิสฺสาม	คจฺฉิสฺสํ	คจฺฉิสฺสามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	คมฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + สฺสติ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	คจฺฉ + อิ–สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ	คจฺฉิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิสฺสติ.** (จักไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉิสฺสนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺหุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	คมฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + สฺสนฺติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + สฺสนฺติ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	คจฺฉ + อิ–สฺสนฺติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ	คจฺฉิสฺสนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิสฺสนฺติ.** (จักไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉิสฺสสิ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฺหุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ คมฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + สฺสสิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + สฺสสิ = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม คจฺฉ + อิ–สฺสส = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ คจฺฉิสฺสสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิสฺสสิ.** (จักไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉิสฺสสเร** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฺหุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ คมฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา คมฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง สฺสนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คมฺ + สฺสนฺเต = นามมฺหิ ปฌฺชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + สฺสนฺเต = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม คจฺฉ + อิ–สฺสนฺเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แปลง อนฺเต เป็น เร คจฺฉ + อิ–สฺส อนฺเต → เร = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ คจฺฉิสฺสเร = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉิสฺสเร.** (จักไป)

จบ ภวิสสันตีวิภัตติ

๒.๑.๘ กาลาติปัตติวิภัตติ

ออาคม + ภูธาตุ + กาลาติปัตติวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภวิสฺส, อภวิสฺสา	อภวิสฺสึสุ	อภวิสฺสถ	อภวิสฺสิสุ	พามโยค
มัชฌิม	อภวิสฺส, อภวิสฺเส	อภวิสฺสถ	อภวิสฺสเส	อภวิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภวิสฺสํ	อภวิสฺสมฺห,อภวิสฺสามฺหา	อภวิสฺสึ	อภวิสฺสามฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อภวิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงกาลาติปัตติวิภัตติ ภู + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภู + สฺสา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + ภู + สฺสา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + ภู + อิ + สฺสา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อ + ภฺ อู + อิ + สฺสา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อ + ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสา = อณฺเณสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว อ + ภฺ โอ → อว + อิ +สฺสา = โอ อว สเร.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อ + ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

รัสสะ สฺสา เป็น สฺส อ + ภฺ อวฺ + อิ + สฺสา→สฺส= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อภวิสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวิสฺส.** (จักได้มีแล้ว, จักได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อภวิสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงกาลาติปัตติวิภัตติ ภู + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภู + สฺสา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + ภู + สฺสา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + ภู + อิ + สฺสา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อ + ภฺ อู + อิ + สฺสา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อ + ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสา = อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว อ + ภฺ โอ → อว + อิ +สฺสา = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อ + ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสา= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อภวิสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวิสฺสา.** (จักได้มีแล้ว, จักได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อภวิสฺสำ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายำ ในความมี ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงกาลาติปัตติวิภัตติ ภู + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสำ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ภู + สฺสำ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + ภู + สฺสำ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + ภู + อิ + สฺสำ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู อ + ภฺ อู + อิ + สฺสำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อ + ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสำ = อณฺเณสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว อ + ภฺ โอ → อว + อิ +สฺสำ = โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อ + ภฺ อวฺ ฮ + อิ + สฺสำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อภวิสฺสำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภวิสฺสำ.** (จักได้มีแล้ว, จักได้เป็นแล้ว)

ออาคม + ปจธาตุ + กาลาติปัตติวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อปจิสฺส, อปจิสฺสา	อปจิสฺสุ	อปจิสฺสถ	อปจิสฺสิสุ	พามโยค
มัชฌิม	อปจิสฺส, อปจิสฺเส	อปจิสฺสถ	อปจิสฺสเส	อปจิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อปจิสฺสํ	อปจิสฺสมฺห,อปจิสฺสามฺหา	อปจิสฺสึ	อปจิสฺสามฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อปจิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = ปจ ปาเก ในการหุง, การต้ม

ตั้ง ปจ ชื่อ ธาตุ ปจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ปจฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.

ลงกาลาติปัตติวิภัตติ ปจฺ + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปจฺ + สฺสา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + ปจฺ + สฺสา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + ปจฺ + อิ + สฺสา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

รัสสะ สฺสา เป็น สฺส อ + ปจฺ + อิ + สฺสา→สฺส = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ อปจิสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อปจิสฺส.** (จักได้หุงแล้ว)

ออาคม + คมุธาตุ + กาลาติปัตติวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อคจฺฉิสฺส,อคจฺฉิสฺสา	อคจฺฉิสฺสุ	อคจฺฉิสฺสถ	อคจฺฉิสฺสิสุ	พามโยค
มัชฌิม	อคจฺฉิสฺส,อคจฺฉิสฺเส	อคจฺฉิสฺสถ	อคจฺฉิสฺสเส	อคจฺฉิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อคจฺฉิสฺสํ	อคจฺฉิสฺสมฺห,อคจฺฉิสฺสามฺหา	อคจฺฉิสฺสึ	อคจฺฉิสฺสามฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อคจฺฉิสฺส** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฮุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงกาลาติปัตติวิภัตติ คมฺ + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + สฺสา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + สฺสา = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + คจฺฉ + สฺสา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + คจฺฉ + อิ + สฺสา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

รัสสะ สฺสา เป็น สฺส อ + คจฺฉ + อิ + สฺสา → สฺส = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อิ อคจฺฉิสฺส = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคจฺฉิสฺส.** (จักได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคจฺฉิสฺสา** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ ฮุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงกาลาติปัตติวิภัตติ คมฺ + กาลาติปัตติ = กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คมฺ + สฺสา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + สฺสา = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + คจฺฉ + สฺสา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + คจฺฉ + อิ + สฺสา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อิ อคจฺฉิสฺสา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคจฺฉิสฺสา.** (จักได้ไปแล้ว)

ทำตัวรูป **อคจฺฉิสฺสสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงกาลาติปัตติวิภัตติ	คมฺ + กาลาติปัตติ	= กฺริยาติปนฺเนตีเต กาลาติปตฺติ.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสสุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + สฺสสุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติทั้งปวง แปลง มฺ เป็น จฺฉ	ค มฺ → จฺฉ + สฺสสุ	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
เพราะกาลาติปัตติ ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + คจฺฉ + สฺสสุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	อ + คจฺฉ + อิ + สฺสสุ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อคจฺฉิสฺสสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคจฺฉิสฺสสุ.** (จักได้ไปแล้ว)

จบ กาลาติปัตติวิภัตติ

จบ ฉกาลิกวิภัตติวิธาน

๒.๒ ภูวาทิคณะ วิกรณปัจจยวิธาน

๒.๒.๑ อวุทธิกภูวาทินัย ภูวาทิคณะ

อิสุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อิจฺฉติ	อิจฺฉนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อิจฺฉสิ	อิจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อิจฺฉามิ	อิจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อิจฺฉติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อิสุ อิจฺฉายํ ในความปรารถนา
ตั้ง อิสุ ชื่อ ธาตุ	อิสุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อิสฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อิสฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อิสฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง สฺ พยัญชนะที่สุดของ อิสุ เป็น จฺฉ	อิ สฺ → จฺฉ + อ + ติ	= อิสุยมูนมนฺโต จฺโฉ วา.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ	อิจฺฉติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อิจฺฉติ.** (ย่อมปรารถนา)

ทำตัวรูป **เอสติ** ศัพท์เดิมคือ = อิสุ อิจฺฉายํ ในความปรารถนา
ตั้ง อิสุ ชื่อ ธาตุ อิสุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ อิสฺ ฺสุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ อิสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อิสฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อิสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ อิ → เอ สฺ + อ + ติ = อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ เอสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เอสติ.** (ย่อมปรารถนา)

ทำตัวรูป **นิยจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = นิ + ยมุ อุปรเม ในการงดเว้น
ตั้ง ยมุ ชื่อ ธาตุ นิ + ยมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ นิ + ยมฺ ฺสุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ นิ + ยมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา นิ + ยมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ นิ + ยมฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ นิ + ยมฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
แปลง สฺ พยัญชนะที่สุดของ ยมุ เป็น จฺฉ นิ + ย มฺ→จฺฉ + อ + ติ = อิสุยมูนมนฺโต จฺโฉ วา.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อ นิยจฺฉติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **นิยจฺฉติ.** (ย่อมงดเว้น)

ทำตัวรูป **สญฺญมติ** ศัพท์เดิมคือ = สำ + ยมุ อุปรเม ในการงดเว้น
ตั้ง ยมุ ชื่อ ธาตุ สำ + ยมุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ สำ + ยมฺ ฺสุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ สำ + ยมฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สำ + ยมฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สำ + ยมฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ส + ยมฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
เพราะ ย แปลงนิคหิตกับ ย เป็น ญ ส + ◌ำ+ย → ญ มฺ + อ + ติ = ส เย จ.
ญ สทิสเทฺวภาวะ ส + ญ–ญ มฺ + อ + ติ = ปร เทฺวภาโว ฆาเฆ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ สญฺญมติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สญฺญมติ.** (ย่อมสำรวม)

อาสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อจฺฉติ	อจฺฉนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อจฺฉสิ	อจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อจฺฉามิ	อจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = อาส อุปเวสเน ในการเข้าไปใกล้
ตั้ง อาส ชื่อ ธาตุ อาส = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ อาสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ อาสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อาสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อาสฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อาสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
แปลง สฺ เป็น จฺฉ อา สฺ → จฺฉ + อ + ติ = อนฺโต จฺโฉ วา โยควิภาคใน อิสุฯ
รัสสะ อา เป็น อ อา → อ จฺฉ + อ + ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อ อจฺฉติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อจฺฉติ.** (ย่อมเข้าไป, ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป **อุปาสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุป+อาส อุปเวสเน การเข้าไปใกล้
ตั้ง อาส ชื่อ ธาตุ	อุป + อาส	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุป + อาสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุป + อาสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อุป + อาสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุป + อาสฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุป + อาสฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ	อุปฺ อ + อาสฺ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	อุปฺ ฆ + อาสฺ + อ + ติ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อุปาสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุปาสติ.** (ย่อมเข้าไปใกล้, เข้าไปหา)

ลภธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลภติ	ลภนฺติ	ลภเต	ลภนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	ลภสิ	ลภถ	ลภเส	ลภวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลภามิ	ลภาม	ลเภ	ลภามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลภามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ลภฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ลภฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ลภฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.

เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ลภฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อา	ลภามิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลภามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมได้)

ทำตัวรูป **ลภาม**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ลภฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ลภฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ลภฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ลภฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อา	ลภาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลภาม.** (อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมได้)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ทาริกา ปูวำ ลภติ.	ทาริกาโย ปูเว ลภนฺติ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ ภตึ ลภสิ.	ตุมฺเห ภตึ ลภถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ ธนำ ลภามิ.	มยำ ธนานิ ลภาม.
	.....	.....

ลภธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลพฺภเต	ลพฺภนฺเต	ลพฺภติ	ลพฺภนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ลพฺภเส	ลพฺภวฺเห	ลพฺภสิ	ลพฺภถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลพฺเภ	ลพฺภามฺเห	ลพฺภามิ	ลพฺภาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลพฺภเต**

ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลภฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ลภฺ + เต	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ	ลภฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ภ	ลภฺ ย → ภ + เต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แปลง ภฺ ตัวหน้า เป็น พฺ	ล ภฺ → พฺ ภ + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **ลพฺภเต.** (ย่อมถูกได้)

ทำตัวรูป **ลพฺภนฺเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลภฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ลภฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ	ลภฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ภ	ลภฺ ย → ภ + อนฺเต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แปลง ภฺ ตัวหน้า เป็น พฺ	ล ภฺ → พฺ ภ + อนฺเต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทีนำฯ
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ	ลพฺภฺ อ + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ลพฺภฺ ฆ + อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อ	ลพฺภนฺเต	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลพฺภนฺเต.** (ย่อมถูกได้)

ทำตัวรูป **ลพฺภติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลภฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ลภฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ	ลภฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ภ	ลภฺ ย → ภ + เต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แปลง ภฺ ตัวหน้า เป็น พฺ	ล ภฺ → พฺ ภ + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทีนำฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ลพฺภ + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **ลพฺภติ.** (ย่อมถูกได้)

ทำตัวรูป **ลพฺภนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลภฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลภฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ลภฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุ	ลภฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ภ	ลภฺ ย → ภ + อนฺเต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แปลง ภฺ ตัวหน้า เป็น พฺ	ล ภฺ → พฺ ภ + อนฺเต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ลพฺภ + อนฺเต → อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อ	ลพฺภฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ลพฺภฺ ฆ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อ	ลพฺภนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลพฺภนฺติ.** (ย่อมถูกได้)

ออาคม + ลภธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อลตฺถ, อลภิ (ลภิ)	อลภึสุ (ลภึสุ)	นามโยค
มัชฌิม	อลโภ, อลภิ (ลโภ, ลภิ)	อลภิตฺถ (ลภิตฺถ)	ตุมฺหโยค
อุตตม	อลตฺถำ, อลภึ (ลภึ)	อลภิมฺห (ลภิมฺห)	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อลตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ลภฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ลภฺ + อี = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังจากลภธาตุ แปลงอีเป็นตฺถและลบ ภฺ ล ภฺ + อี → ตฺถ = ลภสฺมา อีอึนำ ตฺถตฺถำ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ + ลตฺถ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
สำเร็จรูปเป็น **อลตฺถ.** (อ.เขา ได้ได้แล้ว)

ทำตัวรูป **อลภิตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ภ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ ลภฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ลภฺ + ตฺถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ + ลภฺ + ตฺถ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + ลภฺ + อิ –ตฺถ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อิ อลภิตฺถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อลภิตฺถ.** (อ.ท่าน ท. ได้ได้แล้ว)

ทำตัวรูป **อลตฺถำ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ภ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ ลภฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อึ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ลภฺ + อึ = อมฺเห อุตฺตโม.
หลังจากลภธาตุ แปลงอีเป็นตฺถำและลบ ภฺ ล ภฺ +อึ → ตฺถำ = ลภสฺมา อีอึนำ ตฺถตฺถำ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลงอฉาคมหน้าธาตุ อ + ลตฺถำ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
สำเร็จรูปเป็น **อลตฺถำ.** (อ.ข้าพเจ้า ได้ได้แล้ว)

ลภธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลจฺฉติ, ลภิสฺสติ	ลจฺฉนฺติ, ลภิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ลจฺฉสิ, ลภิสฺสสิ	ลจฺฉถ, ลภิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลจฺฉามิ, ลภิสฺสามิ	ลจฺฉาม, ลภิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ลภฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ลภฺ + สฺสติ = พามมฺหิ ปฬุชูชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง สฺส เป็น ฉ ลภฺ + สฺส → ฉ + ติ = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจฯ
เพราะ ฉ แปลง ภฺ เป็น จฺ ล ภฺ → จฺ + ฉ + ติ = พฺยญฺชนนฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
สำเร็จรูปเป็น **ลจฺฉติ.** (อ.เขา จักได้)

ทำตัวรูป **ลจฺฉามิ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ลภฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ลภฺ + สฺสามิ = อมฺเห อุตฺตโม.
รัสสะ สฺสา เป็น สฺส ลภฺ + สฺสา → สฺส มิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แปลง สฺส เป็น ฉ ลภฺ + สฺส → ฉ + มิ = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจฯ
เพราะ ฉ แปลง ภฺ เป็น จฺ ล ภฺ → จฺ + ฉ + มิ = พฺยญฺชนนฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
แยกพยัญชนะ ฉฺ ออกจากสระ อ ลจฺฉฺ อ + มิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ลจฺฉฺ อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา ลจฺฉามิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ลจฺฉามิ.** (อ.ข้าพเจ้า จักได้)

ทำตัวรูป **ลภิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ลภฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ลภฺ + สฺสติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ลภฺ + อิ–สฺสติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อิ ลภิสฺสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ลภิสฺสติ.** (อ.เขา จักได้)

ทำตัวรูป **ลภิสฺสนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ลภฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลภฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ลภฺ + สฺสนฺติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ลภฺ + อิ–สฺสนฺติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อิ ลภิสฺสนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ลภิสฺสนฺติ.** (อ.เขา ท. จักได้)

วจธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วจติ	วจนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วจสิ	วจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วจามิ	วจาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วจามิ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วจ์ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วจ์ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วจ์ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ วจ์ + มิ = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วจ์ + อ + มิ = ภูวาทิโต อ.

เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา วจ์ + อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ จ์ ไปประกอบกับสระ อา วจามิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วจามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมกล่าว)

วจธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุจฺจเต	อุจฺจนฺเต	อุจฺจติ	อุจฺจนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อุจฺจเส	อุจฺจวฺเห	อุจฺจสิ	อุจฺจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุจฺเจ	อุจฺจามฺเห	อุจฺจามิ	อุจฺจาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุจฺจเต** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วจฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ จฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง วฺ เป็น อุ วฺ → อุ อ จฺ + ย + เต = วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง อุ ฆ จฺ + ย + เต = วา ปโร อสรูปา. / กฺวจิ ธาตุฯ
แปลง จฺย เป็น จ อุ จฺย → จ + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ อุ จฺ–จ + เต = ปร เทฺวภาโว ชาเย.

สำเร็จรูปเป็น **อุจฺจเต.** (ย่อมถูกกล่าว)

ทำตัวรูป **อุจฺจติ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วจฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ จฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง วฺ เป็น อุ วฺ → อุ อ จฺ + ย + เต = วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระหลัง อุ ฆ จฺ + ย + เต = วา ปโร อสรูปา. / กฺวจิ ธาตุฯ
แปลง จฺย เป็น จ อุ จฺย → จ + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ อุ จฺ–จ + เต = ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อุจฺจ + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อุจฺจติ.** (ย่อมถูกกล่าว)

วจธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วุจฺจเต	วุจฺจนฺเต	วุจฺจติ	วุจฺจนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วุจฺจเส	วุจฺจวฺเห	วุจฺจสิ	วุจฺจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วุจฺเจ	วุจฺจามฺเห	วุจฺจามิ	วุจฺจาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วุจฺจเต** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + เต = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วจฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ จฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ วฺ อ → อุ จฺ + ย + เต = วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.

แปลง จฺย เป็น จ วฺ อุ จฺย → จ + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ

จฺ สทิสเทฺวภาวะ วฺ อุ จฺ–จ + เต = ปร เทฺวภาโว ชาเน.

นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อุ วุจฺจเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุจฺจเต.** (ย่อมถูกกล่าว)

ทำตัวรูป **วุจฺจนฺเต** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ วจฺ + อนฺเต = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วจฺ + ย + อนฺเต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ จฺ + ย + อนฺเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ วฺ อ→อุ จฺ + ย + อนฺเต = วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
แปลง จฺย เป็น จ วฺ อุ จฺย → จ + อนฺเต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํ สธาตฺๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ วฺ อุ จฺ–จ + อนฺเต = ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ วฺ อุ จจฺ อ + อนฺเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ วฺ อุ จจฺ ฮ + อนฺเต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิๆ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ วุจฺจนฺเต = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุจฺจนฺเต.** (ย่อมถูกกล่าว)

ทำตัวรูป **วุจฺจติ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฮ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วจฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วจฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิๆ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วจฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ จฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ วฺ อ → อุ จฺ + ย + เต = วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
แปลง จฺย เป็น จ วฺ อุ จฺย → จ + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํ สธาตฺๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ วฺ อุ จฺ–จ + เต = ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท วฺ อุ จจฺ + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อุ วุจฺจติ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุจฺจติ.** (ย่อมถูกกล่าว)

ทำตัวรูป **วุจฺจนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ	วจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	วจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	วจฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	วจฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	วฺ อ จฺ + ย + อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ	วฺ อ→อุ จฺ + ย + อนฺเต	= วจวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
แปลง จฺย เป็น จ	วฺ อุ จฺย → จ + อนฺเต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สฐาตฺฯ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	วฺ อุ จฺ–จ + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	วฺ อุ จฺจ + อนฺเต→อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	วฺ อุ จจฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	วฺ อุ จจฺ ฆ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	วุจฺจนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุจฺจนฺติ.** (ย่อมถูกกล่าว)

ออาคม + วจธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อโวจิ	อโวจุ๎	อโวจ	อโวจุ	พามโยค
มัชฌิม	อโวโจ	อโวจุตฺถ	อโวจิเส	อโวจิวฺหำ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อโวจึ	อโวจุมฺห	อโวจำ	อโวจิมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อโวจ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ วจฺ + อัชชตนี = สมีเปชชตนี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา วจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + อา = พามมฺหิ ปยุชชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ + วจฺ + อา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + วฺ อ จฺ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอัชชตนี แปลงอ ของวจฺธาตุเป็นโอ อ + วฺ อ → โอ จฺ + อา = วจสฺสชฺชตนิมฺหิ มกาโร โอ.
รัสสะ อา เป็น อ อ + วฺ โอ จฺ + อา → อ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาน ำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโวจ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อโวจ.** (สตฺถา เอตทโวจ. อ.พระศาสดา ได้ตรัสแล้ว ซึ่งพระดำรัสนั่น)

ทำตัวรูป **อโวจุ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ วจฺ + อัชชตนี = สมีเปชชตนี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา วจฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง อู ปฐมบุรุษ พหุวจนะ วจฺ + อู = พามมฺหิ ปยุชชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลงอฉาคมหน้าธาตุ อ + วจฺ + อู = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + วฺ อ จฺ + อู = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอัชชตนี แปลงอ ของวจฺธาตุเป็นโอ อ + วฺ อ → โอ จฺ + อู = วจสฺสชฺชตนิมฺหิ มกาโร โอ.
รัสสะ อู เป็น อุ อ + วฺ โอ จฺ + อู → อุ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาน ำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโวจุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อโวจุ.** (ได้กล่าวแล้ว)

วจธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วกฺขติ	วกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วกฺขสิ	วกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วกฺขามิ	วกฺขาม	อมฺหโยค

ปบทหน้า + วจธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปวกฺขติ	ปวกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปวกฺขสิ	ปวกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปวกฺขามิ	ปวกฺขาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วกฺขติ** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ วจฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วจฺ + สฺสติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

แปลง สฺส เป็น ข วจฺ + สฺส → ข + ติ = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจยฯ

เพราะ ข แปลง จฺ เป็น กฺ ว จฺ → กฺ + ข + ติ = โก เข จ.

สำเร็จรูปเป็น **วกฺขติ.** (อ.เขา จักกล่าว)

ทำตัวรูป **วกฺขาม** ศัพท์เดิมคือ = วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ วจฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ วจฺ + สฺสาม = อมฺเห อุตฺตโม.

รัสสะ สฺสา เป็น สฺส วจฺ + สฺสา → สฺส ม = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แปลง สฺส เป็น ข วจฺ + สฺส → ข + ม = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจยฯ

เพราะ ข แปลง จฺ เป็น กฺ ว จฺ → กฺ + ข + ม = โก เข จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ วกฺขฺ อ + ม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา วกฺขฺ อ → อา + ม = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา วกฺขาม = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วกฺขาม.** (อ.ข้าพเจ้า ท. จักกล่าว)

ทำตัวรูป **ปวกฺขามิ** ศัพท์เดิมคือ = ป+วจ วิยตฺติยำ วาจายำ ใน..พูดชัด

ตั้ง วจ ชื่อ ธาตุ ป + วจ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วจฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ ป + วจฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + วจฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ป + วจฺ + สฺสามิ = อมฺเห อุตฺตโม.

รัสสะ สฺสา เป็น สฺส ป + วจฺ + สฺสา → สฺส มิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แปลง สฺส เป็น ข ป + วจฺ + สฺส → ข + มิ = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจยฯ

เพราะ ข แปลง จฺ เป็น กฺ ป + ว จฺ → กฺ + ข + มิ = โก เข จ.

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ ป + วกฺขฺ อ + มิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ป + วกฺขฺ อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา ป + วกฺขามิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวกฺขามิ.** (อ.ข้าพเจ้า จักกล่าว)

วสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วสติ	วสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วสสิ	วสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วสามิ	วสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วสติ** ศัพท์เดิมคือ = วส นิวาเส ในการอยู่
ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ วส = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วสุ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วสุ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วสุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วสุ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วสุ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ สุ ไปประกอบกับสระ อ วสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **วสติ.** (อ.เขา ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป **วสนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = วส นิวาเส ในการอยู่
ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ วส = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วสุ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วสุ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วสุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ วสุ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วสุ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ วสุ + อ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สุ ไปประกอบกับสระ อ วสนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **วสนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป **วสามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= วส นิวาเส ในการอยู่
ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ	วส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	วสฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วสฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	วสฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	วสามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วสามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมอยู่)

ทำตัวรูป **วสาม**	ศัพท์เดิมคือ	= วส นิวาเส ในการอยู่
ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ	วส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	วสฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วสฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	วสฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	วสาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วสาม.** (อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมอยู่)

วสธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วุสฺสติ	วุสฺสนฺติ	นาม โยค
มัชฌิม	วุสฺสสิ	วุสฺสถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	วุสฺสามิ	วุสฺสาม	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **วุสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = วส นิวาเส ในการอยู่

ตั้ง วส ชื่อ ธาตุ	วส	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วสฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	วสฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วสฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	วสฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	วฺ อ สฺ + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ	วฺ อ → อุ สฺ + ย + เต	= วจาวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
แปลง ย เป็นบุพพรูปคือ ส	วฺ อุ สฺ ย → ส + เต	= ปุพฺพรูปญฺจ.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	วฺ อุ สฺส + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อุ	วุสฺสติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุสฺสติ.** (ย่อมถูกอยู่)

รุทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โรทติ	โรทนฺติ	โรทเต	โรทนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	โรทสิ	โรทถ	โรทเส	โรทวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	โรทามิ	โรทาม	โรเท	โรทามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โรทามิ**

ศัพท์เดิมคือ		= รุท อสฺสุวิโมจเน ใน..ปล่อยน้ำตา
ตั้ง รุท ชื่อ ธาตุ	รุท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	รุทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	รุทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	รุทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	รุทฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	รุทฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อุ	รฺ อุ ทฺ + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	รฺ อุ → โอ ทฺ + อ + มิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	รฺ โอ ทฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โรทามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โรทามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมร้องไห้)

อาบทหน้า + กุสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อกฺโกสติ	อกฺโกสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อกฺโกสสิ	อกฺโกสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อกฺโกสามิ	อกฺโกสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อกฺโกสติ** ศัพท์เดิมคือ = อา + กุส อกฺโกเส ในการด่า

ตั้ง กุส ชื่อ ธาตุ อา + กุส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อา + กุสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อา + กุสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อา + กุสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อา + กุสฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อา + กุสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อุ อา + กฺ อุ สฺ + อ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ อา + กฺ อุ → โอ สฺ + อ + ติ = อญฺเญสุ จ.

เพราะพยัญชนะ รัสสะ อา เป็น อ อา → อ + กฺ โอ สฺ + อ + ติ = รสฺสำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโกสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

กฺ สทิสเทฺวภาวะ อ กฺ–โกสติ = ปร เทฺวภาโว ชาเย.

สำเร็จรูปเป็น **อกฺโกสติ.** (ย่อมด่า)

ทำตัวรูป **อกฺโกจฺฉิ** ศัพท์เดิมคือ = อา + กุส อกฺโกเส ในการด่า

ตั้ง กุส ชื่อ ธาตุ อา + กุส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อา + กุสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ อา + กุสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อา + กุสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อา + กุสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังกุสฺธาตุ แปลง อี เป็น จฺฉิ และลบสฺ อา + กุ สฺ + อี → จฺฉิ = กุสสฺมา ที จฺฉิ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อุ อา + กฺ อุ + จฺฉิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ อา + กฺ อุ → โอ + จฺฉิ = อญฺเญสุ จ.
เพราะพยัญชนะ รัสสะ อา เป็น อ อา → อ + กฺ โอ + จฺฉิ = รสฺสํ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโกจฺฉิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
กฺ สทิสเทฺวภาวะ อ กฺ–โกจฺฉิ = ปร เทฺวภาโว จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อกฺโกจฺฉิ.** (ด่าแล้ว)

ทำตัวรูป **อกฺโกสิ** ศัพท์เดิมคือ = อา + กุส อกฺโกเส ในการด่า
ตั้ง กุส ชื่อ ธาตุ อา + กุส = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ อา + กุสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ อา + กุสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อา + กุสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อา + กุสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อุ อา + กฺ อุ สฺ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ อา + กฺ อุ → โอ สฺ + อี = อญฺเญสุ จ.
เพราะพยัญชนะ รัสสะ อา เป็น อ อา → อ + กฺ โอ สฺ + อี = รสฺสำ.
รัสสะ อี เป็น อิ อ กฺ โอ สฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโกสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
กฺ สทิสเทฺวภาวะ อ กฺ–โกสิ = ปร เทฺวภาโว จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อกฺโกสิ.** (ด่าแล้ว)

ปบทหน้า + กุสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปกฺโกสติ	ปกฺโกสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปกฺโกสสิ	ปกฺโกสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปกฺโกสามิ	ปกฺโกสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปกฺโกสติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + กุส อวหาเน ในการเรียก

ตั้ง กุส ชื่อ ธาตุ ป + กุส = ภูวาทโย ธาตวิ.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + กุสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + กุสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + กุสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + กุสฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ป + กุสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อุ ป + กฺ อุ สฺ + อ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ ป + กฺ อุ → โอ สฺ + อ + ติ = อญฺเญสุ จ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปโกสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

กฺ สทิสเทฺวภาวะ ป กฺ–โกสติ = ปร เทฺวภาโว ชาเย.

สำเร็จรูปเป็น **ปกฺโกสติ.** (ย่อมร้องเรียก)

ทำตัวรูป **วุยฺหติ** ศัพท์เดิมคือ = วห ปาปเน ในการให้ถึง

ตั้ง วห ชื่อ ธาตุ วห = ภูวาทโย ธาตวิ.

ลบสระที่สุดของธาตุ วหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วหฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วหฺ + เต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วหฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ หฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ วฺ อ → อุ หฺ + ย + เต = วจาวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
กลับหน้ากลับหลัง หฺย เป็น ยฺห วฺ อุ หฺย → ยฺห + เต = หวิปริยโย โล วา.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท วฺ อุ ยฺห + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อุ วุยฺหติ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุยฺหติ.** (ย่อมถูกนำไป)

ทำตัวรูป **วุลฺหติ** ศัพท์เดิมคือ = วห ปาปเน ในการให้ถึง
ตั้ง วห ชื่อ ธาตุ วห = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ วหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม วหฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วหฺ + เต = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม วหฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ วฺ อ หฺ + ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อ เป็น อุ วฺ อ → อุ หฺ + ย + เต = วจาวสวหาทีนมุกาโร วสฺส เย.
กลับหน้ากลับหลัง หฺย เป็น ยฺห วฺ อุ หฺย → ยฺห + เต = หวิปริยโย โล วา.
แปลง ยฺ เป็น ลฺ วฺ อุ ยฺ → ลฺ ห + เต = หวิปริยโย โล วา.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท วฺ อุ ลฺห + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อุ วุลฺหติ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วุลฺหติ.** (ย่อมถูกนำไป)

ทำตัวรูป **ชีรติ** ศัพท์เดิมคือ = ชร วโยหานิมฺหิ ในความเสื่อมวัย

ตั้ง ชร ชื่อ ธาตุ ชร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ชรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ชรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ชรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ชรฺ + ติ = นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ชรฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แปลง ชรฺ เป็น ชีร ชรฺ → ชีร + อ + ติ = ชรมรานำ ชีรชีฌฺยมีฌฺยา วา.

แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ชีรฺ อ + อ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ชีรฺ อ + อ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อ ชีรติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชีรติ.** (ย่อมครร่ำครา)

ทำตัวรูป **ชียติ** ศัพท์เดิมคือ = ชร วโยหานิมฺหิ ในความเสื่อมวัย

ตั้ง ชร ชื่อ ธาตุ ชร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ชรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ชรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ชรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ชรฺ + ติ = นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ชรฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แปลง ชรฺ เป็น ชียฺย ชรฺ → ชียฺย + อ + ติ = ชรมรานำ ชีรชีฌฺยมีฌฺยา วา.

ลบ ยฺ หนึ่งตัวตัวหน้า ชี ฌฺ ย + อ + ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ชียฺ อ + อ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ชียฺ อ + อ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ ชียติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชียติ.** (ย่อมครร่ำครา)

ทำตัวรูป **มียฺยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มร ปาณจาเค ในการสละชีวิต
ตั้ง มร ชื่อ ธาตุ	มร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	มรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มรฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	มรฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง มรฺ เป็น มียฺย	มรฺ → มียฺย + อ + ติ	= ชรมรานำ ชีรชียฺยมียฺยา วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	มียฺย อ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มียฺย อ + อ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ	มียฺยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มียฺยติ.** (ย่อมตาย)

ทำตัวรูป **มรติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มร ปาณจาเค ในการสละชีวิต
ตั้ง มร ชื่อ ธาตุ	มร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	มรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มรฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	มรฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อ	มรติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มรติ.** (ย่อมตาย)

ทิสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปสฺสติ	ปสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปสฺสสิ	ปสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปสฺสามิ	ปสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)

ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ ทิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ทิสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทิสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทิสฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทิสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + ติ = ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ ปสฺสติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสติ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)

ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ ทิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ทิสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทิสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ทิสฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทิสฺ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + อนฺติ = ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปสฺสฺ + ส + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปสฺสนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสนฺติ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + สิ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + สิ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปสฺสสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสสิ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ทิสฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + ถ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปสฺสถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสถ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + มิ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ปสฺสฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปสฺสามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสามิ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสาม**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ทิสฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + อ + ม	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ปสฺสฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปสฺสาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสาม.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ทกฺขติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แปลง ทิสฺ เป็น ทกฺขฺ	ทิสฺ → ทกฺขฺ + อ + ติ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทกฺขติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทกฺขติ.** (ย่อมเห็น, ย่อมดู)

ทำตัวรูป **ทิสฺสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ทิสฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ทิสฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
ลบ ย ปัจจัย	ทิสฺ + ย + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แปลง ทิสฺ เป็น ทิสฺส	ทิสฺ → ทิสฺส + เต	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ทิสฺส + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **ทิสฺสติ.** (ย่อมถูกเห็น)

ทำตัวรูป **อทฺทสา**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู (เห็น)
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงหิยยัตนีวิภัตติ	ทิสฺ + หิยยัตนี	= หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + อา	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิสฺ + อ + อา	= ภูวาทิโต อ.
เพราะหิยยัตนีวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ	อ + ทิสฺ + อ + อา	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
ทฺ สทิสเทฺวภาวะ	อ + ทฺ–ทิสฺ + อ + อา	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แปลง อิ ของ ทิสธาตุ เป็น อ	อ + ทฺ–ทฺ อิ→อ สฺ+อ+อา=	กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + ทฺทฺ อ สฺ + ฆ + อา =	สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อทฺทสา	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทฺทสา.** (อ.เขา ได้เห็นแล้ว)

ทำตัวรูป **ทกฺขิติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
แปลง ทิสฺ เป็น ทกฺขฺ	ทิสฺ → ทกฺขฺ + สฺสติ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
ลบ สฺส	ทกฺขฺ + ~~สฺส~~ ติ	= ภวิสฺสนฺติมฺหิ สฺสสฺส จ โยควิภาค..
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ทกฺขฺ + อิ + ติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ทกฺขิติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทกฺขิติ.** (จักเห็น, จักดู)

ทิสธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปสฺสิสฺสติ	ปสฺสิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปสฺสิสฺสสิ	ปสฺสิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปสฺสิสฺสามิ	ปสฺสิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สฺสติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสติ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสติ.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสนฺติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ทิสฺ + สฺสนฺติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสนฺติ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสนฺติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสนฺติ.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สฺสสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสสิ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสสิ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสสิ.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ทิสฺ + สฺสถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสถ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสถ.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สฺสามิ	= อมฺเห อุตฺตโม.

แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสามิ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสามิ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสามิ.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสาม**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ทิสฺ + สฺสาม	= อมฺเห อุตฺตโม.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสาม	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสาม	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสาม.** (จักเห็น, จักดู)

ทำตัวรูป **ปสฺสิสฺสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทิส เปกฺขเณ ในการแลดู
ตั้ง ทิส ชื่อ ธาตุ	ทิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทิสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ทิสฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง สฺสำ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทิสฺ + สฺสำ	= อมฺเห อุตฺตโม.
แปลง ทิสฺ เป็น ปสฺสฺ	ทิสฺ → ปสฺสฺ + สฺสำ	= ทิสสฺส ปสฺสทิสฺสทกฺขา วา.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปสฺสฺ + อิ–สฺสำ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปสฺสิสฺสำ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปสฺสิสฺสำ.** (จักเห็น, จักดู)

นิบทหน้า + สทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	นิสีทติ	นิสีทนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	นิสีทสิ	นิสีทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	นิสีทามิ	นิสีทาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **นิสีทติ** ศัพท์เดิมคือ = นิ+สท คตฺยาวสาเน..สิ้นสุดการไป

ตั้ง สท ชื่อ ธาตุ นิ + สท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ นิ + สทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ นิ + สทฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา นิ + สทฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ นิ + สทฺ + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ นิ + สทฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

เพราะอปัจจัย แปลง สทฺ เป็น สีทฺ นิ + สทฺ → สีทฺ + อ + ติ = สทสฺส สีทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ นิสีทติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นิสีทติ.** (ย่อมนั่ง)

ยชธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อิชฺชเต	อิชฺชนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	อิชฺชเส	อิชฺชวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อิชฺเช	อิชฺชามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อิชฺชเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ยช เทวปูชายํ ในการบูชาเทวดา
ตั้ง ยช ชื่อ ธาตุ	ยช	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ยชฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ยชฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ยชฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ยชฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ยชฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ยฺ อ ชฺ + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง ยฺ ของยชธาตุเป็นอิ	ยฺ → อิ อ ชฺ + ย + เต	= ยชสฺสาทิสฺสิ.
หลังจากอสรูปสระ ลบสระ อ	อิ อ ชฺ + ย + เต	= วา ปโร อสรูปา.
แปลง ชฺย เป็น ชฺ	อิ ชฺย → ช + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํ สธาตฺวฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	อิ ชฺ–ช + เต	= ปร เทฺวภาโว จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อิชฺชเต.** (อิชฺชเต มยา พุทฺโธ. อ.พระพุทธเจ้า อันข้าพเจ้า ย่อมบูชา)

ทำตัวรูป **ยชติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ยช เทวปูชายํ ในการบูชาเทวดา
ตั้ง ยช ชื่อ ธาตุ	ยช	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ยชฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ยชฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ยชฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทานิ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ยชฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ยชฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	ยชติ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยชติ.** (ย่อมบูชา, ย่อมบวงสรวง)

วทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วทติ	วทนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วทสิ	วทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วทามิ	วทาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วทติ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ วท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วทฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วทฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วทฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วทฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ วทติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วทติ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **วทสิ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ วท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วทฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วทฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ วทฺ + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วทฺ + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ วทสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วทสิ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **วทามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ	วท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	วทฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วทฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	วทฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา	วทามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วทามิ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **วทาม**	ศัพท์เดิมคือ	= วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ	วท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	วทฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วทฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	วทฺ + อ → อา + ม	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา	วทาม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วทาม.** (ย่อมกล่าว)

วทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วเทติ	วเทนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วเทสิ	วเทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วเทมิ	วเทม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วเทติ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ	วท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วทฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วทฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	วทฺ + อ → เอ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ เอ	วเทติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วเทติ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **วเทนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ	วท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	วทฺ + อนฺติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วทฺ + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	วทฺ + อ → เอ +อนฺติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติ วิภัตติ	วทฺ + เอ + ฆ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ เอ วเทนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วเทนฺติ.** (ย่อมกล่าว)

วทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วชฺเชติ	วชฺเชนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วชฺเชสิ	วชฺเชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วชฺเชมิ,วชฺชามิ	วชฺเชม, วชฺชาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วชฺเชติ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ วท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ วทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วทฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วทฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วทฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ วทฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

เพราะติวิภัตติ แปลง วทฺ เป็น วชฺช วทฺ → วชฺช + อ + ติ = วทสฺส วชฺชำ.

หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ วชฺช + อ → เอ + ติ = โลปญฺเจตฺถมกาโร.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ วชฺชฺ อ + เอ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ วชฺชฺ อ + เอ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ วชฺเชติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วชฺเชติ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **วชฺเชนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = วท วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด

ตั้ง วท ชื่อ ธาตุ	วท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วทฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	วทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	วทฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วทฺ + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะวิภัตติ แปลง วทฺ เป็น วชฺช	วทฺ → วชฺช + อ + อนฺติ	= วทสฺส วชฺชำ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	วชฺช + อ → เอ +อนฺติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	วชฺชฺ อ + เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	วชฺชฺ ส + เอ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจากสระ ลบสระ อ ของ อนฺติวิภัตติ	วชฺชฺ + เอ + ส นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ เอ	วชฺเชนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วชฺเชนฺติ.** (ย่อมกล่าว)

กมุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จงฺกมติ	จงฺกมนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	จงฺกมสิ	จงฺกมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จงฺกมามิ	จงฺกมาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **จงฺกมติ** ศัพท์เดิมคือ = กมุ ปทวิกฺเขเป ในการก้าวเท้า

ตั้ง กมุ ชื่อ ธาตุ	กมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กมฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กมฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กมฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
ก เทวภาวะ	ก–กมฺ + อ + ติ	= กุวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง ก ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส	ก–กมฺ + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
ลงนิคหิตอาคมท้ายตัวอัพภาส	ก ° –กมฺ + อ + ติ	= นิคฺคหีตญฺจ.
แปลง ก ตัวอัพภาส เป็น จ	ก → จ ° – กมฺ + อ + ติ	= กวคฺคสฺส จวคฺโค.
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ งฺ	จ ° → งฺ –กมฺ + อ + ติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	จงฺกมติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จงฺกมติ.** (ย่อมจงกรม)

ทำตัวรูป **ฌายติ**	ศัพท์เดิมคือ	= เฌ จินฺตายำ ในความคิด
ตั้ง เฌ ชื่อ ธาตุ	เฌ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	เฌ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	เฌ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	เฌ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	เฌ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ณฺ เอ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย แปลง เอ เป็น อาย	ณฺ เอ → อาย + อ + ติ	= “เต อาวายา” โยควิภาคโต เตฯ
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ณฺ อายฺ อ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ณฺ อายฺ ฆ + อ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ฌายติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฌายติ.** (ย่อมตรึก, ย่อมเพ่ง, ย่อมไหม้)

จบ อวุทธิกภูวาทินัย

๒.๒.๒ ตุทาทินัย ภูวาทิคณะ

ตุทธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ตุทติ	ตุทนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ตุทสิ	ตุทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ตุทามิ	ตุทาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ตุทติ** ศัพท์เดิมคือ = ตุท พฺยญเน ในการแทง

ตั้ง ตุท ชื่อ ธาตุ	ตุท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ตุทฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ตุทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ตุทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ตุทฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ตุทฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตุทติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตุทติ.** (ย่อมแทง)

ทำตัวรูป **ตุชฺชเร** ศัพท์เดิมคือ = ตุท พฺยญเน ในการแทง

ตั้ง ตุท ชื่อ ธาตุ	ตุท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ตุทฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ตุทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ตุทฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ตุทฺ + อนฺเต	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ตุทฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	ตุ ทฺย → ช + อนฺเต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํฯ
ช์ สทิสเทฺวภาวะ	ตุ ช์–ช + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
แปลง อนฺเต เป็น เร	ตุชุช + อนฺเต → เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **ตุชุ์ชเร.** (ย่อมถูกแทง)

ปบทหน้า + วิสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปวิสติ	ปวิสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปวิสสิ	ปวิสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปวิสามิ	ปวิสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปวิสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ	ป + วิส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ป + วิสฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + วิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + วิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + วิสฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + วิสฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปวิสติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวิสติ.** (โส คามำ ปวิสติ. อ.เขา ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ทำตัวรูป **ปวิสสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ	ป + วิส	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ป + วิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + วิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + วิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ป + วิสฺ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + วิสฺ + อ + สิ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปวิสสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวิสสิ.** (ตฺวำ คามำ ปวิสสิ. อ.ท่าน ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ทำตัวรูป **ปวิสามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป
ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ	ป + วิส	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ป + วิสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + วิสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + วิสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ป + วิสฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + วิสฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะมีวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ป + วิสฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปวิสามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวิสามิ.** (อหำ คามำ ปวิสามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมเข้าไป สู่หมู่บ้าน)

ปบทหน้า + ออาคม + วิสธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาวิสิ, ปาเวกฺขิ	ปาวิสิสุ	นามโยค
มัชฌิม	ปาวิสิ	ปาวิสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาวิสึ	ปาวิสิมฺห, ปาวิสิมฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาวิสิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป

ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ป + วิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วิสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + วิสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + วิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + วิสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ ป + อ + วิสฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อ + วิสฺ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ อ + อ + วิสฺ + อี = สรา สเร โลปำ.

เมื่ออสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ → อา + วิสฺ + อี = ทีฆำ.

รัสสะ อี เป็น อิ ปฺ + อา + วิสฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาวิสิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาวิสิ.** (ได้เข้าไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปวิสิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป

ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ป + วิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วิสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + วิสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + วิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + วิสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

รัสสะ อี เป็น อิ ป + วิสฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปวิสิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวิสิ.** (เข้าไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปาเวกฺขิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป

ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ป + วิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วิสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + วิสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ป + วิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + วิสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ ป + อ + วิสฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อ + วิสฺ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ อ + อ + วิสฺ + อี = สรา สเร โลปำ.

เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ → อา + วิสฺ + อี = ทีฆำ.

เพราะอัชชตนี แปลงวิสธาตุเป็น เวกฺข ปฺ + อา + วิสฺ → เวกฺข +อี= กฺวจิ ธาตุวิกตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

รัสสะ อี เป็น อิ ปฺ + อา + เวกฺข + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิกตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ ปฺ + อา + เวกฺขฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ + อา + เวกฺขฺ อ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาเวกฺขิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาเวกฺขิ.** (ปาเวกฺขิ ปถวึ. ได้เข้าไปแล้ว สู่แผ่นดิน)

ทำตัวรูป **ปาวิสึสุ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป

ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ป + วิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วิสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + วิสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ป + วิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ป + วิสฺ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ ป + อ + วิสฺ + อุ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อ + วิสฺ + อุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ อ + อ + วิสฺ + อุ = สรา สเร โลปำ.

เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ → อา + วิสฺ + อุ = ทีฆำ.

หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อึสุ ปฺ + อา + วิสฺ + อุ → อึสุ = สพฺพโต อุ อึสุ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาวิสีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาวิสีสุ.** (ได้เข้าไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปวิสีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ป + วิส ปเวสเน ในการเข้าไป

ตั้ง วิส ชื่อ ธาตุ ป + วิส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + วิสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + วิสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ป + วิสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ป + วิสฺ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อีสุ ป + วิสฺ + อุ → อีสุ = สพฺพโต อุ อีสุ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปวิสีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปวิสีสุ.** (เข้าไปแล้ว)

เอวำ. **พุท** เขเป ในการทิ้ง เช่น **พุทติ** ย่อมบรรเทา, ย่อมทิ้ง (พุท + อ + ติ)

ทิส อติสชฺชเน ในการกล่าวแสดง เช่น **อุทฺทิสติ** ย่อมสวดแสดง (อุ + ทิส + อ + ติ)

ลิข เลขเน ในการขีดเขียน เช่น **ลิขติ** ย่อมขีดเขียน (ลิข + อ + ติ)

ผุส สมฺผสฺเส ในการสัมผัส เช่น **ผุสติ** ย่อมกระทบ (ผุส + อ + ติ)

จบ ตุทาทินัย

๒.๒.๓ หูวาทินัย ภูวาทิคณะ

หูธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โหติ	โหนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	โหสิ	โหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โหมิ	โหม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โหติ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ หู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ หู + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย หู + ฆ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู หฺ อู + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ หฺ อู → โอ + ติ = อญฺเญสุ จ.

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ โหติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหติ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **โหนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ หู + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ หู + อนฺติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ หู + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย หู + ฆ + อนฺติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + อนฺติ	= อญฺเญสุ จ.
หลังจากสระโอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	หฺ โอ + ฆ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหนฺติ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **โหสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	หู + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หู + อ + สิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หู + ฆ + สิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + สิ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหสิ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **โหถ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	หู + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หู + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หู + ฆ + ถ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + ถ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหถ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **โหมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	หู + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หู + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หู + ๙ + มิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + มิ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหมิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหมิ.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **โหม**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	หู + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หู + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หู + ๙ + ม	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + ม	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหม.** (ย่อมมี, ย่อมเป็น)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	โส ทารโก สามเณโร โหติ.	เต ทารกา สามเณรา โหนฺติ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวํ ปพฺพชิโต โหสิ.	ตุมฺเห ปพฺพชิตา โหถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหํ ภิกฺขุ นาม โหมิ.	มยํ ภิกฺขู นาม โหม.
	.....	.....

หูธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โหตุ	โหนฺตุ	นามโยค
มัชฌิม	โหหิ	โหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โหมิ	โหม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โหตุ**

	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	หู + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตุ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หู + ตุ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หู + อ + ตุ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หู + ∅ + ตุ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + ตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	หฺ อู → โอ + ตุ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โหตุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหตุ.** (จงมี, จงเป็น)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม. สพฺโพ สตฺโต อเวโร โหตุ. สพฺเพ สตฺตา อเวรา โหนฺตุ.

....

มัชฌิม. ตฺวํ อนีโฆ โหหิ. ตุมฺเห อนีฆา โหถ.

....

อุตตม. อหํ สุขิโต โหมิ. มยํ สุขิตา โหม.

....

หุธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เหยฺย	เหยฺยุ	นามโยค
มัชฌิม	เหยฺยาสิ	เหยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เหยฺยามิ	เหยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เหยฺย**

ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ

ลงสัตตมีวิภัตติ

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู

เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ

ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

หู = ภูวาทโย ธาตโว.

หู + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

หู + เอยฺย = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

หู + อ + เอยฺย = ภูวาทิโต อ.

หู + ฆ + เอยฺย = โลปญฺเจตฺถมกาโร.

หฺ อู + เอยฺย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

หฺ อู → โอ + เอยฺย = อญฺเญสุ จ.

หฺ โอ + เอยฺย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ เหยฺย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เหยฺย.** (พึงมี, พึงเป็น)

ออาคม + หูธาตุ + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม.	อหุวา	อหุวุ, อหุวู	อหุวตฺถ	อหุวตฺถุ	พามโยค
มัชฌิม.	อหุว, อหุโว	อหุวตฺถ	อหุวเส	อหุววฺหำ	ตุมฺหโยค
อุตตม.	อหุวำ	อหุวมฺห	อหุวึ	อหุวมฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อหุวา** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงหิยยัตตนีวิภัตติ หู + หิยยัตตนี = หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + อา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ หู + อ + อา = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อปัจจัย หู + ศูนย์ + อา = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

เพราะหิยยัตตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + หู + อา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู อ + หฺ อู + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง อู เป็น อุว อ + หฺ อู → อุว + อา = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ อ + หฺ อุวฺ อ + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อ + หฺ อุวฺ ศูนย์ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อหุวา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหุวา.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ออาคม + หูธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหู.	โยค
ปฐม	อหุ, อโหสิ	อเหสุ, อหุ, อหวุ	พามโยค
มัชฌิม	อโหสิ	อโหสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อโหสึ, อหุ	อโหสิมฺห, อหุมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อหุ** ศัพท์เดิมคือ อ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หู + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ อ + หู + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู อ + หฺ อู + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ อี วิภัตติ และรัสสะ อู เป็น อุ อ + หฺ อู → อุ + ฮิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ อหุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิ** ศัพท์เดิมคือ อ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หู + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ อ + หู + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู อ + หฺ อู + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อ + หฺ อู → โอ + อี = อญฺเญสุ จ.

ลง สฺ อาคม อ + หฺ โอ + สฺ – อี = สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโฬ....

รัสสะ อีวิภัตติ เป็น อิ	อ + หุ โอ + สฺ อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อโหสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อโหสิ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อเหสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	หู + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + หฺ อู → โอ + อุ	= อณฺเณสุ จ.
ลง สฺ อาคม	อ + หฺ โอ + สฺ – อุ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโน...
แปลง โอ เป็น เอ	อ + หฺ โอ → เอ + สฺ –อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อเหสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อเหสุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อหุ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	หู + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + หฺ หู + อุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อหุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อหวุ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	หู + อุ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อู เป็น โอ	อ + หฺ อู → โอ + อุ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	อ + หฺ โอ → อว + อุ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	อ + หฺ อวฺ อ + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + หฺ อวฺ ฮ + อุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อหวุ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหวุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง โอ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	หู + โอ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + โอ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + โอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + หฺ อู → โอ + โอ	= อญฺเญสุ จ.
ลง สฺ อาคม	อ + หฺ โอ + สฺ – โอ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโฬ....
แปลง โอวิภัตติ เป็น อิ	อ + หฺ โอ + สฺ โอ → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อโหสิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อโหสิ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภุวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	หู + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + ตฺถ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + หฺ อู → โอ + ตฺถ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะพยัญพาทีวิภัตติ ลง อิ อาคม	อ + หฺ โอ + อิ –ตฺถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	อ + หฺ โอ + สฺ– อิ –ตฺถ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน....
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อโหสิตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อโหสิตฺถ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภุวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	หู + อี	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อ + หฺ อู → โอ + อี	= อญฺเญสุ จ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	อ + หฺ โอ + สฺ – อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน....
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อโหสี	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อโหสิ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อหุ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หู + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี อุตตมบุรุษ เอกวจนะ หู + อี = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ + หู + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู อ + หฺ อู + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบอิ ของอีวิภัตติ และรัสสะ อู เป็น อุ อ + หฺ อู → อุ + ฮิ ° = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ อหุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหุ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อโหสิมฺห** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หู + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง มฺหา อุตตมบุรุษ พหุวจนะ หู + มฺหา = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ + หู + มฺหา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู อ + หฺ อู + มฺหา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ อ + หฺ อู → โอ + มฺหา = อญฺเญสุ จ.

เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม อ + หฺ โอ + อิ –มฺหา = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม อ + หฺ โอ + สฺ– อิ –มฺหา= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโน....

รัสสะ มฺหาวิภัตติ เป็น มฺห อ + หฺ โอ +สฺ–อิ– มฺหา→มฺห = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อโหสิมฺห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อโหสิมฺห.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อหุมฺห**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	หู + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มฺหา อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	หู + มฺหา	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + หู + มฺหา	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	อ + หฺ อู + มฺหา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อู เป็น อุ	อ + หฺ อู → อุ + มฺหา	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
รัสสะ มฺหาวิภัตติ เป็น มฺห	อ + หฺ อุ + มฺหา → มฺห	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อหุมฺห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อหุมฺห.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

หูธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ (ลบ สฺส)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เหหิติ, โหหิติ, เหติ	เหหินฺติ, โหหินฺติ, เหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	เหหิสิ, โหหิสิ, เหสิ	เหหิถ, โหหิถ, เหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เหหามิ, โหหามิ, เหมิ	เหหาม, โหหาม, เหม	อมฺหโยค

หูธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ (ไม่ลบ สฺส)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เหหิสฺสติ, โหหิสฺสติ, เหสฺสติ	เหหิสฺสนฺติ, โหหิสฺสนฺติ, เหสฺสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	เหหิสฺสสิ, โหหิสฺสสิ, เหสฺสสิ	เหหิสฺสถ, โหหิสฺสถ, เหสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เหหิสฺสามิ, โหหิสฺสามิ, เหสฺสามิ	เหหิสฺสาม, โหหิสฺสาม, เหสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เหหิติ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ หู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + สฺสติ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู หฺ อู + สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ แปลงอูเป็น เอห และลบสฺส หฺ อู → เอห + สฺส ติ = โหติสฺสเร โหเห ภวิสฺสนฺติมฺหิฯ

เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม หฺ เอห + อิ + ติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ หฺ เอหฺ อ + อิ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หฺ เอหฺ อ + อิ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ เหหิติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เหหิติ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **โหหิติ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ หู + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา หู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หู + สฺสติ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู หฺ อู + สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะวิภัตติ แปลงอูเป็นโอหและลบ สฺส หฺ อู → โอห + สฺส ติ = โหติสฺสเร โหเห ภวิสฺสนฺติมฺหิฯ

เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลงอิอาคม หฺ โอห + อิ + ติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ หฺ โอหฺ อ + อิ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ หฺ โอหฺ อ + อิ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โหหิติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โหหิติ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **เหติ** ศัพท์เดิมคือ = หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ หู = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ	หุ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หุ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลงอูเป็น เอ และลบ สฺส	หฺ อู → เอ + ~~สฺส~~ ติ	= โหติสฺสเร โหเห ภวิสฺสนฺติมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เหติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เหติ.** (จักมี, จักเป็น)

ทำตัวรูป **เหหิสฺสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง หู ชื่อ ธาตุ	หู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	หู + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หู + สฺสติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อู	หฺ อู + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ แปลง อู เป็น เอห	หฺ อู → เอห + สฺสติ	= โหติสฺสเร โหเห ภวิสฺสนฺติมฺหิฯ
เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม	หฺ เอห + อิ + สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	หฺ เอหฺ อ + อิ + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	หฺ เอหฺ ~~อ~~ + อิ + สฺสติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เหหิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เหหิสฺสติ.** (จักมี, จักเป็น)

อนุบทหน้า + ภูธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อนุโภติ	อนุโภนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อนุโภสิ	อนุโภถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อนุโภมิ	อนุโภม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อนุโภนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = อนุ + ภู อนุภวเน ในการเสวย

ตั้ง ภู ชื่อ ธาตุ	อนุ + ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อนุ + ภู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อนุ + ภู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อนุ + ภู + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อนุ + ภู + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อนุ + ภู + ๙ + อนฺติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	อนุ + ภฺ อู + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	อนุ + ภฺ อู → โอ + อนฺติ	= อญฺเญสุ จ.
หลังจาก โอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	อนุ + ภฺ โอ + ๙ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ	อนุโภนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อนุโภนฺติ.** (ย่อมเสวย)

สิธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เสติ	เสนฺติ	เสเต	เสนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	เสสิ	เสถ	เสเส	เสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	เสมิ	เสม	เส	เสมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เสติ** ศัพท์เดิมคือ = สิ สเย ในการนอน

ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	สิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สิ + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	สิ + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อิ	สฺ อิ + ติ	= ปุพฺพมโฐจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อิ เป็น เอ	สฺ อิ → เอ + ติ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เสติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เสติ.** (ย่อมพอฬ)

สิธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สยติ	สยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สยสิ	สยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สยามิ	สยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สิ สเย ในการพอฬ
ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	สิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สิ + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อิ	สฺ อิ + อ + ติ	= ปุพฺพมโฐจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	สฺ อิ → เอ + อ + ติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	สฺ เอ → อย + อ + ติ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	สฺ อย อ + อ + ติ	= ปุพฺพมโฐจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อย ฆ + อ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สยติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สยติ.** (ย่อมพอฬ)

ทำตัวรูป **สยนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สิ สเย ในการพอน
ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	สิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	สิ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิ + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อิ	สฺ อิ + อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	สฺ อิ → เอ + อ + อนฺติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	สฺ เอ → อย + อ + อนฺติ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	สฺ อย อ + อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	สฺ อย ∅ + อ + อนฺติ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	สฺ อย + ∅ + อนฺติ	= สรา สเร โลปำ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สยนฺติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สยนฺติ.** (ย่อมพอน)

ทำตัวรูป **สยถ**	ศัพท์เดิมคือ	= สิ สเย ในการพอน
ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	สิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	สิ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อิ	สฺ อิ + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	สฺ อิ → เอ + อ + ถ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	สฺ เอ → อย + อ + ถ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	สฺ อย อ + อ + ถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อย ∅ + อ + ถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สยถ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สยถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมพอน)

ทำตัวรูป **สยามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สิ สเย ในการพอฬ
ตั้ง สิ ชื่อ ธาตุ	สิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	สิ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อิ	สฺ อิ + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	สฺ อิ → เอ + อ + มิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	สฺ เอ → อย + อ + มิ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	สฺ อยฺ อ + อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	สฺ อยฺ อ + อ + มิ	= สรา สเร โลปำ.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	สฺ อยฺ + อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สยามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สยามิ.** (ย่อมพอฬ)

สิธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เสตุ, สยตุ	เสนฺตุ, สยนฺตุ	สยตำ	สยนฺตำ	นามโยค
มัชฌิม	เสหิ,สย,สยาหิ.	เสถ, สยถ	สยสฺสุ	สยวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	เสมิ, สยามิ	เสม, สยาม	สเย	สยามเส	อมฺหโยค

นีธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เนติ, พยติ	เนนฺติ, พยนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	เนสิ, พยสิ	เนถ, พยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เนมิ, พยามิ	เนม, พยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เนติ** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปเณ ในการให้ถึง

ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	นี + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	นี + ø + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	นฺ อี + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อี เป็น เอ	นฺ อี → เอ + ติ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เนติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เนติ.** (ย่อมนำไป)

ทำตัวรูป **พยติ** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปเณ ในการให้ถึง

ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	นี + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	นฺ อี + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ	นฺ อี → เอ + อ + ติ	= อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	พฺ เอ → อย + อ + ติ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	พฺ อยฺ อ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺ อยฺ ฆ + อ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ไปประกอบกับสระ	พยติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พยติ.** (ย่อมนำไป)

ทำตัวรูป **นียเร**	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง
ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	นี + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	นี + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง อนฺเต เป็น เร	นี + ย + อนฺเต → เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **นียเร.** (ย่อมถูกนำไป)

ทำตัวรูป **นียนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง
ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	นี + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	นี + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	นี + ย + อนฺเต → อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	นี + ยฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นี + ยฺ ฆ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	นียนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นียนฺติ.** (ย่อมถูกนำไป)

นีธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เนตุ, พยตุ	เนนฺตุ, พยนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	เนหิ, พย, พยาหิ	เนถ, พยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เนมิ, พยามิ	เนม, พยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เนตุ**	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง
ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	นี + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตุ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	นี + ตุ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + อ + ตุ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	นี + ∅ + ตุ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	นฺ อี + ตุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ	นฺ อี → เอ + ตุ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เนตุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เนตุ.** (จงนำไป)		

ทำตัวรูป **พย**	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง
ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	นี + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	นี + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อี	นฺ อี + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ	นฺ อี → เอ + อ + หิ	= อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	พฺ เอ → อย + อ + หิ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	พฺ อยฺ อ + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺ อยฺ อ + อ + หิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจากอการันต์ ลบ หิ วิภัตติ	พฺ อยฺ + อ + หิ	= หิโลปฺ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	พย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พย.** (จงนำไป)

ทำตัวรูป **พยาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= นี ปาปเณ ในการให้ถึง
ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ	นี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	นี + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	นี + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นี + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี	พฺ อี + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ	พฺ อี → เอ + อ + หิ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย	พฺ เอ → อย + อ + หิ	= เอ อย.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	พฺ อยฺ อ + อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	พฺ อยฺ อ + อ + หิ	= สรา สเร โลปฺ.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	พฺ อยฺ + อ → อา + หิ	= อกาโร ทีฆำ หิมฺหิมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	พยาหิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พยาหิ.** (จงนำไป)

นีธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พเย, พเยยฺย	พเยยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	พเย, พเยยฺยาสิ	พเยยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	พเย, พเยยฺยามิ	พเยยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พเย** ศัพท์เดิมคือ = นี ปาปเณ ในการให้ถึง

ตั้ง นี ชื่อ ธาตุ นี = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ นี + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา นี + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ นี + เอยฺย = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ นี + อ + เอยฺย = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อี พฺ อี + อ + เอยฺย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะอปัจจัย วุทธิ อี เป็น เอ พฺ อี → เอ + อ + เอยฺย = อญฺเญสุ จ.

เพราะสระหลัง แปลง เอ เป็น อย พฺ เอ → อย + อ + เอยฺย = เอ อย.

แปลง เอยฺย เป็น เอ พฺ อย + อ + เอยฺย → เอ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ พฺ อยฺ อ + อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า พฺ อยฺ อ + อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า พฺ อยฺ + อ + เอ = สรา สเร โลปำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ พเย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พเย.** (พึงนำไป)

จาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติฏฺฐติ	ติฏฺฐนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ติฏฺฐสิ	ติฏฺฐถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติฏฺฐามิ	ติฏฺฐาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติฏฺฐติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ	จา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	จา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จา + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	จา + ∅ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง จา เป็น ติฏฺฐ	จา → ติฏฺฐ + ติ	= จา ติฏฺโฐ.

สำเร็จรูปเป็น **ติฏฺฐติ.** (ย่อมยืน)

ทำตัวรูป **สญฺ˚หติ** ศัพท์เดิมคือ = สํ + หา คติหิวตฺติมฺหิ ...ห้ามการไป

ตั้ง หา ชื่อ ธาตุ สํ + หา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ สํ + หา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สํ + หา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สํ + หา + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ สํ + หา + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อา สํ + จฺ อา + อ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลง หฺ อาคม และรัสสะ อา เป็น อ สํ + จฺ อา→อ + หฺ–อ+ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แปลงพิคหิตเป็นวัคคันตะ ญฺ สˆ→ญฺ + จฺ อ +หฺ อ+ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สญฺ˚หติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สญฺ˚หติ.** (ย่อมตั้งอยู่ด้วยดี)

อธิบทหน้า + ฐาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อธิฏฺเฐติ	อธิฏฺเฐนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อธิฏฺเฐสิ	อธิฏฺเฐถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อธิฏฺเฐมิ	อธิฏฺเฐม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อธิฏฺเฐติ** ศัพท์เดิมคือ = อธิ+ ฐา คติหิวตฺติมฺหิ..ห้ามการไป

ตั้ง ฐา ชื่อ ธาตุ อธิ + ฐา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อธิ + ฐา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อธิ + ฐา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อธิ + ฐา + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อธิ + ฐา + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ อธิ + ฐา + อ → เอ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา	อธิ + ฐ อา + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อธิ + ฐ อา + เอ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
ฏ อสทิสเทฺวภาวะ	อธิ + ฏ–ฐ + เอ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานํ ตติยปฐมา.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ เอ	อธิฏเฐติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อธิฏเฐติ.** (ย่อมอธิษฐาน)

ทำตัวรูป **อุปฏฺฐียติ** ศัพท์เดิมคือ = อุป+ฐา คติพิวตฺติมฺหิ...การห้ามไป

ตั้ง ฐา ชื่อ ธาตุ	อุป + ฐา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุป + ฐา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	อุป + ฐา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุป + ฐา + เต	= นามมฺหิ ปฐมาเยปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	อุป + ฐา + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา	อุป + ฐ อา + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อา เป็น อี	อุป + ฐ อา→อี + ย +เต	= ยมฺหิ ทาธามาชาหาปามหมถาทีฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	อุป + ฐ อี +ย+ เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อี	อุปฐียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ฏ อสทิสเทฺวภาวะ	อุป ฏ–ฐียติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานํ ตติยปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **อุปฏฺฐียติ.** (ย่อมถูกบำรุง)

ธาธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติฏฺฐตุ	ติฏฺฐนฺตุ	นามโยค
มัชฌิม	ติฏฺฐ, ติฏฺฐาหิ	ติฏฺฐถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติฏฺฐามิ	ติฏฺฐาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติฏฺช**	ศัพท์เดิมคือ	= ชา คติฆิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง ชา ชื่อ ธาตุ	ชา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ชา + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ชา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ชา + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ชา + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ชา + ฮ + หิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ชา เป็น ติฏฺช	ชา → ติฏฺช + หิ	= ชา ติฏฺโช.
หลังจากอการันต์ ลบ หิ วิภัตติ	ติฏฺช + หิ	= หิโลปำ วา.

สำเร็จรูปเป็น **ติฏฺช.** (อ.ท่าน จงฝึน)

ทำตัวรูป **ติฏฺชาหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ชา คติฆิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง ชา ชื่อ ธาตุ	ชา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปัญจมีวิภัตติ	ชา + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ชา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ชา + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ชา + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ชา + ฮ + หิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ชา เป็น ติฏฺช	ชา → ติฏฺช + หิ	= ชา ติฏฺโช.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ติฏฺจฺ อ + หิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะหิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ติฏฺจฺ อ → อา + หิ	= อกาโร ทีฆำ หิมฺหิเมสุ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อา	ติฏฺชาหิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติฏฺชาหิ.** (อ.ท่าน จงฝึน)

ทำตัวรูป **ติฏฺเฉ**	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ	จา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	จา + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จา + เอยฺย	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จา + อ + เอยฺย	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	จา + ∅ + เอยฺย	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง จา เป็น ติฏฺฉ	จา → ติฏฺฉ + เอยฺย	= จา ติฏฺโฉ.
แปลง เอยฺย เป็น เอ	ติฏฺฉ + เอยฺย → เอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ฉฺ ออกจากสระ อ	ติฏฺฉฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ติฏฺฉฺ ∅ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ติฏฺเฉ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติฏฺเฉ.** (พึงยืน)

ทำตัวรูป **อฏฺฐาสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= จา คตินิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ	จา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	จา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อิ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จา + อิ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ	อ + จา + อิ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺอาคม	อ + จา + สฺ – อิ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน...
รัสสะ อี เป็น อิ	อ + จา + สฺ – อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ฏฺ อสทิสเทฺวภาวะ	อ + ฏฺ–จา + สฺ อิ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺจมา.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อฏฺฐาสิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐาสิ.** (ได้ยืนอยู่แล้ว)

ทำตัวรูป **อฏฺฐสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= จา คติฆิวตฺติมฺหิ ใน...ห้ามการไป
ตั้ง จา ชื่อ ธาตุ	จา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	จา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	จา + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง อุ เป็น อสุ	จา + อุ → อสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + จา + อสุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
ฏ อสทิสเทฺวภาวะ	อ + ฏ–จา + อสุ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
แยกพยัญชนะ ฐ ออกจากสระ อา	อฏฺฐ อา + อสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อฏฺฐ อา + อสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ฐ ไปประกอบกับสระ อ	อฏฺฐสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อฏฺฐสุ.** (ได้ยืนอยู่แล้ว)

ปาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปิพติ, ปิวติ	ปิพนฺติ, ปิวนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปิพสิ, ปิวสิ	ปิพถ, ปิวถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปิพามิ, ปิวามิ	ปิพาม, ปิวาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปิพติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปา ปาเน ในการดื่ม
ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ	ปา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปา + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ปา + ฆ + ติ	= โสปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ปา เป็น ปีพ	ปา → ปีพ + ติ	= ปา ปีโพ.

สำเร็จรูปเป็น **ปีพติ.** (ย่อมดื่ม)

ทำตัวรูป **ปีวติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปา ปาเน ในการดื่ม
ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ	ปา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปา + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ปา + ฆ + ติ	= โสปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ปา เป็น ปีพ	ปา → ปีพ + ติ	= ปา ปีโพ.
แปลง พ เป็น ว	ปี พ → ว + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **ปีวติ.** (ย่อมดื่ม)

ทำตัวรูป **ปีวามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปา ปาเน ในการดื่ม
ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ	ปา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ปา + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปา + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ปา + ฆ + มิ	= โสปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ปา เป็น ปีพ	ปา → ปีพ + มิ	= ปา ปีโพ.
แปลง พ เป็น ว	ปี พ → ว + มิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ปีวฺ อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ปีวฺ อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปีวามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปีวามิ.** (ย่อมดื่ม)

อสธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อตฺถิ	สนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อสิ	อตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อมฺหิ, อสฺมิ	อมฺห, อสฺม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อตฺถิ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อสฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากธาตุ ลบ อ ปัจจัย อสฺ + ฆ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

หลังจากอสธาตุ แปลงติเป็นตฺถิ และลบสฺ อ สฺ + ติ → ตฺถิ = ติสฺส ตฺถิตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺถิ.** (มีอยู่)

ทำตัวรูป **สนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ อสฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย อสฺ + ฆ + อนฺติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

เพราะวิภัตติ ลบ อ ของ อส ธาตุ ฆ สฺ + อนฺติ = สพฺพตฺถาสสฺสาทิโลโป จ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ สนฺติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺติ.** (มีอยู่)

ทำตัวรูป **อสิ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + สิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + อ + สิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
เพราะสิวิภัตติ ลบพยัญชนะที่สุดธาตุ	อ อสฺ + สิ	= สิมฺหิ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อสิ.** (อ.ท่าน ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **อตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + อ + ถ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจากธาตุ แปลงถเป็นตฺถ และลบ สฺ	อ อสฺ + ถ → ตฺถ	= ถสฺส ตฺถตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **อมฺหิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ส + มิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจากอสธาตุ แปลงมิเป็นมฺหิ และลบสฺ	อ ส + มิ → มฺหิ	= อสสฺมา มิมาหำ มฺหิมฺหานฺตฯ

สำเร็จรูปเป็น **อมฺหิ.** (อ.เรา ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ส + มิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺมิ.** (อ.เรา ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **อมฺห**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฮ + ม	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจากธาตุ แปลงม เป็นมฺห และลบสฺ	อ สฺ + ม → มฺห	= อสสฺมา มิมานำ มฺหิมฺหานฺตฯ

สำเร็จรูปเป็น **อมฺห.** (อ.เรา ท. ย่อมเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺม**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อสฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฮ + ม	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺม.** (อ.เรา ท. ย่อมเป็น)

อสธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อตฺถุ	สนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	อหิ	อตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อสฺมิ	อสฺม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อตฺถุ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงปัญจมีวิภัตติ อสฺ + ปัญจมี = อาณตฺยาสิฏฺเฐนตฺตกาเล ปญฺจมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ตุ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อสฺ + ตุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + ตุ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย อสฺ + อ + ตุ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

หลังจากอสธาตุ แปลงตุเป็นตฺถุ และลบสฺ อ อสฺ + ตุ → ตฺถุ = ตุสฺส ตฺถุตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺถุ.** (จงมี)

ทำตัวรูป **สนฺตุ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงปัญจมีวิภัตติ อสฺ + ปัญจมี = อาณตฺยาสิฏฺเฐนตฺตกาเล ปญฺจมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺตุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ อสฺ + อนฺตุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + อนฺตุ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย อสฺ + อ + อนฺตุ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

เพราะวิภัตติ ลบ อ ของ อส ธาตุ อ สฺ + อนฺตุ = สพฺพตฺถาสสฺสาทิโลโป จ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อ สนฺตุ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺตุ.** (จงมี)

ทำตัวรูป **อหิ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงปัญจมีวิภัตติ	อสฺ + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง หิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + หิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + หิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ส + หิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
เพราะหิวิภัตติ ลบ สฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ	อ สฺ + หิ	= จศัพท์โน สิมฺหิ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อหิ.** (อ.ท่าน จงเป็น)

ทำตัวรูป **อตฺถ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ส	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงปัญจมีวิภัตติ	อสฺ + ปัญจมี	= อาณตฺยาสิฏฺเฐนุตฺตกาเล ปญฺจมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + ถ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ส + ถ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
หลังจากธาตุ แปลงถ เป็นตฺถ และลบ สฺ อ	สฺ + ถ → ตฺถ	= ถสฺส ตฺถตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **อตฺถ.** (อ.ท่าน ท. ย่อมเป็น)

อสธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สิยา, อสฺส	สิยุ๋ำ, อสฺสุ	พามโยค
มัชฌิม	อสฺส	อสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อสฺสำ	อสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สิยา** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงสัตตมีวิภัตติ อสฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อสฺ + เอยฺย = พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + เอยฺย = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย อสฺ + ฆ + เอยฺย = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

เพราะวิภัตติ ลบ อ ของ อส ธาตุ ฆ สฺ + เอยฺย = สพฺพตฺถาสสฺสาทิโลโป จ.

แปลง เอยฺย เป็น อิยา สฺ + เอยฺย → อิยา = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ สิยา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สิยา.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺส** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงสัตตมีวิภัตติ อสฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อสฺ + เอยฺย = พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ อสฺ + อ + เอยฺย = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺย	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺย พร้อมกับ สฺ เป็น สฺส	อ สฺ+เอยฺย → สฺส	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (พึงมี,พึงเป็น) (สุวโจ จสฺส มุทฺทอนติมานี)

ทำตัวรูป **สิยุ̆**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุ̆ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + เอยฺยุ̆	= นามมฺหิ ปยฺชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยุ̆	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยุ̆	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
เพราะวิภัตติ ลบ อ ของ อส ธาตุ	ฆ สฺ + เอยฺยุ̆	= สพฺพตฺถาสสฺสาทิโลโป จ.
แปลง เอยฺยุ̆ เป็น อิยุ̆	สฺ + เอยฺยุ̆ → อิยุ̆	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สิยุ̆	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สิยุ̆.** (พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุ̆ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + เอยฺยุ̆	= นามมฺหิ ปยฺชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยุ̆	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยุ̆	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺยุ̆ พร้อมกับ สฺ เป็น สฺสุ	อ สฺ+เอยฺยุ̆ → สฺสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสุ.** (พึงมี, พึงเป็น) (เอวมสฺสุ วจนียา)

ทำตัวรูป **อสฺส**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภุวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + เอยฺยาสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยาสิ	= ภุวาทิโต อ.
หลังจากภุวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยาสิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺยาสิ พร้อมกับ สฺ เป็น สฺส	อ สฺ+เอยฺยาสิ → สฺส	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺส.** (อ.ท่าน พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺสถ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภุวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + เอยฺยาถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยาถ	= ภุวาทิโต อ.
หลังจากภุวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยาถ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺยาถ พร้อมกับ สฺ เป็น สฺสถ	อ สฺ+เอยฺยาถ → สฺสถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสถ.** (อ.ท่าน ท. พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺสำ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + เอยฺยามิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยามิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยามิ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺยามิ พร้อมกับ สฺ เป็น สฺสำ	อ สฺ+เอยฺยามิ → สฺสำ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสำ.** (อ.เรา พึงมี, พึงเป็น)

ทำตัวรูป **อสฺสาม**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	อสฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	อสฺ + เอยฺยาม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อสฺ + อ + เอยฺยาม	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อสฺ + ฆ + เอยฺยาม	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง เอยฺยาม พร้อมกับ สฺ เป็น สฺสาม	อ สฺ+เอยฺยาม → สฺสาม	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อสฺสาม.** (อ.เรา ท. พึงมี, พึงเป็น)

ออาคม + อสธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อาสิ	อาสีสุ, อาสุ	พามโยค
มัชฌิม	อาสิ	อาสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อาสึ	อาสิมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อาสิ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ อสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อสฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

รัสสะ อี เป็น อิ อสฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + อสฺ + อิ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะสระหลัง ลบหน้าสระ ส + อ สฺ + อิ = สรา สเร โลปำ.

เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา อ → อา สฺ + อิ = ทีฆำ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ อาสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อาสิ.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **อาสุ** ศัพท์เดิมคือ = อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ อส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อสฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ อสฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ อสฺ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ + อสฺ + อุ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะสระหลัง ลบหน้าสระ	ฆ + อ สฺ + อุ๎	= สรา สเร โลปำ.
เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะ อ เป็น อา	อ → อา สฺ + อุ๎	= ทีฆำ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อุ	อาสุ๎	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อาสุ๎.** (ได้มีแล้ว, ได้เป็นแล้ว)

ทำตัวรูป **ภวิสฺสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อส ภุวิ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง อส ชื่อ ธาตุ	อส	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดธาตุ	อสฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	อสฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อสฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อสฺ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ แปลงอส เป็นภู	อสฺ → ภู + สฺสติ	= อสพฺพธาตุเก ภู.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภู + อิ + สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อิ + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อิ + สฺสติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	ภฺ โอ → อว + อิ + สฺสติ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อวฺ อ + อิ + สฺสติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อวฺ ฆ + อิ + สฺสติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภวิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภวิสฺสติ.** (จักมี, จักเป็น)

พฺรูธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พฺรวีติ, พฺรูติ, อาห.	พฺรุวนฺติ, อาหุ	พฺรูเต	พฺรุวนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	พฺรูสิ	พฺรูถ	พฺรูเส	พฺรูวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	พฺรูมิ	พฺรูม	พฺรุเว	พฺรูมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พฺรวีติ**

ศัพท์เดิมคือ		= พฺรู วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ	พฺรู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	พฺรู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	พฺรู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	พฺรู + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	พฺรู + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบอปัจจัย	พฺรู + ∅ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
เพราะติวิภัตติ ลง อี อาคม	พฺรู + อี + ติ	= พฺรูโต อี ติมฺหิ.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อู	พฺรฺ อู + อี + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อู เป็น โอ	พฺรฺ อู → โอ + อี + ติ	= อญฺเญสุ จ.
เพราะสระหลัง แปลง โอ เป็น อว	พฺรฺ โอ → อว + อี + ติ	= โอ อว สเร.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	พฺรฺ อวฺ อ + อี +ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	พฺรฺ อวฺ ∅ + อี +ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	พฺรวีติ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **พฺรวีติ.** (ย่อมกล่าว)

ทำตัวรูป **ฉาห**	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรู วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ	พฺรู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	พฺรู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	พฺรู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	พฺรู + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	พฺรู + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	พฺรู + ∅ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ติ เป็น อ, พฺรู เป็น ฉาห	พฺรู → ฉาห + ติ → อ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ฉาหฺ อ + อ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ฉาหฺ ∅ + อ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ	ฉาห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ฉาห.** (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป **ฉาหุ**	ศัพท์เดิมคือ	= พฺรู วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ	พฺรู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	พฺรู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	พฺรู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	พฺรู + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	พฺรู + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	พฺรู + ∅ + อนฺติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง อนฺติ เป็น อุ, พฺรู เป็น ฉาห	พฺรู → ฉาห + อนฺติ → อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	ฉาหฺ อ + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ฉาหฺ ∅ + อุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ฉาหุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ฉาหุ.** (ย่อมกล่าว)		

ทำตัวรูป **อาห** ศัพท์เดิมคือ = พฺรู วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ พฺรู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปโรกขาวิภัตติ พฺรู + ปโรกขา = อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา พฺรู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ พฺรู + อ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะปโรกขาวิภัตติ แปลงพฺรู เป็นอาห พฺรู → อาห + อ = พฺรูภูพมาหภูวา ปโรกฺขายำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อาหฺ อ + อ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อาหฺ ห + อ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ อาห = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อาห.** (สุปีเน กิร มาห. ได้ยินว่า อ.เขา กล่าวแล้ว ในความฝัน)

ทำตัวรูป **อาหุ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรู วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ พฺรู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปโรกขาวิภัตติ พฺรู + ปโรกขา = อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา พฺรู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ พฺรู + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะปโรกขาวิภัตติ แปลงพฺรู เป็นอาห พฺรู → อาห + อุ = พฺรูภูพมาหภูวา ปโรกฺขายำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ อาหฺ อ + อุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อาหฺ ห + อุ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อุ อาหุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อาหุ.** (เตนาหุ โปราณา. เพราะเหตุนั้น อ.โบราณาจารย์ ท. กล่าวแล้ว)

ทำตัวรูป **อาหำสุ** ศัพท์เดิมคือ = พฺรู วิยตฺติยำ วาจายำ ในการพูดชัด
ตั้ง พฺรู ชื่อ ธาตุ พฺรู = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปโรกขาวิภัตติ พฺรู + ปโรกขา = อปจฺจกฺเข ปโรกฺขาตีเต.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา พฺรู + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ พฺรู + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะปโรกขาวิภัตติ แปลงพฺรู เป็นอาห พฺรู → อาห + อุ = พฺรูภูพมาหภูวา ปโรกฺขายำ.

แปลง อุ เป็น อุสุ	อาห + อุ → อุสุ	= กฺวจิ ธาตฺวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ	อาหฺ อ + อุสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อาหฺ ฆ + อุสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ	อาหุสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อาหุสุ.** (กล่าวแล้ว)

หนธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	หนฺติ, หนติ	หนนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	หนสิ	หนถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	หนามิ	หนาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **หนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หน หึสายำ ในความเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	หนฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หนฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หนฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	หนฺ + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร

สำเร็จรูปเป็น **หนฺติ.** (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **หนติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หน หึสายำ ในความเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	หนฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หนฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หนฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อ	หนติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **หนติ.** (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)

หนธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	หญฺญเต	หญฺญนฺเต, หญฺญเร	หญฺญติ	หญฺญนฺติ, หญฺญเร	พามโยค
มัชฌิม	หญฺญเส	หญฺญวฺเห	หญฺญสิ	หญฺญถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	หญฺเญ	หญฺญามฺเห	หญฺญามิ	หญฺญาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **หญฺญเต**	ศัพท์เดิมคือ	= หน หึสายำ ในความเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	หนฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	หนฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หนฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	หนฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง นฺย เป็น ญ	ห นฺย → ญ + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ญ์ สทิสเทฺวภาวะ	ห ญ์–ญ + เต	= ปร เทฺวภาโว จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **หญฺญเต.** (ย่อมถูกฆ่า, ย่อมถูกเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **หญฺญเร**	ศัพท์เดิมคือ	= หน หึสายำ ในความเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	หนฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	หนฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	หนฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	หนฺ + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง นฺย เป็น ญ	ห นฺย → ญ + อนฺเต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ญ สทิสเทฺวภาวะ	ห ญ–ญ + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว ฯาเน.
แปลง อนฺเต เป็น เร	หญฺญ + อนฺเต → เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **หญฺญเร.** (ย่อมถูกฆ่า, ย่อมถูกเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **วเธติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หน หึสายำ ในความเบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	หนฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หนฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หนฺ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
เพราะอปัจจัย แปลง หนฺ เป็น วธฺ	หนฺ → วธฺ + อ + ติ	= วโธ วา สพฺพตฺถ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	วธฺ + อ → เอ + ติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ เอ	วเธติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วเธติ.** (ย่อมฆ่า, ย่อมเบียดเบียน)

ทำตัวรูป **อวธิ** ศัพท์เดิมคือ = หน หึสายำ ในความเบียดเบียน

ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ หน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ หนฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หนฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา หนฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ หนฺ + อี = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ แปลง หนฺ เป็น วธฺ หนฺ → วธฺ + อี = วโธ วา สพฺพตฺถ.

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ อ + วธฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

รัสสะ อี เป็น อิ อวธฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อิ อวธิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อวธิ.** (ได้ฆ่าแล้ว, ได้เบียดเบียนแล้ว) (อกฺโกจฺฉิ มำ อวธิ มฺ)

ทำตัวรูป **อวธีสุ** ศัพท์เดิมคือ = หน หึสายำ ในความเบียดเบียน

ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ หน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ หนฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ หนฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา หนฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุำ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ หนฺ + อุำ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ แปลง หนฺ เป็น วธฺ หนฺ → วธฺ + อุำ = วโธ วา สพฺพตฺถ.

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง ออาคมหน้าธาตุ อ + วธฺ + อุำ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุำ เป็น อีสุ อวธฺ + อุำ → อีสุ = สพฺพโต อุำ อีสุ.

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อิ อวธีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อวธีสุ.** (ได้ฆ่าแล้ว, ได้เบียดเบียนแล้ว)

ทำตัวรูป **ปฏิหงฺขามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ + หน หึสายํ ใน...เบียดเบียน
ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ	ปติ + หน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปติ + หนฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ปติ + หนฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปติ + หนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ปติ + หนฺ + สฺสามิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
แปลง สฺส เป็น ข	ปติ + หนฺ + สฺส→ข อามิ	= สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺสฯ*
แปลง นฺ เป็น นิคหิต	ปติ +ห นฺ → ◌ं ข อามิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ งฺ	ปติ + ห ◌ं → งฺ ข อามิ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	ปติ + หงฺขฺ อ อามิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปติ + หงฺขฺ ฮ อามิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปติ + หงฺขามิ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
แปลง ปติ เป็น ปฏิ	ปติ → ปฏิ + หงฺขามิ	= กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.

สำเร็จรูปเป็น **ปฏิหงฺขามิ.** (จักขจัด, จักบำบัด, จักทำลาย) (ปุราณญฺจ เวทนำ ปฏิหงฺขามิ)

* สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจยสฺส กาโห

จบ หูวาทินัย

๒.๒.๔ ชุโหตยาทินัย ภูวาทิคณะ

หุธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชุโหติ, ชุหฺวติ	ชุโหนฺติ, ชุหฺวนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ชุโหสิ, ชุหฺวสิ	ชุโหถ, ชุหฺวถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชุโหมิ, ชุหฺวามิ	ชุโหม, ชุหฺวาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชุโหติ** ศัพท์เดิมคือ = หุ หพฺยปฺปทาเน ในการบวงสรวง

ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ	หุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หุ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หุ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หุ เทฺวภาวะ	หุ–หุ + อ + ติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง หุ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	หุ หุ + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อุ	หฺ อุ หุ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง หฺ ที่เป็นตัวอัพภาสเป็น ชฺ	หฺ → ชฺ อุ หุ + อ + ติ	= หสฺส โช.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ชุ หุ + อ + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ชุ หุ + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อุ	ชุ หฺ อุ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะวิภัตติ วุทธิ อุ เป็น โอ	ชุ หฺ อุ → โอ + ติ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ โอ	ชุโหติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชุโหติ.** (ย่อมบูชา, ย่อมบวงสรวง)

ทำตัวรูป **ชุหฺวติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หุ หพฺยปฺปทาเน ในการบวงสรวง
ตั้ง หุ ชื่อ ธาตุ	หุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	หุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หุ + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หุ + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หุ เทฺวภาวะ	หุ–หุ + อ + ติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง หุ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	หุ หุ + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อุ	หฺ อุ หุ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง หฺ ตัวที่ชื่ออัพภาส เป็น ชฺ	หฺ → ชฺ อุ หุ + อ + ติ	= หสฺส โช.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ชุ หุ + อ + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อุ	ชุ หฺ อุ + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	ชุ หฺ อุ ล + อ + ติ	= อิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
เพราะสระหลัง แปลง อุ ที่ชื่อล เป็น วฺ	ชุ หฺ อุ → วฺ + อ + ติ	= ยวการา จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ	ชุหฺวติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชุหฺวติ.** (ย่อมบูชา, ย่อมบวงสรวง)

หาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชหาติ	ชหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ชหาสิ	ชหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชหามิ	ชหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชหาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= หา จาเค ในการสละ
ตั้ง หา ชื่อ ธาตุ	หา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	หา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	หา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	หา + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	หา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หา เทฺวภาวะ	หา–หา + อ + ติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง หา ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	หา หา + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา	หฺ อา หา + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง หฺ ที่เป็นตัวอัพภาสเป็น ชฺ	หฺ → ชฺ อา หา + อ + ติ	= หสฺส โช.
รัสสะ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ชฺ อา → อ หา + อ + ติ	= รสฺโส.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ชฺ อ หา + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	ชหาติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชหาติ.** (ย่อมสละ)

ทาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ททาติ	ททนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ททาสิ	ททาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ททามิ	ททาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ททาติ**

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ทา เทวภาวะ	ทา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
ตั้ง ทา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส	ทา–ทา + อ + ติ	= กวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทา ทา + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
รัสสะ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ทฺ อา ทา + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทฺ อา → อ ทา + อ + ติ	= รสฺโส.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทฺ อ ทา + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
	ททาติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ททาติ.** (ย่อมให้)

ทาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทชฺชติ	ทชฺชนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทชฺชสิ	ทชฺชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทชฺชามิ	ทชฺชาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทชฺชติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทา + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย ทา + ศ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช ทา → ทชฺช + ติ = ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.

สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชติ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **ทชฺชนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ทา + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + อนฺติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย ทา + ศ + อนฺติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช ทา → ทชฺช + อนฺติ = ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ทชฺช อ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทชฺช ศ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ ทชฺชนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชนฺติ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **ทชฺชสิ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ทา + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย ทา + ฆ + สิ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช ทา → ทชฺช + สิ = ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.
สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชสิ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **ทชฺชามิ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ทา + มิ = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + มิ = ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย ทา + ฆ + มิ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช ทา → ทชฺช + มิ = ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ ทชฺช อ + มิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ทชฺช อ → อา + มิ = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา ทชฺชามิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชามิ.** (ย่อมให้)

ทาธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เทติ	เทนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	เทสิ	เทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เทมิ, ทมฺมิ	เทม, ทมฺม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เทติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	ทา + อ → เอ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทฺ อา + เอ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เทติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เทติ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **เทนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ทา + อนฺติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	ทา + อ → เอ + อนฺติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทุ อา + เอ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของอนฺติวิภัตติ ทุ เอ + อา นฺติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ทุ ไปประกอบกับสระ เอ เทนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เทนฺติ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **เทสิ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ทา + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + สิ = ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ ทา + อ → เอ + สิ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทุ ออกจากสระ อา ทุ อา + เอ + สิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทุ อา + เอ + สิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทุ ไปประกอบกับสระ เอ เทสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เทสิ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **เทถ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ทา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ ทา + ถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ ทา + อ + ถ = ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ ทา + อ → เอ + ถ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทุ ออกจากสระ อา ทุ อา + เอ + ถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทุ อา + เอ + ถ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทุ ไปประกอบกับสระ เอ เทถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **เทถ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **เทมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	ทา + อ → เอ + มิ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + เอ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทฺ ~~อา~~ + เอ + มิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เทมิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เทมิ.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **ทมฺมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + มิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทา + ~~อ~~ + มิ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมีวิภัตติแปลง อา เป็น อำ	ทฺ อา → อำ + มิ	= ทาทนฺตสฺสำ มิเมสุ.
แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ มฺ	ทฺ อำ → มฺ + มิ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทมฺมิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทมฺมิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมให้)

ทำตัวรูป **เทม**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ทา + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	ทา + อ → เอ + ม	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + เอ + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทฺ อา + เอ + ม	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เทม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เทม.** (ย่อมให้)

ทำตัวรูป **ทมฺม**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ทา + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + ม	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทา + ∅ + ม	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + ม	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมวิภัตติแปลง อา เป็น อำ	ทฺ อา → อำ + ม	= ทาทนฺตสฺสำ มิเมสุ.
แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ มฺ	ทฺ อำ → มฺ + ม	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทมฺม	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทมฺม.** (อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมให้)

ทาธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ททาตุ	ททนฺตุ	ททตำ	ททนฺตำ	นามโยค
มัชฌิม	ททาหิ	ททาถ	ททสฺสุ	ททวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ททามิ	ททาม	ทเท	ททามเส	อมฺหโยค

ทาธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เทตุ	เทนฺตุ	นามโยค
มัชฌิม	เทหิ	เทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เทมิ	เทม	อมฺหโยค

ทาธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทเท, ทเทยฺย	ทเทยฺยุำ	ทเทถ	ทเทรำ	นามโยค
มัชฌิม	ทเทยฺยาสิ	ทเทยฺยาถ	ทเทโถ	ทเทยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทเทยฺยามิ	ทเทยฺยาม	ทเทยฺยำ	ทเทยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทาธาตุ + อปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทชฺชา, ทชฺเช, ทชฺเชยฺย	ทชฺชุ, ทชฺเชยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	ทชฺเช, ทชฺเชยฺยาสิ	ทชฺเชยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทชฺเช, ทชฺชึ, ทชฺเชยฺยามิ	ทชฺเชยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทชฺชา**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ทา + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + เอยฺย	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + เอยฺย	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทา + ∅ + เอยฺย	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช	ทา → ทชฺช + เอยฺย	= ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.
แปลง เอยฺย เป็น อา	ทชฺช + เอยฺย → อา	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ทชฺชฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทชฺชฺ ∅ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อา	ทชฺชา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชา.** (พึงให้)

ทำตัวรูป **ทชฺชุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ทา + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ทา + เอยฺยุ	= นามมฺหิ ปฐชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + เอยฺยุ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทา + ศ + เอยฺยุ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช	ทา → ทชฺช + เอยฺยุ	= ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.
แปลง เอยฺยุ เป็น อุ	ทชฺช + เอยฺยุ → อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ทชฺช อ + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทชฺช ศ + อุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ทชฺชุ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชุ.** (พึงให้)

ทำตัวรูป **ทชฺชำ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงสัตตมีวิภัตติ	ทา + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + เอยฺยามิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + อ + เอยฺยามิ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทา + ศ + เอยฺยามิ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แปลง ทาธาตุ เป็น ทชฺช	ทา → ทชฺช + เอยฺยามิ	= ทาธาตุสฺส ทชฺชำ.
แปลง เอยฺยามิ เป็น อำ	ทชฺช + เอยฺยามิ → อำ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	ทชฺช อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทชฺช ศ + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทชฺชำ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทชฺชำ.** (อ.ข้าพเจ้า พึงให้)

ทาธาตุ + อปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อททา	อททู	นามโยค
มัชฌิม	อทโท	อททตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อททำ	อททมฺห	อมฺหโยค

ออาคม + ทาธาตุ + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อทาสิ	อทำสุ	นามโยค
มัชฌิม	อทาสิ, อโท	(อทาสิตฺถ), อทิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อทาสึ	อทาสิมฺห, อทมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อทาสิ**

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ทา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + อี	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ทา + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	อ + ทา + สฺ – อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโน...
รัสสะ อี วิภัตติ เป็น อิ	อ + ทา + สฺ– อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อทาสิ	= พเย ปรำ ผุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทาสิ.** (ได้ให้แล้ว)

ทำตัวรูป **อทำสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ทา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ทา + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ทา + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แปลง อุ เป็น อำสุ	อ + ทา + อุ → อำสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	อ + ทฺ อา + อำสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อ + ทฺ อา + อำสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	อทำสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทำสุ.** (ได้ให้แล้ว)

ทำตัวรูป **อทาสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ทา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + อิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ + ทา + อิ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	อ + ทา + สฺ – อิ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโน...
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อทาสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อทาสิ.** (อ.ข้าพเจ้า ได้ให้แล้ว)

ทาธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทสฺสติ	ทสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทสฺสสิ	ทสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทสฺสามิ	ทสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ทา + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทา + สฺสติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ ทฺ อา → อ + สฺสติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ ทสฺสติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทสฺสติ.** (จักให้)

ทำตัวรูป **ทสฺสามิ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ทา + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสามิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ ทา + สฺสามิ = อมฺเห อุตฺตโม.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + สฺสามิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ ทฺ อา → อ + สฺสามิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ ทสฺสามิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทสฺสามิ.** (จักให้)

ทำตัวรูป **ทสฺสเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ทา + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ทา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทา + สฺสเต	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทา + ย + สฺสเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
ลบ ย ปัจจัย	ทา + ย + สฺสเต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + สฺสเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ	ทฺ อา → อ + สฺสเต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ทสฺสเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ทสฺสเต.** (จักถูกให้)		

ทำตัวรูป **ทธาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ธา ธารเณ ในการทรงไว้
ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ธา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ธา + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ธา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
ธา เทฺวภาวะ	ธา–ธา + อ + ติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง ธา ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	ธา ธา + อ + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	ธฺ อา ธา + อ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ธฺ อา → อ ธา + อ + ติ	= รสฺโส.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อ	ธ ธา + อ + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
แปลง ธ เป็น ท	ธ → ท ธา + อ + ติ	= ทุติยจตุตฺถานำ ปฐมตติยา.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ทธา + ย + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
สำเร็จรูปเป็น **ทธาติ.** (ย่อมทรงไว้)		

ทำตัวรูป **ปิทหติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อปิ + ธา อจฺฉาทเน ในการปกปิด
ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	อปิ + ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อปิ + ธา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	อปิ + ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อปิ + ธา + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	อปิ + ธา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	อปิ + ธา + ∅ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
ธา เทฺวภาวะ	อปิ + ธา ธา + ติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสรานำฯ
ตั้ง ธา ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	อปิ + ธา ธา + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
ลบ อ ของ อปิ	∅ ปิ + ธา ธา + ติ	= เตสุ วุทฺธิโลปาคมวิการวิปรีตาฯ
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	ปิ + ธฺ อา ธฺ อา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะสระ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ปิ + ธฺ อา→อ ธฺ อา +ติ	= รสฺโส.
แปลง ธฺ เป็น หฺ และรัสสะ อา เป็น อ	ปิ + ธ ธฺ→หฺ อา→อ +ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปิ + ธ ห + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
แปลง ธ เป็น ท	ปิ + ธ → ท ห + ติ	= ทุติยจตุตฺถานำ ปฐมตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปิทหติ.** (ทฺวารำ ปิทหติ. อ.เขา ย่อมปิด ซึ่งประตู)

ทำตัวรูป **นิเธติ**	ศัพท์เดิมคือ	= นิ + ธา นฺยาเส ในการฝังไว้
ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	นิ + ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นิ + ธา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	นิ + ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	นิ + ธา + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นิ + ธา + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	นิ + ธา + อ → เอ + ติ	= โลปญฺเจตฺตมกาโร.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	นิ + ธฺ อา + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นิ + ธฺ ∅ + เอ + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ เอ	นิเธติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นิเธติ.** (นิธึ นิเธติ. อ.เขา ย่อมฝังไว้ ซึ่งขุมทรัพย์)

ทำตัวรูป **นิเธนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = นิ + ธา พฺยาเส ในการฝังไว้

ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	นิ + ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นิ + ธา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นิ + ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	นิ + ธา + อนฺติ	= พามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	นิ + ธา + อ + อนฺติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ	นิ + ธา + อ → เอ +อนฺติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	นิ + ธฺ อา + เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	นิ + ธฺ อา + เอ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	นิ + ธฺ + เอ + อ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ เอ	นิเธนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **นิเธนฺติ.** (ย่อมฝังไว้)

ทำตัวรูป **ปริทหติ** ศัพท์เดิมคือ = ปริ + ธา พิวาสเน ในการนุ่งห่ม

ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	ปริ + ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปริ + ธา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปริ + ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปริ + ธา + ติ	= พามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ธา เทฺวภาวะ	ปริ + ธา ธา + ติ	= กฺวจาทิวณฺณาพเมกสฺสราน้ำฯ
ตั้ง ธา ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	ปริ + ธา ธา + ติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	ปริ + ธฺ อา ธฺ อา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ปริ + ธฺ อา → อ ธฺ อา+ติ	= รสฺโส.
แปลง ธฺ เป็น หฺ และรัสสะ อา เป็น อ	ปริ + ธ ธฺ → หฺ อา → อ +ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปริ + ธ ห + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปริ + ธ ห + อ + ติ	= ภูวาทิโต อ.
หลังจากภูวาทิธาตุ ลบ อ ปัจจัย	ปริ + ธ ห + ฆ + ติ	= โลปญฺเจตฺถมกาโร.
แปลง ธ เป็น ท	ปริ + ธ → ท ห + ติ	= ทุติยจตุตฺถานำ ปฐมตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปริทหติ.** (ย่อมนุ่งห่ม)

ทำตัวรูป **ปริทเหสฺสติ**

ศัพท์เดิมคือ	= ปริ + ธา พิวาสเน ในการพุ่งห่ม	
ตั้ง ธา ชื่อ ธาตุ	ปริ + ธา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ปริ + ธา + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ปริ + ธา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปริ + ธา + สฺสติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ธา เทฺวภาวะ	ปริ + ธา ธา + สฺสติ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทำฯ
ตั้ง ธา ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	ปริ + ธา ธา + สฺสติ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อา	ปริ + ธฺ อา ธฺ อา + สฺสติ	= ปุพฺพมโฐจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา ที่อยู่ในอัพภาส เป็น อ	ปริ + ธฺ อา→อ ธฺ อา+สฺสติ=	รสฺโส.
แปลง ธฺ เป็น หฺ และรัสสะ อา เป็น อ	ปริ + ธ ธฺ→หฺ อา→อ +สฺสติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	ปริ + ธ หฺ อ + อิ +สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ปริ + ธ หฺ ฮ + อิ + สฺสติ=	สรา สเร โลปำ.
แปลง อิ เป็น เอ	ปริ + ธ หฺ + อิ→เอ + สฺสติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปริ + ธ เห + สฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
แปลง ธ เป็น ท	ปริ + ธ → ท เหสฺสติ	= ทุติยจตุตฺถาน ปฐมตติยา.

สำเร็จรูปเป็น **ปริทเหสฺสติ.** (จักพุ่งห่ม)

๒.๓ รุธาทิคณะ

รุธธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	รุนฺ‌ธติ	รุนฺ‌ธนฺ‌ติ	รุนฺ‌ธเต	รุนฺ‌ธนฺ‌เต	พามโยค
มัชฌิม	รุนฺ‌ธสิ	รุนฺ‌ธถ	รุนฺ‌ธเส	รุนฺ‌ธวฺ‌เห	ตุมฺ‌หโยค
อุตตม	รุนฺ‌ธามิ	รุนฺ‌ธาม	รุนฺ‌เธ	รุนฺ‌ธามฺ‌เห	อมฺ‌หโยค

ทำตัวรูป รุนฺ‌ธติ ศัพท์เดิมคือ = รุธ อาวรเณ ในการปิดกั้น

ตั้ง รุธ ชื่อ ธาตุ รุธ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ รุธฺ อ = ธาตุสฺ‌สนฺ‌โต โลโปเนกสฺ‌สรสฺ‌ส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ รุธฺ + วัตตมานา = วตฺ‌ตมานา ปจฺ‌จุปฺ‌ปนฺ‌เน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา รุธฺ + ปรัสสบท = กตฺ‌ตริ ปรสฺ‌สปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ รุธฺ + ติ = พามมฺ‌หิ ปยุชฺ‌ชมาเนปิ ตุลฺ‌ยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม รุ ° ธฺ + อ + ติ = รุธาทิโต นิคฺ‌คหีต นฺ‌ปุพฺ‌พญฺ‌จ.

แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ นฺ‌ รุ ° → นฺ‌ ธฺ + อ + ติ = วคฺ‌คนฺ‌โต วา วคฺ‌เค.

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อ รุนฺ‌ธติ = พเย ปรำ ยุตฺ‌เต.

สำเร็จรูปเป็น **รุนฺ‌ธติ.** (ย่อมปิดกั้น)

ทำตัวรูป **รุนฺ‌เธติ** ศัพท์เดิมคือ = รุธ อาวรเณ ในการปิดกั้น

ตั้ง รุธ ชื่อ ธาตุ รุธ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ รุธฺ อ = ธาตุสฺ‌สนฺ‌โต โลโปเนกสฺ‌สรสฺ‌ส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ รุธฺ + วัตตมานา = วตฺ‌ตมานา ปจฺ‌จุปฺ‌ปนฺ‌เน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา รุธฺ + ปรัสสบท = กตฺ‌ตริ ปรสฺ‌สปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ รุธฺ + ติ = พามมฺ‌หิ ปยุชฺ‌ชมาเนปิ ตุลฺ‌ยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง เอปัจจัยและนิคหิตอาคม รุ ° ธฺ + เอ + ติ = จศัพท์ไน รุธาทิโต นิคฺ‌คหีตฯ

แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ นฺ รุ ◌ → นฺ ธฺ + เอ + ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ เอ รุนฺเธติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **รุนฺเธติ.** (ย่อมปิดกั้น)

นิบทหน้า + รุธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	นิรุชฺฌเต	นิรุชฺฌนฺเต, นิรุชฺฌเร	นิรุชฺฌติ	นิรุชฺฌนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	นิรุชฺฌเส	นิรุชฺฌวฺเห	นิรุชฺฌสิ	นิรุชฺฌถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	นิรุชฺเฌ	นิรุชฺฌามฺเห	นิรุชฺฌามิ	นิรุชฺฌาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **นิรุชฺฌเต** ศัพท์เดิมคือ = นิ + รุธ อาวรเณ ในการปิดกั้น
ตั้ง รุธ ชื่อ ธาตุ นิ + รุธ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ นิ + รุธฺ ◌ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ นิ + รุธฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม นิ + รุธฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ นิ + รุธฺ + เต = นามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ นิ + รุธฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ นิ + รุ ธฺย → ฌ + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ นิ + รุ ชฺ–ฌ + เต = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **นิรุชฺฌเต.** (ย่อมถูกปิด)

รุธธาตุ + อปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	รุนฺธตุ	รุนฺธนฺตุ	รุนฺธตำ	รุนฺธนฺตำ	พาม โยค
มัชฌิม	รุนฺธ, รุนฺธาหิ	รุนฺธถ	รุนฺธสฺสุ	รุนฺธวฺโห	ตุมฺห โยค
อุตตม	รุนฺธามิ	รุนฺธาม	รุนฺเธ	รุนฺธามเส	อมฺห โยค

ฉิทิธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฉินฺทติ	ฉินฺทนฺติ	พาม โยค
มัชฌิม	ฉินฺทสิ	ฉินฺทถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	ฉินฺทามิ	ฉินฺทาม	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **ฉินฺทติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ฉิทิ ทฺวิธากรเณ ในการตัด
ตั้ง ฉิทิ ชื่อ ธาตุ	ฉิทิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ฉิทฺ อิ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ฉิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ฉิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ฉิทฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม	ฉิ ◌ ทฺ + อ + ติ	= รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.
แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ นฺ	ฉิ ◌ → นฺ ทฺ + อ + ติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ฉินฺทติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฉินฺทติ.** (ฆ่อมตัด)

ฉิทิธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฉิชฺชเต	ฉิชฺชนฺเต	ฉิชฺชติ	ฉิชฺชนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ฉิชฺชเส	ฉิชฺชวฺเห	ฉิชฺชสิ	ฉิชฺชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฉิชฺเช	ฉิชฺชามฺเห	ฉิชฺชามิ	ฉิชฺชาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฉิชฺชเต**

ตั้ง ฉิทิ ชื่อ ธาตุ	ฉิทิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ฉิทฺ อิ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ฉิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ฉิทฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ฉิทฺ + เต	= พามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฉิทฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	ฉิ ทฺย → ช + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	ฉิ ชฺ–ช + เต	= ปร เทฺวภาโว ซาเน.

สำเร็จรูปเป็น **ฉิชฺชเต.** (ย่อมถูกตัด)

ภิทิธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภินฺทติ	ภินฺทนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ภินฺทสิ	ภินฺทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภินฺทามิ	ภินฺทาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภินฺทติ**

ศัพท์เดิมคือ	ภิทิ	= ภิทิ วิทารเณ ในการทำลาย
ตั้ง ภิทิ ชื่อ ธาตุ	ภิทิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภิทฺ อิ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ภิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภิทฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม	ภิ ° ทฺ + อ + ติ	= รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.
แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ นฺ	ภิ ° → นฺ ทฺ + อ + ติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อ	ภินฺทติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภินฺทติ.** (ย่อมทำลาย)

ยุชธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ยุญฺชติ	ยุญฺชนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ยุญฺชสิ	ยุญฺชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ยุญฺชามิ	ยุญฺชาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ยุญฺชติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุช โยเค ในการประกอบ
ตั้ง ยุช ชื่อ ธาตุ	ยุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ยุชฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ยุชฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ยุชฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ยุชฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม	ยุ ◌ं ชฺ + อ + ติ	= รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.
แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ ญ	ยุ ◌ं → ญ ชฺ + อ + ติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ	ยุญฺชติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ยุญฺชติ.** (ย่อมประกอบ)

ทำตัวรูป **ยุชฺชเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุช โยเค ในการประกอบ
ตั้ง ยุช ชื่อ ธาตุ	ยุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ยุชฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ยุชฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ยุชฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ยุชฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ยุชฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ชฺย เป็น ช	ยุ ชฺย → ช + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	ยุ ชฺ–ช + เต	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.

สำเร็จรูปเป็น **ยุชฺชเต.** (ย่อมถูกประกอบ)

ภุชธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภุญฺชติ	ภุญฺชนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ภุญฺชสิ	ภุญฺชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภุญฺชามิ	ภุญฺชาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภุญฺชติ** ศัพท์เดิมคือ = ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ ภุช = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ภุชฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ภุชฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภุชฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภุชฺ + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม ภุ ° ชฺ + อ + ติ = รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.

แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ ญ ภุ ° → ญ ชฺ + อ + ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อ ภุญฺชติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภุญฺชติ.** (ย่อมกิน)

ภุชธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โภกฺขติ	โภกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โภกฺขสิ	โภกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โภกฺขามิ	โภกฺขาม	อมฺหโยค

ภุชธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภุญฺชิสฺสติ	ภุญฺชิสฺสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ภุญฺชิสฺสสิ	ภุญฺชิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภุญฺชิสฺสามิ	ภุญฺชิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โภกฺขติ**

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภุชฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภุชฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภุชฺ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง สฺส เป็น ข	ภุชฺ + สฺส → ข ติ	= สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจฯ
เพราะข แปลงพยัญชนะที่สุดธาตุเป็น กฺ	ภุ ชฺ → กฺ + ขติ	= โก เข จ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ	ภฺ อุ กฺ + ขติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อุ เป็น โอ	ภฺ อุ → โอ กฺ + ขติ	= อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ โอ	โภกฺขติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โภกฺขติ.** (จักกิน)

ทำตัวรูป **ภุญฺชิสฺสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน
ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ภุชฺ + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภุชฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภุชฺ + สฺสติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลงนิคหิตอาคมต้นธาตุ	ภุ ° ชฺ + สฺสติ	= รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ ญ	ภุ ° → ญ ชฺ + สฺสติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม	ภุญฺชฺ + อิ –สฺสติ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ภุญฺชิสฺสติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภุญฺชิสฺสติ.** (จักกิน)

มุจธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มุญฺจติ	มุญฺจนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มุญฺจสิ	มุญฺจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มุญฺจามิ	มุญฺจาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มุญฺจติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มุจ โมจเน ในการปล่อย
ตั้ง มุจ ชื่อ ธาตุ	มุจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มุจฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มุจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	มุจฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มุจฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อปัจจัยและนิคหิตอาคม	มุ ° จฺ + อ + ติ	= รุธาทิโต นิคฺคหีต ปุพฺพญฺจ.

แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ ญ มุ ˚ → ญ จ + อ + ติ = วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ จ ไปประกอบกับสระ อ มุญฺจติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **มุญฺจติ.** (ย่อมปล่อย)

มุจธาตุ + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โมกฺขติ	โมกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โมกฺขสิ	โมกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โมกฺขามิ	โมกฺขาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โมกฺขติ** ศัพท์เดิมคือ = มุจ โมจเน ในการปล่อย
ตั้ง มุจ ชื่อ ธาตุ มุจ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ มุจ์ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ มุจ์ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มุจ์ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ มุจ์ + สฺสติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
แปลง สฺส เป็น ข มุจ์ + สฺส → ข ติ = สปฺปจฺจยศัพท์ใน กรสฺส สปฺปจฺจฯ
เพราะข แปลงพยัญชนะที่สุดธาตุเป็น ก มุ จ์ → ก์ + ขติ = โก เข จ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อุ มฺ อุ ก์ + ขติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อุ เป็น โอ มฺ อุ → โอ ก์ + ขติ = อญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ โอ โมกฺขติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **โมกฺขติ.** (จักปล่อย)

ทำตัวรูป **มุจฺจเต**	ศัพท์เดิมคือ	= มุจ โมจเน ในการปล่อย
ตั้ง มุจ ชื่อ ธาตุ	มุจ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มุจฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มุจฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	มุจฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มุจฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	มุจฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง จฺย เป็น จ	มุ จฺย → จ + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตๆ
จฺ สทิสเทฺวภาวะ	มุ จฺ–จ + เต	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **มุจฺจเต.** (ผ่อมถูกปล่อย)

จบ รุธาทิคณะ

๒.๔ ทิวาทิคณะ

ทิวุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทิพฺ่พติ	ทิพฺ่พนฺ่ติ	นามโยค
มัชฌิม	ทิพฺ่พสิ	ทิพฺ่พถ	ตุมฺ่หโยค
อุตตม	ทิพฺ่พามิ	ทิพฺ่พาม	อมฺ่หโยค

ทำตัวรูป **ทิพฺ่พติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ทิวุ กีฬายำ ในการเล่น
ตั้ง ทิวุ ชื่อ ธาตุ	ทิวุ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิวุ ฺ	= ธาตุสฺ่สนฺ่โต โลโปเนกสฺ่สรสฺ่ส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิวุ + วัตตมานา	= วตฺ่ตมานา ปจฺ่จุปฺ่ปนฺ่เน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ทิวุ + ปรัสสบท	= กตฺ่ตริ ปรสฺ่สปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิวุ + ติ	= นามมฺ่หิ ปยุชฺ่ชมาเนปิ ตุลฺ่ยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิวุ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง วุ่ย เป็น ว	ทิ วุ่ย → ว + ติ	= ตถา กตฺ่ตริ จ.
วุ่ สทิสเทฺวภาวะ	ทิ วุ่–ว + ติ	= ปร เทฺวภาโว ซาเน.
แปลง วุ่ว เป็น พฺ่พ	ทิ วุ่ว → พฺ่พ + ติ	= จศัพท์ใน โท ธสฺ่ส จ.

สำเร็จรูปเป็น **ทิพฺ่พติ.** (ย่อมเล่น)

ทำตัวรูป ทิพฺพติ	ศัพท์เดิมคือ	= ทิวุ กีฬายํ ในการเล่น
ตั้ง ทิวุ ชื่อ ธาตุ	ทิวุ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ทิวุ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทิวุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ทิวุ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ทิวุ + เต	= นามมฺหิ ปฐมา เอกวจนมฺหิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ทิวุ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง วฺย เป็น ว	ทิ วฺย → ว + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตํฯ
วุ สทิสเทฺวภาวะ	ทิ วุ–ว + เต	= ปร เทฺวภาวิ ฆาเน.
แปลง วฺว เป็น พฺพ	ทิ วฺว → พฺพ + เต	= จศัพท์ใน โท ธสฺส จ.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ทิพฺพ + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

สำเร็จรูปเป็น **ทิพฺพติ.** (ย่อมถูกเล่น)

สิวุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สิพฺพติ	สิพฺพนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สิพฺพสิ	สิพฺพถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สิพฺพามิ	สิพฺพาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สิพฺพติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สิวุ ตนฺตสนฺตาเน ในการเย็บ
ตั้ง สิวุ ชื่อ ธาตุ	สิวุ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	สิวุ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สิวุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สิวุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สิวุ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมา เอกวจนมฺหิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สิวุ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง วุย เป็น ว	สิ วุย → ว + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
วุ สทิสเทฺวภาวะ	สิ วุ-ว + ติ	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
แปลง วุว เป็น พฺพ	สิ วุว → พฺพ + ติ	= จศัพท์ใน โท ธสฺส จ.

สำเร็จรูปเป็น **สิพฺพติ.** (ย่อมเย็บ)

อุบทหน้า + ปทธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุปฺปชฺชติ	อุปฺปชฺชนฺติ	อุปฺปชฺชเต	อุปฺปชฺชนฺเต, อุปฺปชฺชเร	นามโยค
มัชฌิม	อุปฺปชฺชสิ	อุปฺปชฺชถ	อุปฺปชฺชเส	อุปฺปชฺชวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปฺปชฺชามิ	อุปฺปชฺชาม	อุปฺปชฺเช	อุปฺปชฺชามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุปฺปชฺชติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	อุ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + ปทฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุ + ปทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อุ + ปทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุ + ปทฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมาทิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุ + ปทฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	อุ + ป ทฺย → ช + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ช สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ป ช-ช + ติ	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
ป สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ป-ปชฺช + ติ	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺชติ.** (ย่อมเกิดขึ้น)

ทำตัวรูป **อุปฺปชฺชเร**	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	อุ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + ปทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุ + ปทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	อุ + ปทฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อุ + ปทฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฐมาชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุ + ปทฺ + ย + อนฺเต	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	อุ + ป ทฺย → ช +อนฺเต	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ป ชฺ–ช + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ปฺ–ปชฺช + อนฺเต	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
แปลง อนฺเต เป็น เร	อุปฺปชฺช + อนฺเต → เร	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺชเร.** (ย่อมเกิดขึ้น)

ทำตัวรูป **ปฏิปชฺชเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	ปติ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปติ + ปทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปติ + ปทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ปติ + ปทฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปติ + ปทฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐมาชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปติ + ปทฺ + ย + เต	= ภาวกมฺมสุ โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	ปติ + ป ทฺย → ช + เต	= ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำฯ
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	ปติ + ป ชฺ–ช + เต	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
แปลง ปติ เป็น ปฏิ	ปติ → ปฏิ + ปชฺชเต	= กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.

สำเร็จรูปเป็น **ปฏิปชฺชเต.** (ย่อมถูกปฏิปชฺชติ, ย่อมถูกดำเนินไป)

อุบทหน้า + ปทธาตุ + ยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุทปาทิ, อุปฺปชฺชิ	อุปฺปชฺชึสุ	พามโยค
มัชฌิม	อุปฺปชฺชิ	อุปฺปชฺชิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปฺปชฺชึ	อุปฺปชฺชิมฺห, อุปฺปชฺชิมฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุทปาทิ** ศัพท์เดิมคือ = อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ อุ + ปท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อุ + ปทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ อุ + ปทฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อุ + ปทฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อุ + ปทฺ + อี = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อุ + ปทฺ + ย + อี = ทิวาทิโต โย.

ลบ ย ปัจจัย อุ + ปทฺ + อ + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

ลง อ อาคมหน้าธาตุ อุ + อ–ปทฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะสระหลัง ลง ทฺ อาคม อุ + ทฺ–อ–ปทฺ + อี = ยวมทนตรลา จาคมา.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ อุ + ทฺ–อ–ปฺ อ ทฺ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ทีฆะ อ เป็น อา อุ + ทฺ–อ–ปฺ อ → อา ทฺ + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

รัสสะ อี เป็น อิ อุ + ทฺ–อ–ปฺ อา ทฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อุทปาทิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุทปาทิ.** (ได้เกิดขึ้นแล้ว) (จกฺขุ อุทปาทิ ญาณำ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ...)

ทำตัวรูป **อุปฺปชฺชิ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	อุ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + ปทฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อุ + ปทฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	อุ + ปทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุ + ปทฺ + อี	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุ + ปทฺ + ย + อี	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	อุ + ป ทฺย → ช + อี	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ป ชฺ-ช + อี	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ปฺ-ปชฺช + อี	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
รัสสะ อี เป็น อิ	อุ + ปฺ-ปชฺช + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยาทีนำฯ
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	อุปฺปชฺช อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อุปฺปชฺช อ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อุปฺปชฺชิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺชิ.** (เกิดขึ้นแล้ว)

ทำตัวรูป **อุปฺปชฺชิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	อุ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + ปทฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	อุ + ปทฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา	อุ + ปทฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง ฉา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุ + ปทฺ + ฉา	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุ + ปทฺ + ย + ฉา	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ทฺย เป็น ช	อุ + ป ทฺย → ช + ฉา	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ป ชฺ-ช + ฉา	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ปฺ-ปชฺช + ฉา	= ปร เทฺวภาโว ฆาเน.
แปลง ฉา เป็น ตฺถ	อุ + ปฺ-ปชฺช + ฉา → ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยาทีนำฯ
เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ ฉาคม	อุ + ปฺ-ปชฺช + อิ -ตฺถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ อ	อุปฺปชฺชฺ อ + อิ –ตฺถ	= ปุพฺพมโถจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อุปฺปชฺชฺ ฆ + อิ –ตฺถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อุปฺปชฺชิตฺถ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปชฺชิตฺถ.** (เกิดขึ้นแล้ว)

พุธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พุชฺฌติ	พุชฺฌนฺติ	พุชฺฌเต	พุชฺฌนฺเต, พุชฺฌเร	นามโยค
มัชฌิม	พุชฺฌสิ	พุชฺฌถ	พุชฺฌเส	พุชฺฌวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	พุชฺฌามิ	พุชฺฌาม	พุชฺเฌ	พุชฺฌามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พุชฺฌติ**	ศัพท์เดิมคือ	= พุธ อวคมเน ในความรู้
ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ	พุธ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	พุธฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	พุธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	พุธฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	พุธฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	พุธฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ	พุ ธฺย → ฌ + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ	พุ ชฺ–ฌ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺจมา.

สำเร็จรูปเป็น **พุชฺฌติ.** (ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **พุชฺฌเต**	ศัพท์เดิมคือ	= พุธ อวคมเน ในความรู้
ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ	พุธ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	พุธฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	พุธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	พุธฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	พุธฺ + เต	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	พุธฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ	พุ ธฺย → ฌ + เต	= ตสฺส จาคฺคยการาวการตฺตาทโย.
ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ	พุ ชฺ–ฌ + เต	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺจมา.

สำเร็จรูปเป็น **พุชฺฌเต.** (พุชฺฌเต มยา ธมฺโม. ฉ.ธรรม อันเรา ย่อมรู้)

ยุธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ยุชฺฌติ	ยุชฺฌนฺติ	ยุชฺฌเต	ยุชฺฌนฺเต, ยุชฺฌเร	นามโยค
มัชฌิม	ยุชฺฌสิ	ยุชฺฌถ	ยุชฺฌเส	ยุชฺฌวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ยุชฺฌามิ	ยุชฺฌาม	ยุชฺเฌ	ยุชฺฌามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ยุชฺฌติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ยุธ สมฺปหาเร ในการต่อสู้
ตั้ง ยุธ ชื่อ ธาตุ	ยุธ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ยุธฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ยุธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ยุธฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ยุธฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ยุธฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.

แปลง ธฺย เป็น ฌ	ยุ ธฺย → ฌ + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ	ยุ ชฺ–ฌ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปญฺจมา.

สำเร็จรูปเป็น **ยุชฺฌติ.** (ย่อมรบ)

กุธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กุชฺฌติ	กุชฺฌนฺติ	กุชฺฌเต	กุชฺฌนฺเต, กุชฺฌเร	พามโยค
มัชฌิม	กุชฺฌสิ	กุชฺฌถ	กุชฺฌเส	กุชฺฌวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	กุชฺฌามิ	กุชฺฌาม	กุชฺเฌ	กุชฺฌามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กุชฺฌติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กุธ โกเป ในความโกรธ
ตั้ง กุธ ชื่อ ธาตุ	กุธ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กุธฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กุธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กุธฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กุธฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	กุธฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ	กุ ธฺย → ฌ + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ อสทิสเทวภาวะ	กุ ชฺ–ฌ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปญฺจมา.

สำเร็จรูปเป็น **กุชฺฌติ.** (ย่อมโกรธ)

วิธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิชฺฌติ	วิชฺฌนฺติ	วิชฺฌเต	วิชฺฌนฺเต, วิชฺฌเร	นามโยค
มัชฌิม	วิชฺฌสิ	วิชฺฌถ	วิชฺฌเส	วิชฺฌวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิชฺฌามิ	วิชฺฌาม	วิชฺเฌ	วิชฺฌามฺเห	อมฺหโยค

ปติบทหน้า + วิธธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปฏิวิชฺฌติ	ปฏิวิชฺฌนฺติ	ปฏิวิชฺฌเต	ปฏิวิชฺฌนฺเต,ปฏิวิชฺฌเร	นามโยค
มัชฌิม	ปฏิวิชฺฌสิ	ปฏิวิชฺฌถ	ปฏิวิชฺฌเส	ปฏิวิชฺฌวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปฏิวิชฺฌามิ	ปฏิวิชฺฌาม	ปฏิวิชฺเฌ	ปฏิวิชฺฌามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิชฺฌติ**	ศัพท์เดิมคือ	= วิธ ตาฬเน ในการแทง (ยิง)
ตั้ง วิธ ชื่อ ธาตุ	วิธ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิธฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิธฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วิธฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	วิธฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ	วิ ธฺย → ฌ + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ชุ อสทิสเทฺวภาวะ	วิ ชุ–ฌ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.

สำเร็จรูปเป็น **วิชฺฌติ.** (ย่อมแทง, ย่อมแกะสลัก, ย่อมเจาะ)

ทำตัวรูป **ปฏิวิชฺฌติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ +วิธ ตาฬเน ในการแทง
ตั้ง วิธ ชื่อ ธาตุ	ปติ + วิธ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปติ + วิธฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปติ + วิธฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปติ + วิธฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปติ + วิธฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปติ + วิธฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ธฺย เป็น ฌ	ปติ + วิ ธฺย → ฌ + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.
ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ	ปติ + วิ ชฺ–ฌ + ติ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺฉมา.
แปลง ปติ เป็น ปฏิ	ปติ → ปฏิ + วิชฺฌติ	= กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.

สำเร็จรูปเป็น **ปฏิวิชฺฌติ.** (ย่อมแทงตลอด)

สัมพันธ์ + นหธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สนฺนยฺหติ	สนฺนยฺหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สนฺนยฺหสิ	สนฺนยฺหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สนฺนยฺหามิ	สนฺนยฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สนฺนยฺหติ** ศัพท์เดิมคือ = สำ + นห พนฺธเน ในการผูก

ตั้ง นห ชื่อ ธาตุ	สำ + นห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดธาตุ	สำ + นหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สำ + นหฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สำ + นหฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สำ + นหฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สำ + นหฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
วิปริต หฺย เป็น ยฺห	สำ + น หฺย → ยฺห + ติ	= ห วิปริยโย โยควิภาคใน"ห วิปริ.."
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ นฺ	ส ° → นฺ นยฺห + ติ	= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

สำเร็จรูปเป็น **สนฺนยฺหติ.** (ย่อมผูกสอด)

มนธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มญฺญติ	มญฺญนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มญฺญสิ	มญฺญถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มญฺญามิ	มญฺญาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มญฺญติ** ศัพท์เดิมคือ = มน ญาเณ ในการรู้

ตั้ง มน ชื่อ ธาตุ มน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ มนฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ มนฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มนฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ มนฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ มนฺ + ย + ติ = ทิวาทิโต โย.

แปลง นฺย เป็น ญ ม นฺย → ญ + ติ = ตถา กตฺตริ จ.

ญ สทิสเทฺวภาวะ ม ญ–ญ + ติ = ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **มญฺญติ.** (ย่อมรู้, ย่อมสำคัญ)

ทำตัวรูป **มญฺญถ** ศัพท์เดิมคือ = มน ญาเณ ในการรู้

ตั้ง มน ชื่อ ธาตุ มน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ มนฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ มนฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มนฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ มนฺ + ถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ มนฺ + ย + ถ = ทิวาทิโต โย.

แปลง นฺย เป็น ญ ม นฺย → ญ + ถ = ตถา กตฺตริ จ.

ญ สทิสเทฺวภาวะ ม ญ–ญ + ถ = ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **มญฺญถ.** (ย่อมรู้, ย่อมสำคัญ)

อวบทหน้า + มนธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อวมญฺญติ	อวมญฺญนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อวมญฺญสิ	อวมญฺญถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อวมญฺญามิ	อวมญฺญาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อวมญฺญติ** ศัพท์เดิมคือ = อว + มน ญาเณ ในการรู้

ตั้ง มน ชื่อ ธาตุ อว + มน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อว + มนฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อว + มนฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อว + มนฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อว + มนฺ + ติ = พามมฺหิ ปฬุชุชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ อว + มนฺ + ย + ติ = ทิวาทิโต โย.

แปลง นฺย เป็น ญ อว + ม นฺย → ญ + ติ = ตถา กตฺตริ จ.

ญ สทิสเทฺวภาวะ อว + ม ญ–ญ + ติ = ปร เทฺวภาโว ฆาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อวมญฺญติ.** (ย่อมดูหมิ่น)

สัมพันธหน้า + อาขยาตหน้า + ทาธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สมาทิยติ	สมาทิยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สมาทิยสิ	สมาทิยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สมาทิยามิ	สมาทิยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สมาทิยติ** ศัพท์เดิมคือ = สํ+อา+ทา อาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	สํ + อา + ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สํ + อา + ทา + วัตตมานา=	วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สํ + อา + ทา + ปรัสสบท =	กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สํ + อา + ทา + ติ =	นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สํ + อา + ทา + ย + ติ =	ทิวาทิโต โย.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	สํ + อา + ทฺ อา + ย + ติ=	ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง อา ที่สุดของ ทาธาตุ เป็น อิ	สํ + อา + ทฺ อา → อิ +ย+ติ=	กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทโย
เพราะสระหลัง แปลงนิคหิต เป็น มฺ	ส ◌ं → มฺ อา + ทฺ อิ+ย+ติ =	มทา สเร.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สมาทิยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สมาทิยติ.** (สีลำ สมาทิยติ. อ.เขา ย่อมสมาทาน ซึ่งศีล)

ทำตัวรูป **สมาทิยามิ** ศัพท์เดิมคือ = สํ+อา+ทา อาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	สํ + อา + ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สํ + อา + ทา + วัตตมานา=	วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สํ + อา + ทา + ปรัสสบท =	กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	สํ + อา + ทา + มิ =	อมฺหเ อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สํ + อา + ทา + ย + มิ =	ทิวาทิโต โย.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	สํ + อา + ทฺ อา + ย + มิ=	ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง อา ที่สุดของ ทาธาตุ เป็น อิ	สํ + อา + ทฺ อา → อิ +ย+มิ=	กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทโย
เพราะสระหลัง แปลงนิคหิต เป็น มฺ	ส ◌ं → มฺ อา + ทฺ อิ+ย+มิ =	มทา สเร.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ สฺ มฺ อา + ทฺ อิ+ ยฺ อ + มิ= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สฺ มฺ อา + ทฺ อิ+ ยฺ อ → อา + มิ= อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สมาทิยามิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สมาทิยามิ.** (สีลํ สมาทิยามิ. อ.ข้าพเจ้า ย่อมสมาทาน ซึ่งศีล)

ทำตัวรูป **สมาทิยาม** ศัพท์เดิมคือ = สํ+อา+ทา อาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ สํ + อา + ทา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ สํ + อา + ทา + วัตตมานา= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สํ + อา + ทา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ สํ + อา + ทา + ม = อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ สํ + อา + ทา + ย + ม = ทิวาทิโต โย.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา สํ + อา + ทฺ อา + ย + ม= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง อา ที่สุดของ ทาธาตุ เป็น อิ สํ + อา + ทฺ อา → อิ +ย+ม= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะสระหลัง แปลงนิคหิต เป็น มฺ ส ◌ं → มฺ อา + ทฺ อิ+ย+ม = มทา สเร.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ สฺ มฺ อา + ทฺ อิ+ ยฺ อ + ม= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา สฺ มฺ อา + ทฺ อิ+ ยฺ อ → อา + ม= อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สมาทิยาม = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สมาทิยาม.** (สีลํ สมาทิยาม. อ.ข้าพเจ้า ท. ย่อมสมาทาน ซึ่งศีล)

อุปบทหน้า + อาบทหน้า + ทาธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุปาทิยติ	อุปาทิยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อุปาทิยสิ	อุปาทิยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปาทิยามิ	อุปาทิยาม	อมฺหโยค

ตุสธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ตุสฺสติ	ตุสฺสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ตุสฺสสิ	ตุสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ตุสฺสามิ	ตุสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ตุสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ตุส ปีติมฺหิ ในความยินดี

ตั้ง ตุส ชื่อ ธาตุ ตุส = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ตุสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ตุสฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ตุสฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ตุสฺ + ติ = นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ ตุสฺ + ย + ติ = ทิวาทิโต โย.

แปลง ย เป็นบุพพรูป คือ ส ตุสฺ + ย → ส + ติ = ตถา กตฺตริ จ.

สำเร็จรูปเป็น **ตุสฺสติ.** (ย่อมยินดี)

สมุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สมฺมติ	สมฺมนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สมฺมสิ	สมฺมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สมฺมามิ	สมฺมาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สมฺมติ** ศัพท์เดิมคือ = สมุ อุปสเม ในความสงบ

ตั้ง สมุ ชื่อ ธาตุ สมุ = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ	สมฺ ฺฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สมฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สมฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ย เป็นพุพพรูป คือ ม	สมฺ + ย → ม + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.

สำเร็จรูปเป็น **สมฺมติ.** (ย่อมสงบ)

อุปบทหน้า + สมุธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุปสมฺมติ	อุปสมฺมนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อุปสมฺมสิ	อุปสมฺมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปสมฺมามิ	อุปสมฺมาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุปสมฺมติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุป + สมุ อุปสเม ในความสงบ
ตั้ง สมุ ชื่อ ธาตุ	อุป + สมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุป + สมฺ ฺฮุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุป + สมฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อุป + สมฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุป + สมฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	อุป + สมฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
แปลง ย เป็นพุพพรูป คือ ม	อุป + สมฺ + ย → ม + ติ	= ตถา กตฺตริ จ.

สำเร็จรูปเป็น **อุปสมฺมติ.** (ย่อมเข้าไปสงบ)

กุปธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กุปฺ์ปติ	กุปฺ์ปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	กุปฺ์ปสิ	กุปฺ์ปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กุปฺ์ปามิ	กุปฺ์ปาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กุปฺ์ปติ** ศัพท์เดิมคือ = กุป โกเธ ในความโกรธ

ตั้ง กุป ชื่อ ธาตุ กุป = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กุปฺ์ + อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กุปฺ์ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กุปฺ์ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กุปฺ์ + ติ = นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ กุปฺ์ + ย + ติ = ทิวาทิโต โย.

แปลง ย เป็นบุพพรูป คือ ป กุปฺ์ + ย → ป + ติ = ตถา กตฺตริ จ.

สำเร็จรูปเป็น **กุปฺ์ปติ.** (ย่อมโกรธ)

ชนธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชายติ	ชายนฺติ	ชายเต	ชายนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	ชายสิ	ชายถ	ชายเส	ชายวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชายามิ	ชายาม	ชาเย	ชายามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชายติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ชน ชนเน ในการเกิด
ตั้ง ชน ชื่อ ธาตุ	ชน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ชนฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ชนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ชนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ชนฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฌชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ชนฺ + ย + ติ	= ทิวาทิโต โย.
เพราะยปัจจัย แปลง นฺ เป็น อา	ช นฺ → อา + ย + ติ	= ชนาทีนมา โยควิภาคใน ชนาทีนฯ
แยกพยัญชนะ ช ออกจากสระ อ	ช อ อา + ย + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ช ฮ อา + ย + ติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ช ไปประกอบกับสระ อา	ชายติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชายติ.** (ย่อมเกิด)

ทำตัวรูป **ชายามฺเห**	ศัพท์เดิมคือ	= ชน ชนเน ในการเกิด
ตั้ง ชน ชื่อ ธาตุ	ชน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ชนฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ชนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ชนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มฺเห อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ชนฺ + มฺเห	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ชนฺ + ย + มฺเห	= ทิวาทิโต โย.
เพราะยปัจจัย แปลง นฺ เป็น อา	ช นฺ → อา + ย + มฺเห	= ชนาทีนมา โยควิภาคใน ชนาทีนฯ
แยกพยัญชนะ ช ออกจากสระ อ	ช อ อา + ย + มฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ช ฮ อา + ย + มฺเห	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แยกพยัญชนะ ย ออกจากสระ อ	ช อา + ย อ + มฺเห	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมฺเหวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ช อา + ย อ→อา + มฺเห	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ชายามฺเห	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชายามฺเห.** (อ.เรา ท. ย่อมเกิด)

ทำตัวรูป **ชนียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ชน ชนเน ในการเกิด
ตั้ง ชน ชื่อ ธาตุ	ชน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ชนฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ชนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ชนฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ชนฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	ชนฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหลังจากธาตุ	ชนฺ –อี + ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ชนฺ –อี + ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อี	ชนียติ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ชนียติ.** (ย่อมถูกให้เกิด)

จบ ทิวาทิคณะ

๒.๕ สวาทิคณะ

สุธาตุ + ณุปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุโณติ	สุณนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สุโณสิ	สุโณถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุโณมิ	สุโณม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สุโณติ**

ศัพท์เดิมคือ		= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณุ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณุ + ติ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อุ	สุ + ณฺ อุ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อุ เป็น โอ	สุ + ณฺ อุ → โอ + ติ	= จศัพท์ในอญฺเญสุ จ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ โอ	สุโณติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สุโณติ**. (ย่อมฟัง)

ทำตัวรูป **สุณฺาติ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อณฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	สุ + อณฺติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณุ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณุ + อณฺติ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ณ ออกจากสระ อุ	สุ + ณ อุ + อณฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อุ เป็น โอ	สุ + ณ อุ → โอ + อณฺติ	= จศัพท์ใน อญฺเญสุ จ.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สุ + ณ โอ + อณฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณ ไปประกอบกับสระ อ	สุณฺาติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สุณฺาติ.** (ย่อมฟัง)

สุธาตุ + ณาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุณาติ	สุณฺาติ	นามโยค
มัชฌิม	สุณาสิ, สุณสิ	สุณาถ, สุณถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุณามิ	สุณาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สุณาสิ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณา + สิ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

สำเร็จรูปเป็น **สุณาสิ.** (อ.ท่าน ย่อมฟัง)

ทำตัวรูป **สุณสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณา + สิ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	สุ + ณฺ อา + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ	สุ + ณฺ อา → อ + สิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อ	สุณสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สุณสิ.** (อ.ท่าน ย่อมฟัง)

ทำตัวรูป **สุยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	สุ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ทีฆะ อุ เป็น อู	สฺ อุ → อู + ย + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยานำฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	สฺ อู + ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อู	สูยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สูยติ.** (ย่อมถูกฟัง)

ทำตัวรูป **สุยฺยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	สุ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + เต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ทีฆะ อุ เป็น อู	สฺ อุ → อู + ย + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยานำฯ
ยฺ สทิสเทฺวภาวะ	สฺ อู + ยฺ-ย + เต	= ปร เทฺวภาโว จาเย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	สฺ อู + ยฺ-ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อู	สูยฺยติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สูยฺยติ.** (ย่อมถูกฟัง)		

ทำตัวรูป **สุยฺยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สุ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	สุ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + เต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ทีฆะ อุ เป็น อู	สฺ อุ → อู + ย + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปจฺจยานำฯ
ยฺ สทิสเทฺวภาวะ	สฺ อู + ยฺ-ย + เต	= ปร เทฺวภาโว จาเย.
รัสสะ อู เป็น อุ	สฺ อู → อุ + ยฺ-ย +เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	สฺ อุ + ยฺ-ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อุ	สุยฺยติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สุยฺยติ.** (ย่อมถูกฟัง)		

สุธาตุ + ณุปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุโณตุ	สุณนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	สุโณหิ	สุโณถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุโณมิ	สุโณม	อมฺหโยค

สุธาตุ + ณาปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุณาตุ	สุณนฺตุ	สุณตำ	สุณนฺตำ	พามโยค
มัชฌิม	สุณ, สุณาหิ	สุณาถ	สุณสฺสุ	สุณวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุณามิ	สุณาม	สุเณ	สุณามเส	อมฺหโยค

สุธาตุ + ณาปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุเณ, สุเณยฺย	สุเณยฺยุ	สุเณถ	สุเณรำ	พามโยค
มัชฌิม	สุเณ, สุเณยฺยาสิ	สุเณยฺยาถ	สุเณโถ	สุเณยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุเณ, สุเณยฺยามิ	สุเณยฺยาม	สุเณ, สุเณยฺยำ	สุเณยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อสฺโสสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	สุ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณา + อี	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + ณา + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + ณา + อี	= อณฺเณสุ จ.
ลบ ณา ปัจจัย	สฺ โอ + ~~ณา~~ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–สฺ โอ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
สฺ สทิสเทฺวภาวะ	อ สฺ–สฺ โอ + อี	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
เพราะสระหลัง ลง สฺ อาคม	อสฺสฺ โอ + สฺ–อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน...
รัสสะ อี เป็น อิ	อสฺสฺ โอ + สฺ อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อสฺโสสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสฺโสสิ.** (อ.เขา ได้ฟังแล้ว)

ทำตัวรูป **ปจฺจสฺโสสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปติ + สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	ปติ + สุ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ปติ + สุ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ปติ + สุ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ปติ + สุ + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปติ + สุ + ณา + อุ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
ลบ ณา ปัจจัย	ปติ + สุ + ~~ณา~~ + อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	ปติ + อ–สุ + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	ปติ + อ–สฺ อุ + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	ปติ + อ–สฺ อุ → โอ + อุ	= อณฺเณสุ จ.
สฺ สทิสเทฺวภาวะ	ปติ + อ สฺ–สฺ โอ + อุ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
เพราะสระหลัง แปลง ติ เป็น จ	ป ติ → จ + อสฺสฺ โอ + อุ	= สพฺโพ จำ ติ.

จฺ สทิสเทฺวภาวะ	ป จฺ–จ + อสฺสฺ โอ + อุ̆ = ปร เทฺวภาโว ชาเน.
เพราะสระหลัง ลง สฺอาคม	ปจฺจ + อสฺสฺ โอ + สฺ–อุ̆ = สตฺตมฺยตฺถนิมฺหิ โยควิภาคโต...
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อ	ปจฺจฺ อ + อสฺสฺ โอ + สฺ–อุ̆= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปจฺจฺ ฆ + อสฺสฺ โอ + สฺ–อุ̆= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ปจฺจสฺโสสุ̆ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปจฺจสฺโสสุ̆.** (อ.เขา ท. ฟังตอบแล้ว, รับคำแล้ว)

สุธาตุ + ณาปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุณิสฺสติ	สุณิสฺสนฺติ	สุณิสฺสเต	สุณิสฺสนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	สุณิสฺสสิ	สุณิสฺสถ	สุณิสฺสเส	สุณิสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุณิสฺสามิ	สุณิสฺสาม	สุณิสฺสํ	สุณิสฺสามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สุณิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ	สุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	สุ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สุ + สฺสติ = นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	สุ + ณา + สฺสติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	สุ + ณา + อิ–สฺสติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	สุ + ณฺ อา + อิ–สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สุ + ณฺ ฆา + อิ–สฺสติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อิ	สุณิสฺสติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สุณิสฺสติ.** (อ.เขา จักฟัง)

สุธาตุ + ณาปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โสสฺสติ	โสสฺสนฺติ	โสสฺสเต	โสสฺสนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	โสสฺสสิ	โสสฺสถ	โสสฺสเส	โสสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	โสสฺสามิ	โสสฺสาม	โสสฺสํ	โสสฺสามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โสสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ สุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ สุ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สุ + สฺสติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ สุ + ณา + สฺสติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

ลบ ณาปัจจัย สุ + ~~ณา~~ + สฺสติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ สฺ อุ + สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

วุทธิ อุ เป็น โอ สฺ อุ → โอ + สฺสติ = อญฺเญสุ จ.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ โอ โสสฺสติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โสสฺสติ.** (อ.เขา จักฟัง)

ทำตัวรูป **ปหิณาติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + หิ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ ป + หิ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + หิ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + หิ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + หิ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ ป + หิ + ณา + ติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

สำเร็จรูปเป็น **ปหิณาติ.** (อ.เขา ย่อมส่งไป)

ทำตัวรูป **ปหิณติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ	ป + หิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + หิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + หิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + หิ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + หิ + ณา + ติ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ป + หิ + ณฺ อา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ	ป + หิ + ณฺ อา→อ +ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อ	ปหิณติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปหิณติ.** (อ.เขา ย่อมส่งไป)

ทำตัวรูป **ปหิณิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ	ป + หิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ป + หิ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + หิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + หิ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + หิ + ณา + อี	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
รัสสะ อี เป็น อิ	ป + หิ + ณา + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ป + หิ + ณฺ อา + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ป + หิ + ณฺ ฆา + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปหิณิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปหิณิ.** (อ.เขา ส่งไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปหิณีสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ	ป + หิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ป + หิ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + หิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ป + หิ + อุ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + หิ + ณา + อุ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง อุ เป็น อีสุ	ป + หิ + ณา + อุ → อีสุ	= สพฺพโต อุ อีสุ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ป + หิ + ณฺ อา + อีสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ป + หิ + ณฺ ~~อา~~ + อีสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปหิณีสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปหิณีสุ.** (อ.เขา ท. ส่งไปแล้ว)

ทำตัวรูป **ปาเหสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + หิ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง หิ ชื่อ ธาตุ	ป + หิ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ป + หิ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ป + หิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + หิ + อี	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ป + หิ + ณา + อี	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
ลบ ณา ปัจจัย	ป + หิ + ~~ณา~~ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลง อ อาคมหน้าธาตุ	ป + อ–หิ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ	ปฺ อ + อ–หิ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า	ปฺ ~~อ~~ + อ–หิ + อี	= สรา สเร โลปำ.
เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง	ปฺ + อ → อา –หิ +อี	= ทีฆำ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อิ	ปฺ + อา หฺ อิ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
วุทธิ อิ เป็น เอ	ปฺ + อา หฺ อิ → เอ + อี	= อญฺเญสุ จ.
เพระสระหลัง ลง สฺ อาคม	ปฺ + อา หฺ เอ + สฺ–อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน....
รัสสะ อี เป็น อิ	ปฺ + อา หฺ เอ + สฺ– อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาเหสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาเหสิ.** (ทูตำ ปาเหสิ. อ.เขา ส่งไปแล้ว ซึ่งทูต)

ทำตัวรูป **อาวุณาติ** ศัพท์เดิมคือ = อา + วุ สำวรเณ ในการรักษา

ตั้ง วุ ชื่อ ธาตุ อา + วุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อา + วุ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อา + วุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อา + วุ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณา ปัจจัยหลังจากธาตุ อา + วุ + ณา + ติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

สำเร็จรูปเป็น **อาวุณาติ.** (อ.เขา ย่อมรักษา)

ทำตัวรูป **มิโนติ** ศัพท์เดิมคือ = มิ ปกฺเขเป ในการใส่

ตั้ง มิ ชื่อ ธาตุ มิ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ มิ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มิ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ มิ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณุ ปัจจัยหลังจากธาตุ มิ + ณุ + ติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

แยกพยัญชนะ ณ ออกจากสระ อุ มิ + ณ อุ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

วุทธิ อุ เป็น โอ มิ + ณ อุ → โอ + ติ = จศัพท์ใน อญฺเญสุ จ.

แปลง ณ เป็น นฺ มิ + ณ → นฺ โอ + ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ โอ มิโนติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มิโนติ.** (ย่อมใส่)

ปบทหน้า + อปธาตุ + อุณาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาปุณาติ	ปาปุณนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปาปุณาสิ	ปาปุณาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาปุณามิ	ปาปุณาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาปุณาติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง

ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + อปฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + อปฺ + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ ป + อปฺ + อุณา + ติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อปฺ + อุณา + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ ฆ + อปฺ + อุณา + ติ = สรา สเร โลปำ.

เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ → อา ปฺ +อุณา+ติ = ทีฆำ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาปุณาติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาปุณาติ.** (ย่อมถึง, ย่อมบรรลุ)

ปบทหน้า + อปธาตุ + อุณาปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาปุณิ	ปาปุณึสุ	พามโยค
มัชฌิม	ปาปุณิ	ปาปุณิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาปุณึ	ปาปุณิมฺห,ปาปุณิมฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาปุณิ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง

ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ห = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + อปฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + อปฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ ป + อปฺ + อุณา + อี = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อปฺ + อุณา + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ ห + อปฺ + อุณา + อี = สรา สเร โลปำ.

เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ→อา ปฺ +อุณา+อี = ทีฆำ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ปฺ + อาปฺ + อุณฺ อา + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ + อาปฺ + อุณฺ ห + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

รัสสะ อี เป็น อิ ปฺ + อาปฺ + อุณฺ + อี→อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาปุณิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาปุณิ.** (ถึงแล้ว, บรรลุแล้ว)

ทำตัวรูป **ปาปุณีสุ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง
ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ ป + อปฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ป + อปฺ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ ป + อปฺ + อุณา + อุ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อปฺ + อุณา + อุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า ปฺ ฆ + อปฺ + อุณา + อุ = สรา สเร โลปำ.
เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง ปฺ + อ → อา ปฺ +อุณา+อุ = ทีฆำ.
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อีสุ ปฺ + อาปฺ +อุณา+ อุ→อีสุ = สพฺพโต อุ อีสุ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ปฺ + อาปฺ + อุณฺ อา + อีสุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ + อาปฺ + อุณฺ ฆ + อีสุ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาปุณีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาปุณีสุ.** (ถึงแล้ว, บรรลุแล้ว)

ทำตัวรูป **สมฺปาปุณิ** ศัพท์เดิมคือ = สำ+ป+ อป ปาปุณเน ในการถึง
ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ สำ+ป+ อป = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ สำ+ป+ อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ สำ+ป+ อปฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สำ+ป+ อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สำ+ป+ อปฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สำ+ป+ อปฺ + อุณา + อี = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ สำ+ปฺ อ + อปฺ + อุณา + อี= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะสระหลัง ลบสระหน้า สำ+ปฺ ฆ + อปฺ + อุณา + อี = สรา สเร โลปำ.
เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ทีฆะสระหลัง สำ+ปฺ + อ → อา ปฺ +อุณา+อี = ทีฆำ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา สำ+ปฺ + อาปฺ + อุณฺ อา + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรนฯ
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สำ+ปฺ + อาปฺ + อุณฺ ฆ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาฯ

รัสสะ อี เป็น อิ สं+ปฺ + อาปฺ + อุณฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตฺวิภตฺติปฺปจฺจยาหฺ ฯ
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ มฺ ส ˚ →มฺ +ปฺ+อาปฺ+อุณฺ+อิ = วคฺคนฺตํ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สมฺปาปุณิ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สมฺปาปุณิ.** (ถึงพร้อมแล้ว, บรรลุแล้ว)

สกธาตุ + อุณาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สกฺกุณาติ	สกฺกุณนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	สกฺกุณาสิ	สกฺกุณาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สกฺกุณามิ	สกฺกุณาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สกฺกุณนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ สกฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ สกฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สกฺ + อุณา + อนฺติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
กฺ สทิสเทฺวภาวะ ส กฺ–กฺ + อุณา + อนฺติ = ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ส กฺ–กฺ + อุณฺ อา + อนฺติ= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ส กฺ–กฺ + อุณฺ อา + อนฺติ= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สกฺกุณนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สกฺกุณนฺติ.** (ย่อมอาจ, ย่อมสามารถ)

ออาคม + สกธาตุ + อุณาปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อสกฺขิ	อสกฺขีสุ	พามโยค
มัชฌิม	อสกฺขิ	อสกฺขิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อสกฺขึ	อสกฺขิมฺห, อสกฺขิมฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อสกฺขิ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ

ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ สกฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สกฺ + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สกฺ + อุณา + อี = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.

แปลง กฺ เป็น ขฺ ส กฺ → ขฺ + อุณา + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาน ำฯ

กฺ อสทิสเทฺวภาวะ ส กฺ–ขฺ + อุณา + อี = วคฺเค โฆสาโฆสาน ำ ตติยปฺจมา.

ลบ อุณา ปัจจัย ส กฺ–ขฺ + อุณา + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาน ำฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ –สกฺขฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

รัสสะ อี เป็น อิ อสกฺขฺ + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาน ำฯ

นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ อสกฺขิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสกฺขิ.** (อ.เขา ได้อาจแล้ว, ได้สามารถแล้ว)

ทำตัวรูป **อสกฺขีสุ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ

ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ สกฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	สกฺ + อุ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ	สกฺ + อุณา + อุ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง กฺ เป็น ขฺ	ส กฺ → ขฺ + อุณา + อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ อสทิสเทฺวภาวะ	ส กฺ–ขฺ + อุณา + อุ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
ลบ อุณา ปัจจัย	ส กฺ–ขฺ + ~~อุณา~~ + อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ –สกฺขฺ + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อึสุ	อสกฺขฺ + อุ → อึสุ	= สพฺพโต อุ อึสุ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อสกฺขึสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสกฺขึสุ.** (อ.เขา ท. ได้อาจแล้ว, ได้สามารถแล้ว)

ทำตัวรูป **อสกฺขึ**	ศัพท์เดิมคือ	= สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ	สก	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	สกฺ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	สกฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สกฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อึ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	สกฺ + อึ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ	สกฺ + อุณา + อึ	= สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง กฺ เป็น ขฺ	ส กฺ → ขฺ + อุณา + อึ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ อสทิสเทฺวภาวะ	ส กฺ–ขฺ + อุณา + อึ	= วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
ลบ อุณา ปัจจัย	ส กฺ–ขฺ + ~~อุณา~~ + อึ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ –สกฺขฺ + อึ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อสกฺขึ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อสกฺขึ.** (อ.เรา ได้อาจแล้ว, ได้สามารถแล้ว)

สกธาตุ + อุณาปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สกฺขิสฺสติ	สกฺขิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	สกฺขิสฺสสิ	สกฺขิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สกฺขิสฺสามิ	สกฺขิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สกฺขิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ สกฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สกฺ + สฺสติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สกฺ + อุณา + สฺสติ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง กฺ เป็น ขฺ ส กฺ → ขฺ + อุณา + สฺสติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ อสทิสเทฺวภาวะ ส กฺ–ขฺ + อุณา + สฺสติ = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺจมา.
ลบ อุณา ปัจจัย สกฺขฺ + ~~อุณา~~ + สฺสติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม สกฺขฺ + อิ–สฺสติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สกฺขิสฺสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สกฺขิสฺสติ.** (อ.เขา จักอาจ, จักสามารถ)

ทำตัวรูป **สกฺขิสฺสสิ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ สกฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ สกฺ + สฺสสิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สกฺ + อุณา + สฺสสิ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง กฺ เป็น ขฺ ส กฺ → ขฺ + อุณา + สฺสสิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ อสทิสเทฺวภาวะ ส กฺ–ขฺ + อุณา + สฺสสิ = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
ลบ อุณา ปัจจัย สกฺขฺ + อุณา + สฺสสิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม สกฺขฺ + อิ–สฺสสิ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สกฺขิสฺสสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สกฺขิสฺสสิ.** (อ.ท่าน จักอาจ, จักสามารถ)

ทำตัวรูป **สกฺขิสฺสถ** ศัพท์เดิมคือ = สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ สก = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ สกฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ สกฺ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา สกฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สฺสถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ สกฺ + สฺสถ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง อุณาปัจจัยหลังจากธาตุ สกฺ + อุณา + สฺสถ = สฺวาทิโต ณุณาอุณา จ.
แปลง กฺ เป็น ขฺ ส กฺ → ขฺ + อุณา + สฺสถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ อสทิสเทฺวภาวะ ส กฺ–ขฺ + อุณา + สฺสถ = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปฐมา.
ลบ อุณา ปัจจัย สกฺขฺ + อุณา + สฺสถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม สกฺขฺ + อิ–สฺสถ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อิ สกฺขิสฺสถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สกฺขิสฺสถ** (อ.ท่าน ท. จักอาจ, จักสามารถ)

จบ สวาทิคณะ

๒.๖ กิยาทิคณะ

กีธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กิณาติ	กิณนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	กิณาสิ	กิณาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กิณามิ	กิณาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กิณาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กี ทพฺพวินิมเย ในการซื้อ
ตั้ง กี ชื่อ ธาตุ	กี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กี + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	กี + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อี	กฺ อี + นา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อี เป็น อิ	กฺ อี → อิ + นา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อา	กฺ อิ + นฺ อา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง นฺ เป็น ณฺ	กฺ อิ + นฺ → ณฺ อา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	กิณาติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กิณาติ.** (อ.เขา ย่อมซื้อ)

วิบทหน้า + กีธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิกฺกิณาติ	วิกฺกิณนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วิกฺกิณาสิ	วิกฺกิณาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิกฺกิณามิ	วิกฺกิณาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิกฺกิณาติ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + กี ทพฺพวิหิมเย ในการซื้อ

ตั้ง กี ชื่อ ธาตุ	วิ + กี	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิ + กี + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิ + กี + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วิ + กี + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นาปัจจัยหลังจากธาตุ	วิ + กี + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อี	วิ + กฺ อี + นา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อี เป็น อิ	วิ + กฺ อี→อิ + นา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อา	วิ + กฺ อิ + นฺ อา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง นฺ เป็น ณฺ	วิ + กฺ อิ + นฺ→ณฺ อา+ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
กฺ สทิสเทฺวภาวะ	วิ + กฺ–กฺ อิ + ณฺ อา + ติ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	วิกฺกิณาติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วิกฺกิณาติ.** (อ.เขา ย่อมขาย)

ชิธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชินาติ	ชินนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ชินาสิ	ชินาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชินามิ	ชินาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชินาติ** ศัพท์เดิมคือ = ชิ ชเย ในการชนะ

ตั้ง ชิ ชื่อ ธาตุ ชิ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ชิ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ชิ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ชิ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ ชิ + นา + ติ = กิยาทิโต นา.

สำเร็จรูปเป็น **ชินาติ.** (อ.เขา ย่อมชนะ)

จิธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จินาติ	จินนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	จินาสิ	จินาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จินามิ	จินาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **จินาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= จิ จเย ในการสั่งสม
ตั้ง จิ ชื่อ ธาตุ	จิ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	จิ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จิ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จิ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	จิ + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.

สำเร็จรูปเป็น **จินาติ.** (อ.เขา ย่อมสั่งสม)

ญาธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชานาติ	ชานนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ชานาสิ	ชานาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชานามิ	ชานาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชานาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ	ญา	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ญา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ญา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ญา + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ญา + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แปลง ญาธาตุ เป็น ชา	ญา → ชา + นา + ติ	= ญาสฺส ชาชำนา.

สำเร็จรูปเป็น **ชานาติ.** (อ.เขา ย่อมรู้)

ปบทหน้า + ณาธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปชาพาติ	ปชาพนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปชาพาสิ	ปชาพาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปชาพามิ	ปชาพาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปชาพาติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + ณา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ ป + ณา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + ณา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + ณา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + ณา + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ ป + ณา + นา + ติ = กิยาทิโต นา.

แปลง ณาธาตุ เป็น ชา ป + ณา → ชา + นา + ติ= ณาสฺส ชาชำนา.

สำเร็จรูปเป็น **ปชาพาติ.** (อ.เขา ย่อมรู้โดยประการต่างๆ)

สำบทหน้า + ณาธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สญฺชาพาติ	สญฺชาพนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สญฺชาพาสิ	สญฺชาพาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สญฺชาพามิ	สญฺชาพาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สญฺชานาติ** ศัพท์เดิมคือ = สํ + ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ สํ + ญา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ สํ + ญา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สํ + ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สํ + ญา + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ สํ + ญา + นา + ติ = กิยาทิโต นา.
แปลง ญาธาตุ เป็น ชา สํ + ญา → ชา + นา + ติ = ญาสฺส ชาชำนา.
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ ญ สˆ → ญ + ชา + นา + ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

สำเร็จรูปเป็น **สญฺชานาติ.** (อ.เขา ย่อมจำได้)

วิบทหน้า + ญาธาตุ + นาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิชานาติ	วิชานนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วิชานาสิ	วิชานาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิชานามิ	วิชานาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิชานาติ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ วิ + ญา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ วิ + ญา + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วิ + ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วิ + ญา + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ วิ + ญา + นา + ติ = กิยาทิโต นา.
แปลง ญาธาตุ เป็น ชา วิ + ญา → ชา + นา + ติ = ญาสฺส ชาชำนา.

สำเร็จรูปเป็น **วิชานาติ.** (อ.เขา ย่อมรู้, ย่อมรู้แจ้ง)

ทำตัวรูป **เณยฺยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ณา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ	ณา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ณา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม	ณา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ณา + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ณา + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
ลง อิ อาคมหลังจากธาตุ	ณา + อิ–ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ณฺ อา + อิ–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ณฺ ~~อา~~ + อิ–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลง อิ เป็น เอ	ณฺ + อิ → เอ –ย +เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ยฺ สทิสเทฺวภาวะ	ณฺ + เอ ยฺ–ย + เต	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ณฺ + เอ ยฺ–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ	เณยฺยติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เณยฺยติ.** (ย่อมถูกรู้)

วิบทหน้า + ณาธาตุ + นาปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิชานาตุ	วิชานนฺตุ	วิชานตำ	วิชานนฺตำ	นาม โยค
มัชฌิม	วิชาน, วิชานาหิ	วิชานาถ	วิชานสฺสุ	วิชานวฺโห	ตุมฺห โยค
อุตตม	วิชานามิ	วิชานาม	วิชาเน	วิชานามฺเส	อมฺห โยค

วิบทหน้า + ณาธาตุ + นาปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิชานิยา,วิชญฺญา,วิชาเนยฺย.	วิชาเนยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	วิชาเนยฺยาสิ	วิชาเนยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิชาเนยฺยามิ	วิชาเนยฺยาม, วิชาเนมุ	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิชานิยา** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ณา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ วิ + ณา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ วิ + ณา + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วิ + ณา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วิ + ณา + เอยฺย = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ วิ + ณา + นา + เอยฺย = กิยาทิโต นา.

แปลง ณาธาตุ เป็น ชา วิ + ณา → ชา +นา+ เอยฺย= ณาสฺส ชาชำนา.

หลังจากณาธาตุแปลง เอยฺย เป็น อิยา วิ + ชา +นา + เอยฺย→อิยา= เอยฺยสฺส ณาโต อิยาณา.

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อา วิ + ชา + นฺ อา + อิยา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ วิ + ชา + นฺ อา + อิยา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ วิชานิยา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วิชานิยา.** (อ.เขา พึงรู้แจ้ง)

ทำตัวรูป **วิชญฺญา** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ญา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ วิ + ญา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ วิ + ญา + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วิ + ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วิ + ญา + เอยฺย = นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ วิ + ญา + นา + เอยฺย = กิยาทิโต นา.

หลังจากญาธาตุ ลบ นา ปัจจัย วิ + ญา + ฺนา + เอยฺย = นาสฺส โลโป ยการตฺตำ.

หลังจากญาธาตุ แปลง เอยฺย เป็น ญา วิ + ญา + เอยฺย → ญา = เอยฺยสฺส ญาโต อิยาญา.

แปลง ญาธาตุ เป็น ชำ วิ + ญา → ชำ + ญา = ญาสฺส ชาชำนา.

แปลงพิคหิตเป็นวัคคันตะ ญ วิ + ช ° → ญ + ญา = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

สำเร็จรูปเป็น **วิชญฺญา.** (โก ชญฺญา มรณำ สุเว. อ.ใคร พึงรู้ ซึ่งความตาย ในวันพรุ่ง)

ทำตัวรูป **วิชาเนมุ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ญา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ วิ + ญา = ภูวาทโย ธาตโว.

ลงสัตตมีวิภัตติ วิ + ญา + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วิ + ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺยาม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ วิ + ญา + เอยฺยาม = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ วิ + ญา + นา + เอยฺยาม = กิยาทิโต นา.

แปลง ญาธาตุ เป็น ชา วิ + ญา→ชา +นา+เอยฺยาม= ญาสฺส ชาชำนา.

หลังจากญาธาตุ แปลง เอยฺยามเป็น เอมุ วิ + ชา+นา+ เอยฺยาม→เอมุ= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อา วิ + ชา + นฺ อา + เอมุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ วิ + ชา + นฺ ฺนา + เอมุ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ วิชาเนมุ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วิชาเนมุ.** (อ.เรา ท. พึงรู้)

ทำตัวรูป **สญฺชานิสุ** ศัพท์เดิมคือ = สํ + ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ สํ + ญา = ภูวาทโย ธาตวโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ สํ + ญา + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สํ + ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ สํ + ญา + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ สํ + ญา + นา + อุ = กิยาทิโต นา.
แปลง ญาธาตุ เป็น ชา สํ + ญา → ชา + นา + อุ= ญาสฺส ชาชำนา.
หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อึสุ สํ + ชา + นา + อุ → อึสุ = สพฺพโต อุ อึสุ.
แยกพยัญชนะ นฺ ออกจากสระ อา สํ + ชา + นฺ อา + อึสุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สํ + ชา + นฺ อา + อึสุ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงนิคหิตเป็นวัคคันตะ ญ สฺ → ญ + ชา + นฺ + อึสุ= วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อิ สญฺชานึสุ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **สญฺชานึสุ.** (อ.เขา ท. รู้แล้ว, จำได้แล้ว)

ทำตัวรูป **อญฺญาสิ** ศัพท์เดิมคือ = ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ ญา = ภูวาทโย ธาตวโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ ญา + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ญา + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ญา + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ ญา + นา + อี = กิยาทิโต นา.
ลบ นา ปัจจัย ญา + นา + อี = นาสฺส โลโป ยการตฺตำ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง อฉาคมหน้าธาตุ อ–ญา + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
ญ สทิสเทฺวภาวะ อ ญ–ญา + อี = ปร เทฺวภาโว ชาเน.
ลง สฺ อาคม อญฺญา + สฺ–อี = สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคโน...
รัสสะ อี เป็น อิ อญฺญา + สฺ– อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ อญฺญาสิ = นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **อญฺญาสิ.** (อ.เขา ได้รู้แล้ว)

ทำตัวรูป **ปญฺญายิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ	ป + ญา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	ป + ญา + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ป + ญา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + ญา + อา	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ป + ญา + ย + อา	= ภาวกมฺเมสุ โย
ญ สทิสเทฺวภาวะ	ป + ญ–ญา + ย + อา	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ป + ญ–ญา + ย + อา→อี	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
รัสสะ อี เป็น อิ	ปญฺญา + ย + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานฯ
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ปญฺญา + ยฺ อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ปญฺญา + ยฺ ฆ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ปญฺญายิ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปญฺญายิ.** (ถูกรู้แล้ว)

ปบทหน้า + ญาธาตุ + ยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (กรรม)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอกวจนะ	พหุวจนะ	โยคะ
ปฐม	ปญฺญายิสฺสติ, ปญฺญายิหิติ	ปญฺญายิสฺสนฺติ, ปญฺญายิหินฺติ	นาม โยค
มัชฌิม	ปญฺญายิสฺสสิ, ปญฺญายิหิสิ	ปญฺญายิสฺสถ, ปญฺญายิหิถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	ปญฺญายิสฺสามิ, ปญฺญายิหิมิ	ปญฺญายิสฺสาม, ปญฺญายิหิม	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **ปญฺญายิสฺสติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ	ป + ญา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ	ป + ญา + ภวิสสันตี	= อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ป + ญา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + ณา + สฺสเต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม ป + ณา + ย + สฺสเต = ภาวกมฺเมสุ โย.
ญ สทิสเทฺวภาวะ ป + ญ–ณา + ย +สฺสเต = ปร เทฺวภาโว จาเน.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ปญฺญา + ย + อิ–สฺสเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ปญฺญา + ยฺ อ + อิ–สฺสเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปญฺญา + ยฺ ฆ + อิ–สฺสเต= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปญฺญายิสฺสเต = นเย ปรํ ยุตฺเต.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ปญฺญายิ – สฺสเต → สฺสติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

สำเร็จรูปเป็น **ปญฺญายิสฺสติ.** (จักถูกรู้)

ทำตัวรูป **ปญฺญายิหิติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + ณา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ ป + ณา = ภูวาทโย ธาตโว.
ลงภวิสสันตีวิภัตติ ป + ณา + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ป + ณา + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง สฺสเต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + ณา + สฺสเต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม ป + ณา + ย + สฺสเต = ภาวกมฺเมสุ โย.
ญ สทิสเทฺวภาวะ ป + ญ–ณา + ย +สฺสเต = ปร เทฺวภาโว จาเน.
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม ปญฺญา + ย + อิ–สฺสเต = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ปญฺญา + ยฺ อ + อิ–สฺสเต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปญฺญา + ยฺ ฆ + อิ–สฺสเต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ปญฺญา +ยฺ+อิ– สฺสเต→สฺสติ= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
แปลง สฺส เป็น หิ ปญฺญา +ยฺ+ อิ– สฺส→หิ ติ= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปญฺญายิหิติ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปญฺญายิหิติ.** (จักถูกรู้)

หมายเหตุ : แปลว่า "จักถูกรู้" เป็นกิยาทิคณะ เป็นกัมมรูป แปลว่า "จักปรากฏ" เป็นทิวาทิคณะ เป็นกัตตุรูป

ทำตัวรูป **มินาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มา มาเน ในการนับ
ตั้ง มา ชื่อ ธาตุ	มา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	มา + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มา + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	มา + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา	มฺ อา + นา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง อา ที่สุดของ มาธาตุ เป็น อิ	มฺ อา → อิ + นา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อิ	มินาติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มินาติ.** (อ.เขา ย่อมนับ)

ทำตัวรูป **มียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มา มาเน ในการนับ
ตั้ง มา ชื่อ ธาตุ	มา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มา + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	มา + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มา + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	มา + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา	มฺ อา + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะยปัจจัย แปลง อา เป็น อี	มฺ อา → อี + ย + เต	= ยมฺหิ ทาธามาชาหาปามหฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	มฺ อี + ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อี	มียติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มียติ.** (ย่อมถูกนับ)

ทำตัวรูป **ลุนาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ลู เฉทเน ในการตัด
ตั้ง ลู ชื่อ ธาตุ	ลู	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ลู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ลู + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ลู + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อู	ลฺ อู + นา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อู เป็น อุ	ลฺ อู → อุ + นา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ลฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ลุนาติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลุนาติ.** (อ.เขา ย่อมเกี่ยว, ย่อมตัด)

ทำตัวรูป **ธุนาติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ธู กมฺปเน ในการหวั่นไหว
ตั้ง ธู ชื่อ ธาตุ	ธู	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ธู + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ธู + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ธู + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง นา ปัจจัยหลังจากธาตุ	ธู + นา + ติ	= กิยาทิโต นา.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ อู	ธฺ อู + นา + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อู เป็น อุ	ธฺ อู → อุ + นา + ติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ธุนาติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ธุนาติ.** (อ.เขา ย่อมหวั่นไหว)

คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณฺหาติ, คณฺหติ	คณฺหนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คณฺหาสิ	คณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณฺหามิ	คณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คหฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ คหฺ + ณฺหา + ติ = คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ ค หฺ + ณฺหา + ติ = หโลโป ณฺหามฺหิ.
สำเร็จรูปเป็น **คณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมถือเอา)

ทำตัวรูป **คณฺหติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คหฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ คหฺ + ณฺหา + ติ = คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ ค หฺ + ณฺหา + ติ = หโลโป ณฺหามฺหิ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา ค + ณฺหฺ อา + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
รัสสะ อา เป็น อ ค + ณฺหฺ อา → อ +ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ คณฺหติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คณฺหติ.** (อ.เขา ย่อมถือเอา)

ปบทหน้า + คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปคฺคณฺหาติ, ปคฺคณฺหติ	ปคฺคณฺหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปคฺคณฺหาสิ	ปคฺคณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปคฺคณฺหามิ	ปคฺคณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปคฺคณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = ป+ คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ ป + คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + คหฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ ป + คหฺ + ณฺหา + ติ = คหาทิโต ปุปณฺหา.

เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ ป + ค หฺ + ณฺหา + ติ = หโลโป ณฺหามฺหิ.

คฺ สทิสเทฺวภาวะ ป + คฺ –ค + ณฺหา + ติ = ปร เทฺวภาโว จาเน.

สำเร็จรูปเป็น **ปคฺคณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมยกย่อง, ย่อมประคอง)

นิบทหน้า + คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	นิคฺคณฺหาติ, นิคฺคณฺหติ	นิคฺคณฺหนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	นิคฺคณฺหาสิ	นิคฺคณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	นิคฺคณฺหามิ	นิคฺคณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **นิคฺคณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = นิ+ คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	นิ + คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	นิ + คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	นิ + คหฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	นิ + คหฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	นิ + คหฺ + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ	นิ + คหฺ + ณฺหา + ติ	= คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ	นิ + ค หฺ + ณฺหา + ติ	= หโลโป ณฺหามฺหิ.
ค สทิสเทฺวภาวะ	นิ + คฺ –ค + ณฺหา + ติ	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.

สำเร็จรูปเป็น **นิคฺคณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมข่ม)

อุบทหน้า + คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุคฺคณฺหาติ, อุคฺคณฺหติ	อุคฺคณฺหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อุคฺคณฺหาสิ	อุคฺคณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุคฺคณฺหามิ	อุคฺคณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุคฺคณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = อุ+ คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	อุ + คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + คหฺ + อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุ + คหฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อุ + คหฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	อุ + คหฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ	อุ + คหฺ + ณฺหา + ติ	= คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ	อุ + ค หฺ + ณฺหา + ติ	= หโลโป ณฺหามฺหิ.
คฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + คฺ –ค + ณฺหา + ติ	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.

สำเร็จรูปเป็น **อุคฺคณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมเรียน)

สมฺบทหน้า + คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สงฺคณฺหาติ, สงฺคณฺหติ	สงฺคณฺหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สงฺคณฺหาสิ	สงฺคณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สงฺคณฺหามิ	สงฺคณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สงฺคณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = สํ+ คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ สํ + คห = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ สํ + คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ สํ + คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สํ + คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สํ + คหฺ + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ สํ + คหฺ + ณฺหา + ติ = คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ สํ + ค หฺ + ณฺหา + ติ = หโลโป ณฺหามฺหิ.
แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ งฺ สฺ ->งฺ + ค + ณฺหา + ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.
สำเร็จรูปเป็น **สงฺคณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมสงเคราะห์)

ปติบทหน้า + คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปฏิคฺคณฺหาติ, ปฏิคฺคณฺหติ	ปฏิคฺคณฺหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปฏิคฺคณฺหาสิ	ปฏิคฺคณฺหาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปฏิคฺคณฺหามิ	ปฏิคฺคณฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปฏิคฺคณฺหาติ** ศัพท์เดิมคือ = ปติ+ คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ ปติ + คห = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ ปติ + คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ปติ + คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปติ + คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปติ + คหฺ + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ ปติ + คหฺ + ณฺหา + ติ = คหาทิโต ปฺปณฺหา.

เพราะณฺหาปัจจัย ลบ หฺ ของ คหธาตุ ปติ + ค หฺ + ณฺหา + ติ = หโลโป ณฺหามฺหิ.
แปลง ปติ เป็น ปฏิ ปติ→ปฏิ + ค + ณฺหา + ติ= กฺวจิ ปฏิ ปติสฺส.
คฺ สทิสเทฺวภาวะ ปฏิ + คฺ –ค + ณฺหา + ติ = ปร เทฺวภาโว ฯเพ.

สำเร็จรูปเป็น **ปฏิคฺคณฺหาติ.** (อ.เขา ย่อมรับเอา)

คหธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คยฺหเต	คยฺหนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	คยฺหเส	คยฺหวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คยฺเห	คยฺหามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คยฺหเต** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดธาตุ คหฺ ฮ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คหฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คหฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม คหฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.
กลับหน้ากลับหลัง หฺย เป็น ยฺห ค หฺย → ยฺห + เต = หวิปริยโย โล วา.

สำเร็จรูปเป็น **คยฺหเต.** (ย่อมถูกถือเอา)

คหธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กรรม)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คยฺหติ	คยฺหนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คยฺหสิ	คยฺหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คยฺหามิ	คยฺหาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คยฺหติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คหฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คหฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คหฺ + เต = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม คหฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

กลับหน้ากลับหลัง หฺย เป็น ยฺห ค หฺย → ยฺห + เต = หวิปริยโย โล วา.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คยฺห + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

สำเร็จรูปเป็น **คยฺหติ.** (ย่อมถูกถือเอา)

คหธาตุ + ณฺหาปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณฺหาตุ	คณฺหนฺตุ	คณฺหตำ	คณฺหนฺตำ	พามโยค
มัชฌิม	คณฺห, คณฺหาหิ	คณฺหาถ	คณฺหสฺสุ	คณฺหาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณฺหามิ	คณฺหาม	คณฺเห	คณฺหามเส	อมฺหโยค

คหธาตุ + ณุหาปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณฺเห, คณฺเหยฺย	คณฺเหยฺยุ๎	พามโยค
มัชฌิม	คณฺเห, คณฺเหยฺยาสิ	คณฺเหยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณฺเห, คณฺเหยฺยามิ	คณฺเหยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คณฺหีสุ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ คหฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คหฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ๎ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คหฺ + อุ๎ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณุหาปัจจัยหลังจากธาตุ คหฺ + ณุหา + อุ๎ = คหาทิโต ปุปฺปณุหา.

เพราะณุหาปัจจัย ลบ หฺ ของคหธาตุ ค หฺ + ณุหา + อุ๎ = หโลโป ณุหามฺหิ.

หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ๎ เป็น อีสุ คณฺหา + อุ๎ → อีสุ = สพฺพโต อุ๎ อีสุ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา คณฺหฺ อา + อีสุ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คณฺหฺ อา + อีสุ = สรโลโปมาเทสปุปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อิ คณฺหีสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คณฺหีสุ.** (อ.เขา ท. ถือเอาแล้ว)

ทำตัวรูป **อคฺคเหสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	คหฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คหฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คหฺ + อี	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณฺหาปัจจัยหลังจากธาตุ	คหฺ + ณฺหา + อี	= คหาทิโต ปฺปณฺหา.
ลบ ณฺหา ปัจจัย	คหฺ + ~~ณฺหา~~ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิ อาคม	คหฺ + อิ + อี	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แปลง อิ เป็น เอ	คหฺ + อิ → เอ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	คหฺ + เอ + สฺ–อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน...
รัสสะ อี เป็น อิ	คหฺ + เอ + สฺ อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–คหฺ + เอ –สฺ อิ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
คฺ สทิสเทฺวภาวะ	อ– คฺ–คหฺ + เอ –สฺ อิ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อคฺคเหสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อคฺคเหสิ.** (อ.เขา ได้ถือเอาแล้ว)

ทำตัวรูป **เมปฺปติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คหฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คหฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คหฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ปฺป ปัจจัยหลังจากธาตุ	คหฺ + ปฺป + ติ	= คหาทิโต ปฺปณฺหา.
เพราะปฺปปัจจัย แปลง คหฺ เป็น เม	คหฺ → เม + ปฺป + ติ	= คหสฺส เม ปฺเป.

สำเร็จรูปเป็น **เมปฺปติ.** (อ.เขา ย่อมถือเอา)

จบ กิยาทิคณะ

๒.๗ ตนาทิคณะ

ตนุธาตุ + โอปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ตโนติ	ตโนนฺติ	ตนุเต	ตนฺวนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	ตโนสิ	ตโนถ	ตนุเส	ตนุวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ตโนมิ	ตโนม	ตนุเว	ตนุมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ตโนติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ตนุ วิตฺถาเร ในการแผ่ขยาย
ตั้ง ตนุ ชื่อ ธาตุ	ตนุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ตนฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเยกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ตนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ตนฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ตนฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ตนฺ + โอ + ติ	= ตนาทิโต โอยิรา.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ โอ	ตโนติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตโนติ.** (อ.เขา ย่อมขยายความ)

ทำตัวรูป **ตนุเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ตนุ วิตฺถาเร ในการแผ่ขยาย
ตั้ง ตนุ ชื่อ ธาตุ	ตนุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ตนฺ ฺอุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ตนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ตนฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ตนฺ + เต	= นามมฺหิ ปฌฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ตนฺ + โอ + เต	= ตนาทิโต โอฆิรา.
หลังจากตนาทิธาตุ แปลง โอ เป็น อุ	ตนฺ + โอ → อุ + เต	= อุตฺตโมกาโร.
นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ อุ	ตนุเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตนุเต.** (อ.เขา ย่อมขยายความ)

ทำตัวรูป **ตนฺวนฺเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ตนุ วิตฺถาเร ในการแผ่ขยาย
ตั้ง ตนุ ชื่อ ธาตุ	ตนุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ตนฺ ฺอุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ตนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	ตนฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ตนฺ + อนฺเต	= นามมฺหิ ปฌฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ตนฺ + โอ + อนฺเต	= ตนาทิโต โอฆิรา.
หลังจากตนาทิธาตุ แปลง โอ เป็น อุ	ตนฺ + โอ → อุ + อนฺเต	= อุตฺตโมกาโร.
ตั้ง อุ ชื่อ ล	ตนฺ + อุ ล + อนฺเต	= ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
เพราะสระหลัง แปลง อุ ที่ชื่อ ล เป็น วฺ	ตนฺ + อุ → วฺ + อนฺเต	= ยวการา จ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อ	ตนฺวนฺเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ตนฺวนฺเต.** (อ.เขา ท. ย่อมขยายความ)

ทำตัวรูป **ปตายเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ตนุ วิฑฺถาเร ในการแผ่ขยาย
ตั้ง ตนุ ชื่อ ธาตุ	ป + ตนุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ป + ตนฺ ฺุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + ตนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ป + ตนฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + ตนฺ + เต	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ป + ตนฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย แปลง นฺ เป็น อา	ป + ต นฺ→อา + ย + เต	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ป + ตฺ อ อา + ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ป + ตฺ ฺ อา + ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา	ปตายเต	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปตายเต.** (ธมฺโม ปตายเต. อ.ธรรม ย่อมถูกขยาย)

ทำตัวรูป **ปตญฺญติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ป + ตนุ วิฑฺถาเร ในการแผ่ขยาย
ตั้ง ตนุ ชื่อ ธาตุ	ป + ตนุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ป + ตนฺ ฺุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ป + ตนฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ป + ตนฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ป + ตนฺ + เต	= นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	ป + ตนฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
แปลง นฺย เป็น ญ	ป + ต นฺย → ญ +เต	= ตสฺส จาคฺคยการาคมาการตฺตำ สธาตฺวฯ
ญ สทิสเทฺวภาวะ	ป + ต ญ–ญ + เต	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ป + ตญฺญ + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **ปตญฺญติ.** (ธมฺโม ปตญฺญติ. อ.ธรรม ย่อมถูกขยาย)

กรธาตุ + โอปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	กโรติ	กุพฺพนฺติ, กโรนฺติ	กุรุเต	กุพฺพนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	กโรสิ	กโรถ	กุรุเส	กุรุวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	กโรมิ	กโรม	กุพฺเพ	กุรุมฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กโรติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดธาตุ กรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + ติ = ตนาทิโต โอยิรา.

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ โอ กโรติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กโรติ.** (อ.เขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กุพฺพนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ กรฺ + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + อนฺติ = ตนาทิโต โอยิรา.

แปลง โอปัจจัย เป็น อุ กรฺ + โอ → อุ + อนฺติ = อุตฺตโมกาโร.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + อุ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

แปลง อ ที่ กฺ ของ กรธาตุ เป็น อุ กฺ อ → อุ รฺ + อุ + อนฺติ = กรสฺสากาโร จ.

ตั้ง อุ ตัวหลังชื่อ ล	กฺ อุ รฺ + อุ ล + อนฺติ	= ฉิวณฺณุวณฺณา ฌลา.
เพราะสระหลัง แปลง อุ ที่ชื่อ ล เป็น วฺ	กฺ อุ รฺ + อุ → วฺ + อนฺติ	= ยวการา จ.
เพราะ วฺ ลบ รฺ อักษร	กฺ อุ ฺร + วฺ + อนฺติ	= กฺวจิ ธาตฺวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
วฺ สทิสเทฺวภาวะ	กฺ อุ + วฺ–วฺ + อนฺติ	= ปร เทฺวภาโว ชาเย.
แปลง วฺวฺ เป็น พฺพฺ	กฺ อุ + วฺวฺ→พฺพฺ + อนฺติ	= พฺโพ วฺวสฺส(จศัพท์ใน โท ธสฺส จ)
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	กุพฺพนฺติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กุพฺพนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กุรุเต**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา	กรฺ + อัตตโนบท	= กตฺตริ จ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + โอ + เต	= ตนาทิโต โอยิรา.
แปลง โอปัจจัย เป็น อุ	กรฺ + โอ → อุ + เต	= อุตฺตโมกาโร.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ รฺ + อุ + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
แปลง อ ที่ ก ของ กรธาตุ เป็น อุ	กฺ อ → อุ รฺ + อุ + เต	= กรสฺสากาโร จ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	กุรุเต	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กุรุเต.** (อ.เขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กยิรติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ยิร ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + ยิร + ติ = ตนาทิโต โอยิรา.

ลบ รฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ ก อ + ยิร + ติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **กยิรติ.** (อ.เขา ย่อมกระทำ)

กรธาตุ + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (กัมมะ)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	กรียเต	กรียนฺเต	กรียติ	กรียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	กรียเส	กรียวฺเห	กรียสิ	กรียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กรีเย	กรียามฺเห	กรียามิ	กรียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กรียเต** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม กรฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม กรฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคม กรฺ + อี–ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อี กรียเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กรียเต.** (กรียเต ก โฏ เตพ. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กรียฺยเต** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม กรฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม กรฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคม กรฺ + อี–ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

ยฺ สทิสเทฺวภาวะ กรฺ + อี ยฺ–ย + เต = ปร เทฺวภาโว จาเน.

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อี กรียฺยเต = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กรียฺยเต.** (กรียฺยเต ก โฏ เตพ. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กยฺยติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กรฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม กรฺ + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม กรฺ + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

แปลง รฺย เป็น ย ก รฺย → ย + เต = ตสฺส จวคฺคยการวการตฺตำ สธาตฺวฯ

ยฺ สทิสเทฺวภาวะ ก ยฺ–ย + เต = ปร เทฺวภาโว จาเน.

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท กยฺย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

สำเร็จรูปเป็น **กยฺยติ.** (กยฺยติ ก โฏ เตพ. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)

ทำตัวรูป **กฺยิรติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	กรฺ + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + เต	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัยหลังจากธาตุในอรรถกรรม	กรฺ + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อิ อาคม	กรฺ + อิ–ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
กลับหน้ากลับหลัง รฺย เป็น ยฺร	ก รฺอิย → ยฺอิร + เต	= จศัพท์ไน กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺ ฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ก ยฺ อิ ร + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ	กยิรติ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กยิรติ.** (กยิรติ กโฏ เตน. อ.เสื่อ อันเขา ย่อมกระทำ)

กรธาตุ + โอปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กโรตุ, กุรุตุ	กุพฺพนฺตุ, กโรนฺตุ	กุรุตำ	กุพฺพนฺตำ	พามโยค
มัชฌิม	กโรหิ	กโรถ	กุรุสฺสุ, กุรสฺสุ.	กุรุวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	กโรมิ	กโรม	กุพฺเพ	กุพฺพามเส	อมฺหโยค

กรธาตุ + โอปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กเร,กเรยฺย,กุพฺเพ,กุพฺเพยฺย.	กเรยฺยุ	พามโยค
มัชฌิม	กเร, กเรยฺยาสิ	กเรยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กเร, กเรยฺยามิ	กเรยฺยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กเร** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดธาตุ กรฺ ฮ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงสัตตมีวิภัตติ กรฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เอยฺย = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + เอยฺย = ตนาทิโต โอยิรา.

แปลง เอยฺย เป็น เอ กรฺ + โอ + เอยฺย → เอ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กรฺ + โอ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ เอ กเร = พเย ปรำ ผุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กเร.** (อ.เขา พึงกระทำ)

กรธาตุ + ยิรปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กยิรา	กยิรุ	พามโยค
มัชฌิม	กยิราสิ	กยิราถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กยิรามิ	กยิราม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กยิรา** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	กรฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺย ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + เอยฺย	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ยิร ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + ยิร + เอยฺย	= ตนาทิโต โอยิรา.
หลังจากยิรปัจจัย แปลง เอยฺย เป็น อา	กรฺ + ยิร + เอยฺย → อา	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบ รฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ	ก อรฺ + ยิร + อา	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ	ก + ยิรฺ อ + อา	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ก + ยิรฺ อ + อา	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อา	กยิรา	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กยิรา.** (อ.เขา พึงกระทำ)

ทำตัวรูป **กยิราสิ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ	กรฺ + สัตตมี	= อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง เอยฺยาสิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + เอยฺยาสิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

เพราะวิภัตติ ลง ยิร ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + ยิร + เอยฺยาสิ = ตนาทิโต โอยิรา.
หลังจากยิรปัจจัย ลบ เอยฺยฺ ของ เอยฺยาสิ กรฺ + ยิร + เอยฺยฺ อาสิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบ รฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ ก ฺรฺ + ยิร + อาสิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ก + ยิรฺ อ + อาสิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ก + ยิรฺ ฺ + อาสิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อา กยิราสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กยิราสิ.** (อ.ท่าน พึงกระทำ)

ทำตัวรูป **กยิราถ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฺ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงสัตตมีวิภัตติ กรฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.
ลงอัตตโนบท ในอรรถกัตตา กรฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.
ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เอถ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ยิร ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + ยิร + เอถ = ตนาทิโต โอยิรา.
หลังจากยิรปัจจัย แปลง เอ เป็น อา กรฺ + ยิร + เอ → อา ถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบ รฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ ก ฺรฺ + ยิร + อาถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ อ ก + ยิรฺ อ + อาถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ก + ยิรฺ ฺ + อาถ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อา กยิราถ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กยิราถ.** (อ.เขา พึงกระทำ)

กรธาตุ + โอปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กุพฺเพถ, กุรุพฺเพถ	กุรุพฺเพรํ	พามโยค
มัชฌิม	กุรุพฺเพโถ	กุรุพฺเพยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	กุรุพฺเพยฺยํ	กุรุพฺเพยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กุรุพฺเพถ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงสัตตมีวิภัตติ กรฺ + สัตตมี = อนุมติปริกปฺปตฺเถสุ สตฺตมี.

ลงอัตตโนบทในอรรถกัตตา กรฺ + อัตตโนบท = กตฺตริ จ.

ลง เอถ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + เอถ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + เอถ = ตนาทิโต โอยิรา.

แปลง โอ ปัจจัย เป็น อุ กรฺ + โอ → อุ + เอถ = อุตฺตโมกาโร.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + อุ + เอถ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

แปลง อ ที่ กฺ ของ กรธาตุ เป็น อุ กฺ อ → อุ รฺ + อุ + เอถ = กรสฺสากาโร จ.

ตั้ง อุ ตัวหลังชื่อ ล กฺ อุ รฺ + อุ ล + เอถ = อิวณฺณุวณฺณา ณลา.

เพราะสระหลัง แปลงอุที่ชื่อลเป็น วฺ กฺ อุ รฺ + อุ → วฺ + เอถ = ยวการา จ.

เพราะ วฺ ลบ รฺ อักษร กฺ อุ ร + วฺ + เอถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทีนฺ.

วฺ สทิสเทฺวภาวะ กฺ อุ + วฺ–วฺ + เอถ = ปร เทฺวภาโว ชาเน.

แปลง วฺวฺ เป็น พฺพฺ กฺ อุ + วฺวฺ → พฺพฺ + เอถ = จศัพท์ใน โท ธสฺส จ.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ กุพฺเพถ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

แปลง กุ เป็น กุรุ กุ → กุรุ + พฺเพถ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยาทีนฺ.

สำเร็จรูปเป็น **กุรุพฺเพถ.** (อ.เขา พึงกระทำ)

ออาคม+ กรธาตุ + โอปัจจัย + หิยยัตตนีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อกา, อกรา	อกรู	อกตฺถ	อกตฺถ	พามโยค
มัชฌิม	อกโร	อกตฺถ, อกโรตฺถ	อกุรุเส	อกุรุวฺหํ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อกํ, อกรํ	อกมฺห, อกรมฺห	อกรึ	อกรมฺหเส	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อกา** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงหิยยัตตนีวิภัตติ กรฺ + หิยยัตตนี = หิยฺโยปภุติ ปจฺจกฺเข หิยฺยตฺตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อา ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + อา = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + อา = ตนาทิโต โอยิรา.

ลบ โอ ปัจจัย กรฺ + ~~โอ~~ + อา = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แปลง กรฺ เป็น กา กรฺ → กา + อา = กรสฺส กา โยควิภาคใน กรสฺสฯ

เพราะหิยยัตตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ– กา + อา = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อา อ– กฺ อา + อา = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อ– กฺ ~~อา~~ + อา = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อา อกา = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกา.** (อ.เขา กระทำแล้ว)

ออาคม + กรธาตุ + โอปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อกาสิ, อกริ	อกาสุ, อกรีสุ, อกํสุ, อกรุ	พามโยค
มัชฌิม	อกาสิ, อกริ	อกาสิตฺถ, อกริตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อกาสึ, อกรึ	อกาสิมฺห, อกริมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อกาสิ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	กรฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + อี	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + โอ + อี	= ตนาทิโต โอฆิรา.
ลบ โอ ปัจจัย	กรฺ + ~~โอ~~ + อี	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–กรฺ + อี	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น กาส	อ กรฺ → กาส + อี	= กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.
รัสสะ อี เป็น อิ	อกาส + อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	อกาสฺ อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อกาสฺ อ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อกาสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกาสิ.** (อ.เขา ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสิ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	กรฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง โอ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	กรฺ + โอ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + โอ + โอ	= ตนาทิโต โอฯิรา.
ลบ โอ ปัจจัย	กรฺ + ~~โอ~~ + โอ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–กรฺ + โอ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น กาส	อ กรฺ → กาส + โอ	= กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.
แปลง โอวิภัตติ เป็น อิ	อกาส + โอ → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	อกาสฺ อ + อิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อกาสฺ ~~อ~~ + อิ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อกาสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกาสิ.** (อ.ท่าน ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสิตฺถ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	กรฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ตฺถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	กรฺ + ตฺถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + โอ + ตฺถ	= ตนาทิโต โอฯิรา.
ลบ โอ ปัจจัย	กรฺ + ~~โอ~~ + ตฺถ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–กรฺ + ตฺถ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น กาส	อ กรฺ → กาส + ตฺถ	= กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.
เพราะพยัญชนาทีวิภัตติ ลง อิ อาคม	อกาส + อิ –ตฺถ	= อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ	อกาสฺ อ + อิ –ตฺถ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อกาสฺ ~~อ~~ + อิ –ตฺถ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ	อกาสิตฺถ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกาสิตฺถ.** (อ.ท่าน ท. ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกาสี** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตฺวนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ กรฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี อุตตมบุรุษ เอกวจนะ กรฺ + อี = อมฺเห อุตฺตโม.

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + อี = ตนาทิโต โอฆิรา.

ลบ โอ ปัจจัย กรฺ + โอ + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ–กรฺ + อี = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น กาส อ กรฺ → กาส + อี = กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อ อกาสฺ อ + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อกาสฺ อ + อี = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ อกาสี = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกาสี.** (อ.เรา ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกรึสุ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตฺวนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ กรฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ กรฺ + อุ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรฺ + โอ + อุ = ตนาทิโต โอฆิรา.

ลบ โอ ปัจจัย กรฺ + โอ + อุ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ อ–กรฺ + อุ = อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ

หลังจากธาตุทั้งปวง แปลง อุ เป็น อึสุ อกรฺ + อุ → อึสุ = สพฺพโต อุ อึสุ.

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อิ อกรึสุ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกรึสุ.** (อ.เขา ท. ได้กระทำแล้ว)

ทำตัวรูป **อกำสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	กรฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	กรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	กรฺ + อุ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	กรฺ + โอ + อุ	= ตนาทิโต โอยิรา.
ลบ โอ ปัจจัย	กรฺ + โ(อ) + อุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
เพราะอัชชตนี ลง อ อาคมหน้าธาตุ	อ–กรฺ + อุ	= อการาคโม หิยฺยตฺตนีอชฺชตนีฯ
แปลง อุ เป็น อำสุ	อกรฺ + อุ → อำสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
ลบ รฺ พยัญชนะที่สุดธาตุ	อก รฺ + อำสุ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	อกฺ อ + อำสุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	อกฺ อ + อำสุ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ อ	อกำสุ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อกำสุ.** (อ.เขา ท. ได้กระทำแล้ว)

กรธาตุ + โอปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กาหติ, กาหิติ	กาหนฺติ, กาหินฺติ	นามโยค
มัชฌิม	กาหสิ, กาหิสิ	กาหถ, กาหิถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กาหามิ, กาหิมิ	กาหาม, กาหิม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กาหติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรุ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ กรุ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรุ + สฺสติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรุ + โอ + สฺสติ = ตนาทิโต โอยิรา.

แปลง กรุ กับ โอ เป็น กาห และลบ สฺส กรุ+โอ → กาห + สฺส ติ = กรสฺส สปฺปจฺจยสฺส กาโห.

สำเร็จรูปเป็น **กาหติ.** (อ.เขา จักกระทำ)

ทำตัวรูป **กาหิติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตวโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรุ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ กรุ + ภวิสสันตี = อนาคเต ภวิสฺสนฺตี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กรุ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กรุ + สฺสติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ กรุ + โอ + สฺสติ = ตนาทิโต โอยิรา.

แปลง กรุ กับ โอ เป็น กาห และลบ สฺส กรุ+โอ → กาห + สฺส ติ = กรสฺส สปฺปจฺจยสฺส กาโห.

เพราะอสัพพธาตุกวิภัตติ ลง อิอาคม กาห + อิ–ติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ กาหฺ อ + อิ–ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ กาหฺ อ + อิ–ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อิ กาหิติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **กาหิติ.** (อ.เขา จักกระทำ)

กรธาตุ + โอปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กริสฺสติ	กริสฺสนฺติ	กริสฺสเต	กริสฺสนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	กริสฺสสิ	กริสฺสถ	กริสฺสเส	กริสฺสวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	กริสฺสามิ	กริสฺสาม	กริสฺสํ	กริสฺสามฺเห	อมฺหโยค

อภิบทหน้า + สัมบทหน้า + กรธาตุ + โอปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภิสงฺขโรติ	อภิสงฺขโรนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อภิสงฺขโรสิ	อภิสงฺขโรถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภิสงฺขโรมิ	อภิสงฺขโรม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อภิสงฺขโรติ** ศัพท์เดิมคือ = อภิ+สํ+กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ อภิ + สํ + กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อภิ + สํ + กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อภิ + สํ + กรฺ + วัตตมานา= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อภิ + สํ + กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อภิ + สํ + กรฺ + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ อภิ + สํ + กรฺ + โอ + ติ = ตนาทิโต โอฆิรา.

เพราะติวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น ขรฺ อภิ+สํ + กรฺ→ขรฺ +โอ+ติ = “ปุร–วา” โยควิภาคะใน“ปุร...จ”*

แปลง นิคหิต เป็นวัคคันตะ งฺ อภิ+ส ˚ → งฺ +ขรฺ+โอ+ติ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ โอ อภิสงฺขโรติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิสงฺขโรติ.** (อ.เขา ผ่อมปรุงแต่ง)

* ปุรสมฺปปรีหิ กโรติสฺส ขขรา วา โยควิภาคะใน ปุรสมฺปปรีหิ กโรติสฺส ขขรา วา ตปฺปจฺจเยสุ จ.

ทำตัวรูป **อภิสงฺขาสิ** ศัพท์เดิมคือ = อภิ+สํ+กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ อภิ+สํ + กร = ภูวาทโย ธาตวิ.

ลบสระที่สุดของธาตุ อภิ+สํ + กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ อภิ+สํ + กรฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา อภิ+สํ + กรฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อภิ+สํ + กรฺ + อี = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ อภิ+สํ + กรฺ + โอ + อี = ตนาทิโต โอยิรา.

ลบ โอ ปัจจัย อภิ+สํ + กรฺ + โอ + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม อภิ+สํ + กรฺ + สฺ + อี = สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาค “กรสฺฯ

เพราะวิภัตติ แปลง กรฺ เป็น ขฺ อภิ+สํ + กรฺ→ขฺ + สฺ + อี= ปุรสมฺปปรีหิ...วา โยควิภาคใน...*

หลังจากพยัญชนะ ขฺ ลง อาอักษรอาคม อภิ+สํ + ขฺ –อา + สฺ + อี = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

รัสสะ อี เป็น อิ อภิ+สํ + ขฺ –อา+สฺ + อี→ อิ= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แปลงนิคหิต เป็นวัคคันตะ งฺ อภิ+ สฺ ◌ำ→ งฺ +ขฺ–อา +สฺ+อิ = วคฺคนฺตำ วา วคฺเค.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อภิสงฺขาสิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อภิสงฺขาสิ.** (อ.เขา ปรุงแต่งแล้ว)

* ปุรสมฺปปรีหิ กโรติสฺส ขชรา วา โยควิภาคะใน ปุรสมฺปปรีหิ กโรติสฺส ขชรา วา ตปฺปจฺจเยสุ จ.

สกธาตุ + โอปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สกฺโกติ	สกฺโกนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สกฺโกสิ	สกฺโกถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สกฺโกมิ	สกฺโกม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สกฺโกติ**

ศัพท์เดิมคือ	สก	= สก สตฺติมฺหิ ในความสามารถ
ตั้ง สก ชื่อ ธาตุ	สก	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	สกฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	สกฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สกฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สกฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ	สกฺ + โอ + ติ	= ตนาทิโต โอยิรา.
กฺ สทิสเทฺวภาวะ	ส กฺ–กฺ + โอ + ติ	= ปร เทฺวภาโว ชาเน.
นำพยัญชนะ กฺ ไปประกอบกับสระ โอ	สกฺโกติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สกฺโกติ.** (อ.เขา ย่อมอาจ, ย่อมสามารถ)

ปบทหน้า + อปธาตุ + โอปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปปฺโปติ	ปปฺโปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปปฺโปสิ	ปปฺโปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปปฺโปมิ	ปปฺโปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปณฺโปติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง
ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + อปฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ป + อปฺ + ติ = นามมฺหิ ปฐมาเทสปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ ป + อปฺ + โอ + ติ = ตนาทิโต โอผิรา.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ ป + อ ปฺ-ปฺ + โอ + ติ = ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อ ปฺปฺ + โอ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ ฆ + อ ปฺปฺ + โอ + ติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปปฺโปติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปปฺโปติ.** (อ.เขา ย่อมถึง)

ทำตัวรูป **ปปฺโปนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง
ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ ป + อปฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ป + อปฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ป + อปฺ + อนฺติ = นามมฺหิ ปฐมาเทสปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง โอ ปัจจัยหลังจากธาตุ ป + อปฺ + โอ + อนฺติ = ตนาทิโต โอผิรา.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ ป + อ ปฺ-ปฺ + โอ + อนฺติ = ปร เทฺวภาโว จาเน.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อ ปฺปฺ + โอ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ ฆ + อ ปฺปฺ + โอ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
หลังจาก โอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ ปฺ + อ ปฺปฺ + โอ + ฆ นฺติ = กฺวจิ ธาตุวิกตฺติปฺปจฺจยาทำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปปฺโปนฺติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปปฺโปนฺติ.** (อ.เขา ย่อมถึง)

จบ ตนาทิคณะ

๒.๘ จุราทิคณะ

จุรธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจเรติ	โจเรนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โจเรสิ	โจเรถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจเรมิ	โจเรม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โจเรติ**

ศัพท์เดิมคือ		= จุร เถยฺเย ในการลักขโมย
ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ	จุร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จุร์ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	จุร์ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จุร์ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จุร์ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จุร์ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จุร์ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณ์ ออกจากสระ เอ	จุร์ + ณ์ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณ์ อนุพันธ์	จุร์ + ~~ณ์~~ เอ + ติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ จ์ ออกจากสระ อุ	จ์ อุ ร์ + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	จ์ อุ → โอ ร์ + เอ + ติ	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โจเรติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โจเรติ.** (ธนำ โจเรติ. อ.เขา ย่อมลักขโมย ซึ่งทรัพย์)

ทำตัวรูป **โจเรนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= จุร เถยฺเย ในการลักขโมย
ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ	จุร	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จุรฺ ⫽	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	จุรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จุรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	จุรฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จุรฺ + เณ + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จุรฺ + เณ + อนฺติ	= การิตำ วิย ณาปุพฺพโก.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	จุรฺ + ณฺ เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	จุรฺ + ~~ณฺ~~ เอ + อนฺติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อุ	จฺ อุ รฺ + เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	จฺ อุ→โอ รฺ + เอ + อนฺติ	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	จฺ โ รฺ + เอ + ⫽ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โจเรนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โจเรนฺติ.** (ย่อมลักขโมย)

จุรธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจรยติ	โจรยนฺติ	โจรยเต	โจรยนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	โจรยสิ	โจรยถ	โจรยเส	โจรยวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจรยามิ	โจรยาม	โจรเย	โจรยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โจรยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= จุร เถยฺเย ในการลักขโมย
ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ	จุร	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จุรฺ ⫽	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ	จุรฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จุรฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จุรฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณย ปัจจัยหลังจากธาตุ	จุรฺ + ณย + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จุรฺ + ณย + ติ	= การิตำ วิย ณาปุพพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	จุรฺ + ณฺ อ ย+ ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	จุรฺ + ~~ณฺ~~ อ ย + ติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อุ	จฺ อุ รฺ + อ ย + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	จฺ อุ → โอ รฺ + อ ย + ติ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โจรยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โจรยติ.** (ธนำ โจรยติ. อ.เขา ย่อมลักขโมย ซึ่งทรัพย์)

จุรธาตุ + เณปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจเรตุ	โจเรนฺตุ	นามโยค
มัชฌิม	โจเรหิ	โจเรถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจเรมิ	โจเรม	อมฺหโยค

จุรธาตุ + ณยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจรยตุ	โจรยนฺตุ	นามโยค
มัชฌิม	โจรย, โจรยาหิ	โจรยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจรยามิ	โจรยาม	อมฺหโยค

จุรธาตุ + เณปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจเรยฺย	โจเรยฺยุ̆	พามโยค
มัชฌิม	โจเรยฺยาสิ	โจเรยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจเรยฺยามิ	โจเรยฺยาม	อมฺหโยค

ออาคม + จุรธาตุ + เณปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อโจเรสิ	อโจเรสุ̆	พามโยค
มัชฌิม	อโจเรสิ	อโจเรสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อโจเรสึ	อโจเรสิมฺห	อมฺหโยค

ออาคม + จุรธาตุ + ณยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อโจรยิ	อโจรยึสุ, อโจรยุ̆	พามโยค
มัชฌิม	อโจรยิ	อโจรยิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อโจรยึ	อโจรยิมฺห	อมฺหโยค

จินฺตธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จินฺเตติ	จินฺเตนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	จินฺเตสิ	จินฺเตถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จินฺเตมิ	จินฺเตม	อมฺหโยค

จินฺตธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จินฺตยติ	จินฺตยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	จินฺตยสิ	จินฺตยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จินฺตยามิ	จินฺตยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **จินฺเตติ** ศัพท์เดิมคือ = จินฺต จินฺตายๆ ในการคิด

ตั้ง จินฺต ชื่อ ธาตุ จินฺต = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ จินฺตฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ จินฺตฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา จินฺตฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ จินฺตฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ จินฺตฺ + เณ + ติ = จุราทิโต เณณยา.

ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย จินฺตฺ + เณ + ติ = การิตำ วิย ณาปุพฺพโธ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ จินฺตฺ + ณฺ เอ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ จินฺตฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ = การิตานำ โณ โลปำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ จินฺตฺ + เอ + ติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จินฺเตติ.** (อ.เขา ย่อมคิด)

ทำตัวรูป **จินฺเตนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = จินฺต จินฺตายๆ ในการคิด

ตั้ง จินฺต ชื่อ ธาตุ	จินฺต	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จินฺตฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	จินฺตฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จินฺตฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	จินฺตฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จินฺตฺ + เณ + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จินฺตฺ + เณ + อนฺติ	= การิตำ วิย ณาปุพฺพโธ.
แยกพยัญชนะ ณ ออกจากสระ เอ	จินฺตฺ + ณ เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณ อนุพันธ์	จินฺตฺ + ~~ณ~~ เอ + อนฺติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	จินฺตฺ + เอ + ฮ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	จินฺตฺ + เอ + นฺติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จินฺเตนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมคิด)

จินฺตธาตุ + เณปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จินฺเตสิ	จินฺเตสุ	นามโยค
มัชฌิม	จินฺเตสิ	จินฺเตสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จินฺเตสึ	จินฺเตสิมฺห, –มฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **จินฺเตสิ** ศัพท์เดิมคือ = จินฺต จินฺตายๆ ในการคิด

ตั้ง จินฺต ชื่อ ธาตุ	จินฺต	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จินฺตฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	จินฺตฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จินฺตฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	จินฺตฺ + อี	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จินฺตฺ + เณ + อี	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จินฺตฺ + เณ + อี	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	จินฺตฺ + ณฺ เอ + อี	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	จินฺตฺ + ~~ณฺ~~ เอ + อี	= การิตานํ โณ โลปิ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	จินฺตฺ + เอ + สฺ–อี	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน...*
รัสสะ อี เป็น อิ	จินฺตฺ + เอ + สฺ อี → อิ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	จินฺเตสิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จินฺเตสิ.** (อ.เขา คิดแล้ว)

ทำตัวรูป **จินฺเตสุ**	ศัพท์เดิมคือ	= จินฺต จินฺตายํ ในการคิด
ตั้ง จินฺต ชื่อ ธาตุ	จินฺต	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	จินฺตฺ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงอัชชตนีวิภัตติ	จินฺตฺ + อัชชตนี	= สมีเปชฺชตนี.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	จินฺตฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อุ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	จินฺตฺ + อุ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	จินฺตฺ + เณ + อุ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	จินฺตฺ + เณ + อุ	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	จินฺตฺ + ณฺ เอ + อุ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	จินฺตฺ + ~~ณฺ~~ เอ + อุ	= การิตานํ โณ โลปิ.
เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม	จินฺตฺ + เอ + สฺ–อุ	= สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน...*
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	จินฺเตสุ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จินฺเตสุ.** (อ.เขา ท. คิดแล้ว)

* สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคใน กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.

จินฺตธาตุ + ณยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	จินฺตยิ	จินฺตยิ๎สุ	พามโยค
มัชฌิม	จินฺตยิ	จินฺตยิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	จินฺตยิ๎	จินฺตยิมฺห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **จินฺตยิ** ศัพท์เดิมคือ = จินฺต จินฺตายํ ในการคิด

ตั้ง จินฺต ชื่อ ธาตุ จินฺต = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ จินฺตฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงอัชชตนีวิภัตติ จินฺตฺ + อัชชตนี = สมีเปชฺชตนี.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา จินฺตฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ จินฺตฺ + อี = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ จินฺตฺ + ณย + อี = จุราทิโต เณณยา.

ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย จินฺตฺ + ณย + อี = การิตำ วิย ณาปุพนฺโธ.

แยกพยัญชนะ ณ ออกจากสระ อ จินฺตฺ + ณ อ ย + อี = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณ อนุพันธ์ จินฺตฺ + ~~ณ~~ อ ย + อี = การิตาน์ โณ โลป์.

รัสสะ อี เป็น อิ จินฺตฺ + อ ย + อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ จินฺตฺ + อ ยฺ อ + อิ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ จินฺตฺ + อ ยฺ ~~อ~~ + อิ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ จินฺตยิ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **จินฺตยิ.** (อ.เขา คิดแล้ว)

มนฺตธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มนฺเตติ	มนฺเตนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มนฺเตสิ	มนฺเตถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มนฺเตมิ	มนฺเตม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มนฺเตติ** ศัพท์เดิมคือ = มนฺต คุตฺตภาสเน ในการปรึกษา

ตั้ง มนฺต ชื่อ ธาตุ	มนฺต	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มนฺตฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มนฺตฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	มนฺตฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มนฺตฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	มนฺตฺ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	มนฺตฺ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณาปุพฺพนฺโต.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	มนฺตฺ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโตจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	มนฺตฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตาพำ โณ โลปำ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ	มนฺตฺ + เอ + ติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มนฺเตติ.** (อ.เขา ย่อมปรึกษา)

อาบทหน้า + มนฺตธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อามนฺเตติ	อามนฺเตนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	อามนฺเตสิ	อามนฺเตถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อามนฺเตมิ	อามนฺเตม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อามนฺเตติ** ศัพท์เดิมคือ = อา+มนฺต อามนฺตเน ในการเรียก

ตั้ง มนฺต ชื่อ ธาตุ อา + มนฺต = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อา + มนฺตฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อา + มนฺตฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อา + มนฺตฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อา + มนฺตฺ + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ อา + มนฺตฺ + เณ + ติ = จุราทิโต เณณยา.

ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย อา + มนฺตฺ + เณ + ติ = การิตำ วิย ณาปุพพนฺโธ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ อา + มนฺตฺ + ณฺ เอ + ติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ อา + มนฺตฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ = การิตานำ โณ โลปำ.

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ อา + มนฺตฺ + เอ + ติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อามนฺเตติ.** (อ.เขา ฝ่อมเรียก, ฝ่อมร้องเรียก)

ปาลธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเลติ	ปาเลนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาเลสิ	ปาเลถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเลมิ	ปาเลม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาเลติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปาล รกฺขเณ ในการรักษา
ตั้ง ปาล ชื่อ ธาตุ	ปาล	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปาลฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปาลฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปาลฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ปาลฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปาลฺ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	ปาลฺ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ปาลฺ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ปาลฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
นำพยัญชนะ ลฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปาลฺ + เอ + ติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปาเลติ.** (อ.เขา ย่อมรักษา)		

ทำตัวรูป **ปาเลนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ปาล รกฺขเณ ในการรักษา
ตั้ง ปาล ชื่อ ธาตุ	ปาล	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ปาลฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ปาลฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ปาลฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ปาลฺ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ปาลฺ + เณ + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	ปาลฺ + เณ + อนฺติ	= การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ปาลฺ + ณฺ เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ปาลฺ + ~~ณฺ~~ เอ + อนฺติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	ปาลฺ + เอ + ฆ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิกตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ ลฺ ไปประกอบกับสระ เอ	ปาลฺ + เอ + นฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **ปาเลนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมรักษา)		

ฆฏธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆาเฏติ, ฆเฏติ	ฆาเฏนฺติ, ฆเฏนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆาเฏสิ, ฆเฏสิ	ฆาเฏถ, ฆเฏถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆาเฏมิ, ฆเฏมิ	ฆาเฏม, ฆเฏม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฆาเฏติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ฆฏ ฆฏเฆ ในการสืบต่อ
ตั้ง ฆฏ ชื่อ ธาตุ	ฆฏ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ฆฏ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ฆฏ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ฆฏ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ฆฏ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆฏ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	ฆฏ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ฆฏ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ฆฏ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตาหำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ฆฺ ออกจากสระ อ	ฆฺ อ ฏ + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	ฆฺ อ →อา ฏ + เอ + ติ	= ฆฏาทีนำ วา.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ฆาเฏติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆาเฏติ.** (อ.เขา ย่อมสืบต่อ, ย่อมพยายาม)

ทำตัวรูป **ฆเฏติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ฆฏ ฆฏเณ ในการสืบต่อ
ตั้ง ฆฏ ชื่อ ธาตุ	ฆฏ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ฆฏ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ฆฏ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ฆฏ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ฆฏ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆฏ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	ฆฏ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ฆฏ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ฆฏ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
นำพยัญชนะ ฏ ไปประกอบกับสระ เอ	ฆเฏติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆเฏติ.** (อ.เขา ย่อมสืบต่อ, ย่อมพยายาม)

ทำตัวรูป **ฆเฏสิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ฆฏ ฆฏเณ ในการสืบต่อ
ตั้ง ฆฏ ชื่อ ธาตุ	ฆฏ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ฆฏ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ฆฏ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ฆฏ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ฆฏ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	ฆฏ + เณ + สิ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	ฆฏ + เณ + สิ	= การิตำ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ฆฏ + ณฺ เอ + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ฆฏ + ~~ณฺ~~ เอ + สิ	= การิตานำ โณ โลปำ.
นำพยัญชนะ ฏ ไปประกอบกับสระ เอ	ฆเฏสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆเฏสิ.** (อ.ท่าน ย่อมสืบต่อ, ย่อมพยายาม)

วิทธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เวเทติ	เวเทนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	เวเทสิ	เวเทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เวเทมิ	เวเทม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เวเทติ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ญาเณ ในการรู้

ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วิทฺ + ติ	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณาปุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	วิทฺ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตาพำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ → เอ ทฺ + เอ + ติ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวเทติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวเทติ.** (อ.เขา ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวเทนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ญาเณ ในการรู้

ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	วิทฺ + อนฺติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + เณ + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + เณ + อนฺติ	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	วิทฺ + ณฺ เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ เอ + อนฺติ	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ→เอ ทฺ + เอ + อนฺติ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	วฺ เอ ทฺ + เอ + ~~อ~~ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานมฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวเทนฺติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวเทนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวเทมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= วิท ณาเณ ในการรู้
ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	วิทฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + เณ + มิ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + เณ + มิ	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	วิทฺ + ณฺ เอ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ เอ + มิ	= การิตานำ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + เอ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ → เอ ทฺ + เอ + มิ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวเทมิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวเทมิ.** (อ.เรา ย่อมรู้)

วิทธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	เวทยติ	เวทยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	เวทยสิ	เวทยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	เวทยามิ	เวทยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **เวทยสิ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ญาเณ ในการรู้

ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	วิทฺ + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.
เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + ณย + สิ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + ณย + สิ	= การิตำ วิย ณาปุพฺพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	วิทฺ + ณฺ อ ย + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ อย + สิ	= การิตาโณ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + อย + สิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ → เอ ทฺ + อย + สิ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวทยสิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวทยสิ.** (อ.ท่าน ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวทยามิ** ศัพท์เดิมคือ = วิท ญาเณ ในการรู้

ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	วิทฺ + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + ณย + มิ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + ณย + มิ	= การิตํ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	วิทฺ + ณฺ อ ย + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ อย + มิ	= การิตานํ โณ โลปี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + อย + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ → เอ ทฺ + อย + มิ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	วฺ เอ ทฺ + อยฺ อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	วฺ เอ ทฺ + อยฺ อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆํ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวทยามิ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวทยามิ.** (อ.ข้าพเจ้า ย่อมรู้)

ทำตัวรูป **เวทยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= วิท อนุภวเน ในการเสวย
ตั้ง วิท ชื่อ ธาตุ	วิท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิทฺ ~~อ~~	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิทฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิทฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วิทฺ + ติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ	วิทฺ + ณย + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	วิทฺ + ณย + ติ	= การิตํ วิย ณานุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	วิทฺ + ณฺ อ ย + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	วิทฺ + ~~ณฺ~~ อย + ต	= การิตานํ โณ โลปี.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อิ	วฺ อิ ทฺ + อย + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อิ เป็น เอ	วฺ อิ → เอ ทฺ + อย + ติ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	เวทยติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **เวทยติ.** (อ.เขา ย่อมเสวย)

คณธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คเณติ	คเณนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คเณสิ	คเณถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คเณมิ	คเณม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คเณติ** ศัพท์เดิมคือ = คณ สงฺขฺยาเน ในการนับ

ตั้ง คณ ชื่อ ธาตุ	คณ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คณฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คณฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คณฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คณฺ + ติ	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คณฺ + เณ + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	คณฺ + เณ + ติ	= การิตำ วิย ณาปุพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	คณฺ + ณฺ เอ + ติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คณฺ + ~~ณฺ~~ เอ + ติ	= การิตาหำ โณ โลปำ.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเณติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเณติ.** (อ.เขา ย่อมนับ)

ทำตัวรูป **คเณนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คณ สงฺขฺยาเน ในการนับ

ตั้ง คณ ชื่อ ธาตุ	คณ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คณฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คณฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คณฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คณฺ + อนฺติ	= พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง เณ ปัจจัยหลังจากธาตุ	คณฺ + เณ + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.

ตั้ง เณ ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	คณฺ + เณ + อนฺติ	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโต.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	คณฺ + ณฺ เอ + อนฺติ	= ปุพฺพมโตจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คณฺ + ฺณฺ เอ + อนฺติ	= การิตานํ โณ โลปี.
หลังจากสระ เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	คณฺ + เอ + ฺอ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานฯ
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเณนฺติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คเณนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมพับ)

คณธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณยติ	คณยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คณยสิ	คณยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณยามิ	คณยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คณยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คณ สงฺขฺยาเน ในการนับ
ตั้ง คณ ชื่อ ธาตุ	คณ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คณฺ ฺอ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คณฺ + วัตตมานา	= วตฺตมานา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คณฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คณฺ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ	คณฺ + ณย + ติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	คณฺ + ณย + ติ	= การิตํ วิย ณาปุพฺพนฺโต.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	คณฺ + ณฺ อย + ติ	= ปุพฺพมโตจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คณฺ + ฺณฺ อย + ติ	= การิตานำ โณ โลปี.
นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อ	คณยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คณยติ.** (อ.เขา ย่อมพับ)

ทำตัวรูป **คณยนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คณ สงฺขฺยาเน ในการพัน
ตั้ง คณ ชื่อ ธาตุ	คณ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คณฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลงวัตตมาพาวิภัตติ	คณฺ + วัตตมาพา	= วตฺตมาพา ปจฺจุปฺปนฺเน.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	คณฺ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คณฺ + อนฺติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
เพราะวิภัตติ ลง ณยปัจจัยหลังจากธาตุ	คณฺ + ณย + อนฺติ	= จุราทิโต เณณยา.
ตั้ง ณย ปัจจัย เพียงดังการิตปัจจัย	คณฺ + ณย + อนฺติ	= การิตำ วิย ณาปุพพนฺโธ.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	คณฺ + ณฺ อ ย + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คณฺ + ~~ณฺ~~ อ ย + อนฺติ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	คณฺ + อ ยฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คณฺ + อ ยฺ อ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คณยนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คณยนฺติ.** (อ.เขา ท. ย่อมพัน)

จบ จุราทิคณะ

จบ วิกรณวิธาน

๒.๙ ธาตุปัจจยันตนัย

ติชธาตุ + ขปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติติกฺขติ	ติติกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ติติกฺขสิ	ติติกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติติกฺขามิ	ติติกฺขาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติติกฺขติ**

ศัพท์เดิมคือ	ติช	= ติช ขมายํ ในความอดทน
ตั้ง ติช ชื่อ ธาตุ	ติช	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ติชฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ข ปัจจัย หลังจากติชธาตุ	ติชฺ + ข	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขฉสา วา.
ติ เทฺวภาวะ	ติ–ติชฺ + ข	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
เพราะขปัจจัย แปลง ชฺ เป็น กฺ	ติ ติ ชฺ → กฺ + ข	= โก เข จ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ติติกฺข + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ติติกฺข + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ติติกฺข + ติ	= นามมฺหิ ปฐมชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ติติกฺขติ.** (อติวากฺยํ ติติกฺขติ. อ.เขา ฝ่อมอดกลั้น ซึ่งคำล่วงเกิน)

คุปธาตุ + ฉปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชิคุจฺฉติ	ชิคุจฺฉนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ชิคุจฺฉสิ	ชิคุจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชิคุจฺฉามิ	ชิคุจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชิคุจฺฉติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= คุปฺ นินฺทายํ ในการติเตียน
ตั้ง คุปฺ ชื่อ ธาตุ	คุปฺ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คุปฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ฉ ปัจจัย หลังจาก คุปธาตุ	คุปฺ + ฉ	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขฉสา วา.
คุ เทฺวภาวะ	คุ–คุปฺ + ฉ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
ตั้ง คุ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	คุ คุปฺ + ฉ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อุ	คฺ อุ คุปฺ + ฉ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง อุ เป็น อิ	คฺ อุ → อิ คุปฺ + ฉ	= อพฺตสฺวิวณฺณากาโร วา.
แปลง คฺ เป็น ชฺ	คฺ → ชฺ อิ คุปฺ + ฉ	= กวคฺคสฺส จวคฺโค.
เพราะฉปัจจัย แปลง ปฺ เป็น จ	ชฺ อิ คุ ปฺ → จฺ + ฉ	= พฺยญฺชนพฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ชิคุจฺฉ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ชิคุจฺฉ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ชิคุจฺฉ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ชิคุจฺฉ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ชิคุจฺฉติ.** (กายํ ชิคุจฺฉติ. อ.เขา ย่อมเกลียด ซึ่งกาย)

กิตธาตุ + ฉปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติกิจฺฉติ	ติกิจฺฉนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ติกิจฺฉสิ	ติกิจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติกิจฺฉามิ	ติกิจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติกิจฺฉติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= กิต โรคาปนยเน ..นำออกซึ่งโรค
ตั้ง กิต ชื่อ ธาตุ	กิต	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กิตฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ฉ ปัจจัย หลังจาก กิตธาตุ	กิตฺ + ฉ	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขฉสา วา.
กิ เทฺวภาวะ	กิ–กิตฺ + ฉ	= กฺวจาทิวณฺณาทเมกสฺสราทโย.
ตั้ง กิ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	กิ กิตฺ + ฉ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อิ	กฺ อิ กิตฺ + ฉ	= ปุพฺพมโสจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง กฺ เป็น ตฺ	กฺ → ตฺ อิ กิตฺ + ฉ	= มานกิตานำ วตตฺตำ วา.
เพราะฉปัจจัย แปลง ตฺ เป็น จฺ	ตฺ อิ กิ ตฺ → จฺ + ฉ	= พฺยญฺชนนฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อิ	ติกิจฺฉ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ติกิจฺฉ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ติกิจฺฉ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ติกิจฺฉ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ติกิจฺฉติ.** (โรคำ ติกิจฺฉติ. อ.เขา ย่อมเยียวยา ซึ่งโรค)

วิบทหน้า + กิตธาตุ + ฉปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิจิกิจฺฉติ	วิจิกิจฺฉนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วิจิกิจฺฉสิ	วิจิกิจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิจิกิจฺฉามิ	วิจิกิจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิจิกิจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + กิต สัสเย ในความสงสัย

ตั้ง กิต ชื่อ ธาตุ	วิ + กิต	= ภูวาทโย ธาต โว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	วิ + กิตฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ฉ ปัจจัย หลังจาก กิตธาตุ	วิ + กิตฺ + ฉ	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขฉสา วา.
กิ เทฺวภาวะ	วิ + กิ–กิตฺ + ฉ	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
ตั้ง กิ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส	วิ + กิ กิตฺ + ฉ	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อิ	วิ + กฺ อิ กิตฺ + ฉ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง กฺ เป็น จฺ	วิ + กฺ → จฺ อิ กิตฺ + ฉ	= กวคฺคสฺส จวคฺโค.
เพราะฉปัจจัย แปลง ตฺ เป็น จฺ	วิ + จฺ อิ กิ ตฺ → จฺ + ฉ	= พฺยญฺชนนฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.
นำพยัญชนะ จฺ ไปประกอบกับสระ อิ	วิจิกิจฺฉ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วิจิกิจฺฉ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วิจิกิจฺฉ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วิจิกิจฺฉ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **วิจิกิจฺฉติ.** (อ.เขา ย่อมสงสัย)

มานธาตุ + สปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วีมꣳสติ	วีมꣳสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วีมꣳสสิ	วีมꣳสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วีมꣳสามิ	วีมꣳสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วีมꣳสติ**

ศัพท์เดิมคือ		= มาน วีมꣳสเน ในการพิจารณา
ตั้ง มาน ชื่อ ธาตุ	มาน	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มานฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ส ปัจจัย หลังจาก มานธาตุ	มานฺ + ส	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขฉสา วา.
มา เทวภาวะ	มา–มานฺ + ส	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
ตั้ง มา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส	มา มานฺ + ส	= ปุพฺโพพฺภาโส.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อา	มฺ อา มานฺ + ส	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
แปลง อา เป็น อี	มฺ อา → อี + มานฺ + ส	= อนฺตสฺสิวณฺณากาโร วา.
แปลง มฺ เป็น วฺ	มฺ → วฺ อี มานฺ + ส	= มานกิตานํ วตตฺตํ วา.
เพราะสปัจจัย แปลง มานฺ เป็น มꣳ	วฺ อี มานฺ → มꣳ + ส	= ตโต ปามาพานํ วามꣳ เสสุ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	วีมꣳส	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	วีมꣳส + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	วีมꣳส + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	วีมꣳส + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **วีมꣳสติ.** (อตฺถํ วีมꣳสติ. อ.เขา ย่อมพิจารณา ซึ่งอรรถ)

มานธาตุ + อปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มาเนติ	มาเนนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มาเนสิ	มาเนถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มาเนมิ	มาเนม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มาเนติ** ศัพท์เดิมคือ = มาน ปูชายํ ในการบูชา

ตั้ง มาน ชื่อ ธาตุ มาน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ มานฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ มานฺ + วัตตมานา = วตฺตมานา ปจฺจุปนฺเน.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มานฺ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทํ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ มานฺ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะวิภัตติ ลง อ ปัจจัยหลังจากธาตุ มานฺ + อ + ติ = ภูวาทิโต อ.

หลังจากภูวาทิธาตุ แปลง อปัจจัยเป็น เอ มานฺ + อ → เอ + ติ = โลปญฺเจตฺตมกาโร.

นำพยัญชนะ นฺ ไปประกอบกับสระ เอ มาเนติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มาเนติ.** (อ.เขา ย่อมบูชา)

ภุชธาตุ + ขปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พุภุกฺขติ	พุภุกฺขนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	พุภุกฺขสิ	พุภุกฺขถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	พุภุกฺขามิ	พุภุกฺขาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พุภุกฺขติ** ศัพท์เดิมคือ = ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ ภุช = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ภุชฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

โภตตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา โภตฺตุํ เพื่ออันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ข ปัจจัย หลังจาก ภุชธาตุ ภุชฺ + ข = ภุชฆสหรสฺปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~โภตฺตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

ภุ เทฺวภาวะ ภุ–ภุชฺ + ข = กฺวจาทิวณฺณาพเมกสฺสราทโย.

ตั้ง ภุ ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส ภุ ภุชฺ + ข = ปุพฺโพพฺภาโส.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ ภฺ อุ ภุชฺ + ข = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

แปลง ภฺ เป็น พฺ ภฺ → พฺ อุ ภุชฺ + ข = ทุติยจตุตฺถานํ ปฐมตติยา.

เพราะขปัจจัย แปลง ชฺ เป็น กฺ พฺ อุ ภุ ชฺ → กฺ + ข = โก เข จ.

นำพยัญชนะ พฺ ไปประกอบกับสระ อุ พุภุกฺข = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ พุภุกฺข + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา พุภุกฺข + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ พุภุกฺข + ติ = นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **พุภุกฺขติ.** (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่ออันกิน)

ฆสธาตุ + ฉปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชิฆจฺฉติ	ชิฆจฺฉนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ชิฆจฺฉสิ	ชิฆจฺฉถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชิฆจฺฉามิ	ชิฆจฺฉาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชิฆจฺฉติ** ศัพท์เดิมคือ = ฆส อทเน ในการกิน

ตั้ง ฆส ชื่อ ธาตุ ฆส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ฆสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ฆสิตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา ฆสิตุ เพื่อจะกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ฉ ปัจจัย หลังจาก ฆสธาตุ ฆสฺ + ฉ = ภุชฆสหรสุปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~ฆสิตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

ฆ เทฺวภาวะ ฆ–ฆสฺ + ฉ = กฺวจาทิวณฺณาพเมกสฺสราทโย.

ตั้ง ฆ ตัวที่เทฺวภาวะชื่อ อัพภาส ฆ ฆสฺ + ฉ = ปุพฺโพพฺภาโส.

แยกพยัญชนะ ฆฺ ออกจากสระ อ ฆฺ อ ฆสฺ + ฉ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

แปลง ฆฺ เป็น คฺ ฆฺ → คฺ อ ฆสฺ + ฉ = ทุติยจตุตฺถานํ ปฐมตติยา.

แปลง คฺ เป็น ชฺ คฺ → ชฺ อ ฆสฺ + ฉ = กวคฺคสฺส จวคฺโค.

แปลง อ เป็น อิ ชฺ อ → อิ ฆสฺ + ฉ = อพฺตสฺสิวณฺณากาโร วา.

เพราะฉปัจจัย แปลง สฺ เป็น จฺ ชฺ อิ ฆ สฺ → จฺ + ฉ = พฺยญฺชนพฺตสฺส โจ ฉปฺปจฺจเยสุ จ.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ ชิฆจฺฉ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ชิฆจฺฉ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ชิฆจฺฉ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ชิฆจฺฉ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ชิฆจฺฉติ.** (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่อจะกิน)

หรธาตุ + สปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ชีคีสติ	ชีคีสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ชีคีสสิ	ชีคีสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ชีคีสามิ	ชีคีสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ชีคีสติ** ศัพท์เดิมคือ = หร หรเณ ในการนำไป

ตั้ง หร ชื่อ ธาตุ หร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ หรฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

หริตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา หริตุ เพื่อฉันนำไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ส ปัจจัย หลังจาก หรธาตุ หรฺ + ส = ภุชฆสหรสุปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~หริตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

เพราะสปัจจัย แปลง หรฺ เป็น คี หรฺ → คี + ส = หรสฺส คี เส.

คี เทฺวภาวะ คี–คี + ส = กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.

ตั้ง คี ตัวที่เทฺวภาวะชื่ออัพภาส คี คี + ส = ปุพฺโพพฺภาโส.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อี คฺ อี คี + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

แปลง คฺ เป็น ชฺ คฺ → ชฺ อี คี + ส = กวคฺคสฺส จวคโค.

รัสสะ อี เป็น อิ ชฺ อี → อิ คี + ส = รสฺโส.

นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อิ ชีคีส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ชีคีส + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ชีคีส + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ชีคีส + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ชีคีสติ.** (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่อฉันนำไป)

สุธาตุ + สปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สุสฺสูสติ	สุสฺสูสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สุสฺสูสสิ	สุสฺสูสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สุสฺสูสามิ	สุสฺสูสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สุสฺสูสติ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อ ธาตุ สุ = ภูวาทโย ธาตโว.

โสตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา โสตุ๎ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ส ปัจจัย หลังจาก สุธาตุ สุ + ส = ภุชฆสหรสุปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~โสตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.

สุ เทฺวภาวะ สุ–สุ + ส = กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ สุ สฺ อุ + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ทีฆะ อุ เป็น อู สุ สฺ อุ → อู + ส = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานาทโย.

สฺ สทิสเทฺวภาวะ สุ สฺ–สฺ อู + ส = ปร เทฺวภาโว ชาเย.

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อู สุสฺสูส = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ สุสฺสูส + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา สุสฺสูส + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ สุสฺสูส + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **สุสฺสูสติ.** (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่ออันฟัง)

ปาธาตุ + สปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปิวาสติ	ปิวาสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปิวาสสิ	ปิวาสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปิวาสามิ	ปิวาสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปิวาสติ** ศัพท์เดิมคือ = ปา ปาเน ในการดื่ม

ตั้ง ปา ชื่อ ธาตุ ปา = ภูวาทโย ธาตวิ.

ปาตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา ปาตุ๋ เพื่อจะดื่ม อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ส ปัจจัย หลังจาก ปาธาตุ ปา + ส = ภุชฆสหรสุปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~ปาตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.

ปา เทวภาวะ ปา–ปา + ส = กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.

ตั้ง ปา ตัวที่เทวภาวะชื่ออัพภาส ปา ปา + ส = ปุพฺโพพฺภาโส.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อา ปฺ อา ปา + ส = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.

แปลง อา เป็น อิ ปฺ อา → อิ ปา + ส = อนฺตสฺสิวณฺณากาโร วา.

เพราะสปัจจัย แปลง ปา เป็น วา ปฺ อิ ปา → วา + ส = ตโต ปามานานาวามาเสสุ.

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อิ ปิวาส = พเย ปรา ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปิวาส + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปิวาส + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทานิ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปิวาส + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ปิวาสติ.** (อ.เขา ย่อมปรารถนาเพื่อจะดื่ม)

วิบทหน้า + ชิธาตุ + สปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วิชีคีสติ	วิชีคีสนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	วิชีคีสสิ	วิชีคีสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วิชีคีสามิ	วิชีคีสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วิชีคีสติ** ศัพท์เดิมคือ = วิ + ชิ ชเย ในการชนะ

ตั้ง ชิ ชื่อ ธาตุ วิ + ชิ = ภูวาทโย ธาตโว.

วิเชตุมิจฺฉตีติ อตฺเถ : อิจฺฉติ ผ่อมปรารถนา วิเชตุ๋ เพื่ออันชนะ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ส ปัจจัย หลังจาก ชิธาตุ วิ + ชิ + ส = ภุชฆสหรสุปาทีหิ ตุมิจฺฉตฺเถสุ.

ลบวากยะ ~~วิเชตุมิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.*

ชิ เทวภาวะ วิ + ชิ–ชิ + ส = กฺวจาทิวณฺณาพเมกสฺสราทโย

เพราะสปัจจัย แปลง ชิธาตุ เป็น คี วิ + ชิ ชิ → คี + ส = คี เส โยควิภาคใน หรสฺส คี เส.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วิ + ชิ คี + ส + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วิ + ชิ คี + ส + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วิ + ชิ คี + ส + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **วิชีคีสติ.** (อ.เขา ผ่อมปรารถนาเพื่ออันชนะ)

* ลบวากยะที่มีเนื้อความถูกกล่าวแล้ว ด้วย "วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค" (รูปสิทธิ สูตร ๔๓๔ หน้า ๒๘๑ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นสูตรที่นำมาจากคัมภีร์สัทสกฤตชื่อปาณินีย์)

ปพฺพต + อายปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปพฺพตายติ	ปพฺพตายนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปพฺพตายสิ	ปพฺพตายถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปพฺพตายามิ	ปพฺพตายาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปพฺพตายติ** ศัพท์เดิมคือ = ปพฺพต + อิว

หลัง ปพฺพต ลง สิ ปฐมาวิภัตติ ปพฺพต + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากอการันต์ แปลง สิ เป็น โอ ปพฺพต + สิ → โอ = โส

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ปพฺพตฺ อ + โอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปพฺพตฺ ส + โอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ โอ ปพฺพโต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลัง อิวศัพท์ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อิว + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.

หลังจากนิบาต ลบ สิ วิภัตติ อิว + สิ = สพฺพาสมาวุโสปสคฺคนิปาตาทีหิฯ

สโม อ.พระสงฆ์ อาจรติ ย่อมประพฤติ ปพฺพโต อิว เพียงดัง อ.ภูเขา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

หลังจากพาม ลง อาย ปัจจัย ปพฺพโต อาย + อิว = อาย พามโต กตฺตูปมาพาทาจาเร.

ลบ อิวศัพท์ ปพฺพโต อาย + อิว = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

ลบวิภัตติ ปพฺพต สิ อาย = เตสัพพ์ทีโพ เตสำ วิภตฺติโย โลปาฯ

เป็นปกติ ปพฺพต อาย = ปกติ จสฺส สรนฺตสฺส.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ปพฺพตฺ อ อาย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปพฺพตฺ ส อาย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อา ปพฺพตาย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ปพฺพตาย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปพฺพตาย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปพฺพตาย + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ปพฺพตายติ.** (ย่อมประพฤติเพียงดังภูเขา)

สมุทฺท + อายปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สมุทฺทายติ	สมุทฺทายนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	สมุทฺทายสิ	สมุทฺทายถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สมุทฺทายามิ	สมุทฺทายาม	อมฺหโยค

เอวำ สมุทฺทมิว อตฺตานมาจรติ **สมุทฺทายติ.** (สมุทฺท + อาย + ติ)
อ.พระสงฆ์ ย่อมประพฤติ ซึ่งตน เพียงดังมหาสมุทร ชื่อว่า **สมุทฺทายติ.** (ย่อมประพฤติเพียงดังมหาสมุทร)

จิจฺจิฏมิว อตฺตานมาจรติ **จิจฺจิฏายติ.** (จิจฺจิฏ + อาย + ติ)
อ.เสียง ย่อมประพฤติ ซึ่งตน เพียงดังเสียงจี๊ดๆ ชื่อว่า **จิจฺจิฏายติ.** (ย่อมประพฤติเพียงดังเสียงจี๊ดๆ)

ธูโม อิว อตฺตานมาจรติ **ธูมายติ.** (ธูม + อาย + ติ)
อ.มาร ย่อมประพฤติ ซึ่งตน เพียงดังควันไฟ ชื่อวา **ธูมายติ.** (ย่อมประพฤติเพียงดังควันไฟ)

ฉตฺต + อียปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฉตฺตียติ	ฉตฺตียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ฉตฺตียสิ	ฉตฺตียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฉตฺตียามิ	ฉตฺตียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฉตฺตียติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ฉตฺต + อิว
หลัง ฉตฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ	ฉตฺต + อำ	= กมฺมตฺเถ ทุติยา.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ	ฉตฺตฺ อ + อำ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ฉตฺตฺ ย + อำ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ฉตฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลัง อิวศัพท์ ลง สิ ปฐมาวิภัตติ อิว + สิ = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
หลังจากนิบาต ลบ สิ วิภัตติ อิว + สิ = สพฺพาสมาวุโสปสคฺคนิปาตาทีหิฯ
วนกมฺมิโก อ.คนป่าผู้ทำงานในป่า อาจรติ ย่อมประพฤติ อฉตฺตำ ซึ่งวัตถุอันไม่ใช่ร่ม ฉตฺตำ อิว เพียงดังร่ม อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
หลังจากนาม ลง อีย ปัจจัย ฉตฺตำ อีย + อิว = อียุปมานา จ.
ลบ อิวศัพท์ ฉตฺตำ อีย + อิว = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.
ลบวิภัตติ ฉตฺต สฺมำ อีย = เตสัมพัทธ์ในเตสำ วิภตฺติโย โลปาฯ
เป็นปกติ ฉตฺต อีย = ปกติ จสฺส สรนฺตสฺส.
แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ฉตฺตฺ อ อีย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ฉตฺตฺ สฺ อีย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ฉตฺตีย = พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ฉตฺตีย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ฉตฺตีย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ฉตฺตีย + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ฉตฺตียติ.** (ย่อมประพฤติวัตถุอันไม่ใช่ร่มเพียงดังร่ม)

เอวำ อปุตฺตำ ปุตฺตมิวาจรติ **ปุตฺตียติ.** (ปุตฺต + อีย + ติ)
อ.อาจารย์ ย่อมประพฤติ ซึ่งบุคคลผู้มิใช่บุตร เพียงดังบุตร ชื่อว่า **ปุตฺตียติ.** (ย่อมประพฤติเพียงดังบุตร)

ปุตฺต + อียปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (อาจารตฺถ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปุตฺตียติ	ปุตฺตียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปุตฺตียสิ	ปุตฺตียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปุตฺตียามิ	ปุตฺตียาม	อมฺหโยค

ปตฺต + อียปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปตฺตียติ	ปตฺตียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปตฺตียสิ	ปตฺตียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปตฺตียามิ	ปตฺตียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปตฺตียติ** ศัพท์เดิมคือ = ปตฺต + อตฺต

หลัง ปตฺต ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ปตฺต + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ปตฺตฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปตฺตฺ ฆ + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อ ปตฺตำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

หลัง อตฺต ลง ส จตุตถีวิภัตติ อตฺต + ส = สมฺปทาเน จตุตฺถี.

หลังจากอตฺตศัพท์ แปลง ส เป็น โน อตฺต + ส → โน = สสฺส โน.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ อิจฺฉติ ย่อมปรารถนา ปตฺตำ ซึ่งบาตร อตฺตโน เพื่อตน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

หลังจากพาม ลง อียฺ ปัจจัย ปตฺตำ อียฺ + อตฺตโน อิจฺฉติ = พามมฺหาตฺติจฺฉตฺเถ.

ลบวากยะ ~~อตฺตโน อิจฺฉติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

ลบวิภัตติ ปตฺต ำ อียฺ = เตสำศัพท์ใน เตสำ วิภตฺติโย โลปาฯ

เป็นปกติ ปตฺต อียฺ = ปกติ จสฺส สรนฺตสฺส.

แยกพยัญชนะ ตฺ ออกจากสระ อ ปตฺตฺ อ อียฺ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปตฺตฺ ฆ อียฺ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ อี ปตฺตีย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ปตฺตีย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปตฺตีย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปตฺตีย + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ปตฺตียติ.** (ย่อมต้องการบาตรเพื่อตน)

เอวำ อตฺตโน วตฺถมิจฺฉติ **วตฺถียติ.** (วตฺถ + อีย + ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งผ้า เพื่อตน ชื่อว่า **วตฺถียติ.** (ย่อมต้องการผ้าเพื่อตน)

อตฺตโน ปริกฺขารมิจฺฉติ **ปริกฺขารียติ.** (ปริกฺขาร + อีย +ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งบริขาร เพื่อตน ชื่อว่า **ปริกฺขารียติ.** (ย่อมต้องการบริขารเพื่อตน)

อตฺตโน จีวรมิจฺฉติ **จีวรียติ.** (จีวร + อีย +ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งจีวร เพื่อตน ชื่อว่า **จีวรียติ.** (ย่อมต้องการจีวรเพื่อตน)

อตฺตโน ปฏมิจฺฉติ **ปฏียติ.** (ปฏ + อีย + ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งผืนผ้า เพื่อตน ชื่อว่า **ปฏียติ.** (ย่อมต้องการผืนผ้าเพื่อตน)

อตฺตโน ธนมิจฺฉติ **ธนียติ.** (ธน + อีย + ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งทรัพย์ เพื่อตน ชื่อว่า **ธนียติ.** (ย่อมต้องการทรัพย์เพื่อตน)

อตฺตโน ปุตฺตมิจฺฉติ **ปุตฺตียติ.** (ปุตฺต + อีย + ติ)
ย่อมปรารถนา ซึ่งบุตร เพื่อตน ชื่อว่า **ปุตฺตียติ.** (ย่อมต้องการบุตรเพื่อตน)

ปุตฺต + อียปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (อตฺติจฺฉตฺถ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปุตฺตียติ	ปุตฺตียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปุตฺตียสิ	ปุตฺตียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปุตฺตียามิ	ปุตฺตียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทฬฺหยติ** ศัพท์เดิมคือ = ทฬฺห

หลัง ทฬฺห ลง อำ ทุติยาวิภัตติ ทฬฺห + อำ = กมฺมตฺเถ ทุติยา.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ทฬฺหฺ อ + อำ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฬฺหฺ ห + อำ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ ทฬฺหำ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ภิกฺขุ อ.ภิกษุ กโรติ ย่อมกระทำ วิริยำ ซึ่งความเพียร ทฬฺหำ ให้มั่นคง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทฬฺหำ ณย = ธาตุรูเป นามสฺมา ณโย จ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ทฬฺหำ ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทฬฺหำ ณฺ อ ย = การิตานำ โณ โลปำ.

ลบวิภัตติ ทฬฺห ำ อย = เตสัพท์ใน เตสำ วิภตฺติโย โลปาฯ

เป็นปกติ ทฬฺห อย = ปกติ จสฺส สรนฺตสฺส.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อ ทฬฺหฺ อ อย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฬฺหฺ ห อย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อ ทฬฺหย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ทฬฺหย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทฬฺหย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทฬฺหย + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ทฬฺหยติ.** (ทฬฺหยติ ย่อมกระทำให้มั่นคง วิริยำ ซึ่งความเพียร)

เอวำ ปมาณำ กโรติ = **ปมาณยติ.** (ปมาณ + ณย + ติ) ย่อมกระทำให้เป็นประมาณ.

อมิสฺสำ กโรติ = **อมิสฺสยติ.** (อมิสฺส + ณย +ติ) ย่อมกระทำไม่ให้ปะปนกัน.

หตฺถินา อติกฺกมติ = **อติหตฺถยติ.** (อติหตฺถี + ณย + ติ) ย่อมก้าวล่วงด้วยช้าง.

วีณาย อุปคายติ = **อุปวีณยติ.** (อุปวีณา + ณย + ติ) ย่อมขับร้องด้วยพิณ.

วิสุทฺธา โหติ รตฺติ = **วิสุทฺธยติ.** (วิสุทฺธ + ณย + ติ) ย่อมหมดจด.

กุสลำ ปุจฺฉติ = **กุสลยติ.** (กุสล + ณย + ติ) ย่อมถามซึ่งความสุขสบาย.

๒.๑๐ การิตปัจจัย

ภูธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภาเวติ	ภาเวนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ภาเวสิ	ภาเวถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาเวมิ	ภาเวม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภาเวติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ภู + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปี.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + เอ = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อาวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาเว = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาเว + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภาเว + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภาเว + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวติ.** (โส สมาธึ ภาเวติ. อ.เขา ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาเวนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่อฉันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชนฺติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ภู + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภ โอ → อาว + เอ = เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภ อาวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภ อาวฺ ~~อ~~ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาเว = พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาเว + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภาเว + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภาเว + อนฺติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ ภาเว + ~~อ~~ นฺติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวนฺติ.** (เต สมาธึ ภาเวนฺติ. อ.เขา ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาเวสิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่อฉันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ภู + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภ ออกจากสระ อู ภ อู + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภ อู → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภู โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภู อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภู อาวฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมาพา	ภาเว + วัตตมาพา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	ภาเว + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวสิ.** (ตฺวำ สมาธึ ภาเวสิ. อ.ท่าน ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาเวถ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุำ เพื่อฉันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุำ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภู + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมาพา	ภาเว + วัตตมาพา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภาเว + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวถ.** (ตุมฺเห สมาธึ ภาเวถ. อ.ท่าน ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาเวมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภู + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	ภาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ภาเว + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวมิ.** (อหำ สมาธึ ภาเวมิ. อ.ข้าพเจ้า ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาเวม**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภู + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชยฺย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ฮ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	ภาเว + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาเวม.** (มยำ สมาธึ ภาเวม. อ.ข้าพเจ้า ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ภิกฺขุ สมาธึ ภาเวติ.	ภิกฺขู สมาธึ ภาเวนฺติ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ ฌานำ ภาเวสิ.	ตุมฺเห ฌานำ ภาเวถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ วิปสฺสนาญาณำ ภาเวมิ.	มยำ วิปสฺสนาญาณำ ภาเวม.
	.....	.....

ภูธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	ภาวียเต	ภาวียนฺเต	ภาวียติ	ภาวียนฺติ	นาม โยค
มัชฌิม	ภาวียเส	ภาวียวฺเห	ภาวียสิ	ภาวียถ	ตุมฺห โยค
อุตตม	ภาวีเย	ภาวียามฺเห	ภาวียามิ	ภาวียาม	อมฺห โยค

ทำตัวรูป **ภาวียเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภู + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ภาเว + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภาเว + เต	= นามมฺหิ ปฐมาเทปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ภาเว + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ภาเว + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ เอ	ภาวฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภาวฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	ภาวียเต	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวียเต.** (ย่อมถูกให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภู + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปี.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมาพา	ภาเว + วัตตมาพา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ภาเว + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภาเว + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ภาเว + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ภาเว + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ เอ	ภาวฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภาวฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ภาวฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	ภาวียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวียติ.** (ย่อมถูกให้เจริญ)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

๑. ภิกฺขุนา สมาธิ ภาวียติ. ภิกฺขูหิ สมาธโย ภาวียนฺติ.

....

๒. ตยา ฌานํ ภาวียติ. ตุมฺเหหิ ฌานํ ภาวียติ.

....

๓. มยา วิปสฺสนาญาณํ ภาวียติ. อมฺเหหิ วิปสฺสนาญาณํ ภาวียติ.

....

ภูธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	ภาวยติ	ภาวยนฺติ	ภาวยเต	ภาวยนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	ภาวยสิ	ภาวยถ	ภาวยเส	ภาวยวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาวยามิ	ภาวยาม	ภาวเย	ภาวยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภาวยติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ภู + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + อ ย = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อาวฺ อ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาวย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาวย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ภาวย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ภาวย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยติ.** (โส สมาธึ ภาวยติ. อ.เขา ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ภู + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + อ ย = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อาวฺ อ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาวย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาวย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภาวย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ ภาวย + อนฺติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ภาวยฺ อ + อนฺติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภาวยฺ ~~อ~~ + อนฺติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อ ภาวยนฺติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยนฺติ.** (เต สมาธึ ภาวยนฺติ. อ.เขา ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยสิ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ภู + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + อ ย = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อาวฺ อ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาวย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาวย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภาวย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ ภาวย + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยสิ.** (ตฺวํ สมาธึ ภาวยสิ. อ.ท่าน ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยถ** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ภู + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + อ ย = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาวย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาวย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภาวย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	ภาวย + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยถ.** (ตุมฺเห สมาธึ ภาวยถ. อ.ท่าน ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยามิ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายำ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุำ เพื่ออันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุำ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	ภู + ณฺ อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ อ ย	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ ย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + อ ย	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาวย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาวย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ภาวย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	ภาวย + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ภาวยฺ อ + มิ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะมิวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา	ภาวยฺ อ → อา + มิ	= อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา	ภาวยามิ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยามิ.** (อหำ สมาธึ ภาวยามิ. อ.ข้าพเจ้า ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยาม** ศัพท์เดิมคือ = ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น

ตั้ง ภู ชื่อธาตุ ภู = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภวิตุ เพื่อฉันเป็น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ภู + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภวิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ภู + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภู + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู ภฺ อู + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ ภฺ อู → โอ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว ภฺ โอ → อาว + อ ย = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ ภฺ อาวฺ อ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ภาวย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา ภาวย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา ภาวย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ ภาวย + ม = อมฺเห อุตฺตโม.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ภาวยฺ อ + ม = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะมวิภัตติ ทีฆะ อ เป็น อา ภาวยฺ อ → อา + ม = อกาโร ทีฆำ หิมิเมสุ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อา ภาวยาม = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยาม.** (มยํ สมาธึ ภาวยาม. อ.ข้าพเจ้า ท. ยังสมาธิ ย่อมให้เจริญ)

ภูธาตุ + ณยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	ภาวยียเต	ภาวยียนฺเต	ภาวยียติ	ภาวยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ภาวยียเส	ภาวยียวฺเห	ภาวยียสิ	ภาวยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาวยีเย	ภาวยียามฺเห	ภาวยียามิ	ภาวยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ภาวยียเต**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	ภู + ณฺ อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ อ ย	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ ย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + อ ย	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาวย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาวย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ภาวย + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภาวย + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ภาวย + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ภาวย + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ภาวยฺ อ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภาวยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี	ภาวยียเต	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยียเต.** (ย่อมถูกให้เจริญ)

ทำตัวรูป **ภาวยียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภู สตฺตายํ ในความมี, ความเป็น
ตั้ง ภู ชื่อธาตุ	ภู	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภวิตุ เพื่ออันเป็น	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ภู + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภวิตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	ภู + ณฺ อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภู + ~~ณฺ~~ อ ย	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อู	ภฺ อู + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อู เป็น โอ	ภฺ อู → โอ + อ ย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	ภฺ โอ → อาว + อ ย	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	ภฺ อาวฺ อ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภฺ อาวฺ ~~อ~~ + อ ย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ภาวย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	ภาวย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ภาวย + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ภาวย + เต	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ภาวย + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ภาวย + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ภาวยฺ อ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ภาวยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ภาวยฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี	ภาวยียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ภาวยียติ.** (ย่อมถูกให้เจริญ)

ภูธาตุ + เณปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภาเวตุ	ภาเวพฺตุ	พาม โยค
มัชฌิม	ภาเวหิ	ภาเวถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาเวมิ	ภาเวม	อมฺหโยค

ภูธาตุ + ณยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	ภาวยตุ	ภาวยนฺตุ	ภาวยตำ	ภาวยนฺตำ	พาม โยค
มัชฌิม	ภาวย, ภาวยาหิ	ภาวยถ	ภาวยสฺสุ	ภาวยวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาวยามิ	ภาวยาม	ภาวเย	ภาวยามเส	อมฺหโยค

ภูธาตุ + เณปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภาเวยฺย	ภาเวยฺยุ	พาม โยค
มัชฌิม	ภาเวยฺยาสิ	ภาเวยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาเวยฺยามิ	ภาเวยฺยาม	อมฺหโยค

ภูธาตุ + ณยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	ภาวเย, ภาวเยยฺย	ภาวเยยฺยุ๋	ภาวเยถ	ภาวเยรำ	นามโยค
มัชฌิม	ภาวเย, ภาวเยยฺยาสิ	ภาวเยยฺยาถ	ภาวเยโถ	ภาวเยยฺยาวฺโห	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาวเย, ภาวเยยฺยามิ	ภาวเยยฺยาม	ภาวเย, ภาวเยยฺยำ	ภาวเยยฺยามฺเห	อมฺหโยค

ออาคม + ภูธาตุ + เณปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภาเวสิ	อภาเวสุ๋	นามโยค
มัชฌิม	อภาเวสิ	อภาวิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภาเวสึ	อภาวิมฺห, อภาวิมฺหา	อมฺหโยค

ออาคม + ภูธาตุ + ณยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อภาวยิ	อภาวยีสุ, อภาวยุ๋	นามโยค
มัชฌิม	อภาวยิ	อภาวยิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อภาวยึ	อภาวยิมฺห, อภาวยิมฺหา	อมฺหโยค

ภูธาตุ + เณปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภาเวสฺสติ	ภาเวสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ภาเวสฺสสิ	ภาเวสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาเวสฺสามิ	ภาเวสฺสาม	อมฺหโยค

ภูธาตุ + ณยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ภาวยิสฺสติ	ภาวยิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ภาวยิสฺสสิ	ภาวยิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ภาวยิสฺสามิ	ภาวยิสฺสาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเจติ	ปาเจนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาเจสิ	ปาเจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเจมิ	ปาเจม	อมฺหโยค

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	มาตา ธีตรำ ภตฺตำ ปาเจติ.	มาตโร ธีตเร ภตฺตานิ ปาเจนฺติ
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ ทาริกำ ปูวำ ปาเจสิ.	ตุมฺเห ทาริกาโย ปูเว ปาเจถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ สูทำ มำสำ ปาเจมิ.	มยำ สูเท มำสานิ ปาเจม.
	.....	.....

ปจธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจียติ	ปาจียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปาจียสิ	ปาจียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจียามิ	ปาจียาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสปท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจยติ	ปาจยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ปาจยสิ	ปาจยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจยามิ	ปาจยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจยียติ	ปาจยียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจยียสิ	ปาจยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจยียามิ	ปาจยียาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาเปติ	ปาจาเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาเปสิ	ปาจาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาเปมิ	ปาจาเปม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปียติ	ปาจาปียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปียสิ	ปาจาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปียามิ	ปาจาปียาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปยติ	ปาจาปยนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปยสิ	ปาจาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปยามิ	ปาจาปยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาปยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปยียติ	ปาจาปยียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปยียสิ	ปาจาปยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปยียามิ	ปาจาปยียาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + เณปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเจตุ	ปาเจนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	ปาเจหิ	ปาเจถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเจมิ	ปาเจม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจยตุ	ปาจยนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจย, ปาจยาหิ	ปาจยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจยามิ	ปาจยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาเปปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาเปตุ	ปาจาเปนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาเปหิ	ปาจาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาเปมิ	ปาจาเปม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาปยปัจจัย + ปัญจมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปยตุ	ปาจาปยนฺตุ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปย, ปาจาปยาหิ	ปาจาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปยามิ	ปาจาปยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + เณปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเจยฺย	ปาเจยฺยุ̆	พามโยค
มัชฌิม	ปาเจยฺยาสิ	ปาเจยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเจยฺยามิ	ปาเจยฺยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจเยยฺย	ปาจเยยฺยุ̆	พามโยค
มัชฌิม	ปาจเยยฺยาสิ	ปาจเยยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจเยยฺยามิ	ปาจเยยฺยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาเปปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาเปยฺย	ปาจาเปยฺยุ̆	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาเปยฺยาสิ	ปาจาเปยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาเปยฺยามิ	ปาจาเปยฺยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาปยปัจจัย + สัตตมีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปเยยฺย	ปาจาปเยยฺยุ๎	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปเยยฺยาสิ	ปาจาปเยยฺยาถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปเยยฺยามิ	ปาจาปเยยฺยาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + เณปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเจสฺสติ	ปาเจสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาเจสฺสสิ	ปาเจสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเจสฺสามิ	ปาเจสฺสาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจยิสฺสติ	ปาจยิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจยิสฺสสิ	ปาจยิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจยิสฺสามิ	ปาจยิสฺสาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาเปปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาเปสฺสติ	ปาจาเปสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาเปสฺสสิ	ปาจาเปสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาเปสฺสามิ	ปาจาเปสฺสาม	อมฺหโยค

ปจธาตุ + ณาปยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาจาปยิสฺสติ	ปาจาปยิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาจาปยิสฺสสิ	ปาจาปยิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาจาปยิสฺสามิ	ปาจาปยิสฺสาม	อมฺหโยค

คมุธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คเมติ	คเมนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คเมสิ	คเมถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คเมมิ	คเมม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คเมติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุ เพื่อฉันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	คมฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คนฺตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	คมฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยเชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คมฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปี.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + เอ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + เอ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + เอ + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเมติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเมติ.** (ย่อมให้ไป)		

ทำตัวรูป **คเมนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตวโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ ฺ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุ เพื่อฉันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	คมฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คนฺตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	คมฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยเชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คมฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปี.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + เอ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + เอ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คมฺ + เอ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	คมฺ + เอ + ~~อ~~ นฺติ	= กวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ เอ	คเมนฺติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
สำเร็จรูปเป็น **คเมนฺติ.** (ย่อมให้ไป)		

คมุธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คมยติ	คมยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คมยสิ	คมยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คมยามิ	คมยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คมยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คมฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	คมฺ + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คนฺตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	คมฺ + ณฺ อย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คมฺ + ~~ณฺ~~ อย	= การิตานำ โณ โลปำ.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คมฺ + อย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คมฺ + อย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คมฺ + อย + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
นำพยัญชนะ มฺ ไปประกอบกับสระ อ	คมยติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คมยติ.** (ย่อมให้ไป)

คมุธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉาเปติ	คจฺฉาเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คจฺฉาเปสิ	คจฺฉาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉาเปมิ	คจฺฉาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ คมฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คนฺตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คมฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คมฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + อาเป = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คจฺฉ + อาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คจฺฉ + อาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คจฺฉ + อาเป + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉาเปติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาเปติ.** (ย่อมให้ไป)

คมุธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉาปียติ	คจฺฉาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คจฺฉาปียสิ	คจฺฉาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉาปียามิ	คจฺฉาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉาปียติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คนฺตุ๋ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ คมฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คนฺตุ๋ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คมฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คมฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + อาเป = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

นำพยัชนะ ฉ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉาเป = นเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คจฺฉาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คจฺฉาเป + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คจฺฉาเป + เต = นามมฺหิ ปฺยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย คจฺฉาเป + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย คจฺฉาเป + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ คจฺฉาปฺ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คจฺฉาปฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี คจฺฉาปียติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาปียติ.** (ย่อมถูกให้ไป)

ทำตัวรูป **คจฺฉาปียนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คมุ คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ	คมุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คม ฺ อุ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คนฺตุ เพื่อฉันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	คม ฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คนฺตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณ ฺ ออกจากสระ อา	คม ฺ + ณ ฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณ ฺ อนุพันธ์	คม ฺ + ~~ณ ฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปี.
เพราะการิตปัจจัย แปลง ม ฺ เป็น จฺฉ	ค ม ฺ → จฺฉ + อาเป	= คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.
นำพยัชนะ ฉ ฺ ไปประกอบกับสระ อา	คจฺฉาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คจฺฉาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คจฺฉาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คจฺฉาเป + อนฺเต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	คจฺฉาเป + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	คจฺฉาเป + อี –ย + อนฺเต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ป ฺ ออกจากสระ เอ	คจฺฉาป ฺ เอ + อี–ย +อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉาป ฺ ~~เอ~~ + อี–ย +อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	คจฺฉาป ฺ+อี–ย+อนฺเต→อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ ย ฺ ออกจากสระ อ	คจฺฉาป ฺ + อี–ย ฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คจฺฉาป ฺ + อี–ย ฺ ~~อ~~ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คจฺฉาปียนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาปียนฺติ.** (ย่อมถูกให้ไป)

คมุธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉาปยติ	คจฺฉาปยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คจฺฉาปยสิ	คจฺฉาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉาปยามิ	คจฺฉาปยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉาปยติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คนฺตุํ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ คมฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คนฺตุํ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คมฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คมฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + อาปย = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คจฺฉ + อาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คจฺฉ + อาปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คจฺฉ + อาปย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉาปยติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาปยติ.** (ย่อมให้ไป)

คมุธาตุ + ณาปยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คจฺฉาปยียติ	คจฺฉาปยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คจฺฉาปยียสิ	คจฺฉาปยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คจฺฉาปยียามิ	คจฺฉาปยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คจฺฉาปยียติ** ศัพท์เดิมคือ = คมุ คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง คมุ ชื่อ ธาตุ คมุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คมฺ อุ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คนฺตุ เพื่ออันไป อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ คมฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คนฺตุ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คมฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คมฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย แปลง มฺ เป็น จฺฉ ค มฺ → จฺฉ + อาปย = คมิสฺสนฺโต จฺโฉ วา สพฺพาสุ.

นำพยัญชนะ ฉฺ ไปประกอบกับสระ อา คจฺฉาปย = นเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คจฺฉาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม คจฺฉาปย + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คจฺฉาปย + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย คจฺฉาปย + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย คจฺฉาปย + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ คจฺฉาปยฺ อ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คจฺฉาปยฺ อ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คจฺฉาปยฺ + อี–ย + เต→ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี คจฺฉาปยียติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คจฺฉาปยียติ.** (ย่อมถูกให้ไป)

ฆฏธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆเฏติ	ฆเฏนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆเฏสิ	ฆเฏถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆเฏมิ	ฆเฏม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฆเฏติ** ศัพท์เดิมคือ = ฆฏ อีหายตำ ในความพยายาม

ตั้ง ฆฏ ชื่อ ธาตุ ฆฏ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ฆฏ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ฆฏนฺตำ ซึ่งผู้สามารถพยายาม อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ฆฏ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ฆฏนฺตำ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ฆฏ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ฆฏ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ฆฏ + เอ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ฆฏ + เอ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ฆฏ + เอ + ติ = นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะ ฏ ไปประกอบกับสระ เอ ฆเฏติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆเฏติ.** (ย่อมให้พยายาม)

ฆฏาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆฏยติ	ฆฏยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆฏยสิ	ฆฏยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆฏยามิ	ฆฏยาม	อมฺหโยค

ฆฏาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆฏาเปติ	ฆฏาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆฏาเปสิ	ฆฏาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆฏาเปมิ	ฆฏาเปม	อมฺหโยค

ฆฏาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆฏาปยติ	ฆฏาปยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆฏาปยสิ	ฆฏาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆฏาปยามิ	ฆฏาปยาม	อมฺหโยค

คุหธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คูหยติ	คูหยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คูหยสิ	คูหยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คูหยามิ	คูหยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คูหยติ** ศัพท์เดิมคือ = คุห สำวรเณ ในการปกปิด

ตั้ง คุห ชื่อ ธาตุ คุห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คุหฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คุหิตุ เพื่ออันปกปิด อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ คุหฺ + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คุหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ คุหฺ + ณฺ อย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คุหฺ + ~~ณฺ~~ อย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อุ คฺ อุ หฺ + อย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย ทีฆะ อุ เป็น อู คฺ อุ → อู หฺ + อย = คุหทฺสานำ ทีฆำ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คฺ อู หฺ + อย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คฺ อู หฺ + อย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คฺ อู หฺ + อย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คูหยติ = นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คูหยติ.** (ย่อมให้ปกปิด)

ทุสธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทูสยติ	ทูสยนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทูสยสิ	ทูสยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทูสยามิ	ทูสยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทูสยติ** ศัพท์เดิมคือ = ทุส อปฺปีติมฺหิ ในความไม่ยินดี

ตั้ง ทุส ชื่อ ธาตุ ทุส = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ทุสฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทุสฺสิตุ เพื่ออันประทุษร้าย อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทุสฺ + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทุสฺสิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ทุสฺ + ณฺ อย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทุสฺ + ~~ณฺ~~ อย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อุ ทฺ อุ สฺ + อย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย ทีฆะ อุ เป็น อู ทฺ อุ → อู สฺ + อย = คุหทุสานำ ทีฆำ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทฺ อู สฺ + อย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทฺ อู สฺ + อย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทฺ อู สฺ + อย + ติ = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ทูสยติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทูสยติ.** (ย่อมให้ประทุษร้าย)

ลภธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลาเภติ	ลาเภนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ลาเภสิ	ลาเภถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลาเภมิ	ลาเภม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลาเภติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้

ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตวิ.

ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ลทฺธุ์ เพื่ออันได้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ลภฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ลทฺธุ์ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ลภฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ลภฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานๆ โณ โลปๆ.

แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ ลฺ อ ภฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา ลฺ อ → อา ภฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ลาเภ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ลาเภ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลาเภ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทๆ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ลาเภ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ลาเภติ.** (ย่อมให้ได้)

ทำตัวรูป **ลาเภนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้

ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตวิ.

ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ลทฺธุ์ เพื่ออันได้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ลภฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ลหฺตุ์ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ลภฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ลภฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ	ลฺ อ ภฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	ลฺ อ → อา ภฺ + เอ	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ลาเภ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลาเภ + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ลาเภ + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ลาเภ + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติ วิภัตติ	ลาเภ + ~~อ~~ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **ลาเภนฺติ.** (ย่อมให้ได้)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	มาตา ธีตรํ ภตฺตำ ลาเภติ.	มาตโร ธีตเร ภตฺตานิ ลาเภนฺติ
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ ทาริกำ ปูวำ ลาเภสิ.	ตุมฺเห ทาริกาโย ปูเว ลาเภถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ ทารกำ อาหารำ ลาเภมิ.	มยำ ทารเก อาหาเร ลาเภม.
	.....	.....

ลภธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลาภียติ	ลาภียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ลาภียสิ	ลาภียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลาภยามิ	ลาภยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลาภียติ**	ศัพท์เดิมคือ		= ลภ ลาเภ ในการได้
ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ		= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ภ		= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ลทฺธุ์ เพื่อฉันได้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้			
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ลภฺ + เณ		= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ลทฺธุ์ ปโยชียติ~~		= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ลภฺ + ณฺ เอ		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ลภฺ + ~~ณฺ~~ เอ		= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ	ลฺ อ ภฺ + เอ		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	ลฺ อ → อา ภฺ + เอ		= อสังโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ลาเภ		= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลาเภ + วัตตมานา		= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลาเภ + อัตตโนบท		= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ลาเภ + เต		= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ลาเภ + ย + เต		= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ลาเภ + อี –ย + เต		= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ เอ	ลาภฺ เอ + อี–ย + เต		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ลาภฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต		= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ลาภฺ + อี–ย + เต → ติ		= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ภฺ ไปประกอบกับสระ อี	ลาภียติ		= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลาภียติ.** (ย่อมถูกให้ได้)

ลภธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลาภยติ	ลาภยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ลาภยสิ	ลาภยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลาภยามิ	ลาภยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลาภยติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้

ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ ลภ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ลภฺ ภ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ลทฺธุ์ เพื่อฉันได้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ลภฺ + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ลทฺธุ์ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ ลภฺ + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ลภฺ + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ ลฺ อ ภฺ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา ลฺ อ → อา ภฺ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ลาภย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ลาภย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ลาภย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ลาภย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ลาภยติ.** (ย่อมให้ได้)

ลภธาตุ + ณยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ลาภยียติ	ลาภยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ลาภยียสิ	ลาภยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ลาภยียามิ	ลาภยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ลาภยียติ** ศัพท์เดิมคือ = ลภ ลาเภ ในการได้

ตั้ง ลภ ชื่อ ธาตุ	ลภ	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ลภฺ ภ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ลทฺธุ์ เพื่อฉันได้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ลภฺ + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ลทฺธุ์ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	ลภฺ + ณฺ อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ลภฺ + ~~ณฺ~~ อ ย	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ลฺ ออกจากสระ อ	ลฺ อ ภฺ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	ลฺ อ → อา ภฺ + อ ย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ลาภย	= นเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ลาภย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ลาภย + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ลาภย + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ลาภย + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ลาภย + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ลาภยฺ อ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ลาภยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ลาภยฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี	ลาภยียติ	= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ลาภยียติ.** (ย่อมถูกให้ได้)

มรธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มาเรติ	มาเรนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มาเรสิ	มาเรถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มาเรมิ	มาเรม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มาเรติ** ศัพท์เดิมคือ = มร ปาณจาเค ในการสละชีวิต

ตั้ง มร ชื่อ ธาตุ มร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ มรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ มริตุ เพื่อฉันตาย อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ มรฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~มริตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ มรฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ มรฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปี.

แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ มฺ อ รฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา มฺ อ → อา รฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ มาเร = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ มาเร + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา มาเร + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ มาเร + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **มาเรติ.** (ย่อมให้ตาย)

มรธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	มารียติ	มารียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	มารียสิ	มารียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	มารียามิ	มารียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **มารียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= มร ปาณจาเค ในการสละชีวิต
ตั้ง มร ชื่อ ธาตุ	มร	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	มรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ มริตุ เพื่ออันตาย	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	มรฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~มริตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	มรฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	มรฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ มฺ ออกจากสระ อ	มฺ อ รฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	มฺ อ → อา รฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	มาเร	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	มาเร + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	มาเร + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	มาเร + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	มาเร + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	มาเร + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ เอ	มารฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	มารฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	มารฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อี	มารียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **มารียติ.** (ย่อมถูกให้ตาย)

ทาธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาเปติ	ทาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ทาเปสิ	ทาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาเปมิ	ทาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทาตุ๋ เพื่ออันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๋ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานๆ โณ โลปๆ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาเป = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทๆ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาเป + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ทาเปติ.** (ย่อมให้ให้)

ทาธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาปียติ	ทาปียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทาปียสิ	ทาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาปียามิ	ทาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาปียติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ทาตุ๎ เพื่อฉันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๎ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานๆ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาเป = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ทาเป + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาเป + เต = พามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย ทาเป + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย ทาเป + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ ทาปฺ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ทาปฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตๆ.

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี ทาปียติ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทาปียติ.** (ย่อมถูกให้ให้)

ทำตัวรูป **ทาปียนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ทา ทาเน ในการให้
ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ	ทา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ทาตุ๋ เพื่ออันให้	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ทา + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ทาตุ๋ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ทา + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ทา + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา	ทฺ อา + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทฺ ~~อา~~ + อาเป	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา	ทาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ทาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ทาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ทาเป + อนฺเต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ทาเป + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ทาเป + อี –ย + อนฺเต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	ทาปฺ เอ + อี–ย +อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย +อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ทาปฺ +อี–ย+ อนฺเต→อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ทาปฺ + อี–ยฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ทาปฺ + อี–ยฺ ~~อ~~ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ทาปียนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทาปียนฺติ.** (ย่อมถูกให้ให้)

ทาธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาปยติ	ทาปยนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทาปยสิ	ทาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาปยามิ	ทาปยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาปยติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทาตุ๎ เพื่ออันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๎ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาปย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาปย = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทาปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาปย + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ทาปยติ.** (ย่อมให้ให้)

ทาธาตุ + ณาปยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาปยียติ	ทาปยียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทาปยียสิ	ทาปยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาปยียามิ	ทาปยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาปยียติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ทาตุ๎ เพื่อฉันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๎ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาปย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาปย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ทาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ทาปย + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาปย + เต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย ทาปย + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย ทาปย + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ทาปยฺ อ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทาปยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ทาปยฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี ทาปยียติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทาปยียติ.** (ย่อมถูกให้ให้)

ทาธาตุ + ณาเปปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาเปสิ	ทาเปสุ	พามโยค
มัชฌิม	ทาเปสิ	ทาเปสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาเปสึ	ทาเปสิมฺห, –มฺหา	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาเปสิ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทาตุ๋ เพื่ออันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๋ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานๆ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาเป = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงอัชชตนีวิภัตติ ทาเป + อัชชตนี = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทๆ.

ลง อี ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาเป + อี = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะอัชชตนีวิภัตติ ลง สฺ อาคม ทาเป + สฺ –อี = สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคะใน...*

รัสสะ อี เป็น อิ ทาเป + สฺ –อี → อิ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานๆ

นำพยัญชนะ สฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทาเปสิ = พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทาเปสิ.** (ให้ให้แล้ว)

*สตฺตมชฺชตนิมฺหิ โยควิภาคะใน กรสฺส กาสตฺตมชฺชตนิมฺหิ.

ทาธาตุ + ณาเปปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาเปสฺสติ	ทาเปสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทาเปสฺสสิ	ทาเปสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาเปสฺสามิ	ทาเปสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาเปสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทาตุ๎ เพื่ออันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๎ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ทา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ทา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาเป = นเย ปรๆ ยุตฺเต.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ ทาเป + ภวิสสันตี = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาเป + สฺสติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ทาเปสฺสติ.** (จักให้ให้)

ทาธาตุ + ณาปยปัจจัย + ภวิสสันตีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ทาปยิสฺสติ	ทาปยิสฺสนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ทาปยิสฺสสิ	ทาปยิสฺสถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ทาปยิสฺสามิ	ทาปยิสฺสาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ทาปยิสฺสติ** ศัพท์เดิมคือ = ทา ทาเน ในการให้

ตั้ง ทา ชื่อ ธาตุ ทา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ทาตุ๋ เพื่ออันให้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ทา + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ทาตุ๋ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณ ออกจากสระ อา ทา + ณ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณ อนุพันธ์ ทา + ~~ณ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ อา ทฺ อา + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทฺ ~~อา~~ + อาปย = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อา ทาปย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงภวิสสันตีวิภัตติ ทาปย + ภวิสสันตี = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ทาปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สฺสติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ทาปย + สฺสติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

เพราะพยัญชนาทิวิภัตติ ลง อิ อาคม ทาปย + อิ–สฺสติ = อิการาคโม อสพฺพธาตุกมฺหิ.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ ทาปยฺ อ + อิ–สฺสติ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ทาปยฺ ~~อ~~ + อิ–สฺสติ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อิ ทาปยิสฺสติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ทาปยิสฺสติ.** (จักให้ให้)

หนธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆาเตติ	ฆาเตนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆาเตสิ	ฆาเตถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆาเตมิ	ฆาเตม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ฆาเตติ** ศัพท์เดิมคือ = หน หึสายं ในการเบียดเบียน

ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ หน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ หนฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ หนิตุं เพื่อฉันฆ่า อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ หนฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~หนิตุं ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ หนฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรं สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ หนฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานं โณ โลปี.

เพราะการิตปัจจัย แปลง หนฺ เป็น ฆาตฺ หนฺ → ฆาตฺ + เอ = หนสฺส ฆาโต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ฆาตฺ + เอ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ฆาตฺ + เอ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทं.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ฆาตฺ + เอ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะ ตฺ ไปประกอบกับสระ เอ ฆาเตติ = พเย ปรं ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ฆาเตติ.** (ย่อมให้ฆ่า)

หนธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ฆาตยติ	ฆาตยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ฆาตยสิ	ฆาตยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ฆาตยามิ	ฆาตยาม	อมฺหโยค

หนธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	วเธติ	วเธนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	วเธสิ	วเธถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	วเธมิ	วเธม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **วเธติ** ศัพท์เดิมคือ = หน หึสายำ ในการเบียดเบียน

ตั้ง หน ชื่อ ธาตุ หน = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ หนฺ + อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ หนิตุ เพื่ออันฆ่า อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ หนฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~หนิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ หนฺ + ณฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ หนฺ + ~~ณฺ~~ + เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย แปลง หนฺ เป็น วธฺ หนฺ → วธฺ + เอ = วโธ วา สพฺพตฺถ.

ลงวัตตมานาวิภัตติ วธฺ + เอ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา วธฺ + เอ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ วธฺ + เอ + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ เอ วเธติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **วเธติ.** (ย่อมให้ฆ่า)

ภุชธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โภเชติ	โภเชนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โภเชสิ	โภเชถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โภเชมิ	โภเชม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โภเชติ** ศัพท์เดิมคือ = ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ ช	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ ภุญฺชิตุํ เพื่อฉันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ภุชฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภุญฺชิตุํ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพหปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	ภุชฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภุชฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ	ภฺ อุ ชฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	ภฺ อุ → โอ ชฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โภเช	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โภเช + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	โภเช + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โภเช + ติ	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โภเชติ.** (ย่อมให้กิน)

ภุชธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โภชียติ	โภชียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โภชียสิ	โภชียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โภชียามิ	โภชียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โภชียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน
ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภุญฺชิตุํ เพื่อฉันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ภุชฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภุญฺชิตุํ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ เอ	ภุชฺ + ญฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ญฺ อนุพันธ์	ภุชฺ + ~~ญฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ	ภฺ อุ ชฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	ภฺ อุ → โอ ชฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โภเช	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โภเช + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	โภเช + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โภเช + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	โภเช + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	โภเช + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ชฺ ออกจากสระ เอ	โภชฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โภชฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	โภชฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ชฺ ไปประกอบกับสระ อี	โภชียติ	= นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โภชียติ.** (ย่อมถูกให้กิน)

ภุชธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โภชาเปติ	โภชาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โภชาเปสิ	โภชาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โภชาเปมิ	โภชาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โภชาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ ภุช = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ภุชฺ ฮ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ภุญฺชิตุ์ เพื่ออันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ภุชฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ภุญฺชิตุ์ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ภุชฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ภุชฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ ภฺ อุ ชฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ ภฺ อุ → โอ ชฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โภชาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ โภชาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา โภชาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ โภชาเป + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โภชาเปติ.** (ย่อมให้กิน)

ภุชธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โภชาปียติ	โภชาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โภชาปียสิ	โภชาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โภชาปียามิ	โภชาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โภชาปียติ** ศัพท์เดิมคือ = ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน

ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ ช	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภุญฺชิตุํ เพื่อฉันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ภุชฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภุญฺชิตุํ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ภุชฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภุชฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ	ภฺ อุ ชฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	ภฺ อุ → โอ ชฺ + อาเป	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โภชาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โภชาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	โภชาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โภชาเป + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	โภชาเป + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	โภชาเป + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	โภชาปฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โภชาปฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	โภชาปฺ + อี–ย + เต→ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี	โภชาปียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โภชาปียติ.** (ย่อมถูกให้กิน)

ทำตัวรูป **โภชาปียนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ภุช พฺยวหรเณ ในการกลืนกิน
ตั้ง ภุช ชื่อ ธาตุ	ภุช	= ภุวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ภุชฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ภุญฺชิตุ เพื่ออันกิน อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ภุชฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ภุญฺชิตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ภุชฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ภุชฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ภฺ ออกจากสระ อุ	ภฺ อุ ชฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	ภฺ อุ → โอ ชฺ + อาเป	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โภชาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โภชาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	โภชาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	โภชาเป + อนฺเต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	โภชาเป + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	โภชาเป + อี –ย + อนฺเต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	โภชาปฺ เอ + อี–ย +อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โภชาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย +อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	โภชาปฺ +อี–ย+อนฺเต→อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	โภชาปฺ + อี–ยฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โภชาปฺ + อี–ยฺ ~~อ~~ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โภชาปียนฺติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โภชาปียนฺติ.** (ย่อมถูกให้กิน)

อุบทหน้า + ปทธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุปฺปาเทติ	อุปฺปาเทนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อุปฺปาเทสิ	อุปฺปาเทถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปฺปาเทมิ	อุปฺปาเทม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุปฺปาเทติ** ศัพท์เดิมคือ = อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ อุ + ปท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อุ + ปทฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ อุปฺปชฺชิตุ เพื่อฉันเกิดขึ้น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ อุ + ปทฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~อุปฺปชฺชิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ อุ + ปทฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ อุ + ปทฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ อุ + ปฺ อ ทฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา อุ + ปฺ อ → อา ทฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

ปฺ สทิสเทฺวภาวะ อุ + ปฺ-ปฺ อา ทฺ + เอ = ปร เทฺวภาโว ชาเย.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อุปฺปาเท = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อุปฺปาเท + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา อุปฺปาเท + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อุปฺปาเท + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปาเทติ.** (ย่อมให้เกิดขึ้น)

ทำตัวรูป **อุปฺปาเทนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป
ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ	อุ + ปท	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	อุ + ปทฺ ฮ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ อุปฺปชฺชิตุ เพื่อฉันเกิดขึ้น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	อุ + ปทฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~อุปฺปชฺชิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	อุ + ปทฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	อุ + ปทฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปี.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ	อุ + ปฺ อ ทฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	อุ + ปฺ อ → อา ทฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
ปฺ สทิสเทฺวภาวะ	อุ + ปฺ-ปฺ อา ทฺ + เอ	= ปร เทฺวภาโว จาเน.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	อุปฺปาเท	= นเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	อุปฺปาเท + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	อุปฺปาเท + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	อุปฺปาเท + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเทปี ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติ วิภัตติ	อุปฺปาเท + ฮ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปาเทนฺติ.** (ย่อมให้เกิดขึ้น)

อุบทหน้า+ปทธาตุ+เณปัจจัย+ยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	อุปฺปาทียติ	อุปฺปาทียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	อุปฺปาทียสิ	อุปฺปาทียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	อุปฺปาทียามิ	อุปฺปาทียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **อุปฺปาทียติ** ศัพท์เดิมคือ = อุ + ปท คติมฺหิ ในการไป

ตั้ง ปท ชื่อ ธาตุ อุ + ปท = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ อุ + ปทฺ ~~อ~~ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ อุปฺปชฺชิตุ เพื่อฉันเกิดขึ้น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ อุ + ปทฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~อุปฺปชฺชิตุ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ อุ + ปทฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ อุ + ปทฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปี.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ อุ + ปฺ อ ทฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา อุ + ปฺ อ → อา ทฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

ปฺ สทิสเทฺวภาวะ อุ + ปฺ-ปฺ อา ทฺ + เอ = ปร เทฺวภาโว ชาเน.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ อุปฺปาเท = นเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ อุปฺปาเท + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม อุปฺปาเท + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ อุปฺปาเท + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย อุปฺปาเท + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย อุปฺปาเท + อี -ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ทฺ ออกจากสระ เอ อุปฺปาทฺ เอ + อี-ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ อุปฺปาทฺ ~~เอ~~ + อี-ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท อุปฺปาทฺ + อี-ย + เต→ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

นำพยัญชนะ ทฺ ไปประกอบกับสระ อี อุปฺปาทียติ = นเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **อุปฺปาทียติ.** (ย่อมถูกให้เกิดขึ้น)

พุธธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โพเธติ	โพเธนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โพเธสิ	โพเธถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โพเธมิ	โพเธม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โพเธติ** ศัพท์เดิมคือ = พุธ อวคมเน ในการรู้

ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ พุธ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ พุธฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ พุชฺฌิตุ เพื่อฉันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ พุธฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~พุชฺฌิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพหุปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ พุธฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ พุธฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อุ พฺ อุ ธฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ พฺ อุ → โอ ธฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โพเธ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ โพเธ + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา โพเธ + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ โพเธ + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โพเธติ.** (ย่อมให้รู้)

พุธธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โพธียติ	โพธียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โพธียสิ	โพธียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โพธียามิ	โพธียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โพธียติ**	ศัพท์เดิมคือ		= พุธ อวคมเน ในการรู้
ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ	พุธ		= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	พุธฺ อ		= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ พุชฺฌิตุ๋ เพื่อฉันรู้	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	พุธฺ + เณ		= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~พุชฺฌิตุ๋ ปโยชียติ~~		= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	พุธฺ + ณฺ เอ		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	พุธฺ + ~~ณฺ~~ เอ		= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อุ	พฺ อุ ธฺ + เอ		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	พฺ อุ → โอ ธฺ + เอ		= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โพเธ		= นเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โพเธ + วัตตมานา		= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	โพเธ + อัตตโนบท		= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โพเธ + เต		= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	โพเธ + ย + เต		= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	โพเธ + อี –ย + เต		= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ธฺ ออกจากสระ เอ	โพธฺ เอ + อี–ย + เต		= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โพธฺ เอ + อี–ย + เต		= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	โพธฺ + อี–ย + เต → ติ		= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ ธฺ ไปประกอบกับสระ อี	โพธียติ		= นเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โพธียติ.** (ย่อมถูกให้รู้)

พุธธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โพธาเปติ	โพธาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โพธาเปสิ	โพธาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โพธาเปมิ	โพธาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โพธาเปติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= พุธ อวคมเน ในการรู้
ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ	พุธ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	พุธฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ พุชฺฌิตุ เพื่อฉันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	พุธฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~พุชฺฌิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	พุธฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	พุธฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อุ	พฺ อุ ธฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	พฺ อุ → โอ ธฺ + อาเป	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โพธาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โพธาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	โพธาเป + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โพธาเป + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โพธาเปติ.** (ย่อมให้รู้)

พุธธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

อัตตโนบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โพธาปียเต	โพธาปียนฺเต	นามโยค
มัชฌิม	โพธาปียเส	โพธาปียวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	โพธาปีเย	โพธาปียามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โพธาปียเต** ศัพท์เดิมคือ = พุธ อวคมเน ในการรู้

ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ พุธ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ พุธฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ พุชฺฌิตุ เพื่อฉันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ พุธฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~พุชฺฌิตุ ปโยชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา พุธฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ พุธฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ พฺ ออกจากสระ อุ พฺ อุ ธฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ พฺ อุ → โอ ธฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โพธาเป = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ โพธาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม โพธาเป + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ โพธาเป + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย โพธาเป + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย โพธาเป + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ โพธาปฺ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ โพธาปฺ เอ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี โพธาปียเต = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โพธาปียเต.** (ย่อมถูกให้รู้)

พุธธาตุ + (ยอาคม) + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	พุชฺฌาเปติ	พุชฺฌาเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	พุชฺฌาเปสิ	พุชฺฌาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	พุชฺฌาเปมิ	พุชฺฌาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **พุชฺฌาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = พุธ อวคมเน ในการรู้

ตั้ง พุธ ชื่อ ธาตุ พุธ = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ พุธฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ พุชฺฌิตุํ เพื่อฉันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ พุธฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~พุชฺฌิตุํ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา พุธฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ พุธฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

หลังจากธันตธาตุ ลง ย อาคม พุธฺ + ย + อาเป = ทธนฺตโต โย กฺวจิ.

แปลง ธฺย เป็น ฌ พุ ธฺย → ฌ + อาเป = ตถา กตฺตริ จ.

ชฺ อสทิสเทฺวภาวะ พุ ชฺ–ฌ + อาเป = วคฺเค โฆสาโฆสานำ ตติยปจฺฉมา.

แยกพยัญชนะ ฌฺ ออกจากสระ อ พุชฺฌฺ อ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ พุชฺฌฺ ~~อ~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ฌฺ ไปประกอบกับสระ อา พุชฺฌาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ พุชฺฌาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา พุชฺฌาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ พุชฺฌาเป + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **พุชฺฌาเปติ.** (ย่อมให้รู้)

สุธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	สาเวติ	สาเวนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	สาเวสิ	สาเวถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สาเวมิ	สาเวม	อมฺหโยค

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม. ภิกฺขุ อุปาสกํ ธมฺมํ สาเวติ. ภิกฺขู อุปาสเก ธมฺมํ สาเวนฺติ.
....

มัชฌิม. ตฺวํ อุปาสกํ ปริตฺตํ สาเวสิ. ตุมฺเห อุปาสเก ปริตฺตํ สาเวถ.
....

อุตตม. อหํ อุปาสิกํ ธมฺมํ สาเวมิ. มยํ อุปาสิกาโย ธมฺมํ สาเวม.
....

ทำตัวรูป **สาเวติ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ สุ = ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ สุ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ ~~สุณิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ สุ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์ สุ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปี.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ สฺ อุ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ สฺ อุ → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว สฺ โอ → อาว + เอ = เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ สฺ อาวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สุ อาวุ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สาเว + ติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **สาเวติ.** (ย่อมให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาเวนฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุำ เพื่อฉันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	สุ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~สุณิตุำ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	สุ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	สุ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + เอ	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	สฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ฆ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	สาเว + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติวิภัตติ	สาเว + ฆ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **สาเวนฺติ.** (ย่อมให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาเวสิ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อธาตุ สุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุ๎ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ สุ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~สุณิตุ๎ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ สุ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ สุ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ สฺ อุ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ สฺ อุ → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว สฺ โอ → อาว + เอ = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ สฺ อาวฺ อ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ สาเว = พเย ปรำ ยุตฺเต.

หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ สาเว + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา สาเว + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ สาเว + สิ = ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **สาเวสิ.** (ย่อมให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาเวถ** ศัพท์เดิมคือ = สุ สวเณ ในการฟัง

ตั้ง สุ ชื่อธาตุ สุ = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุ๎ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ สุ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~สุณิตุ๎ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ สุ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ สุ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ สฺ อุ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ สฺ อุ → โอ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว สฺ โอ → อาว + เอ = เต อาวายา การิเต.

แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	สาเว + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **สาเวถ.** (ย่อมให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาเวมิ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	สุ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~สุณิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	สุ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	สุ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	สฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	สาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง มิ อุตตมบุรุษ เอกวจนะ	สาเว + มิ	= อมฺเห อุตฺตโม.

สำเร็จรูปเป็น **สาเวมิ.** (ย่อมให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาเวม**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยเชติ ย่อมใช้ สุณิตุ เพื่ออันฟัง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	สุ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~สุณิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	สุ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	สุ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	สฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานาวิภัตติ	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบท ในอรรถกัตตา	สาเว + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ม อุตตมบุรุษ พหุวจนะ	สาเว + ม	= อมฺเห อุตฺตโม.

สำเร็จรูปเป็น **สาเวม.** (ย่อมให้ฟัง)

สุธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

	อัตตโนบท		ปรัสสปทัตตะ		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ	โยค
ปฐม	สาวียเต	สาวียนฺเต	สาวียติ	สาวียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	สาวียเส	สาวียวฺเห	สาวียสิ	สาวียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	สาวีเย	สาวียามฺเห	สาวียามิ	สาวียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **สาวียเต**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ สุณิตุ๎ เพื่ออันฟัง	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	สุ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~สุณิตุ๎ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	สุ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	สุ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานๆ โณ โลปๆ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	สฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	สาเว + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สาเว + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	สาเว + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	สาเว + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ เอ	สาวฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สาวฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	สาวียเต	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สาวียเต.** (ย่อมถูกให้ฟัง)

ทำตัวรูป **สาวียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= สุ สวเณ ในการฟัง
ตั้ง สุ ชื่อธาตุ	สุ	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ สุณิตุ๎ เพื่ออันฟัง	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง เณ ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	สุ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~สุณิตุ๎ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	สุ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	สุ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ สฺ ออกจากสระ อุ	สฺ อุ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ	สฺ อุ → โอ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
เพราะการิตปัจจัย แปลง โอ เป็น อาว	สฺ โอ → อาว + เอ	= เต อาวายา การิเต.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ อ	สฺ อาวฺ อ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สฺ อาวฺ ~~อ~~ + เอ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	สาเว	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
หลังจากธาตุปัจจัย ลงวัตตมานา	สาเว + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	สาเว + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	สาเว + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	สาเว + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	สาเว + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ วฺ ออกจากสระ เอ	สาวฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	สาวฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	สาวฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ วฺ ไปประกอบกับสระ อี	สาวียติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **สาวียติ.** (ย่อมถูกให้ฟัง)

ปบทหน้า + อปธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาเปติ	ปาเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาเปสิ	ปาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาเปมิ	ปาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + อป ปาปุณเน ในการถึง

ตั้ง อป ชื่อ ธาตุ ป + อป = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + อปฺ ฆ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ปาปุณิตุํ เพื่ออันถึง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ป + อปฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ปาปุณิตุํ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ป + อปฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ป + อปฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานํ โณ โลปิ.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา ป + อ → อา ปฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ อ ปฺ อ + อาปฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปฺ ฆ + อาปฺ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาเป = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ปาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปาเป + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ปาเปติ.** (ย่อมให้ถึง, ย่อมให้บรรลุ)

ปบทหน้า+อปธาตุ+เณปัจจัย+ยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ปาปียติ	ปาปียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ปาปียสิ	ปาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ปาปียามิ	ปาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ปาปียติ** ศัพท์เดิมคือ = ป + ณป ปาปุณเน ในการถึง

ตั้ง ณป ชื่อ ธาตุ ป + ณป = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ ป + ณปุ ณ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ปาปุณิตุํ เพื่อถึงอันถึง อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ ป + ณปุ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ปาปุณิตุํ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ ป + ณปุ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ป + ณปุ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา ป + อ → อา ปุ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ อ ปุ อ + อาปุ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปุ ณ + อาปุ + เอ = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ ปาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ปาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม ปาเป + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ปาเป + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย ปาเป + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย ปาเป + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ปุ ออกจากสระ เอ ปาปุ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ปาปุ ~~เอ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ปาปุ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี ปาปียติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ปาปียติ.** (ย่อมถูกให้ถึง, ย่อมถูกให้บรรลุ)

ณาธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ณาเปติ	ณาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ณาเปสิ	ณาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ณาเปมิ	ณาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ณาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = ณา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ ณา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ณาตุ๎ เพื่อลัพรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ณา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ณาตุ๎ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ณา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ณา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตาหำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ณฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ณฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา ณาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ณาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา ณาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ณาเป + ติ = นามมฺหิ ปผุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ณาเปติ.** (ย่อมให้รู้)

ณาธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ณาปียติ	ณาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ณาปียสิ	ณาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ณาปียามิ	ณาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ณาปียติ** ศัพท์เดิมคือ = ณา อวโพธเน ในการรู้

ตั้ง ณา ชื่อ ธาตุ ณา = ภูวาทโย ธาตโว.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ณาตุ๎ เพื่ออันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ ณา + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~ณาตุ๎ นาโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ณา + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ ณา + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา ณฺ อา + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ณฺ ~~อา~~ + อาเป = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

นำพยัญชนะ ณฺ ไปประกอบกับสระ อา ณาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ ณาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบท ในอรรถกรรม ณาเป + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ ณาเป + เต = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย ณาเป + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย ณาเป + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ ณาปฺ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ ณาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท ณาปฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี ณาปีย ติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ณาปียติ.** (ย่อมถูกให้รู้)

ทำตัวรูป **ญาปียฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= ญา อวโพธเน ในการรู้
ตั้ง ญา ชื่อ ธาตุ	ญา	= ภูวาทโย ธาตโว.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ญาตุ๎ เพื่อฉันรู้ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัย และตั้งชื่อการิตะ	ญา + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ญาตุ๎ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ญา + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ญา + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ ญฺ ออกจากสระ อา	ญฺ อา + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ญฺ ~~อา~~ + อาเป	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ญฺ ไปประกอบกับสระ อา	ญาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ญาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ญาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง อนฺเต ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	ญาเป + อนฺเต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ญาเป + ย + อนฺเต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ญาเป + อี –ย + อนฺเต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	ญาปฺ เอ + อี–ย +อนฺเต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ญาปฺ ~~เอ~~ + อี–ย +อนฺเต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ญาปฺ +อี–ย+ อนฺเต→อนฺติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	ญาปฺ + อี–ยฺ อ + อนฺติ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ญาปฺ + อี–ยฺ ~~อ~~ + อนฺติ	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	ญาปียนฺติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ญาปียนฺติ.** (ย่อมถูกให้รู้)

คหธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาเหติ	คาเหนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาเหสิ	คาเหถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาเหมิ	คาเหม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาเหติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ คหฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาเห + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คาเห + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาเห + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คาเหติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ทำตัวรูป **คาเหณฺติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ๋ เพื่อฉันถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ๋ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	คหฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานๆ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ	คฺ อ หฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	คฺ อ → อา หฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาเห	= พเย ปรๆ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คาเห + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คาเห + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทๆ.
ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ	คาเห + อนฺติ	= นามมฺหิ ปฐมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติ วิภัตติ	คาเห + ~~อ~~ นฺติ	= กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานๆ

สำเร็จรูปเป็น **คาเหณฺติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ภิกฺขุ อุปาสกๆ ผลๆ คาเหติ.	ภิกฺขู อุปาสเก ผลานิ คาเหณฺติ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวๆ อุปาสกๆ วตฺถๆ คาเหสิ.	ตุมฺเห อุปาสเก วตฺถานิ คาเหถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหๆ อุปาสิกๆ ปูวๆ คาเหมิ.	มยๆ อุปาสิกาโย ปูเว คาเหม.
	.....	.....

คหธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหียติ	คาหียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหียสิ	คาหียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหียามิ	คาหียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหียติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คณฺหิตุ์ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ์ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ คหฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาเห = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาเห + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คาเห + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาเห + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย คาเห + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย คาเห + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ เอ คาหฺ เอ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คาหฺ เอ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คาหฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อี คาหียติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาหียติ.** (ย่อมถูกให้ถือเอา)

คหธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหยติ	คาหยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหยสิ	คาหยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหยามิ	คาหยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ ห	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อฉันถือเอา	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	คหฺ + ณฺ อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ อ ย	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ	คฺ อ หฺ + อ ย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	คฺ อ → อา หฺ + อ ย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาหย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คาหย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คาหย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คาหย + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คาหยติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

คหธาตุ + ณยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหยียติ	คาหยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหยียสิ	คาหยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหยียามิ	คาหยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหยียติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ ห = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถานมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ คหฺ + ณฺ อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อ ย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อ ย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อ ย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาหย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คาหย + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาหย + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย คาหย + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย คาหย + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ คาหยฺ อ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คาหยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คาหยฺ + อี–ย + เต → ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี คาหยี + ย + ติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาหยิยติ.** (ย่อมถูกให้ถือเอา)

คหธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหาเปติ	คาหาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหาเปสิ	คาหาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหาเปมิ	คาหาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่ออันถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คหฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหาเป = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาหาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คาหาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาหาเป + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คาหาเปติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ทำตัวรูป **คาหาเปนฺติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คหฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหาเป = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาหาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คาหาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง อนฺติ ปฐมบุรุษ พหุวจนะ คาหาเป + อนฺติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

หลังจาก เอ ลบ อ ของ อนฺติ วิภัตติ คาหาเป + ส อนฺติ = กฺวจิ ธาตุวิภตฺติปฺปจฺจยานำฯ

สำเร็จรูปเป็น **คาหาเปนฺติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ทำตัวรูป **คาหาเปสิ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ ส = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คหฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหาเป = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ	คาหาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คาหาเป + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง สิ มัชฌิมบุรุษ เอกวจนะ	คาหาเป + สิ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **คาหาเปสิ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ทำตัวรูป **คาหาเปถ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	คหฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ	คฺ อ หฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	คฺ อ → อา หฺ + อาเป	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาหาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คาหาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คาหาเป + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ถ มัชฌิมบุรุษ พหุวจนะ	คาหาเป + ถ	= ตุมฺเห มชฺฌิโม.

สำเร็จรูปเป็น **คาหาเปถ.** (ย่อมให้ถือเอา)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม.	ภิกฺขุ อุปาสกำ ผลำ คาหาเปติ.	ภิกฺขู อุปาสเก ผลานิ คาหาเปนฺติ.
	.....	.....
มัชฌิม.	ตฺวำ อุปาสกำ วตฺถำ คาหาเปสิ.	ตุมฺเห อุปาสเก วตฺถานิ คาหาเปถ.
	.....	.....
อุตตม.	อหำ อุปาสิกำ ปูวำ คาหาเปมิ.	มยำ อุปาสิกาโย ปูเว คาหาเปม.
	.....	.....

คหธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหาปียติ	คาหาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหาปียสิ	คาหาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหาปียามิ	คาหาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหาปียติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คณฺหิตุ๋ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ๋ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	คหฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปำ.
แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ	คฺ อ หฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	คฺ อ → อา หฺ + อาเป	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	คาหาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คาหาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	คาหาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คาหาเป + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	คาหาเป + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	คาหาเป + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	คาหาปฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	คาหาปฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	คาหาปฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี	คาหาปียติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาหาปิยติ.** (ย่อมถูกให้ถือเอา)

คหธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหาปยติ	คาหาปยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหาปยสิ	คาหาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหาปยามิ	คาหาปยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหาปยติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่ออันถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คหฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อาปย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหาปย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาหาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา คาหาปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาหาปย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คาหาปยติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

คหธาตุ+ณาปยปัจจัย+ยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คาหาปยียติ	คาหาปยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คาหาปยียสิ	คาหาปยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คาหาปยียามิ	คาหาปยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คาหาปยียติ** ศัพท์เดิมคือ = คห อุปาทาเน ในการถือเอา

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ คห = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ คหฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ คณฺหิตุ์ เพื่อถือเอา อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ คหฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~คณฺหิตุ์ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา คหฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ คหฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ คฺ ออกจากสระ อ คฺ อ หฺ + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา คฺ อ → อา หฺ + อาปย = อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ คาหาปย = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ คาหาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม คาหาปย + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ คาหาปย + เต = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย คาหาปย + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย คาหาปย + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ คาหาปยฺ อ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ คาหาปยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท คาหาปยฺ + อี–ย + เต→ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี คาหาปยียติ = พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **คาหาปยิยติ.** (ย่อมถูกให้กินเอา)

คหธาตุ+ณฺหาปัจจัย+ณาเปปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณฺหาเปติ	คณฺหาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	คณฺหาเปสิ	คณฺหาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณฺหาเปมิ	คณฺหาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คณฺหาเปติ**	ศัพท์เดิมคือ	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา
ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	คห	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ๋ เพื่อฉันถือเอา	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ๋ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	คหฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปำ.
ลง ณฺหา ปัจจัย หลังจากธาตุ	คหฺ + ณฺหา + อาเป	= คหาทิโต ปฺปณฺหา วิภาธิการ...*
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ ห ของ คหธาตุ	ค ~~หฺ~~ + ณฺหา + อาเป	= หโลโป ณฺหามฺหิ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา	ค + ณฺหฺ อา + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ค + ณฺหฺ ~~อา~~ + อาเป	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา	คณฺหาเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คณฺหาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คณฺหาเป + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คณฺหาเป + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คณฺหาเปติ.** (ย่อมให้กินเอา)

คหธาตุ+ณฺหาปัจจัย+ณาปยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	คณฺหาปยติ	คณฺหาปยนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	คณฺหาปยสิ	คณฺหาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	คณฺหาปยามิ	คณฺหาปยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **คณฺหาปยติ**

ตั้ง คห ชื่อ ธาตุ	ศัพท์เดิมคือ คห	= คห อุปาทาเน ในการถือเอา = ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	คหฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ คณฺหิตุ เพื่อถือเอา	อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้	
ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	คหฺ + ณาปย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~คณฺหิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	คหฺ + ณฺ อาปย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	คหฺ + ~~ณฺ~~ อาปย	= การิตานำ โณ โลปำ.
ลง ณฺหา ปัจจัย หลังจากธาตุ	คหฺ + ณฺหา + อาปย	= คหาทิโต ปฺปณฺหา วินาธิการ...*
เพราะณฺหาปัจจัย ลบ ห ของ คหธาตุ	ค ~~หฺ~~ + ณฺหา + อาปย	= หโลโป ณฺหามฺหิ.
แยกพยัญชนะ หฺ ออกจากสระ อา	ค + ณฺหฺ อา + อาปย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ค + ณฺหฺ ~~อา~~ + อาปย	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ หฺ ไปประกอบกับสระ อา	คณฺหาปย	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	คณฺหาปย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	คณฺหาปย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	คณฺหาปย + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **คณฺหาปยติ.** (ย่อมให้ถือเอา)

***** เพราะการิตปัจจัย ลง ณฺหา ปัจจัย ด้วย "คหาทิโต ปฺปณฺหา" วินาธิการโยควิภาคะ

กรธาตุ + เณปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กาเรติ	กาเรนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	กาเรสิ	กาเรถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กาเรมิ	กาเรม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **กาเรติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ กาตุ เพื่ออันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ กรฺ + เณ = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~กาตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ กรฺ + ณฺ เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ กรฺ + ~~ณฺ~~ เอ = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + เอ = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรๆ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา กฺ อ → อา รฺ + เอ = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ กาเร = พเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ กาเร + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา กาเร + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ กาเร + ติ = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **กาเรติ.** (ย่อมให้กระทำ)

กรธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การียติ	การียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การียสิ	การียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การียามิ	การียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ กาตุ เพื่ออันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง เณ ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	กรฺ + เณ	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~กาตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ เอ	กรฺ + ณฺ เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	กรฺ + ~~ณฺ~~ เอ	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ รฺ + เอ	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	กฺ อ → อา รฺ + เอ	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	กาเร	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	กาเร + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	กาเร + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	กาเร + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	กาเร + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	กาเร + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ รฺ ออกจากสระ เอ	การฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	การฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	การฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ รฺ ไปประกอบกับสระ อี	การียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **การยติ.** (ย่อมถูกให้กระทำ)

กรธาตุ + ณยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การยติ	การยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การยสิ	การยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การยามิ	การยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การยติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ที่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยเชติ ย่อมใช้ กาตุ เพื่ออันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	กรฺ + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~กาตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	กรฺ + ณฺ อย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	กรฺ + ~~ณฺ~~ อย	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ รฺ + อย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	กฺ อ → อา รฺ + อย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	การย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	การย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	การย + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทำ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	การย + ติ	= นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **การยติ.** (ย่อมให้กระทำ)

กรธาตุ + ณยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การยียติ	การยียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การยียสิ	การยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การยียามิ	การยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การยียติ**	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ กาตุ เพื่อฉันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	กรฺ + ณย	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~กาตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อ	กรฺ + ณฺ อย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	กรฺ + ~~ณฺ~~ อย	= การิตานํ โณ โลปํ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ รฺ + อย	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	กฺ อ → อา รฺ + อย	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	การย	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	การย + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	การย + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	การย + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	การย + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	การย + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ	การยฺ อ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	การยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	การยฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี	การยียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **การยียติ.** (ย่อมถูกให้กระทำ)

กรธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การาเปติ	การาเปนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การาเปสิ	การาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การาเปมิ	การาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ กาตุ เพื่อฉันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ กรฺ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~กาตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา กรฺ + ณฺ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ กรฺ + ~~ณฺ~~ อาเป = การิตานํ โณ โลปี.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา กฺ อ → อา รฺ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ การาเป = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ การาเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา การาเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ การาเป + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **การาเปติ.** (ย่อมให้กระทำ)

กรธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การาปียติ	การาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การาปียสิ	การาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การาปียามิ	การาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การาปียติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= กร กรเณ ในการกระทำ
ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ	กร	= ภูวาทโย ธาตวิ.
ลบสระที่สุดของธาตุ	กรฺ อ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ กาตุ เพื่ออันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้		
ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	กรฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~กาตุ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	กรฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	กรฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ	กฺ อ รฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา	กฺ อ → อา รฺ + อาเป	= อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	การาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	การาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	การาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	การาเป + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	การาเป + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	การาเป + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	การาปฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	การาปฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	การาปฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี	การาปียติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **การาปียติ.** (ย่อมถูกให้กระทำ)

กรธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การาปยติ	การาปยนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	การาปยสิ	การาปยถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การาปยามิ	การาปยาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การาปยติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ ฮ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ กาตุ เพื่อฉันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ กรฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~กาตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา กรฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ กรฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานํ โณ โลปี.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา กฺ อ → อา รฺ + อาปย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ การาปย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ การาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา การาปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ การาปย + ติ = นามมฺหิ ปฬุชฺชมาเนปี ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **การาปยติ.** (ย่อมให้กระทำ)

กรธาตุ + ณาปยปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การาปยียติ	การาปยียนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	การาปยียสิ	การาปยียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การาปยียามิ	การาปยียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **การาปยียติ** ศัพท์เดิมคือ = กร กรเณ ในการกระทำ

ตั้ง กร ชื่อ ธาตุ กร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ กรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ กาตุ เพื่อฉันกระทำ อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ กรฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~กาตุ ปโยชียติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา กรฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ กรฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานํ โณ โลปิ.

แยกพยัญชนะ กฺ ออกจากสระ อ กฺ อ รฺ + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อ เป็น อา กฺ อ → อา รฺ + อาปย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ การาปย = พเย ปรํ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ การาปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม การาปย + อัตตโนบท = อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.

ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ การาปย + เต = พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย การาปย + ย + เต = ภาวกมฺเมสุ โย.

เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย การาปย + อี –ย + เต = อิวณฺณาคโม วา.

แยกพยัญชนะ ยฺ ออกจากสระ อ การาปยฺ อ + อี–ย + เต = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ การาปยฺ ~~อ~~ + อี–ย + เต = สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ

แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท การาปยฺ + อี–ย + เต→ติ = อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.

นำพยัญชนะ ยฺ ไปประกอบกับสระ อี การาปยียติ = พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **การาปยิยติ.** (ย่อมถูกให้กระทำ)

กรธาตุ + เณปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	กาเรสิ	กาเรสุ̆	นามโยค
มัชฌิม	กาเรสิ	กาเรสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	กาเรสึ	กาเรสิมฺห, กาเรสิมฺหา	อมฺหโยค

กรธาตุ + เณปัจจัย + ยปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การียิ	การียิสุ	นามโยค
มัชฌิม	การียิ	การียิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การียึ	การียิมฺห, การียิมฺหา	อมฺหโยค

กรธาตุ + ณาเปปัจจัย + อัชชตนีวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	การาเปสิ	การาเปสุ̆	นามโยค
มัชฌิม	การาเปสิ	การาเปสิตฺถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	การาเปสึ	การาเปสิมฺห, –มฺหา	อมฺหโยค

จุรธาตุ + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
ปุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจราเปติ	โจราเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	โจราเปสิ	โจราเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจราเปมิ	โจราเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โจราเปติ** ศัพท์เดิมคือ = จุร เถยฺเย ในการลักขโมย

ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ จุร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ จุร์ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ โจรยิตุ เพื่ออันลักขโมย อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ จุร์ + ณาเป = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~โจรยิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณ์ ออกจากสระ อา จุร์ + ณ์ อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณ์ อนุพันธ์ จุร์ + ~~ณ์~~ อาเป = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ จ ออกจากสระ อุ จ อุ ร์ + อาเป = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ จ อุ → โอ ร์ + อาเป = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โจราเป = พเย ปรำ ผุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ โจราเป + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา โจราเป + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ โจราเป + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โจราเปติ.** (ย่อมให้ลักขโมย)

ทำตัวรูป **โจราปียติ** ศัพท์เดิมคือ = จุร เถยฺเย ในการลักขโมย

ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ จุร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ จุร์ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ โจรยิตุ เพื่ออันลักขโมย อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	จุรฺ + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~โจรยิตุ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	จุรฺ + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	จุรฺ + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานำ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อุ	จฺ อุ รฺ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
เพราะการิตปัจจัย วฺวุทธิ อุ เป็น โอ	จฺ อุ → โอ รฺ + อาเป	= อสฺโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.
นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ	โจราเป	= พเย ปรำ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	โจราเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	โจราเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	โจราเป + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	โจราเป + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	โจราเป + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	โจราปฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	โจราปฺ ~~เอ~~ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	โจราปฺ + อี–ย + เต → ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตำ.
นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี	โจราปียติ	= พเย ปรำ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **โจราปียติ.** (ย่อมถูกให้ลักขโมย)

จุรธาตุ + ณาเปปัจจัย + ยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจราปียติ	โจราปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	โจราปียสิ	โจราปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจราปียามิ	โจราปียาม	อมฺหโยค

จุรธาตุ + ณาปยปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

	ปรัสสบท		อัตตโนบท		
บุรุษ	เอก.	พหุ.	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	โจราปยติ	โจราปยนฺติ	โจราปยเต	โจราปยนฺเต	พามโยค
มัชฌิม	โจราปยสิ	โจราปยถ	โจราปยเส	โจราปยวฺเห	ตุมฺหโยค
อุตตม	โจราปยามิ	โจราปยาม	โจราปเย	โจราปยามฺเห	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **โจราปยติ** ศัพท์เดิมคือ = จุร เถยฺเย ในการลักขโมย

ตั้ง จุร ชื่อ ธาตุ จุร = ภูวาทโย ธาตโว.

ลบสระที่สุดของธาตุ จุรฺ อ = ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.

ปโยเชติ ย่อมใช้ โจรยิตุ เพื่อฉันลักขโมย อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาปย ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ จุรฺ + ณาปย = ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ

ลบวากยะ ~~โจรยิตุ ปโยเชติ~~ = วุตฺตตฺถาพมปฺปโยโค.

แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา จุรฺ + ณฺ อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์ จุรฺ + ~~ณฺ~~ อาปย = การิตานำ โณ โลปำ.

แยกพยัญชนะ จฺ ออกจากสระ อุ จฺ อุ รฺ + อาปย = ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.

เพราะการิตปัจจัย วุทธิ อุ เป็น โอ จฺ อุ → โอ รฺ + อาปย = อสโยคนฺตสฺส วุทฺธิ การิเต.

นำพยัญชนะไปประกอบกับสระ โจราปย = นเย ปรำ ยุตฺเต.

ลงวัตตมานาวิภัตติ โจราปย + วัตตมานา = ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.

ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา โจราปย + ปรัสสบท = กตฺตริ ปรสฺสปทำ.

ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ โจราปย + ติ = นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **โจราปยติ.** (ย่อมให้ลักขโมย)

ติชธาตุ + ขปัจจัย + ณาเปปัจจัย + วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัตตุ)

ปรัสสบท			
บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติติกฺขาเปติ	ติติกฺขาเปนฺติ	พามโยค
มัชฌิม	ติติกฺขาเปสิ	ติติกฺขาเปถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติติกฺขาเปมิ	ติติกฺขาเปม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติติกฺขาเปติ** ศัพท์เดิมคือ = ติช ขมายํ ในความอดทน

ตั้ง ติช ชื่อ ธาตุ	ติช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ติชฺ ฆ	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ข ปัจจัย หลังจากติชธาตุ	ติชฺ + ข	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขณสา วา.
ติ เทวภาวะ	ติ–ติชฺ + ข	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
เพราะขปัจจัย แปลง ชฺ เป็น กฺ	ติ ติ ชฺ → กฺ + ข	= โก เข จ.

ปโยเชติ ย่อมใช้ ติติกฺขนฺตํ ซึ่งบุคคลผู้สามารถอดกลั้น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ติติกฺข + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาโย.
ลบวากยะ	~~ติติกฺขนฺตํ ปโยเชติ~~	= วุตฺตตฺถาทมปฺปโยโค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ติติกฺข + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบ ณฺ อนุพันธ์	ติติกฺข + ~~ณฺ~~ อาเป	= การิตานํ โณ โลปิ.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	ติติกฺขฺ อ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ติติกฺขฺ ~~อ~~ + อาเป	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา	ติติกฺขาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ติติกฺขาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงปรัสสบทในอรรถกัตตา	ติติกฺขาเป + ปรัสสบท	= กตฺตริ ปรสฺสปทํ.
ลง ติ ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ติติกฺขาเป + ติ	= พามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ

สำเร็จรูปเป็น **ติติกฺขาเปติ.** (ย่อมให้อดกลั้น)

ประโยคบาลีตัวอย่าง

ปฐม. ภิกฺขุ อุปาสกำ ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปติ. ภิกฺขู อุปาสเก ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปนฺติ.

.....

มัชฌิม. ตฺวำ อุปาสกำ ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปสิ. ตุมฺเห อุปาสเก ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปถ.

.....

อุตตม. อหำ อุปาสิกำ ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปมิ. มยำ อุปาสิกาโย ปเรสำ อติวากฺยำ ติติกฺขาเปม.

.....

ติชธาตุ+ขปัจจัย+ณาเปปัจจัย+ยปัจจัย+วัตตมานาวิภัตติ (เหตุกัมมะ)

ปรัสสปทัตตะ

บุรุษ	เอก.	พหุ.	โยค
ปฐม	ติติกฺขาปียติ	ติติกฺขาปียนฺติ	นามโยค
มัชฌิม	ติติกฺขาปียสิ	ติติกฺขาปียถ	ตุมฺหโยค
อุตตม	ติติกฺขาปียามิ	ติติกฺขาปียาม	อมฺหโยค

ทำตัวรูป **ติติกฺขาปียติ**

	ศัพท์เดิมคือ	= ติช ขมายำ ในความอดทน
ตั้ง ติช ชื่อ ธาตุ	ติช	= ภูวาทโย ธาตโว.
ลบสระที่สุดของธาตุ	ติชฺ ช	= ธาตุสฺสนฺโต โลโปเนกสฺสรสฺส.
ลง ข ปัจจัย หลังจากติชธาตุ	ติชฺ + ข	= ติชคุปกิตมาเนหิ ขณสา วา.
ติ เทฺวภาวะ	ติ–ติชฺ + ข	= กฺวจาทิวณฺณานเมกสฺสราทโย.
เพราะขปัจจัย แปลง ชฺ เป็น กฺ	ติ ติ ชฺ → กฺ + ข	= โก เข จ.

ปโยชียติ ย่อมถูกใช้ ติติกฺขนฺตำ ซึ่งบุคคลผู้สามารถอดกลั้น อิติ อตฺเถ ในอรรถนี้

ลง ณาเป ปัจจัยและตั้งชื่อการิตะ	ติติกฺข + ณาเป	= ธาตูหิ เณณยณาเปณาปยาฯ
ลบวากยะ	~~ติติกฺขนฺตำ ปโยชียติ~~	= วุตฺตตฺถาพมปฺปโย โค.
แยกพยัญชนะ ณฺ ออกจากสระ อา	ติติกฺข + ณฺ อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรำ สเรน วิโยชเย.

ลบ ณฺ อนุพันธ์	ติติกฺข + ณฺ อาเป	= การิตาหฺ โณ โลปฺ.
แยกพยัญชนะ ขฺ ออกจากสระ อ	ติติกฺขฺ อ + อาเป	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ติติกฺขฺ อา + อาเป	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
นำพยัญชนะ ขฺ ไปประกอบกับสระ อา	ติติกฺขาเป	= พเย ปรํ ยุตฺเต.
ลงวัตตมานาวิภัตติ	ติติกฺขาเป + วัตตมานา	= ธาตุปฺปจฺจเยหิ วิภตฺติโย.
ลงอัตตโนบทในอรรถกรรม	ติติกฺขาเป + อัตตโนบท	= อตฺตโนปทานิ ภาเว จ กมฺมนิ.
ลง เต ปฐมบุรุษ เอกวจนะ	ติติกฺขาเป + เต	= นามมฺหิ ปยุชฺชมาเนปิ ตุลฺยาธิฯ
ลง ย ปัจจัย หลังจากธาตุปัจจัย	ติติกฺขาเป + ย + เต	= ภาวกมฺเมสุ โย.
เพราะยปัจจัย ลง อี อาคมหน้า ย	ติติกฺขาเป + อี –ย + เต	= อิวณฺณาคโม วา.
แยกพยัญชนะ ปฺ ออกจากสระ เอ	ติติกฺขาปฺ เอ + อี–ย + เต	= ปุพฺพมโธจิตมสฺสรํ สเรน วิโยชเย.
ลบสระหน้า เพราะสระหลังๆ เป็นปกติ	ติติกฺขาปฺ เอ + อี–ย + เต	= สรโลโปมาเทสปฺปจฺจยาทิมฺหิฯ
แปลงวิภัตติฝ่ายอัตตโนบทเป็นปรัสสบท	ติติกฺขาปฺ + อี–ย + เต→ติ	= อตฺตโนปทานิ ปรสฺสปทตฺตํ.
นำพยัญชนะ ปฺ ไปประกอบกับสระ อี	ติติกฺขาปีย ติ	= พเย ปรํ ยุตฺเต.

สำเร็จรูปเป็น **ติติกฺขาปีย ติ.** (ย่อมถูกให้อดกลั้น)

ภูวาทิ : อิจฺฉนฺตํ ปโยชยติ **อิจฺฉาเปติ อิจฺฉาปยติ.** (อิสุ อิจฺฉายํ ปรารถนา + ณาเป, ณาปย + ติ)
อิจฺฉนฺตํ ปโยชยติ **เอเสติ เอสยติ.** (อิสุ อิจฺฉายํ ปรารถนา + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถปรารถนา, ยัง... ย่อมให้ปรารถนา.

นิยจฺฉนฺตํ ปโยชยติ **นิยาเมติ นิยามยติ.** (นิปุพฺพ + ยมุ อุปรเม ในการงดเว้น + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถงดเว้น, ยัง... ย่อมให้งดเว้น.

อาสนฺตํ ปโยชยติ **อาเสติ อาสยติ อจฺฉาเปติ อจฺฉาปยติ.** (อาส อุปเวสเน เข้าไปใกล้ +เณ–ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถอยู่, ยัง... ย่อมให้อยู่.

วจนฺตํ ปโยชยติ **วาเจติ วาจยติ วาจาเปติ วาจาปยติ.** (วจ วิยตฺติยํ วาจายํ ในการพูดชัด +เณ–ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถกล่าว, ยัง... ย่อมให้กล่าว.

วสนฺตำ ปโยชยติ **วาเสติ วาสยติ วาสาเปติ วาสาปยติ.** (วส นิวาเส ในการอยู่ +เณ,ณย,ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถอยู่, ยัง... ย่อมให้อยู่.

วหนฺตำ ปโยชยติ **วาเหติ วาหยติ วาหาเปติ วาหาปยติ.** (วห ปาปเน ในการให้ถึง + เณ–ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถนำไป, ยัง... ย่อมให้นำไป.

ชีรนฺตำ ปโยชยติ **ชีเรติ ชีรยติ ชีราเปติ ชีราปยติ.** (ชร วโยหานิมฺหิ ในความเสื่อมแห่งวัย +เณ–ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถแก่–คร่ำคร่า, ยัง... ย่อมให้คร่ำคร่า.

ทิสฺสนฺตำ ปโยชยติ **ทสฺเสติ ทสฺสยติ.** (ทิส เปกฺขเณ ในการดู–เห็น + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเห็น, ยัง... ย่อมให้ดู, ย่อมให้เห็น.

ตุทนฺตำ ปโยชยติ **โตเทติ โตทยติ โตทาเปติ โตทาปยติ.** (ตุท พฺยถเน ในการแทง +เณ–ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถแทง, ยัง... ย่อมให้แทง.

ปวิสนฺตำ ปโยชยติ **ปเวเสติ ปเวสยติ.** (ปปุพฺพ+ วิส ปเวสเน ในการเข้าไป +เณ,ณย +ติ)
ปวิสนฺตำ ปโยชยติ **ปเวสาเปติ ปเวสาปยติ.** (ปปุพฺพ+ วิส ปเวสเน ในการเข้าไป +ณาเป,ณาปย +ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเข้าไป, ยัง... ย่อมให้เข้าไป.

อุทฺทิสนฺตำ ปโยชยติ **อุทฺทิสาเปติ อุทฺทิสาปยติ.** (อุปุพฺพ+ ทิสี อุจฺจารเณ ในการสวด+ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถสวด–แสดง, ยัง... ย่อมให้สวด, ย่อมให้แสดง.

ปโหนฺตำ ปโยชยติ **ปหาเวติ ปหาวยติ.** (ปปุพฺพ + หู สตฺตายำ ในความมี–ความเป็น + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเพียงพอ, ยัง... ย่อมให้เพียงพอ.

สยนฺตำ ปโยชยติ **สาเยติ สายยติ สายาเปติ สายาปยติ, สยาเปติ สยาปยติ.**
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถพอน, ยัง... ย่อมให้นอน. (สิ สเย ในการนอน + เณ,ณย,ณาเป,ณาปย + ติ)

พยนฺตำ ปโยชยติ **พยาเปติ พยาปยติ.** (นี พเย ในการนำไป + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถนำไป, ยัง... ย่อมให้นำไป.

ปติฏฺฐนฺตำ ปโยชติ **ปติฏฺฐาเปติ ปติฏฺฐเปติ, ปติฏฺฐาปยติ.** (ปติปุพฺพ+ฐา คตินิวตฺติมฺหิ+ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถยืนอยู่, ยัง... ย่อมให้ยืน, ย่อมให้ตั้งไว้. (คตินิวตฺติมฺหิ ห้ามการไป)

หูวาทิ : ชุ̣โหนฺ̣ตำ ปโยชยติ **ชุหาเวติ ชุหาวยติ.** (หุ ทานาทนหพฺยปฺปทาเนสุ การให้, กิน, บวงสรวง +เณ,ณย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถบูชา, ยัง... ย่อมให้บูชา.

ชหนฺ̣ตำ ปโยชยติ **ชหาเปติ ชหาปยติ, หาเปติ หาปยติ.** (หา จาเค ในการสละ–ละ +ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถสละ, ยัง... ย่อมให้สละ, ย่อมให้ละ.

ปิทหนฺ̣ตำ ปโยชยติ **ปิธาเปติ ปิธาปยติ.** (อปิ + ธา อจฺฉาทเน ในการปกปิด + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถปิด, ยัง... ย่อมให้ปกปิด.

รุธาทิ : รุนฺ̣ธนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โรเธติ โรธยติ.** (รุธ อาวรเณ ในการปิดกั้น + เณ, ณย + ติ)
รุนฺ̣ธนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โรธาเปติ โรธาปยติ.** (รุธ อาวรเณ ในการปิดกั้น + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถปิดกั้น, ยัง... ย่อมให้ปิดกั้น.

ฉินฺ̣ทนฺ̣ตำ ปโยชยติ **เฉเทติ เฉทยติ.** (ฉิทิ ทฺวิธากรเณ ในการตัด + เณ, ณย + ติ)
ฉินฺ̣ทนฺ̣ตำ ปโยชยติ **เฉทาเปติ เฉทาปยติ.** (ฉิทิ ทฺวิธากรเณ ในการตัด + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถตัด, ยัง... ย่อมให้ตัด.

ยุญฺ̣ชนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โยเชติ โยชยติ.** (ยุช โยเค ในการประกอบ + เณ, ณย+ ติ)
ยุญฺ̣ชนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โยชาเปติ โยชาปยติ.** (ยุช โยเค ในการประกอบ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถประกอบ, ยัง... ย่อมให้ประกอบ.

มุญฺ̣จนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โมเจติ โมจยติ โมจาเปติ โมจาปยติ.** (มุจ โมจเน ในการปล่อย +เณ–ณาเป+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถปล่อย, ยัง... ย่อมให้ปล่อย.

ทิวาทิ : ทิพฺพนฺ̣ตำ ปโยชยติ **เทเวติ เทวยติ.** (ทิวุ กีฬาวิชิคีสาพฺยวหารชุติฺถุติกนฺ̣ติคตีสุ + เณ,ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเล่น, ยัง... ย่อมให้เล่น, ย่อมให้รุ่งเรือง, ย่อมให้ไป...

อุปฺปชฺชนฺ̣ตำ ปโยชยติ **อุปฺปาเทติ อุปฺปาทยติ.** (อุปฺปพฺพ + ปท คติมฺหิ ในการไป + เณ,ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเกิดขึ้น, ยัง... ย่อมให้เกิดขึ้น.

พุชฺฌนฺ̣ตำ ปโยชยติ **โพเธติ โพธยติ.** (พุธ อวโพธเน ในการรู้ + เณ, ณย + ติ)
พุชฺฌนฺ̣ตำ ปโยชยติ **พุชฺฌาเปติ พุชฺฌาปยติ.** (พุธ อวโพธเน ในการรู้ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถรู้, ยัง... ย่อมให้รู้.

ตุสฺสนฺตำ ปโยชยติ **โตเสติ โตสยติ.** (ตุส ปีติมฺหิ ในความยินดี + เณ, ณย + ติ)
ตุสฺสนฺตำ ปโยชยติ **โตสาเปติ โตสาปยติ.** (ตุส ปีติมฺหิ ในความยินดี + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถยินดี, ยัง... ย่อมให้ยินดี.

สมฺมนฺตำ ปโยชยติ **สเมติ สมยติ.** (สมุ อุปสเม ในความสงบ + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถสงบ, ยัง... ย่อมให้สงบ.

กุปฺปนฺตำ ปโยชยติ **โกเปติ โกปยติ.** (กุป โกเป ในความโกรธ + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถโกรธ, ยัง... ย่อมให้โกรธ.

ชายนฺตำ ปโยชยติ **ชเนติ ชนยติ.** (ชน ชนเน ในการเกิด+ เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเกิดขึ้น, ยัง... ย่อมให้เกิด.

สฺวาทิ : สุณนฺตำ ปโยชยติ **สาเวติ สาวยติ.** (สุ สวเณ ในการฟัง + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถฟัง, ยัง... ย่อมให้ฟัง.

ปาปุณนฺตำ ปโยชยติ **ปาเปติ ปาปยติ.** (ปปุพฺพ + อป ปาปุณเน ในการถึง–บรรลุ + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถถึงหรือบรรลุ, ยัง... ย่อมให้ถึง, ย่อมให้บรรลุ.

กิยาทิ : วิกฺกิณนฺตำ ปโยชยติ **วิกฺกายาเปติ วิกฺกายาปยติ.** (วิปุพฺพ+ กี ทพฺพวินิมเย ในการซื้อ+ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถขาย, ยัง... ย่อมให้ขาย.

ชินนฺตำ ปโยชยติ **ชยาเปติ ชยาปยติ.** (ชิ ชเย ในการชนะ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถชนะ, ยัง... ย่อมให้ชนะ.

ชานนฺตำ ปโยชยติ **ญาเปติ ญาปยติ.** (ญา อวโพธเน ในการรู้ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถรู้, ยัง... ย่อมให้รู้.

คณฺหนฺตำ ปโยชยติ **คาเหติ คาหยติ คาหาเปติ คาหาปยติ.** (คห อุปาทาเน ในการถือเอา)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถถือเอา, ยัง... ย่อมให้ถือเอา. (คห + เณ, ณย, ณาเป, ณาปย + ติ)

คณฺหนฺตำ ปโยชยติ **คณฺหาเปติ คณฺหาปยติ.** (คห อุปาทาเน ในการถือเอา)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถถือเอา, ยัง... ย่อมให้ถือเอา. (คห + ณฺหา + ณาเป, ณาปย + ติ)

ตนาทิ : วิตนฺตุ ปโยชยติ **วิตาเนติ วิตานยติ.** (วิปุพฺพ + ตนุ วิตฺถาเร ในการแผ่ไป + เณ, ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถแผ่ขยาย, ยัง... ย่อมให้แผ่ไป.

กโรนฺตุ ปโยชยติ **กาเรติ การยติ.** (กร กรเณ ในการกระทำ + เณ, ณย + ติ)
กโรนฺตุ ปโยชยติ **การาเปติ การาปยติ.** (กร กรเณ ในการกระทำ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถกระทำ, ยัง... ย่อมให้กระทำ.

จุราทิ : จินฺเตนฺตุ ปโยชยติ **จินฺตาเปติ จินฺตาปยติ.** (จินฺต จินฺตายํ ในความคิด + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถคิด, ยัง... ย่อมให้คิด.

ปูเชนฺตุ ปโยชยติ **ปูชาเปติ ปูชาปยติ.** (ปูช ปูชายํ ในการบูชา + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถบูชา, ยัง... ย่อมให้บูชา.

ธาตุ– : ติติกฺขนฺตุ ปโยชยติ **ติติกฺเขติ ติติกฺขาเปติ.** (ติช ขมายํ ในความอดทน + เณ, ณาเป + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถอดกลั้น, ยัง... ย่อมให้อดกลั้น.

ติกิจฺฉนฺตุ ปโยชยติ **ติกิจฺเฉติ ติกิจฺฉยติ.** (กิต โรคาปนยเน ในการนำออกซึ่งโรค + เณ, ณย + ติ)
ติกิจฺฉนฺตุ ปโยชยติ **ติกิจฺฉาเปติ ติกิจฺฉาปยติ.** (กิต โรคาปนยเน ในการนำออกซึ่งโรค+ณาเป,ณาปย+ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเยียวยา, ยัง... ย่อมให้เยียวยา, ย่อมให้รักษา.

พุภุกฺขนฺตุ ปโยชยติ **พุภุกฺเขติ พุภุกฺขยติ.** (ภุช ปาลนพฺยวหรเณสุ + เณ, ณย + ติ)
พุภุกฺขนฺตุ ปโยชยติ **พุภุกฺขาเปติ พุภุกฺขาปยติ.** (ภุช ปาลนพฺยวหรเณสุ + ณาเป, ณาปย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถเพื่อฉันจะกิน, ยัง... ย่อมให้ปรารถนาเพื่อฉันจะกิน.

ปพฺพตายนฺตุ ปโยชยติ **ปพฺพตายยติ.** (ปพฺพต + อาย + ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถประพฤติเพียงดังภูเขา, ยัง... ย่อมให้ประพฤติเพียงดังภูเขา.

ปุตฺตียนฺตุ ปโยชยติ **ปุตฺตียยติ.** (ปุตฺต + อีย + ณย + ติ)
ย่อมใช้ ซึ่งบุคคลผู้สามารถประพฤติเพียงดังบุตร, ยัง... ย่อมให้ประพฤติเพียงดังบุตร.

พิมพ์เสร็จ วันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๒๓.๓๙ น.

ไวยากรณ์บาลีใหญ่นั้นสำคัญที่ทำตัวรูปใส่สูตร

การประกอบ ตัวรูป สำเร็จศัพท์
เข้ากันกับ บทรับ มาลาฐาน
ใส่สูตรพร้อม ตามหลัก วิชาการ
เป็นพื้นฐาน ชำนาญ ในบาลี ฯ
บาลีดี เป็นฐาน ปริยัติ
ปฏิบัติ กำจัด โมหะหนี
วินิจฉัย ประโยค ศัพท์มวลมี
ในคัมภีร์ บาลี ได้ด้วยตน ฯ
สาธุชน นักปราชญ์ ท่านกล่าวไว้
ตัวรูปโชรั ทำได้ ไม่สับสน
ทำไม่ได้ เท่ากับ รู้อับจน
เหตุมีดมน หลงอนธ์ เรื่องบาลี ฯ
อาจารย์ดี ท่านกล่าว ไว้ก่อนเก่า
สืบมาเล่า ถึงเรา ไม่หายหนี
ทำตัวรูป ให้ชัด นั่นแหละดี
ตามวิธี อันมี ใส่สูตรเอย ฯ

พระมหาสุวิทย์ ปิยธมฺโม